10
1-D
1

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
1 G
1

Digitized by Google

[illegible]

XXXX. 4. 5.

Digitized by Google

HORATII
TURSELLINI,
ROMANI,
HISTORIARUM,

Ab origine mundi, usque ad annum, a Chriſto nato, MDXCVIII.

EPITOMÆ
LIBRI DECEM.

Cum brevibus Notis, Duplici item Acceſſione, usque ad annum MDCXLII.
Ac duplici Indice.

VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA IN ROMA

FRANEQUERÆ,
apud LEONARDUM STRIK, 1695.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

ÆQUO ET HISTORIARUM STUDIOSO LECTORI

S. P. D.

BIBLIOPOLA.

SI quod pretium horum ſeculorum ſcriptis ſtatui par eſt ex publicæ exiſtimationis ſuffragio & conſenſu, atque is conſenſus nulla alia re magis declaratur & certius, quam eo, quod Librorum editio ſæpius fuerit iterata, in ma-

* ximo

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO E...LE ROMA

Digitized by Google

ximo tum ſane pretio haberi oportet hanc *Univerſæ Hiſtoriæ Epitomen*, ab HORATIO TURSELLINO conſcriptam: ſiquidem vix quicquam ejus generis eſt, quod frequentioribus typis per omnes pene Europæ regiones, Italiam, Galliam, Germaniam, & hanc noſtram Belgicam, ſit deſcriptum. Neque id cuiquam accidere mirum debet, quum nulla etiam ſit epitome, quæ elegantiore ſtylo, concinniore ordine, denique

que

Digitized by Google

que modo ad domeſticam hiſtoriæ interpretationem magis accommodato eam pertractet. Verum, ut ut repetitis crebro vicibus varias officinas identidem exercuerit, vel ſic tamen iterum heic certe loci ejus deſiderabantur exemplaria. Quapropter viſum mihi fuit faciundum, eorum denuo copiam publico facere, repetita hujus epitomes altera editione. In qua quid præſtitum ſit, paucis te edocebo, Benigne Lector. Omnium primum retinui om-

nia ea ; quæ ab aliis ad ſuas editiones ornandas inventa & addita jam erant, ſed ſpeciatim, quoniam Turſellinus deſiit cum exitu ſuperioris ſeculi, duplicem acceſſionem, ſeu, ut vocant *continuationem*, partim ex Spondano, partim aliunde hauſtam, & in duabus aliis editionibus, Pariſina & Lugdunenſi jam exhibitam, heic quoque inde uſque ad annum hujus ſeculi XLII. tibi repræſentare volui, ut ita ſaltem aliquid haberes, quo ſupplementi in

vicem

Digitized by Google

vicem quomodocunque uti poſſes. Dein quia Turſellinus, ut homo fuit, non modo ſuarum partium ſtudiis, ſed & erroribus ex imprudentia ortis obnoxius, in hiſtoria ipſa aliquando vere & manifeſte hallucinatus deprehenditur, atque ejus generis lapſus in quibusdam editionibus jam animadverſi, & in contextu operis emendati apparebant, rectius me publicæ utilitati conſulturum arbitrabar, ſi epitomen hanc ita quidem ex officina mea

 exire

Digitized by Google

exire denuo curarem, ut ab ipſo auctore eſt profecta, mutationes vero ab aliis editoribus factas, quæ quidem eſſent hiſtoricæ, vel alicujus momenti, ſingulis paginis ſubjicerem, imo & quædam alia, neque adeo pauca numero, Turſellini errata, in interpolatis illis editionibus prorſus præterita, atque ex harum hiſtoriarum interpretatione, quæ quotannis heic ſecundum hanc ſeriem ſtudioſæ juventuti exponuntur, obſer-

Digitized by Google

ſervata & excerpta, verbo adderem. Adhibui ad eam rem ſedulum & induſtrium valde juvenem, qui magna & ſolerti cura varias editiones, veluti Colonienſem anni MDCXXIX, Monaſterienſem MDCXXXI, & Pariſinam MDCXL, cum hac noſtra contulit, & ex iis, ut & ex illa modo memorata interpretatione, quam & ipſe diligenter audiverat, haſce miniatulas, quas per totum opus ſparſas vides, concinnavit. Ultimum eſt,

 quod

quod te monitum velim ſublata eſſe ex hac editione quamplurima & inſignia proxime ſuperiorum vitia. Vale, Benevole Lector, & huic editioni fave.

BRE-

Digitized by Google

BREVIARIUM

hujus

CHRONICI,

in libros X. diviſi.

LIBER I.

Continet Hiſtoriam.

AB orbe condito, ad Romam conditam, per annos fere MMMCCXX.

LIBER II.

A Roma condita, ad eandem a Gallis everſam annos CCCLXV.

LIBER III.

A Roma per Camillum reparata usque ad Chriſtum, annos CCCLXXXVII.

LIBER IV.

A Chriſto nato, usque ad Conſtantinum Magnum, annos CCCIX.

LIBER V.

A Conſtantino Magno, ad Zenonem Iſaurum, annos LXVI.

Digitized by Google

LIBER VI.
A Zenone Iſauro, ad Carolum Magnum, annos CCCXXV.

LIBER VII.
A Carolo Magno, ad Henricum Auguſtum, annos CCIII.

LIBER VIII.
Ab Henrico, ad Fredericum II. annos CCVIII.

LIBER IX.
A Frederico II. ad Robertum Bavarum, annos CLXXXIX.

LIBER X.
A Roberto Bavaro, usque ad finem Rudolphi II. annos CCXII.

HO-

HORATII TURSELLINI OPERA.

De vita Franciſci Xaverii lib. VI.

Epiſtolarum ejusdem Franciſci Xaverii libri quatuor, quas in unum corpus collegit, atque eleganter ex Hiſpano ſermone Latinas fecit.

Hiſtoriæ Lauretanæ libri V.

Literæ annuæ ſocietatis anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi tertii.

De uſu particularum Latini ſermonis.

Compendium Grammatices Emanuëlis Alvares.

Nomenclator vocum Latinarum.

Varia poëmata & tragœdiæ ſacræ.

Oratio funebris in mortem Gregorii decimi tertii Pont. max.

Commentarii in omnes fere Ciceronis de arte oratoria libros, & in orationes ejusdem nondum prælo commiſſi.

Et quod a nobis hic editum eſt opusculum poſthumum, epitome hiſtoriarum ab orbe condito, libri decem.

Digitized by Google

HORATII TURSELLINI,

IN SUAM EPITOMEN HISTORIARUM, PRÆFATIO AD LECTOREM.

TANTA hiſtoriarum multitudo eſt, atque varietas, cujusvis ut hominis non ſit, aut perlegere omnes aut in ordinem redigere, aut memoria cuſtodire. quo fit, utcomplures ab hiſtoriarum lectione abhorreant, multi epitomam aliquam, ac ſummam hiſtoriarum deſiderent, ubi res maxime memorabiles breviter, atque ordine comprehendantur. nam Chronicorum ſcriptores fere ita jejunos exilesque

eſſe

Digitized by Google

eſſe dicunt, ut non ſedent ſamem, ſed augeant: ſi qui autem pleniores exiſtant, vel inquinatam orationem adhibere, vel hiſtoriarum auctores omittere: ut quæ faſtidium afferant lectoribus, quæ rebus abrogent fidem. Quare ego ab adoleſcentia cum non negligenter in hiſtoriarum monumentis aliquandiu verſatus eſſem: appoſitum mihi aliquod memoriale ſubſidium parandum putavi, fecique non invitus, tum aliorum cauſa, tum mea, ut hanc qualemcumque hiſtoriarum epitomen paulatim contexerem, ſeculorumque omnium memoriam, obſervatis notatisque temporibus, perbrevi, nec inutili, ut ſpero, volumine complecterer. Feci etiam, ut præcipuos cujusque rei adſcriberem auctores,

ſon-

ſontesque indicarem; unde ſcilicet, ſi cui libitum foret, eadem illa uberius liceret haurire. Ejus olim epitomæ pars prior cum mihi forte excidiſſet, deſcriptaque eſſet a pluribus: multi viri & prudentia, & auctoritate præſtantes, qui meas aliquid putabant nugas, me denique perpulerunt, ut quod privatum bonum eſſe volueram, paterer eſſe commune; & quod rude, & inchoatum circumferri dolebam, perfectum, atque abſolutum ipſe vulgarem. Cæterum in notandis Hebraicæ hiſtoriæ temporibus, Hebræorum auctoritatem, quæ certior habetur, ſecuti ſumus. Et quoniam inter annalium hiſtoriarumque ſcriptores, ſæpe de uno alterove anno, aut etiam de pluribus, eſt controverſia:

ſia:

ſia: optimum factu exiſtimavi, ut hæc, quæ memoriæ cauſa breviter curſimque perſtringuntur, non aurificis ſtatera, ut dicitur, ſed populari trutina examinarem. Scitum eſt enim ex opinabilibus & incertis, certa & explorata excerpere. Itaque integris potius, ac ſolidis, quam fractis numeris, & imminutis juſta per intervalla (accommodate videlicet ad memoriam) rerum memorabilium tempora notanda duximus, quo & memoriæ imbecillitati, & temporum veritati quam maxime ſerviremus. Porro quo commodior libellus foret ad tot res, tamque varias identidem recolendas, ea forma edendam curavimus, quæ facile & in ſinu geſtari, & manibus teri poſſet.

GAS-

Digitized by Google

G*ASPARUS Scioppius Comes a Claraevalle, in Conſultatione Prima de Studiorum ratione:*

Ut quis ſciat, quæ quibus ſeculis primaria orbis imperia ab orbe condito, aut poſt diluvium fuerint, quamque diu ſingula perduraverint eam ad rem uſui eſt TURSELLINI EPITOME HISTORIARUM pereleganti ſtylo ſcripta, ut facile politiſſimi Mureti diſcipulum agnoſcas.

HORA-

Digitized by Google

HORATII TURSELLINI, EPITOMÆ HISTORIARUM à Mundo condito LIBER I.

CAPUT I.

ADAMUS.

1. PRIMUM igitur omnium conſtat, condito ornatoque mundo, Adamum humani generis principem a Deo eſſe præpoſitum, & in amœniſſimis hortis divina manu conſitis, ubi vitalis poma arboris ſuppeterent, collocatum. Adamus. Gen. c. 1. & 2., Joſ. antiq. l. 1. Paradiſus.
2. Cæterum huic Evam ſociam, & adjutricem datam, ruinæ cauſam extitiſſe. Eva cauſa lapſus & ruinæ Adamiticæ.
3. Adamus quippe divinam legem neglexit non tam vetiti pomi ſpecie, quam illecebra inductus uxoris.
4. Ergo una cum noxæ ſocia, beatis hortis in perpetuum expulſus, morti, cæteriſque mi-

Digitized by Google

ſeriis, quæ mortalem conditio-
nem comitantur, objicitur, re-
pente ex beato miſer. Et auctor 5.
hominum generis ruens, ſecum
in eundem caſum poſteritatem tra-
xit omnem. Exilii initio Adamus 6.
Caimus, & Abel. Caimum, & Abelem genuit,
quorum ille agricola, hic paſtor
fuit. Sed cito domeſticum malum 7.
Invidia. intervenit invidia. Abelis ſacrifi- 8.
cia Deus igni è cælo demiſſo pro-
Sacrificia. bavit; Caimi non item. Itaque 9.
Homicidium. homo invidus fratrem interfecit.
Ob eam cædem parentes diu in 10.
Conſcientia ultrix mali. luctu fuerunt. Ipſe, ultrice parri- 11.
cidii conſcientia, profugus erra-
Urbs condita. vit. Et tamen homo demens ur- 12.
Artes inventæ. bem condidit. Ejus poſteri muſi- 13.
cam, ferrariam, aliaſque artes
vel ad vitæ commoditatem, vel
ad delectationem invenere. Impia 14.
Sethus. Caimi, pia Sethi, qui poſtea Ada-
mo natus eſt, progenies extitit.

CAP. II.

ENOCHUS.

Anno à mundo cond. prope M.

Enochus anno mundi prope 1000. ENOCHUS Sethi trinepos anno 1.
poſt mundum conditum pro-
pe milleſimo, ob ſummam Dei fa-
mi-

Gen. c. 5. miliaritatem divinitus eſt ex ho-
Joſ. l. 1. minum cœtu, atque oculis rap-
2. tus. Hujus filius Mathuſales cum Mathuſa-
annos fere mille vixiſſet, nihilo les.
faciliorem, quam cæteri, exper-
3. tus eſt mortem. Vulgo autem
mortales mortis obliti, vitæ lon-
gitudine (plerique enim annum Vitæ lon-
explebant nongenteſimum) abuti gitudo.
cœperunt.

4. Sethi porro gens connubiis cum
Caimi gente junctis, Gigantes Gigantes
progenuit; & in externos lapſa nati.
mores, omnia pudoris atque of- Caimi po-
5. ficii repagula perfregit. Itaque ſteri valde
anno poſt mundum conditum impii.
MDCLVI. flagrans ubique libi-
do perpetuis quadraginta dierum
imbribus, terrarumque omnium Anno
6. eluvione reſtinguitur. Animan- mundi
tium nihil uſpiam reliquum fit 1656.
præter id, quod Noës vir bonus, Diluvium
Dei monitu in arca, ſeu navi qua- Noës.
dam ingenti aſſervarat ad ſobo-
7. lem. Sub eluvionem vis, & vi-
8. ta hominum imminuta eſt. Ad
ſubſidium imbecillitatis carnes Carnes
9. conceſſæ. Vinum quoque à Noë conceſſæ.
inventum; ſed hauſtum uberius Vinum
ne ipſi quidem pepercit auctori. inven-
10. Ebrium, ac nudatum parentem tum.
Chamus ludibrio habere, aliis de- Ebrietas Noæ.

Digitized by Google

monſtrare cœpit: At Semus, & 11.
Japhetus averſi injecto pallio con-
tegunt. Ergo pater re poſtea co- 12.
gnita Chami progeniem execra-
tus, cæteris liberis bene precatur.
A tribus hisce Noæ filiis gentes 13.
Orbis diviſio inter tres filios Noë. omnes toto terrarum orbe paula-
tim ſunt propagatæ. Japheto Scy- 14.
thia & Europa; Chamo Syria,
Ægyptus, & Africa; Semo Aſ-
ſyria, India, & reliqua Aſia ob-
venerunt.

Cap. III.

NEMBROTHUS.

Anno à mundo cond. MDCCC.

Nembrotus anno mundi 1800. Turris Babel. NEMBROTHUS Chami nepos, 1.
anno poſt diluvium circiter Gen. c. 10.
centeſimo, auctor cæteris fuit, Joſ. l 1.
ut ante digreſſum, ſummæ alti-
tudinis turrim communiter exci-
tarent ſive inundationis perfugi-
um, ſive conveniendi monumen-
tum. Cæterum ſuperbis morta- 2.
lium conatibus divinum obſtitit
Linguarum varietas. numen: repente una, qua tum u-
tebantur omnes, lingua in duas & 3.
ſeptuaginta, quot erant familiæ,
divinitus diſpertitur. Sublato igi- 4.
tur ſermonis commercio, ædifica-
tio

tio abjecta eſt. ex eo terrarum or-
5. bis frequentari cœptus. Lingua,
quæ communis antea fuerat, in
Heberi (a Semo originem duce- Hebræa
6. bat) familia, ac gente manſit. In- lingua.
7. de Hebræa dicta. Turris inchoa-
ta, ex linguarum confuſione, Ba-
bel primum, deinde Babylon eſt Babylon.
8. appellata. In ea Nembrothus (qui
fortaſſis idem Belus fuit) imperi-
9. tavit. Conſtat Belum in Aſſyria Belus.
Euſeb. chron. regnaſſe primum anno circiter Regnum
Aug. MDCCCL. a mundo condito; Aſſyrio-
de civ. regnum obtinuiſſe annos LXV. rum anno
l. 18. nihil memoria dignum geſſiſſe. mundi 1850.
10. Ninus autem Beli filius impia Ninus anno mundi
Diod. l. 3. pietate adductus parentis ſui mo- 1900.
Juſt. l. 1. numentum, ac ſimulacrum coli
juſſit pro Deo. Ea idolorum,
11. deorumque origo notatur. Æque Idolorum
12. vero in homines injurioſus Ninus origo.
Aug. extitit, atque impius in Deum.
de civ. Imperandi ſtudio flagrans, peſſi- Imperii
l. 8. mo exemplo, imperium armis propaga-
13. propagare inſtituit. Ergo Aſiam tio.
14. in ſuam redigit ditionem. Zoroa- Zoroaſter
15. ſtre Bactrianorum rege, eodem- magiæ in-
que magiæ inventore debellato, ventor.
16. Bactris potitur. Idem Ninum ſeu Ninive.
Niniven urbem condidit: Aſſy- Imperium Aſſy-
riorum imperium conſtituit, quod riorum.
annos viguit circiter MCCC. Ip-

Ægialeus Sicyoniorum rex. ſe regnavit LIV. Nino Ægialeus 17.
primus Sicyoniorum rex fere æ- Euſeb. chron.
qualis numeratur.

Semiramis. Semiramis virago Nini conjux, 18.
& cupiditatis imperandi ſocia, Diod. l. 2. Juſt. l. 1.
eluſo filio, regnum præſtigiis quibuſdam intervertit, ad ſeque
Babylonis magnifica extructio. tranſtulit. Ne cuiquam pareret, 19.
nubere omnino noluit. Ab ea Ba- 20.
bylon magnificentiſſime eſt extructa: Aſia, Media, Perſis, Ægyptus ingenti cum exercitu peragrata: magna Libyæ, Æthiopiæque
pars ſubacta. Cæterum bellum 21.
Indis illatum, feliciore principio,
quam exitu geſſit. Ad ultimum 22.
imperioſa mulier libidini turpiſſime ſerviens à Nino filio, cujus inceſtos experiverat amplexus, necatur anno imperii ſui XLII.

Ninus minor. Ninus, ſeu Ninias ſuperioris 23.
Nini filius à patre penitus degene- Diod. l. 2. Juſt. l. 1.
ravit, perinde quaſi luxuria cum
matre certaret. Regni adminiſtra- 24.
tionem præfectis commiſit: ipſe delitiis effeminatus conſenuit in cœtu mulierum, pernicioſiore etiam exemplo, quam inſtituto. Ne-
Nequitia regnum Aſſyriorum. quitiæ ſuæ imitatores XXX. de- 25.
inceps Aſſyriorum reges habuit,
alium alio nequiorem. Qui omnes 26.
perinde ac ſi nati non eſſent, in tene-

Digitized by Google

nebris, ac ſilentio jacuerunt, verbo reges, re autem vera mancipia voluptatis.

Cap. IV.

ABRAMUS.

Anno à mundo cond. MM.

1. Gen. c. 11. & 12. Joſ. antiq. l. 1. c. 7. & 8. ABRAMUS genere Chaldæus ab Hebero originem trahens, extremis (ut Euſebio, & Auguſtino placet) Nini majoris temporibus natus eſt. Itaque minore regnante Abramus anno mundi 2000.
2. Nino, à Deo evocatur, anno poſt mundum conditum circiter MM.
3. Domo igitur relicta, Deum ſequitur multis ſæculis ante philoſophos natos, qui id præceperunt.
4. Palæſtinam ſedem poſteris promiſſam ſuis cum peragraret, annonæ inopia coactus, deſcendit in
5. Ægyptum. Ibi raptam quidem à Pharaone rege uxorem deſideravit.
6. Sed brevi Dei immortalis beneficio maximis cum muneribus
7. recepit intactam. Ægypto repente
8. ex inopi opulentus excedit. Lo- Gen. 14. thum inde fratris filium, peregrinationis comitem, Sodomis captivum abductum, cæſo hoſte liberat.
9. Victor Melchiſedeco ſacerdoti de- Decumæ.

cumas perſolvit. Porro jam cente- 10.
narius cum ſibi ac ſuis, Dei juſſu,
præputia circumcidiſſet; e Sara Gen. 17.
Circumciſio. conjuge ſterili, divinitus promiſ- Gen. 21. Gen. 19.
ſum genuit filium, ei ex riſu ma-
tris Iſaaci nomen inditum. Non- 11.
dum natus erat Iſaacus, cum A-
brahamus Lothum una cum ejus
uxore, ac liberis (Deo exorato)
Sodomæ incendio exemit. Sed 12.
Lothi uxor, quod contra Angeli
educentis præceptum reſpexiſſet,
Lothi Ebrietas. in ſalem eſt verſa, (*a*) ſtultitiæ do-
cumentum. Lothus ipſe vino, & 13.
filiarum calliditate deluſus, oſten-
dit nihil eſſe tam fœdum, quod
non admittat ebrietas. Iisdem 14.
temporibus Titanes extiterunt in Euſ. chron.
Creta, quorum natu maximus Sa- Diod.
turnus fuit, qui pater perhibetur l. 6.
Jovis.

Abrahami porro fides (Iſmaële 15.
filio cum Agare ancilla matre (*b*) Gen. 21. & 22.
ablegato) divinitus tentata mire
enituit, magno ſuo ac ſuorum bo-
no. Imperanti Deo, ut Iſaacum 16.
unicum filium, ſpem ſtirpis, ſua
manu immolaret, parere non du-
Abrahami obedientia. bitavit. Conatus pro facto fuit. 17.
Jam

(*a*) *Omnes aliæ Edd. habent*: in ſtatuam ſalis eſt verſa, &c.

(*b*) *Al. Edd. hab.* ancilla ejus matre &c.

Digitized by Google

18. Jam impoſitum aræ filium ferro appetebat, cum repente cœleſti voce dextram cohibere, filio par-
19. cere jubetur. Spectata pietas, egregiaque obediendi voluntas, copioſiſſima ſobole remuneratur, Chriſtoque promiſſo. *Chriſtus promiſſus.*
20. Hebræorum parenti Abrahamo, Jovem deorum patrem, Cretæ regem ſupparem facit Euſebius; ut multis hominibus junior, ille deorum pater invenia-
21. tur. Is propter paternam in populos charitatem, deus eſt habitus. Ejus fratres Neptunus, & Pluto,
22. alter regiæ claſſis præfectus, alter
23. funerum inventor in Græcia. Quæ res illi maris, huic inferorum imperium, ac numen peperit apud ſtultam antiquitatem. (*a*)

Euſeb. chron. — *Jupiter Abrahamo ſuppar.*

Diod. l. 6. c. 15. — *Neptunus. Pluto.*

CAP. V.

ISAACUS.

Anno a mundo cond. MMC.

1. ISAACUS primis Græciæ diis haud multo junior, vero exorato Deo, Eſaum, & Jacobum ex

Gen. 25. & 26. Joſ. l. 1. — *Iſaacus anno mundi 2100.*

(*a*) *Colonienſ. Ed. poſt* antiquitatem, *addit* quanquam alii in his tribus fratribus Japetum, Semum & Chamum recognoſcant.

Digitized by Google

ex Rebecca uxore genuit ſterili.
Geraars annonæ cauſa profectus, 2.
Dei numine & conjugis pudiciam ab Abimelechi regis libidine intactam ſervat, & rem familiarem auget vehementer. Cæterum 3.
affecta jam ætate, cum nihil cerneret à Jacobo filio deceptus, Eſaum illi non ſine divino conſilio poſthabuit.

Iſaaci fere æqualis Argivorum 4.
rex primus Inachus extitit, cujus filius Phoroneus vagos homines, ac diſperſos in unum coëgiſſe locum, ac mœnibus legibuſque ſepſiſſe memoratur à Græcis.

Inachus Iſaaci æqualis. Phoroneus. Mœnia. Leges.

Euſ. chron. Aug de civ. l. 18. Pauſan. l. 2.

Cap. VI.

JACOBUS.

Anno à mundo cond. MMCC.

Jacobus anno mundi 2200.

Jacobus Meſopotamiam petens, in quiete Dei ſpeciem vidit, è ſummis ſcalis Chriſtum ſibi pollicentis. 1. Gen. 28. Joſ. l. 1.
Inde apud Labanum avunculum maximos greges labore, atque ſolertia ſibi paravit. 2.
Ex Lia, Rachele, aliiſque uxoribus patriarchas progenuit, duodecim tribuum auctores. 3.
In Palæſtinam rediens poſt nocturnam 4.
cum

Patriarchæ.

Digitized by Google

cum Angelo luctam, Iſraël à Deo

5. appellatur. Hinc Iſraëlitis nomen factum. Nomen Iſraël.

6. In Patriarcharum ætatem Apollo, Mars, Vulcanus, Venus, Minerva, Jovis filii, præcipua Græciæ numina, & ſuperſtitionum patriarchæ inciderunt. Item- Diod. l. 6. c. 15. Apollo. Mars. Vulcanus. Venus. Minerva.

7. que Ogyges primus rex Atticæ, quo regnante memorabilis illa Atticæ inundatio extitit (mortalium animis ſuperſtitione jam obrutis) annis ante urbem conditam circiter ML. Oroſ. l. 1. Aug. l. 18. de civ. c. 8. Ogygium diluvium.

CAP. VII.

JOSEPHUS.

Anno à mundo cond. MMCCL.

1. JOSEPHUS unus è patriarchis, paulo poſt Ogygium diluvium, ac ſuperſtitionis, vitiorumque omnium eluvionem, præclara pudicitiæ ac moderationis documenta dedit. Gen. 37. Joſ. l. 2. Joſephus anno mundi 2250.

2. A fratribus in Ægyptum per invidiam amandatus, ac venditus, tum aliis, tum ſuæ genti Gen. 39. 40, 41.

3. ſaluti fuit. Quippe heræ libidine eluſa, falſo crimine conjectus in vincula, ob divinam conjiciendorum ſomniorum ſolertiam è carce-

re ad imperium evocatur, annonæque & Ægypto præpoſitus ab ipſo rege ſalvator orbis terræ appellatur. Cæterum altitudine animi, fortunæ inſolentiam ſuperans, fratribus injuriam, ulciſcendi oblata occaſione, condonat. Patri perſuadet, uti cum ſtirpe univerſa demigret in Ægyptum. Erant Iſraelitarum tum omnino capita LXXV. Sed brevi eorum ſoboles mirum in modum propagata eſt, quamvis poſt Joſephi mortem, opprimente rege, ærumnis vegetiorem, fœcundioremque fieri diceres.

4. 5. Gen. 41. ad 46. Act. 7. 6. 7. Exod. 38.

Demigratio in Ægyptum, anno à mundo cond. 2300.

Joſephi pene æqualem ſtatuit Euſebius Spartum Phorenei filium, qui Spartam condidit, paucis ante annis, quam Argus, Phoronei nepos, is qui ob prudentiam incredibilem Centoculus dictus eſt, Argos conderet, quamquam Pauſanias Spartam a Lacedæmone Eurotæ regis filio, conditam prodit, eamque Spartæ uxoris ejus nomine appellatam. Jobum quoque patientia nobilitatum, Joſephi ſupparem facit Hieronymus: alii tamen multo juniorem. Per idem tempus Prometheus, & Atlas egregii aſtrologi extiterunt, fabuloſis Græcorum carminibus inclycly-

Spartus. Argus. Argos. Sparta. Jobus,

8. Euſ. ch. Pauſ. l. 3. 9. Euſ. chr. 10. Aug. de civ. l. 18. Diod. l. 6. c. 17. 11.

Digitized by Google

clyti. Prometheus Japeto (is unus è Titanibus fuit) natus, quod rudes homines ad humanitatem informaſſet, hominem ex luto finxiſſe: quod in Caucaſo Schytiæ monte ſiderum curſus obſervaret aſſidue, Caucaſo affixus; quod ignis eliciendi e ſilice, alendique rationem inveniſſet, ignem diis ſubripuiſſe, Prometheus.

12. dictus eſt a poëtis. Atlas autem ejus frater, propter ſummam aſtrologiæ ſcientiam, cœlum humeris ſuſtinuiſſe perhibetur; & Atlanti Mauritaniæ monti feciſſe nomen. Atlas.

CAP. VIII.

MOSES.

Anno a mundo cond. MMCCCC.

1. Exod. c. 1. 2. 3. Joſ. 1. 2. MOSES Jacobi abnepos, tribu Levi LX. circiter annis poſt Joſephi mortem, difficillimo Iſraelitarum tempore natus, a Pharaonis filia educatus eſt, & litteris excultus Ægyptiis. Octogenarius, auctore Deo, adjutore Aarone fratre, Iſraelitarum gentem ab Ægyptiorum ſervitute vindicare aggreditur. Moſes anno mundi 2400.

2. denique rege plurimis, maximisque prodigiis perculſo, anno poſt diluvium circiter

A 7 DCCC.

DCCC. Iſraëlitas, Ægyptiorum
Paſcha. ſpoliis onuſtos, educit. Phaſe, 3.
ſeu Paſcha, ſolemneſque azymo- Ex. 12. Joſ. l. 3.
rum ferias inſtituit, partæ liberta- 4.
tis monumentum. Cenſa ſunt Iſ-
raëlitarum ad millia ſexcenta,
præter pueros, feminas, ac pro-
miſcuum vulgus. Omnes proſpera 5.
utentes valetudine, Moſen ſecuti,
Angelus dux. duce itineris Angelo, noctu ignis
ſpecie, nubis interdiu. Cæterum 6.
imminente cum omnibus copiis Exod. 14.
Rubrum mare diviſum. Ægyptiorum rege, Moſes ſublata
virga, viam ſuis inter erythræi
maris fluctus aperit, munitque
mari in montis ſpeciem utrinque
curvato. Inſequentes Ægyptii, 7.
fluctibus circumventi ad unum ob-
ruuntur omnes, ut ne nuntius
quidem tantæ cladis ſupereſſet.
Iſraëlitis porro vaſta in ſolitudine 8.
commeatus divinitus ſuppetebat.
Manna. Manna de cælo, aquæ è ſaxis de- Exod. 16. 17, 19, 20.
Leges Hebræis datæ. Arca, & tabernaculum. fluebant. Ad Sinam montem le- 9.
ges Hebræis per Moſen datæ. Au-
rea arca, & tabernaculum templi
Ceremoniæ. inſtar effectum. Sacra & ceremo-
Aaron ſummus ſacerdos. niæ inſtitutæ. Aaron ſummus ſa- 10.
cerdos conſecratus. Miſſi deinde 11.
Exploratores. ex Phara ſolitudine exploratores 12. Num. 14.
in Palæſtinam, ea de incolarum & 15.
proceritate renunciarunt, quibus
cunc-

Digitized by Google

cunctus populus animo conſterna-
tus eſt; ſic prorſus, ut deſperata
regionis ejus poſſeſſione, in ſoli-
13. tudine mori præoptaret. Proinde
iratus Deus confirmat fore, ut præ-
ter Joſuem, & Calebum, qui po-
pulum bono animo eſſe juſſerant,
ex omni multitudine, quæ cenſa
in ſolitudine erat, ad promiſſam
14. ſedem perveniat nemo. Itaque eos
Moſes Dei juſſu, annos XL. per
ſolitudinem longiſſimo circuitu
circumduxit, quoad ſcilicet qui-
cumque Dei numen offenderant,
15. interiiſſent. Nec vero interitus
Num. 16. cauſæ defuerunt. Chores, Da- Chores, Dathan, Abiron terra abſorpti.
16. than, & Abiron (*a*) primores
Levitarum, Moſi, & Aaroni ob-
trectantes, una cum familiis, vaſ-
17. to terræ hiatu abſorpti ſunt. CCL.
eorum ſectatores, thus incenden-
tes, cæleſtis ignis incendio
18. hauſti. Millia hominum quin-
decim, qui illorum interitum
Moſi vitio verterent, dira clade
19. mactata. Aaron ipſe ſummus ſa- Aaronis interitus.
cerdos, qui in elicienda aqua è
ſilice addubitaſſet, extinctus, E-
leazaro filio in ejus locum ſuffec-
20. to. Complures alii, viæ, ac labo-
ris

(*a*) *Omnes al. Edd. delent voc.* Primores Levitarum.

ris tædio de Moſe queſti, igneis
ſerpentibus divinitus immiſſis in-
conſtantiæ, ac temeritatis ſuæ pœ-
nas dederunt. Cæterum ipſe Mo- 21.
ſes, propitiato precibus Deo, e-
Æneus ſerpens. jus monitu æneum in medio ſta-
tuit, ac myſticum ſerpentem, cu-
jus aſpectu ſaucii ſanabantur. Haud 22.
Balaas ariolus ita multo poſt Balaas ariolus, pri-
mo Angeli admonitu favit Iſraeli-
tis, execratione in fauſtam preca-
tionem verſa: inde reverſus ad in-
genium, indigenas puellas obje-
cit, ut eos in fraudem illiceret.
Haud facile alias magis cujusquam 23.
enituit religionis ardor, quam tum
Phineas. Phineæ: Is quippe libidinis aucto- 24.
ribus in omnium conſpectu trans-
Balaæ mors. fixis, ipſeque Balaa cum quinque
regibus indigenis, obtruncato,
Iſraëlitici nominis maculam abo-
levit. XL. inde libertatis & pere- 25.
grinationis anno ad Jordanem cen- Num. 26.
ſu habito, ſumma eorum, qui ar-
ma ferre poſſent, amplius DC.
millium fuit, in quibus nemo om-
nino ex iis, qui antea cenſi fue-
rant, præter Joſuem, Calebum- Deut. c. 34.
Moſis interitus. que. Nam Moſes ex Abati monte 26.
promiſſam ſedem cùm proſpexiſ-
ſet, interiit, Joſue ſucceſſore de-
ſignato.

Eo-

Digitized by Google

27. Eodem ferme tempore ſacra, &
Euſ. Chro. ceremonias Moſes tradidit He-
Idem de præ- bræis, & Cecrops Athenarum Cecrops.
par. l. 10. conditor (diabolo videlicet Deum
æmulante) ſimulacra, & ſacrificia
28. induxit in Græciam. Cecrope reg-
Diod. l. 6. nante, Mercurius, Atlantis nepos, Mercurius.
Jovis, & Majæ filius, idemque
eloquentiæ, & multarum rerum
29. inventor extitit. Deucalion, ob- Deucalion.
Euſ. Chro. ruta eluvione Theſſalia, morta-
Diod. l. 6. c. 8. les compluresin Parnaſſi jugis, ubi
Apoll. l. 1. imperitabat, conſervavit, eos-
que Pyrrhæ conjugis opera, a du-
30. ra, agreſtique vita ad humanum
31. cultum, civilemque traduxit. Hinc
locus multiplici fabulæ datus. Ea-
dem tempeſtate perinde ac ſi ad
hominum perniciem ignis cum a-
Euſ. chr. qua conjuraſſet; Phaëthonte re- Phaëtontis incendium.
ge, maximum in Italia ad Erida-
num flumen exarſit incendium,
poëtarum licentiæ haud parva fin- OEnotrus
32. gendi materies. OEnotrus porro
Dion. l. 1. Lycaone prognatus, quaſi id de-
Pauſa. l. 8. trimentum ſarcire vellet, Arca-
dum colonia in Italiam deductâ,
ad mare inferum conſedit, um-
briſque indigenis repulſis, fre-
33. quentavit Italiam. Hi Abori- Aborigenes.
genes primum ab incerta origi- Itali, &
ne; Inde ab Italo rege Itali ap- Italia.
pel-

Digitized by Google

pellati, regioni Italiæ nomen fecere.

CAP. IX.

JOSUES.

Anno à mundo cond. MMD.

Joſues anno mundi 2500.

JOSUES, alter Hebræorum 1.
dux, paulo ſerius, quam OE- Joſu. c. 1.
notrus, ſed glorioſius multo Joſ. 5.
ad deſtinatam ſedem ſuos perdu-
xit. Jordane flumine divinitus 2.
paulisper ſiccato, traduxit exerci- Joſu. 3.
tum. Hierichontis inde oppidi 3.
muros, arca fœderis ſepties cir-
cumlata, turbarum clangore, at-
que exercitus clamore diſturbat.
Amorrhæos Gabaonem ſociam 4.
Hebræis urbem obſidentes ador- Joſu. 10. & 11.
tus, ſole ac luna ejus juſſu per u-
nius diei ſpatium, tanquam ſpec-
tatoribus victoriæ ſubſiſtentibus,
occidione occidit. Demum XXX. 5.
regibus, omnibusque Palæſtinæ Joſu. 12. & 13.
gentibus debellatis, Iſraëlitas in
promiſſa majoribus ſede colloca-
vit. Agrum & oppida CXV. 6.
bello capta, tributim diviſit an-
no poſt mundum conditum circi-
ter MMD.

Ju-

7. Judæa tribus inde (*a*) [principa- Judæa tribus.
Jud.c.1. tum tenuit. Hæc] Adonizibecum
8. Chananæorum regem, acie victum
9. cepit. Capto præcidit manus, pe-
10. desque. Nec dubia Dei ultoris ira
fuit, ipſo rege prodente, LXX.
olim reges ab ſe captos pari ſuppli-
12. cio eſſe mactatos. (*b*) Exin Hiero-
ſolymam, finitimasque urbes per
vim captas, vectigales fecit, Deo
haudquaquam id probante, qui eas
deleri juſſerat.

13. Dum Joſues Hebræos in de- Danaus.
Euſeb. ſtinata ſede conſtituit, Danaus
chron. quinquaginta generis per totidem
Oroſ. l. 1. filias contrucidatis Ægypti regno
14. potitur. Sed à Lino genero pul-
Diod. l. 8. c. 2. ſus, Argos occupat. Orcus, Mo- Orcus, Proſerpina, Triptolemus.
loſſorum rex, Proſerpinam Cere-
15. ris filiam, è Sicilia abripit: Trip-
16. tolemus ſubinde longa navi fru-
17. mentum à Cerere acceptum, E- Frumentum.
Euſeb. chron. leuſinam (Atticæ ea urbs erat) pri-
mum invexit. Europa ab Jove rapta Europa.
Mi-

(*a*) *Al. Edd. ita habent:* Judæa tribus inde Adonizibecum &c. *vocabulis* principatum tenuit. Hæc *omiſſis.*

(*b*) *Omnes al. Edd. hanc periodum ita exhibent:* Exin Hieroſolyma, aliæque ab aliis tribubus captæ civitates, & vectigales factæ, Deo haud quaquam illud probante, qui feriri cum illis fœdus vetuerat.

Digitized by Google

Minos Rhadamanthus. Minoem, ac Rhadamanthum, Juſt. l. 2. Diod. l. 6.
tertiæque orbis terrarum parti nomen peperit. Ingens poëtis mate- 18.
ries fabularum. Per eadem fere 19.
tempora Athenis concilium Areopagitarum extitit, ex eo dictum,
Areopagitæ. quod in ea urbis regione, qui A- Pauſa. l. 1.
Buſiris. reopagus appellabatur, Mars capitis cauſam dixiſſet. Buſiris quo- 20.
que Neptuni, & Libyæ filius, ad Aug. de civ. l. 18. Euſeb. chro.
Nilum, per ſpeciem hoſpitalitatis, in hoſpites ſæviſſe dicitur, ſanctiſſimo hoſpitii jure violato.
Haud multo humanius ſub ea tem- 21.
pora ab rege Meſopotamiæ accepti ſunt domi ſuæ Iſraëlitæ. Quippe 22.
deſerta avita religione deſerti ipſi a Deo ſunt, & finitimo regi traditi in ſervitutem, quod idem illis poſtea ſæpius uſu venit. Nimi- 23.
rum, ut quem ſecundis rebus ignorarent, adverſis agnoſcerent
Deum. Ad eos deinceps liberan- 24.
dos, judices divino munere conceſſi.

CAP-

CAP. X.

JUDICES HEBRÆORUM OTHONIEL.

Anno à mundo cond. MMDXXX.

1. OTHONIEL primus Hebræ- Judcies
Jud. c. 3. Joſ. l. 5. orum judex, populum reſi- Hebræorum. O-
piſcentem, Meſopotamiæ rege thoniel
cæſo, in libertatem vindicat. O- anno
2. thonieli Eudus ambidexter, idem- mundi 2530.
que Eglonis Moabitarum regis in- Eudus
terfector, Eudo Debora ſucceſſit, anno mundi
mulier virtute plusquam virili. 2600. Debora.
Jud. c. 4. Hæc Barachum ducem exercitus
3. ad bellum comitata, inſignem de
hoſtibus victoriam peperit, mu-
liebris victoriæ Jahel mulier parti- Jahel.
ceps fuit, quæ Siſaram hoſtium im-
peratorem ex fuga receptum, lacte
4. pro aqua dato, conſopivit: dor-
mienti tempora trabali trajecit
clavo; hoſtiumque cladem ducis
5. cæde cumulavit.

Euſeb. chron. Dum in Palæſtina etiam mulie-
Aug. res bellicis laudibus florent, apud
l. 8. de cæteras nationes viri pacis fere ar-
6. tibus viguerunt. Triſmegiſtus Triſmegiſtus.
civ. c. 26. Mercurii nepos in Ægypto doctri-
7. næ gloria præſtitit. Janus in Latio Janus.
8. imperitavit. Cadmus, Europæ
fra-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Cadmus. frater, litteras è Phœnicia depor- Diod. l. 4.
Thebæ. tavit in Græciam; Thebas in Bæ- Apollod. l. 3.
Rhadamanthus. otia condidit. Rhadamanthus in 9.
Minos. Lycia, Minos in Creta inſula ſum- Diod. l. 6. c. 15.
ma cum ſeveritatis laude regna-
Acriſius. runt. Acriſius Argivorum rex 10.
Amphictyonum concilium. Amphictyonas, graviſſimum Græ- Plato in Gorgia.
ciæ concilium, inſtituit: Apollinis Pauſa. l. 2.
Oraculum Delphicum. Delphici ædem, & oraculum exci-
tavit. Interim Amphion, Lini æ- 11.
Amphion Linus. qualis, Cadmo ejecto, Thebaná- Euſeb. chron.
que arce, per conciliatos blanda
oratione agreſtes homines, extruc-
ta; magnam poëtis mentiendi li-
Bacchus centiam fecit. Liber Dionyſius, 12.
Nyſa urbs. ſeu Bacchus Nyſam urbem propter Diod. l. 1. & 5. c. 5.
Indum flumen condidit. Indiam 13.
muliebri Baccharum exercitu
Perſeus. ſubegit. Perſeus Danae, & Jo- 14.
ve natus, ingens poëtarum argu- Euſeb. chron.
Gorgonis caput. mentum. Gorgoni meretrici exi- 15.
mia ſpecie, caput dempſit. Exin 16.
Bellerophontis navis. (*a*) celeberrima Bellerophontis
navi trajecit in Aſiam: barbaros
Perſæ. domuit: victos ſuo nomine Per-
Pelops. ſas appellavit. Pelops quoque 17.
Tantali filius, Piſæ rex, deductis Diod. l. 5. c. 1.
Peloponneſus. colonis, Peloponneſo nomen fe- & l. 8. c. 12.
Niobe. cit. Hujus ſoror Niobe fuit, 18.
quæ ob amiſſos liberos ex mœrore
ſtu-

(*a*) *Pro* celeberrima *Omnes al. Edd. hab.* celerrima.

ſtupefacta, poëtarum mendacio
19. locum dedit. Dardanus Jove ge- Dardanus.
nitus, Teucri gener Dardaniæ; Teucer.
Eutrop. l. 1. ejus filius ac ſucceſſor Tros, Tro- Dardania.
20. adi regioni nomen fecerunt. Jano Tros.
21. Saturnus ſucceſſit in Latio. Quo Troas.
Juſt. l. 47. rege omnia communia, omnes li- Janus. Saturnus.
22. beros fuiſſe perhibent. Inde au- Aureum
23. reum ſeculum appellatum. Idem ſeculum. Latii cul-
Saturnus agros colere, domos tus.
ædificare, vineas ponere, fruges
24. colligere docuit. Neque agrorum
modò, ſed etiam ingeniorum cul-
turam per id tempus à Græcis ac-
25. cepit Italia. Pelaſgi, maritima Pelaſgi.
Pauſ. l. 7. Plin. l. 8. Italiæ ora, quæ Siciliæ eſt proxi-
ma, occupata, litteras in Italiam Litteræ
26. attulerunt. Ab his regio Magna in Italia.
27. Græcia nominata. Siculus Itali fi- Magna Græcia.
Dion. l. 1. Diod. l. 6. lius, Italia pulſus à Pelaſgis, in Siculus.
proximam trajecit inſulam, quam
olim Cyclopes tenuerant, tum Cyclopes.
28. Sicani incolebant. Ab Siculo rege Sicani.
Siculi, ab his inſula Sicilia dic- Siculi & Sicilia.
29. ta. Haud ita multis ætatibus,
Eutrop. l. 1. poſt Græcas litteras in Italiam
Aug. de civ. l. 18. invectas, vernaculæ in Latio litte-
30. ræ extiterunt. Ab Saturno Picus, Latinæ litteræ.
à Pico Faunus quartus ab Jano, Picus.
31. regnum per manus accepit. Fau- Faunus.
ni uxor eademque Latini regis ma-
ter Latinas litteras reperiſſe memo-
ra-

Digitized by Google

ratur. Ita eadem ferme ætate hæc 23.
Latinis litteras; Debora victoriam peperit Hebræis.

CAP. XI.

GEDEON.

Anno à mundo cond. MMDCC.

Gedeon anno mundi 2700. GEDEON porro judex Hebræ- 1.
orum IV. facinus edidit om- Jud. c.
nium gentium litteris celebran- 6. & 7.
dum. Roris ac velleris miraculo
confirmatus, Dei monitu viros 2.
ex omni exercitu trecentos dele-
git. Hos tubis, ac lampadibus ar- 3.
mavit. Tum lagenas, quibus in- 4.
cluſæ lampades erant, complodi,
inflarique tubas omnes imperat u-
no tempore. Inſolita pugnæ ſpe- 5.
cies usque eo Madianitarum caſtra
turbavit, ut mutua ſe cæde confi-
cerent. Sentires utique divina po- 6.
tius, quàm humana ope libertatem
Hebræis, & otium partum. Gide- Jud.
Abimelechus onis filius diſſimilis patri Abimele- 7.
chus fuit. Is fratribus cæſis nume- 8.
ro ad LXX. tyrannidem occupa-
vit minime diuturnam. Intra tri-
ennium, memori divini Numinis 9.
ira, dum turri Thebeti (oppidi
nomen eſt) ignem ſubdit, molæ
frag-

fragmine capiti incuſſo proſtratur a fœmina: moribundus armigero ſe necandum præbet; ne cæſus mulieris dicatur manu.

10. Diod. l. 5. c. 3. Dares Phry. l. 1. Extremam Gedeonis divini Hebræorum ducis ætatem, Græcorum heroës attigere, haud exigua materia fabularum. Hercules, Heroës. Hercules Orpheus.
11. Orpheus, Caſtor, Pollux, cæterique Myniæ ſive Argonautæ, Caſtor, & Pollux. Argonautæ. Jaſon. Argo navi ædificata, Jaſone duce, e Theſſalia Colchos (ea Ponti regio eſt) navigarunt.
12. Ibi Medeæ Colchorum regis filiæ opera, Medea. cuſtodes feros, ac barbaros deliniunt.
13. Theſauros eo a Phryxo e
14. Theſſalia deportatos auferunt. In reditu Laomedontem, Ili filium, Laomedon. Ilus rex. Trojæ regem, ob pactam mercedem negatam, violatamque jurisjurandi religionem, obtruncant, regnum Priamo, ejus filio tradunt.
15. Diod. l. 5. c. 5. Plut. In Theſs. Paleph. Apolod. l. 3. Theſeus Ægei filius, Dædali ope, Theſeus Dædalus Minotaurus. cum Taurum quendam Minois regis aſſeclam in certamine ſuperaſſet, graviſſimo tributo Athenas, Athenæ frequentatæ. patriam ſuam liberavit, easdemque, compulſis Atticæ incolis e vicis, frequentavit.
16. Diod. l. 5. c. 73. At Minos Dædalum fugientem claſſe inſecutus, in Sicilia a Cocalo rege
17. necatur in balneo. Theſeus inde

B cum

Centauri. cum Centauris, Theſſalis equiti- Plut. in
bus, bene pugnavit, ſeque Her- Theſeo.
culi comitem adjunxit. Bellicoſis 18.
hominibus bella non defuere. A- 19.
Amazones. mazones mulieres e Scythia oriun- Herod. l. 4.
dæ, amiſſis in bello viris, cum ar- Diod. l. 3.
mis animum virilem ſumpſerant: Juſt. l. 2.
occuparant Aſiam: Epheſum con-
diderant. His Hercules, ac The- 20.
ſeus intulere bellum, easque prælio
vicerunt, majore victarum gloria
quam ſua. Quippe & mulieres 21.
cum talibus viris fortiter depug-
narunt, & captivæ, cæſis cuſto-
dibus, aufugerunt. Hercules por- 22. Euſeb.
Olympici ludi. ro Olympicos ludos, Theſeus chron.
Iſthmii ludi. Iſthmios fertur inſtituiſſe. Fœda 23.
iiſdem fere temporibus ſpectacula Plut. in Theſeo.
Atreus, & Thyeſtes. edidit Græcia. Atreus, & Thy- 24.
eſtes Pelope nati plusquam frater-
na inter ſe odia exercuerunt. Thy- 25. Euſ.
eſtes enim fratris uxori ſtuprum chron.
intulit: Atreus illi viciſſim filios Hyginus.
OEdipus. epulandos appoſuit: OEdipus a Euſeb.
Lajo patre expoſitus, eum deinde chron. Diod. l.
in rixa ignarus occidit; agrum- 5. c. 6.
Sphinx. que Thebanum, Sphinge inſidio-
ſa muliere eluſa occiſaque, paca-
tum reddidit. Ita paternum reg- 26.
num adeptus, Jocaſtam matrem
inſcius ducit uxorem. Cæterum 27.
Tyreſias vates. re omni ex Tyreſia vate cognita,
ſibi

ſibi ipſe eruit oculos, regnum E- Etheocles, & Polynices.
theocli, & Polynici filiis relin-
28. quit. Sed brevi intellectum eſt,
29. quam infida eſſet regni ſocietas.
Polynices regno a fratre pulſus, ad
30. Argivorum regem confugit. Ejus
opibus ſubnixus, fratri bellum in-
fert, comite Amphiarao vate, qui Amphiaraus. Eriphyla.
ab Eriphyla conjuge auro corrup-
ta proditus, Alcmeoni filio, ma-
trem ut necaret imperavit, hoc
ſceleratior uxore, quod filium fe-
31. cit parricidam. Eo bello Amphia-
raus hiatu terræ abſorptus: Poly-
nices & frater mutuis vulneribus
periêre.

CAP. XII.

JEPHTES.

1. Jud. c. 11. Joſ. l. 5. JEPHTES VII. Hebræorum Jephtes.
judex, his, atque ipſo Hercu-
le paulo minor natu, virtute
2. ac religione, longe major extitit.
Is ſigna cum hoſte collaturus vovit,
ſi viciſſet, ſe Deo immolaturum
quicquid revertenti primum oc-
3. curriſſet. Confligit cum hoſte:
victoriam refert: voti damnatur:
domum redeunti, filia, quam u-
nicam habebat, prima omnium

obviam venit, victoriam, quam gratulabatur, funeſtatura. Quare 4.
ille filia ſe unica orbavit, ut ſuo dolore jurisjurandi religionem ſanciret.

Multo gravior ſub idem tempus 5.
Priamus. Priamo Trojano regi caſus eve- Hiero. l. 1.
nit, qui cum Helenam, a Pa- Dares
ride filio ſuo raptam, Græcis Phry.
reddere noluiſſet; diuturno bello Dict. Cret.
conflictatus, liberis, regno, vita
Troja everſa anno ab orbe cond. 2800. orbatur a Græcis. Troja everſa 6.
anno a mundo condito circiter Dion.
MMDCCC. Ante primam O- l. 1.
lympiadem CCCCVI. Ante Romam conditam CCCCXXXII.
Labdone Hebræorum judice (ut Euſ.
Euſebio placet) qui Samſonem chron.
Æneas. proxime anteceſſit. Æneas Troja 7.
profugus in Italiam venit. Ibi cum Dion. l. 1.
Latinus. Latino, Latinorum rege (ab Ja- 8.
no is quintus erat) fœdus, affi- Liv. l. 1.
nitatemque jungit. Oppidum ab 9.
ſe conditum, ab uxoris nomine, Lavinium appellat.
Turnus. Tur- 10.
num Rutulorum regem prælio fundit, fugatque.
Florentes inde 11.
Hetruſcorum opes fregit; Latinoque in acie mortuo, ipſe omnem tulit victoriæ fructum.
Ad fir- 12.
mandas opes, Trojanis, Latinorum leges ab eo, ac nomen impoſitum.

Digitized by Google

ſitum. Latinorum ipſe rex dictus.
13. Cum regnatum eſſet in Latio a re-
14. gibus quinque, annos circiter CL.
paucis interjectis menſibus, Æne-
as adverſus Hetruſcos bene pug-
15. nans interiit. Cum exanimum ejus
corpus nuſquam appareret, Deus
Indiges habitus.

Cap. XIII.

SAMSON.

1. SAMSON ab heroicis recens Samſon.
Jud. 14. temporibus, Æneæ tempore
Joſ. 1. 5. ſuppar fuit, ſuperior robore. Leo-
2. nem inermis necavit: Philiſtæos
domuit; ſitiens ex aſini maxilla,
qua hoſtes trucidarat, fuſis ad De-
um precibus, fontem elicuit. Cæ-
3. terum invictam bello virtutem, in
4. pace mulier vicit. Dalila, quam Dalila.
deperibat, prodente, amiſſis cum
coma viribus, in hoſtium poteſta-
tem pervenit. Quibus, orbatus
5. luminibus, diu ludibrio fuit. De-
6. mum receptis cum capillo viribus,
turpis ſervitutis honeſtum quæſi-
7. vit exitum. Domus ejus unde Phi-
liſtæi ludentem ipſum ſpectabant,
columnas concutit, quibus con-
fractis, ædium ruina, hoſtium
victor opprimitur.

Digitized by Google

Quietæ interea res in Latio fuere. Aſcanius Æneæ filius, Lavinio novercæ relicto, Albam longam condidit. Sylvio inde Æneæ filio poſthumo regnum a populo delatum eſt, a quo Albani reges, Sylvij appellati. Julo Aſcanij filio ſacerdotium datum, quod gens Julia ab Julo orta, hereditarium habuit. Turbis interim, ac bellis Palæſtina non caruit.

Aſcanius. Alba. Sylvius. Reges Sylvii. Julus.

8. Dion. l. 1. Liv. l. 1. 9. 10. 11.

(a) Benjaminia tribus, quæ cum nefarium Gabaonitarum flagitium defenderet; a cæteris tribubus bello illato, pene deleta eſt. Civili bello hoſtile ſucceſſit. Hebræi adverſus Philiſtæos cum male pugnaſſent; arcam fœderis in caſtra deferri jubent. Sed, irato Deo, divinum præſidium detrimento magis, quam adjumento fuit. Commiſſo prælio, maximam cladem accipiunt. Arca ipſa in hoſtium pervenit manus, quo nuncio perculſus Helis ſacerdos, ac judex, e ſella corruit, fractiſque cervicibus expiravit. Arca apud hoſtes captiva, brevi diſſimulatum Dei numen oſtendit. Maximas quippe hoſ-

Tribus Benjaminia. Arca ſacra à Philiſtæis capta. Helis ſacerdos.

12. Jud. c. 19. Joſ l. 5. 13. 14. 1 Reg 4. 15. 16. 17. 18. 19.

(a) *Omnes al. Edd. hab.* Benjaminia tribus, quod nefarium Gabaitarum flagitium defenderet, &c.

hoſtium diis, corporibus, agris
20. intulit clades. Itaque menſe ſeptimo, quam capta fuerat, cum donis ultro remittitur, plauſtroque impoſita novo, a bobus ipſis, nullo rectore, in Hebræos fines, devehitur.
21. E Bethſamitis, qui arcam curioſe introſpexerant, millia ampliusquinquaginta, divinitus illata clade, perierunt.

CAP. XIV.

SAMUEL.

SAMUEL porro judex poſtremus, Hebræis regem poſtulantibus, Saulem e tribu Benjaminia, paternas aſinas quæritantem, Dei admonitu conſecrat regem, ſeptennio antequam Æneas Sylvius, Æneæ nepos, regnare occepit in Latio. Adminiſtrata res Hebræa eſt a judicibus annos circiter CCCC.
1.
2.

Samuel.

1. Reg. 9. Joſ. antiq. l. 6.

Æneas Sylvius.

CAP. XV.
REGES HEBRÆORUM SAUL.

Anno à mundo cond. MMDCCCC.

Reges Hebræorum. Saul anno mundi 2900.

SAUL Iſraelitarum rex primus 1.
cum regno regium accepit a- Reg. l. 1.
nimum, anno poſt mundum con- c. 11.
ditum propre MMDCCCC. Is 2.
Jabenſes, Naha rege devicto,
qui dextros illis oculos, ſi dedi-
tionem facerent, effodere conſti-
tuerat, obſidione liberat. Phili- 3.
ſtæos divina Jonathæ filii virtute c. 14.
perterrefactos, cædit, fugatque. 4.
Cæterum Jonatham, qui paternæ
ignarus execrationis, e ſumma
virga mel ſylveſtre guſtaſſet, morti
juratus addicit. Sed recenti juve- 5.
nis merito diſcuſſum periculum,
& inſontis ſupplicium, deprecan-
ti populo condonatum. Rex porro 6.
re primum bene geſta, deinde gra-
viter offendit. Amalecitis cæſis, 7.
eorum regem, ac prædam, contra c. 15.
divinum imperium ſervavit. Quo- 8.
circa rejicitur a Deo. In ejus locum c. 16.
David e Judæa tribu ſufficitur. Hic 9.
Golia Philiſtæo gigante, ex pro- 10.
vo- c. 17.

vocatione interfecto, regius eva-
11. ſit gener. Sed magno illi regis affi-
12. nitas ſtetit. A ſocero primum clam
inſidiis petitus, deinde palam ar-
13. mis exagitatus eſt. Cæterum pa-
tientia, ac manſuetudine ſoceri
14. furorem fregit. Bis eum interfice-
re cum poſſet impune, noluit.
15. Proinde ipſe divini Numinis bene-
ficio, e præſentibus periculis non
16. ſemel eſt ereptus. At Saul XX. reg-
ni anno adverſus Philiſtæos pug-
nans, clade accepta, Deo, ac Da-
17. vidi pœnas dedit. Ejus corpus ab
hoſtibus ſuſpenditur mœnibus: ca-
18. put in fano Dagonis affigitur. Da-
2. Reg. 1. vid, inimici ſoceri morte deplo-
rata, regno jam diu debito poti-
tur, rege Latinorum Latino Syl- Latinus. Sylvius.
vio, Æneæ Sylvii filio.

Cap. XVI.

DAVID.

1. DAVID rex, homo eximia er- David.
Reg. 1. 2. ga inimicos manſuetudine,
Joſ. 1. 7. hoſtium perpetuo victor extitit.
2. Hieroſolymæ arcem vi captam,
munivit, eamque ſuo nomine,
3. Davidis urbem dixit. Ibi cum &
ſibi, & Deo ſedem, ac domici-

lium collocaſſet, ſacrum taberna-
culum, & arcam fœderis, incre-
dibili apparatu, ac lætitia ſtatuit. 4. c. 11.
Idem porro libidine lapſus, docu-
mentum dedit imbecillitatis hu-
manæ. Adulterium homicidio cu- 5.
mulavit. Sed a Natha propheta ob- 6. c. 12.
jurgatus, agnovit culpam, lacry-
misque delevit, prope honeſtius
poſt caſum ſurgens quam ante ſte-
tiſſet. Culpam tamen pœna eſt ſe- 7.
cuta. Qui uxori Uriæ ſtuprum 8.
obtuliſſet, ipſumque interficien-
dum curaſſet, regno ab Abſalone
filio pellitur. In uxoribus ſuis id 9.
probri accipit, quod conjugi intu-
lerat alienæ. Cæterum divino Nu- 10.
mine demiſſione placato, Abſalo-
nem acie ſuperat, regnum amiſ-
ſum recipit. Illuſtre vel irati, vel 11.
placati Dei documentum.

Eodem ferme tempore Abſa- 12.
lon, impietatis in patrem pœnas Euſ. chron.
Codrus. luit; & Codrus Atheníenſium rex Aug. de
poſtremus laudem tulit egregiæ in civ. l. 18.
patriam pietatis. Bello Pelopon- Juſt. l. 2. 13.
neſiaco ſeu Dorienſi, cum ex ora-
culo cognoviſſet, ſuperiores fore
hoſtes, niſi Athenienſium rex ce-
cidiſſet; caput ſuum pro patriæ ſa-
lute devovit, atque id ipſum præ-
caventes fefellit hoſtes. Ruſtico 14.

veſ-

veſtitu indutus, gregarium militem Dorienſem ex jurgio ſauciat, ab eo, ut optabat, interemptus, hoſtium obſidione patriam exi-
15. mit, pater patriæ, re magis,
16. quam nomine. Ejus morte Athenarum adminiſtratio ad magiſtratus devenit, qui Archontes ſunt Archontes Athenarum.
17. appellati. Eorum primus Medon
18. fuit filius Codri. Annis circiter LX. poſt extinctum Athenienſe regnum, Hebraicum labefactum eſt ab eo, a quo vel optime conſtitutum oportuit.

CAP. XVII.

SALOMON.

1. Reg. I. 3. c. 3. Joſ. l. 8. SALOMON rex Hebræorum III. ſimul cum divina ſapientia bonorum omnium copiam acceperat. Salomon.
2. Templum a Davide patre deſtinatum, magnificentiſſime exædificarat, inſtruxeratque anno poſt mundum conditum prope MMM. Alba Sylvio rege Latino- Templum conditum anno mundi fere 3000.
3. cap. 8. rum. In ejus dedicatione boum XX. ovium C. millia, eoque
4. amplius immolarat. Propter egregiam ſapientiæ famam, donis regum, ac nationum egregie cultus,

perpetuam Palæſtinæ pacem, rerumque omnium pepererat copiam. Sed res nimium ſecundæ eum 5.
peſſumdederunt. Ad extremum 6.
otii, & bonorum abundantia talem virum ſui diſſimillimum fecit, ſapientiam in amentiam vertente
luxurie. Ille omnium mortalium 7.
ſapientiſſimus, uxoribus DCC. c. 11.
concubinis CCC. iisque alienigenis, implevit regiam. Ab his jam 8.
ſenex perducitur ad cultum deorum, aris quidem, ac templis dicatis. Uſque eo difficile eſt amare, 9.
ac ſapere etiam ſapienti. Ergo ira- 10.
tus Deus per vatem præſignificavit fore, ejus ut regnum diſtraheretur. Itaque anno regni ſui XL. mo- 11.
riens, Roboam filium reliquit regni labantis hæredem. Salomo- 12.
Homerus ſenior Salomone. ne ſenior aliquanto Homerus fuit, ſiquidem extitit (ut Herodotus perhibet) anno CLXVIII. poſt bellum Trojanum.

Cap. XVIII.

ROBOAS.

Roboas. ROBOAS, nutans paterna cul- 1.
pa imperium, ſua ſtultitia 3. Reg.
evertit. A populo rogabatur, ut 2.
de

2. de oneribus a patre impoſitis, re-
3. mitteret. Suadebant ſenes conſi-
liarii, ut æquis populi poſtulatis
obſequeretur: juvenes contra diſ-
4. ſuadebant. Ille æqualium uſus con-
ſilio, acerbe admodum reſpondet
populo, ejusque juſta poſtulata
5. rejicit. Ergo auctore Jeroboa,
exorta ſeditione, duæ duntaxat
tribus, Judæa & Benjaminia in
fide remanſerunt, reliquæ regnum
6. Jeroboæ detulerunt. Sic duo ex u- Jeroboas rex primus Iſraëlitarum.
7. no regna facta. Alterum Judæ,
ſeu Hieroſolymæ: alterum Iſraë-
8. lis, ſive Samariæ dictum eſt. Ju- Duo regna Hebræorum.
dæa tribus, ac Benjaminia Ro-
boæ, ac ſtirpi deinceps paruerunt
Davidicæ: cæteræ tribus a Jero-
boa primo rege (ne Hieroſolymi-
tani templi religio eas ad Judææ
regem revocaret) ad deorum ſimu-
lacra traductæ, depravatæque di-
verſiſſimarum ſtirpium reges ha-
9. buere. Quippe Samariæ reges om-
nes ad unum impii fuerunt, cul-
toresque idolorum: Hieroſoly-
10. mæ reges non item. Et hæc duo
regna perpetuis inter ſe bellis fe-
11. re contenderunt. Neutris tamen
12. divini vates defuerunt. Jeroboam
3. Reg. 14. regem Iſraëlitarum thus aureo
vitulo incendentem, propheta

graviter accuſavit. Ex templo rex 13.
ira furens comprehendi hominem
manu porrecta, jubet, ecce tibi 14.
manus, ita ut erat, exaruit. Tum 15.
vero rex ſuum ſcelus agnoſcere, di-
vino ſupplicare vati; ita illo de-
precante manum incolumem reci-
pit. Propheta in reditu ab alio pro- 16.
pheta per mendacium deceptus,
apud eum contra Dei cœnavit im-
perium, non tamen impune. Ab 17.
eo digreſſum leo divinitus immiſ-
ſus interficit. Aſinum, quo is ve- 18.
hebatur, dimittit incolumem. Ro- 3. Reg. 14.
boas quoque rex Hieroſolymæ
paulatim Jeroboæ impietatem æ- 19.
mulatus, avitam interim religio-
nem neglexerat: aras, ſtatuas,
lucos in collibus inſtituerat. Itaque 20.
a Seſaco Ægypti rege Hieroſoly-
ma obſidetur. Accedit Semeiæ 21.
prophetæ denunciatio, Judæos de-
ſertos a Deo, quod ipſi ante Deum
deſeruiſſent. Illi reſipiſcere: pacem 22.
a Deo, ac veniam ſuppliciter ora-
re. Nec ſpes eos fefellit. Seſacus 23.
pacem, omni ſacra ſuppellectili
pactus, dedit. Execrandæ tamen 24.
illæ religiones diu in collibus hæ-
ſere. Roboas XVII. regni anno ex- 25.
cedens e vita, Abiæ filio regnum le- Euſ.
Sylvius Athys. gat, Sylvio Athy rege Latinorum. chron.

CAP.

CAP. XIX.

ABIAS.

1\. Reg. l. 3. Paral. l. 2. 2. Joſ. l. 8.

ABIAS ut paternæ impietatis labem elueret religionis cauſa Jeroboæ intulit bellum. Cæterum illius copiis circumventus, Dei fidem implorat. Ecce autem ſacerdotalium tubarum clangore, & Judæi clamore exercitus tantus repente timor inceſſit hoſtes, ut effuſa fuga palantes cæderentur. (*a*) Conſtat eo prælio L. Iſraëlitarum millia deſiderata: Jeroboam ipſum divinitus percuſſum non diu fuiſſe ſuperſtitem. Abiæ III. regni anno Aſa filius ſucceſſit. Abias.

3\.

4\.

5\.

CAP. XX.

ASA.

1\. Reg. l. 3. Paral. l. 1. Joſ. 8.

ASA ſumma rex pietate, expiata Hieroſolyma, & fœdiſſimo Priapi ſimulacro ad Cedronem torrentem exuſto, templum adornavit. Zaram Æthiopem innumerabilibus copiis Hieroſolymi- Aſa.

(*a*) *Ita quidem & omnes al. Edd. ſed omnino Leg.* Conſtat eo prælio D. Iſraëlitarum millia deſiderata. *Vide* 2. *Chronicor. c.* 13. *v.* 17.

mitanum agrum vaſtantem, divino auxilio implorato, prælio vicit; inde cum Benadabum Damaſci regem in Baaſam regem Iſraëlitanum magnis muneribus incitaſſet; ab Hanano propheta Dei verbis objurgatur, quod Syriæ potius regem imploraſſet, quam Deum; cujus nuper majore in periculo præſentem ſenſiſſet opem.
Ibi tum ille objurgationis impatiens, divinum vatem in vincula 3.
conjici jubet. Itaque ipſe haud du- 4.
bia ira divini Numinis, pedibus æger, cœleſti ope neglecta, medicorum arte fretus interiit; documentoque fuit medicamenta parum prodeſſe corporibus eorum, qui divinam animo reſpuant medicinam. Regnavit annos XLI. 5.
ejus buſtum nimio luxu factum, unguentis odoribusque exquiſitiſſimis adhibitis. Quaſi unguento- 6.
rum odor arrogantiæ infamiam poſſet obruere.

Capys. Hoc regnante, Capys regnum 7.
tenuit in Latio. Amrius Iſraëlita- Euſ. chron.
Samaria condita. rum rex Samariam urbem regiam 8.
condidit.

CAP-

Cap. XXI.

JOSAPHATUS.

Anno à mundo cond. MMML.

1. Reg. l. 3. 2. Paral. l. 2. Joſ. l. 8. JOSAPHATUS rex VI. a Davide, pietate David alter fuit, ſuccisis lucis, collibusque expiatis, aſſeclarum primores una cum ſacerdotibus ad ſuæ ditionis homines oppidatim erudiendos dimiſit. Joſaphatus anno mundi 3050.

3. (*a*) Ea res finitimos ita fregit hoſtes, ut ei munera mitterent, & vectigal ſponte penderent.

4. At Achabus Samariæ rex, Jezabele Sidoniorum regis filia in matrimonium ducta, perinde quaſi impietate cum Joſaphati pietate certaret, Baali fanum Samariæ dicat: aras & Achabus rex Samariæ.

5. lucos inſtituit. (*b*) Hujus conjux Jezabel fuit, cujus furori in ſacros vates ſævienti Helias Theſbites reſtitit; imbres per annos tres, & eo amplius ab eorum ditione prohibuit: cum voluit reddidit: pſeudoprophetas in certamine religionis victos numero Izabel. Helias Theſbites.

ad

(*a*) *Cum Edd. Pariſ. & Colonienſ. Leg.* Ea re finitimos ita fregit hoſtes, ut ei &c.

(*b*) *Omnes al. Edd. hab.* Hujus magiſtra inſaniæ conjux Jezabel fuit.

ad CCCL. (*a*)obtruncavit. Jo- 6.
ſaphatus inde cum Achabo amicitiam & affinitatem junxit, magno & periculo ſuo, & pernicie liberorum. Bello, quod Achabus geſ- 7.
ſit contra Syros, Joſaphatus belli ſocius a Syris circumventus, in pugna cecidiſſet utique, niſi cæleſte auxilium imploraſſet. Dei 8.
rectus præſidio, averſiſque alio hoſtibus evadit incolumis. At Acha- 9.
bus, qui alieno veſtitu inierat prælium, caſu, aut divinitus potius ſagitta transfixus cadit. Joſapha- 10.
tum porro e bello reverſum Jehus propheta vehementer incuſat, quod cum homine impio ſocietatem inierit; meruiſſe quidem ipſum, ut ſocius calamitatis foret; ſed ejus pietati Deum peperciſſe; haud leve documentum, quam exitialis ſit ſocietas improborum. Syris por- 11.
ro, & Moabitis arma inferentibus, Joſaphatus jejunio & ſupplicationibus cœleſte Numen placat, divinaque pugnandi ratione hoſtibus occurrens, cantores præire, divinas laudes canentes jubet. Vix 12.
cani cœptum erat, cum repente hoſtes

(*a*) *Per errorem typographicum pro* CCCCL. *quemadmodum etiam habet Monaſterienſ. ſed Edd. Pariſ. & Colon.* DCCCL.

hoſtes mutuis ſe vulneribus conci-
13. dunt. Itaque ipſe, Deo pro ſe pu-
gnante, ſpectator otioſus hoſtilis
14. calamitatis fuit. Diſpar Ochozi-
Reg. l. 4. Paral. l. 2. am Achabi filium excepit exitus.
E cœnaculo delapſus cum graviter
15. ægrotaret, miſit, qui de morbi
Joſ. l. 9. eventu Beëlzebubem conſulerent.
16. his Elias obviam factus denunciat,
regem, qui Deos conſulendos pu-
tarit, eo ipſo morbo moriturum.
17. Regios ſatellites ad ſe comprehen-
dendum miſſos cœleſti comburit
18. igni. Ipſe regi eadem prædicit, &
prædictionem res ipſa comproba-
19. vit. Denique Elias igneo curru ſub- Elias in cœlum raptus. Eliſeus.
limis cum raperetur in cælum, E-
liſeo diſcipulo ſpectanti reliquit
20. pallium. Hoc ille pallio Jordanem
cum percuſſiſſet, diviſis undis trans-
21. iit. Ex eo cognitum, Eliæ ſpiri-
tum in Eliſeo reſediſſe; quod idem
poſtea multæ prædictiones, & mi-
22. racula declararunt. Nec ita multo
poſt Joſaphatus XXV. regni ſui
anno excedens e vita, Joræ filio
regnum per manus tradit.

23. Eodem fere tempore, quo Ti- Tiberinus.
Euſeb. chron. berinus Capeti filius, Capys ne- Tiberis fluvius unde dictus.
Liv. l. pos, rex Albanorum ob Aſcanio
nonus, in trajectu Albulæ amnis
ſubmerſus, flumini nomen dedit.

C A P.

Cap. XXII.

JORAS.

Joras.

JORAS Judææ rex, Achabi regis gener, impietatem ſoceri ſecutus, & uxoris, a paterna pietate degeneravit: quippe dominandi inſtinctus rabie, fratres omnes de medio ſuſtulit. Ergo, ultore tanti ſceleris Deo, populi plerique ab eo deficiunt, & Philiſtæi, Arabesque Judæam populati, Hieroſolymam ipſam, domumque regiam diripiunt. Regia ſtirps omnis abducitur in ſervitutem, uno Ochozia natu minimo relicto. Joras ipſe inſanabili alvi morbo miſere (ut etiam inteſtina egereret) conſumptus, exſequiis, & ſepulcro caruit regio.

1. Reg. l. 4. Paral. l. 2. Joſ. l. 9.

2.

3.

4.

Cap. XXIII.

OCHOZIAS.

Ochozias.

OCHOZIAS Hieroſolymæ rex, impius ex paterna maternaque diſciplina, annum regnavit omnino unum. Jehus a propheta quodam, Eliſei juſſu rex Sama-

1. Reg. l. 4. Joſ. l. 9.

2.

mariæ conſecratus ad Achabi ſtirpem funditus delendam, rex a cæteris ducibus, univerſoque exer- Jehus rex Iſraelitarum.
3. citu conſalutatur. Inde Samariam
4. infeſto agmine contendit. Joram Samariæ regem, ſimulque Ochoziam, qui ad eum venerat, ſibi occurrentes interficit. Jezabelem
5. de feneſtra, unde ſpectabat, præcipitari jubet. Ea ſimul & præcipi-
6. tata, & a canibus (uti Elias prædixerat) devorata eſt. Sacerdotes
7. Baalis, ac pſeudoprophetæ, per ſolennis ſacrificii ſimulationem coacti, in ipſo Baalis fano ad unum mactantur omnes. Idolum eodem
8. impetu comminutum eſt, templumque funditus everſum. Hisce
9. rebus geſtis meritus eſt Jehus, ut ejus poſteri ad quartam uſque ætatem regno potirentur, etſi ipſe deinde a germana religione deflexerat. Dum Jehus Samariam expiat,
10. Athalia Ochoziæ mater nefarias religiones induxit Hieroſolymam.
11. Hæc ſtirpe regia interfecta, dominatum occupaverat: paternis, hoc eſt, impiis, & execrandis ſacris ur-
12. bem, templumque polluerat. Cæterum VII. anno, Jojadas pontifex, idemque Ochoziæ affinis (ejus quippe ſororem habebat in matri-

trimonio) Joam Ochoziæ filium ſeptennem, uxoris opera a cæde ſervatum, atque in templo ipſo altum educatumque centurionibus, ac populo adjuvantibus producit: inſignitum diademate regem appellat: Athaliam intervenientem e templo abripi, necarique impe-
Agrippa rex Latinorum. rat: Hieroſolymam expiat, Agrippa rege Latinorum. 13.

Cap. XXIV.

JOAS.

Anno a mundo cond. MMMC.

Joas anno mundi 3100. JOAS decimus a Davide rex Judæorum gazophylacium pro 1. Reg. l. 4. Joſ. l. 9.
templi valvis ſtatuit. Templum 2.
ab Athalia ſpoliatum, collectitia
pecunia inſtauratum decoravit.
Sedeum bonum magiſter faciebat. 3.
Jojada mortuo, principum adula- 4.
tionibus depravatur; deſertaque 5.
avita religione, lucos, ac deos Mat. 23.
ſequitur. Zachariam prophetam, 6.
eundemque Jojadæ filium nefariis
religionibus adverſantem, æque
ingratus atque impius in ipſo templi
veſtibulo lapidibus obruit. Er- 7.
go vertente anno, Judæa regio a
non

non magna Syrorum manu direpta
8. eſt. Regni primores ad unum oc-
9. ciſi. Rex ipſe ignominioſe tracta-
tus, auro omni tum ſacro, tum
10. profano ſeſe redemit. Nec ita mul-
to poſt a ſuis in ipſo lectulo necatus
anno regni XL. regiæ ſepulturæ
11. expers fuit. Ejus morte regnum ad
Amaſiam filium pervenit.

12. Miſeriorem etiam exitum Ro- Romulus Sylvius.
Euſ. chr. mulus Sylvius XII. Albanorum
Liv. l. 1. rex habuit, quod eſſet arrogantia
majore: is ſupra humanum faſti-
gium elatus, pro deo ſe gerens,
tonitrua, ac fulgura imitabatur.
13. Quare cum cœleſte Numen irritaſ-
ſet; vero ipſe fulmine ictus defla-
14. gravit. Aventinus deinde obtinuit Aventinus rex.
regnum, qui colli, ubi ſepultus
eſt, cognomen dedit.

Cap. XXV.

AMASIAS.

1. Reg. l. 4. Joſ. l. 9. AMASIAS rex Judææ, ut I- Amaſias.
dumæam omnibus viribus a-
doriretur; delectu habito, cen-
tum Iſraëlitarum millia conduxe-
2. rat. Repente a propheta, Dei
verbis monetur, uti ſtipendiarios
dimittat milites, divinaque magis
ope,

Digitized by Google

ope, quam militum multitudine
confidat. Paret ille vel vati, vel 3.
Deo, nulla habita perſoluti jam
ſtipendii ratione. Confligit cum
hoſte: victoriam ac prædam in-
gentem reportat. Sed prædæ ipſe 4.
ſuæ præda fuit. Captiva ac præda- 5.
titia deorum ſimulacra demens co-
lere, venerarique cœpit. Quocir- 6.
ca objurgantis prophetæ vocem
ſurdis reſpuens auribus, ab Joa re-
ge Samariæ, quem temere laceſſie-
rat, amiſſo exercitu, capitur: mu-
ri Hieroſolymitani diruuntur:
templum auro, argentoque ſpo-
liatur: gaza regia, atque obſides
aſportantur. Rex ipſe paulo poſt 7.
Joas rex Samariæ necatur a ſuis. At Joas rex Sama-
riæ Eliſeum morientem cum invi-
ſiſſet, ex ejus vaticinatione, Be-
nedadum Syriæ regem tribus attri-
Eliſei obitus. vit cladibus. Eliſeus porro morte 8.
obita, publico funere celebratus
eſt, & virtus etiam ſepulti divini-
tus honorata. In ejus ſepulcrum 9.
mortuus quidam forte conjectus,
ſanctorum oſſium contactu revixit.
Eliſei fere æqualem Euſebius 10.
Lycurgus Eliſei fere æqualis. Lycurgum perhibet, qui Lace- Euſ. chr.
dæmoniorum regnum a fratre re- Plut. in
lictum, cum aliquamdiu admini- Lycur.
ſtraſſet, nato fratris filio poſthumo
Cha-

11. Charilao, ſua ſponte regno ſe abdicavit, non minore laude fidei,
12. quam prudentiæ. Inde optimatibus auctoribus, ipſoque Charilao, rempubl. conſtituit: agrum Laconicum viritim æqualiter diviſit: auri argentique uſum ſuſtulit, ferreo numo inducto: leges non litteris ſed diſciplinæ mandavit. Charilaus rex Lacedæm.
13. In legibus, quas ille Rhetas appellavit, fuit, ne leges ſcriberentur, nimirum ut moribus cuſtodirentur. Rhetæ Lycurgi leges.
14. (*a*) Alcandrum, qui ei oculum in turba effoderat, ad ſupplicium ſibi a populo datum, clementia ac facilitate ex inimico amiciſſimum reddidit.
15. Cives inde ſacramento cum adegiſſet, nihil de legibus immutaturos, quoad ipſe a conſulendo Delphico reverتiſſet oraculo, exul voluntarius in Creta obiit, ſub necem Judæorum regis Amaſiæ.

Cap. XXVI.

OZIAS.

1\. Reg. 4. 13. OZIAS, qui etiam Azarias dictus eſt, Amaſiæ filius ac ſuc- Ozias.

C

(*a*) *Ita etiam hab. Monaſterienſ. Ed.* (*Pariſ.* fecit, ne &c.) *Sed Colon. hoc modo*: fuit parcus, nimirum ne leges ſcriberentur adeo, ut moribus cuſtodirentur.

Zacharias propheta. ſucceſſor fuit, XII. rex Hieroſo- Joſ. l. 9. 1
lymæ. Is Zacharia propheta eſt u- 2.
ſus ita, ut Jeroboamus rex Sama-
riæ Jona. Ozias igitur Deo ob ſin- 3.
gularem religionem carus, Phili-
ſtæos domuit; devicit Arabas;
Moabitas ſtipendiarios fecit. Cæ- 4.
terum victorem hoſtium vicit ſu-
perbia. Victoria elatus ſacerdota- 5.
le munus invadit. Sacerdotibus 6.
nequicquam reclamantibus, thus
incendit in templo, nec impune:
Azarias rex leproſus. mox lepra divinitus affectus, a ſa-
cerdotibus ejicitur. Itaque a cœtu 7.
hominum ſubmotus, Joathæ filio
regni adminiſtrationem reliquit is,
qui per arrogantiam ſacerdotale ſi-
bi munus adſciverat.

Nihilo honeſtior per eadem 8.
Amulius. tempora aut Amulii Latinorum
regis cauſa, aut Sardanapali, po-
ſtremi Aſſyriorum regis, exitus
fuit. Amulius, Numitore majore 9.
fratre pulſo, regnum occupavit.
id tuto ut teneret, ſcelus ſcelere 10.
cumulat; virilem fratris ſtirpem
Ilia, ſeu Rhea Sylvia. interficit: Rheam Sylviam filiam
ejus unicam, Veſtalem virginem
legit, quo ſpem ſobolis ei præci-
dat omnem.

Sardanapalus Aſ- Sardanapalus autem a Nino 11.
XXXV. (per tot enim reges poſte- Juſt. l. 1.
ritati

Diod. l. 3. Hero. l. 1. ritati ſuæ Ninus imperium propagavit) homo plane effeminatus cum feminis muliebri vivebat ritu: parietibus, ac tectis nequitiam occultabat, quaſi quicquam tam rectum eſſe poſſit, quod non ſyriorum rex ultimus.

12. dies proferat in lucem. Hunc igitur Arbaces Medorum præfectus purpuram in puellarum choro nentem conſpicatus, populis perſuadet, ut feminæ ſibi non ferendum

13. imperium putent. Arma contra regem capit, minime paratum ad reſiſtendum, jamque luxuria vic-

14. tum ſua. Itaque rex prælio ſuperatus, ſe, concubinasque ſuas, & quicquid in vita carum fuerat, conjicit in rogum, idoneo ſane libidinis ſupplicio quæſito.

15. Arbaces annis ante primam olympiadem prope L. poſt mundum conditum prope MMMCL. Regno occupato, imperium ab Aſſyriis tranſtulit ad Medos, cum Arbaces primus rex Medorum anno poſt mundum cond. prope 3150.

Juſt. l. 1. ſtetiſſet imperium Aſſyriorum annos circiter M. & CCC. auctore

16. Juſtino. Manſit tamen apud Aſſy-

Euſ. chr. rios ſpecies quædam imperii: neque enim regnum, neque reges omnino defecerunt.

17. Paucis annis interjectis Eliſa, Dido.

Juſt l. 16. quæ etiam Dido appellabatur,

Pygmalionem fratrem, Sichæi viri ſui interfectorem exoſa, omnem viri gazam clam imponit in naves: cum multis primariis civibus conſilii, ac viæ ſociis Tyro ſolvit. Ad Libyam appulſa, urbem condit, quæ Byrſa primum, inde opibus aucta, Carthago dicta eſt. Hæc non minus urbe condita, quam conſervata pudicitia illuſtris fuit. Cum enim a multis expeteretur procis, ne Hyarbæ Mauriſiorum regi finitimo nubere cogeretur, ſibi manus attulit. Ob egregium pudicitiæ ſtudium, quamdiu ſtetit Carthago, dea numerata. Condita Carthago eſt, ut Dionyſio placet, annis ante primam Olympiadem XXXVIII. Ante Romam conditam circiter LXX. poſt captam Trojam circiter CCCLXX. Sub idem tempus Bocchorus ſeu, Bocchorides rex Ægypti, leges Ægyptiis, & jura conſtituit, haud multis annis ante primam Olympiadem, & regnum Joathæ regis Judæorum.

Appian. in lyp.

18. 19. 20. 21. 22. 23.

Dion. l. 1.

Diod. l. 2.

Carthago.

Didonis interitus.

Condita Carthago poſt captam Trojam anno fere 370.

Bocchorus.

Cap.

Cap. XXVII.

JOATHAS.

1. Reg. l. 4. Joſ. l. 9. JOATHAS Oziæ filius, vir pius, & Deo carus, Ammonitis debellatis tributum impoſuit. Joathas
2. Euſ. in chr. Pauſ. l. 1. Strab. l. 8. Oroſ. l. 1. c. 5. Hoc rege primam Olympiadem actam, ſcribit Africanus, quæ ab Iphito Elæo magiſtratu inſtituta eſt, quinquennali Olympicorum ludorum celebritate apud Olympiam Peloponneſi urbem inducta. Olympiades inſtitutæ.
3. Varro apud Cenſo. Ex eo tempore Græci ad tempora diſtinguenda, Olympiades, Romanis luſtris pares, adhibere cœperunt.
4. Ante id tempus fabulæ viguere.
5. Ex eo Græcorum initium ducit hiſtoria.
6. Herod. in Homeri vita. In auſpiciis primæ Olympiadis, ſi Herodoto credimus, Heſiodus obiit Homero junior annis circiter CXL. Heſiodus.
7. Joathas autem XVI. regni anno moriens, regnum Achæ filio legat.

Cap. XXVII.

ACHAS

1. Reg. l. 4. ACHAS parenti diſſimillimus ab avita religione abhorruit: Achas rex Ju-

deorum impius. aras, ac ſtatuas Baali poſuit: liberos luſtravit igni. Itaque ab (a) rege Samariæ magnam cladem accepit; ab Idumæis Philiſtæisque vexatus eſt, maxime vero ab rege Aſſyriorum: eo demum dementiæ venit, ut Damaſcenos ſibi placandos cenſeret deos; & clauſo templo aras diis paſſim excitaret. Joſ. l. 9. 2. 3.

Theopompus rex Lacedæm. Olym. V. Ephori. Eadem tempeſtate Theopompus Lacedæmoniorum rex quo regnum, communicata cum populo poteſtate, efficeret diuturnius; ephoros quinque (hi tribunis plebis apud Romanos perſimiles fuerunt) creavit, annis poſt Lycurgum CXXX. 4. Plu. in Lycur.

Romulus & Remus. In Latio autem Romulus, & Remus Ilia Veſtali Numitoris filia nati, ab Amulio majore avunculo expoſiti, a Fauſtulo, paſtore regio educati ſunt. Confirmata inde ætate, Numitorem avum agnoſcunt, eumque Amulio obtruncato, reſtituunt in regnum. Ipſi coacta paſtorum, & convenarum manu, novam in Palatio, ubi educati fuerant, condunt urbem, cui deſtinabatur imperium orbis terræ. 5. Dion. l. 1. Liv. l. 1. 6.

Roma in Palatino monte condita.

HO-

(a) *omnes al. Edd.* ab regibus Samariæ ac Syriæ &c.

HORATII TURSELLINI,

EPITOMÆ HISTORIARUM à Mundo condito *LIBER II.*

CAPUT I.

ROMULUS.

Anno à mundo cond.

MMMCCXXV.

1. Dion. lib. 1.

Roma condita anno mundi fere 3215. Olympiade. Romulus Primus rex Ro-

ROMA condita eſt (ut Dionyſio placet) Olympiade VII. ineunte, anno poſt Trojam everſam CCCCXXXII. poſt mund. cond. circiter MMMCCXXV. Urbi Romulus augurio ſu-

Dion. l. 1. 2. Liv. l. 1.

mano-rum. perior nomen dedit, muros cir-
Remi nex. cumdedit. Remum fratrem verbo 3.
quod per contumeliam muros no- Plut. in Romulo.
vos tranſiliſſet, re vera quod reg-
ni ſocium habere nollet, morte
Aſylum. multavit. Aſylum deinde in Capi- 4.
tolio aperuit, magnamque perfu-
garum multitudinem coëgit. Ex 5.
tam parvis initiis tanta urbs exti-
tit. Ne viribus conſilium deeſſet, 6.
Senatores centum. centum ſenatores legit. Patres ab 7.
Patres Patritii. honore, atque ætate, patritiique
eorum progenies appellati. Con- 8.
nubia novo populo cum a finiti-
mis non impetraſſet, extorſit. Con- 9.
ſualibus ludis Sabinas, aliasque vir-
gines, quæ Romam ſpectandi ſtu-
dio confluxerant, rapi jubet. Ita- 10.
que finitimi populi Romanis infe-
runt bellum. Romulus Cæninis 11.
fugatis, eorumque rege obtrunca-
Jupiter Feretrius. to, Jovi Feretrio, cui tum ædem
Opima ſpolia. in Capitolio dicavit, opima ſpo-
Triumphus lia tulit. De Antemnatibus tri- 12.
Jupiter Stator. umphavit. Inde a Tatio Sabino- 13.
rum rege aciem ſuam fugari vi-
dens Jovi Statori templum vovet in
foro. Mox redintegrato bello vic- 14.
tores viciſſim fundit fugatque.
Ibi tum Sabinæ in aciem ex trans- 15.
verſo irrumpentes, prælium ſua
cauſa commiſſum precibus diri-
munt.

Digitized by Google

16. munt. Percutitur inter duces fœdus; & regno conſociato, Sabini
17. commigrant Romam. Romulus civitate in curias XXX. diviſa, curiis nomina impoſuit Sabina- Curiæ. XXX.
18. rum. Populum in tres diſtribuit
Dion Halic. partes, quas tribus appellavit. Tenuiorum clientales patrocinio
19. commiſit locupletum. Ita plebem
20. patribus devinxit. Bello a Fidena-
21. tibus, & Vejentibus illato, Fide- Fidenæ captæ.
22. nas cepit. Vejentes victos agri
23. parte multavit. Denique exercitum extra pomœrium ad Capreæ paludem cum recenſeret, ſubita
24. coorta tempeſtate nuſquam appa-
25. ruit. Regnavit annos XXXVIII.
26. Dum Romana res efflorescit, Hebræa afflicta magna ex parte
27. concidit. Paucis annis poſt urbem
Reg. l. 4. Joſ. l. 9. conditam, Samaria a Salmanaſſere Aſſyriorum rege capta & e- Samariæ & Iſraelitici regni excidium.
28. verſa eſt Olympiade VIII. Tribus
29. decem cum Oſea rege in Aſ- Olymp. 8.
Tob. I. ſyrios abductæ, unus e captivis Tobias fuit, cui libertatem in ipſa ſervitute pietas conſervavit. Tobias.
Hieroſolyma quoque deinde a
30. Senacheribo Salmanaſſeris filio
31. obſeſſa. Rex tum erat Hieroſolymæ Ezechias Acha rege natus, Ezechias rex Judææ.
32. homo ſingulari pietate. Is ur-

bem paternis ſuperſtitionibus ex- Reg. l. 4.
piarat: ſuſtulerat lucos: tem- Joſ. l, 10.
plum ornarat: ceremonias reſti-
tuerat. Quare inſultante hoſte, 33.
& prædicante Hieroſolymitanos a
Deo ſuo liberari non poſſe, con-
Eſaias propheta. firmatur Ezechias oratione Eſaiæ
viticinantis fore, ut brevi hoſtis
obſidionem ſolveret. Inſecuta igi- 34.
tur nocte contrucidantur ab An-
gelo millia hoſtium CLXXXV.
Rex ſummo cum dedecore Nini- 35.
vem reverſus in captivos Iſraëlitas
furorem convertit ſuum. Eam pro- 36.
Tobiæ benignitas. cellam Tobiæ benignitas fecit le- Tob. 2.
viorem. Is quippe mortuos ſepul- 37.
turâ, vivos omni ope juvit. Cæ- 38.
terum ſatis jam in alienis malis
ſpectata, in ſuo caſu longe magis
enituit virtus. Nidificantis hirun- 39.
dinis ſtercore obcæcatus, ſingula-
Tobiæ patientia. ris patientiæ documentum dedit.
Tandem Raphaëlis Archangeli 40.
beneficio peropportuno, ut fili- Tob. 5. 11.
um reducem intueretur, lumen
Ezechiæ morbus. recepit. At Ezechias hoſtium me- 41.
tu liberatus, gravem in morbum Reg. l. 4.
incidit, quo morbo cum eum Eſa- 42. Paral.
preces. ias denuntiaſſet moriturum, ille l. 4.
Deum cum lacrymis oravit pari- Joſ. l. 10.
ter, exoravitque. Valetudinis 43.
ſignum umbram decem in horolo-
gio

gio lineas regredientem accepit.
44. Tertio die valens templum adiit, annis XV. ad vitam additis. Dies mortis prolongatur.

Cap. II.

NUMA POMPILIUS.

Anno à mundo cond. XXXIX.

1. Dion. l. 2. Liv. l. 1. Numa Pompilius Romanorum rex II. extrema Ezechiæ tempora attigit. Is propter ſapientiæ famam, ad regnum e Curibus Sabinorum oppido vocatus, eo admirabilior rex fuit, quod recuſavit diu regnum. Numa Pompilius rex ſecundus Romanor. anno ab urbe condita 39.

2.

3. Romam armis ferocem religione, vel potius ſuperſtitione manſuefecit. Sacra ſacerdotesque inſtituit: ſimulatis cum dea Ægeria nocturnis congreſſibus, ejus ſe monitu ſacra, ac cætera inſtituere præ ſe ferens. Sacra Romæ inſtituuntur.

4.

5. Jani dein templum extruxit, ejusque valvas pacis bellique indices clauſit: Jani templum.

6. annum qui menſibus Martio, & Decembri, Romuli inſtituto claudebatur; Januario ac Februario additis, explevit. Annus Numæ.

7. Anni initium Januarium eſſe voluit.

8. Faſtos nefaſtosque dies notavit.

9. Regnavit annos XLIII.

13. Haud minus Manaſſes ab Eze- Manaſſes.

rex Judææ. chia patre, quam Numa a Romulo, diverſus fuit. Lucos araſque Baali reſtituit; liberos igni expiavit; ſomnia, auguriaque obſervavit; magicis artibus inſervivit; Hieroſolymam innocentium ſanguine implevit. Acceſſit in ſcelerum cumulum cædes Eſaiæ, quem exitium, & iram divini Numinis denunciantem lignea ſerra diſſecari imperavit. Itaque Aſſyriis armis opprimitur; amiſſo regno, Babylonem catenis, vinctus abſtrahitur. Ibi ærumnis quaſi expergefactus, cum ſcelerum ſuorum veniam ſuppliciter petiiſſet a Deo, etiam ab hoſte impetravit. Proinde divini Numinis magis, quam barbari hoſtis beneficio, in regnum reſtituitur. Mutata inde vitæ ratione, deorum ſimulacra, lucos, araſque ſuſtulit; Deum pie, ſancteque coluit. Reg. I. 4. Paral. 11. l. 2. Joſ. l. 10. 12. 13. 14. 15. 16.

Juditha. Sunt qui ſub id tempus Juditham exſtitiſſe velint, eam a qua Holofernes Aſſyriorum dux ſit obtruncatus. Ac ſane illa hiſtoria cum his temporibus plane congruere videtur. Gyges quoque (ut tradit Euſebius) in eadem tempora incidit. Qui intimus Candaulis Lydorum regis fuiſſe aſſecla dicitur, ab eoque coactus, 17. 18. Gyges. 19. Candaules rex Lydorum. Herod. l. 1. 20. Juſt. l. 1.

ut

ut clam nudæ reginæ ſpeciem contemplaretur. Re deinde patefacta, reginæ juſſu regem obtruncaſſe, ipſe regnum invaſiſſe.

Cap. III.

TULLIUS HOSTILIUS.

Anno ab urba cond. propre C.

1. TULLUS Hoſtilius interea Tullus Hoſtilius rex Rom. anno ab urbe cond. prope 100.
Dion. l. 3. poſt Numam rex creatus,
Liv. l. 1. neglecta religione, ipſum Romu-
2. lum ferocia ſuperavit. Bellum Al-
3. banis intulit. Eo bello placuit u- Bellum Albanum.
trisque paucorum certamine de-
4. cerni, utri utris imperarent. Tres Tres Horatii.
Horatii Romani cum tribus curia- Albani
5. tiis Albanis compoſiti. Victoria ſubacti.
6. penes Romanos fuit. Albani in
populi Romani ditionem redacti.
7. Cum rebellaſſent, Tullus, Me- Metii
tium Suffetium Albanorum dicta- ſupplicium.
torem, qui defectionis auctor
fuerat, quadrigis illigatum dis-
8. trahit. Albanos, Albâ everſâ, Alba everſa.
9. Romam demigrare jubet. Diruta
10. Alba eſt anno prope D. poſt-
quam fuerat ab Aſcanio condita.
11. Roma Albæ ruinis aucta. Duplica-
to civium numero, Cælius mons Cœlius
12. urbi additus. Primores Albano- mons urbi additus.

Digitized by Google

Curia Hoſtilia. rum in patres lecti. Ordine aucto, curia exſtructa, quæ Hoſtilia dicta eſt. 13. Ad ultimum rex diuturno implicatus morbo, nullam non ſuſcepit ſuperſtitionem. 14. Sed dum valetudinem malis artibus recuperare ſtudet, vitam amiſit. 15. Sacra Jovis Elicii. Sacra Jovi Elicio cum non rite feciſſet (ut profanæ hiſtoriæ produnt) fulmine ictus cum domo conflagravit, anno regni ſui XXXII. 16.

Ammo rex Judæorum. Nihilo lætior Ammonis Hieroſolymorum regis exitus. 17. Reg. l. 4. Is cum primos illos Manaſſæ parentis furores ſuperaſſet, II. regni anno domi a famulis ſuis interficitur. 18. Paral. l 2. Joſ. l. 10.

CAP. IV.

ANCUS MARTIUS.

Ancus Martius rex Rom. ANCUS MARTIUS Numæ avi inſtituta ſtudioſe retinens, religionem ac pacem coluit. 1. Dion. l. 3. Liv. l. 1. Feciales. Sed Latinorum armis laceſſitus per Feciales (quos ſacerdotes juſti belli arbitros fecerat) eis bellum indicit. 2. Multis Latinorum oppidis expugnatis, multa Latinorum millia in civitatem aſciſcit. 3. Aventinus mons. Aventinum novis civibus datum. 4. Janiculum. Janiculum inde munitum, & urbi ſublicio 5.

6. licio ponte conjuctum. Carcer in Pons ſublicius.
media urbe imminens foro ædifi- Carcer.
7. catus. Exin Sylva Mæſia Vejenti- Sylva Mæſia.
bus adempta, uſque ad mare Ro- Oſtia urbs
8. manum imperium propagavit. Oſ- condita.
tiam urbem in ore Tiberis condi-
9. dit. Anno regni XXIII. moriens,
Tarquinium Priſcum liberorum
10. ſuorum tutorem reliquit. Apud
quem plus imperandi cupiditas,
11. quam fides valuit. Ablegatis vena-
tum regiis pueris, cum comitia
12. haberentur, Priſcus efficit, ut ip-
Reg. l. 4. ſe rex crearetur.

13. Anci æqualis Joſias numeratur Joſias rex
Paral. l. 2. Ezechiæ nepos. Is a puero religio- Judææ.
nem amplexus Hieroſolyma expia-
ta, populares ad avitam pietatem
14. revocavit. Verum egregiam ejus
Joſ. l. 10. virtutem(*a*) obſtinata quædam te-
15. meritas afflixit, perdiditque. Ne-
chaoni Ægyptiorum regi in Aſſy-
rios exercitum ducenti cum infeſ-
16. tis copiis occurrit. Dei verbis ab
illo admonitus, uti prælio abſti-
neret; nihilominus acie decernit.
17. Itaque re male geſta, in prælio ſau-
ciatur: ex eo vulnere paucis die-
bus moritur anno regni ſui
18. XXXIII. Eum cunctus populus
luxit:

(*a*) *Al. Edd. hab.* parum conſultæ quædam fiducia afflixit, &c.

Jeremias propheta.

luxit: Jeremias lamentationibus 19.
proſecutus eſt ejuſmodi, quæ de-
inceps canerentur.

CAP. V.

TARQUINIUS PRISCUS.

Tarquinius Priſcus rex Rom. patres minorum gentium. Circus Max.

TARQUINIUS PRISCUS 1.
regnum fraude partum ut fir- Dion. l. 3.
maret, centum in patres legit, qui Liv. l. 1.
minorum gentium ſunt appellati.
Circo, qui poſtea maximus dictus 2.
eſt, inter Palatinum, & Aventi-
num locum deſignavit. Solemnes 3.

Ludi Circenſes.

inde annuique manſere ludi, Cir-
cenſes a Circo appellati. Hetruſ- 4.
corum deinde opes cum fregiſſet, 5.

Regis Rom. inſignia ab Ætruſcis

ab his principatum ultro deferenti-
bus, coronam auream, ſellam e-
burneam, togam purpuream pic-
tam, ſceptrum, regia inſignia ac-
cepit, quibus uſi ſunt deinceps re-

Latini ſubacti.

ges Romani. Latinorum nomen, 6.
omnibus prope eorum oppidis
captis, domat. Sabinis devictis 7.
Collatiam adimit. Infima urbis 8.
loca cloacis e faſtigio in Tiberim
ductis, regio plane opere ſiccat.

Sibylla Cumana

Ad eum Sibylla Cumana car- 9.
minum libros attuliſſe dicitur, Gel. l. 1. c. 9.
qui libri Sibyllini dicti, & XV. l. act. l. 1.

VI-

10. viris commiſi. Demum Tarquini- Jupiter Capitolinus.
us inchoata Jovis Capitolini æde
filiorum Anci opera graviter vul-
11. neratus. Exceſſit e vita, cum annos
regnaſſet XXXVII. & urbem
muro lapideo cingere inſtituiſſet.

12. Diſpar omnino fuit Romano-
rum conditio & Judæorum, qui
deſerta avita religione patriam,
templum, regnum, libertatem
iisdem temporibus amiſerunt. (*a*)
13. Reg. l 4. Par. l. 2. Joathas, Joſia natus, patri diſſi- Joathas. rex Judææ captivus.
millimus, tertio menſe regno ſpo-
liatus, Nechaoni Ægyptiorum
regi divinitus traditur in ſervitu-
14. tem. (*b*) Ioachimus, qui etiam
Joſ. l. 10. Iechonias dictus eſt, Ioſiæ frater, Jechonias rex Jud.
regni,

(*a*) *Omnes al. Edd. pro* Joathas *rectius habent* Joachas.

(*b*) *Omnes al. Edd. hanc periodum longe aliter exhibent, nempe Monaſterienſis & Lugdunenſ. hoc modo:* Eliacimus inde Joachæ frater, cui verſum nomen Joacimus; poſtea & Joachimus, (qui & Jechonias dictus eſt) Eliacimo genitus, regni atque impietatis ſucceſſor, a Nabuchodonoſore Chaldæorum rege, pari ratione cum Daniele, omnique nobilitate in ſervitutem abducitur. *Monaſterienſ. ſola pro* ſucceſſor *hab.* ſucceſſores *& pro* abducitur, abducuntur. *Pariſ. vero & Colonienſ. habent* Eliacus, *pro* Eliacimus. Joachimus, *pro* Joacimus, *item* Joachinus, *pro* Joachimus. *& denique* Joconias, *pro* Jechonias. *in reliquis conveniunt cum Monaſterienſi & Colonienſi.*

captivus eum nobilitate. Daniel captivus.

regni, atque impietatis ſucceſſor
a Nabuchodonoſere Chaldæorum
rege, pari ratione cum Daniele,
omnique nobilitate in ſervitutem
abducitur. Ex captivorum nume- 15.
ro Mardochæus fuit, ſeu potius
Cis, atavus Mardochæi, de quo
poſterius dicturi ſumus.

Draconis leges.

Graviore conditione Athenæ 16.
liberæ uſæ ſunt, quam Hieroſoly- Plut.
ma captiva. Dracon atrociſſimas in Solone.
Athenienſibus leges impoſuit, qui- 17.
bus æque minima peccata (ut po-
morum, atque olerum furta) ac
maxima ſcelera, capitalia erant.
Brevi tamen cum Iudæi divina pa- 18.
tientia abuterentur, exitialis Hie-
roſolymæ exitus eſt conſecutus.

Sedechias rex Jud. poſtremus.

Sedechias rex Iudæorum poſtre- 19.
mus ob defectionem ab rege Baby- Reg 1. 4.
lonis filiis atque oculis orbatus eſt, Joſ. l. 10.
& in catenas, ac ſervitutem re-
dactus. Templum quoque, ac 20.
Hieroſolyma incenſa. Cives Baby- 21.
lonem traducti Olympiade
XLVII. Anno poſt templum con-
ditum circiter (a) CCCXL. Reg- 22.
natum eſt Hieroſolymis a (b) regi-
bus

Hieroſolyma incenſa. Servitus Babylonica Judæorum.

(a) *Omnes al. Edd. rectius hab.* circiter cccexl.

(b) *Edd. Pariſ. & Colonienſ.* a regibus xxxii. *Sed Monſterienſ. recte hab.* a regibus xxii.

Digitized by Google

bus XXX. Annos circiter D.

23. Hero. l. 2. Eadem vero ætate Nabuchodonoſor Hieroſolymam Syriæ, & Cyaxares Ninivem Aſſyriæ lumen 24. extinxit. Cyaxares Medorum rex Phraortem patrem ut ulciſceretur, qui ad Ninivem cum exercitu ceciderat, Ninivem obſidione captam ſolo æquavit. Cyaxares Medorum rex. Ninive ſolo æquata.

25. Laert. l. 1. Plut. in Solone. Dum Palæſtina, & Syria barbarorum armis evaſtantur, Græcia ſapientum inſtitutis excolitur. Sep- 26. tem illi Græciæ ſapientes uno tempore exſtitere. Ex quorum nu- 27. mero Solon, abrogatis Draconis legibus, commodiores Athenienſibus leges tulit. Septem Græciæ ſapientes. Solonis leges.

Cap. VI.

SERVIUS TULLIUS.

Anno ab urbe cond. prope CC.

1. Dion. l. 4. Liv. l. 1. SERVIUS Tullius VI. Romanorum rex, ſapientum ſuppar ætati, vir prudens ac ſapiens in 2. primis fuit. Is Hetruſcis ac Vejentibus debellatis, cenſum inſtituit: luſtrum induxit, ut quinto quoque anno populus Romanus cenſere- 3. tur. Populum ex cenſu in claſſes quinque, claſſes in centurias ex æta- Servius Tullius anno ab urbe cond. 20c. Luſtrum inſtitutum.

Quirinalis mons, Viminalis, Exquilinus, urbi additi.
Urbs ſepticollis.

tate deſcripſit. Senatum deinde 4.
ſupplet. Urbi Quirinalem, Vimina- 5.
lem, Exquilinum montem adjun-
git. Urbem ſeptem impoſitam 6.
montibus aggere, foſſis, muroque
circumdat, paucis annis poſt Hie-
roſolymam everſam. Ipſe a L. Tar- 7.
quinio genero ante Curiam ipſam
regno, vitaque ſpoliatur anno reg-
ni ſui XLIV. Quo cæſo Tarquini- 8.
us Romæ tyrannidem occupavit.

Periander. *Arion.* *Piſiſtratus.* *Thraſybulus.* *Polycrates.* *Phalaris tyrannus.*

Id malum multo etiam ante ſen- 9.
ſerat Græcia, ubi tyranni complu-
res per eadem fere tempora extite-
re. Nam velut ex compoſito, Pe- 10.
riander (is qui ſupplicium de nautis Hero. l. 1.
ſumpſit, a quibus Arion Methym-
næus coactus fuerat in mare deſili-
re) principatum occupavit Corin-
thi. Piſiſtratus Athenis, nequic- 11.
quam obſiſtente Solone. Thraſy- Plut. in Solone.
bulus Mileti. Polycrates homo 12.
fortunatiſſimus in Samo inſula. A- 13.
grigentinus Phalaris tyrannorum Her. l. 4.
immaniſſimus in Sicilia. 14. Plut. in Phalaride.

Æſopus. *Pythagoras primus ſe*

Eadem ætas & tyrannorum fe-
raciſſima fuit, & ſapientum. Nam 15.
præter ſeptem illos Græciæ ſa- Euſ. in chro.
pientes, & Æſopum ſapientiſſi- 16.
mum, fabularum architectum, Laert. l. 1
Phythagoras, qui ſe primus Philo- Liv. l. 1.
ſophum nominavit, in ea ora Ita- Dion. l. 2.
liæ,

liæ, quæ magna Græcia dicebatur,
17. diſcipulis floruit rege Servio. Huic
tyrannorum, ac ſapientum ætati
uberrimus Lyricorum poëtarum
18. fætus ſucceſſit in Græcia. Sappho
Euſ. in chron. enim, Alcæus, Steſichorus, Simonides, Anacreon, Pindarus, eodem omnes ſeculo illuſtres fuere.

(philoſophum dixis. Græcæ poëtæ. Sappho. Steſichorus. Simonides. Anacreon. Pindarus.)

19. Hero. l. 1. Cyrus Perſa interea Servio regi Rom. ætate ſuppar, virtute ſuperior Harpagi ducis copiis auctus, Aſtyagem avum, poſtremum Medorum regem, a quo ipſe infans fuerat expoſitus, bello petiit, de-
20. bellatum in honore habuit. Imperium Medorum tranſiit ad Perſas, cum ſtetiſſet annos circiter (*a*) CCCL.

(Cyrus rex Perſarum Servio regi Rom. ſuppar. Aſtyages rex Medorum ultimus. Perſarum imperium.)

21. Hero. l. 1. Juſt. l. 1. Joſ. l. 1. Cyrus inde Aſſyria, Cappadocia, Arabia, ac tota prope Aſia potitus, capit Babylonem, ibi Danielem complexus eſt. Judæos
22. anno ſervitutis LXX. liberat.
23. Crœſum opulentiſſimum Lydorum regem bello laceſſentem prælio ſuperat: expugnatiſque Sardibus, urbe regia vivum capit, & quod ſine cauſa contra ſe arma ſumpſiſſet, ardentem in pyram in-
24. jici jubet. Tum vero ille, Solonis paulo ante demortui vocem, *Mortalem*

(Cyrus primus rex Perſarum. Babylon, a Cyro capta. Judæi liberati. Crœſus rex Lydorum.)

(*a*) *Omnes al. Edd. hab.* annos circiter ccc.

Digitized by Google

talem ante mortem beatum dicendum neminem, veram eſſe intelligere, Solonem magna voce inclamare. 25.
Itaque Cyrus de rerum humanarum viciſſitudine admonitus, hominem ſupplicio liberatum, apud ſe liberaliter habuit.

Ipſe porro infinito propagandi 26.
imperii ſtudio longius provectus, in fœdam calamitatem incidit.
Bactrianis, Cilicibus, Paphlago- 27.
nibus ſubactis, bellum Scythis intulit principio lætiore, quam exi-
Tomyris Scytharum regina. tu. Tomyris reginæ filium fugæ 28.
ſimulatione, & vini, epularumque illecebra deceptum cum
exercitu cædit. Brevis & fallax fuit 29.
fructus victoriæ. Victoria elatus 30.
Cyrus in iniquum locum progreditur, ubi inſidiis hoſtium, locorumque anguſtiis circumventus cum omnibus copiis conciditur.
Cyri mors. Fertur Tomyris Cyri caput in u- 31.
trem humano plenum ſanguine conjeciſſe cum exprobratione crudelitatis: *Satia te ſanguine, quem*
Cambyſes rex Perſarum. *ſitiſti.* Obiit Cyrus, cum regnaſſet 32.
annos XXX. Cambyſe filio hære- 33.
de imperii relicto.

Is paterno regno Ægyptum ad- 34.
jecit. Smerden fratrem, quem Her. l. 1.
poſt ſe regnaturum ex oraculo co- 35.

gno-

Juſt. l. 1. gnorat, clam per Magum familia-
36. rem necandum curavit. Sed brevi
37. necis fraternæ pœnas dedit. Nam
cum equum aſcenderet; gladio e
vagina delapſo, graviter vulnera-
38. tus interiit. Magus igitur ille,
priusquam de Smerdis nece fama
39. emanaret, pro eo fratrem ſuppo-
ſuit ſuum, qui Smerden oris ſimi-
litudine, & amictu regio fretus,
40. ſe ſimulans, regno potitur. Sed
nulla ſimulatio diuturna, fraude
patefacta, pſeudorex cum fratre a
Perſarum principibus confoditur.
Eodem fere tempore tyrannus a
Perſis interfectus eſt, & a Roma-
nis ejectus,

CAP. VII.

TARQUINIUS SUPERBUS.

1. TARQUINIUS SUPERBUS Tarquinius Superbus rex Rom.
Dion. l. 4. cognomen traxit ex factis. Se-
2. natus auctoritatem in admini-
Liv. l. 1. ſtranda republica negligebat. Se-
3. natores per calumniam morte, exi-
4. liove multabat. Latomias, com-
Euſeb. Dion. l. 4. pedes, catenas, Romæ primus u-
ſurpabat. Idem quaſi caligine ab- Jupiter Latialis.
5. ſterſa fanum Iovis Latialis in alba-
no

Feriæ Latinæ. no monte condidit; Ferias Latinas inſtituit, Iovis Capitolini templum a patre inchoatum extruxit, Volſcos armis domuit; Gabios cum vi non poſſet, Sexti filii dolo cepit. Cæterum ejusdem flagitio 6.
regnum amiſit anno XXCV. Ar- 7.
deam rex obſidebat, cum ab eodem Sexto ſtuprum Lucretiæ (Lucretia.) feminæ nobiliſſimæ illatum eſt. Ita- 8.
que populus Romanus rei indignitate, & L. Bruti, qui regis metu ad eam diem inſaniam ſimularat, oratione permotus, reges exigit, ſeſeque in libertatem vindicat. (L. Brutus. Reges exacti anno ab urbe cond. fere 250. Olymp. 68.)
Regnatum eſt Romæ a ſeptem re- 9.
gibus annos prope CCCLV. Ro- 10.
ma liberata Olymp. LCVIII. In- 11.
de bini quotannis conſules creari
Conſules. cæpti. Primi conſules L. Iunius 12. Dion. l. 5.
Brutus, & Tarquinius Collatinus 13.
creati. Sed Collatino propter Tar- Liv. l. 2.
quiniæ gentis invidiam abdicare coacto, in ejus locum P. Valerius Publicola ſubrogatus eſt, qui legem de provocatione ad populum tulit, faſces populo ſubmittere in- (Lex de provocatione ad pop.)
ſtituit. Brutus, conjuratione con- 14.
tra libertatem patefacta, de conjuratis, in quibus erant filii ejus (Bruti ſeveritas in filios.)
duo, ſupplicium ſumpſit: ipſe in 15.
prælio, quod cum Tarquiniis com-

commiſſum eſt, fortiſſime pugnans
16. cecidit. Vir plane amantiſſimus
patriæ cui & liberorum charitatem, & vitæ amorem poſthabuerit.

17. Athenienſes per idem tempus Athenæ
Thucid. l. 6. par cauſa tyrannide liberavit, pari liberatæ.
liberatoris gloria. Hipparchus,
18. Juſt. l. 2. ſeu Diocles Piſiſtrato natus Har- Harmodius tyrannicida.
19. modii ſororem violarat. Itaque
Harmodius Ariſtogitone adjutore
20. tyrannum obtruncat. Ab Hippia
tyranni fratre nominare cædis
conſcios tormentis coactus, o-
21. mnes tyranni amicos nominat, quibus interfectis, quærenti tyranno ecquis ſupereſſet? Nemo, inquit, ſupereſt, quem mori cupiam,
22. præter tyrannum. Hac virtute
Juſt. l. 2. excitata civitas, Hippia pulſo,
23. Herod. l. 3. ſe in libertatem aſſerit. Harmodio, & Ariſtogitoni ſtatuas po-
24. nit. Præclarius ex ſimili facinore
25. Dario Hyſtaſpis filio præmium in
Perſide obvenit. Is unus e conju- Darius hinnitu
ratis erat, qui Magum illum ty- qui venit
26. rannum necaverat. hujus equus ad imperium.
cum ante ſolis ortum primus hinnitum edidiſſet, regnum domino (ſic enim inter Perſarum principes convenerat) peperit.

27. Darius ergo rex Perſarum crea- Darius
Eſdræ l. 1. tus poteſtatem Judæis facit templi tertius

Perſarum rex.

abſolvendi. Babylonem, quæ a 28.
Perſis deſciverat, Zopyri amici Juſt. l. 2.
dolo recepit. quippe is naſo ſibi, 29.
& auribus deſectis, fidem fecerat Herod. l. 4. Plut. in
Babyloniis, ſe a Dario crudeliter Apoph.
tractatum ad eos confugiſſe. Ita- 30.
que urbem ſuæ fidei ab illis credi- 31.
tam regi prodit. Darius tamen
malle ſe dixit Zopyrum illius fœ-
ditatis expertem eſſe, quam cen-
tum Babylonias habere. Ad hujus 32.
Darii opes Hippias Athenienſis
tyrannide ejectus confugit, eadem
fere tempeſtate, qua Tarquinius
Superbus Porſenæ Hetruſcorum
regis auxilium imploravit.

Cap. VIII.

Porſena Hetruſcorum rex.

PORſena igitur bello, ut Tarqui- 1.
nios reſtitueret, Romanis illa- Dion. l. 5.
to, Janiculum occupat. Hetruſci Liv. l. 2.
ſubito ad urbem decurrunt. Hoſ- 2.

Horatius Cocles.

tium impetum Horatius Cocles 3.
tamdiu ſuſtinet in ſublicio ponte
ſolus, quoad pons a tergo reſcin-
datur. Inde in Tiberim deſilit, 4.
atque inter hoſtium tela incolumis

Mutius Scævola.

tranat ad ſuos. Mutius porro, qui 5.
Scævola poſtea dictus eſt (quod
dextra exuſta, ſiniſtra uteretur)
ut patriam obſidione hoſtium exi-

me-

Digitized by Google

merer, in eorum caſtra ſe inſi-
6. nuat. deceptus ſimilitudine, ſcri-
bam pro rege obtruncat: ad tribu-
nal regis retractus, dextram foculo
injicit, atque exurit inſpectante
rege, ſimulque illi trecentos ju-
ventutis Romanæ principes ea-
dem ratione in caput ejus conju-
7. raſſe denunciat. Itaque Porſena,
ne capitis diſcrimen in horas ſin-
gulas adiret, pacis conditiones ul-
tro Romanis tulit.

8. Nec virorum eo bello propria
9. virtus fuit. Clœlia virgo Romana Clœlia.
una ex obſidibus, dux agminis vir-
ginum, eluſis cuſtodibus, Tibe-
rim inter Hetruſcorum tela trana-
10. vit. Tarquinius Hetruſca ſpe fru-
ſtratus, Tuſculum ſe ad Manilium
Octavium generum ſuum contu-
11. lit. Cum triginta populos conju-
raſſe Manilio concitante conſta-
ret, (a) T. Largius primus dicta-
12. tor dicitur. is Sp. Melium magi-
13. ſtrum equitum ſibi adſciſcit. Hoc
14. metu bellum ſopitur. Aurelio in-
de Poſthumio dictatore, in agro
Tuſculano ad lacum Regillum ad- Lacus Regillus.
verſus Tarquiniorum copias bene
15. pugnatum eſt. In ea pugna Tar-

D 2 qui-

(a) *Sic quidem & Omnes al. Edd. Sed lege omnino* T. Lartius *& mox* Sp. Caſſium.

quinii ſpes omnis cum Manilio concidit.

Haud abſimili eventu Darius 16.
Perſarum rex Hippiam in priſti- Herod. l. 6.
num regnum armis reſtituere eſt Juſt. l. 2.
conatus. Athenis bellum maximis 17.
Miltiades Marathonia pugna. copiis intulit. Venienti Miltiades 18.
Athenienſium dux, ad Maratho- Plut. Prob. in Miriade.
nem cum parva manu celeriter occurrit. cum ſexcentis Perſarum
millibus, decem Athenienſium 19.
millia ita dimicarunt, ut hos viros, illos pecudes diceres. Con- 20.
ſtat CC. hoſtium millia eo prælio cæſa; regem cum reliquo exercitu fugatum. In ea pugna Themi- 21.
Themiſtocles. ſtocles adoleſcens ſuæ virtutis ſpecimen dedit. Cynegirus miraculo 22.
Cynegirus. fuit, qui onuſtam hoſtium navim manibus primum, denique his præciſis, mordicus retinuiſſe dicitur. Miltiades, patria præſenti pe- 23.
Trophæa Miltiadis. riculo liberata, de Perſis trophæa conſtituit. Majoribus inde pericu- 24.
lis minori cum gloria Romani perfuncti ſunt.

Cap. IX.

Liberata urbs externis hoſtibus, 1. Dion. l. 6.
inteſtinis diſcordiis pæne concidit. Plebs a patribus, ac fœ- 2. Liv. l. 2.
ne-

Digitized by Google

neratoribus vexata, in ſacrum montem trans Anienem ſeceſſit Seceſſio plebis in ſacrum montem.
3. Olymp. LXXI. Sed Menenii Agrippæ oratione delinitur, & tribunorum plebis, ac ſacratæ legis præſidio adverſus patres accepto, Menenius Agrippa Tribuni plebis.
4. in urbem remigrat. Mox aliud ex Martius Coriolanus.
5. alio periculum. Martius Coriolanus tribunorum invidia ab urbe pulſus, Volſcorum armis omnem pæne ditionem Romanis ademit, eorumque opes adeo fregit, ut Veturia matre ad eum ablegata, pacem petere cogerentur. Veturia.
Dion. l. 6. Liv. l. 2.
6. Ita ille non armis, ſed pietate victus receſſit.

7. Diſſimili animo, & eventu Ariſtides cognomento Juſtus Athenis exulavit. brevi enim reſtitutus, Ariſtides.
Plut. Ariſtide.
8. Themiſtoclem, cujus opera ejectus fuerat, bello Perſico adjuvit, privatis injuriis patriæ condonatis.

Cap. X

1. Nec minor civium Romanorum, quam Græcorum extitit amor in patriam
2. (*a*) Sp. Melium Sp. Melius.

(*a*) *Iterum pro* Sp. Melium *leg.* Sp. Caſſium. Hos duos Autor identidem inter ſe confundit.

quinii ſpes omnis cum Manilio
concidit.

Haud abſimili eventu Darius 16.
Perſarum rex Hippiam in priſti- Herod. l. 6.
num regnum armis reſtituere eſt Juſt. l. 2.
conatus. Athenis bellum maximis 17.
Miltiades Marathonia pugna. copiis intulit. Venienti Miltiades 18.
Athenienſium dux, ad Maratho- Plut. Prob. in Miltiade.
nem cum parva manu celeriter oc-
currit. cum ſexcentis Perſarum
millibus, decem Athenienſium 19.
millia ita dimicarunt, ut hos vi-
ros, illos pecudes diceres. Con- 20.
ſtat CC. hoſtium millia eo prælio
cæſa; regem cum reliquo exerci-
Themiſtocles. tu fugatum. In ea pugna Themi- 21.
ſtocles adoleſcens ſuæ virtutis ſpe-
Cynegirus. cimen dedit. Cynegirus miraculo 22.
fuit, qui onuſtam hoſtium navim
manibus primum, denique his
præciſis, mordicus retinuiſſe dici-
Trophæa Miltiadis. tur. Miltiades, patria præſenti pe- 23.
riculo liberata, de Perſis trophæa
conſtituit. Majoribus inde pericu- 24.
lis minori cum gloria Romani
perfuncti ſunt.

CAP. IX.

Liberata urbs externis hoſtibus, 1.
inteſtinis diſcordiis pæne con- Dion. l. 6.
cidit. Plebs a patribus, ac fœ- 2.
ne- Liv. l. 2.

Digitized by Google

neratoribus vexata, in ſacrum montem trans Anienem ſeceſſit Olymp. LXXI. Sed Menenii Agrippæ oratione delinitur, & tribunorum plebis, ac ſacratæ legis præſidio adverſus patres accepto, in urbem remigrat. Mox aliud ex alio periculum. Martius Coriolanus tribunorum invidia ab urbe pulſus, Volſcorum armis omnem pæne ditionem Romanis ademit, eorumque opes adeo fregit, ut Veturia matre ad eum ablegata, pacem petere cogerentur. Ita ille non armis, ſed pietate victus receſſit. Seceſſio plebis in ſacrum montem. Menenius. Agrippa Tribuni plebis. Martius Coriolanus. Veturia.

3\. 4. 5. 6. Dion. l. 6. Liv. l. 2.

7\. Diſſimili animo, & eventu Ariſtides cognomento Juſtus Athenis exulavit. brevi enim reſtitutus, Themiſtoclem, cujus opera ejectus fuerat, bello Perſico adjuvit, privatis injuriis patriæ condonatis. Ariſtides.

Plut. Ariſtide. 8.

CAP. X

1\. NEc minor civium Romanorum, quam Græcorum ex-

2\. ſtitit amor in patriam (*a*) Sp. Me- Sp. Melius.

 lium

(*a*) *Iterum pro* Sp. Melium *leg.* Sp. Caſſium. Hos duos Autor identidem inter ſe confundit.

lium largitione periculoſas liber- Dion. l. 8. Liv. l. 2.
tati opes quærentem, pater ipſe

Fabiorum clades.

pro patriæ ſalute, morte multavit.
Fabia gens, ut patriam moleſtia 3.
liberaret, bellum ſibi Vejentinum 4.
ipſa depopoſcit. Vejentes ſæ- 5.
pe vicit. Jam victrix ab hoſti- 6.
bus per inſidias pæne deleta eſt,
amplius CCC. Fabii una die ceci-
derunt.

Xerxes quartus Perſarum rex.

Longe gravior Perſarum clades 7.
fuit in Græcia. Xerxes Darii Hy- 8.
ſtaſpis filius paterni regni, atque Dion. l. 11.
odii in Græcos hæres, juncto na- Juſt. l. 2. Herod. l. 7.
vibus Helleſponto, Athoque mon- Plut. in Themiſt.
te perfoſſo, Græciam cum M. ar-
matorum millibus invaſerat. Ei 9.

Leonidas rex Spartiatarum. Termopylæ.

Leonidas rex Spartiatarum parva
manu ad Thermopylarum anguſ-
tias primum, deinde in ipſis ca-
ſtris maximam intulit cladem, do-
nec cædendi defatigatione ſuper
ſtragem hoſtium corrueret victor.

Athenæ incenſæ a Perſis. Salaminia victoria.

Athenienſes interim relicta urbe, 10.
claſſem CC. navium adornarant.
Xerxes igitur Athenas vacuas nac- 11.
tus incendit. Cæterum Themiſto- 12.
clis Athenienſium ducis dolo ac
virtute ad Salamina victus, fuga-
tusque diſceſſit. In fuga ſolutum 13.
tempeſtate pontem, quem ad A-
bidum fecerat, offendit; piſcato-

ria-

riaque ſcapha trepidus trajecit, qui
tanto faſtu Helleſpontum navibus
junxerat.

14. Hoc rege floruit hiſtoriæ pater — Herodotus Themiſtoclis æqualis.
Diod. l. 2. c. 31. Herodotus, annis prope DC. ju-
nior Homero. Compertum eſt eo-
15. Herod. in vita Hom. dem tempore Græcos de Xerxe,
& Gelonem in Sicilia de Cartha- — Gelon rex Syracuſarum.
ginienſibus victoriam reportaſſe.
16. Himerenſes ab Amilcare Pœno-
Diod. l. 11. c. 21. & 22. rum duce cum premerentur, lega-
tos ad Gelonem Syracuſarum re-
gem, rogatum auxilium miſerant.
17. at ille interceptis Amilcaris ad Se-
leucios litteris, in quibus erat, ut
certa die equitatum mitterent; e-
quites ſuos Seleuciorum mittit or-
18. natu. qui ubi in hoſtium caſtra ve-
nerunt, pro ſociis accepti, A-
milcarem ſacrificantem obtrun-
19. cant; claſſem incendunt. Gelon
perturbatos ducis & claſſis inte-
ritu hoſtes, ex compoſito ador-
20. tus concidit. eo prælio amplius
CL. Pœnorum millia cæſa tra-
duntur.

21. Haud melior Perſarum condi- — Mardonius dux Perſarum.
22. tio fuit in Græcia. Mardonius
Diod. l. 11. Juſt. l. 2. Plut. in Themiſt. cum CCC. armatorum millibus
a Xerxe ad perſequendum bel-
lum relictus, magnam ad Plateas
calamitatem accepit a Græcis,

Perſarum clades ad Plateas. (*a*) Ariſtide, & Pauſania Athe-
nienſium ducibus. At Themiſto- 23.
Athenæ a Themiſtocle reficiuntur. cles eluſa Lacedæmoniorum, pe-
nes quos Græciæ imperium erat,
Pyræum. inſolentia, Athenas reficiendas, &,
Pyræo navali addito, amplifican-
Themiſtoclis exilium. das curavit. Denique ille defenſor 24.
Pauſaniæ proditio. atque amplificator patriæ, (*b*) quod
Pauſanianæ proditionis conſcius
fuiſſet, patria pulſus ad Xerxem ſe
confert. Ab eo honorifice exce- 25.
ptus, ad bellum Athenienſibus in-
ferendum incitatur. At ille, ne 26.
Themiſtoclis pietas in patriam. aut in regem ingratus, aut in pa-
triam impius eſſet, mori ſtatuit.
Atque ut moriens patriæ, quam- 27.
vis ingratæ, conſuleret, regem
obſtringit jurejurando, bellum
Græcis non illaturum ſine Themi- 28.
ſtocle: inde taurino cruore hauſto,
excedit e vita.

Cap. XI.

Cincinnatus. Quinctius Cincinnatus Themi- 1.
ſtocli ut ætate, ſic virtute Dion. l. 10.
ſuppar perhibetur; qui ab aratro Liv. l. 2.
ad

(*a*) *Al. Edd. habent:* Ariſtide Athenienſium, & Pauſania *L*aconum ducibus.

(*b*) *Al. Edd.* primo per oſtraciſmum ob nimiam potentiam amandatus: deinde tanquam Pauſanianæ proditionis conſcius fuiſſet, damnatus, ad Xerxem ſe confert.

Digitized by Google

ad dictaturam vocatus Q. Minutium conſulem ad Algidum obſeſſum ab Æquis, circumvento viciſſim, circumſeſſoque hoſte, li-
2. beravit. Par virtus in diſpari bel-
3. lo, eodem prope tempore, Hie- Hieron. Syracuſanorum rex.
Diod. l. 11. ronis extitit. Is Gelonis frater, &
4. Syracuſani regni heres, Cumanis
5. auxilium petentibus ſalutem attu-
6. lit. Tyrrheni tum mari potieban-
7. tur. Cumas ingenti claſſe cinctas tenebant. Cum his Hieronis claſ-
8. ſis ita conflixit, ut victrix Cuma-
Diod. l. 12. nos ex belli eriperet faucibus. Ci- Cimon Miltiadis filius.
Juſt. l. 2. Plut. in Cimone. mon quoque Miltiadis filius, Xerxis copiis ad Cyprum pari virtute devictis, ac Perſarum opibus acciſis, Græcas Aſiæ urbes in liberta-
9. tem aſſeruit. Crotoniatæ vero,
Diod. l. 12. duce Milone athleta nobili, Syba- Milo Crotoniates.
10. ritas prælio victos deleverunt. Sy-
11. barim ſolo æquarunt. Ejus loco
12. Thuria condita eſt.

Eufeb. chron. Nec vero imperatoribus modo, ſed etiam philoſophis Græcia flo-
13. ruit; eadem ætas Heraclitum, Heraclitus. Democritum, Anaxagoram, a- Democritus. liosque complures effudit in ipſa Anaxagoras.
14. Græcia. In Italia autem Charon-
Diod. Sic l. 12. dam, qui Thuriis, & Zaleucum Charondas. Pythagoræ diſcipulum, qui Lo- Zaleucus. crenſibus leges ac jura deſcripſit.

Digitized by Google

Roma quoque per id tempus leges adſcivit e Græcia. 15.

CAP. XII.

Decemviri anno ab urbe cond. 300. Olymp. 82. Leges XII. tabularum.

ROmæ anno poſt urbem conditam circiter CCC. pro duobus conſulibus decemviri ſine provocatione, legum ferendarum cauſa creati. Hi leges e Græcia, ac potiſſimum Athenis per legatos petitas conſcripſere. Hæ, quoniam tabulis duodecim mandatæ ſunt, leges XII. tabularum appellatæ. Paucis annis, propter Appii Claudii libidinem, collegarumque impotentiam, res ad conſules rediit. 1. Dion. l. 10. Liv. l. 4. 2. 3. 4.

Artaxerxes Longimanus. Neemias.

Jam Roma legibus erat conſtituta, cum Hieroſolyma denuo cingi mœnibus cœpta eſt. Artaxerxes Longimanus, Artabano regni inſidiatore per inſidias interfecto, receptaque Ægypto, Neëmiæ pincernæ ſuo poteſtatem muros Hieroſolymæ reficiendi fecit 5. Juſt. l. 3. Diod. l. 12. 6. Eſd. l. 2. Joſ. l. 11. Euſ. chro. 7.

Eſdras.

Olymp. LXXXIII. paucis poſt annis, quam Eſdras ſacerdos ſacros libros, qui interciderant, immutatis Hebræis litteris, in lucem protulit.

Empedocles.

Artaxerxe regnante Empedocles, 8.

Euſ. chr. Plin. l. 34. & 35. cles, & Parmenides phyſici, Hippocrates medicus, Polycletus, Phidias ſtatuarii; Zeuxis, Parrhaſius, Timantes pictores clari
9. fuerunt. Romæ autem ſub novas leges, novi magiſtratus extitere. Parmenides. Hippocrates. Polycletus. Phidias. Zeuxis Parrhaſius. Timantes.

Cap. XII.

Tribuni militum conſulari poteſtate Olymp. 85.

1. Liv. l. 1. DEcennio fere poſt decemviros creatos, ne conſulatus cum plebe communicaretur, tribuni militum conſulari poteſtate Romæ
2. creari cœpti: primum terni, deinde quaterni, uſque ad ſenos, idque per annos circiter LXX. binis conſulibus non raro interjectis. Cenſores.
3. Cenſores quoque tum primum ad
4. cenſum agendum creati. (a) Sp. Caſſius, qui cum in ſuſpicionem veniſſet regni appetendi, a C. Servilio Ala magiſtro equitum, L. Quinctii dictatoris juſſu interfe-
5. ctus eſt. At Cornelius Coſſus tribunus militum Tolumnio Vejen-
6. tium rege necato, ſpolia opima Jovi Feretrio alter ab Romulo tulit. Sp. Caſſius. Servilius Ala. Cornelius Coſſus. Altera opima ſpolia

Diod. l. 12. Juſtin. l. 3. Eodem anno quo primum tribuni militum Romæ creati ſunt, bellum Peloponneſiacum exarſit in Peloponneſiacum bellum.

D 6 Græ-

(a) Imo: Sp. Melius.

Pericles. Græcia, quod Periclis opera excitatum, totaque pervagatum Græcia annos duravit XXVII. cum communi pernicie Græcorum.
Thucydides. 7. Id bellum Thucydides a Pericle ejectus in exilium hiſtoriæ mandavit.
Braſidas rex Lacedæm. 8. Eo bello Braſidæ Spartani virtus, & Periclis prudentia maxime ſpectata eſt.
9. Lacedæmoniis Atticam populantibus Pericles, cum hærentem agris hoſtem nullo poſſet modo depellere, claſſem ad Peloponneſios agros viciſſim vaſtandos immittit.
10. Sic hoſtes domeſtico periculo domum avocantur. Denique multis ultro citroque cladibus illatis, cum belli utrosque tæderet, pax inter Athenienſes & Lacedæmonios facta eſt, ut belli vulneribus mederentur.

Bellum Syracuſanum. 11. Paucis interjectis annis bellum in Siciliam tranſiit.
12. Athenienſes, Catanenſibus opem implorantibus, bellum adverſus Syracuſanos ſuſceperunt Olymp. XC. (Diod. l. 13. Juſt. l. 4.)
Darius Nothus rex Perſarum. 13. Dario Notho rege Perſarum, annis poſt Trojam captam DCCC.
14. cujus belli præclara initia, exitus calamitoſiſſimus fuit.
Lamachus, & Nicias Duces A- 15. Lamachus, & Nicias Athenienſium duces primo aliquot adverſus

ſus Syracuſanos prælia ſecunda fe- theniensi-um.
16. cerunt. Sed Gylippus Lacedæmo- Gylippus
niorum dux Syracuſanis ſubſidio Lacedæ-
miſſus, exploratam eis victoriam monio-rum dux.
17. ademit. In Syracuſarum portum
cum penetraſſent Athenienſes, pri-
mam cladem a Gylippo accepere,
Lamachumque alterum ducem a-
18. miſere. Deinde portus, aditu ab
hoſtibus intercluſo, ducibus Ni-
cia & Demoſthene circumveniun-
19. tur; ita maxima claſſe, atque e-
xercitu amiſſo, Athenienſium o- Atheni-enſium o-
20. pes conciderunt. Sed armis ceſſan- pes frac-
Euſ. chron. tibus Athenis, bonarum artium tæ.
21. ſtudia viguere. Ariſtophanes, Cra- Ariſto-phanes.
tinus, & Eupolis comici poëtæ: Cratinus Eupolis.
Sophocles & Euripides tragici: Sophocles
Praxiteles ſtatuarius inſignis: Gor- Euripides.
gias, aliique ſophiſtæ quampluri- Praxite-les.
mi, & Socrates philoſophorum pa- Gorgias ſophiſtæ.
rens tum vel maxime floruerunt. Socrates
22. Diagoras autem deos eſſe negans Diagoras.
Dion. l. 12. Athenis exulavit, præmio publice
propoſito, ſi quis eum occidiſſet.

Cap. XIV.

1. Dum Athenienſes amiſſis opi-
Liv. l. 5. busingenia excolunt, Roma-
norum bellica gloria, opeſ-
2 que crevere. M. Furius Camillus Furius Camillus.

Veji capti. Camilli juſtitia, & ſupplicium pœdagogi proditoris.

dictator Vejos, decimum jam an-
num obſeſſos, actis cuniculis capit
diripitque. Faliſcos inde circum- 3.
ſedens, magiſtrum qui e Faliſcis
principum liberos in caſtra dedu-
xerat, nudatum, ac vinctum cum
pueris eum verberantibus in ur-
bem remiſit. Hâc fide juſtitiaque 4.
victi hoſtes, qui armis reſtiterant,

Camilli exilium.

deditionem faciunt. Sed minus Ca- 5.
milli fides apud cives, quam apud
hoſtes valuit. Ob prædam Vejen- 6.
tanam, quam in votivo Apollinis
dono conſumpſiſſe arguebatur,
damnatus, Ardeam exulatum ab-
iit, damno patriæ majore, quam
ſuo.

Galli Senones Tarquinio Priſco 7.
regnante, Italiæ partem, quæ Liv. l. 5.
Gallia Ciſalpina poſtea dicta eſt,
Tuſcis expulſis, occuparant. Hi 8.
in oppugnatione Cluſii, (Etruſco-
rum id oppidum eſt) a Q. Fabio 9.
legato populi Rom. irritati, in
Romanos arma verterunt; eorum
copiis ad Alliam flumen cæſis, ur-
bem Brenno duce invadunt: cap-
tam ferro, flammaque populan-

Roma a Gallis incenſa anno ab urbe cond. 360.

tur. Roma incenſa anno poſtquam 10.
condita eſt CCCLXV. Capitoli- 11.
um, quo ſe flos civitatis recepe-
rat, obſident. Nec defuerunt in- 12.
ſidiæ,

13. ſidiæ, ſed parum proceſſere: noc- Olymp. 93.
turna eorum irruptio ab anſeri- Anſeres.
bus patefacta, a M. Manlio, qui Manlius
poſtea Capitolinus dictus eſt, ma- Capitolinus.
14. nu repulſa. In anguſto Romana
res erat: nec ulla auxilii ſpes oſten-
15. debatur. Ibi tum Camillus exul, Camillus Dictator
ut gratia cum ingrata patria certa- abſens
ret, dictator abſens creatus, exer- creatus.
16. citum comparat. Gallos, pactum
pro ſolvenda obſidione aurum ad
iniqua pondera exigentes, ferro
17. domat. Hoſtes primo concurſu fu-
ſi, inde juſto prælio omnes ad u-
num cæſi, ut ne teſtis quidem
18. Romanæ cladis relinqueretur. Er-
go Camillus triumphans urbem in- Camillus
19. it. Romulus ac pater patriæ ap- alter Ro-
20. pellatur. Populum Romanum Ve- mulus, ac
jos demigrare cogitantem Romæ pater pa-
retinet, atque ad urbem recrean- triæ appel-
dam quibuscunque rebus poteſt, latur.
juvat.

21. Conſimilis per ea tempora A- Lyſander
22. thenas caſus excepit. Lyſander La- rex Lacedæm.
Juſt. l. 5. Plut in Lyſan. cedæmoniorum dux opibus Perſi-
cis adjutus, Cononem Athenienſis
exercitus ducem cum fregiſſet, om-
nem Athenienſium ditionem, ip- Athenarum
ſasque Athenas cepit, muros di- muri
ruit. Triginta ex ipſis reip. im- a Lacedæmoniis
23. poſuit, qui brevi tyrannidem oc- diruti.

cu-

Veji capti. Camilli juſtitia, & ſupplicium pœdagogi proditoris.

dictator Vejos, decimum jam an-
num obſeſſos, actis cuniculis capit
diripitque. Faliſcos inde circum- 3.
ſedens, magiſtrum qui e Faliſcis
principum liberos in caſtra dedu-
xerat, nudatum, ac vinctum cum
pueris eum verberantibus in ur-
bem remiſit. Hâc fide juſtitiaque 4.
victi hoſtes, qui armis reſtiterant,

Camilli exilium.

deditionem faciunt. Sed minus Ca- 5.
milli fides apud cives, quam apud
hoſtes valuit. Ob prædam Vejen- 6.
tanam, quam in votivo Apollinis
dono conſumpſiſſe arguebatur,
damnatus, Ardeam exulatum ab-
iit, damno patriæ majore, quam
ſuo.

Galli Senones Tarquinio Priſco 7.
regnante, Italiæ partem, quæ Liv. l. 5.
Gallia Ciſalpina poſtea dicta eſt,
Tuſcis expulſis, occuparant. Hi 8.
in oppugnatione Cluſii, (Etruſco-
rum id oppidum eſt) a Q. Fabio 9.
legato populi Rom. irritati, in
Romanos arma verterunt; eorum
copiis ad Alliam flumen cæſis, ur-
bem Brenno duce invadunt: cap-
tam ferro, flammaque populan-

Roma a Gallis incenſa anno ab urbe cond. 360.

tur. Roma incenſa anno poſtquam 10.
condita eſt CCCLXV. Capitoli- 11.
um, quo ſe flos civitatis recepe-
rat, obſident. Nec defuerunt in- 12.
ſidiæ,

13. ſidiæ, ſeu parum proceſſere: noc- *Olymp. 93.*
turna eorum irruptio ab anſeri- *Anſeres.*
bus patefacta, a M. Manlio, qui *Manlius*
poſtea Capitolinus dictus eſt, ma- *Capitolinus.*
14. nu repulſa. In anguſto Romana
res erat: nec ulla auxilii ſpes oſten-
15. debatur. Ibi tum Camillus exul, *Camillus Dictator*
ut gratia cum ingrata patria certa- *abſens*
ret, dictator abſens creatus, exer- *creatus.*
16. citum comparat. Gallos, pactum
pro ſolvenda obſidione aurum ad
iniqua pondera exigentes, ferro
17. domat. Hoſtes primo concurſu fu-
ſi, inde juſto prælio omnes ad u-
num cæſi, ut ne teſtis quidem
18. Romanæ cladis relinqueretur. Er-
goCamillus triumphans urbem in- *Camillus*
19. it. Romulus ac pater patriæ ap- *alter Romulus, ac*
20. pellatur. Populum Romanum Ve- *pater pa-*
jos demigrare cogitantem Romæ *triæ appellatur.*
retinet, atque ad urbem recrean-
dam quibuscunque rebus poteſt,
juvat.

21. Conſimilis per ea tempora A- *Lyſander*
22. thenas caſus excepit. Lyſander La- *rex Lacedæm.*
Juſt. l. 5. Plut in Lyſan. cedæmoniorum dux opibus Perſi-
cis adjutus, Cononem Athenienſis
exercitus ducem cum fregiſſet, om-
nem Athenienſium ditionem, ip- *Athena-*
ſasque Athenas cepit, muros di- *rum muri*
ruit. Triginta ex ipſis reip. im- *a Lacedæmoniis*
23. poſuit, qui brevi tyrannidem oc- *diruti.*

cu-

Dionyſius tyrannus. Thraſybulus Athenas liberat.

Juſt. l. 5.

cuparunt, Dionyſio tyranno du-
dum Syracuſis dominante. Sed 24.
Thraſybulus exul, tyrannis acie
victis, ac de medio ſublatis, le-
gem obliviſcendarum injuriarum
tulit, remque publicam conſti-

Probus in Thraſ.

Conon dux Atheniensium.

tuit. Paucis interjectis annis Co- 25.
non item exul, Artaxerxis Mne-
monis Perſarum regis claſſe in-
ſtructus, Piſandrum navali prælio 26.

Epaminondas Thebanorum dux. Ageſilaus rex Lacedæm.

Plut. in Ageſil.

vincit, & Epaminonda Thebano-
rum duce, belli ſocio, in Spartam
movet. Actum erat de Sparta, niſi 27.
Ageſilaus rex Lacedæmoniorum

Juſt. l. 5.

revocatus ab Aſia intervenisſet; is 28.
certam hoſtibus exploratamque
victoriam eripuit. Peropportune 29.

Artaxerxes Mnemon rex Perſarum.

etiam Artaxerxes, cognomento
Mnemon, rex Perſarum, Cyro
fratre acie victo, interfectoque,
Ægyptio bello implicitus omnes
in Græcia diſcedere ab armis juſ-
ſit. Hic Artaxerxes Mnemon (ut 30.

Eſther.

Euſ. chron. Afric. I. Eſther.

Euſebio videtur) Aſſuerus ab He-
bræis dicitur, is qui Eſtherem
captivam duxit uxorem. Quæ con-
ſilio uſa Mardochei natura patrui,
adoptione patris, perniciem ab 31.
Amano ſatrapa Judæis comparatam
in ipſius machinatoris caput,

Mardochæus.

exorato rege, convertit. Mardo- 32.
chæus autem pro ſuis erga regem
me-

meritis, regiis ornatus honoribus ſecundus ab rege numeratus eſt.
33. Hujus æqualis Cteſias Gnidius fuit, qui bello Cyri contra Artaxerxem captus, propter medendi ſcientiam magno in honore ab rege eſt habitus, & Perſarum ſcripſit hiſtoriam. Cteſias Gnidius hiſtoricus.
34. Diod. l. 3. Conon igitur Lacedæmoniorum agros populatus Athenas revertitur. Athenarum muri Spartiatarum manubiis refecti.
35. Urbis muros eorundem, qui diruerant, manubiis reficit.
36. Euſ. chron. Eadem tempeſtate Architas Tarentinus, itemque Antiſthenes, Ariſtippus, Xenophon, Plato, Iſocrates Socratis diſcipuli floruerunt, Græciæ imperio a Lacedæmoniis ad Athenienſes revocato, Olymp. circiter C. Architas Tarentinus. Antiſthenes. Ariſtippus. Xenophon. Plato. Iſocrates.

HO-

HORATII
TURSELLINI,
EPITOMÆ
HISTORIARUM
a mundo condito
LIBER III.

CAPUT I.

Roma a Camillo refecta anno ab urbe cond. circiter 365.

Capitolium munitum.

M. Manlius e Capitolio deturbatur.

Conſul primus e plebe.

ROMA pari viciſſitudi- 1. Liv. l. 6.
ne rerum perfuncta
intra annum Camilli
beneficio nova urbs
ſtetit. Brevi etiam 2.
opibus, atque animis
aucta. Capitolium ſaxo quadrato 3.
ſubſtructum, opus vel in magni-
ficentia urbis ſuſpiciendum. M. 4.
Manlius, qui plebem in patres
concitarat, ex Capitolii arce,
quam a nocturno Gallorum impe-
tu defenderat, deturbatur, ad-
jecta nota, ne quis M. Manlius
vocaretur. L. Sextius poſt lon- 5.
gum certamen primus e plebe
conſul factus, finem tribunis mi-
litum creandis attulit. Prætor ur- 6.
ba-

[Liv. l. 7.] banus, qui jus diceret; Ædiles
curules duo; qui ludos facerent,
7. creari cœpti. M. Curtius, ut ex
oraculo patriæ conſuleret, in fori
hiatum equo inſidens, & armatus inſiluit.

[Prætor urbanus Ædiles curules duo. M. Curtius in hiatum terræ deſilit.]

8. Glorioſior Epaminondæ mors
9. obtigit. Is, Lacedæmoniorum re-
[Juſt. l. 6. Plut. in Epaminon. & Ageſilao.] ge Cleombroto cum exercitu ad
Leuctram cæſo, ad Mantineam
cum Ageſilao fortiter pugnans cecidit,
ſalvo ſcuto, partaque vic-
10. toria. Cum eo Thebanorum virtus
occidit, amiſſo duce, item-
que Athenienſium gloriæ æmulo
11. extincto. Lacedæmoniorum quo-
[Plut. Lyſan. & Lycur.] que diſciplina & laus bellica concidit,
invecta a Lyſandro duce
cum auro avaritia.

[Leuctrica pugna. Epaminondæ mors. Avaritia fregit Spartiatas.]

12. A Græcis ad Carthaginenſes
[Juſt. l. 20. Plut. in Dion. Xenop. rerum Græc. l. v.] bellica virtus tranſiit, qui Sardiniam
armis domuerunt; & Dionyſio
Syracuſarum tyranno ſupera-
to, multa Siculis oppida ademe-
runt. Haud ita multo poſt Diony-
13. ſius interfectus a ſuis, tyranni-
14. dem Dionyſio filio reliquit. Is ob
[Diod. l. 16. Plut. in Dion. Juſt. l. 21.] ſingularem nequitiam, demum a
Dione Syracuſano Platonis audito-
re ejectus Syracuſis, ludum aperuit
Corinthi, docente etiam tum A-
thenis rhetoricam Iſocrate magi-
ſtro Demoſthenis.

[Carthaginenſes Sardiniam ſubigunt, tranſeunt in Siciliam. Dio Syracuſanus expellit Dionyſium tyrannum. Iſocrates.]

CAP.

Cap. II.

DUm ſtudia optimarum artium Athenis vigent, Romæ artes bellicæ enituere. T. Manlius, is qui patrem a vexatione tribunitia vindicarat, bello Gallico, Gallum eximiæ proceritatis in oculis utriuſque exercitus ex provocatione occidit, torquem ſibi, & cognomen induit; ex eo Torquatus dictus. M. item Valerius Gallum pari magnitudine, item ex provocatione obtruncavit, corvi præſidio, qui in ejus galea inſidens, hoſtem alis, roſtroque terruerat. Inde cognomen illi Corvi, ſeu Corvini factum.

1. Liv. l. 7.
T. Manlius Torquatus. 2.
3.
M. Valerius Corvinus. 4.
5.

Anno poſt urbem cond. prope CCCC. Olymp. CVI. quo tempore Alexander Magnus natus eſt, cujus pater Philippus rex Macedonum phalange confertis ſcutis inſtituta. Illyrios ſubegit; multas de Athenienſibus, aliiſque Græcis urbes cepit; totaque Græcia potitus eſſet, niſi Demoſthenem oratorem adverſarium habuiſſet. Numos aureos ſuo nomine Philippos appellavit. Denique ad bellum Perſicum adminiſtran-

6. Diod. l. 16. Juſt. l. 8.
Alexander Magnus naſcitur ab urbe cond. anno 400. Olympiade 106. 7.
Philippus rex Macedonum.
Phalanx Macedonica
Demoſthenes.
8.
9.

ſtrandum Græciæ dux creatus, a Pauſania ſui corporis ſatellite, cujus injuriam vindicare neglexerat, interficitur, Artaxerxe Ocho rege Perſarum, qui Ægypto recepta, Memphim, ceterasque urbes muris nudavit, templa diripuit; cum Artemiſia Carum regina Mauſolo viro mortuo magnificentiſſimum ſepulcrum conderet, quod Mauſoleum eſt nominatum.

Artaxerxe Ochus. Memphis mœnibus nudata. Artemiſia Carum regina. Mauſoleum.

Cap. III.

1. Nec vero per id tempus dum Ægyptii, & Græci bellis exercerentur, otium Romanis
2. fuit. Samniticum interim bellum
Liv. l. 7. extitit ſane grave, ac diuturnum.
3. Pro Campanis, qui ſe, ſuaque populo Rom. tradiderant, bellum Samnitibus indictum, ac varie
4. geſtum eſt. Latinum bellum
Liv. l. 8. acceſſit, quo bello T. Manlius Torquatus conſul filium, quod contra edictum cum hoſte pugnaſſet, quamvis victorem ſecuri percuſſit, ac militarem diſciplinam ſuo dolore ſancivit.
5. Eo-
6. dem bello P. Decius Mus inclinata acie Romana ſe pro exercitu devovit. Naves Antiatum bello

Samniticum bellum. Manlii Torquati ſeveritas in filium. P. Decius ſe devovet pro exercitu. Naves Antiatum.

bello captæ partim Romam in navalia ſubductæ, partim incenſæ. 7.
Earum roſtris ſuggeſtum in foro 8.
Roſtra. extructum adornari placuit; Roſtraque id templum appellatum. Liv. l. 9.
Verum T. Veturius, & Sp. Poſtumius coſſ. magnam nomini 9.
Rom. labem aſperſere. Apud 10.
Caudinæ furcæ. Caudinas furcas deducto in locum iniquum exercitu ſub jugum a Samnitibus miſſi ſunt cum omnibus copiis. Papyrius Curſor. Sed brevi per Papyrium Curſorem Samnitibus victis, & viciſſim ſub jugum una cum Pontio ipſo eorum imperatore, Euſeb. Chron. & dedecoris auctore miſſis, eam Romani maculam eluerunt, Diogenes Cynicus. Ariſtoteles. Xenocrates. Speuſippus. Diogene Cynico Antiſthenis, Ariſtotele, Xenocrate, Speuſippo Platonis auditoribus docentibus in Græcia.

Alexandri Magni res geſtæ. Multo felicius interea bella geſ- 11.
ſit Alexander Magnus Philippi filius. Is cum puer Ariſtoteli operam dediſſet; Diod. l. 17.
12. adoleſcentulus Illyricos, Thraceſque perdomuit. Juſt. l. 21. & 22.
Thebas evertit. Athenas in deditionem accepit. 13.
Inde Theſſalorum, 14.
Græcorumque ſociorum armis adjutus ad Perſicum bellum trajicit in Aſiam parva, ſed firma manu (veteranorum millia XXX. Q. Curtius. Plut. in Alexan.
equi-

equitum quatuor millia in ejus
exercitu erant) innumerabilem
15. hoſtium multitudinem delet. Da-
rio Perſarum rege tribus præliis Perſarum regnum
16. debellato, Aſiam ſubigit. Reg- ad Macedonas
num a Perſis ad Macedonas tradu- tranſit.
cit anno circiter CCCXXX. O-
lymp. CXII.
17. Alexander porro capta Tyro,
Q. Curtius l. 3. Judæam invadit. Sed Hieroſoly-
Joſ. l. 11. mis ab Jaddo ſummo ſacerdote a-
18. mice acceptus in templo victimas
19. immolat. Ægypto potitus Ale-
xandriam urbem ab ſe conditam Alexandria condita.
20. ex ſuo nomine appellat. Denique
Diod. l. 17. Indis ſubactis Babylonem reverti-
21. tur. Ibi omnium fere nationum
pacem petentium legati præſto
fuere, præterquam Romanorum.
22. Hi delerant jam Caudinam macu-
23. lam, aut inibi res erat. Samniti-
Liv. l. 9. cum bellum magna ex parte confe-
24. cerant. Habebant maximas, ac
firmiſſimas copias, T. Manlium
Torquatum, Valerium Corvi-
num, Fabium Max. L. Papyri-
um Curſorem, egregios impera-
tores, quos Alexandro oppone-
rent, ſi in Italiam arma vertiſſet.
25. Itaque Alexander intacta Italia,
annos XXXIII. natus (cum XII.
annos imperaſſet) exceſſit e vita,
Per-

Perdicca parvi filii curatore relic- 26.
Theopompus, Megaſthenes, Hecatæus hiſtorici. to. Eo regnante (a) Theopompus, & Megaſthenes Perſa, & Hecatæus Abderita hiſtorici floruerunt. Joſ. con. App. l. 1. 27.

28. Alexandro mortuo multi pro uno reges extitere. Ptolemæus Lagi filius in Ægypto, Eumenes in Cappadocia, Antigonus in Aſia, Lyſimachus in Thracia, Seleucus Babylone regnarunt. Juſt. l. 13. Caſſander Maced. rex. Caſſander, 29. Alexandri filio, ac matre Olympiade interfectis, regnum Macedoniæ occupavit. Eadem tempeſ- 30.
Menander. Crantor. Crates Thebanus. Epicurus. Zeno Stoicorum parens. Theophraſtus. tate Menander comicus poëta, Crantor Xenocratis, Crates Thebanus Diogenis Cynici diſcipulus; Epicurus, Zeno Citticus, (b) Cratis ſucceſſor, idemque Stoicorum parens, itemque Theophraſtus Ariſtotelis auditor nomen habuerunt. Euſeb. chron. Laert. l. 6. & 7.

CAP. IV.

Romæ ſub Alexandri mortem 1.
Appius, qui poſtea cæcus Liv. l. 9.
Appia via. factus eſt, cenſor Appiam viam & 10.
Collegium augurum auctum. munivit. Collegium augurum 2.
quinque additis, ad novem perve-

(a) *Al. Edd.* Theopompus Chius.
(b) *Al. Edd.* Cratis auditor.

3. venit. Fabius Max. (*a*) Etruſco-
4. rum opes multis prœliis fregit De-
cius filius patris exemplum XL.
anno poſt ſecutus, bello Samniti-
co ſe pro exercitu populi Romani
5. devovit. L. Papyrius Curſor
Samnitum copias jurejurando ob-
ſtrictas fudit, ac fugavit ſic, ut
religione abſolutas diceres.

6. Nondum erat Samniticum bel-
Epit. Livii l. 13. & 14. lum extinctum, cum Tarentinum
ob legatos populi Romani viola-
tos, excitatum eſt anno poſt ur-
7. bem cond. circiter CCCCL. *Tarentinum bellum anno ab urbe cond. circiter 450.*
Flo. l. 1. c. 18. Plut. in Pyrrho. Quo bello adverſus Pyrrhum Epi-
rotarum regem, qui Tarentinis
auxilio venerat, Curii & Fabritii
coſſ. integritas ac virtus enituit.
8. Papyrius denique Pyrrhum devic-
9. tum Italia expulit. Tarentinos ad *Pyrrhus rex Epirotarum.*
10. deditionem compulit. Samnites,
qui cum Tarentinis bella conjun-
11. xerant, debellavit. Samnium de- *Samnium deletum.*
levit, ſic ut ne appareret quidem
materia XXX. Triumphorum.
12. Appuli, Brutii, Lucani ejus belli
contagione ſubacti ſunt. *Appuli, Brutii, Lucani ſubacti.*

13. Longe diſſimili ratione Judæi in
Joſ. l. 12. Ptolemæi regis ditionem vene-
14. runt. Dum Alexandri Magni ſuc-
ceſſores inter ſe de imperio decer-

E tant,

(*a*) Rullianus.

Ptolemæus Lagi filius Hieroſolymam capit. tant, Ptolemæus Lagi filius amicitiæ ſimulatione Judæam occupat: captivos in Ægyptum quamplurimos abducit.
15. *Juſt. l. 1. 22. & 23.* At Agathocles
Agathocles Syracuſarum tyrannus. Syracuſarum tyrannus a Pœnis obſeſſus, occulte cum claſſe trajicit in Africam.
16. Ita hoſtes ad defendendam patriam avocat.
17. Pace cum Carthaginenſibus facta, Siciliæ imperio potitur.
18. *Hieron rex Syracuſ.* Huic Hieron ſucceſſit, qui propter ſummam moderationem rex a Syracuſanis appellatus eſt.
19. Hic primi belli Punici occaſionem Romanis dedit.

CAP. V.

1. *Polyb. l. 1. Epit. Liv. l. 16. Flor. l. 2. c. 1. & 2. Appian. in Lyb.*
Bellum Punicum primum anno ab urbe cond. prope 500. POpulus Romanus anno poſt urbem conditam circiter CCCCLXXX. Olymp. CXVI. domita, ſubactaque tota pæne Italia, ut Mamertinis ſociis contra Hieronem, & Carthaginenſes auxilium ferret, tranſmiſit in Siciliam.
2. Unde gradum fecit ad imperium orbis terræ.
3. Sed cum annos prope D. in Italia ſubigenda laboraſſet; annorum CC. ſpatio totum pæne terrarum orbem in ſuam ditionem redegit.
4. Romani igitur Appio Claudio duce Hieronem vincunt: victo pacem petenti

5. ti dant. Pœnis profligatis, oppi-
da Siciliæ complura in deditionem
6. accipiunt. C. inde Duilius victo- Duilii trium-
riam, triumphumque navalem de phus na-
7. Pœnis primus reportavit. Mox valis. M. Arti-
Attilio regulo imperatore bellum lius.
8. in Africam tranſit. Is Tuneto, Tunetum captum.
aliiſque Pœnorum oppidis vi cap- Xantippus
9. tis, Carthaginem obſidet. Verum Lacedæm. dux.
a Xantippo Lacedæmoniorum du-
ce, qui Pœnis ſubſidio venerat,
victus in poteſtatem hoſtium venit.
10. Ejus virtus egregia in calamitate
magis, quam in victoria enituit.
11. Romam miſſus de redimendis cap-
tivis, rem ſibi, ac ſuis ſalutarem,
12. inutilem patriæ diſſuaſit. Ipſe ne
datam hoſti fidem falleret, Car- Artilii Re-
thaginem reverſus omni cruciatu guli fides.
necatur, non minore fortitudinis
13. laude, quam fidei. Luctatius de-
nique conſul navali prælio Cartha- Carthagi-
14. ginenſium opes fregit. Pacem his nenſes de-
conditionibus dedit, ut Sicilia, bellati. Sicilia, &
Sardinia, cæteriſque inſulis exce- Sardinia ejecti.
derent, certum tributum per an- Carthago
nos XX. populo Romano pende- vectigalis facta a
15. rent. Ita bellum primum Punicum Luctatio
Epit. Livii c. 19. (*a*) vigeſimo anno confectum. Ja- coſ. Janus iterum
nus iterum clauſus anno poſt ur- clauſus.
16. bem cond. circiter D. Sed Ligu-
17. E 2 ri-

(*a*) *Potius:* Vigeſimo tertio.

Ligures, Illyrici, Inſubres a Rom. ſubacti.

ribus, Illyricis, & Inſubribus Gallis bellum moventibus, paulo poſt apertus, omnes debellati, & ſubacti. M. Marcellus conſul 18.
Virodomaro Inſubrum rege interfecto, tertius a Romulo ſpolia Jovi Feretrio opima tulit. C. Flami- 19.
nius cenſor viam Flaminiam munivit, & circum extruxit.

Opima ſpolia tertia.

Aratus. Cleanthes. Chryſippus. Arceſilias. Demetrius Phalereus. Ptolemæus Philadelphus.

At in Græcia Aratus, Clean- 20.
thes, & Chryſippus Zenonis auditores, Arceſilas mediæ academiæ auctor, Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus præclara ingeniorum ac doctrinæ monumenta reliquerunt, regnante in Ægypto Ptolemæo Philadelpho, qui pace cum Antiocho Sothere Seleuci filio facta, celeberrimam Alexandriæ bibliothecam inſtruxit opera Demetrii Phalerei: quæ ut 21.
eſſet cumulatior, Judæis captivis gratis Hieroſolymam remiſſis, ab Eleazaro ſummo pont. ſacros libros, & ſeniores LXX. qui eos Græce interpretarentur, impetravit. Hinc ſeptuaginta interpre- 22.
tum monumenta. Interea dum in 23.
Ægypto bibliotheca inſtruitur, primumque bellum Punicum in Africa geritur, Parthi a Macedonum imperio defecerunt, pri-

Euſ. chr. Laert. l. 7.

Joſ. l. 21.

Bibliotheca Alexandrina.

Septuaginta interpretes.

Euſ. chron. Juſt. l 41.

mus-

musque in Parthia regnavit Arſaces, unde cæteri Parthorum reges, Arſacidæ dicti. Regnare cepit Arſaces efflorescente Annibale, qui bellum Punicum ſecundum conflavit.

Primus Parthorum rex Arſaces

24. (margin)

Cap. VI.

1\. *Polyb. l. 23. 4.* ROmæ poſt primum bellum Punicum vix (*a*) XIV. annorum requies.
2\. *Liv. l. 21. & 22.* Saguntus, urbs amica populo Rom. ab Annibale Pœnorum duce deleta, ſecundi belli Punici principium fuit.
3\. *Appian. in Lyb. Flor. l. 2. Plu. in Annibale.* Annibal, Aſdrubale fratre cum exercitus parte relicto in Hiſpania, per Alpes viam ſibi primus munivit, atque in Italiam deſcendit. Ei P. Cornelius Scipio coſ. ad Ticinum occurrit.
4\. *Fob. Max. &c.* Sed amiſſo exercitu, ipſe a Scipione filio adoleſcentulo; cui Africani cognomen debebatur, ægre ſervatus evadit.
5\. *Scip. Afr.* C. Flaminius deteriore exitu ab Annibale ad lacum Thraſymenum cum exercitu cæditur.
6\. 7. Itaque Q. Fabius Maximus dictator hoſtem victoriis exultantem cunctando reprimere inſtitit.
8\. Quippe ita

Bellum Punicum ſecundum. Saguntus delata. Annibal. Clades Rom. ad Ticinum. Clades ad Thraſymenum. Q. Fabius Max. cunctator.

(*a*) *Imo XXIV. non XIV. ut male hic hab. Edd.*

ejus tergo hærebat, ut neque pug-
nandi pc teſtatem faceret, & po-
pulandi adimeret facultatem. Ex 9.
eo Cunctator appellatus. Sed C. 10.
Terentii Varronis coſ. temerita-
te, nobilis ad Cannas Apuliæ vi-
Canenſis clades.
cum, clades accepta. Amplius 11.
XLV. civium Romanorum millia
cæſa. In his Æmilius Paulus coſ. & 12.
ſenatores LXXX. equitum multi-
tudo tanta, ut aureorum annulo-
rum modius Carthaginem mittere-
tur. Actum erat de urbe, ſi Annibal 13.
ſciſſet uti victoria. Romæ quidem 14.
etiam prætextatos, ac ſervos ne-
ceſſitas armavit. Capua, & mag- 15.
na Italiæ pars ad Annibalem defe-
Capuæ defectio. Capuas deliciis frangit Annibalem. M. Marcelli Nolana victoria.
cit. Sed Capuæ ille Cannas inve- 16.
nit. Itaque ubi Annibalis virtus 17.
Campanis deliciis emollita eſt; M.
Claudius Marcellus ad Nolam ſe-
cundo prælio facto, docuit Anni-
balem poſſe ſuperari.

Cap. VII.

NOvum inde bellum e bello 1.
exortum. Hierone Syracuſa- 2.
Hieronymus rex Syracuſ.
rum rege mortuo, Hieronymus Liv. l. 24. & 25.
regni, non fidei heres ad Anniba-
lem deſciverat. Quare Marcellus 3.
coſ. Syracuſanis bellum infert. Ur-
bem

4. bem Syracuſas non minus Archi- Archimedes.
medis ingenio, quam civium ar-
mis defenſam, cum fuſtra oppug-
naſſet, tandem ſecuritate, & lu-
xuria victam, noctu de improviſo Marcellus Syracuſas capit.
5. capit. Victoriæ gloriam auxit mo-
6. deratio victoris. Urbi, & civita-
7. ti pepercit. Archimedi, qui in
prima militum irruptione cecí-
derat, quoniam vivo non potuit,
honorem habuit mortuo, propin-
8. quis ejus pecunia adjutis. Lævinus
deinde, Siculis pacatis, Siciliam Sicilia prima provincia pop Rom.
primam populi Romani provin-
ciam fecit.

Cap. VIII.

1. SEd Romanæ res non ubique læ- Rom. facta.
2. tæ. In Hiſpania duo Scipiones, Scipiones ab Aſdrubale in Hiſpania cæſi.
Liv. l. 26. & 27. ſæpe re bene geſta, denique ab Aſ-
drubale Annibalis fratre cæſi ſunt.
3. Nunquam tamen populus Rom.
4. fortior. Annibal prope ad portas
urbis erat, cum P. Cornelius Sci- Scipio Africanus.
pio adhuc adoleſcentulus patris,
ac patrui ultor in Hiſpaniam mit-
5. titur. Is Carthaginem novam, ubi
totius Hiſpaniæ obſides aſſerva- Carthago nova capta.
bantur, Magonem item Pœno-
6. rum ducem capit. Plus tamen
temperantia profecit, quam vic-

 toria.

Scipionis temperantia.

toria. Egregia forma puellam no- 7.
bilem ſibi adductam ſponſo reddi-
dit intactam. Tantæ virtutis & 8.
integritatis fama Hiſpanos illi mi-

Aſdrubal Hiſpania expellitur. Hiſpania in provinciam redacta. Maſiniſſa rex.

re conciliavit. Ergo Aſdrubalem 9.
fugat ex Hiſpania; eam primam 10.
in continenti provinciam facit; 11.
fœdus cum Maſiniſſa Maſæſulo-
rum rege ferit.

Cap. IX.

NEc minus lætæ res in Italia. 1.
Q. Fulvius Flaccus procoſ. 2.
interim repulſo ab urbe Annibale, Liv. l. 27.
Capuam in deditionem accepit.

Capua recepta, ac præfectura facta. Tarentum receptum. Marcellus explorans occiditur. Marcelli corpus humatum ab Annibale.

De ſenatu ſupplicium ſumptum. 3.
Capua præfectura facta. Fabius 4.
quoque Max. complures Italiæ ur- 5.
bes, atque in his Tarentum rece-
pit. Lætis rebus triſtes intervene- 6.
re. Marcellus coſ. ad Venuſiam 7.
ſpeculandi cauſa egreſſus e caſtris,
ab hoſtibus circumvenitur: ejus 8.
corpus ab Annibale humatur, vin-
cente hoſtile odium humanitate,
ac virtute viri.

Cap. X.

Aſdrubal a Claudio

AT M. Claudius Nero Aſdru- 1.
balem, in Italiam ad conjun- Liv.
gen-

l. 28. & 29. gendas cum Annibale fratre vires & copias venientem, ad Metaurum flumen oppreſſit, clade tanta, ut Cannenſis hoſti reddita vi- Nerone cæſus.
2. deretur. Aſdrubalis caput ante ſta-
3. tiones Annibalis projecit; qua ille ſpecie perculſus, in Italiæ an-
4. gulum ad Bruttios ſe recepit. P. autem Scipio ut hærentem Italiæ hoſtem abſtraheret, tranſmittit in Africam: Annonem Pœnorum ducem cum exercitu cædit: Syphacem Numidiæ regem, eorundem ſocium acie victum, capit. Scipio bellum in Africam transfert. Anno dux cæditur. Syphax Numidiæ rex capitur.
5. Quare Annibal a Carthaginenſi-
6. bus (*a*) XVI. belli anno in Afri-
7. cam revocatur. Signa cum Scipio-
8. ne confert. Victus e prælio fugit.
9. Rebus deſperatis profugit in Aſiam. Carthago domita, & ſubacta anno poſt urbem cond. prope Annibal a Scipione victus. Carthago ſubacta.
10. DL. Scipio ex Africa cum triumpho, Africani cognomen deportavit, primus nomine devictæ ab Africani cognomen.
11. ſe gentis nobilitatus. Idem Ennium poëtam Epicum in honore habuit, cui Nævius, Cæcilius, Plautus comici fere æquales numerantur. Ennius poëta. Nævius. Cæcilius. Plautus.

(*a*) *Imo potius* XIV.

CAP. XI.

Bellum Macedonicum ab urbe cond. anno prope 550 Philippus Macedonum rex debellatus.

PAcem Punicam bellum Macedonicum excepit, quod pro Athenienſibus amicis paulo ante ſuſceptum, renovatum, & per decem annos varie geſtum eſt. Denique a T. Quinctio (*a*) Flaminio confectum, Philippo Macedoniæ rege debellato. Ei pax ita data, ut Græciæ civitatibus excederet. Nabidi quoque Lacedæmoniorum tyranno devicto, eadem conditione pax data. Græciæ univerſæ libertas reſtituta; ſola Sparta ſerva relicta.

1. Lib. a lib. 31. ad 34. Juſt. l. 39. 2. 3. 4. 5.

Græciæ libertas data. Sparta in ſervitute relicta.

CAP. XII.

Bellum Antiochi, vel Syriacum.

SEd pacata Græcia pax & otium Romanis ipſis non fuit. Antiochus cognomento Magnus, rex Aſiæ ac Syriæ, Annibalis impulſu bellum Romanis intulit. Verum L. Scipione Africani Germano imperatore, & Africani ejusdem legati conſilio ac virtute, terra marique ſuperatus pacem petiit. His conditionibus data, ut Aſia excederet, Annibalem dederet;

1. 2. Appian. in Syriaco. 3. Liv. a lib. 35. ad 37. Juſt. l. 41. 4. 5.

Antiochus domitus Aſia cedit.

(*a*) Flaminino.

Plut. in Scipione, & Annib. Flor. l. 2. c. 8. ret; qui, ne in poteſtatem hoſ- Annibalis mors,
tium veniret, denique hauſto ve-
neno interiit. In ſummis utique
imperatoribus numerandus, niſi
6. fidei violator, bellique in pace
7. concitator, fuiſſet. L Scipio ex
Aſia cognomen Aſiatici retulit. Aſiatici cognomen.
8. Cæterum cum triumpho Aſiati-
cam deportavit luxuriem, quæ
brevi bellicoſam gentem effemina-
vit.

Cap. XIII.

1. Liv. l. 38. NEc ita multo poſt in Scipio-
num familia, magna rerum
2. eſt facta converſio. Aſiaticus enim
peculatus crimine damnatus, ex-
3. ceſſit e vita. Africanus, qui eo Africani exilium.
bello fratris legatus, ac magna
victoriæ pars extiterat, a tribuno
pleb. eodem crimine accerſitus,
Linternum conceſſit, ubique exu-
lavit, humanæ viciſſitudinis docu-
mentum, cum quidem illis tem-
poribus Livius tragœdiarum ſcrip- Livius tragicus poëta.
4. tor clarus haberetur. Nec vero cla-
Appia. in Lyb. riſſimis hisce imperatoribus amiſ-
Liv. l. 38. ſis, imperatores egregii Romanis
5. defuere. M. Fulvius capta Am-
Eutro. l. 1. bracia Pyrrhi regis Æpirotarum
6. ſede, Ætolos domuit. Cephale- Ætoli domiti.

 nia,

Cephalenia, Zacynthus inſulæ ſubactæ. Luſitani, & Iſtri in ditionem pop. Rom. redacti. Perſes Maced. rex in triumpho ductus. Pſeudo-philippus rex captus. Macedonia ſubacta. Seleucus Philometor. Antiochus Epiphanes.

nia, Zacynthus, cæteræque adja- Flor.
centes inſulæ in victoriæ cumulum l. 2. c. 9.
acceſſere. L. Poſtumius Albinus 7.
procoſ. Luſitanos, Appius Pul- Liv. l. 38.
cher Iſtros ſubegit, L. Æmilius 8.
Paulus Perſen Macedonum regem Flor. l. 2. c. 10.
rebellantem debellavit, atque in
triumpho duxit. Q. porro Me- 9.
tellus Pſeudo-Philippum, qui Luc.
Macedoniæ regnum invaſerat, l. 44. & 75.
vicit, ac cepit. Ita Macedonia tri- 10.
bus bellis perdomita, ſub impe- Flor.
rium populi Rom. redacta eſt anno l. 2. c. 12.
poſt urbem cond. circiter (*a*) DC. Epit. Liv. l. 50.

Dum floret res Romana, Ju-
dæa vehementer afflicta eſt. Seleu- Flor. l. 2.
cus (*b*) Philometor, magni Antio- c. 14.
chi filius, rex Syriæ Olympiade 11.
CXL. Hieroſolymitanum tem- 12.
plum ſpoliare cum ſtatuiſſet, Mach. l. 2.
rem conatur per Heliodorum. 13.
Is in ipſo ſacrilegii conatu ab An-
gelis male acceptus, regem a
conſilio deterret. Judæorum ca- 14.
lamitatem pauliſper dilatam effe-
cit mora graviorem. Seleuco 15.
mortuo, Antiochus Epiphanes Mach. l. 1. & 2.
fraterno regno potitur. Is Ægyp- 16.
to, quam occupare conabatur,
re-

(*a*) *Al. Edd. hab.* DLXXX.
(*a*) *Imo* Seleucus Philopator *fuit appellatus.*

Joſ. l. 12. repulſus Hieroſolymam invadit.
17. Summum ſacerdotium Oniæ viro
ſanctiſſimo adimit, Jaſoni homi-
18. ni nefario tradit. Hieroſolymam, Hieroſolyma cum templo everſa.
ac templum evertit Olympiade
19. CXLIII. Sede religionis everſa,
20. religioſos viros inſectatur. Ma-
21. gna eorum cædes facta. In tor-
mentis, cruciatibusqne pro reli-
gione perferendis Eleazari prin- Eleazari fortitudo.
cipis viri, & ſeptem Machabæo- Machabæorum virtus.
22. rum virtus enituit. Impii regis
furori ſeſe Mathathias oppoſuit Mathathias.
23. collecta piorum manu. Matha-
thiæ Judas Machabæus filius ſuc- Judas Machabæus ſuppar Africano majori.
ceſſit. qui inter duorum Africano-
rum ætates interjectus, bellica glo-
24. ria cum utroque certavit. Is parva Hieroſolyma cum templo refecta.
manu regios exercitus maximos,
divina ope fretus, ſæpe delevit.
25. Tandem hoſtibus Palæſtina pul- Antiochi acerba mors.
ſis, templum, Hieroſolymamque
26. reſtituit. Societatem cum populo
27. Rom. iniit. Itaque Antiochus ex
mœrore, malus male periit, inuſita-
tis viſcerum torminibus, vermibus-
28. que conſumptus. Ejus tamen re-
gni, ac furoris heres Demetrius (*a*) Demetrius Seleuci filius.
Seleuci filius, qui Romæ obſes fue-
29. rat, ſucceſſit. Hujus ducem Nica-
norem cum exercitu Judas divino

(*a*) Soter.

Numine invocato, ad internecio-
dem cædit. Cæterum cum Bacchi- 30.
de regio item duce pugnaturus,
Dei opem implorare oblitus, ſuis Joſ. 13.
pugnavit viribus. Itaque multitu- 31.
dine hoſtium obrutus, in acie ca- 32.
Jonathas dux Judæorum. dit. Ejus mortem Jonathas frater,
ac ſucceſſor ultus eſt, Bacchide
magnis cladibus affecto. Idem ſum- 33.
mo ſacerdotio præfuit, & Deme-
Purpura uſus. trii (*a*) regis conceſſu purpura uti
cœpit: ſocietatem cum Romanis
renovavit: paulo poſt a Trypho-
ne regio duce per inſidias circum-
Simon dux Judæorum. ventus occiditur. Ejus locum Si- 34.
mon frater occupat, ac tertio ami-
citia cum Romanis renovata, o-
tio fruitur. Sed opportunum inſi- 35.
diis ſecuritas fecit. Amicorum 36.
fraude interfectus, heredem Joan-
nem filium reliquit. Paucis ante 37.
annis Hieroſolyma a Machabæo
refecta, quam Carthago a Scipio-
ne minore deleta eſt.

CAP. XIV.

CArthaginenſes neglectis fœde- 1.
ribus, belloque Maſſiniſſæ il- Appian.
lato, tertii belli Punici occaſio- in Lib.
nem dedere. Itaque eis ſuaſore 2.
M. Ca-

(*a*) Nicatoris; qui filius Soteris.

Epit. Livii lib. 48. 49. & 50. M, Catone cenſorio, bellum infertur. Quarto demum anno a P. Scipione Æmiliano (qui Paulo Æmilio genitus, ab Africani filio adoptatus) debellati dedi-
3. tionem faciunt. Carthago ſolo
Flor. l. 2. c. 45. æquatur. Scipio ex ea Africa-
4. ni nomen, quod hereditarium
5. habebat, per ſe partum reportat anno poſt urb. cond. circi-
6. ter (*a*) DC. Olymp. CLVIII. I-
Euſeb. chron. dem Scipio Panætium philoſo-
Gel. l. 13. phum, Polybium hiſtoricum, Terentium comicum poëtam fa-
7. miliares habuit. His ſenibus ſucceſſere Pacuvius, & Accius tragici poëtæ, & Ariſtarchus grammaticus.

Scipio Æmilianus, qui & Africanus minor. Carthago deleta anno ab urbe cond. fere 600. Panætius philoſophus. Polybius hiſt. Terentius. Pacuvius. Accius. Ariſtarchus Corinthiacum bellum.

8. Corinthum ſub ea tempora i-
F pit. Liv. l. 51. dem, qui Carthaginem, exitus
9. excepit. Corinthii legatos populi
Juſt. l. 34. Rom. pulſaverant, & Achæos ſibi belli ſocios adjunxerant. Itaque
10. L. Mummius coſ. Achaia in de-
Flor. l. 2. c. 16. ditionem accepta, Corinthum delevit. Æris varii, quod incen-
11. Plin. dio confluxerat, maſſa vaſorum
12. Corinthiorum materiam dedit. Ejusdem belli contagione Theſſalia,
13. Epirus imperio Rom. adjuncta.
Epit. Liv. Q. Fabius Luſitaniam a Viriato la-

L. Mummius. Achaja in deditionem accepta. Corinthus deleta. Æs Corinthium. Theſſalia.

tro-

(*a*) *Al. Edd. hab.* DCVII.

Epirus ſubacta. trone occupatam, & adverſus Ro- l. 52. &
Luſitania recepta. manos exercitus egregie defenſam, 53.
Viriatus latro. magna ex parte recepit, pacem æ-
quis conditionibus cum Viriato
fecit. Scipio Africanus XIV, an-
no poſt Carthaginem everſam, 14.
Numantia everſa. Numantiam in Hiſpania evertit Epit. Liv. l. 52. & 54.
eodem exercitu, qui propter lu- Epit. Liv. l. 5 .
xuriem a Numantinis ſæpius fuga- Flor. l. 2.
tus antea fuerat. Tantum valuit c. 18.
dux, & diſciplina.

Cap. XX.

Dum foris bella Romanus feli- 1.
citer gerit, domi turbis non Plut. in Græc.
Gracchorum ſeditio. vacavit. Tib. Sempronius Grac- 2.
chus agraria lege lata rempubli-
Tib. Gracchus cæſus a Scipione Naſica. cam turbavit. Itaque a Scipione 3.
Naſica in Capitolio cæditur cum Appian. l. 1.
ſuis. Eum jure cæſum cum 4.
judicaſſet Africanus, ipſe domi Flor. l. 3.
ſuæ repertus eſt mortuus. Nec mul- c. 14.
to poſt C. Gracchus Tiberii fra- 5.
C. Gracchus ab Opimio oppreſſus. ter, idem eodem eventu conatus,
a L. Opimio conſule in Aventino
Lucilius poëta. obtruncatur, vigente Satyrico
poëta Lucilio.

Neque a liberis modo, ſed et- 6.
iam a ſervis periculum fuit. Eunus 7.
Servile bellum Euni in Sicilia. quidam Syrus, effractis in Sicilia Flor. l. 3.
ergaſtulis, contractaque agreſtium
ſer-

Digitized by Google

c. 19. E- ſervitiorum manu, juſtum exerci-
pit. tum effecit. Clades imperatoribus
8. Liv. l. 56. populi Rom. multas, & magnas
& 59. intulit. Ad ultimum a P. Rupilio P. Rupilius coſ.
9. coſ. ad Ennam obſeſſus, latro-
10. num ſupplicio, fame, & cruce
mulctatur. Servile tamen bellum Servile bellum
paucis interjectis annis ab Athe- Athenionis in Sicilia.
nione paſtore majoribus opibus,
11. atque animis inſtauratum. Is, in-
terfecto domino, familiaque er-
gaſtulo liberata, purpuram, ar-
genteumque baculum rex volunta-
12. rius aſſumit. Conflato exercitu,
vicos, caſtella, oppida diripit. Ab
13. eo prætorii exercitus duo cæſi, to-
14. tidem caſtra capta. Sed eum Aqui- Aquilius imp.
lius imperator ita commeatibus in-
terclusit, ut ſuppliciorum metu
ipſi de ſe ſupplicium ſumerent; dux
ipſe comprehendentium manibus
diſcerperetur, dum rapitur ad ſup-
plicium.

Cap. XVI.

1. Salluſt. de bel. Jugurt. BElla iisdem temporibus cum
ſervis, cum ſociis, cum hoſti-
bus geſta ſunt. Jugurtha Numi- Jugurthinum bellum.
2. diæ rex, (*a*) Maſſiniſſæ nepos fra-
tres

(*a*) *Al. Edd.* Maſſiniſſæ nepos, Meipſæ per adoptionem filius ex eodem genitos fratres, &c.

tres regno ejecerat. Hi populi 3.
Rom. tutoris fidem implorant. Flor. l. 3.
Itaque Jugurthæ bellum infertur, 4.
qui denique accisis opibus, ac re- Epit. Liv. l. 63.
C. Marius. gno pulſus a C. Mario, ad Bocchum Mauritaniæ regem, belli ſocium confugit, parum commodum nactus perfugium.
L. Sylla. Ab eo L. Syllæ quæſtori Marii vinctus traditur. 5.
Jugurtha rex in triumpho ductus. Itaque a Mario in triumpho ductus necatur in carcere, 6.
Cicero natus anno poſt urbem cond. fere 650. eodem fere tempore, quo natus eſt Cicero, anno poſt urb. cond. circiter DCL.
Cimbricum bellum. Marius continuato ob Cimbrorum metum, per complures annos conſulatu, Cimbros, Teutones, aliasque barbaras nationes in Italiam irrumpentes delevit. 7.

Cap. XVII.

Seditio Saturnini anno ab urbe cond. 650.

DUm res militiæ bene geritur, turbæ ſunt exortæ domi. 1. Flor. l. 3.
L. Appulejus Saturninus trib. plebis, 2.
homo turbulentus agraria lege per vim lata, optimatibus aliquot exilio, ac morte multatis, ſenatum in ſe concitavit. Epit. Liv. l. 69.
Igitur concurſu in eum optimatium facto, una cum Glaucia prætore furoris ſocio necatur. 3.
Eadem paulo poſt M. Li- 4.

Appian. l. 1. bel. civil. M. Livius Druſus trib. plebis majoribus opibus conatus eſt. Senatus enim auctoritate, & Italiæ conſenſu fretus, Metello, & Rutilio, qui legibus adverſarentur, exilio multatis, Philippo coſ. perterrito, leges agrarias per vim pertulit, quibus nihil uſquam ad largitionem relinquebat, niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet, aut cælum. Verum cum Italicis populis promiſſa perſolvere non poſſet; Italia tumultuante, domi ſuæ occiſus eſt. M Livii Druſi ſeditio.

5. Epit. Liv. l. 70. & 71. Flor. l. 3.

6.

Cap. XVIII.

1. SEditione domeſtica ſedata, ſociali bello ardere cœpit Italia. Bellum ſociale, Italicum, ſeu Marſicum.
2. Marſi, Picentes, Peligni, Samnites, Lucani, aliique populi Italiæ cum civitatem a M. Druſo tribuno plebis oſtentatam non impetraſſent, armis extorquere conati ſunt. Appian. l. 1. bel. civ. Epit. Liv. l. 71 Flor. l. 3. c. 18.
3. Denique a Cn. Pompejo Strabone, L. Sylla, aliiſque populi Rom. imperatoribus domiti, pacem petierunt. Plut. in Sylla.
4. Civitas ultro cum pace data. Italicis populis civitas data.
5. Id bellum Marſicum, Italicum, & ſociale dictum,
6. Pax, & otium per id tempus in
7. Judæa fuit. Ariſtobulus, Joannis Hir-

Ariſtobulus rex Judææ.

Hircani filius, Simonis ejus, qui Judæ Machabæi germanus fuit, nepos, pontifex maximus regia inſignia recepit Olymp. CLXV. anno poſt Sedeciam ultimum Judææ regem prope D.

Cap. XIX.

Bellum Mithridaticum primum.

Bellum civile Marianum.

Romæ autem a ſociali bello 1.
ad civile ventum eſt, (a) Appian. in Mithrid.
cujus occaſio Mithridates rex
Ponti Ariobarzanem Cappado- 2.
ciæ, & Nicomedem Bithyniæ Flor. l. 3.
reges, amicos populi Rom. regnis
ſuis exturbaverat. Ei bel- 3.
lum indictum duce L. Sylla. Ex 4.
eo civile bellum invidiæ facibus Juſt. l. 37. & 38.
excitatum eſt. C. Marius, tan- 5.
tam gloriæ ſegetem Syllæ legato Appian. l. 1. bel. civil.
olim ſuo invidens, egit per Sulpitium
trib. plebis, ut id bellum ſibi
mandaretur. Eam ob rem ur- 6.
be pulſus ab Sylla, ſecedit in Afri- Plut. in Sylla, & Mario.
cam. Sylla in Aſiam profectus,
adverſus Mithridatem bene pugnavit.
Bithyniam, Cappadociam, 7.
Aſiam recepit. Interea Marius, 8.
L. Cinna conſule adjuvante, 9.
Romam cum copiis irrumpit. Cn. 10.
Octa-

(a) *Al. Edd.* Cujus occaſio Mithridaticum bellum fuit. Mithridates rex, &c.

Octavium conſulem, M. Antonium oratorem, aliosque Syllanos obtruncat. Septimum conſulatum occupat. Ecce tibi Sylla victorem exercitum transportat ex Aſia, & profligatis Marianis, urbem & Italiam ſtragibus complet, proſcriptione civium tum primum inducta. Conſtat præter innumerabilem aliorum civium multitudinem, ex ipſo equeſtris ordinis flore, ac ſenatu, ad duo millia proſcripta. Et tamen homo infelix Felicis nomen optavit: Cn. Pompejo Strabonis filio, qui Carbonem Marianum conſulem in Sicilia oppreſſum necaverat, Hiarbam Mauritaniæ regem Marianarum partium ſuo Marte debellarat; Magni cognomen dedit: permiſitque ut de Africa novo exemplo eques Rom. ac privatus triumpharet. Ipſe dictator factus (cujus honoris uſurpatio amplius annos C. intermiſſa fuerat) cum faſcibus XXIV. proceſſit, rempubl. præclaris legibus conſtituit. Sed nihil tam mirum, quam quod tot tantisque ſtragibus editis civium, dictatura ſponte ſe abdicavit, privatusque vixit incolumis. Sed pœnas a mortalibus condonatas,

cæ-

Left margin: 11. (obtruncat) 12. (occupat) 13. (ducta) 14. (ſcripta) Plut. in Pomp. 15. (pharet) 16. (claris) 17. (vatusque)

Right margin: M. Antonius orator. — Proſcriptio Syllana. — Pompejus Magnus cur appellatus. — Sylla dictator. — Syllanæ, ſeu Corneliæ leges. — Sylla ſponte ſe abdicat dictatura.

Syllæ miſerabilis interitus.

cæleſti Numine repetente, Felix ille pediculari morbo confectus interiit. Cæterum moderatio animi 18.
in ſummo imperio deponendo, haud exiguum gloriæ fructum tulit. Abdicatio dictaturæ ita grata 19.
populo Rom. accidit, ut ejus funus incredibili pompa ac frequentia celebraret.

Cap. XX.

Bellum civile Sertorianum.

Civilis belli ſcintilla non par- 1.
vum in Hiſpania excitavit in- Plut in Sertorio.
cendium. Sertorius Marianarum 2.
partium dux, ex fuga Hiſpanias Appian.
occuparat, ſocietatemque cum l. 1.
Mithridate coierat. Contra hunc Flor. l 3.
Q. Metellus, & Cn. Pompejus
vario eventu pugnarunt. Quippe 3.
Sertorius dux nulli ſecundus, im- 4.
peratoribus duobus populi Rom. ſæpe par, interdum etiam ſuperior extitit. Sed homo magis ad- 5.
verſus externos hoſtes paratus, quam contra domeſticos cautus, Perpenna conjurationis auctore,
a ſuis occiditur. Brevi Perpenna 6.
interfecto, Hiſpaniæ recipiuntur.

Sertorius dux nulli ſecundus.

Sertorii mors.

Digitized by Google

Cap. XXI.

1. NOn cum exulibus modo, ſed
etiam cum ſervis, ac piratis
eadem tempeſtate dimicandum
2. fuit. Spartacus cum amplius LXX. Servile bellum
Plut. in Craſſo. gladiatoribus Capua ex ludo ela- Spartaci.
Appian. l. 1. bel. civil. pſus magnis copiis contractis, mi-
rificos populo Rom. ludos, &
clades reddidit. Ad extremum
3. Flor. l. 3. cum de invadenda urbe cogitaſſet,
a M. Craſſo repellitur, & in an-
4. gulo Bruttio opprimitur. P. au- Bellum Piraticum primum.
5. tem Servilius (*a*) piratas in latebras
Epit. Liv. l. 99. uſque Ciliciæ perſecutus, Ciliciam P. Servilius Iſauricus.
Flor. l. 3. domuit, & ab Iſauro Ciliciæ ar-
ce, Iſaurici cognomen adamavit. Bellum Piraticum ſecundum.
Rurſus cum piratæ toto mari im-
6. pune prædarentur, a Cn. Pompejo
7. quadraginta diebus deleti ſunt.
Plut. in Pomp. Neque interea otium a juſtis hoſti-
8. bus fuit. Mithridates novis copiis Bellum Mithridaticum ſecundum.
Dio. Caſſ. l. 36. inſtructus bellum in Aſia renova-
rat. Eum L. Lucullus multis præ- L. Lucullus.
liis fractum in Pontum compulit.
9. Eodem tempore Q. Metellus, Creta ſubacta.
Plut. in Lucullo. Creta inſula vaſtata, & in ditio- Metellus Creticus.
Flor. l. 3. nem populi Rom. redacta, Cre-
Dio Caſſ. l. 36. ticus appellatus eſt.

(*a*) *Al. Edd.* Cilices piratas, &c.

Cap.

Digitized by Google

CAP. XXII.

Bellum Mithridaticum tertium. Tigranes rex. Syria, & Phœnicia adempta. Pontus in provinciam redacta. Mithridatis mors.

CNejus inde Pompejus Mithri- 1.
datem debellatum regno ſpo- Plut. in Pomp.
liavit. Tigranem belli ſocium in 2.
deditionem accepit, eique Sy- Flor. l. 3.
riam, ac Phœnicem ademit. Pon- 3.
tum in provinciæ formam redegit. 4.
Mithridates XL. regni anno a
Pharnace filio obſeſſus, fruſtra
tentatam veneno animam gladio
expulit. At Pompejus Ariſtobulo 5.
& Hyrcano Alexandri regis Ju-
dæorum filiis de regno diſſidenti-
bus, in Judæam ad eorum contro- 6.
verſias tollendas arbiter venit. Sed
ab Ariſtobulo irritatus, Hieroſoly-
mam vi capit, muros diruit, in
templi adyta cum paucis ingreſſus,
ſacri nihil attigit. Hyrcano ſacer- 7.
dotium a parentibus legatum red-
didit. Cæterum Judæam ſtipen- 8.
diariam populo Rom. facit. Ari- 9.
ſtobulum Romam ad triumphum
ducit. Antipatrum procuratorem 10.
Judææ relinquit, qui deinde
Pompejo mortuo, Cæſaris per-
miſſu, muros Hieroſolymæ refe-
cit.

Hieroſolyma a Pompejo capta, ac muris nudata. Judæa ſtipendiaria facta. Ariſtobulus rex in triumpho ductus. Hieroſolymæ muri refecti.

CAP.

Cap. XXIII.

1. DUm imperium Rom. tota A-
ſia propagatur , Roma ipſa
inteſtino bello pæne deleta eſt. L. Conjura-
2. Catilina ſenator populi Rom. tio Catili-
Salluſt. de bel. Catil. exercitu in Etruria comparato, næ anno ab urbe
cum Lentulo prætore, Cethego, cond. 690.
Plut. in Cic. aliisque ſenatoribus, de cæde con-
Dio. l. 17. ſulum, ac ſenatus, deque inflam-
3. manda urbe conjuraverat. Ea con-
4. juratio a M. Tullio Cicerone coſ.
patefacta, & oppreſſa eſt. Catili-
na urbe ejectus, de reliquis con-
5. juratis ſupplicium ſumptum. Cati-
lina a C. Antonio procoſ. cum ex-
6. ercitu cæſus. Cicero *pater patriæ* M. Tullius Cicero pa-
a Catone trib. plebis appellatus. ter patriæ appellatur.
7. Præclarum tamen ac ſalutare fac- Exilium
tum fraudi M. Tullio, ac peſti Ciceronis.
8. fuit. Triennio poſt a P. Clodio Reditus in Patriam
trib. plebis ob ſupplicium conju- M. Varro.
9. ratorum, ejicitur in exilium. Sed Salluſtius. Lucretius.
menſe XVI. ſumma cum gloria Catullus.
10. reducitur. Idem eloquentiæ glo-
ria floruit, cum M. Varro (*a*)
philoſophus, Salluſtius hiſtori-
cus, Lucretius, & Catullus poë-
tæ Romæ in honore eſſent.

(*a*) Philologus *potius fuit.*

CAP. XXIV.

Agrariæ leges a Cæſare perlatæ. Capua colonia.

LIberata M. Tullii conſilio urbe, nova ſemina jacta ſunt opprimendæ reipubl. C. Julius Cæſar coſ. invito ſenatu, & M. Bibulo collega, leges agrarias cum pertuliſſet: Capuamque coloniam deduxiſſet; Cn. Pompejum, Julia filia in matrimonium data, affinitate ſibi devinxit. M. Craſſum cognomento Divitem & Pompejo, & ſibi conciliavit: ita trium principum civitatis conſpiratio facta, uti omnia illorum arbitratu gererentur. Ergo Cæſari utraque Gallia, Ciſalpina videlicet, & Narbonenſis in quinquennium: Pompejo Hiſpania item in quinquennium decernitur. Craſſo bellum Parthicum mandatur. Cæſar in provinciam profectus, Helvetios, qui exuſtis oppidis ſuis iter per provinciam facere conarentur, victos domum compulit. Arioviſtum Germanorum regem, vexatorem Galliæ profligavit. Aquitanos, Gallos, Belgas bellum facientes ſubegit. Craſſus Hieroſolymitano templo ſacra pecunia ſpoliato, non impune ſacrilegium, tu-

Right margin: 1. 2. Appian. l. 2. Dio. l. 37. & 38. Plut. & Suet. in Cæſar. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Joſ. l. 14.

Left margin: M. Craſſus Dives. — Bellum Helveticum. — Bellum Germanicum Arioviſti. — Bellum Gallicum. — M. Craſſus templum Hieroſol. diripit.

11. Plut. in Craſſ. tulit. Adverſus Parthos male pugnavit. Exercitum cum filio amiſit. Demum ipſe per ſpeciem colloquii ab hoſte circumventus occiditur. — *Craſſi exitus.*
12.
13. Appian. in Par. Cnejus Pompejus ad ſeditiones urbanas comprimendas; — *Pompejus conſul ſine collega factus.*
14. Juſt. l. 41. & 42. Plut. in Pomp. Dio. l. 40. Plut. in Cæſa. Dio. l. 39. conſul ſine collega (quod nunquam antea factum erat) creatus cum dictatoria poteſtate, motus urbis ſedavit; judicio præfuit, quo Milo propter cædem Clodii exilio damnatus eſt. Cæſar porro, provincia in alterum quinquennium prorogata, Galliam pacavit: (*a*) Britanniam, Germaniam, Sueviam domuit. — *Pompejus conſul cum dictatoria poteſtate.* — *Gallia ſubacta. Britannia, Germania, domita.*
15. Itaque haud ægre a populo
16. Rom. ut in petitione conſulatus
17. abſentis ratio haberetur, impetravit. Antequam e provincia decederet, Juliæ ejus filiæ mors affinitatem, quæ illi cum Pompejo
18. Dio. l. 41. Appian. l. 2. Flor. l. 4. interceſſerat, amicitiamque diſſolvit. Quare Pompejo, & coſſ. adverſantibus, quod nimia Cæſaris potentia videretur periculoſa reipublicæ, (*b*) neque rationem ejus abſentis proximis comitiis haberi ſinit, & ipſe ante certam

F 2 diem

(*a*) *Al. Edd.* Britanniam domuit, Germaniam magnis cladibus attrivit. Itaque, &c.

(*b*) *Al. Edd.* Senatus neque, &c.

diem exercitum dimittere jubetur. Adverſus M. Antonium tribunum 19.
pleb. ſenatus auctoritati pertinaciter intercedentem, extremo illo S. C. conſules armantur.

Cap. XXV.

Belli civilis initia anno post U. C. fere 700.

EX hisce initiis coortum eſt bellum civile anno poſt urbem 1.
cond. circiter DCC. Cæſar 2.
reip. opprimendæ cauſam nactus, Romam infeſto agmine contendit.

Cæſar Romam cum exercitu contendit.

Flaminia, Piceno, Mar- 3.
ſis, Pelignis, Sammitibus potitus, in urbem nobilitate vacuam ingreſſus, ſe dictatorem dicendum curat: Ærarium ſanctius compilat. Inde Pompejanis, ipſoque 4.
Pompejo Italia pulſo, Afranium, & Petrejum ejus legatos expellit Hiſpania: Maſſiliam per Decimum Brutum legatum in deditionem recipit.

Pompejum ac Pompejanos Italia expellit. Maſſiliam in deditionem recipit. Dictator abſens efficitur. Cladem accipit ad Dyrrhachium.

Dictator abſens a M. 5.
Lepido prætore factus, Romam revertitur, ac dictaturam init. Mox Pompejum bello perſequens 6.
transmiſit in Græciam. Sed ad Dyrrhachium eundem Pompejum obſidens, magnam accepit cladem. Debellatus fuiſſet (ut 7.
ipſe faſſus eſt) ſi Pompejus ſciſ- Dio. l. 42.
ſet

8. ſet uti victoria. Bello ad Pharſa-
liam delato, Pompejus interclu-
ſum commeatu hoſtem fame po-
tius, quam ferro vincere ſtatuerat.

Appian. l. 2. Plut. in Cæſar.

9. Sed nobilitatis vocibus coactus
cum hoſte conflixit, amiſſoque ex-
ercitu victus aufugit. In Ægyptum
10. ex fuga profectus, Ptolemæi regis,
ad quem confugiebat, juſſu ne-
catur.

Pompeji interitus.

11. Cæſar victor Ciceroni, qui im-
perator e Cicilia decedens, Pom-
peji, ac reip. partes ſecutus erat,
itemque Pompejanis, quicum-
que permiſerant ſe poteſtati victo-
ris, ignovit, majore clementiæ
12. laude, quam victoriæ. Is Ale-
xandriam quoque cum appuliſſet,
& Ptolomæi, atque Cleopatræ
ejus ſororis controverſias com-
ponere conaretur, ab eodem re-
13. ge pæne oppreſſus eſt. Sed claſ-
ſem ſuam, ne veniret in ho-
14. ſtium poteſtatem, incendit. Quo
incendio nobiliſſima illa Alexan-
driæ Bibliotheca, a Philadelpho
Ptolemæo inſtructa, conflagra-
15. vit. At victo tandem, extincto-
que Ptolemæo, regnum Cleopatræ
16. tradit. Pharnacem inde Mithrida-
tis filium, qui in populi Rom. fi-
nes irruperat, primo impetu debel-

Cæſaris clementia erga Ciceronem imperatorem & Pompejanos.

Bellum Alexandrinum.

Bibliotheca Alexandrinæ incendium.

Pharmaces rex ſi-

mul viſus. & victus. lavit, prope ut ante viciſſe hoſtem, quam vidiſſe videretur. Jubam etiam Mauritaniæ regem, (*a*) L. Scipione, & Catone auctoribus civile bellum in Africa inſtaurantem, devicit. Afranium, aliosque ad CCC. ſenatores interfici juſſit. At Cato, ne in poteſtatem Cæſaris veniret, Uticæ mortem ſibi ipſe conſcivit, ex quo Uticenſis eſt appellatus.

17. Dio. l. 43. Appian. l. 2.

Civile bellum Africanum.

18.

Catonis exitus. 19.

Cap. XXVI.

Quatuor triumphi Cæſaris.

1. DUm Cæſar ex Gallia, ex Ægypto, ex Ponto, & Africa quatuor uno tempore triumphos ageret; a Cn. & Sexto Pompeji Magni filiis, bellum in Hiſpania apparabatur, ut quintus ex Hiſpania triumphus accederet.

Civile bellum Hiſpanenſe Pompejorum.

2. Eo Cæſar cum exercitu contendit: acie decernit: Pompejos ad Mundam Hiſpaniæ urbem victus vincit.

3. Cohortes enim quædam Pompejanæ prætereuntes cum fugæ forte ſpeciem præbuiſſent, fecerunt, ut victores dum fugere putant ſuos, ipſi quoque fugerent; victi dum ſe vincere arbitrantur, vincerent.

4. tantum in bellis valet opinio. Cnejus

(*a*) *Imo* Q. Scipione.

5. jus ex fuga retractus occiditur.
6. Sextus fuga elapſus ad alia bella re-
7. ſervatur. Civile bellum pariter
cum reip. ruina reſtinctum eſt.

Cap. XXVII.

1. Dio. l. 43. Appian. l. 2. de bel. civ. Plut. & Suet. in Cæſar. OPpreſſa rep. pacatoque popu- Cæſar dictator perpetuus.
li Rom. imperio, Cæſar
dictator perpetuus novo more ap-
pellatus a ſenatu, ſalutares tulit
leges, ſed curiam obſcuris, ac bar- Juliæ leges.
baris ſenatoribus inquinavit. Po-
2. moerium protulit. Carthaginem, Pomœrium prolatum.
3. & Corinthum colonias deduxit. Carthago, & Corinthus coloniæ.
4. Macr. l. 1. Satur. Anni deſcriptionem a Numa in-
troductam, de Mathematicorum
ſententia intercalatis diebus ſex & Annus Julianus.
ſexaginta, atque intercalari die
poſt quartum quemque annum,
(*a*) [quod vulgo biſſextum dicitur]
5. inſtituto correxit. Ei ampliſſimi,
6. ac divini honores a ſenatu decreti.
Dio. l. 44. Appian. l. 2. In his ut quinctilem menſem ſuo
nomine Julium appellaret; ut fa- Julius menſis.
ſtigium, templum, flaminem tan-
7. quam deus haberet. Proinde in-
Plut. & Suet. in Cæſar. ſolentia elatus ſenatum contemne-
re, ac regnum affectare cœpit.

(*a*) *Al. Edd. Non habent hæc uncis incluſa & debuit ſcripſiſſe* Auctor: qui v. Biſſextus dicitur.

Ergo quinto dictaturæ anno a 8.
Bruto, Caſſio, cæteriſque conjura-
tis in curia apud Cneji Pompeji
theatrum vulneribus confectus in-
Cæſaris exitus. teriit, C. Octavio ſororis nepote
adoptato, atque herede inſtituto.
Cæterum tyranno ſublato, ty- 9.
M. Antonius tyrannus. rannis manſit. M. Antonius con- 10.
ſul repentinus tyrannus exortus eſt;
is in funere Cæſaris, plebe in pa- 11.
triæ liberatores concitata, turba-
vit omnia: armis ſenatum oppreſ-
ſit: nefarias leges per vim tulit:
Galliam Cisalpinam invaſit; D. Dio. l. 49.
Civile bellum M. Antonii. Brutum Galliæ prætorem obſedit.
Itaque bellum contra eum a ſena- 12.
tu, Cicerone auctore decernitur. Plut. in Cicero.
Hircius, & Panſa coſſ. itemque 13.
C. Octavius cum exercitibus ad
Mutinam proficiſcuntur: ſignis
cum Antonio collatis, victoriam
referunt: magno ea victoria pop. 14.
Romano ſtetit. Conſulibus mor- 15.
Octavius conſul annos 20. natus. tuis, exercitus tres uni Octavio pa-
ruerunt, qui, copiis Romam ad-
ductis, conſulatum a ſenatu ado-
leſcens annos XX. natus extorſit.
Antonius in Galliam Transalpi- 16.
nam ad M. Lepidum magiſtrum
equitum, magnis inſtructum co-
piis, confugit: equitatum, in quo
erant ad XXX. equitum millia, in-
colu-

17. columen ex acie deducit. ita cum
18. Lepido ſocietatem init. At Octavius bello contra Lepidum;& Antonium a ſenatu præpoſitus, fidem, ac patriam prodit: amicitiam cum utroque jungit.

Cap. XXVIII.

1. Dio. l. 47. TRiumviratu igitur inſtituto, CXXX. ſenatores a triumviris proſcripti. Ex horum numero M. Cicero fuit, qui ab Antonianis obtruncatus cum rep. pariter concidit. ejus caput ac manus pro roſtris affixæ ſpectaculo fuerunt, ubi miraculo fuerat eloquentia. Orbis terrarum quaſi patrimonium a triumviris deviſus. Oriens, & Græcia Antonio; Africa Lepido. Italia, & occidens Octavio obvenit. Sexto Pompejo Magni filio qui claſſe plurimum valebat, Sicilia aſſignata, Diodoro Siculo jam dudum vigente.

Triumviratus Octavii, Lepidi, & Antonii. Proſcriptio. Ciceronis exitus.

2. Plut. in Cicero. Flor. l. 4.

3.

4.

Orbis terrarum a triumviris diviſus.

5.

6.

Diodorus Siculus hiſtoricus.

Cap. XXIX.

1. Appian. l. 4. Dio. l. 47. OCtavius lege curiata in familiam Cæſaris adoptatus, more Romano C. Julius Cæſar Octavianus dictus eſt. Cæſaris inde

2.

Julius Cæſar Octavianus cur dictus.

Digitized by Google

terfectores , die dicta , damnan- Plutarc.
Civile bellum Bruti. & Caſſii.
dos curavit. Ea novi belli civilis Suet.
origo fuit. Cæſar Octavianus , & 3.
Antonius cum ſe Julii Cæſaris dic- 4.
tatoris ultores profiterentur , M.
Brutum , & C. Caſſium bello
perſequi cœperunt. Ad Philippos 5.
Theſſaliæ urbem vario Marte pu-
gnatum eſt. Caſſius ab Antonio , 6.
Cæſar viciſſim a Bruto fractus, caſ-
tris exuitur. Parem cladem error 7.
imparem fecit. Caſſius victus Bru- 8.
Caſſii mors.
tum quoque eadem uſum fortuna
ratus , ſibi necem conſcivit. Bru- 9.
tus tamen unus duobus imperato-
ribus egregie reſtitit. Is laboranti- 10.
bus rerum inopia hoſtibus, explo-
ratam habebat victoriam , ſi bel-
lum duceret. ſed (uti olim Pom- 11.
pejus) ducum efflagitatu coactus
prælio dimicavit. Jam victor ob 12.
Caſſianarum copiarum fugam vin-
Bruti mors.
citur, clade accepta , ut manus 13.
hoſtium vitaret , ſibimet manus
attulit. cum eo omnes reip. ſpes 14.
occidit. Brevi univerſum impe- 15.
Tres ſoles exorti.
rium Rom. ad unum pervenit ,
quod tres ſoles per id temporis
exorti , qui paulatim unum in or-
bem coierunt , portendiſſe putati
ſunt.

Mors Sext. Pompeji.
Sext. Pompejus cum Cæſare 16.
con-

Dio. l. 48, 49. contendens. a M. Agrippa ejus duce denique navali prælio ſuperatus, in Aſiam profugit, ubi paulo poſt mortem obiit, Herode Judææ rege, qui Antipatre Aſcalonita natus, Antonii, & Cæſaris opera primus alienigena Judææ rex appellatus eſt.

Herodes primus Judææ rex alienigena.

Cap. XXX.

1. DE Sicilia Sexto adempta inter triumviros certamen exortum.
2. M. Lepidus XX. legionum fiducia bellum in Sicilia movens ſine armis opprimitur,
3. ejus copiæ ſolicitatæ,
4. ſigna ad Cæſarem transferunt.

Dio. l. 50. Lepidus ipſe a Cæſare in ordinem cogitur.
5. M. Antonius Octavia Cæſaris ſorore repudiata, Cleopatram Ægypti reginam in matrimonium duxerat, quam ut orbis terræ dominam conſtitueret, Cæſari bellum intulit. (Plut. in Anton. Flor. l. 4.)
6. Commiſſo apud Actium prælio navali, cum æquo Marte pugnaretur,
7. ſubito refugientem temere Cleopatram homo uxorius proſequitur, pugna deſerta, in qua de orbis terræ imperio dimicabat.
8. uſque eo amor animum obcæcarat.
9. Itaque, Cæſar, parta victoria, hoſtem inſe-

Bellum civile Lepidi.

Lepidus in ordinem coactus.

M. Antonius Cleopatram in matrimonium ducit.

Antonii, & Cleopatræ mors. cutus Alexandriam obſidet. Antonius rebus deſperatis, ſibi manus affert, eum imitata Cleopatra, ne videlicet in triumpho duceretur a Cæſare, mammæ aſpidem admovet. Ita demum ad unum imperii Rom. ſumma pervenit; paucis annis poſtquam Ventidius Baſſus Antonii legatus de Parthis primus victoriam reportavit. 10. 11. 12. Plut in Ant. Dio. l. 49.

Ventidius Baſſus.

Cap. XXXI.

CÆSAR OCTAVIANUS.

Cæſar Octavianus primus Imperator. CÆSAR OCTAVIANUS anno poſt triumviratum inſtitutum XII. rerum potitus eſt. 1. Dio. l. 51. ad 56. ob ſanctitatem, ſive ob auctum imperium Auguſtus a ſenatu primus appellatus, 2. Suet. in Cæſar. Flor. l 4. Auguſto menſi, qui antea ſextilis dicebatur, nomen dedit. 3. 4. Ægyptum provinciam fecit. Cantabriam, Dalmatiam, Pannoniam, Illyricum, Rhœtiam, Vindelicos per Druſum, & Tiberium privignos Rom, imperio adjunxit. Armeniam a Parthis, & ſigna Craſſi recepit. 5. 6. Scythas etiam, & Indos fama duntaxat cognitos ad ſuam, populique Rom. amicitiam per legatos ultro petendam

Cur Auguſtus appellatus.

Auguſtus menſis.

Ægyptus Provincia facta.

Cantabria, Dalmatia, Pannonia, Illyricum, Rhœtia, Vindelici, Rom. imperio adjuncti.

7. dam allexit. Pomœrium protulit.
8. Janum tertio clauſit, pace terra
9. marique parta. Virgilium & Ho-
ratium poëtas complexus eſt. T.
10. Livium, & Strabonem (*a*) hiſtori-
11. cos in honore habuit. Ovidium in
12. Pontum relegavit. Horum æqua-
les Q. Curtius hiſtoricus, Tibul-
lus, ac Propertius poëtæ fue-
runt, itemque M. Agrippa Au-
guſti gener, qui Romæ Pan-
theon condidit: Aquam virginem
13. duxit.

Nec vero uſquequaque felix ille
Auguſtus fuit; ſtirpem virilem,
14. cui tantum imperium legaret,
nullam habuit. Marcellum etiam
ſororis filium, Lucium, & Ca-
jum ex Julia filia nepotes pro-
15. pe continuatis funeribus extulit.
Juliam filiam probris, ac flagi-
tiis infamem, Agrippam Poſthu-
16. mum nepotem, ingenio præfero-
cem relegare coactus eſt. Itaque
Druſo privigno mortuo, Tibe-
rium Neronem item privignum
17. adoptat, eique Liviæ uxoris im-
pulſu imperium legat. Germani-
cum Cæſarem Druſo ortum octo
apud

Armenia recepta. Scythis, & Indis pax data. Pomœrium prolatum. Virgilius. Horatius. T. Livius. Strabo. Ovidii exilium. Q. Curtius Tibullus. Propertius. Pantheon ab Agrippa conditum. Auguſtus a liberis infelix. Marcellus, Lucius, & Cajus Auguſti nepotes. Julia ejuſdem filia. Agrippa Poſthumus nepos. Druſus, & Tiberius Nero privigni. Livia uxor Germanicus Cæſar.

(*a*) *Al. Edd.* Hiſtoricos (quo tempore & Pompejus Trogus vixit) in honore &c.

apud Rhenum legionibus propoſu-
it, adſcirique per adoptionem a Ti-
berio juſſit. Annos regnavit cum 18.
triumviris XII. ſolus XLIV. 19.
Auguſti mors. Mortem obiit Nolæ, Romam (ut
ipſe gloriabatur) e lateritia mar-
moream relinquens. Mortuo di- 20.
vini honores decreti a ſenatu,
CHRISTO Dei filio jam XV. an-
nos nato.

HO-

HORATII
TURSELLINI,
EPITOMÆ HISTORIARUM
a mundo condito
LIBER IV.

CAPUT I.

1\. Euſeb. hiſt. Eccl. l. 1. Oroſ. l. 7.

Anno ab urbe cond. 752. A mundo cond. circiter 4000. Olymp. 194 Jeſus Chriſtus ex Maria virgine genitus.

1\. ANno ante exceſſum Auguſti XV. JESUS CHRISTUS, æternus Dei Filius ex MARIA virgine genitus eſt, e cælo miſſus piaculum cæleſtis iræ, magiſter ac vindex generis humani.
2\. Itaque XXXIII. annos natus a Judæis in crucem actus ſuo ſanguine ſcelus humanum luit.
3\. Ac Petro in terris vicario relicto, ſuis ſectatoribus viam munivit in cælum anno imperii Tiberii Cæſaris XVIII.

CAP.

CAP. II.

TIBERIUS NERO.

Tiberius Nero imperator.

TIBERIUS NERO privignus idem, ac gener, heresque Auguſti, totus ab illo diverſus fuit, ingenio non ſolum arroganti, trucique, ſed etiam occulto, fingendisque virtutibus ſubdolo. I. Tac. l. 1. ad 6. Dio. l. 56. & 57. Suet. in Tiber. Principia ejus imperii moderata Germanici Cæſaris metu. 2. Aur. Vict. Conſulibus aſſurgere ſolitus, ac decedere de via. 3. Quorundam illuſtrium virorum exequias ad rogum uſque celebravit. 4. Præſidibus provinciarum ſuadentibus, ut (a) tributa augeret, reſcripſit, *Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere.* 5. Nec ſuperbos titulos a ſenatu accepit, nec templa aut aras aut ſimulacra a civitatibus ſibi ſtatui facile permiſit, quanto plus adeptus foret, tanto magis ſe in lubrico verſari dictitans. 6. Aſylis, templorumque perfugiis, quibus plerique ad licentiam abutebantur, præſcriptus ab eo modus. 7. Duodecim Aſiæ urbibus, in quibus Epheſus fuit, nocturno terræ motu col- 8.

Tiberii elogium.

(a) *Al. Edd.* tributa provinciarum augeret.

collapſis ex ærario ſubventum, & tributa in quinquennium remiſſa.
9. Compluribus Romæ in monte Cælio, ac rurſus in Aventino, incendio abſumptis ædibus, ad eas reficiendas pecuniæ dominis pro damni modo ex publico attributæ.
10. Ita civium calamitas in gloriam
11. principis verſa. Germaniæ motus Compoſiti Germaniæ motus.
Euſeb. l. 2. per Germanicum compoſuit, Va-
12. rianam cladem ultus. Et Pilati ad-
Oroſ. l. 3. monitu ad ſenatum retulit, ut Jeſus Chriſtus miraculis clarus in divos
13. referretur. Cæterum Germanico Germanici mors.
veneficiis extincto, metu ſolu-
14. tus mores ſolvit. Sed ejus petulantiæ, a Livia matre, quam revere-
15. batur, non nihil obſtitum. Rege Cappadociæ per ſpeciem amicitiæ evocato, retentoque, ejus reg-
16. num in provinciam redegit. Herodem Agrippam Aſcalonitæ Herodis nepotem, qui Romam Herodis Antipæ accuſator venerat, in cuſtodiam tradidit, quia publice precatus erat, ut Cajum Germanici filium videret Auguſtum. Herodes Agrippa. Herodes Aſcalonita. Herodes Antipa.
17. Inter hæc Livia matre demortua, Liviæ mors.
in omne ruit crudelitatis genus.
18. Druſum Cæſarem ex ſe genitum, Druſi Cæſaris mors.
affectati regni ſuſpectum, veneno
19. ſuſtulit. Neronem, ac Druſum, Neronis, ac Druſi

Ger-

Nepotum mors. Sejanus Tiberii crudelitatem acuit. Capreæ inſula.

Germanici filios, nepotes ſuos,
fame necavit. Sejani præfecti præ- 20.
torii inſtinctu Romam primorum
civitatis cædibus polluit. Sed tan- 21.
dem ira Principis in ipſum vertit
crudelitatis auctorem. In Capre- 22.
am inſulam cum ſeceſſiſſet, eam in-
famem reddidit ſua nequitia, luxu-
que. Dumque oblitus imperii, 23.

Damna imperii Rom.

Veneri intemperanter indulget,
Armenia a Parthis, Mœſia a Da-
cis, Pannonia a Sarmatis, a Ger-

Tiberii mors.

manis Gallia eſt depopulata. Ad 24.
ultimum delitiis confectus, ad
Miſenum exſtinguitur principatus
ſui anno XXIII. Reliquit in æra- 25.
rio vicies ac ſepties millies H. S.
ab ſe illatum, ingentem ſucceſſo-
ris luxui materiam. (a) Eo impe- 26.

Valerius Maximus. Columella. Pomponius Mela. Joh. Baptiſtæ, ac Stephani interitus. Paulus Chriſtianus efficitur Antiochena eccleſia fundatur.

rante Valerius Maximus, Colu- Euſ. l. 2.
mella, Pomponius Mela floruere. 27.
Joh. Baptiſta capite multatus. 28.
Stephanus ſaxis obrutus. Paulus 29.
Chriſto ſe adjunxit. Petrus An- 30.
tiochenam fundavit eccleſiam,
ubi ſeptem annos obtinuit ſedem.

(a) *Al. Edd.* Eo imperante, Vellejus Paterculus, Valerius Max. &c.

CAP.

Digitized by Google

Cap. III.

CAJUS CALIGULA.

A Chriſto nato anno XXXIX.

1. CAjus Caligula Germanico, & Agrippina genitus; in caſtris militari habitu educatus, ex eoque Caligula dictus
2. eſt. Is primo quidem haud indignum ſe Germanico patre, ac po-
3. puli Rom. favore præbuit. Sed brevi tyrannus extitit Tiberio im-
4. manior. Omnium primum Agrippam Herodem Aſcalonitæ nepotem a Tiberio vinctum ſolvit; eique Herodis Antipæ tetrarchiam cum regni titulo conceſſit ultro.
5. Antipam porro Lugdunum in Galliam relegavit, qui inde fugitans in Hiſpaniam una cum Hero-
6. diade inceſta conjuge, & parricidio ſacri vatis infami, tandem periit mœrore conſumptus. Hic
7. exitus illum Joh. Baptiſtæ carnificem, Chriſtique illuſorem exce-
8. pit. Nec melior Pilati fuit, qui item a Cajo relegatus in Galliam, ærumnarum finem voluntaria
9. morte quæſivit. Cajus porro in ſævi-

Dio. l. 59. Suet. in Calig. Euſ. l. 3.

Egeſ. l. 2. Euſ. l. 2. Joſ. l. 18.

C. Caligula imp. anno Chriſti 39.

Cur Caligula appellatus.

Herodis Antipæ mors.

Pilati mors.

vitiam, ac luxuriam præceps, ne-
que proximorum cæde, neque a-
micorum conjugibus, nec (dictu
nefas) germanis ſororibus ſuis tem-
peravit. Inſigne ejus in Romanos 10.
Væcors Caligulæ vox. odium væcors illa vox ſatis oſten-
dit: *Utinam pop. Romanus unam*
cervicem haberet. In exſtructioni- 11.
bus nihil magis efficere moliceba- *Ado. chro. Oroſ. l. 7.*
tur, quam quod negaretur effici
poſſe. Ergo in montium, valli-
umque æquationes, atque ejuſ- 12.
modi opera immenſas opes, to-
tumque illud vicies ac ſepties mil-
lies HS, quod Tiberius Cæſar re-
liquerat, non toto vertente anno
abſumpſit. Inde in rapinam verſa 13.
profuſio. Ad extremum eo pro- 14.
ceſſit dementiæ, ut divinos ſibi
honores arrogaret. Romæ toto- 15.
que orbe terrarum templis dicatis.
Caligulæ mors. Cæterum novus deus IV. imperii
anno necatur a ſuis, ferro quidem
per obſcœna adacto, ut cauſa cæ-
dix exſtaret.

CAP.

CAP. IV.

CLAUDIUS NERO.

A Chriſto nato anno XLIII.

1. Tacit. l. 11. & 12. Suet. in Claud. CLAUDIUS NERO Caligulæ patruus, ab eo ad ludibrium reſervatus, imperii ſucceſſor fuit; bonus princeps magis, quam ſapiens. Claudius Nero imp. anno Chriſt. 43.
2. Dio. apud Xyph. Publicis operibus immortalitatem nominis quæſivit. Aventinum urbi incluſit. Aquam Claudiam duxit. Aqua Claudia.
3. Fucinum ſiccavit lacum. Fucinus lacus.
4. Romanum portum extruxit. Portus Rom.
5. Britanniam, & Orcadas inſulas ſine prælio ac ſanguine ſubegit. Britannia ſubacta.
6. In amicos adeo
7. effuſus, ut A. Plautium ob res in
8. Eutr. l. 8. Britannia proſpere geſtas, triumphantem Cæſar ipſe proſequeretur, eique Capitolium conſcendenti lævum tegeret latus.
9. Illud dementer, quod præterito Britannico filio, Neronem privignum heredem imperii fecit. Nero Claudii privignus imperii heres.
10. Itaque privigni fraude pater cum filio exſtinguitur.
11. Tenet fama venenum Claudio ab Agrippina conjuge in boleto datum. Claudii imperatoris, ac Britannici filii mors.
12. Annos imperavit XIV.

In-

Jacobi apoſtoli interitus.

Petrus apoſtolus Romam venit. Romanam conſtituit ſedem.

Inter principatus ejus initia He- 13.
rodes Agrippa rex Jacobum apoſ- Euſ. chr. Act.
tolum, Joannis euangeliſtæ ger- Apoſt.
manum fratrem morte multavit. c. 12.
Petro apoſtolorum principi ad ſup- 14.
plicium catenas injecit; at ille di- Joſ. Antiq.
vinitus Herodiana cuſtodia elap- l. 19.
ſus, altero Claudii imperatoris 15.
anno Romam Deo ducente venit,
ibique Chriſti vicario æternam po-
ſuit ſedem. Subinde Herodes A- 16.
grippa rex, cum pro concione
verba faceret ad populum, qua
ſplendore veſtis inſolito, qua adu-
latione multitudinis deum ſuccla-
mantis, ſupra humanum faſtigium
elatus, manifeſta ira divini Nu-
minis, fœda vermium conficitur
tabe. Illuſtre non inultæ ſuperbiæ 17.
documentum. Ei Agrippa filius a 18.
Claudio ſubrogatus.

Herodis Agrippæ mors.

Philo Judæus. Dio. Areopagita. Diony. Halicarnaſſ. Perſius Poëta. Deipara virgo migrat in cælum.

Per eadem tempora Philo Ju- 19.
dæus, Dionyſius Areopagita, Di-
onyſius item Halicarnaſſeus, &
Perſius poëta viguerunt. Deipara 20.
quoque virgo cum redivivo corpo-
re in cælum migravit, cæleſtium
regina pariter, ac patrona morta-
lium conſtituta.

CAP.

Cap. V.

NERO.

A Chriſto nato anno LVII.

1\. Tac. a l. 13. ad 16. NERO Germanici ex filia nepos, Caligulæ avunculo magis, quam avo ſe ſimilem præbuit. Nero imp. anno Chriſt. 57.
2\. Suet. in Nero. Dio. apud Xyph. Oroſ. Eutr. l. 7. Quandiu eodem, quo erectus erat, adminiculo, Seneca magiſtro, ſtetit, optimus princeps habitus: illo ſublato in omnia probra, ac dedecora ruit. quippe majeſtatis immemor in ſcenam non tragœdus modo, ſed etiam
3\. citharœdus prodiit. Luxus ejus in- Neronis luxus.
4\. credibilis: nullam veſtem bis in-
5\. duit: (*a*) nunquam carrucis minus mille iter fecit, ſoleis quidem
6\. mulorum argenteis. Aviditas lu- Aviditas.
7\. xui par. Argumento eſt illa plusquam tyrannica vox: *Hoc agemus,*
8\. *ne quis quicquam habeat.* Neroniana porro crudelitas etiam prover-
9\. bio celebratur. Etenim Agrippi- Crudelitas.
nam matrem, Octaviam conjugem, Antoniam amitam, aliosque cognatione proximos, Senecam

(*a*) *Al. Edd.* piſcabatur rete aureo: nunquam &c.

Seneca philoſophus. Lucanus poëta. Urbis incendium.

cam quoque præceptorem, Luca-
ni poëtæ patruum, ipſumque Lu-
canum necavit. Ad hæc magnam 10.
urbis partem obſcuris ædibus in-
formem per ludum incendit, ut
Trojæ repræſentaret incendium.
Aream a Palatio ad Exquilias im- 11.
menſo ædificio occupavit. Incendii 12.

Chriſtianorum perſecutio prima Neroniana. Petri, & Pauli interitus.

culpam, pœnamque in Chriſtia-
nos tranſtulit, quos Romæ inſec-
tatus eſt primus; ut Chriſtiano-
rum cauſam ſatis probaret inſecta-
toris improbitas. Itaque Petrum, 13.
& Paulum apoſtolorum principes,
Simonis magi interitu accenſus,
morte multavit. Nec ita multo 14.
poſt ipſe mortalibus juxta, cæleſ-
tibusque ob immanem crudelita-
tem inviſus, cum a ſenatu, popu-
loque Rom. ad necem quærere- Aur. Vict.
tur; in ſemet carnificis officium
occupavit. Obiit anno poſt initum 15.

Neronis mors.

imperium XIV. tanta civium læ-
titia, ut plebs pileata, velut ſer-
vitio exempta triumpharet. Exin 16.
ab ejus ducibus de principatu diſ-
ceptatum eſt armis.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VI.

(a) SERGIUS GALBA. OTHO (b) SYLVIUS. VITELLIUS.

A Chriſto nato anno LXXI.

Ser. Galba. Otho Sylvius. Vitellius impp. anno Chriſti 71.

1. Tacit. l. 2. & 3. hiſt. (a) SERGIUS GALBA Cæſar ab exercitu creatus, Neroni ſucceſſit. Sed nimia ſeveritas
2. breve ejus imperium fecit. Otho-
3. Suet. in Galba. Plut. in Galba. nis inſidiis menſe ſeptimo jugulatur.

OTHO (b) SYLVIUS, invaſo imperio, haud diuturnior eo,
4. Eutr. l. 7. quem ſuſtulerat, Cæſar fuit. Quippe a Vitellio, qui a Germanicis
5. legionibus imperium acceperat, ad Cremonam levi prælio victus, voluntariam mortem oppetiit menſe imperii quarto.

6. VITELLIUS a Veſpaſiani ducibus multo cum dedecore captus, per urbem raptatur nudus;
7. tandem jugulatus præcipitatur in Tiberim menſe principatus octa-
8. vo. Vix alia ætas magis oſtendit in

G ſum-

(a) *Imo:* Servius *fuit appellatus* Galba.
(b) M. Salvius. *Otho.*

ſummo orbis terrarum imperio fragilitatem felicitatis humanæ. (a) Tres imperatores populi Rom. 9.
intra biennium per ludibrium periere.

CAP. VII.

FLAVIUS VESPASIANUS.

A Chriſto nato anno LXXII.

Flavius Veſpaſianus imp. anno Chriſt. 72.

FLAVIUS VESPASIANUS 1.
a Nerone ad pacandos Judææ Suet. in Veſp.
motus cum valida manu miſſus, Aur.
multa Judæorum oppida, urbes- Vict.
que, qua armis, qua conſilio ce- Eutro. l. 7.
perat. Nerone mortuo, impera- 2.
tor ab exercitu ſalutatus, bellum Oroſ. l. 7. Zon. l. 2.
copiasque Tito filio tradit. Ro- 3.
mam profectus rerum potitur, vir Joſ. de
obſcuro quidem loco natus, ſed Bel. Jud. l.
bellicis operibus clarus. Altero 6, 7.
ejus principatus anno, qui annus 4.
a Chriſti morte XL. fuit, Hieroſolyma a Tito ejus filio capta, ac
deleta eſt. Auctor eſt Joſephus 5.
ipſis feriis paſchatis, in ſumma hominum celebritate urbem repente obſeſſam, atque exitiali illi obſidione amplius quingenos captivorum

Titus Veſpaſiani filius.

Hieroſolyma a Tito capta, ac deleta.

(a) *Al. Edd.* Quatuor impp. &c.

rum Judæorum quotidie crucibus
affixos ab hoſtibus, ut jam ſpatium
crucibus deeſſet, corporibus cru-
6. ces. (*a*) ac demum urbe jam capta,
centum millia ſub corona vendita,
7. & in ſervitutem abducta. Ita Dei
filio eorum, ad quos tanti parri-
cidii contagio pertinebat, ſan-
8. guine parentatum eſt. Per idem
Euſ. Chr. tempus Achaja, Thracia, Lycia, Achaja, Thracia, Lycia, Samus, Rhodus ſubactæ.
Samus, Rhodus, quæ regiones
antea liberæ, aut amicis regibus
ſubjectæ erant, in ditionem po-
9. puli Rom. redactæ. (*b*) Rhodi co- Coloſſus Rhodius.
loſſus erectus in altitudinem pe- Templum pacis.
10. dum CVIII. Veſpaſianus porro Amphitheatrum.
11. pace parta, templum pacis condi-
dit, ornavitque. Amphithea- Veſpaſiani facilitas in audiendo.
trum ab Auguſto deſtinatum in-
12. choavit. Sed ex omnibus ejus mo-
numentis facilitas in audiendo
maxime memoranda, quæ tanta
fuit, ut quamvis gravi ac difficili
morbo implicitus, vulgo adeun-
13. tes audiret cubans. Tandem alvo
ad defectionem ſoluta, conſur- Veſpaſiani morientis elogium.
gens ait, *Imperatorem ſtantem mori*
14. *oportere*. Exſtinctus eſt anno, quam

G 2 im-

(*a*) *Al. Edd.* Undecies centena millia qua fame, qua ferro abſumpta; ac demum &c.

(*b*) *In al. Edd. abeſt vocab.* Rhodi.

Aſconius Pædianus. Plinius ſenior. Fabius Quinctilianus. Joſephus Judæus. Silius Italicus. Apollonius Tyanæus.

imperare cœperat, X.
Ab eo Aſconius Pædianus, & 15.
Plinius ſenior in honore habiti,
quorum fere æquales extitere Fa-
bius Quinctilianus a Galba Ro-
mam ex Hiſpania deductus, &
Joſephus Judæus Judaici belli non
narrator ſolum, ſed etiam adjutor.
Per idem tempus Silius Italicus 16.
poëta viguit. Appollonius Tyanæ- 17.
us magus unicus Romam venit, qui
fictis miraculis a Philoſtrato nobi-
litatus, pro Deo coli cœptus eſt.

Hiero. de ſcr. eccl. Euſ. hiſt. eccl. l. 3. Iren. l. 3.

CAP. VIII.

TITUS.

A Chriſto nato anno LXXXI.

Titus imp. anno Chriſt. 81. Amphitheatrum perficit. Titi facilitas, ac liberalitas.

TITUS, ultæ Chriſti necis ti- 1.
tulo inclytus, in optimis im-
peratoribus numeratur. Amphi- 2.
theatrum velut hereditarium mo-
numentum perfecit, dicavitque.
Præcipue facilitas ejus, ac libera-
litas commendantur. Nihil cui- 3.
quam, quod concedi fas eſſet, ab-
nuebat; negans *oportere quenquam* 4.
a principe triſtem diſcedere. Cum ve- 5.
ro aliquando inter cœnam eum di-
em beneficio vacuum abiiſſe me-
mi-

Suet. in Tito. Aur. Vict. Eutr. l. 7. Zon. l. 2.

Digitized by Google

miniſſet; converſus ad amicos, *Hunc*, inquit, *diem ſodales perdidi.* Ejus commendanda vox.
6. Adeo vitam principibus ad bene de mortalibus merendum datam
7. putabat. Proinde uſque eo carus ſummis æque, atque infimis fuit, ut humani generis delitiæ dicere- Titus humani generis delitiæ.
8. tur. Sed brevitas tantum bonum
9. illuſtrius fecit. Anno principatus III. deceſſit, miro ſui deſiderio omnibus relicto.

10. Eo imperante exortum Veſuvii montis incendium, cujus cinis affatim effuſus Plinium ſeniorem improvidum novæ rei ſpectatorem obruit, urbesque duas Herculanum, & Pompejos pumicibus oppreſſit. Veſuvii montis incendium. Plinii ſenioris obitus. Plin. junior ep. ad Tac.

Cap. IX.

DOMITIANUS.

A Chriſto nato anno LXXXIV.

1. Suet. in Domit. Dio. apud Xyph. DOmitianus Titi frater imperator varius virtutibus, vitiisque, ad extremum Neroni ſimilior, quam Tito fuit. Inter prin- Domitianus imp. anno Chriſti 84.
2. cipatus rudimenta parum memor
3. majeſtatis, ſepoſitum quotidie habebat tempus, quo muſcas cap-

tans, ſtylo configeret. Cæterum Aur. Vict.
fraternæ laudis æmulator popula- Eutr. l. 8.
rem ſe, & juſtitiæ tenacem præ- 4.
Spectaculorum ſtudioſus. buit. Spectacula aſſidue ſumptuo- 5.
ſa dedit ſive in Circo maximo, ſi-
ve in Amphitheatro, ubi etiam
certamen navale commiſit. Edidit 6.
quoque navales pugnas juſtarum
pæne claſſium, effoſſo, & cir-
cumducto circa Tiberim lacu, u-
Naumachia. bi & naumachiam fecit. Verum in 7.
ludos effuſus, bella parum proſpe-
re geſſit. De Dacis tamen, Catis- 8.
que duplicem egit triumphum,
magnis utrumque emptum cladi-
bus. Magiſtratus urbanos, & pro- 9.
vinciarum præſides adeo in officio
continuit, ut neque modeſtiores
unquam, neque juſtiores exſtite-
rint. Calumniatores maximis re- 10.
Laudabilis Domitiani vox. preſſit pœnis; ferebaturque ejus
vox, *Princeps delatores non caſtigans*
irritat. Probroſis feminis lecticæ 11.
uſum, & capiendi legati jus ade-
mit. Senatorem, qui ſaltandi ſtu- 12.
Martialis. dio teneretur, ſenatu movit. Mar- 13.
tialem aſſentatorem verius, quam
poëtam in deliciis habuit, cujus
æquales Statius, & Juvenalis fue- 14.
Statius Juvenalis. re. Ad ultimum humano faſtigio 15.
non contentus ruit. Primus impe- 16.
ratorum dominum ſe deumque ap-
pel-

Digitized by Google

17. pellari juſſit. Inde in rabiem, cru- Altera perſecutio Chriſtianorum Domitiani. Joh. euangeliſta relegatus. Cletus, & Anacletus pontifices exſtincti.
delitatemque verſus, tum ſenato-
rum complures leviſſimis de cauſis
interemit, tum Chriſtianum no-
18. men afflixit. Qua tempeſtate Jo-
annes euangeliſta in Pathmon inſu-
19. lam relegatus. Cletus, & Ana-
cletus Romani pontifices pro reli-
20. gione exſtincti. At Cæſar XV.
principatus anno a ſuis interemptus, etiam humanis caruit honoribus, qui arrogaverat divinos.

Cap. X.

NERVA COCCEJUS.

A Chriſto nato anno XCIX.

1. Nerva Coccejus affecta Nerva Coccejus Imp. anno Chriſti 99.
Dio. apud Xyph. Aur. Vict. jam ætate a Domitiani inter-
fectoribus delatum accepit impe-
rium. Bonus, ſed brevis impera-
2. tor exſtitit. Actis Domitiani re-
3. ſciſſis, adempta per injuriam bona
Eutr. l. 8. reſtituit. Tanta porro ejus ab inte- Laudabilis Coccejii vox.
gritate vitæ fiducia, palam ut dic-
4. titaret ita ſe imperaſſe, ut abroga-
to imperio, privatam ſecurus vi-
5. tam eſſet acturus. Exſtinctus eſt al-
tero anno, quam ad principatus
6. faſtigium aſcenderat, nulla re me-

morabilior, quam quod Trajanum adoptione ad imperium adſcivit, virum non alienum modo, ſed etiam alienigenam ob eximiam virtutem proximis præferens.

CAP. XI.

ULPIUS TRAJANUS.

A Chriſto nato anno C.

Trajanus imp. anno Chriſti 100.

ULPIUS TRAJANUS natus in Hiſpania, ipſo anno a virginis partu centeſimo eſt adeptus imperium. quod ita geſſit, ut omnibus prope Romanis imperatoribus præferatur. 1. Dio. apud Xyph. Aur. Vict.
Iræ potens adeo, ut nunquam ab ea vinceretur. 2. Eutr. l. 8. 3.
Militaris diſciplinæ cuſtos comiter ſeverus: benignitate in milites ſingulari. 4.
Cum faſciæ ad obliganda militum vulnera deeſſent, ne ſubuculæ quidem ſuæ parcebat. 5.
Pedibus plerumque præibat exercitum, ut pedites alacrius ſequerentur. 6.
Itaque miles imperatori non defuit. 7.
Daciam ſubegit, Armeniam recepit de Parthis: Perſidem, Seleuciam, Babyloniam, maximamque Aſiæ partem Rom. adjunxit imperio. 8.

Dacia Perſis, Seleucia, Babylonia Rom. imperio adjunctæ.

Exin ad Indiæ fines 9.

fines progreſſus tres novas in itine- Armenia,
re provincias fecit, Armeniam, Aſſyria, Meſopo-
10. Aſſyriam, Meſopotamiam. His tamia,
11. Arabiam adjecit. Et bellicam glo- Arabia provincia
riam urbanis artibus vicit, comita- factæ.
te, moderatione, liberalitate in- Trajani dicta.
12. ter omnes eminens. Omnino, ut ip-
ſe dicere ſolitus erat, talem ſe præ-
bebat imperatorem privatis, qua-
lem erga ſe eſſe imperatorem pri-
13. vatus optaſſet. Doctorum homi- Tacitus.
num conſuetudine delectabatur. Florus. Solinus.
14. Cornelium Tacitum, L. Florum, Plinius
15. Solinum, & (*a*) ſcilicet Plinium ju- junior.
niorem complexus eſt, a quo de
Chriſtianorum moribus edoctus,
conquiri eos vetuit, puniri juſſit ob-
16. latos. Tandem ingens rerum geſta-
rum fama ad urbem remigrans a-
pud Seleuciam Iſauriæ alvi proflu-
17. vio exſtinguitur. Imperium obti-
18. nuit annos XX. Uni ex omnibus
& triumphus mortuo & ſepulcrum
19. intra urbem datum. Ejus cineres
Romam triumphali pompa invec-
ti, & in foro Trajano conditi,
20. columna ingens pedum CXL. in Forum
altitudinem eminens monumento Trajanum.
21. eſt. egregium ſane, nec altitudine Trajani columna.
magis, quam cælatis rebus a Tra-
jano geſtis viſendum opus.

(*a*) *In al. Edd. abeſt vox* ſcilicet, *& recte.*

Clemens Rom. pontif. Lucianus atheus. Ignatius Antiochenus episc. Antiochiæ terræmotus.

Hoc imperante Clemens Rom. pontifex pro Chriſti fide mortem oppetiit. Lucianus deſerto Chriſto, factus eſt atheus. Ignatius Antiochenus epiſcopus pro religione diſcerptus a leonibus, ſub cujus necem Antiochia horribili terræmotu corruit cum ingenti civium, aſſeclarumque imperatoris clade, ipſo tantæ ruinæ ſpectatore Trajano, qui ægre periculum evaſit. 22. 23. 24.

CAP. XII.

ÆLIUS ADRIANUS.

A Chriſto nato anno CXX.

Adrianus imp. anno Chriſti 120.

ÆLIUS ADRIANUS in Hiſpania quoque natus, Trajani propinquus, vir fuit litteris, boniſque artibus, maxime vero mathematicis eruditus: idemque doctorum hominum irriſor pariter, fautorque. 1. Dio. apud Xyph. Vict. Cæſ. Eutr. l. 8.

Plutarchus. Suetonius.

Plutarchum familiarem, Suetonium ab epiſtolis habuit. 2. Lamprid.

Comis in amicos adeo, ut & inviſeret ægrotantes, & convivas ſupra ſe juberet accumbere. 3. Zon. l. 2.

Ægre patiebatur a ſe quicquam peti, obvia benignitate preces antevertere geſtiens. 4.

Adriani comitas.

Admoneri ſe etiam 5.

tiam ab infimæ ſortis hominibus,
6. æquo ferebat animo. Obvia mu-
lier cum eum rogaret, ut ſe audi-
ret; neganti Cæſari, ſibi vacare,
ſucclamavit, *Noli igitur regnare.*
7. Ea vox ita principem movit, ut Facilitas.
eam aniculam audiret ſtatim, ſedu-
8. loque. Pacis avidus tres provin-
cias, quas in Aſia Trajanus Rom. Studium
9. imperio adjecerat, dimiſit. Bel- pacis.
lum nullum movit, & motum ab
10. aliis, extemplo compoſuit. Ro-
manum orbem ferme pedibus o-
biit, arces muniens, & populo-
11. rum commodis ſerviens. Patriam
tamen, quamvis multis auctam
12. muneribus, nunquam reviſit. In
ſolos Judæos arma cepit, quos to-
ta Palæſtina rebellantes, maximis
13. obtrivit cladibus. Hieroſolymam Hieroſo-
Euſ. l. 4. ab ſe inſtauratam ſuo nomine Æli- lyma re-
hiſt. eccl. am appellavit. Calvariæ montem fecta.
14. mœnibus incluſit, Judæis non
modo acceſſu urbis, ſed etiam
15. proſpectu prohibitis. Chriſtianæ Græco-
rei illum faviſſe credas, niſi Chri- rum ada-
ſtianorum complures extremo ſup- gium ab
16. plicio affeciſſet. Ad ultimum gra- Adriano
vi, diutinoque implicitus morbo, uſurpa-
expertus eſt, quam miſerum eſſet, tum.
17. cupientem mori non poſſe. Tan- Antoni-
dem moriens tritum illud Græco- nus adop-
tivus A-
driani fi-
lius.

 rum

Antoninus cur Pius dictus. Adriani monumentum. Pauſanias, Pompejus Trogus hiſtorici. Sabina, Symphoroſa. Fauſtinus, & Jovita pro religione cæſi. Aqua luſtralis ab Alexandro pontif. Carpocrates Gnoſticorum auctor. Prodicus Adamitarum parens.

rum proverbium uſurpavit, *Multi medici regem perdidere.* Imperitavit 18.
annos XX. ſepultus propter Tiberim; & ſepulcro ab Antonino adoptivo filio, qui ex eo Pius appellatus eſt, moles impoſita, quæ Adriani dicitur.

Per id tempus (a) Pauſanias, & 19.
Platina.
Pompejus Trogus hiſtorici floruere. Sabina Romana, Symphoro- 20.
ſa Tiburtina cum filiis ſeptem, Fauſtinus, & Jovita Brixiani pro religione cæſi. Alexander Rom. 21.
pontifex luſtralem induxit aquam. 22.
Carpocrates Gnoſticorum (hi Epicureis ipſis nequiores erant) auctor, & Prodicus Adamitarum parens extiterunt; quorum probra, ac dedecora Chriſtianum nomen traduxere.

C A P. XIII.

T. ANTONIUS PIUS.

A Chriſto nato anno CXL.

Antoninus Pius

T. ANTONINUS PIUS ab 1.
Adriano adoptatus, alter Nu- Dio. apud
ma,

(a) *Al. Edd. hab. h. l. tantum:* Pauſanias hiſtoricus floruit, *nam* Pomp. Trogus *antiquior fuit.*

Xyph. Jul. Capit. ma, imperium pace refovere, imp. anno Chriſti 140.
quam bello proferre maluit. Æ-
2. quiſſimos viros ad reip. admini-
Vict. Eutr. l. 3. ſtrationem deligebat, bonis hono-
rem habens, improbos ſine acer-
3. bitate caſtigans. Quæ res illi Pii
cognomen, quod ei pietas in A-
drianum patrem & ægrum, &
4. mortuum fecerat, adfirmavit. A-
micis regibus venerabilem magis
ſe præbebat, quam formidabilem.
5. Ergo juſtitiæ ejus fama Bactria- Antonini Pii juſtitia.
nos, Hyrcanos, Indos, aliasque bar-
baras nationes compulit, ut depoſi-
tis armis, eum arbitrum ſumerent.
6. Hujus illa vox imperatore digna, Antonini vox.
Malo unum civem ſervare, quam mil- Juſtinus philoſophus.
7. *le hoſtes perdere.* Huic Juſtinus phi-
Euſ. l. 4. loſophus Chriſtianorum apologiam Juſtini apologia.
8. ſcripſit. Itaque Pius ſive hujus
oratione motus, ſeu magnis qui-
busdam Rom. imperii cladibus,
legem tulit, ut ſi quis hoc ſolo no-
mine, quod Chriſtianus eſſet, poſ-
tularetur, in accuſatorem ſuppli-
9. cium verteretur. Rei Romanæ
imperium tenuit annos XXIII.
10. Quo regnante Teleſphorus pon- Quadrageſimæ jejunium a Teleſphoro pont.
Platina. tifex quadragenarii jejunii morem
ab apoſtolis introductum, lege
11. ſanxit. Hyginius item ponti- Hyginius pont. pro
fex, is qui ſacroſancto paſchati

religione cæſus. Dominicus dies paſchati conſtitutus ab Hyginio. Juſtinus compilator. Apulejus magus. Ptolemæus aſtrologus. A. Gellius gram. Galenus medicus.

Dominicum ſanxerat diem, mortem pro Chriſto (enimvero ne Pio quidem Auguſto ſatis tuta fuit ab improbis Chriſtiana religio) oppetiit.

12. Eadem ætas ingeniorum ferax Juſtinum compilatorem verius, quam hiſtoricum, L. Apulejum magum pariter, ac philoſophum, Ptolemæum aſtrologum, A. Gellium grammaticum, Galenum medicum fudit.

Cap. XIV.

M. AURELIUS ANTONINUS VERUS. LUCIUS VERUS.

A Chriſto nato anno CLXIII.

M. Aurel. Antoninus, & L. Verus. impp. anno Chriſti 163. Aur. Antoninus a Pio adoptatus. L. Verus Aurelii Anton. Veri frater.

Dio. apud Xyph Jul. Capit. Vict. Eutrop. l. 8. Hero. l. 1.

1. M. Aurelius Antoninus Verus cognomento Philoſophus, a puero diſciplinæ ſtoicæ deditus nunquam vultum gaudio, aut mœrore mutaſſe dicitur, nullamque ad inſolentiam imperii faſtigio extuliſſe ſeſe.
2. A Pio adoptatus L. Verum fratrem in ſocietatem adſcivit imperii, rarum ad poſteros moderationis

4. tionis exemplum. Et concordibus quidem imperarunt animis, & communibus conſiliis Parthicum bellum proſpere geſſerunt. Cæte-
5. rum Lucius triumpho de Parthis acto, ſubita apoplexia extinguitur anno principatus XI. Marcus por-
6. ro fratre, & collega amiſſo, Marcomannicum bellum, Vandalis, Sarmatis, Suevis, aliisque barbaris nationibus perdomitis, feliciter confecit. Quo bello Romanis
7. copiis ſiti enectis, Chriſtianæ legionis pietas ſalutem, & victoriam peperit. Quippe Chriſtiana-
8. rum cohortium preces, coactis repente nubibus imbrem ſuis, ful-
9. mina in hoſtes excuſſere. Ex quo legioni Fulminatrici nomen indi-
10. tum. Ergo Philoſophus imperator Chriſtianorum beneficio de hoſtibus triumphavit. Ad ejus belli
11. ſumptus exhauſto ærario, ne cuiquam gravis foret, inſtrumentum omne imperatorii cultus vendidit, idque parta victoria ex manubiis redemit. Ad ultimum anno poſt
12. ſuſceptum imperium XVIII. deceſſit, ingenti vel rerum geſtarum, vel moderationis, ac ſapientiæ fama. Dicas comprobatam ab eo
13. vocem illam Platonis: *Tum demum bea-*

Euſ. hiſt. eccleſ. l. 5. Dio. apud. Xyph.

Tert. Apol.

Legio Fulminatrix.

beatas fore reſp. ſi aut philoſophi
regerent, aut reges philoſopharen-
tur. Extat Romæ propter viam 14.
latam Antoniniana columna Tra-
janæ æmula, Antonini hujus mo-
numentum.

Columna Antoniniana.

Philoſophia non alias magis Ro- 15.
mæ, quam philoſopho imperan-
te floruit. Præter alios plures Epi- 16.
ctetus, & Alexander Aphrodiſien-
ſis, philoſophi floruere. Quorum 17.
æquales Julius Pollux, Aphtho-
nius, Philoſtratus, Egeſippus,
Appianus Alexandrinus, Athe-
næus, Macrobius numerantur.

Epictetus. Alexander Aphrodiſ. Julius Pollux. Aphthonius. Philoſtratus. Egeſippus. Appianus. Alexand. Athenæus Macrobius.

Verum dum litteris, armiſque 18. Euſ. hiſt. eccl. l. 4.
Romana res floret moderatione,
ac ſapientia principis; Chriſtiana
res prætorum improbitate non le-
viter obtrita eſt. quippe multi 19.
Chriſtianorum greges tum alibi,
tum maxime in Gallia mactati.
Romæ vero Juſtinus ex philoſo- 20.
pho Chriſtianus cum alteram ſe-
natui, ac Cæſaribus Chriſtiano-
rum apologiam tradidiſſet; mar-
tyrii palmam, defenſæ religionis
præmium tulit. Pius, Anicetus, So- 21.
ter Rom. pontifices (quorum poſ-
tremus inſtituto de conſecrandis a
ſacerdote nuptiis memorabilis)
pro Chriſto interfecti. Felicitas 22.
Ro-

Altera Juſtini apologia. Juſtinus ex philoſopho Chriſtianus ac martyr. Pius, Anicetus, Soter, Romani pontifices martyrium ſubeunt. Inſtitutum de conſecrandis per ſacerdot. nuptiis a Sotere pont.

Romana, illuſtris illa ſeptem filio- Felicitas Romana.
23. rum martyrum mater, pro eodem Polycarpus pro Chriſto enecti.
interempta. Polycarpus, Smyrnenſis epiſcopus, carnificis ferro
24. transfixus, quod ejus ſanctitati Lucius Britanniæ rex baptizatus.
Bed. l. 1. hiſt. eccl. flamma parcebat. Sed læta triſtibus intermiſta. Eleutherius pontifex certis hominibus Lucii regis rogatu in Brittanniam miſſis, regem ipſum, bonamque populi partem ad Chriſti aggregavit fidem.

CAP. XV.

COMMODUS.

A Chriſto nato anno CLXXXII.

1. Dio. apud Xyph. COMMODUS Philoſopho genitus, nondum matura imperio ætate, imperare occepit. Ita- Commodus imp. anno Chriſt. 182.
2. Aur. Vict. Hero. l. 1. que ab aſſentatoribus corruptus Domitiano extitit ſimilior, quam patri, libidine, ſævitia, ac præcipue Aſſentatorum corruptela.
3. Lamp. levitate inſignis. Cognomina, ac titulos coacervans ſubinde mutabat.
4. Eut. l. 8. Depugnabat in Amphitheatro cum gladiatoribus, beſtiiſque.
5. Zon. l. 2. Et ſui principatus ſeculum aureum
6. appellari juſſit, adeo ſtultitiæ fave-
7. bat ſuæ. Porro ſimulacra Herculis ha-

Coloſſus ſolis.

habitu, ſibi poni voluit. Coloſſo, 8.
qui Romanis venerabilis erat, ſo- 9.
lis imaginem gerens, capite dem-
pto, ſuam effigiem indidit. Tan- 10.
dem igitur ob crudeles & indignos
Auguſto mores, ſuis inviſus æque
infeſtusque ſtrangulatur anno prin-
cipatus XIII. Qua tempeſtate 11. Hero. l.2.
templum pacis a Veſpaſiano con-
ditum (incertum quo caſu) defla-
gravit. (a) Irenæus, itemque 12.
Vellejus Paterculus, & Dio Caſ-
ſius, hiſtorici haud ignobiles exti-
tere.

Templum pacis deflagravit.

Irenæus Vellejus Paterc. Dio Caſſius.

Cap. XVI.

(b) ÆLIUS PERTINAX.

A Chriſto nato anno CXCV.

(b) Ælius Pertinax imp. anno Chriſti 195.

(b) ÆLIUS PERTINAX ex 1
eo cognomen traxit, Dio. apud Xyph. Hero. l.2.
quod mandatum ex SC. imperium
accepit invitus. & modeſtia, qua 2.
imperium acceperat, imperantem Spart.
ſecuta eſt. Nec uxorem Augu- Vict.
ſtam, nec filium Cæſarem ab ſena- 3.
tu Eutr. l.8. Zon. l.2.

(a) *Al. Edd.* Irenæus Lugdunenſis epiſcopus, itemque Dio Caſſius, hiſtoricus haud ignobilis, exſtitere.

(b) *Imo* P. Helvius Pertinax.

4. tu appellari eſt paſſus. Cæterum dum ægræ civitatis morbos, qui conſilio egebant, & tempore, ſimul cunctos curare aggreditur, incurrit, ut fit, in odia multorum.
5. Ergo inter initia principatus, Juliani Juriſperiti fraude, a prætorianis militibus obtruncatur, haud leve documentum, quanto tutius ſit detrectare, quam accipere imperium.

Cap. XVII.

JULIANUS DIDIUS.

A Chriſto nato anno eodem CXCV.

1. JULIANUS DIDIUS principatum male partum male perdidit. Julianus Didius imp. anno Chriſti eod. 195.
2. Quincto menſe, ſenatus abrogatum illi imperium Septimio Severo detulit.
3. Cujus juſſu Didius occiditur, hoc tantum adeptus, ut ingenio celebris tyrannide infamis moreretur.

Digitized by Google

Cap. XVIII.

SEPTIMUS SEVERUS.

A Chriſto nato anno CXCVI.

Septimius Severus imp. anno Chriſti 196.

SEptimius Severus o- 1.
riundus ex Africa imperii Rom. Spart. Hero. l. 3. Dio. apud Xyph. Vict.
olim æmula, in Ælii Pertinacis
gratiam, cujus ultor fuerat, Perti-
nax dici voluit. Prudens maxime 2.
armis, felixque adeo, ut nullo
congreſſu non diſceſſerit victor.
Arabas interiores, Adiabenos, 3.
alioſque barbaros debellavit, de-
que iis triumphum egit. Extat tri- 4.
umphi monumentum, *Fornix Tri-* Arcus Septimii.
umphalis. Romæ in clivo Capito-
lino. Dein bellum in Britanniam 5.
perduxit. Ibi Severus cum pedibus 6.
æger belli curſum moraretur, cum-
que Baſſianum ab ſe genitum, Cæ-
ſarem ab exercitu ſalutatum intel-
lexiſſet: extemplo lectica deferri
ſe in tribunal, ſimulque novum
Cæſarem cum tribunis, & cen-
turionibus citari jubet, quibus 7.
Auguſti majeſtate perterrefactis,
veniamque poſcentibus, *Senti-* 8.
tis ne, inquit Severus, *caput* Septimii ſententia.
imperare, non pedes? Britanniæ 9.
pro-

Beda l. 1. hiſt. eccl.

provinciis receptis, adverſus fini-
timorum hoſtium incurſiones, val-
lum ingens perpetua foſſa, caſtel-
liſque communitum per CCC. fe-
re millia paſſuum (quam lata eſt in-
ſula) memorabili opere perduxit.

Vallum in Britannia.

10. Ad ultimum cum ſentiret adeſſe
ſupremam horam, velut teſtis i-
dem & contemptor humanæ feli-
citatis, exclamaſſe fertur, *cuncta*
11. *fui, ſed nihil prodeſt.* Deceſſit Ebo-
raci anno imperii ſui XVIII. anci-
12. piti fama. Quippe idem & rerum
geſtarum gloria inclytus, & illuſ-
trium virorum cæde infamis fuit.

Aur. Vict.

Septimii vox humanæ felicitatis contemptrix.

13. Itaque illud vulgo jactatum, *Seve-*
rum aut nunquam naſci oportuiſſe,
aut nunquam mori.

Vulgare de Septimio dictum.

14. Haud alia ætas Juriſperitorum
15. fœcundior, Papinianum, Caſ-
ſium, Ulpianum, Paulum, com-
pluresque alios præter Julianum
16. Cæſarem effudit. Per idem tem-
pus Ammonius philoſophus, Cle-
mens Alexandrinus magiſter Ori-
genis, & Tertullianus Afer libris
editis, Victor Rom. pontifex
decreto de paſchate poſt XIV. Lu-
nam celebrando, illuſtres fuere.

Juriſconſultorum fœtus. Papinianus. Caſſius. Ulpianus Paulus. Ammonius philoſophus. Clemens Alexand. Tertullianus. Victor pontif. Decretum de paſchate a Victore pontif.

CAP.

CAP. XIX.

ANTONINUS CARACALLA.

A Chriſto nato anno CCXIII.

Antoninus Caracalla imp. anno Chriſti 213. Caracalla, Severi imperatoris filius. Caracalla Getæ frater. Getæ mors. Ita Caracallæ.

ANTONINUS CARACALLA magicis artibus addictus, bonas contemſit artes. Ergo aſperior Severo patre, ſenatorum principes fortunis exuit, vitaque. Inde Geta fratre conſorte imperii, in ſinu matris occiſo, documentum dedit, quam infida ſit regni ſocietas. Idem Alexandri Magni admirator, nihil ejus, niſi cervicem in lævum humerum inflexam æmulabatur. Iræ adeo impotens, ut Alexandrinorum dicacitatem ingenti eorum ſtrage vindicarit. Itaque omnibus inviſus a domeſticis obtruncatur, ſex annis imperio potitus, in quibus nihil pæne memoria dignum fecit præter Thermas, quæ Antoninianæ vocantur.

1. Hero. l. 4. Spart. Aur. Vict. 2. Dio apud Xyph. 3. Eutro. l. 8. Spart. 4. 5. 6.

Thermæ Antoninianæ. Zephyrinus Pontifex. Decretum de comm. per ferias paſchatis.

Eadem tempeſtate Zephyrinus pontifex decreto de anniverſaria ſacroſanctæ Euchariſtiæ communione circa ferias paſchatis 7.

tis Chriſtianam pietatem accendit.

Cap. XX.

M. AURELIUS ANTONINUS HELIOGABALUS.

A Chriſto nato anno CCXX.

1. Hero. l. 5. Spart. M. Aurel. Antoninus Heliogabalus, Macrino cum Diadumeno filio interfectis, imperium invaſit. Heliogabalus imp. anno Christi 220.
2. Caracalla ſe genitum ferebat. Antoninus Heliogabalus Antonini Caracallæ filius credebatur.
3. Nihil illo corruptius. (*a*)
4. Dio. apud Xyph. Abraſa barba cum muliebri ſtola mores quoque muliebres ſumpſit, & homo effeminatus femina quia fieri non poterat, haberi volebat. Heliogabali nequitia.
5. Omnino Aſſyriorum regibus, Sardanapali cognomen.
6. quam Romanis Auguſtis ſimilior. Aur. Vict. Itaque illi haud ex vano Sardanapali cognomen factum.
7. Lamp. At populus Rom. non diu tantum dedecus tulit.
8. Quarto imperii anno per
9. tumultum militarem interfectus, Eutro. l. 8. & per vias, cloacasque in Tiberim raptatus purgamentum ac fex populi Rom.

Cap.

(*a*) *Al: Edd.* Accurata facie cum muliebri, &c.

Cap. XXI.

ALEXANDER SEVERUS.

A Chriſto nato anno CCXXIV.

Alexander Severus imp. anno Chriſti 224. Mammæa Severi mater. Materna inſtitutio.

ALexander Severus Mammææ filius, etſi Heliogabali conſobrinus, ac puer, imperitare occepit: optimis tamen principibus æquatus eſt omni genere virtutum. tantum vel rara ejus indoles, vel materna inſtitutio valuit. Mirus in eo & litterarum amor, & litteratorum, quorum calamos vereri præ ſe ferebat, ne quid ſuo nomini labis adſpergerent. Egregia in militari diſciplina tum ſeveritas, tum comitas. Summa in jure dicendo diligentia. Juris conſultiſſimos viros in conſilium adhibebat, ex quo numero (*a*) Papianus, Ulpianus, & Paulus fuere. Idem adulatorum irriſor ſimplicitatem etiam in ſalutationibus, titulisque adamabat, dominum ſe appellari, aut poſitis genibus adorari vetuit. Chriſtum in deorum numero reponere fruſtra conatus, in

1. Hero. l 6. Lamp. Eutr. l. 9. Zon. l. 2.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
Lamprid.
8.

Chriſtus in larario Alexandri imper.

(*a*) *Al, Edd.* papiniani diſcipuli, Ulpianus, & Paulus fuere.

9. in larario ſuo coluit. Illam vocem,
quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris, adeo amplexatus eſt, ut & in
regia, & in publicis operibus inſcribi juſſerit, eandemque in vindicandis injuriis identidem uſurparit.
10. Cohortem imperatoriam ſcurrarum, eunuchorum, deſidioſorum miſſione purgatam habuit.

Cohors imperatoria purgata.

11. Præcipuum ejus odium in
12. judices iniquos, ac ſordidos fertur intentum, paratumque digitum habuiſſe, ut ei, ſi quem iſtiusmodi judicem nactus eſſet, oculum erueret.

Alexander Severus juſtitiæ ſtudioſiſſimus.

13. Turinum aſſeclam ſuum, qui favorem principis vendiderat, fumo, quem e ſtipula, lignisque humidis fieri juſſerat, necavit, clamante præcone, *Fumo punitur, qui fumum vendidit.*

Severitatis exemplum in aſſeclam.

Præconis ſententia.

14. Prætoribus in provincias proficiſcentibus, priſco more repetito, neceſſarium inſtrumentum præbebat ex publico, ne populis oneri,
15. ac ſumptui forent. Magiſtratus nullos venales eſſe voluit, dictitans fieri non poſſe, quin vendat, qui emerit; nec poſſe a principe animadverti in eum, qui vendat, quod emerit.

Magiſtratus nulli venales, ſed gratis dati.

Severi imperatoria dictum.

16. Nec domi fuit,
17. quam militiæ clarior. Inſignem de
18. Perſis victoriam retulit: ac verſis

Severi & matris Mammææ interitus. Origenes. Chriſtianorum perſecutio ſub Alexand. imper. Calliſtus, & Urbanus pont. pro Chriſto cæſi. Jejunia quatuor anni temporum. Decretum de bonis eccl. in pios uſus conferendis. Africanus hiſtoricus. Cenſorinus.

in Germaniam armis, per ſeditionem Gallicarum legionum diſciplinam aſpernantium necatur anno poſt initum principatum XIII. Cæſa eſt cum filio Mammæa mater celebris mulier, & ab Origine de Chriſtianis rebus edocta. 19.

Haud tamen Chriſtianæ res Alexandro imperante uſquequaque latæ. Chriſtianorum non pauci 21. pro religione interempti. inter 22. quos inſigne Romanorum pontificum par, Calliſtus, & Urbanus. ille confirmatione jejunii, 23. quod quater in anno apoſtolorum 24. traditione celebrabatur: hic decreto de bonis eccleſiaſticis in pios uſus conferendis, memorabilis. Eadem tempeſtate Julius Africanus hiſtoricus, & Cenſorinus viguere. 20. 25.

Cap. XXII.

MAXIMINUS.

Maximinus imp. anno Chriſti 237.

A Chriſto nato anno CCXXXVII.

MAximinus genere Thrax, vaſta corporis mole, ac prævalido robore inſignis, obtruncato Alexandro, primus ſine ſenatus aucto- 1. Herod. l. 7. & 8. Capit.

Eutr. l. 9. Zon. l. 2. auctoritate invaſit imperium, quod ſcelere quæſitum, ſævitia tueri ſtatuit; perinde quaſi vis, molesque inuſitata corporis (ut crede-
2. bat) eum faceret immortalem. Ne ignobilitas majeſtati officeret, generis ſui conſcios, ac nobilitatem *Nobilitatis hoſtis.*
3. delere inſtitit. tandem promiſcue in omnes, maxime in Chriſtianos *Perſecutio Chriſtianorum Maximini.*
4. ſævire cœpit. Itaque a ſenatu hoſ-
5. tis reip. judicatus. Adverſus eum Maximus Pupienus, (*a*) Clodiusque Balbinus Auguſti, Gordia- *Pupienus, & Balbinus Auguſti.*
6. nus Cæſar creati. Ipſe ad Aquilejam a ſuis interemptus, nondum *Maximini imperatoris caput circumlatum.*
7. triennio tyrannidis ſuæ exacto. Ejus caput per Italiam circumlatum, & Romæ pilo infixum, ſpectaculo, documentoque fuit, quid timendum ſit principi, qui ob
8. crudelitatem timeri velit. Subinde Pupieno, & Balbino per conſternationem militum occiſis, ad Gordianum ſumma rerum pervenit. *Pupieni, & Balbinus.*

9. Maximino imperante, tum multi Chriſtianorum jugulati greges, tum præcipue Pontianus pontifex primum deportatus in Sardiniam, mox pro religione (*b*) ma- *Pontianus, & Ante-*

 cta-

(*a*) *Imo* Cælius Balbinus, *nam* Max. Pupieno *nomen* Clodius fuit.
(*b*) *Al. Edd.* occubuit.

Pontifices pro religione cæſi. ctatus. Anterus item pontifex, qui res martyrum impenſius conſcribi juſſerat, martyrio affectus. 10.

Cap. XXIII.

GORDIANUS.

A Chriſto nato anno CCXLI.

Gordianus imp. anno Chriſti 241. GOrdianus parte, & avo imperatoribus clarus, nondum maturus imperio, imperare cœpit, egregia puer indole, & omnibus corporis, animique dotibus præditus. 1. Capit. Eutr. l. 9. Zon. l. 2. Cæterum inter primum imperii rudimentum ab aſſentatoribus deceptus, multa in magiſtratibus, muneribusque mandandis fecit, quæ deinde facta nollet. 2. Aſſentatorum fraudes. Miſitheus ſocer non tam genere, quam virtute inclytus ei ſaluti fuit. 3. Ab hoc igitur de omnibus rebus edoctus exclamavit, *Miſerum eſſe principem, apud quem vera ſileantur.* 4. Veritas principibus ignota. Inde quamdiu ſocer vixit, ejus conſilio innixus præclare ſtetit, 5. Gothos, Sarmatas, Germanosque Thraciam incurſantes acie delevit. 6. Devictis Perſis, Antiochiam, Carras, Niſibim recepit. 7. Socero ſubinde vita functo, ipſe a Philip- 8.

lippo, quem in ſoceri locum ſubſtituerat, extinguitur anno imperii V.

Cap. XXIV.
PHILIPPI, PATER ET FILIUS.

A Chriſto nato anno CCXLVI.

1. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Zon. l. 2. Euſ. l. 6. PHILIPPI Pater & Filius genere Arabes, Gordiano interfecto, imperioque occupato, millesimum ab urbe condita annum, ingenti ludorum apparatu Philippi, Pater & Filius imp. anno Chriſti 246. Anno ab urbe cond. milleſimo.

2. celebrarunt. Multi auctores ſunt, hos primos Romanorum imperatorum Chriſtianis initiatos ſacris.

3. Cæterum Philippi VI. ferme anno Decii dolo necati, principatum ſcelere partum pari ſcelere amiſerunt.

Cap. XXV.
DECIUS.

A Chriſto nato anno CCLIII.

1. Oroſ. l. 6. DECIUS ex inferiore Pannonia Auguſtus ab exercitu ap- Decius imp. anno Chriſti 253.

 pel-

Pontifices pro religione cæſi.

ctatus. Anterus item pontifex, qui 10.
res martyrum impenſius conſcribi
juſſerat, martyrio affectus.

Cap. XXIII.

GORDIANUS.

A Chriſto nato anno CCXLI.

Gordianus imp. anno Chriſti 241.

GOrdianus parte, & avo impe- 1.
ratoribus clarus, nondum ma- Capit.
turus imperio, imperare cœpit, Eutr. l. 9. Zon. l. 2.
egregia puer indole, & omnibus
corporis, animique dotibus præ-
ditus. Cæterum inter primum im- 2.

Aſſentatorum fraudes.

perii rudimentum ab aſſentatori-
bus deceptus, multa in magiſtra-
tibus, muneribusque mandandis
fecit, quæ deinde facta nollet.
Miſitheus ſocer non tam genere, 3.
quam virtute inclytus ei ſaluti
fuit. Ab hoc igitur de omnibus re- 4.

Veritas principibus ignota.

bus edoctus exclamavit, *Miſerum*
eſſe principem, apud quem vera ſi-
leantur. Inde quamdiu ſocer vixit, 5.
ejus conſilio innixus præclare ſte-
tit, Gothos, Sarmatas, Germanos- 6.
que Thraciam incurſantes acie de-
levit. Devictis Perſis, Antiochiam, 7.
Carras, Niſibim recepit. Socero 8.
ſubinde vita functo, ipſe a Phi-
lip-

lippo, quem in ſoceri locum ſubſtituerat, extinguitur anno imperii V.

Cap. XXIV.
PHILIPPI, PATER ET FILIUS.
A Chriſto nato anno CCXLVI.

1. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Zon. l. 2. Euſ. l. 6. PHILIPPI Pater & Filius genere Arabes, Gordiano interfecto, imperioque occupato, milleſimum ab urbe condita annum, ingenti ludorum apparatu celebrarunt. Philippi, Pater & Filius imp. anno Chriſti 246. Anno ab urbe cond. milleſimo.

2. Multi auctores ſunt, hos primos Romanorum imperatorum Chriſtianis initiatos ſacris.

3. Cæterum Philippi VI. ferme anno Decii dolo necati, principatum ſcelere partum pari ſcelere amiſerunt.

Cap. XXV.
DECIUS.
A Chriſto nato anno CCLIII.

1. Oroſ. l. 6. DECIUS ex inferiore Pannonia Auguſtus ab exercitu ap- Decius imp. anno Chriſti 253.

Perſecutio Chriſtianorum Deciana. Porphyrius Plotini diſcipulus. Herodianus hiſt.

pellatus, Chriſtianum cruorem ſitiens, quem in Philippis guſtaverat, ingentem piorum edidit ſtragem. Ergo altero principatus anno, clade a Gothis accepta, fugientem obvia palus hauſit. Eodem tempore Porphyrius Plotini diſcipulus, & Herodianus hiſtoricus extitere.

Eutr. l. 9. Zon. l. 2. 2. 3.

CAP. XXVI.

GALLUS. VOLUSIANUS.

A Chriſto nato anno CCLIV.

Gallus, & Voluſianus imp. anno Chriſti 254.

GALLUS, & VOLUSIANUS ejus filius, in Mœſiam ad Æmilianum res novas molientem profecti, vix circumacto biennio, a militibus, a quibus imperium acceperant, exitium habuerunt. 1.

Trebel. Eutr. l. 9. Oroſ. l. 6. Zon. l. 2.

CAP. XXVII.

ÆMILIANUS.

Æmilianus imp.

ÆMILIANUS genere Maurus (ne qua barbaries Rom. imperii expers foret) intra menſem tertium cum principatu vitam ami- 1.

Eutro. Oroſ. Zon. ibid.

2. amiſit. Tanti ei brevis imperii uſura ſtetit.

CAP. XXVIII.

VALERIANUS. GALLIENUS.

A Chriſto nato anno CCLVI.

1. Trebel. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Valerianus, Auguſtus ab ſenatu appellatus, cum Gallieno filio imperium geſſit inſigni Chriſtianorum clade, quæ tum aliis plurimis peperit martyrii decus, tum maxime Cypriano epiſcopo Carthaginenſi, & Xyſto II. pontifici, qui Laurentium etiam diaconum ad idem mortis genus accendit exemplo ſuo. Valerianus & Gallienus imp. anno Chriſti 256. Perſecutio Chriſtianorum Valeriani. Cyprianus, Xyſtus II. pont. Laurentius diac. martyres. Euſ. in hiſt. eccl.

2. Itaque Pater VII. anno ſenſit ultorem Deum.

3. Bello Perſico a Sapore Perſarum rege victus (*a*) captusque, cum ingenti filii probro, apud hoſtes miſerabili ſervitute conſenuit.

4. Quippe rex barbarus nimia fortuna vecors equum conſcenſurus Valeriani Auguſti dorſo utebatur pro ſcabello. Valerianus imp. pro ſcabello eſt.

5. Adeo nulla majeſtas eſt ab

(*a*) *Al. Edd. hab.* Captusque miſerabili ſervitute conſenuit. *& rejiciunt hæc:* cum ingenti filii probro, apud hoſtes.

ab ultimo etiam ludibrio tuta.
Gallienus ſolus imp. Gallienus porro paterno do- 6.
ctus exemplo, pacem otiumque Trebel. Eutr. Zon.
Chriſtianis reddidit. Patris ta- ibidem.
men non prius memor extitit, 7.
quam fama mortuum tulit. Illum 8.
tum demum in deos retulit,
quem infra homines eſſe ſuſtinue- 9.
rat. Cæterum in luxuriam effuſus,
ducibus cupidis rerum novarum,
Perturbatio imp. Rom. barbariſque nationibus audaciam
fecit. Et vis undique coorta Ro- 10.
manum concuſſit imperium. Il- 11.
lyricum, Ægyptum, Africam
tyranni occupant. Germani in 12.
Hiſpaniam, Alemanni exhauſtis
Galliis, in Italiam irrumpunt,
Dacia, quam Trajanus ultra Danu- 13.
bium adjecerat, in perpetuum a-
miſſa, Græcia, Macedonia, Pon- 14.
tus, Aſia a Gothis, Pannonia a
Sarmatis, Quadiſque populata, Me-
ſopotamia a (*a*) Parthis ſubacta, Sy- 15.
ria tentata. Sedente imperatore, 16.
privati homines imperatoria mu-
Poſtumius. nera obierunt. Poſtumius in Gal- 17.
liis purpura ſumpta, afflictas pro-
Odenatus. vincias recreavit. Odenatus, de- 18.
fenſa Syria, Meſopotamia recepta,
tutatus eſt orientem; captos præ- 19.
terea Perſarum Satrapas Gallieno
Au-

(*a*) *Imo* a Perſis.

Auguſto exprobrandæ ignaviæ gratia miſit.
20. At deſidem illum de captivis alienis triumphare non pu-
21. duit. Tandem fama tyrannorum qui variis locis XXX. exorti erant, Gallienum luxu ſopitum excitavit. Aureolus tyrannus.
22. Igitur Aureolum tyrannum bello perſequens ejusdem dolo ad Me-
23. diolanum interficitur. Imperavit omnino annos XV.

Cap. XXIX.

CLAUDIUS II.

A Chriſto nato anno CCLXXI.

1. Trebel. Eutr. l. 9. Oroſ. l. 6. CLaudius II. ab ſenatu appellatus Auguſtus, virtute ac rebus geſtis tantum nomen implevit. Claudius II. imp. anno Chriſti 271. Gothorum clades. In ſenatu barbaros prius, quam tyrannos opprimendos cenſuit: illos
2. Zon. l. 2. enim reip. hoſtes eſſe, hos principis. Itaque Gothos Illyricum, Macedoniamque vaſtantes, ingenti
3. clade proſtravit. Cæſa dicuntur
4. pluribus præliis Gothorum millia CCCXX. duo millia navium
5. merſa. Perdomitis barbaris, Aureolum, aliosque tyrannos pari Aureoli, ac tyrannorum interitus.
6. virtute, ac felicitate ſuſtulit. Cæterum intra alterum principatus annum morbo deceſſit.

Digitized by Google

CAP. XXX.

AURELIANUS.

A Chriſto nato anno CCLXXIII.

Aurelianus imp. anno Chriſti 273. Gothorum clades.

AUrelianus e Dacia, ſive Mœſia oriundus, devictis acie Gothis, apud Placentiam, apud Fanum, apud Ticinum, ter tribus præliis ſervavit Italiam. Bar- 2. baris domitis, in tyrannos arma vertit. Tetricum in Gallia ad de- 3. ditionem compulit. Zenobiam vi- 4. rilis animi feminam, quæ Odena- 5. to viro ſuo interfecto, orientem occuparat, victam duxit in triumpho. Urbem, campo Martio incluſo, laxioribus, validioribusque mœnibus ſepſit. Cæterum bel- 6. li decora, & inſignia nimius pacis luxus, & crudelitas deformarunt. Igitur Chriſtianorum cæde imbu- 7. tus, V. principatus anno, ſervi ſui fraude occiditur ab amicis. Eo- 8. dem tempore Gregorius Thaumaturgus, & (*a*) Cyrillus Alexandrinus epiſcopus clari fuerunt.

1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Zon. l. 2.

Zenobia ducta in triumpho.

Campus Martius urbe incluſus.

Perſecutio Chriſtianorum Aureliani.

Gregorius Thaumaturgus. Cyrillus. Alex.

(*a*) *Al. Edd.* Dionyſius Alexandrinus.

CAP.

Cap. XXXI.

TACITUS.

A Chriſto nato anno CCLXXVIII.

1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. TACITUS imperator ab ſenatu appellatus, nulla re magis, quam moderatione memorandus Tacitus imp. anno Chriſti 278.
2. Zon. l. 2. fuit. Togis, & tunicis iisdem Auguſtus utebatur, quibus privatus.
3. Gemmas, aurum, & clavatas
4. veſtes interdixit uxori. Filios, fratremque in ſocietatem imperii aſſumere noluit, ratus ingentem eſſe gloriam principis remp. ma- Taciti imperatoris modeſtia.
5. gis amare, quam ſuos. Obiit exacto ſexto imperii menſe.

Cap. XXXII.

FLORIANUS.

1. Vopiſ. Oroſ. Eutr. Zon. ibid. FLORIANUS Germanus Taciti frater nullo ſenatus arbitrio, ſed hereditario quaſi jure ſibi debitum invaſit imperium. Ei Florianus brevis imp. Taciti Germanus frater.
2. Probi metus voluntaria morte, imperium fraterno brevius fecit.

CAP. XXX.

AURELIANUS.

A Chriſto nato anno CCLXXIII.

Aurelianus imp. anno Chriſti 273. Gothorum clades.

Zenobia ducta in triumpho.

Campus Martius urbe incluſus.

Perſecutio Chriſtianorum Aureliani.

Gregorius Thaumaturgus. Cyrillus. Alex.

AUrelianus e Dacia, ſive Mœſia oriundus, devictis acie Gothis, apud Placentiam, apud Fanum, apud Ticinum, ter tribus præliis ſervavit Italiam. Barbaris domitis, in tyrannos arma vertit. Tetricum in Gallia ad ditionem compulit. Zenobiam virilis animi feminam, quæ Odenato viro ſuo interfecto, orientem occuparat, victam duxit in triumpho. Urbem, campo Martio incluſo, laxioribus, validioribusque mœnibus ſepſit. Cæterum belli decora, & inſignia nimius pacis luxus, & crudelitas deformarunt. Igitur Chriſtianorum cæde imbutus, V. principatus anno, ſervi ſui fraude occiditur ab amicis. Eodem tempore Gregorius Thaumaturgus, & (a) Cyrillus Alexandrinus epiſcopus clari fuerunt.

1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Zon. l. 2.
2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

(a) *Al. Edd.* Dionyſius Alexandrinus.

CAP.

Cap. XXXI.

TACITUS.

A Chriſto nato anno CCLXXVIII.

1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. TACITUS imperator ab ſenatu appellatus, nulla re magis, quam moderatione memorandus 2. Zon. l. 2. fuit. Togis, & tunicis iisdem Auguſtus utebatur, quibus privatus. 3. Gemmas, aurum, & clavatas 4. veſtes interdixit uxori. Filios, fratremque in ſocietatem imperii aſſumere noluit, ratus ingentem eſſe gloriam principis remp. ma- 5. gis amare, quam ſuos. Obiit exacto ſexto imperii menſe.

Tacitus imp. anno Chriſti 278.

Taciti imperatoris modeſtia.

Cap. XXXII.

FLORIANUS.

1. Vopiſ. Oroſ. Eutr. Zon. ibid. FLORIANUS Germanus Taciti frater nullo ſenatus arbitrio, ſed hereditario quaſi jure ſibi debitum invaſit imperium. Ei 2. Probi metus voluntaria morte, imperium fraterno brevius fecit.

Florianus brevis imp. Taciti Germanus frater.

Digitized by Google

Cap. XXXIII.
PROBUS.

A Chriſto nato anno CCLXXIX.

Probus imp. anno Chriſti 279. PROBUS belli paciſque artibus longe clariſſimus adeo probatus eſt omnibus, ut ex humili genere (Dalmatico quippe ſanguine, & agreſti parte genitus) ad imperii Rom. faſtigium aſcenderit. 1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr l. 9. Zon. l. 2.
2. Delatum ab exercitu principatum invitus accepit, ac ſubinde clamitans, *Nec mihi, nec vobis expedit milites, ego enim vobis blandiri non queo.*
3. Gallias a Germanis, Illyricum a Sarmatis recepit.
4. Thraciam, Gothis qua domitis, qua in fidem acceptis; Aſiam, Perſarum rege ad pacem petendam compulſo, pacavit.
5. Itaque non dubitavit affirmare, brevi opus non fore militibus, pacato orbe terrarum.
6. Cæterum debellatis hoſtibus, ipſe à militibus, diſciplinam in pace non ferentibus, interficitur, anno circiter VI.
7. documentum quam difficile ſit duci, probi nomen, & vitam tueri.

Cap.

CAP. XXXIV.

CARUS. NUMERIANUS. CARINUS.

A Chriſto nato anno CCLXXXV.

1. Vopiſ. Oroſ. l. 6. Eutr. l. 9. Zon. l. 2. CARUS (*a*) Romæ natus ex parentibus Illyricis, carus imperator fuit, commendatior ad poſteros futurus, niſi Carinum filium 2. imperii ſocium adſciviſſet, etenim dum cœptam a Probo in Perſas expeditionem proſequitur, Cari- 3. nus in occidente imperat. Carus igitur bello Perſico fuſis hoſtibus, Seleuciam, Meſopotamiamque 4. univerſam recepit. ſed caſtris ad Tigrim poſitis, ictus fulmine de- 5. flagravit anno imperii II. Caro in oriente exſtincto, capeſſunt imperium Cæſares filii duo, Carinus, & Numerianus. *Carus, Numerianus, & Carinus imp. anno Chriſti 285.* *Carus imp. fulmine ictus. Carinus, & Numerianus Cari imp. filii.*

6. NUMERIANUS bonæ indolis adoleſcens in oriente, ubi cum patre in expeditione agebat, im- 7. perium init. Sed paterni obitus mœrore ægrotans paulo poſt Apri ſoceri regnare cupientis occi- *Numerianus in oriente init imperium.*

H 7 ditur

(*a*) *Imo* Naronæ *in Illyrico natus fuit.*

rur dolo. Re comperta, ab exercitu Diocletianus imperator appellatur. 8.

Carinus inchoatum in occidente imperium perſequitur.

9. CARINUS interim imperium in occidente vivo patre inchoatum perſequitur, ſævitia, & libidine inſignis, Illyricum. Galliam, Italiam ſuis flagitiis, ac ſceleribus polluit, ut Carus ejus pater, filii probra audiens exclamaret, *Non*
eſt meus. Ergo Carinus tribuni ſui 10.
manu, cujus conjugem contrectarat, interfectus, meritam pœnam habuit anno principatus III.

CAP. XXXV.

DIOCLETIANUS. MAXIMIANUS.

A Chriſto nato anno CCLXXXVII.

Diocletianus, & Maximianus imp. anno Chriſti 287.

DIOCLETIANUS Dalmata, 1.
imperator appellatus ab exer- Euſ. l. 8. Eutr. l. 9.
citu, ſuperbia & ſævitia nobilis Zon. l. 2.
fuit. Quippe a rebus ſecundis tu- 2.
mens veſtes, calceosque auro, Oroſ. l. 7.
gemmis, margaritis adornavit. Inde ſupra humanum faſtigium elatus divinos ſibi honores haberi 3.
jubet. Chriſtianis toto terrarum 4.
orbe

Digitized by Google

orbe internecivum bellum indicit.
5. Non alia gravior procella in Chri-
ſtianum nomen incubuit, ut ap-
pareret ultimos inferni tyranni eſ-
ſe conatus. Ea tempeſtate Cajus
6. Rom. pontifex, decreto de ſep-
tem ordinibus, quibus veluti gra-
dibus ad epiſcopatum aſcenditur,
nobilis: Marcellinus item ponti-
fex, religionis, quam per me-
tum deſeruerat, acerrimus aſſer-
7. tor, pro Chriſto interempti. Ea-
dem tempeſtate Marcus, & Mar-
cellianus fratres Rom. nobiles,
Coſmas, & Damianus germani
quoque fratres, Antimus Nico-
mediæ epiſcopus, Euthymius,
Vincentius, Sebaſtianus, Agnes,
Lucia, aliique innumerabiles
8. martyrii palmam adepti. Eadem
temporis procella Chriſtianorum
militum, Thebæorum legio cæ-
9. dem pro Chriſto perpeſſa. ac tan-
tus tandem fuit martyrum nume-
rus, ut una natali Chriſti nocte
(*a*) L. Chriſtianorum millia fue-
rint uno in templo concremata.
10. Cæterum Diocletianus hoc uno
moderatus eſt habitus, quod mul-
tis ſubinde provinciis rebellanti-
bus,

Perſecutio Chriſtianorum Diocletiani. Cajus pont. martyr. Marcellinus pontif. martyr. Marcus, & Marcellianus, Coſmas, Damianus. Antimus, Euthymius, Vincentius, Sebaſtianus, Agnes, Lucia, martyres. Legio Thebæorum militum.

Nicep. l. 7. c. 6.

L. Chriſtianorum millia concremata.

(*a*) *Al. Edd. hab.* permulta Chriſtianor. millia.

Maximianus Herculeus collega. Conſtantius Chlorus, & Galerius Maximianus Cæſares.

bus, Maximianum Herculeum
collegam imperii, Conſtantium
Chlorum, & Galerium Maxi-
mianum Cæſares fecit.

MAXIMIANUS igitur Her- 11.
culeus occidenti præpoſitus, mo-
tibus Galliæ ſedatis, Africam
quoque pacavit. Et Galerius ad- 12.
verſus Perſas, & Conſtantius ad-
verſus Alemannos rem bene geſſe-
runt. Ipſe autem Diocletianus Ar- 13.
chilleo tyranno debellato, Alexan-
driam recepit. Romam inde re- 14.

De Perſis triumphus. Narſes Perſarum rex ductus in triumphum. Diocletianus deponit imperium.

greſſus de Perſis cum Maximiano
Herculeo collega triumphavit. In 15.
triumpho Narſes Perſarum rex
ductus cum conjugibus, liberiſque.
Memorabilis deinde res traditur. 16.
Diocletianus XX. principatus an- 17.
no, ſive curarum tædio, ſeu potius
rei Chriſtianæ ſucceſſu, pariter
cum collega imperium depoſuit.
Sed non æque uterque tenax pro- 18.

Maximini Herculei mors.

poſiti fuit. Maximianus, mutato 19.
conſilio, haud ita multo poſt prin-
cipatum repetens, Conſtantini
Auguſti juſſu, cui inſidiabatur,

Diocletianus hortorum culturæ addictus.

Maſſiliæ occiditur. At Diocletia- 20.
nus Salonis in urbe Dalmatiæ hor-
torum culturæ addictus hæſit. Et 21.
quamvis a Maximiano Herculeo
ad recuperandum imperium ſoli-

ci-

citaretur: nunquam tamen a quieta illa vita abduci potuit, rus imperio præferendum ratus.
22. Cæterum cum argueretur faviſſe Maxentio Maximiani Herculei filio: X. ruſticationis anno, minacibus Conſtantini Auguſti litteris territus, veneno hauſto, ſubduxit ſe iræ mortalium, immortales apud inferos pœnas ſuperis daturus. Maxentius Maximiani Herculei filius. Diocletiani interitus.

23. Eadem ætas non martyrum tantum, ſed hiſtoricorum quoque
24. fœcunda fuit. Julius Capitolinus, Ælius Lampridius. Flavius Vopiſcus, Pollio Trebellius Romæ floruerunt. Julius Capitol. Ælius Lamprid. Fl. Vopiſcus. Pollio Trebellius.

Cap. XXXVI.

FLAVIUS CONSTANTIUS CHLORUS. GALERIUS MAXIMIANUS.

A Chriſto nato anno circ. CCC.

1. Eutr. l. 9. Euſ. l. 8. & 9. Zon. l. 2. FL. CONSTANTIUS inter hæc occidentis, GALERIUS MAXIMIANUS orientis imperium tenuere, diſpari ingenio, eventuque.
2. Oroſ. l. 7. Galerius quippe homo ſævus, ac truculentus toto Fl. Conſtantius Clorus, & Galerius Maximianus imp. anno Chriſti circiter 300.

Perſecutio Chriſtianorum Maximiani Galerii. Galerii exitus.

toto oriente, maxime vero Ale-
xandriæ in Chriſtianos eſt debac-
chatus. Itaque fœdo, atrocique 3.
morbo conſumptus, genitalibus
putreſcentibus moritur, divinam
expertus iram.

Licinius, & Maximinus Cæſares. Maximinus Maximiani Galerii ſororis filius.

Exinde Licinius & Maximinus 4.
Galerii Maximiani ex ſorore ne- Eutr. l. 10.
pos, ab eodem, antequam mo- Zoſim. l. 2.
reretur, Galerio creati Cæſares, hiſt.
in oriente imperitarunt. Inter quos 5.
haud diuturna pax. Maximinus 6.
crudelitate in Chriſtianos avun-
culo ſimilis, prælio a Licinio vic-
tus, eodem, quo avunculus mor-
bo periit ſub initia imperii Con-

Maximini mors. Catharina virgo Alexandrina Martyr a Maximino.

ſtantini. Sunt qui velint ab hoc 7.
Catharinam virginem Alexandri-
nam ob Chriſti cultum interemp-
tam, quod propius vero videtur, 8.
quam quod fama tenet a Maxentio
interfectam: ſatis ſiquidem con- 9.
ſtat, Maxentium Romæ tantum

Maximinus in oriente tyrannidem exercet.

tyrannidem exercuiſſe, Maximi-
num in oriente, ac præcipue A-
lexandriæ.

Conſtantius imp. Chriſtianorum fautor.

Conſtantius porro Auguſtus ab 10.
eximia benignitate immortalibus
juxta, & mortalibus carus, atque
acceptus fuit. quippe haud dubius 11.
Chriſtianæ religionis fautor, ac
pius adeo, ut numerari poſſet
Chri-

12. Chriſtianus. Itaque perpetua flo-
13. ruit pace. Ad ultimum XVI. imperii anno Eboraci in Britannia deceſſit & moderationis fama, & aulæ diſciplina, & ſcilicet Conſtantino filio clarus. Conſtantii obitus.

Conſtantius Conſtantini pater.

14. Per idem tempus Maxentius velut crudelitate cum Maximino certaret, Romanos tyrannica vexavit rabie: compluresque Chriſtianorum ſuppliciis mactavit: Marcellum præcipue pontificem ſtabulo addictum, ærumnis, ac tetro odore confecit. Marcellus pontif. martyr.

HO-

Digitized by Google

HORATII TURSELLINI, E SOCIETATE JESU, EPITOMÆ HISTORIARUM a mundo condito LIBER V.

CAPUT I.

FLAVIUS CONSTANTINUS MAGNUS. LICINIUS.

A Chriſto nato anno CCCIX.

Conſtantinus Magnus, & Licinius imp. anno Chriſti 309.

FLAVIUS CONSTANTINUS MAGNUS, XXXIV. Romanorum imperator ſuperiores omnes virtute pariter & gloria vicit. Is ceteris fratribus alia matre genitis, Conſtantii patris teſtamento prælatus, in Italiam cum exercitu venit. Romam imperii caput a Maxentio ty-

Roma tyrannide Maxentii liberata.

1. Euſ. in vita Conſtant. Eutr. Zon. l. 3.

2. Socr. l. 1. hiſt. eccl. Oroſ. Niceph. l. 7.

3. tyranno occupatam divinitus liberavit: nam cæleſtis crucis oſtento
4. erectus, & ejus effigiem pro ſigno præferens, ad pontem Milvium proſpere cum hoſte conflixit; Maxentioque in tranſitu e navi in Tiberim prolapſo, & gurgitibus hauſto, triumphans urbem tyrannide ereptam init. Cujus trium-
5. phi monumentum apud amphitheatrum arcus triumphalis exſtat.
6. Ejus quoque ſtatua crucem manu prætendens, in foro poſita victoriæ crucis beneficio partæ argu-
7. mentum. Inde SS. Petri, & Pauli apoſtolorum admonitu, a Sylveſtro pontifice baptizatus, abſterſa lepra, Chriſtianam religionem non minus impenſe fovit, quam ſuperſtitionem ethnicorum afflixit.
8. Itaque dubium reliquit, plura ne templa, araſque deorum everterit, an Chriſto, ſanctiſque martyribus excitarit.

Maxentii exitus. Conſtantini triumphus. Triumphi monumenta. Niceph. l. 7. Conſtantini baptiſmus.

9. LICINIUS interim a Galerio Maximiano Cæſar creatus, orientis obtinebat imperium, homo ingenio aſper, & infeſtus litteris, quas propter ſummam inſcitiam, peſtem publicam nominabat.
10. Igitur, etſi Conſtantino affinitate junctus (Conſtantiam quippe ejus

Zon. l. 3. Licinius orientis imp. Licinius imp. ob inſcitiam litteris infeſtus.

Perſecutio Chriſtianorum Liciniana. Licini mors.

ejus ſororem duxerat) Chriſtianos hoſtilem in modum vexare cœpit. 11.
Sed Conſtantino affinitate potior religio fuit. 12.
nam Licinio fruſtra monito, ut ab impio conſilio deſiſteret, pium bellum intulit; debellato vitam cum imperio ademit. Ita uſquequaque par eccleſiæ, 13.
& otium partum.

Conſtantinus ſolus imp.

CONSTANTINUS porro re- 14.
rum potitus, Gothos Thraciam po- Euſ. in vita Conſtant.
pulantes perdomuit, egregiaſque victorias, crucis, quam in vexil- Socr. l. 1.
lo præferebat, beneficio de barba- Theod l. 1. Sozo. l. 1.
ris reportavit. Pace parta, etiam ab Indis legatos cum muneribus accepit. Nec major illi Romanæ 15.
rei, quam Chriſtianæ pacandæ 16.
cura fuit. Diſcordes inter ſe epiſ- Zon. l. 3.
copos reconciliare ſtuduit, Nicæ- 17.
no concilio amplius CCC. epiſcoporum, cui ipſe interfuit, coacto.

Concilium Nicænum.

Quo conſilio Arriana hære- 18.
ſis, divinitatem Chriſto adimens, damnata eſt. Præcipua inibi Con- 19.
ſtantini moderatio, ac pietas enituit.

Conſtantini imp. modeſtia.

Tanto quippe honore epiſ- 20.
copos coluit, ut poſtremus ſederet Auguſtus. Criminoſos diſſiden- 21.
tium epiſcoporum libellos in ignem conjecit, dictitans,

Conſtantini dictum.

Ego vero epiſcopum delinquentem ſi viderem,

vel

22. *vel hac purpura operirem.* Spiridioni epiſcopo Trimituntis in Cypro effoſum ob Chriſti confeſſionem oculum exoſculatus eſt, beatos prædicans talia pro Chriſto perpeſſos. Spiridion antiſtes Timituntis.
23. Exin pontificis Rom. verecundia, ſedem imperii alio transferendum ratus, Bizantii in Thracia novam Romam, tranſcripta magna Romanæ nobilitatis parte condidit: eamque Conſtantinopolim ſuo nomine appellavit. Conſtantinopolis nova Roma.
24. Cæterum crudelitas, alieniſſimum a gravitate principis vitium, magnam ejus nomini impoſuit labem: Conſtantini credulitas.
25. Zon. l. namque (*a*) ad deteriora credenda pronus Criſpum Cæſarem filium ſuum, falſo Fauſtæ novercæ crimine circumventum, ſupplicio affecit.
26. quanquam Auguſtæ libidine ac fraude deinde perſpecta, juſtas ex ea expetiit pœnas.
27. Veriſimile autem eſt, quod nonnulli tradunt, Criſpi cædem Conſtantini baptiſmo priorem fuiſſe. Criſpi mors.
28. Ad ultimum XXXI. imperii anno deceſſit, optimus utique princeps, niſi ejus gloriam extrema tempora deformaſſent.

29. Hujus principatus & doctis, & ſanctis

(*a*) *Al. Edd. non habent hæc:* ad deteriora credenda pronus.

Digitized by Google

Arnobius Lactantius Firm. Donatus gram. Victorinus rhetor. Euſebius Cæſar. Juvencus poëta. S. Nicolaus. S. Paulus eremita. S. Antonius Abbas.

ſanctis viris inſignis fuit. Per ea tempora Arnobius, Lactantius Firmianus Criſpi Cæſaris magiſter, Donatus grammaticus, & Victorinus rhetor, præceptores Hieronymi viguere. Euſebius item Cæſarienſis, Juvencus poëta, S. Nicolaus Mireæ epiſcopus, S. Paulus eremita, & S. Antonius Magnus, cujus precibus Conſtantinus ſe, ac liberos impenſe per litteras commendavit. 31.

CAP. II.

CONSTANTINUS. CONSTANTIUS. CONSTANS.

A Chriſto nato anno CCCXL.

Conſtantinus, Conſtantius, & Conſtans imp. anno Chriſti 340. Conſtantini imp. mors.

Socr. l. 2. Theod. l. 2. Sozo. l. 3. & 4. Zon. l. 3. Amm. Marc. Ruff. l. 2. Eutro. l. 10.

CONSTANTINUS, CONSTANTIUS, & CONSTANS Magno Conſtantino geniti, diviſum a patre acceperunt imperium. Sed latius imperandi cupido fratres in mutuam perniciem armavit. 1.
2.

CONSTANTINUS natu maximus Conſtanti fratri impium bellum intulit. Igitur ad Aquilejam a fratris ducibus per inſidias 3.
necatur, nondum expleto triennio. 4.

CON-

Conſtantis imp. mors.

5. CONSTANS victor tranſalpinis inde gentibus domitis, Magnentii comitis dolo exſtinguitur,
6. cum imperaſſet annos XIII. Ita Rom. imperium ad unum revolvitur.

Conſtantius ſolus imp.

7. CONSTANTIUS ergo, Magnentio debellato, ut ſolus ac ſecurus imperaret, Gallum Cæſarem
8, patruelem interemit. Cujus parricidii furiis agitatus, eo dementiæ
9. venit, ut fieret Arrianus. Itaque ab eo Athanaſius Alexandrinus epiſcopus, idemque Arrii exagitator in exilium ejeſtus, vir utique virtute, fideque longe clariſſimus, quo pene uno ea tempeſtate res ca-

Conſtantius imp. Arrianus. Athanaſii Alex. epiſcopi exilium.

10. tholica ſtetit. Liberius quoque Rom. pontifex Arrianæ hæreſis oppugnator, & Athanaſii fautor,
11. urbe pulſus. Arriana peſtis toto pene terrarum orbe propagata. Nec
12. impune; quippe & a Perſis magnas Conſtantius accepit clades, & Julianus Cæſar Galli frater germanus ad Alemannos comprimendos ab ipſo miſſus in Galliam, re bene geſta, Auguſtus ab exercitu eſt ap-
13. pellatus. Quæ fama Conſtantium adeo perculit, ut verſis ad bellum civile armis, exſtingueretur in via,

Liberii, Rom. pont. exilium. Arriana hæreſis propagata.

anno quam imperare occeperat XXIV.

Templum S. Mariæ ad nives. Hoc imperante Liberius pontifex B. Mariæ templum æſtivæ nivis miraculo inclytum in colle Exquilino condidit. Macedonius hæreſiarcha. Macedonius hæreſiarcha divinitatem Spiritui ſancto adimens exſtitit. S. Hilarius Pictavorum antiſtes. Hilarius Pictavorum antiſtes Arrianis cum Athanaſio ſeſe objecit. 14. 15. 16.

CAP. III.

JULIANUS.

A Chriſto nato anno CCCLXIV.

Julianus apoſtata imp. anno Chriſti 364. JULIANUS imperio potitus Chriſtianam religionem deſeruit, ex quo Apoſtatæ ei cognomen fuit. Is deorum cultum reſtituens non crudelius, quam callidius Chriſtianum nomen afflixit. Chriſtianorum animos illecebris magis, quam cruciatibus tentabat, hoc pernicioſior hoſtis, quo lenior. Si quos ob religionem morte multabat, alias ſupplicii cauſas præferebat. Studia bonarum artium, ethnicis libris, Chriſtianiſque magiſtris ademptis, adimere conabatur Chriſtianæ juventuti. 1. Socr. l. 3. Theod. l. 3. 2. Sozo. l. 5. & 6. Zon. l. 3. 3. Ammian. l. 16. ad 25. 4. 5.

Quæ

6. Quæ res Gregorium Nazianze- Gregorius Nazianzenus.
num impulit ad condenda carmi-
na, ne tenera ætas poëticæ facul-
7. tatis expers foret. Sed non diu oc-
cultum rei Chriſtianæ vexatorem
Deus tulit, qui apertos tulerat.
8. Altero anno cum bellum Perſis in-
tuliſſet, ducis fraude perductus in
inſidias cecidit, non ſine magna
9. ſuorum ſtrage. Sunt qui ſagitta de Juliani imp. exitus.
cælo miſſa transfixum exclamaſſe
ferant, VICISTI GALILÆE,
ſic enim Chriſtum per ludibrium
10. appellabat. Ita impius impie oc-
cubuit.

CAP. IV.

JOVIANUS.

A Chriſto nato anno CCCLXVI.

1. Ammian. l. 25. & 26. Socr. l. 3. Theod. l. 4.
JOVIANUS ſeu JOVINIA- Jovianus imp. anno Chriſti 366.
NUS ab exercitu creatus Au-
guſtus imperium ſuſcipere no-
luit prius, quam duces militesque
omnes Chriſtianos ſe fore profeſſi
2. Sozo. l. 1. Zon. l. 3. Ruff. l. 3.
ſunt. Pacem, cum Sapore Perſa-
rum rege turpibus quidem, ſed ne-
ceſſariis conditionibus fecit. Ma-
3. gna Meſopotamiæ pars hoſti con-
ceſſa: legionesque Rom. ſub ju-

Digitized by Google

gum miſſæ. Inde Conſtantinopolim petens, ſeu cruditate, ſeu recenti tectorio, gravique prunarum vapore exanimatur, menſe VII. imperator adepto imperio clarior, quam geſto. 4. 5.

Joviani imp. obitus.

CAP. V.

VALENTINIANUS. VALENS.

A Chriſto nato anno CCCLXVII.

Valentinianus, & Valens imp. anno Chriſti 367.

VALENTINIANUS ab Juliano ob religionem tribunatu motus Joviano ſucceſſit, Deo probrum in decus vertente. Is Valentem fratrem in imperii ſocietatem adſcitum orienti præpoſuit: Gratianum, filium egregia indole puerum creavit Cæſarem. Princeps fuit non pace ſolum, ſed etiam bello clarus. Præcipua ejus laus amor juſtitiæ. In magiſtratus injuriæ convictos graviter animadvertebat: primam principi juſtitiæ curam eſſe oportere dictitans. Procopium tyrannum oppreſſit: Saxones Romanis finibus imminentes arcuit. Firmum Africæ tyrannum debellavit. Cæterum in Pan-

1. Amm. l. 26. Ruff. l. 2. Socr. l. 4. 2. Theod. l. 4. Sozo. l. 6. Zon. l. 3. 3. 4. 5. Paul. Dia. l. 12. 6. 7.

Valentinianus, & Valens, fratres: Gratianus Valentiniani filius. Juſtitiæ amor.

Procopius tyrannus.

Firmus tyrannus.

Pannoniam ad Sarmatarum arma
coërcenda profectus, ſubita ſan-
8. guinis profuſione exanimatur. An-
9. nos imperavit XI. Princeps vel
factis egregiis, vel Gratiano filio
memorandus.

10. VALENS interim haud pari *Valens orientis imp.*
Ammian. l. 27. ad 31. laude in oriente imperavit. Hic ab *Valens Arrianus.*
Eudoxio Arriano epiſcopo bapti-
11. zatus, Arrianaque contactus pe- *Perſecutio catholicorum Valentis imp.*
Socr. l. 4. Theod. l. 4. Soz. l. 6. Zon. l. 3. Ruff. l. 2. ſte, catholicum nomen in oriente
vexavit fœdum in modum. Baſilio *Baſilius Magnus.*
Magno infenſus monachos a piis
meditationibus abductos militari-
12. bus addixit miniſteriis. Itaque etſi
13. ſeras, non leves tamen Numini
pœnas dedit. Gothos ſedibus ſuis
ab Hunnis pulſos exceperat, quos
baptiſmo expiatos, Arrianis epiſ-
copis, & ſacerdotibus datis, Ar-
14. riana infecerat peſte. Hos ipſos ex-
pertus eſt cæleſtis iræ miniſtros.
15. Nam ſubinde Maximi præfecti,
ſub quo merebant, injuriis vexa-
ti arma capiunt, fuſisque impera-
toriis copiis, Thraciam ferro,
16. flammaque populantur. Ibi Va-
lens, ſera ſubeunte animum pœ-
nitentia, epiſcopos, cæterosque
17. catholicos ab exilio revocat. Inde
18. cum barbaris acie decernit. Cæ-
terum, amiſſo exercitu, ſagitta

ſaucius in deſertam cum refugiſſet caſam, a barbaris deprehenſus, ſubjecto igni, cum tugurio vivus exuritur, inſigne memoris divinæ iræ in impium principem documentum. Imperium tenuit annos 20.
XIV. Qua tempeſtate Themiſtius 21.
viguit philoſophus Valenti charus, Auſonius Gallus Gratiani Cæſaris, & Paulini, qui poſtea Nolanus epiſcopus fuit, magiſter. Itemque Eutropius, Vegetius, Jamblicus Procli doctor, Libanius ſophiſta, (*a*) & Martinus Turonenſis antiſtes, vir ſanctitate inſignis ex Hilarii diſciplina.

Valens imp. vivus comburitur. Themiſtius philoſophus. Auſonius Gallus. Eutropius. Vegetius. Jamblicus. Libanius ſophiſt. S. Martinus Turonenſis epiſc.

CAP. VI.

GRATIANUS. VALENTINIANUS II.

A Chriſto nato anno CCCLXXVIII.

1\. GRATIANUS interea Valentiniano patre mortuo, occidentis adeptus imperium, conſortem adſcivit Valentinianum fratrem. In bonis utique principibus

Gratianus & Valentinianus II. Impp. Gratianus, & Valenti-

Socr. l. 5. Theod. l. 5. Sozo. l. 7.

(*a*) *Al. Edd. hab. h. l.* Ammianus Marcellinus hiſtoricus & Martinus, &c.

Digitized by Google

2. bus numerandus, parcus cibi, ſom- nianus fi-
Ruff. l. 2. nique, libidinis victor, domique lii ſupe-
Ammian. l. 27. ac militiæ clarus. Apud Argenta- rioris Va-
3. rium Galliæ oppidum Chriſto fre- lentinia-
Zon. l. 3. tus XXX. Alemannorum millia ni.
4. delevit. Valente patruo Arriano auxilium adverſus barbaros petente, negavit, paternæ videlicet pietatis æmulus, recte cum Dei
5. hoſte belli ſocietatem iniri. Poſt Valentis cladem, rerum potitus majorum curarum ſubiit molem.
6. Itaque Theodoſium genere Hiſpanum eximium belli ducem, per quem Thraciam, Hunnis, Alanis, Gothis domitis, pacaverat, cooptat orientis Auguſtum, mira
7. omnino opportunitate. Haud ita multo poſt Maximum Britanniæ & Galliæ tyrannum bello petens Andragaſii ducis dolo interficitur,
8. anno poſt Valentis caſum VI. Cædis auctor haud dubius Maximus
9. fuit. Igitur Ambroſius Mediolanenſis epiſcopus, depulſæ ex Italia Arrianæ peſtis titulo inclytus, ei ſacris interdixit.

Theodoſius orientis Auguſtus anno Chriſti 378.

Maximus tyrannus.

Ambroſius Mediolanenſis epiſc.

20. Non facile alia ætas viris doctrina pariter ac ſanctitate claris illu-
11. ſtrior notatur. Præter Baſilium Magnum, Gregorium Nazianzenum, & Ambroſium, Gregorius

Gregorius Nyſſenus. Cæſarius Nazianzeni frater Cyrillus. Hieroſoly-

mitanus episc. Dydimus Ephremus. Damaſus pontif. Hieronymus. Auguſtinus. Oroſius, Severus Sulpitius. Caſſianus.

Nyſſenus, Cæſarius Nazianzeni frater, Cyrillus antiſtes Hieroſolymitanus, Dydimus cæcus oculatiſſimus, Ephremus eremita, Damaſus pontifex, Hieronymus, Auguſtinus, Oroſius, Severus Sulpitius Martini Turonenſis diſcipulus, Caſſianus, & alii enituere.

Cap. VII.

THEODOSIUS. VALENTINIANUS. Idem II.

A Chriſto nato anno CCCXXXII.

Theodoſius, Valentinianus idem II. impp. anno Chriſti 381. Valentinianus II. in occidentis imperium reſtitutus.

1. Socr. l. 5. Theod. l. 5. Ruff. l. 2. Soz. l. 7. Zon. l. 13. Pau. Dia. l. 12.

Theodosius imperator non virtute bellica, quam pietate clarior Valentinianum II. Auguſtum Gratiani fratrem a Maximo tyranno ejectum excepit. Maximoque divina magis, quam humana ope debellato, reſtituit

2.

in occidentis imperium. Inde de inſigni Theſſalonicenſium (magiſtratus quippe aliquot injurioſe tractatos ſaxis obruerant) inſolentia commonefactus, adeo exarſit ira, ut cives pæne omnes in

in theatrum coactos contrucidaret immiſſis legionibus. Sed mox Mediolani, ob cædem Theſſalonicæ factam, ab Ambroſio epiſcopo templi aditu prohibitus paruit, & publicam pœnam ab illo impoſitam rite perſolvit, admirabilior pœnitentiæ commendatione poſt lapſum, quam antea innocentiæ.

Theſſalonicenſium cædes a Theodoſio imp. Ambroſio paret.

3.

4. Nec tamen ab Ambroſio in ſacram ædem admiſſus eſt prius, quam lege cavit, ne capitales ſententiæ ante trigeſimum diem ratæ haberentur, nimirum ut iracundo principi facultas foret eas revocandi, ſpatio iræ dato. Quæ deinde

5.

6. lex Antiochiæ ſaluti fuit: eam etenim urbem Theodoſius ob raptatam Placillæ Auguſtæ in civium ſeditione ſtatuam, cæſis ſeditioſis omnibus, everti quidem juſſerat; ſed mox intra trigeſimum diem placatus Macedonii ſancti eremitæ voce monentis, ne propter mulieris imaginem tot homines imagines Dei perderet, civibus pariter, & urbi pepercit.

Placilla Theodoſii imp. uxor.

Macedonius eremita.

7. Inter hæc VALENTINIANUS Auguſtus Arbogaſtis comitis fraude ſtrangulatus eſt, atque ut voluntaria mors videretur, laqueo

Socr. l. 5.

Valentinianus II. imp. ſtrangulatus.

8. ſuſpenſus. Itaque Theodoſius

Eugenius, & Arbogaſtes tyranni. Arcadius, & Honorius Theodoſii imp. filii, creati Cæſares. Arſenius Cæſarum magiſter.

Eugenium, & Arbogaſtem tyrannos, cælo ac tempeſtate favente, victor oppreſſit. Inde Arca- 9.
dium, & Honorium filios, Cæſares creavit, quos adhuc pueros Arſenio præceptori commendans, eos non ut Cæſares, ſed ut diſcipulos tractari; &, ſi quid deliquiſſent, etiam verberibus excipi juſſit. itaque cum forte ſcholam a- 10.
liquando ingreſſus, præceptorem ſtantem, filios in ſellis confidentes conſpexiſſet, rei indignitate motus, Arſenium ſedentem docere, Cæſares ſtantes audire voluit. tantum magiſtro auctoritatis tribuebat. Cæterum Arſenius ſub- 11.
inde aulæ prætulit ſolitudinem.

Arcadius & Honorius imperii heredes.

Theodoſius porro Arcadio, & Ho- 12.
norio, heredibus imperii relictis, moritur nulli imperatorum ſecundus, ſi tam potens iræ fuiſſet, quam pius, ac felix fuit. Princi- 13.
patum tenuit annos XVII. hoc eſt, cum Gratiano, & Valentiniano annos IV. cum Valentiniano tantum annos X. ſolus annos fere tres.

CAP.

Cap. VIII.
ARCADIUS. HONORIUS.

A Chriſto nato anno CCCXCV.

1\. ARcadius, & Honorius
Socr. l. 6. adhuc pueri ita a Theodoſio
S Teod. l. 5. patre acceperunt imperium, ut
Zon. l. 3. Arcadius in oriente, in occidente
Niceph. l. 13. Honorius imperaret. Cæterum u-
2\. trumque pueritia opportunum tu-
Soz. l. 8. & 9. torum perfidiæ fecit non ſine gravi
Paul. Dia. l. 13. diſcrimine imperii. Gildo Arcadii
tutor Africam, regnique faſtigium
3\. occupare conatus eſt. Sed per Ma-
4\. ſcezelem ducem, eundemque fra-
trem ſuum, parva manu oppreſſus
debitas perfidiæ pœnas luit, Deo
pro pupillo fratrem in fratrem ar-
5\. mante. Subinde Stilico tutor i-
dem, ac ſocer Honorii per tutelæ
ſpeciem, principatum affectare cœ-
6\. pit. etenim (*a*) Rhadagaſium Go-
thorum regem cum CC. millibus,
Feſulanis anguſtiis in Hetruria
concluſum, ac fame domitum ſine
ferro nuper cum oppreſſiſſet; opi-
bus ac factis ingens, turbarum o-

Arcadius & Honorius impp. anno Chriſti 395.

Anno Chriſti 400. Gildo ex tutore tyrannus.

Stilico per tutelam tyrannidem affectat. Rhadagaſius Gothorum rex fame enectus.

I 6 mnium

(*a*) *Potius* Rodagaiſus *fuit appellatus.*

Vandali, Suevi, Alani, Burgundiones evocati.

nium ſemina jecit in occidente. Itaque Vandalos, unde ipſe erat, Suevos, Alanos, Burgundiones, omnemque barbariam excivit in Gallias, ea quidem mente, ut turbata re Romana, ex turbis Eucherio filio imperium quæreret. 7.

Alaricus Gothorum rex irritatus.

Ad hæc, Alaricum Gothorum regem conceſſas ab Honorio in Gallia ſedes petentem irritavit, ut aliquid hinc quoque turbarum oriretur. 8.

Jo. Chryſoſtomi patriarchæ Conſtantinopolitani exilium. Eudoxia uxor Arcadi. Theodoſius Arcadii filius, heres imperii. Theodoſius puer annorum octo. Iſdergerdes Perſarum rex, Theodoſii junioris tutor.

Inter hæc Arcadius Joannem Chryſoſtomum Conſtantinopolitanum antiſtitem, Eudoxiæ uxoris inſtinctu, cum ejeciſſet in exilium; brevi ipſe cum Auguſta ceſſit e vita, anno principatus ſui XIII. 9. Moriens Theodoſio filio 10. imperium per manus tradit. Sed cum probe noſſet Honorium fratrem ſibi perinfenſum eſſe, timens ne quid inſidiarum poſt ſuum obitum Theodoſio puero (erat ſiquidem annorum octo) eſſet moliturus, Iſdergerdi Perſarum regi, quo cum fœdus pridem inierat, ejus tutelam permiſit: ita felici magis, quam prudenti conſilio, quem pupillo imperatori hoſtem metuebat, tutoremque fecit. 12.

Paul. Dia. l. 13. 11.

CAP.

Cap. IX.

HONORIUS.
THEODOSIUS II.

A Chriſto nato anno CCCCVIII.

1. Socr. l. 7. Soz. l. 9.
THeodosius inde junior
cum Honorio patruo imperi-
tavit etiamnum puer. Sed puero
2. Zon. l. 3. Euag. l. 1. Niceph. l. 14.
imperium non tam regis Perſa-
rum, quam Pulcheriæ ſororis me-
morabili tutela ſtetit. Quippe Pul-
cheria virgo ſanctiſſima divinitus
3. Oroſ. l. 7. Paul. Dia. l. 14.
edocta tenerum imperatorem ad
omnia imperatoria munera inſti-
tuit, & tantiſper dum ille adoleſ-
ceret, orientem cum laude rexit.
4. Hæc inter, Stiliconis Eucherio
filio ambientis imperium, detecta
fraus, & ipſe cum filio, juſſu Ho-
5. norii interfectus. Nec tamen peri-
6. culum omnino diſcuſſum. Alari-
cus vel recenti Stiliconis injuria,
vel cæſi ab eodem Rhadagaſii re-
gis memoria commotus, Romam
ex improviſo adortus capit, diri-
7. pitque. Valuere tamen apud bar-
barum, & Arrianum regem hu-
8. manitas, & religio. Civibus tem-
peratum, in tecta ſævitum eſt,

Honorius & Theodoſius II. junior, impp. anno Chriſti 408.

Pulcheria Theodoſii Junioris ſoror.

Stiliconis, & Eucherii filii exitus.

Roma ab Alarico Gothorum rege capta, anno Chriſti 410.

I 7 tem-

templis, & ſacris vaſis intactis.
Capta urbs a Gothis anno poſt 9.
Chriſtum natum CCCCX. qui
mox Romana veluti non contenti
præda, Campaniam, Lucaniam, Paul. Diac. l. 13.
Alaricus moritur ad Conſentiam. Brutios populati, Alaricum re-
gem ad Conſentiam amiſere. cui 10.
ſublectus Athaulphus Romam
Roma ab Athaulpho Gothorum rege capta. cum remigraſſet, corradit, quod
prior clades reliquum fecerat: Pla-
cidiam Honorii ſororem in Hiſpa-
nias abducit, quæ hoſti nuptiis jun-
Placidia Honorii imp. ſoror uxor Athaulphi. cta efferatum barbari regis inge-
nium adeo mitigavit, ut rem Ro-
manam, quam delere moliebatur,
fulcire niteretur, fautor ex hoſte
factus. Itaque de pace agitans cum 11.
Romanis, apud Barcinonem a ſuis
Sigericus rex Gothorum. interficitur. Sigericus inde rex cre- 12.
atus, cujus quia idem animus,
idem etiam exitus fuit. Huic ſub- 13.
Vallia rex Gothorum. rogatus Vallia rex & ſibi, & Ro-
manis felicior. Is pace cum Hono- 14.
rio facta, Placidiam ei ſororem
reddidit, quæ Conſtantio clariſſi-
Pax cum Gothis. mo duci exinde nupſit. Pax ita Go- 15.
this data, ut Aquitaniam omnem,
& certas quaſdam provinciæ Nar-
bonenſis urbes obtinerent. Hi, 16.
Viſigothi. quod in occaſum ſolis vergerent, Paul. Diac.
Viſigothi ipſorum lingua appellati.
Oſtrogothi. Nam Oſtrogothi dicti, qui dein- 17.
de

de Italiam tenuere, quod ſpectarent ſolem orientem. Porro Vandali, Suevi, Alanique Gallis depopulati, Viſigothorum metu, tranſierunt in Hiſpaniam. Hos ſubinde Vallias rex bello perſecutus magnis affecit cladibus. Soli Burgundiones ex barbaris, quos Stilico exciverat, Chriſtianam religionem per id tempus amplexi, in Gallia ad Rhenum conſederunt (*a*) ac regioni Burgundiæ nomen fecerunt. Placidia interim viro orbata, & ab Honorio fratre pulſa, cum Valentiniano filio Conſtantinopolim ad Theodoſium confugit. Nec ita multo poſt Honorius, nulla relicta ſtirpe, Romæ deceſſit anno imperii ſui XXVIII. ejus corpus porphyretico Mauſoleo illatum, quod in baſilicæ S. Petri atrio viſitur. Imperavit cum Arcadio fratre annos XIII. cum Theodoſio Juniore, fratris filio annos XV. Biennio antequam decederet, ſævitum in Perſide in Chriſtianum nomen ſive ab Iſdegerde rege Perſarum, ſive ab ejus filio Bararane.

Margin: 18. Iſid. — 19. — 20. Socr. l. 7. — 21. — 22. Paul. Diac. — 23. — 24. — 25. Socr. l. 7. c. 18. Theodoret. l. 5. c. 38.

Burgundiones Chriſtiani fiunt. — Burgundia. — Valentinianus III. filius Placidiæ. — Honorii imp. obitus. — Perſecutio in Chriſtianos excitata in Perſide anno Chriſti 420.

26. Ejus principatus illuſtribus poëtis

(*a*) *Al. Edd.* mox verſus occidentem ſolem progreſſi, ac regioni &c.

Claudianus. Prudentius. Sedulius. Paulinus.

tis floruit, Claudiano, Prudentio, Sedulio, & Paulino, (a) qui deinde Nolanus epiſcopus ſanctimonia inſignis extitit, & Poſidonio S. Auguſtini diſcipulo.

CAP. X.

THEODOSIUS II. VALENTINIANUS III.

A Chriſto nato anno CCCCXXIII.

Theodoſius II. dictus Junior, & Valentinianus III. impp. anno Chriſti 423. Meroveus rex Francorum. Attila Hunnorum rex. Aëtius Patricius.

VALENTINIANUS III. THEODOSII II. conſobrinus, adhuc puer, occidentis Auguſtus a Theodoſio cooptatus, principatum geſſit multiplici clade, ac demum occaſu imperii infamen. Meroveus quippe rex Francorum, Rheno trajecto, Galliæ partem occupavit. Attila Hunnorum rex cum CCCC. armatorum millibus, invaſit Gallias. Cæterum Aëtius Patricii titulo inſignis, ſingulari conſilio, ac virtute barbari regis impetum re-

1. Socr. l. 7. Niceph. l. 14. Euagr. l. 2. Zon. l. 3. Cedren.

2. Paul. Diac. l. 14. & 15.

3. Soz. l. 9.

(a) *Al. Edd. ita habent:* qui etiam Nolanus epiſcopus ſanctimonia inſignis, & mirus charitate adverſus pauperes & captivos extitit *omiſſa* Poſidonii *mentione.*

Digitized by Google

4. repreſſit, avertitque. Subinde Bo- Bonifacius Africæ tyrannus.
5. nifacius dux bellicis laudibus clarus, a Caſtino Cæſaris duce graviter læſus, & in ſuſpicionem defectionis apud Valentinianum adductus, ab eo defecit; Africaque occupata, adverſus Valentiniani claſſem externa auxilia parans, Vandalos, Alanosque evocavit Africa a Vandalis occupata, & Arrii errore infecta
6. ex Hiſpania. Barbari auxilio acciti S. Auguſtini obitus anno Chriſti 430.
7. exitio fuere. Quippe Africam populationibus vexatam Arriana in-
8. ſuper labe polluerunt. Ita Africa
9. Vandolorum ditionis facta. Ea
Poſſid. c. 28. & 29. tempeſtate Auguſtinus Hippone a Vandalis obſeſſus exceſſit e vita.

10. Haud meliore eventu Britannia Britannia ab Anglis ſubacta.
Sigeb. chron. militibus, ac ducibus a Valentiniano exhauſta, barbarorum au-
11. xilia excivit. Angli gens Saxonum a Brittannis adverſus Scotos, Pictoſque e Scythia oriundos acciti, fracta horum audacia, ipſi affluentibus ſubinde novis a Saxonia copiis, Britanniam ſubegerunt.
12. Itaque Britannorum plerique injuriis Anglorum coacti, vexatique in eam Galliæ partem, quæ peninſulæ modo in Oceanum excurrit, commigrarunt, cui deinde Britanniæ nomen inditum. Britannia in Gallia. Anglia.
13. exin Anglia fuit, quæ olim Britan-

nia fuerat, niſi quod inſulæ partem
Scotia. Scoti obtinuerunt, a quibus Scotia
eſt appellata. Cæterum ſubinde & 14.
Africæ, & Britanniæ damna,
Scoti, & Hyberni Christo ſe aggregant. Scotiæ, & Hyberniæ ad Chriſti
fidem acceſſio ſarſit. Itaque a Cæ- 15.
Cæleſtinus pontif. Palladius episc. S. Patricius. leſtino Rom. Pontifice Palladius
epiſcopus ad Scotos, Patritius ad
Hybernos deſtinati. Africa quo- 16.
que ex fœdere inter Valentinia-
num, & (a) Genſeridum diviſa.
Genſerius rex Arrianus. Sed tamen Catholica religio ab 17.
Arriano rege Genſerico vexata eſt.
Eadem tempeſtate cum promiſſa 18. Greg. Turon.
mortuorum anaſtaſis in dubium ve-
niſſet, mira opportunitate huic
Septem dormientes. malo obviam itum eſt. Septem 19.
martyres Epheſi in ſpelunca a De-
cio imperatore olim obſtructa, ac
tum forte patefacta, reperti, qui
continuato per CC. prope annos
ſomno excitati revocandorum ad
vitam mortuorum adfirmarunt fi-
dem. Theodoſius porro Bononi- 20.
Bononienſis academia. Theodoſii II. imp. obitus. enſi academia inſtituta, XLIII.
quam imperare cœperat anno, ſine
ulla ſtirpe moriens, vacuum here-
de orientis imperium reliquit. Im- 21.
peravit cum Honorio patruo an-
nos XV. cum Valentiniano con-
ſobrino annos XXVIII.

Ejus

(a) *Vel potius* Gaiſericum.

22. Ejus ætas ingeniorum ſatis ferax Theodoretum, Socratem, Sozomenum hiſtoricos nobiles, Proclum, Proſperum Aquitanicum, Euodium, Maximum Taurinenſem epiſcopum, & alios viros doctos effudit. Theodoretus. Socrates. Sozomenus. Proclus. Proſper Aquit. Euodius. Maximus Taurinenſis epiſc.

Cap. XI.

VALENTINIANUS III. MARTIANUS.

A Chriſto nato anno CCCCLI.

1. Euagr. l. 2. Niceph. l. 3. Zon. l. 3. MARTIANUS inde ob inſignem probitatem, ac prudentiam ex gregario milite Auguſtus orientis eſt creatus. Valentinianus idem III. & Martianus impp. anno Chriſti 451.
2. Huic haud major fuit imperii cura, quam pacis.
3. Cedren. Paul. Dia. l. 15. Quippe ſolitus erat dicere, *Imperatori abſtinendum bello; quamdiu honeſta pace frui liceret.* Martiani dictum.
4. Cæterum dum oriens longa pace floret, occidentis imperium, Valentiniani principis inertia, variis concuſſum cladibus ruit.
5. Attila Hunnorum rex recens ab excidio Aquilejæ, Patavium, Veronam, Vicentiam, Brixiam, magnamque Galliæ Ciſalpinæ partem vaſtavit impune. Qua tempeſtate Ve- Magna Galliæ Ciſalpinæ pars vaſtata ab Attila.

Venetæ regionis incolæ in paludes ſinus Adriatici confugientes nobiliſſimæ Venetiarum urbis ignobilia fundamenta jecere. Porro At- 7.
tila victoriis ferox, jam infeſto exercitu Romam petebat imperii caput; cum Leo pontifex cognomento Magnus barbaro regi ad Mincium amnem occurrit: divinaque eloquentia perſuadet, ut converſis repente ſignis abiret.
Cæterum haud multo poſt inva- 8.
dere denuo Italiam moliens, in nuptiali convivio cum ſe vino oneraſſet, ingentem vim ſanguinis profudit. Ita homo cruoris huma- 9.
ni ſitientiſſimus ſuo cruore ſuffocatus exſtinguitur. Subinde Va- 10.
lentinianus Aëtii fortunam ſuſpectam habens, virum egregium, quo Galliæ, & occidentis ſalus nitebatur, interficiendum curavit. nec impune. Aëti miles 11.
ſive ira ſtimulante, ſeu Maximi tyranni promiſſis oneratus, ipſum obtruncat Auguſtum anno ejus principatus XXX. & cum imperatore imperium concidit occidentis. Barbari namque omni me- 12.
tu liberi, ac ſoluti, paſſim volitare, imperiumque Romanum diſcerpere cœperunt. Franci Me- 13.
ro-

Venetæ urbis origo.

Leo Magnus pontifex.

Attilæ exitus.

Aëtii cædes.

Valentiniani III. imp. cædes.

Occidentis imperium diſcerptum a barbaris.

Digitized by Google

roveo rege, Pariſios, eamque
Galliæ partem, quæ deinde Fran-
14. cia dicta eſt, occuparunt. Viſigo-
thi Euricii regis ductu, Hiſpani-
15. am ſubegerunt. Maximus tyran-
nus, Roma armis occupata, Eu-
doxiam Valentiniani imperatoris
conjugem connubio ſibi junxit in-
16. vitam. Illa igitur amens ira, &
ulciſcendæ injuriæ avida Genſeri-
cum Vandalorum regem accerſit
ex Africa, Tyrannum oppreſſura
17. patriæ ruina. Sed unde mali re-
medium petebatur, majus extitit
18. malum. Rex barbarus, Maximo
interfecto, Romam capit, hoſti-
lem in modum decepturus, niſi
Leo pontifex victoris leniſſet iram.
19. Cæterum ille Romanis ſpoliis o-
nuſtus ipſam Eudoxiam Auguſ-
tam, Theodoſii filiam, una cum
20. liberis Carthaginem abducit. Van-
dali Neapolim, Nolam, Cam-
paniamque omnem populati aſ-
portarunt in Africam ingentem
21. numerum captivorum. (*a*) Qua
tempeſtate Paulini Nolani epiſco-
pi memorabilis erga captivos cha-
ritas extitit.
22. At Martianus Auguſtus VII.
im-

Maximus tyrannus Romam capit.

Maximi tyranni cædes. Roma capta a Genſerico Vandalorum rege. Eudoxia uxor Valentiniani, ac filia Theodoſii, captiva.

Martiani

(*a*) *Al. Edd. h. l. omittunt ea quæ ſequuntur de* Paulino.

imp. interitus. imperii ſui anno, ſuorum fraude periit cum ingenti fama probitatis.

CAP. XII.

LEO I.

A Chriſto nato anno CCCCLVII.

Leo I. imp. anno Chriſti 457.

LEO I. (*a*) Græcus Martiano ſuccedit in orientali imperio. 1 Euagr. l. 2.
Imperator infelix eſt habitus: ejus 2.
quippe principatum multi, & a- 3.
troces caſus infamem fecerunt. Zon. l. 13
Regia urbs fortuito incendio de- 4.
formata. Claſſis amplius MC. na- Niceph. l. 13.
vium quæ adverſus Genſericum 5.
Africæ tyrannum deſtinata erat, Paul.
inertia Baſiliſci ducis amiſſa. Super Dia. l. 16.
hæc occidentis imperium extinc- 6.
tum eſt. Namque Avitus, Majo- 7.
rianus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Julius Nepos in occidente partim tyranni, partim imperatores extitere. Quo- 8.
rum pleroſque Ricimer patricius, genere Gothus ad imperium elatos necavit. Idem Anthemio Cæ- 9.
ſari ſocero ſuo infenſus urbem obſeſſam vi cepit, captam magna diruit

Avitus. Majorianus. Severus. Anthemius. Olybrius. Glycerius. Julius nepos. Roma a Ricimero Gotho capta.

(*a*) *Al. Edd. hab.* Thrax genere.

ruit ex parte: ut urbs illa omnium gentium domitrix quater uno ſeculo conculcaretur a barbaris, ſemel a Vandalis, ter a Gothis.

10. Alii deinceps ſub occaſum imperii Romani, ſeu tyranni, ſeu imperatores, Oreſtes, & Auguſtulus exorti. Oreſtes. Auguſtulus.

11. Cæterum Odoacer Herulorum rex e Pannonia profectus in Italiam, Oreſte acie victo, etiam Auguſtulum metu exterritum imperio exuit. Odoacer rex Herulorum potitur Italia.

12. Ita Romanum imperium ab Auguſto ortum, cum Auguſtulo extinctum eſt, cum ſtetiſſet annos circiter D. Imperium Romanum exſtinctum.

13. Exinde Leo orientis imperator, XVI. quam imperare cœperat, anno moriens, præterito Zenone genero, quod nec animum regium haberet, nec ſpeciem imperio dignam, Leoni nepoti ex filia imperium legat.

14. Is tamen, Zenone patre in ſocietatem principatus aſſumpto, X. imperii menſe ceſſit e vita.

HO-

HORATII TURSELLINI, EPITOMÆ HISTORIARUM à Mundo condito

LIBER VI.

CAPUT I.

ZENO.

A Chriſto nato anno CCCCLXXV.

Zeno orientis imp. anno Chriſti 475.

ZENO orientis imperator, genere Iſaurus, truculentus idem, & effeminatus fuit, inſigniſque vel corporis, vel animi deformitate. 1. Niceph. l. 16. Proco. de bel. G. l. 1. Euag. l. 3. Zon. l. 3.

Odoacris exitus.

Is Odoacrem Italiæ tyrannum Theodorici Oſtrogothorum regis ope, atque opera ad Ravennam oppreſſit. 2. Paul. Dia. l. 16. Annon. l. 1.

Roma a Theodorico Gothorum rege ſub-

Theodorico præmium victoriæ Italia fuit. 3. Ita Roma, omnium gentium olim domina, jugum accepit Gothorum anno a virginis partu CCCCLXXXV. 4.

Cæ-

5. Cæterum per idem tempus Michaël Archangelus templum in monte Gargano divina excavatum manu, illuſtri miraculo ſibi adſcivit, inde velut ex arce præſidium op- acta anno poſt Chriſtum natum 485. Michaël Archangelus in monte Gargano.
6. preſſæ laturus Italiæ. Et Zeno tantorum auctor malorum brevi
7. pœnas exſolvit. Nam cum ſive inteſtino dolore, ſive nimio vino exanimatus corruiſſet; ab ipſa conjuge ut mature exſtingueretur, ſepulcro illatus eſt vivus, anno, Zeno imp. ſepultus eſt vivus. poſtquam imperare cœperat,
8. XVII. Nec lætior (*a*) Honorici
9. Vandalorum regis exitus fuit. Is quippe Genſerico patre immanior, dum Arrianæ ſectæ impenſius faveret in Africa, miſerandum in modum rem catholicam afflixit. Catholicorum perſecutio Honorici Vandalorum regis, in Africa.
10. Epiſcopis amplius (*b*) CCCC. mutilatis, quorum aliqui vel capti linguis divina myſteria eloquebantur, & in exilium ex Africa ejectis, ipſe ultore Deo periit a vermibus miſerabili morte con- Honorici mors.
11. ſumptus. At Clodoveus rex Francorum a Clotilde uxore Chriſtiana ad Chriſti cultum illectus, in bello adverſus Alemannos divinam Clodoveus rex Franciæ. Greg. Tur. l. 2. Annon. l. 1.
12. expertus eſt opem. Igitur voti re-

K us

(*a*) *Imo potius* Hunnericus *fuit appellatus.*
(*b*) *Imo vero* CCC.

Remigius Rhemenſis epiſcopus. Franci baptizantur una cum Clodoveo rege anno poſt Chriſtum natum circ. D.

us a Rhemigio Rhemenſi epiſcopo baptizatur. Ludovico inde nomen 13.
fuit. Et Francorum gens pii regis 14.
exemplum ſecuta, Chriſtianæ religioni ſe aggregavit anno poſt Chriſtum natum circiter D. Ita- 15.
que Ludovicus rex, Deo favente, Burgundia, Aquitania, aliiſque regionibus ſubactis, Francici regni fines longe, lateque propagavit, ac regiam ſedem Pariſiis ſtatuit.

Annon. l. 1. Sigeb. chron.

S. Genovefa virgo. S. Brigitta vidua.

16. Eodem regnante Genovefa virgo in Francia, Brigitta vidua in Scotia ſanctitatis laude floruerunt.

Theodoricus Clodovei, ſeu Ludovici gener.

17. Theodoricus porro ad firmandas opes, ſtabiliendumque ſibi novum Italiæ regnum, affinitate cum Ludovico Franciæ rege juncta (ejus quippe filiam in matrimonium duxerat) Siciliam, aliasque adjacentes Italiæ inſulas, & Dalmatiam ſuæ ditionis fecit.

Procop.

18. Ac primo rex barbarus, & Arrianus vix cuiquam Romanorum Cæſarum moderatione, prudentia, liberalitate, juſtitia ceſſit. 19. Itaque ſumma populorum benevolentia, ac fide pacatam rexit Italiam.

CAP.

Digitized by Google

Cap. II.

ANASTASIUS DICORUS.

A Chriſto nato anno CCCCXCII.

1. Niceph. l. 16. Euagr. l. 3. Zon. l. 3. Cedre. Paul. Diac. l. 16.
ANASTASIUS DICORUS interim orientis imperium tenuit ancipiti fama. Primo populos tributis oppreſſos levando, venales antea magiſtratus gratis mandando, optimos principes æquavit. Proclum mathematicis inſignem in honore habuit; qui Archi- (Anaſtaſius Dicorus imp. anno Chriſti 492.) (Proclus mathematicus.)
3. medis æmulator inclytus, æreis ſpeculis claſſem Vitaliani Thracis Bizantium obſidentis incendit.
4. Porro Anaſtaſius Eutychiana infectus peſte, Theodoricum ipſum barbarum regem ſcelere & immanitate vicit. Quippe catholicis in-
5. feſtus Conſtantinopolitanum antiſtitem exegit. Hormiſdæ Rom. (Anaſtaſii imp. crudelitas.)
6. pontificis legatos, ex quorum numero Euodius fuit Ticinenſis epiſcopus ſanctimoniæ laude præclarus, in conſpectum ſuum venire vetuit, quin etiam labefactæ impoſitis navi, ut naufragio interirent, omni Græcia interdixit. (Euodius Ticinenſis epiſcopus.)

K 2 tan-

Digitized by Google

tantum vel Chriſtianæ religionis, vel Rom. pontificis odium animo imbiberat. Ergo haud ita multo poſt fulmine ictus interiit, inter pauca cæleſtis iræ exempla memorandus. Imperitavit annos XXVIII. Fama eſt, ei ſub mortem horribilis viri ſpeciem in ſomnis oblatam librum tenentis manu, & ſimul increpantis, *En ob tuam improbitatem XIV. tibi vitæ annos deleo*; ut appareret improborum vitam, Dei nutu, ſæpe fieri breviorem.

Anaſtaſius imp. fulmine ictus. 7. 8. Zon. 9. Vita ob improbitatem diminuitur.

Cap. III.

JUSTINUS.

A Chriſto nato anno DXVIII.

Juſtinus imp. e ſubulco. anno Chriſti 518.

JUSTINUS exinde e ſubulco Auguſtus (ut in omni hominum genere virtus eſſet honorata) orientem gubernavit, vir pietate clarus, & acerrimus religionis catholicæ propugnator. Quippe Arrianis, aliisque hæreticis templa, ac publicos ademit cœtus. quanquam ea Joannis Rom. Pontificis rogatu deinde reſtituit. Joannes namque pontifex cum Symmacho, Boëtio, aliiſque Romanis

1. Euag. l. 4. Niceph. l. 17. Zon. l. 3. Annon. l. 2. 2. Paul. Dia. l. 16. Blon. l. 3. d. 1. 3. 4.

Joannes pontifex. Symmachus. Boëtius.

nis ſenatoribus Theodorici regis miſſu Conſtantinopolim ad eum venit, a quo honorifice exceptus eſt, expoſitiſque mandatis, ac minis barbari regis, niſi Arrianis jus priſtinum redderetur, Juſtinum exoravit, ne efferatum regem in Romanæ urbis exitium irritaret.
5. Ita vetus licentia Arrianis reddi-
6. ta. Juſtinus vero primus Græcorum imperatorum a Rom. pontifice imperatoriis inſignibus deco-
7. ratur. At Theodoricus domeſticorum inſtigantium vocibus plenus, & jam ad deteriora credenda pronus, legatorum gratiam apud Græcum imperatorem primo ſuſpectam habere, deinde ſævire ve-
8. hementer cœpit. Itaque Symmachum, & Boëtium conſulares viros, ac ſapientiæ fama illuſtres, ut alios obſcuriores taceam, primum exilio, inde morte multavit.

Obitus Symmachi, Boëtii, & Joannis Rom. pontificis.

9. Joannem pontificem perpetuo car-
10. cere maceratum exſtinxit. Verum nec ſera, nec obſcura cæleſtis ira
11. Numinis fuit. Cœnanti impio regi, forte caput piſcis ingentis ap-
12. poſitum erat. Id Symmachi ab ſe nuper occiſi caput viſum eſt, torvis oculis, exſertiſque dentibus
13. exitium minitantis. Et horrenda

Proc. bel. Goth. l. 1.

Theodorici regis mors.

hæc ſpecies tantum illi terroris incuſſit, ut inſolito jactatus horrore moreretur, ſuam in repræſentandis ſuppliciis præcipitem crudelitatem incuſans. Theodorico A- 14. Proco. l. 1.
Amalaſiuntha regina Gothorum cum Athalarico filio. malaſiuntha (*a*) uxor, femina inſigniter litteris exculta cum filio ſuo Athalarico ſucceſſit. 15. Sed brevi filius luxu, mater Theodohati (*b*) novi conjugis fraude interiit. 16. At Ildericus rex Vandalorum catholicos fovet. Ildericus ex captiva Valentiniani Auguſti filia genitus Vandalorum regnum a Thraſimundo (*c*) patre legatum maternis conſiliis rexit, epiſcopiſque ab exilio revocatis, catholicam religionem impenſe fovit in Africa. 17. Materna inſtitutio. Tantum etiam inter barbaros materna diſciplina valuit ad pietatem.

18. S. Fulgentius. S. Germanus. Caſſiodorus. Arator poëta. Per eadem tempora Fulgentius Ruſpenſis, & Germanus Pariſienſis, epiſcopi ſanctimonia inclyti, Caſſiodorus, & Arator poëta viguerunt.

(*a*) *Al. Edd.* filia vidua.
(*b*) *Al. Edd. hab.* amitini fratris, quem in regis nomen adſciverat, fraude &c.
(*c*) *Al. Edd.* patruele.

CAP.

CAP. IV.

JUSTINIANUS.

A Chriſto nato anno DXXVII.

1. Euagr. l. 4. Niceph. l. 17. JUSTINIANUS (*a*) Juſtini gener, hereſque in oriente imperavit ingenti vel felicitatis, vel ſapientiæ fama. Auxit Auguſti 2. Proco. l. 1. Annon. l. 1. gloriam Beliſarius dux bello clariſſimus, superûm dono rei Romanæ datus. Is quippe Perſis domitis, amiſſa recuperavit. Gelime- 3. Zon. l. 3. re Vandalorum rege capto, Afri- 4. Paul. l. 17. & 18. cam recepit. Inde victoriis nitens, in Italiam ducit exercitum. Re- 5. cepta Sicilia de Gothis, Neapolim, ingenti aquæ ductu aditum 6. præbente, capit, diripitque. Protinus Roma, civibus dedentibus, 7. potitur. exin urbem mœnibus circumdatam, Vitige Gothorum rege oppugnante, defendit. Subin- 8. de Vitigem Mediolani everſorem bello perſecutus, acciſis Gothorum viribus, univerſam Italiam in Juſtiniani ditionem redegit. 9. Nec major ejus virtus bello Itali-

Juſtinianus imp. anno Chriſti 527. Beliſarii ducis in bello virtus. Gelimer Vandalorum rex captus. Africa recepta. Sicilia recuperata, Neapolis per aquæ ductum capta Roma Beliſario ſe dedit. Vitiges rex Gothorum Italia in Juſtiniani

(*a*) *Al. Edd. hab.* Juſtini heres, cujus erat ſororis filius, in oriente &c.

ditionem redacta per Beliſarium. Beliſarii fides. Vitiges rex captus. Beliſarii moderatio, ac fides.

co, quam fides exſtitit. Urgentibus 10.
Gothis, ut ipſorum, & Italiæ regnum acciperet, obfirmato reſtitit animo. Adeo illi fides regno potior
fuit. Itaque Vitigem Ravennæ captum, 11.
Conſtantinopolim abduxit.
ubi majus etiam dedit fidei, moderationiſque documentum. 12.
Quippe 13.
falſis æmulorum criminibus affectati imperii ſuſpectus Auguſto, ſimul honore, atque opibus exutus (Annon. l. 1.)
eſt. Et paulo poſt Auguſtus Beliſarii 14.
præſidio nudatus, conjuratione
procerum in ordinem cogitur. Ad 15.
Florianum ſenatorem inſignia imperii deferuntur.
Hìc Beliſarius ſtipatus fortiſſimorum juvenum globo in forum venit, & novo Cæſare per ſpeciem ſalutationis occiſo, cæſiſque conjuratis, tyranni caput cum inſignibus ad Juſtinianum protinus defert, atque in priſtinum faſtigium reſtituit eum, a quo ipſe detractus fuerat per ſummam injuriam de ſuo. 16.
Ita & factis crimen diluit, & Auguſtum ſpectata fide ſibi devinxit, ut nemo apud illum honore, aut gratia prior foret. 17.
Felix, 18.
ſi plus apud illum Dei, quam principis gratia valuiſſet. (Zon. l. 3.)
Nam Romam inde 19.
reverſus, cum Theodoræ Auguſtæ juſſu, Sylverium pontificem vi captum

Sylverius pontif.

tum in Pontiam inſulam relegaſ-
ſet, ipſe haud ita multo poſt ruit.
20. Byzantii Juſtiniano ſuſpectus inſi-
diarum, honoris faſtigio dejicitur, Infelix exitus
& in cuſtodia habitus mœrore, Beliſarii.
atque ærumnis conſumitur, glorio-
ſæ vitæ exitum ſortitus inglorium.

21. Inter hæc Totila Gothorum Totila
Procop. l. 1. rex, vir non paucis regiis virtutibus Gotho-
clarus, Florentia tentata, Campa- rum rex.
niam petens, Caſſinum divertit.
22. Ibi Benedicti Abbatis vaticinatio- S. Benedictus
ne erectus, mitigatuſque Neapo- Abbas.
lim fame domitam in fidem acce- Neapolis a Totila
23. pit. Cæterum & civium ſaluti, & capta.
mulierum pudori gravi edicto, Totilæ humani-
24. exemploque conſuluit. Armige- tas, ac juſtitia.
rum ſuum carum in paucis, qui in-
genuæ puellæ vim attuliſſet, du-
cibus nequicquam reclamantibus,
ſupplicio affecit, negans regna ſta-
25. re poſſe, ſi diſciplina labaret. Veri-
tus ne civibus fame enectis copia
ex inopia, ut fit, exitio foret, vetuit
quemquam urbem egredi, & ciba-
riorum quod ſatis eſſet, importare,
donec modico cibo deliniretur fa-
26. mes. Romam inde vi capit, &
urbem quidem incendit, ſed ci-
vibus pepercit, monitorum Be-
27. nedicti memor. Tota ſiquidem ur-
be præcones pronunciare juſſit,

ut cives a victorum ira templorum
ſeſe religione defenderent. Ita Ro- 28.
ma quartum a Gothis capta, di-
reptaque. Sed breve, ac peſtife- 29.
rum Totila inde gaudium abſtulit.
Namque haud multo poſt a Nar- 30.
ſete eunucho, Juſtiniani duce, a-
cie victus una cum exercitu cædi-
tur. Cum Totila regnum, ac no- 31.
men Gothorum in Italia deletum,
anno quam ortum erat, circiter
LXX. Italia imperio orientis ad-
juncta: (a) & Romani pontificis
confirmandi jus imperatori a Vigi-
lio pontifice ultro delatum, fidem
Romanæ ſedis adſtrinxit. Juſtini- 32.
anus porro, animo ad conſtituen-
dum jus civile verſo, ex immenſo
librorum aliorum ſuper alios cu-
mulo rem ad pauca redegit volu-
mina, quibus fontes continentur
omnis publici, privatique juris.
Acres quoque leges in impudicos 33.
tulit. Puerorum amatoribus in fla- 34.
gitio deprehenſis virilitatem exſe-
cabat, dictitans & ſacrilegis præ-
cidi manus. Tandem ſapientiæ fa- 35.
mam religionis inconſtantia de-
formavit. Namque in Eutychia- 36.
nam lapſus hæreſim, Agapetum
Rom.

Roma quartum a Gothis capta Totila a Narſete victus, cæſuſque Regnum Gothorum in Italia deletum.

Italia imperio orientis adjuncta Confirmandi pontificis ju imperatori delatum

Jus civile in pauca volumina redactum.

Leges Juſtiniani imp.

Juſtinianus imp. in Eutychianam lapſus hæreſim Agapetus punt.

(a) *Al. Edd. recidunt ſequentia uſque ad vocab.* Juſtinianus.

Rom. pontificem, qui ad eum venerat de pace Italiæ acturus, ſumma vi in ſuum errorem pertra-
37. here eſt conatus. At ille ad minas interritus, *Enim vero*, inquit, *credebam me ad Juſtinianum, non*
38. *ad Diocletianum veniſſe*. Libera vox adeo obſtinatum emolliit pectus, ut reſipiſcens pravam reſpueret o-
39. pinionem. Cæterum vir uxorius Sylverium, & Vigilium Rom. pontifices a Theodora Auguſta Vigilius pont.
40. multari exſilio eſt paſſus. Ergo ad ultimum ſapiens ille imperator re-
41. dactus eſt ad inſaniam. Ita magnificentiſſimo S. Sophiæ (Dei Patris ſapientia deſignabatur) templo Byzantii condito, ipſe e vita deceſſit inſanus, documentum quam parum humanæ fidendum ſit ſapien- Templum S. Sophiæ. Juſtinianus imp. mente captus moritur.
42. tiæ. Principatum obtinuit annos XL. uno minus, felicior futurus, ſi breviore uſus eſſet imperio.

43. Juſtiniano imperante Fortunatus poëta, Procopius hiſtoricus, Priſcianus grammaticus clari fue- Fortunatus poëta. Procopius hiſtoricus. Priſcianus gram.
44. re. Duo monachi ex India Byzantium profecti bombycum ova ab Seribus attulerunt, ſericique conficiendi rationem Græcos docuerunt, præclarum inventum, Serici artificium allatum in Græciam.

Digitized by Google

(*a*) niſi materia luxus monachos haberet auctores.

CAP. V.

JUSTINUS JUNIOR.

A Chriſto nato anno DLXVI.

Juſtinus II. imp. anno Chriſti 566. JUSTINUS JUNIOR a Ju- 1. Evagr.
ſtiniano avunculo adeo degene- l. 5.
ravit, ut non minus ipſe ſua ſtul- Niceph.
titia afflixerit Romanum imperi- l. 17. Annon.
um, quam ille ſapientia erexerat. l. 1.
Narſetis quippe gloriæ invidens, Zon. l. 3. Paul.
inclytum belli, paciſque artibus Diac.
virum Italiæ adminiſtratione a- l. 18.
Longinus Patritius primus Exarchus Italiæ movit, Longino Patritio in ejus 2.
locum ſuffecto, qui primus Italiæ
Exarchus eſt appellatus. Narſes 3.
Narſes Eunuchus. Sophia. Auguſta. igitur ſimul atroci imperatoris in-
juria, ſimul Sophiæ Auguſtæ eu-
nuchum ad penſum revocantis
contumelia accenſus, iram in rabi-
em vertit. Et minatus Auguſtæ di- 4.
citur, telam ſe ejuſmodi texturum,
quam nec ipſa, nec vir ejus rete-
xeret. Nec leviora facta dictis fue- 5.
Longobardi a Narſete re. Longobardos gentem e Scan- 6.
dia oriundam, quorum forti, fide-
li-

(*a*) *Al Edd.* niſi ad materiam luxus mortales abuterentur.

lique opera uſus erat in Gothis Italia pellendis, e Pannonia revocat in Italiam. Cæterum ipſe tempeſtatis concitor haud multo poſt rabie, ac mœrore confectus, interiit, præclaro liberatæ Italiæ titulo æterna macula deformato.

revocati in Italiam.

7. Narſetis inter. tus.

8. Hæc inter, Longobardi relicta Hunnis ſociis Pannonia, Alboinum regem ſecuti Galliam Cisalpinam primo belli impetu occuparunt, anno a partu virginis circiter DLXX.

Alboinus rex Longobardorum Gallis Ciſalpina potitur anno poſt Chriſtum natum circ. 570.

9. Ab his regio Longobardia primum, inde corrupto vocabulo Lombardia appellata.

Longobardia, ſeu Lombardia unde dicta.

10. Eodem ferme tempore Cantabria a Viſigothis Leovigildi regis ductu ſubacta; Suevisque debellatis, Gothicum regnum longe, ac late in Hiſpaniis propagatum; ac Toleti ſedes regia conſtituta.

Leovigildus rex.

Toletum Viſigothorum regia.

11. At rex Alboinus Venetia regione, Umbria, Hetruriaque ferme univerſa in ſuam ditionem redacta, ducibusque impoſitis, ducatus tres inſtituit, Forojulienſem, Spoletanum, Tuſcumque.

Ducatus tres ab Alboino inſtituti.

12. quibus deinde Beneventanus adjectus a rege Agilulpho.

Agilulphus rex.

13. Subinde Ticino potitus Alboinus, ibi ſedem ſtatuit regni, quæ urbs deinde dicta eſt Papia.

Ticinum Longobardorum regia.

14. Cæterum breve male parti regni gau-

Alboinus rex in convivio ab uxore occiditur.

Digitized by Google

gaudium fuit. Nondum vertente 15.
anno, in convivio factus hilarior, cum Roſimundæ conjugi poculum ex patris ejus calva rex barbarus porrexiſſet, juſtam illi concitavit iram. Itaque vino, ſomnoque gra- 16.
vis ab ea obtruncatur. Ejus loco 17.
Clepho Imolæ conditor, inde XXX. ſimul duces cooptati, quo totam pæne Italiam ſubegere. Per 18.
idem tempus Juſtinus Auguſtus deceſſit anno imperii ſui XVI.

Imola urbs condita. Duces XXX. Longobardorum.

CAP. VI.

TIBERIUS.

A Chriſto nato anno DLXXXII.

Tiberius II. imp. anno Chriſti 582. Tiberii imp. benignitas.

TIBERIUS II. Juſtini (*a*) gener, atque heres imperium deinceps tenuit munificentia juxta, ac felicitate inclytus. Quippe 1. Euag. l. 5. Niceph. l. 18. Zon. l. 3.
theſauros ab Juſtina Auguſta conditos nactus erogavit in pauperes. 2. Annon. l. 3.
Inde marmoream tabulam cruce 3. Paul. Diac. l. 18.
inſignem e pavimento, ubi inambulabat, religionis cauſa tolli cum juſſiſſet, ingentem inibi auri vim defoſſam reperit. Quo ad beni- 4.
gnitatem haud maligne uſus, Narſe-

Crucis religio.

(*a*) *Falſum eſt fuiſſe* Juſtini generum

ſetis eunuchi gazam ab ſene quodam monſtratam indeptus eſt.
5. Deum cum Auguſto largitate cer-
6. tare diceres. Nec pace fuit, quam
7. bello felicior. Armenios, Perſaſque multis, magniſque cladibus per duces domuit ſuos, ingen-
8. ti præda ex hoſtibus capta. Cæterum hoſtibus quoque benignitatem ſuam impertiendam ratus,
9. captivos ſplendide ornatos domum remiſit gratis. Roma quoque ab Authari Longobardorum rege obſeſſa, ſubmiſſo a Tiberio imperatore magni frumenti numero, de-

Roma ab Authari Longobardorum rege obſeſſa.

10. pulſa fame, obſidionem eluſit barbarorum. Exin S. Gregorius diaconus cardinalis Byzantium Pelagii II. pontificis miſſu ad Tiberium venit, conſecrationem novi

S. Gregorius diaconus cardinalis. Pelagius II. pont. Commentarii in Jobum.

11. pontificis in urbe obſeſſa, purgaturus. qua in legatione & commentarios in Jobum aggreſſus eſt, & Eutychium Conſtantinopolitanum epiſcopum de corporum anaſtaſi male ſentientem coram imperatore convicit, adeo ut paulo

Eutychius patriarcha Conſtantinop.

12. poſt moriens ſuum damnaret errorem. Tiberius porro IV. principatus anno moriens Mauritio genero imperium per manus tradit.

Mauritius Tiberii gener.

CAP.

CAP. VII.

MAURITIUS.

A Chriſto nato anno DLXXXVI.

Mauritius imp. anno Chriſti 586.

(a) MAURITIUS primus ex Græcorum genere ad imperii faſtigium evectus, per Philippicum ducem ingentes Perſis intulit clades. Quibus debellatis, Coſdroam profugum, ac ſupplicem in paternum regnum reſtituit. Roma interim memorabili Tiberis inundatione obruta, & diluvium excepit lues atrox adeo, ut complures alioqui valentes ſternutando, aut oſcitando efflarent animam. itaque Gregorius in tanta patriæ clade Romam reverſus, Pelagio pontifice peſtilentia exſtincto, pontifex creatur invitus. Cujus pontificatus ex triſtibus primordiis lætiſſimus exſtitit. Nam litaniis, ſupplicationibusque inſtitutis depulit morbum, & teſtis placati Numinis in ſumma Adriani mole gladium vagina condens conſpectus eſt Angelus, qui celebre deinde

1. Euagr. l. 6. Niceph. l. 18. Zon. l. 3. Annon. l. 3.
2.
3.
4.
5.
6.

Tiberis inundatio. Romana peſtilentia. Gregorius Magnus pont. Max.

Peſtilentia litaniis depulſa. Angelus in ſumma Adriani mole viſus.

(a) *Al. Edd.* Mauritius ex Cappadocum genere, &c.

7. inde arci nomen ad poſteros dedit. Gregorii liberalitas.
Inde Gregorius velut communis
parens omnes pene orbis terræ pauperes aluit; divinum cultum ceremoniis, ſtationibusque auxit; Stationes.
afflixit commenta hæreticorum;
Chriſtianam religionem propaga-
8. vit. Ab eo quippe Anglia per Auguſtinum, aliosque monachos ad Anglia ad Chriſti fidem adducta, anno circ. 600.
Chriſti fidem adducta anno poſt
9. Chriſtum natum circiter DC. Et
Annon. l. 3. Roder. Tol. l. 2. Sigeb. chron. eodem ferme tempore Hermenigildi martyris frater Ricaredus Viſigothorum rex, Leandro epiſcopo Hiſpalenſi auctore, Arria- Ricaredus Viſigothorum rex, & Hermenigildi frater. S. Leander Hiſpalenſis epiſc.
10. nam peſtem diſcuſſit in Hiſpania.
Agelulphus quoque Longobardorum rex Theodolindæ uxoris impulſu, Longobardiam, Atriana hæreſi damnata, ad catholicam re- Agelulphus rex Longobardiam catholicis adjungit.
11. ligionem revocavit. Gregorius
porro Mauritio Auguſto, qui lege
lata vetuiſſet, quemquam niſi bello
inutilem, e milite fieri monachum,
12. acriter reſtitit. Itaque ille horrendis
Annon. l. 4. exterritus viſis, optavit delictorum ſuorum pœnas luere in hac Mauritius imp. optat pœnas luere in hac vita.
vita. Proinde, annuente Deo, a
13. Phoca centurione imperator con- Mauritii fortitudo in ſuo, ac ſuorum exitio.
Zon. l. 3. Sigeb. chron. juge, ac liberis ante oculos ejus
trucidatis, jugulatur. Non alius
Auguſtus aut majorem cladem,
14. aut

aut fortius tulit. In ſuorum, ac ſua 15.
cæde, una illa ejus vox audita,
*Juſtus es Domine, & rectum judi-
cium tuum.* Imperavit annos XVII. 16.
nulla re magis, quam forti, ac pio 17.
vitæ exitu memorandus.

S. Gregorii pont. mors.

Subinde Gregorius, urbe a 18.
Longobardorum armis egregie de-
fenſa, factaque inter Romanos
barbarosque pace, exceſſit e vita,
eximium poſteris Romani pontifi-
cis exemplum relinquens. Hujus æ- 19.
quales Gregorius Turonenſis epiſ-
copus, & Joannes patriarcha A-
lexandrinus cognomento Eleemo-
ſynarius numerantur.

Gregorius epiſcop. Turonenſis. Joh. patriarcha Eleemoſynarius.

CAP. VIII.

PHOCAS.

A Chriſto nato anno DCIII.

Phocas imp. anno Chriſti 603.

PHOCAS tyrannus verius, quam 1. Niceph. l. 18.
imperator male partum peſſi-
me geſſit imperium, homo crude- Zon. l. 3. Annon. l. 4.
litate, ebrietate, nequitia infa-
mis. Itaque eo ſedente, Arme- 2.
nia, Cappadocia, Paphlagonia, Paul Diac. l. 18.
Galatia, Syria, Phœnice, Pa-
læſtina a Coſdroa Perſarum rege
populata: Hieroſolyma direpta:
ſacra

Coſdroa rex Perſarum Hieroſolyma direpta.

ſacra crux velut opimum ſpolium, Sacra crux in Perſidem ablata.
3. in Perſidem ablata. Sed ea mutato loco, etiam apud barbarum
4. hoſtem religionem tenuit. Coſ-
Annon. lib. 4. droas quippe argentea ad id ædicula excitata, ſacram thecam velut collegam ſibi adſcitam, ad dexteram, in aureo ſtatuit ſolio. Coſdroæ perſecutio Chriſtianorum.
5. Cæterum idem vecors ab rebus ſecundis Chriſtianum nomen variis
6. ſuppliciis afflictavit. Super hæc omnia ipſe peſtis humani generis Phocas immemor hoſtium, libidine ac furore præceps cives vexa-
7. bat hoſtilem in modum. Ergo Heraclius Africæ præfectus procerum rogatu, tyranno bellum mo-
8. vet. Acie victum capit, capto, & ſuperbiam in miſeria retinenti col-
9. lum pedibus calcat. Tandem illuſum, virilitate adempta, ut libido hominis notaretur, obtruncat, tyrannidis anno VIII. Phocæ imp. exitus.

10. (a) Hoc imperante, & appro-
Regi. l. 1. bante, controverſia inter Romanam, Conſtantinopolitanamque
11. ſedem compoſita. Tres erant ex concilii Nicæni decreto ſedes patriar- Patriarchales ſedes.

(a) Al. Edd. ſic hab. Hoc imperante, & approbante, controverſia inter Romanam Conſtantinopolitanamque ſedem compoſita, Romana, ut ſemper, obtinuit principatum, reliquis reſectis.

Digitized by Google

Pantheon conſecratum a Bonifacio IV. pontif. triarchales, Romana, Alexandrina, & Antiochena. His a Bonifacio IV. qui Pantheon conſecravit; adjectæ duæ, Conſtantinopolitana, cui propter ſedem imperii ſecundus datus eſt locus, & Hieroſolymitana, cui poſtremus: Romana, ut ſemper, obtinuit principatum. Ita demum controverſia in perpetuum ſublata, non pontificia ſolum auctoritate, ſed etiam imperatoria. 12. Sigeb. chron. 13.

CAP. IX.

HERACLIUS.

A Chriſto nato anno DCX.

Heraclius imp. anno Chriſti 610. HERACLIUS quam clarus initio imperii, tam turpis exitu fuit. 1. Zon. l. 3. Inter primum regni rudimentum Coſdroa Perſarum rege divinitus debellato, Syriam, ac Hieroſolymam recepit: auguſtiſſimamque Chriſti Domini crucem ex hoſte recuperatam ſumma religione, maxima hominum celebritate ſuum in locum reſtituit. 2. Annon. l. 4. Pau. Diac. l. 18. Sigeb. chron. Hieroſolyma recepta. S. Crux maximo honore reſtituta. Cæterum Monothelitarum deinde errore implicitus, imperator nullus fuit. 3. Mahometes auctor. Itaque Mahometes genere Arabs, 4.

Arabs, ſeu Saracenus, fatale portentum Chriſtianæ religionis, Romanum ſubinde conculcare cœpit Saracenorum.
5. imperium. Is quippe patre Ethnico, matre Judæa genitus, idemque Chriſtianis imbutus ſacris, ſimulato Archangeli Gabrielis congreſſu, adjutore Sergio monacho, monſtroſam ſectam ex diverſis conflavit diſciplinis, Chriſtiana, Ju-
6. dæa, Ethnicaque. At primo vates, deinde dux exercitus nefariam diſciplinam in Arabiam inducit armis; quæ Saraceni regni ori- Saraceni regni origo.
7. go fuit. Et ceſſante Heraclio, blanda ſimul, ac violenta ſecta paulatim ſerpens, non minus licentiæ dulcedine, quam armorum viribus brevi in immenſum crevit.
8. Et hæreſis viſa eſt Mahometanam
9. tyrannidem accerſiſſe. Quippe aliquot ante annis, Armeniorum, Jacobitarum, Georgianorum hæ-
10. reſes infecerant Aſiam. Igitur Haomarus Arabiæ rex a Mahomete III. Armeniam, Meſopotamiam, Ægyptum, Syriam, Palæſtinam, Hieroſolymamque Haomarus Saracen. rex. Hieroſolyma a Saracenis capta
11. ipſam ſubegit. Inde Perſarum rege Ormiſda debellato, Perſis quo- Perſæ a Saracenis ſubacti.
12. que imperitavit. Ac tot, tantasque
13. res ſexennio geſſit. Cæterum hoc orien-

orientis damnum ipſe, qui damni cauſam dederat, Heraclius nequicquam ſarcire conatus eſt. Namque in oriente Judæos omnes baptizari juſſit aut exſulare. Idemque in Hiſpania a Siſebuto, in Francia a Dagoberto regibus edicendum curavit. Ita plerique Judæorum terrore exſilii ſunt ad baptiſma compulſi, conſilio pio magis, quam ſalubri; ut poſtea docuit eventus. Subinde Heraclius diem explevit extremum. cum annos imperaſſet XXXI. hoc perniciosior ob ignaviam imperator, quo diuturnior.

Judæi ad baptiſmum compulſi. Siſebutus rex Hiſpaniæ. Dagobertus rex Franciæ.

14. Annon. l. 4. 15. Roder. l. 2. 16. Sigeb. chron. 17. 18.

Eadem tempeſtate S. Iſidorus junior Hiſpalenſis epiſcopus, & S. Columbanus Abbas exſtitere. Bonifacius V. Rom. pontifex in templis, ariſque aſyla reis aperuit.

S. Iſidorus junior. S. Columbanus. Bonifacius V. in templis aſyla reis aperit.

19. 20.

CAP. X.

CONSTANTINUS III.

A Chriſto nato anno DCXLI.

Conſtantinus III. imp. anno Chriſti 641.

1. Zon. l. 3. Paul. Dia. l. 18. Cedre.

CONSTANTINUS III. Heraclii filius, Martinæ novercæ inſidiis periit, veneno exſtinctus, cum vix unum regnaſſet annum,

num, nulla re, niſi novercali odio, ac ſupplicio memorabilis.
2. Quippe Martinæ, ob privigni parricidium, a proceribus lingua exſecta.
3. Heracleoni ejus filio deſectus naſus; uterque ex SC. in exſilium pulſi.

CAP. XI.

CONSTANS II.

A Chriſto nato anno DCXLII.

1. Zon. l. 3. Paul. Diac. Regin. l. 1. CONSTANS II. qui & Conſtantinus, Heraclii nepos, aviti erroris æmulus, tyrannicos ſpiritus ſumpſit. Itaque Martinum Constans II. imp. anno Chriſti 642.
2. Rom. pontificem, qui coacto Romæ concilio Monothelitas damnaſſet, in Ponti inſulam relegavit. Martini pontificis relegatio. inde exercitu in Italiam transmiſſo, cum Longobardis in agro Beneventano varie pugnavit. Conſtans imp. honorifice Romæ exceptus.
3. Tandem pace facta, Romam iter
4. intendit. Venienti Vitalianus pont. cum ſacerdotum agmine, populoque Rom. ad quinctum ab urbe lapidem procedit obviam. Vitalianus pont. urbis ornamenta ab imperatore ablata. At
5. ille velut urbe per vim capta, omnia ærea ornamenta (ut ne tegulis quidem, quibus Pantheon opertum

tum erat, parceret) Byzantium deſtinavit. Diceres illum non pietatis, ſed prædæ cauſa veniſſe Romam. 6.
Cæterum provectus in Siciliam, a ſuis propter inſolentiam, balnei vapore exſtinguitur, 7.
anno imperii ſui XXVII. Romana præda magna ex parte in Sicilia relicta. 8.

Flandria baptizatur. Regina Perſarum baptizatur.

Eadem tempeſtate S. Eligius Flandriam ad Chriſti cultum adduxit. 9. Mer. T. Zon. l. 3.
Regina Perſarum Conſtantinopolim profecta Chriſtianis ſe aggregavit; & virum ſuum ad baptiſma ſuo pellexit exemplo. 10.

Organa in templis adhiberi cœpta.

Romæ autem Vitalianus pont. organa, aliaque muſica inſtrumenta in templis ad ſacrorum cultus adhibuit primus. 11. Volat. l. 22.

Halys rex Saracenorum. Calyphæ nomen.

Porro Halys a Mahomete quinctus, rerum ſucceſſu elatus dedignari cœpit Calyphæ nomen. 12. Tyr. l. 19.
Reges quippe, qui Mahometi ſucceſſerant, Calyphæ, id eſt, Mahometis ſucceſſores, ac velut vicarii appellabantur. 13.
Itaque ipſe propheta eximius Mahomete ipſo major dici, credique voluit, ſcitam ad id commentus fabulam. 14.
Ajebat Gabriëlem angelum novæ legis legatorem ad ſe miſſum a Deo: ſed errore deceptum iſſe ad Mahome- 15.

me-

16. metem. Ita Saracena ſecta diviſa, aliis Mahometem, aliis Halym ſequentibus. Saracena ſecta diviſa.

CAP. XII.

CONSTANTINUS IV. POGONATUS.

A Chriſto nato anno DCLXIX.

1. Zon. l. 3. Regin. l. 1. Paul. Diac. CONSTANTINUS IV. POGONATUS, ſeu Barbarus, Conſtante genitus, paternæ vitæ, ac mortis eventu exterritus oculos Conſtantinus IV. Progonatus anno Chriſti 669.
2. aperuit. Itaque miſſis ad Donum Rom. pontificem litteris, auctor fuit, ut concilium Conſtantinopolitanum de duabus Chriſti voluntatibus adverſus Monothelitas Donus Rom. pontifex.
3. celebraretur. Per idem quoque tempus Ravennas eccleſia, quæ exarchorum opibus nixa, a pont. Romano deſciverat, Theodori archiepiſcopi Ravennatis opera ad eccleſiæ Rom. auctoritatem revocata. Ravennatum eccleſia ad Rom. pont. auctoritatem redit.
4. Sigeb. chron. Sigebertus rex Auſtraſiorum in Galliis expers prolis, monaſteriis aliquot conditis, monaſticam vitam ipſemet amplexus eſt. ita copioſam Deo, cæloque ſobolem peperit. Sigebertus rex Franciæ fit Monachus.
5. Cæterum Conſtanti-
6. ni principatus non tam ſucceſſibus,

 quam

quam cladibus inſignis fuit. Anno 7.
ejus ſeculi circiter LXXX. atrox Paul. Diac. l. 6. c. 5. Sigeb. chron.

> Peſtilentia atrox anno Chriſti 680.

peſtilentia totam ferme funeribus exhauſit Italiam, Papiam præcipue, urbemque Romam, portentoque ſimilis clades erat. Viſus 8.
a multis diabolus cum haſta urbem 9.
obiens ad Angeli imperium, cuſpide domorum ferire janyas, & 10.
poſtero die mortuorum numerus haſtæ ictus æquabat. Cæterum ara 11.
Sebaſtiano martyri in æde S. Petri ad vincula ex oraculo conſecrata, extemplo abſterſit luem. Conſtan- 12.
tinus porro imperator antiquam pontificiorum comitiorum libertatem, inde uſque ab Juſtiniano intermiſſam eccleſiæ Rom. reſtituit, (*a*) & jus illud confirmandi pontificis ab imperatore remiſſum, rogatu Benedicti II. Rom. pontificis, anno hujusſeculi LXXXIV.

> Jus confirmandi pontificis ab imperatore remiſſum, Rhodus a Saracenis capta. Coloſſus everſus.

Saraceni interim, Rhodo capta, 13.
coloſſum æneum fama nobilem everterunt. (*b*) cujus ære camelorum centum millia onerata feruntur. Exinde in Siciliam delati, 14.
expugnatis Syracuſis, totam ferme de-

> Syracuſæ captæ.

(*a*) *Al. Add. rejiciunt ſequentia uſque ad vos.* rogatu, *ea tantum gratia ut ſua cauſa faveant Pont.*

(*b*) *Al. Edd.* cujus ære nongentos camelos oneratos ferunt.

15. depopulati ſunt inſulam. Hinc
16. transgreſſi in Africam pene dirue- *Sicilia depopulata.*
Zon. l. 3. re Carthaginem. Ad hæc Bulgari,
Sigeb. chron. gens Scythica, Pannoniam, &
17. Thraciam invaſerunt. Nec ſedes
imperii, aut ipſe imperator expers
18. periculi fuit. Conſtantinus quippe
cum duos fratres ſuos imperii conſortium
affectantes, amputato naſo,
deformaſſet, ab Saracenis Byzantii
obſeſſus, ægre regiam tutatus *Imperator Byzantii obſeſſus.*
19. tus eſt urbem. Qui deinde, illato
Bulgaris bello, per imprudentiam,
jam victor ignominioſam
20. cladem accepit. Circumſeſſis hoſtibus,
ipſe pedibus æger ad aquas
ſalubres cum comitatu regio tendens,
& ſuis & hoſtibus ſpeciem
21. præbuit timoris. Igitur exercitus
nullo ſequente capeſſit fugam, effuſe
fugientes hoſtes a tergo adortus
22. occidione occidit. Et ea clades *Imperator ſtipendiarius Bulgarorum.*
neceſſitatem impoſuit Auguſto,
Bulgaris tributa pendendi, dedecore
etiam majore, quam damno.
23. Nec diu ipſe cladi ſuperſtes fuit.
24. deceſſit anno principatus XVII.
25. Per eadem tempora Abdimele- *Abdimelechus Calypha Halys.*
Gul. Tyr. l. 19. chus in Ægypto extitit, qui primus
poſt Halym atavum ſuum,
26. Calypha Halys eſt appellatus. hic
Mahometicæ diſciplinæ infeſtus

novam ſectam, novasque cerimo-
S. Alphonſus B. Iſidori diſcipulus. nias condidit. Porro S. Alphon- 27.
ſus, ſive Idelphonſus, B. Iſidori Roder. l. 2.
diſcipulus, idemque archi-epiſcopus Toletanus in Hiſpania floruit,
Cæleſte amiculum. qui a Deipara virgine cæleſte amiculum defenſæ ab Helvidii inſania ejus virginitatis pretium accepit.
Bamba Gothorum rex. Sub id tempus Bamba Gothorum 28.
rex, vir regiis animi, & corporis dotibus clarus in Hiſpania regnare cœpit, hoc maximo admirandus, quod omnium conſenſu delatum regnum, non niſi minis ac terro-
Fit monachus. ribus coactus accepit. ac deinde 29.
multis bellicis operibus inclytus, depoſitis regiis inſignibus, monachum induit; ut expeditam ſibi viam ad regnum cæleſte muniret.

Cap. XIII.

JUSTINIANUS II. RHINOTMETUS.

A Chriſto nato anno DCLXXXVI.

Juſtinianus II. Rhinotmetus imp. anno Chriſti 686. JUSTINIANUS II. cogno- 1.
mento RHINOTMETUS, in Zon. l. 3. Cedren. Regin. l. 1.
magna morum, ac fortunæ varietate intermiſſum exſilio geſſit
imperium. Primo pius imperator 2.
juſto

juſto pariter, ac felici bello Iberos, Albanos, aliasque orientis nationes in ſuam redegit ditio-
3. nem. Inde ubi depravatus ab aſſentatoribus Sergium Rom. pontificem ſuo adverſantem errori appetivit inſidiis, adverſo uſus eſt divi-
4. no Numine. Namque Sclavicis legionibus elatus, rupto perperam fœdere Arabibus bellum intulit.
5. At illi Deo fœderis teſte invocato, tabulasque fœderis ex haſta ſuſpenſas præferentes, Cæſari occurrunt, initioque fugæ a Sclavicis copiis facto, ingentem inferunt *Juſtiniano imp. naſus defectus. Unde Rhinotmeti cognomen inditum.*
6. cladem. Ergo ſeu calamitatis magnitudine, ſeu præfectorum injuriis inviſus civitati, a Leontio duce, quem in vinculis habuerat, comprehenditur, naſoque mutilatus (ex quo illi Rhinotmeto cognomen inditum) in Cherſoneſum relegatur.

7. LEONTIUS porro imperium, ſcelere quæſitum triennio poſt pari *Leontius imp. defecto naſo deformatus.*
8. ſcelere amiſit. Per tumultum a Tiberio Abſimaro captus, naſo defecto, in cuſtodiam traditur.

9. TIBERIUS ABSIMARUS deinde regnare occepit ipſo anno *Tiberius III. Abſimarus imp. anno poſt Chriſtum nat. 700.*
10. poſt Chriſtum natum DCC. Inter hæc Abdimelechus Ægypti Ca-

Digitized by Google

lypha, Conſtantinopolitanas turbas ſuam occaſionem ratus, Africam, & Siciliam ſuæ ditionis fecit. Et Romoaldus Beneventanus dux Tarentum, Brunduſium, omnemque circumjectam regionem Græcis ademit. Per idem tempus Aritpertus II Longobardorum rex Alpes Cottias regnum olim Cottii regis in Alpibus fuerat, XII. urbes continens eccleſiæ Rom. donavit, eamque donationem aureis conſignatam litteris Joanni VI. pont. miſit.

Africa, & Sicilia a Saracenis occupatæ.

11.

12.

Aritpertus II. Longobardorum rex Alpes Cottias donat Joanni VI. pont. anno Chriſti 704.

Paul. Diac.

13. JUSTINIANUS porro decennali perfunctus exſilio, Bulgaricis armis recipit imperium, Leontio, Tiberioque jugulatis. Exin illatas ab ſe pontifici Rom. injurias meritis compenſare ſtatuit. Igitur Conſtantinum pontificem Conſtantinopolim invitatum omni honore coluit, ut etiam humi procumbens Auguſtus oſcularetur pontificis Rom. pedes. Cæterum Cherſonenſes Boſphoranique injuſto bello a Juſtiniano vexati, Philippicum exſulem ſalutant imperatorem, qui ipſorum armis Byzantio potitus, ac Juſtiniano obtruncato, invadit imperium. Imperavit Juſtinianus annos omnino

14.

15.

16.

Imperator Romani pont. pedes oſculatur. Philippicus exſul ſalutatur imperator.

17.

18. no XVI. Nec melior in pari cauſa Aritperti Longobardorum regis
19. exitus fuit. Quippe ingenti ab hoſtibus clade accepta, onuſtus auro in Franciam ad contrahenda auxilia properans, in trajectu am-
20. nis auro degravatus mergitur. Rex ceteroqui prudentia, ſolertiaque in-
21. ſignis. De nocte urbem regiam mutato luſtrans habitu, quid de ipſo, quid de magiſtratibus, judicibusque ſentiret populus, explorabat, ſatis gnarus ad regum aures aditum
22. haudquaquam patere veritati. Ea
Annon. l. 4. Sigeb. chron. tempeſtate, Franciæ regibus luxui deditis, Pipinus dux Auſtraſiæ, regio ſanguine ortus, idemque magiſter aulæ, regiis virtutibus
23. regnum adminiſtrabat, qui majores in dies parando opes, poſteris ſuis ad regni faſtigium viam fecit, Beda florente in Britannia.

Aritperti Longobardorum regis mors.

Aritperti regis vigilantia, ac prudentia.

Pipinus dux Auſtraſiæ.

Beda.

Cap. XIV.

PHILIPPICUS BARDANES.

A Chriſto nato anno DCCXI.

1. Zon. l. 3. PHILIPPICUS BARDANES ſextam ſynodum orthodoxam, quan-

Philippicus Bardanes

Digitized by Google

imp. anno Chriſti 711. Philippico imp. oculi effoſſi.

quantum in ipſo fuit, abrogavit; ſed non impune. tertio imperii anno oppreſſus a ſuis in convivio, & oculis captus exſilio multatur. Cedren. Sigeb. 2.

Cap. XV.

ANASTASIUS II.

A Chriſto nato anno DCCXIII.

Anaſtaſius II. qui & Arthemius imp. anno Chriſti 713.

ANASTASIUS II. ſive Arthemius, ut erat vir egregie doctus, piusque, ſacra ſimulacra impenſe fovit. Cæterum pio, proboque principi ducum improbitas obfuit. Milites injurioſius tractati, Theodoſio Adramytteno imperium deferunt. Igitur Anaſtaſius perditis rebus, deponit principatus inſignia: ac ſibimet imperare aſſueſcit monaſtico habitu ſumpto. Par Adramytteni conditio. Primo imperii anno nondum exacto, a Leone Iſauro ejus duce captus, & initiatus ſacris, quietiorem, quam in imperio vitam egit. 1. Zon. l. 3. Cedren. Regin. l. 1. 2. 3. 4. 5.

Anaſtaſius imp. efficitur monachus. Adramyttenus imp.

Cap. XVI.

LEO ISAURUS ICONOMACHUS.

A Chriſto nato anno DCCXVI.

Zon. l. 3. Cedren. Regin. l. 1.

Leo Iſaurus Iconomachus imp. anno Chriſti 716.

1. Leo Isaurus Iconomachus otio ab hoſtibus fruens
cum Deo, diviſque bellum impium geſſit. nam ſacrarum cultum
2. imaginum velut ex Ethnicorum
errore natum primus adniſus eſt
tollere ex orbe Chriſtiano. quæ
res ei cognomen Iconomachi dedit.

Unde Iconomachi cognomen.

3. Igitur Chriſti, Deiparæque
effigies, Judæis auctoribus, concremavit in foro, minaci edicto
propoſito in eos, qui ſacras aſſervarent imagines.

Gregorius II. Rom. pontifex. Leonis imp. populares jurejurando a pontifice abſoluti.

Gregorius ergo
4. II. Rom. pontifex in concilio Romano decrevit imagines ſacras ad
juvandam imperitæ multitudinis
memoriam eſſe retinendas: ipſum
autem Leonem anathemate percullit, popularibus ejus ſacramento
5. ſolutis.

Populorum defectio ab imperatore.

Cujus decreti fama Romanos, Campanos, Ravennates,
& Pentapolitanos a Leonis imperio abrupit.
6. Haud leviore pœna
Deus ſchiſma in Hiſpania vindica-

vit, quam Dei vicarius hæreſim in Italia vindicarat. Vitiza Viſigothorum rex libidine ardens uxoribus ac pellicibus impleverat regiam. 7. Roder.l 3. Igitur, ut liberiore licentia frueretur, epiſcopos, ac ſacerdotes ſuo exemplo, edictoque primum conjugibus, aut pellicibus irretivit; 8. inde a Rom. pontificis, qui talia flagitia laturus non erat, auctoritate ſemovit. Ergo gens omnis in luxuriem effuſa, brevi ſenſit iram ultoris Dei. 9. Saraceni ab Juliano comite filiæ ab rege violatæ probrum ulturo ex Africa acceſſiti, in Hiſpaniam trajiciunt; ac Roderico rege acie victo, regionem ſubigunt anno a virginis partu ferme DCCXL. 10. Hic Gothici regni exitus in Hiſpania fuit CCC. circiter anno, quam cœperat. 11. Sigeb. chron. Alii deinceps Saracenorum duces ex Mauritania transvecti in Hiſpanias, Viſigothis oppreſſis rem Gothicam in plura diſtraxere regna. 12. Aſtures tamen, Cantabri, cæteræque montanæ gentes communis cladis immunes etiam aliis perfugium præbuere. 13. Subinde Sardinia quoque a Saracenis ſubacta. 14. Cæterum hanc jacturam, Germanis ad Chriſti fidem aggregatis, 15.

Vitizæ Hiſpan. regis libido inſignis, & contumacia.

Hiſpania deficit ab auctoritate Rom. pontificis.

Saraceni, Roderico rege victo Hiſpania potiuntur, anno poſt Chriſt. natum 738.

Gothici regni finis in Hiſpania.

Aſtures, & Cantabri cladis immunes.

Sardinia a Saracenis ſubacta.

Germania baptizatur.

(a) Gre-

(*a*) Gregorius III. pont. ſarſit.
16. Qua tempeſtate Batholdus dux Fri- *Batholdi Friſonum ducis ſtultitia.*
Sigeb. chron. ſonum inſigne ſtultitiæ documen-
17. tum dedit. Cum ad Vilfrandum
epiſcopum baptizandus accederet,
ſciſcitatus ab eo eſt, apud inferos-
ne, an apud ſuperos, plures eſſent
18. majorum ſuorum. Ubi plures a-
pud inferos cruciari accepit. *Satius*
19. *eſt*, inquit, *ut plures ſequar*. Ita- *Gregorii III. pont. factum memorabile.*
que expers baptiſmi triduo mo-
riens damnatorum numerum auxit.
20. Inſigne dein Rom. pontificis fa-
21. ctum traditur. Gregorius Luitpran-
dum Longobardorum regem,
urbe obſeſſa, ſuum petentem ca-
put ultro adiit, infeſtumque ho-
ſtem adeo dictis, & ſubmiſſione
placavit, ut ille ſupplicis pontifi-
cis Rom. verecundia, ſeſe ad ejus
22. proſterneret pedes. Itaque apoſto-
lorum corpora veneratus ſine ullo
23. maleficio reducit exercitum. Per *Carolus Martellus Franciæ princeps dictus.*
Annon. l 4. eadem tempora Carolus Martel-
Regin. l. 1. lus, Pipini magiſtri aulæ filius,
Sigeb chron. paterno titulo non contentus
Franciæ princeps eſt appellatus:
& novum titulum nobilis ſubinde
24. victoria decoravit. Ingentem Sa-
racenorum manum ex Hiſpania in
Aquitaniam Eudonis ducis accer-

(*a*) *Vel potius* Gregorius II.

Saracenorum CCCLXX. millia uno prælio cæſa.

ſitu transgreſſam incredibili cæde
proſtravit. Fama eſt uno prælio ad 25.
CCCLXX. hoſtium millia cæ-
ſa. Hæc inter Gregorius III. ter- 26.
tio Romæ concilio pro ſacris ima-

Leoni Iconomacho abrogatum imperium a Rom. pont. Gregorio III.

ginibus habito, Leoni Iconoma-
cho abrogavit imperium. Ergo 27.
Luitprandus ad vacui ſpem impe-
rii erectus, urbem obſidet, Rom.
imperii titulos a pontifice expreſ- 28.

Luitprandus rex. Longobardorum Marcelli metu, urbis obſidionem ſolvit.

ſurus. Sed incaſſum ſpes viſque 29.
omnis cecidit. Carolus Martellus 30.
a Gregorio eſt imploratus. Luit-
prandus Martelli denunciatione
ab incepto deterritus. Inde Mar- 31.
tellus liberatæ obſidione urbis titu-

Anthimus & Amorrheus Saracenorum reges.

lo nitens Anthimum, & Amor-
rheum Saracenorum reges, Fran-
ciæ fines ingreſſos, ingenti clade
illata repulit. Et Pelagius Comitis 32.

Pelagius regius juvenis Aſturiæ regnum inſtituit.

Cantabri filius, vir impiger juxta, Rader.
ac pius, unicum afflictæ Hiſpaniæ Tolos. l. 4.
auxilium, ex Cantabriæ latebris
emerſus, Aſtures ad ſpem liber-
tatis erexit. Collecta igitur Aſtu- 33.
rum manu, divino favente Numi-
ne, ingentes Saracenorum edidit

Alphonſus Catholicus Galliciæ regno initium fecit.

ſtrages; rex appellatus Auſturiæ
regnum inſtituit. Hujus deinde
gener, heresque Alfonſus cogno- 34.
mento Catholicus, fuit eximia re-
ligione, cultuque templorum, qui
a Re-

a Recaredo Gothorum rege pro-
35. gnatus. Hic, prolatis finibus, Gallleciæ regno initium fecit: in Aſturia Legionem urbem de bar-
36. baris recepit. quæ urbs regia deinde fuit, ac ſedes regum, qui ex Reges Legionenſes.
37. eo Legionenſes ſunt appellati. At
Gul. Tyr. l. 19. Abathamius Calypha Abdimelechi nepos, Ægypto ſubacta, Cærem urbem regiam (Cayrum vocamus) ubi Memphis olim fuerat, condidit. Abathaminus Calypha. Cayrum condidit.
38. Idemque primus
39. Ægypti Calypha eſt appellatus. ex quo tempore Calyphæ duo, alter Baldacenſis, alter Ægyptius eſſe Calyphæ duo.
40. cœperunt. ſubinde Leo Iconomachus mortalibus juxta, & immortalibus, infeſtus, inviſusque XXV. tyrannidis ſuæ anno, ex
41. inteſtinorum dolore deperiit. Qui hoc pernicioſor fuit, quod Conſtantinum filium patre deteriorem reliquit heredem. Diſpari omnino
42. eventu Carolus Martellus eodem anno decedens, Carolomano, & Pipino filiis legavit regimem Franciæ. Caroli Martelli obitus.

CAP. XVII.

CONSTANTINUS V. COPRONYMUS.

A Chriſto nato anno DCCXLI.

Conſtantinus V. Copronymus imp. anno Chriſti 741. Unde dictus Copronymus.

CONSTANTINUS V. COPRONYMUS ex eo dictus, quod infans dum ſacra ablueretur aqua, lavacrum ſtercore inquinarat, ſacra omnia (quod patriarcha prædixerat) polluit. (*a*) Is bimus coronatus, & in ſocietatem imperii impietatisque adſcitus a patre, non divorum templis, non ſacris reliquiis, non B. Mariæ virginitati pepercit. Horret animus ea prodere litteris, quæ de illius nefaria improbitate Græci ſcriptores memoriæ prodidere. Eadem tempeſtate Zachariæ pontificis eximia virtus enituit. Rachis Longobardorum rex Peruſiam oppugnabat. Ad eum Zacharias in caſtra venit, cæleſtis Numinis, ſi pergat, intentans iram. Itaque ille

1. Zon. l. 3. Cedren. Paul. Diac.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Zacharias Rom. pontifex.

(*a*) *Al. Edd.* Is bimus coronatus (qua etiam ex cauſa Porphyrogeniti nomen, quod primus tulit, ei convenit) & in ſocietatem, &c.

ille ſubita religione perfuſus obſi-
dionem ſolvit, ac protinus Ro-
mam progreſſus ſe cum uxore, ac
8. filia conſecrat Deo. Ipſe Benedi-
ctino habitu ab ipſo pontifice indu-
tus Caſſinum recipit ſe, clarior
ſpreto regno, quam geſto. Valuit
9. fortaſſis apud Rachim recens Ca-
10. rolomanni exemplum. Is quippe
Annon. l. 4. Caroli Martelli filius atque heres,
Regin. l. 2. paterni exitii (ut ferunt) denun-
Friſin. l. 5. ciatione, oſtentoque commotus
Caſſinati diſciplinæ ſe addixerat,
magnarumque dabat documenta
11. virtutum. Zacharias porro, Chil-
perici Franciæ regis ignavia da-
mnata, Pipinum Martelli filium,
Francis proceribus approbanti-
12. bus, regem appellat. Chilpe-
ricus regno exutus quietem in
13. cœnobio vitam egit. Per idem
Annon. l. 4. tempus Aiſtulphus, cui Rachis
Paul. Diac. frater Longobardiæ regnum lega-
Sigeb. chron. verat, Ravenna potitus, cætera
exarchatus oppida, ac Pentapo-
14. lim in ſuam ditionem redegit. Hic
15. finis inſtituti ab Narſete exarcha-
tus fuit. Aiſtulphus ergo ſucceſſu
elatus, in Pontificiam ditionem
populabundus irrumpit, extrema
minitans Romanis, niſi ſe, ſua-
que

Rachis rex Longobardorum Benedictinum habitum ſumit. Carolomanus fit monachus.

Pipinus rex Franciæ a Zacharia Rom. pontifice appellatur. Chilpericus ex rege Franciæ monachus. Aiſtulphus rex Longob. exarchatu potitur.

Digitized by Google

que dedant. (*a*) Itaque Stephanus 16.
II. pontifex ad Pipinum regem 17.
contendit in Galliam, petiturus Annon.
auxilium. Nunquam alias ante ma- l. 4.
jor Romani pontificis majeſtas vi- 18.
ſa. Venienti pontifici ad tria paſ- 19. Regin.
ſuum millia proceſſit obviam rex. l. 2.
Repente ad pontificis conſpectum 20.
deſilit equo, eumque procumbens Friſin.
cum conjuge, liberis, ac regni l. 5.
proceribus excipit, cuncto popu-
lo cum canticis occurrente. & ipſe
rex equi pontificii frænum tenens,
eum deducit ad regiam. Subinde 21.
Pipinus transgreſſus Alpes Ariſtul-
phum bello petit: acie victum, Pa-
piæque circumſeſſum tandem per-
pulit, ut exarchatum (nunc Roma-
nia dicitur) & Pentapolim, quæ
Anconam, & quatuor alias Piceni
urbes continebat, pontifici trade-
ret. Inde in Galliam regreſſus A- 22.
quitaniam, & Vaſconiam ſubigit:
auctum Franciæ regnum Carolo fi-
lio legat. Aiſtulpho interim extin- 23.
cto, Deſiderius dux Tuſciæ ſucceſ- 24.
ſerat, qui regni proferendi avidus
Romanam ditionem invaſit. Adria- 25.
nus

Stephanus Rom. pontifex a Pipino R. F. honorificentiſſime excipitur.

Aiſtulphus a Pipino victus exarcharum & Pentapolim pontifici tradit.

Pipini donatio.

Pipinus Aquitaniam, & Vaſconiam ſubigit.

Adrianus

(*a*) *Al. Edd.* Itaque Stephanus III. pontifex (ſecundum vulgo numerant, ob brevitatem pontificatus præteriti, qui vere ſecundus fuit) ad Pipinum, &c.

Digitized by Google

26. nus tum Rom. pontifex erat. Qui
Annon. l. 4. expertam Franci regis imploravit
fidem. Carolus ergo Deſiderium res
27. Paul. Diac. ablatas pontifici reſtituere abnuen-
tem commiſſo prælio fundit,
28. fugatque. Papiæ deinde obſeſ-
Sigeb. chron. ſum, maliſque domitum in dedi-
29. tionem accipit. Ita rex domi-
nandi avidus, regnum augere
moliens amiſit, nobilior ad poſ-
teros Longobardico regno perdi-
to, quam Alboinus inchoato.
30. Stetit id regnum annos circiter
31. CCXX. Carolus victoria ingens
Annon. l. 5. Regin. l. 1. Romam profectus, cunctis Ro-
manorum ordinibus obviam effu-
ſis, cum ingenti ſignificatione læti-
32. tiæ excipitur. Ingreſſus urbem pe-
dibus ad apoſtoli Petri ædem ve-
nit, ubi eum pontifex præſtolaba-
33. tur cum patribus ſedens. Congreſ-
ſus eorum ingentem ſpeciem pon-
tificiæ majeſtatis apud Romanos,
34. Galloſque fecit. Quippe rex dum
complexu a pontifice excipitur, ve-
nerabundus ejus oſculatus eſt pe-
35. des. Inde Pipini patris donationem
ſanxiſſe non contentus, eam muni-
fice cumulat, Corſica, Sardinia,
Sicilia, ducatu Spoletano, Tuſco-
36. que adjectis. Cæterum Italiæ par-
tem, quam Longobardi tenuerant,
re-

Rom. pontifex. Deſiderius rex Longobardus a Carolo Magno victus regnoque exutus.

Longobardiæ regnum extinctum

Carolus Magnus Romæ ſummo honore excipitur.

Carolus Magnus pedes pontificis oſculatur.

Caroli Magni donatio.

imp. anno Chriſti 711. Philippico imp. oculi effoſſi.

quantum in ipſo fuit, abrogavit; Cedren. Sigeb.
ſed non impune. tertio imperii 2.
anno oppreſſus a ſuis in convivio,
& oculis captus exſilio multatur.

CAP. XV.

ANASTASIUS II.

A Chriſto nato anno DCCXIII.

Anaſtaſius II. qui & Arthemius imp. anno Chriſti 713.

ANASTASIUS II. ſive Ar- 1.
themius, ut erat vir egregie Zon. l. 3. Cedren. Regin. l. 1.
doctus, piusque, ſacra ſimulacra
impenſe fovit. Cæterum pio, pro-
boque principi ducum improbitas 2.
obfuit. Milites injurioſius tracta- 3.
ti, Theodoſio Adramytteno im-
perium deferunt. Igitur Anaſta- 4.
ſius perditis rebus, deponit prin-
cipatus inſignia: ac ſibimet impe-
rare aſſueſcit monaſtico habitu
ſumpto. Par Adramytteni con- 5.
ditio. Primo imperii anno non-
dum exacto, a Leone Iſauro ejus
duce captus, & initiatus ſacris,
quietiorem, quam in imperio vi-
tam egit.

Anaſtaſius imp. efficitur monachus. Adramyttenus imp.

CAP.

Cap. XVI.

LEO ISAURUS ICONOMACHUS.

A Chriſto nato anno DCCXVI.

1\. LEo Isaurus Iconoma- Leo I-
Zon. l. 3. chus otio ab hoſtibus fruens ſaurus I-
Cedren. cum Deo, diviſque bellum im- conoma-
Regim. pium geſſit. nam ſacrarum cultum chus imp.
l. 1. anno Chriſti 716.
2\. imaginum velut ex Ethnicorum
errore natum primus adniſus eſt
tollere ex orbe Chriſtiano. quæ
res ei cognomen Iconomachi de-
3\. dit. Igitur Chriſti, Deiparæque Unde I-
effigies, Judæis auctoribus, con- conoma-
cremavit in foro, minaci edicto chi co-
propoſito in eos, qui ſacras aſſer- gnomen.
varent imagines. Gregorius ergo Grego-
4\. II. Rom. pontifex in concilio Ro- rius II.
mano decrevit imagines ſacras ad Rom. pontifex.
juvandam imperitæ multitudinis Leonis imp. po-
memoriam eſſe retinendas: ipſum pulares
autem Leonem anathemate percu- jureju-
lit, popularibus ejus ſacramento rando a pontifice
5\. ſolutis. Cujus decreti fama Ro- abſoluti. Populo-
manos, Campanos, Ravennates, rum de-
& Pentapolitanos a Leonis impe- fectio ab
6\. rio abrupit. Haud leviore pœna imperatore.
Deus ſchiſma in Hiſpania vindica-

vit, quam Dei vicarius hæreſim
Vitizæ Hiſpan. regis libido inſignis, & contumacia.
in Italia vindicarat. Vitiza Viſigo- 7.
thorum rex libidine ardens uxori- Roder.l 3.
bus ac pellicibus impleverat re-
giam. Igitur, ut liberiore licentia 8.
frueretur, epiſcopos, ac ſacerdo-
tes ſuo exemplo, edictoque pri-
mum conjugibus, aut pellicibus
Hiſpania deficit ab auctoritate Rom. pontificis.
irretivit; inde a Rom. pontificis,
qui talia flagitia laturus non erat,
auctoritate ſemovit. Ergo gens 9.
Saraceni, Roderico rege victo Hiſpania potiuntur, anno poſt Chriſt. natum 738.
omnis in luxuriem effuſa, brevi
ſenſit iram ultoris Dei. Saraceni ab 10.
Juliano comite filiæ ab rege viola-
tæ probrum ulturo ex Africa ac-
cerſiti, in Hiſpaniam trajiciunt;
Gothici regni finis in Hiſpania.
ac Roderico rege acie victo, re-
gionem ſubigunt anno a virginis
partu ferme DCCXL. Hic Go- 11.
thici regni exitus in Hiſpania fuit Sigeb. chron.
CCC. circiter anno, quam cœ-
perat. Alii deinceps Saracenorum 12.
duces ex Mauritania transvecti in
Hiſpanias, Viſigothis oppreſſis
Aſtures, & Cantabri cladis immunes.
rem Gothicam in plura diſtraxere
regna. Aſtures tamen, Cantabri, 13.
Sardinia a Saracenis ſubacta.
cæteræque montanæ gentes com-
munis cladis immunes etiam aliis
perfugium præbuere. Subinde Sar- 14.
Germania baptizatur.
dinia quoque a Saracenis ſubacta.
Cæterum hanc jacturam, Ger- 15.
manis ad Chriſti fidem aggregatis,

(a) Gre-

(*a*) Gregorius III. pont. ſarſit.

Batholdi Friſonum ducis ſtultitia.

16. Qua tempeſtate Batholdus dux Fri-
Sigeb. chron. ſonum inſigne ſtultitiæ documen-
17. tum dedit. Cum ad Vilfrandum
epiſcopum baptizandus accederet,
ſciſcitatus ab eo eſt, apud inferos-
ne, an apud ſuperos, plures eſſent
18. majorum ſuorum. Ubi plures a-
pud inferos cruciari accepit. *Satius*
19. *eſt*, inquit, *ut plures ſequar*. Ita-
que expers baptiſmi triduo mo-
riens damnatorum numerum auxit.

Gregorii III. pont. factum memorabile.

20. Inſigne dein Rom. pontificis fa-
21. ctum traditur. Gregorius Luitpran-
dum Longobardorum regem,
urbe obſeſſa, ſuum petentem ca-
put ultro adiit, infeſtumque ho-
ſtem adeo dictis, & ſubmiſſione
placavit, ut ille ſupplicis pontifi-
cis Rom. verecundia, ſeſe ad ejus
22. proſterneret pedes. Itaque apoſto-
lorum corpora veneratus ſine ullo
23. maleficio reducit exercitum. Per

Carolus Martellus Franciæ princeps dictus.

Annon. l. 4. Regin. l. 1. Sigeb chron. eadem tempora Carolus Martel-
lus, Pipini magiſtri aulæ filius,
paterno titulo non contentus
Franciæ princeps eſt appellatus:
& novum titulum nobilis ſubinde
24. victoria decoravit. Ingentem Sa-
racenorum manum ex Hiſpania in
Aquitaniam Eudonis ducis accer-

(*a*) *Vel potius* Gregorius II.

Saracenorum CCCLXX. millia uno prælio cæſa.

ſitu transgreſſam incredibili cæde
proſtravit. Fama eſt uno prælio ad 25.
CCCLXX. hoſtium millia cæ-
ſa. Hæc inter Gregorius III. ter- 26.
tio Romæ concilio pro ſacris ima-

Leoni Iconomacho abrogatum imperium a Rom. pont. Gregorio III.

ginibus habito, Leoni Iconoma-
cho abrogavit imperium. Ergo 27.
Luitprandus ad vacui ſpem impe-
rii erectus, urbem obſidet, Rom.
imperii titulos a pontifice expreſ- 28.

Luitprandus rex Longobardorum Marcelli metu, urbis obſidionem ſolvit.

ſurus. Sed incaſſum ſpes viſque 29.
omnis cecidit. Carolus Martellus 30.
a Gregorio eſt imploratus. Luit-
prandus Martelli denunciatione
ab incepto deterritus. Inde Mar- 31.
tellus liberatæ obſidione urbis titu-

Anthimus & Amorrheus Saracenorum reges.

lo nitens Anthimum, & Amor-
rheum Saracenorum reges, Fran-
ciæ fines ingreſſos, ingenti clade
illata repulit. Et Pelagius Comitis 32.

Pelagius regius juvenis Aſturiæ regnum inſtituit.

Cantabri filius, vir impiger juxta, Rader. Tolos. l. 4.
ac pius, unicum afflictæ Hiſpaniæ
auxilium, ex Cantabriæ latebris
emerſus, Aſtures ad ſpem liber-
tatis erexit. Collecta igitur Aſtu- 33.
rum manu, divino favente Numi-
ne, ingentes Saracenorum edidit

Alphonſus Catholicus Galliciæ regno initium fecit.

ſtrages; rex appellatus Auſturiæ
regnum inſtituit. Hujus deinde 34.
gener, heresque Alfonſus cogno-
mento Catholicus, fuit eximia re-
ligione, cultuque templorum, qui
a Re-

a Recaredo Gothorum rege pro-
35. gnatus. Hic, prolatis finibus,
Galleciæ regno initium fecit: in
Aſturia Legionem urbem de bar-
36. baris recepit. quæ urbs regia de- Reges Legionenſes.
inde fuit, ac ſedes regum, qui ex
37. eo Legionenſes ſunt appellati. At
Gul. Tyr. l. 19. Abathamius Calypha Abdime- Abathaminus Calypha.
lechi nepos, Ægypto ſubacta, Cayrum condidit.
Cærem urbem regiam (Cayrum
vocamus) ubi Memphis olim fue-
38. rat, condidit. Idemque primus
39. Ægypti Calypha eſt appellatus. ex Calyphæ duo.
quo tempore Calyphæ duo, alter
Baldacenſis, alter Ægyptius eſſe
40. cœperunt. ſubinde Leo Icono-
machus mortalibus juxta, & im-
mortalibus, infeſtus, inviſusque
XXV. tyrannidis ſuæ anno, ex
41. inteſtinorum dolore deperiit. Qui
hoc pernicioſior fuit, quod Con-
ſtantinum filium patre deteriorem
reliquit heredem. Diſpari omnino
42. eventu Carolus Martellus eodem Caroli Martelli obitus.
anno decedens, Carolomano, &
Pipino filiis legavit regimem Fran-
ciæ.

Cap. XVII.

CONSTANTINUS V. COPRONYMUS.

A Chriſto nato anno DCCXLI.

Conſtantinus V. Copronymus imp. anno Chriſti 741. Unde dictus Copronymus.

CONSTANTINUS V. COPRONYMUS ex eo dictus, quod infans dum ſacra ablueretur aqua, lavacrum ſtercore inquinarat, ſacra omnia (quod patriarcha prædixerat) polluit. (*a*) Is bimus coronatus, & in ſocietatem imperii impietatisque adſcitus a patre, non divorum templis, non ſacris reliquiis, non B. Mariæ virginitati pepercit. Horret animus ea prodere litteris, quæ de illius nefaria improbitate Græci ſcriptores memoriæ prodidere. Eadem tempeſtate Zachariæ pontificis eximia virtus enituit. Rachis Longobardorum rex Peruſiam oppugnabat. Ad eum Zacharias in caſtra venit, cæleſtis Numinis, ſi pergat, intentans iram. Itaque ille

1\. Zon. l. 3. Cedren. Paul. Diac. — 2. — 3. — 4. Zacharias Rom. pontifex. — 5. — 6. — 7.

(*a*) *Al. Edd.* Is bimus coronatus (qua etiam ex cauſa Porphyrogeniti nomen, quod primus tulit, ei convenit) & in ſocietatem, &c.

Digitized by Google

ille ſubita religione pertuſus obſi-
dionem ſolvit, ac protinus Ro-
mam progreſſus ſe cum uxore, ac
8. filia conſecrat Deo. Ipſe Benedi-
ctino habitu ab ipſo pontifice indu-
tus Caſſinum recipit ſe, clarior
ſpreto regno, quam geſto. Valuit
9. fortaſſis apud Rachim recens Ca-
10. rolomanni exemplum. Is quippe
Caroli Martelli filius atque heres,
paterni exitii (ut ferunt) denun-
ciatione, oſtentoque commotus
Caſſinati diſciplinæ ſe addixerat,
magnarumque dabat documenta
11. virtutum. Zacharias porro, Chil-
perici Franciæ regis ignavia da-
mnata, Pipinum Martelli filium,
Francis proceribus approbanti-
12. bus, regem appellat. Chilpe-
ricus regno exutus quietem in
13. cœnobio vitam egit. Per idem
tempus Aiſtulphus, cui Rachis
frater Longobardiæ regnum lega-
verat, Ravenna potitus, cætera
exarchatus oppida, ac Pentapo-
14. lim in ſuam ditionem redegit. Hic
15. finis inſtituti ab Narſete exarcha-
tus fuit. Aiſtulphus ergo ſucceſſu
elatus, in Pontificiam ditionem
populabundus irrumpit, extrema
minitans Romanis, niſi ſe, ſua-
que

Rachis rex Longobardorum Benedictinum habitum ſumit. Carolomanus fit monachus.

Annon. l. 4. Regin. l. 2. Friſin. l. 5.

Pipinus rex Franciæ a Zacharia Rom. pontifice appellatur. Chilpericus ex rege Franciæ monachus.

Aiſtulphus rex Longob. exarchatu potitur.

Annon. l. 4. Paul. Diac. Sigeb. chron.

que dedant. (*a*) Itaque Stephanus 16.
II. pontifex ad Pipinum regem 17.
contendit in Galliam, petiturus Annon.
auxilium. Nunquam alias ante ma- l. 4.
jor Romani pontificis majeſtas vi- 18.
ſa. Venienti pontifici ad tria paſ- 19. Regin.
ſuum millia proceſſit obviam rex. l. 2.

Stephanus Rom. pontifex a Pipino R. F. honorificentiſſime excipitur.

Repente ad pontificis conſpectum 20.
deſilit equo, eumque procumbens Friſin.
cum conjuge, liberis, ac regni l. 5.
proceribus excipit, cuncto populo cum canticis occurrente. & ipſe rex equi pontificii frænum tenens,
eum deducit ad regiam. Subinde 21.

Aiſtulphus a Pipino victus exarchatum & Pentapolim pontifici tradit. Pipini donatio. Pipinus Aquitaniam, & Vaſconiam ſubigit.

Pipinus transgreſſus Alpes Ariſtulphum bello petit: acie victum, Papiæque circumſeſſum tandem perpulit, ut exarchatum (nunc Romania dicitur) & Pentapolim, quæ Anconam, & quatuor alias Piceni urbes continebat, pontifici tradere-
ret. Inde in Galliam regreſſus A- 22.
quitaniam, & Vaſconiam ſubigit: auctum Franciæ regnum Carolo fi-
lio legat. Aiſtulpho interim extin- 23.
cto, Deſiderius dux Tuſciæ ſucceſ- 24.
ſerat, qui regni proferendi avidus

Adrianus

Romanam ditionem invaſit. Adria- 25.
nus

(*a*) *Al. Edd.* Itaque Stephanus III. pontifex (ſecundum vulgo numerant, ob brevitatem pontificatus præteriti, qui vere ſecundus fuit) ad Pipinum, &c.

26. nus tum Rom. pontifex erat. Qui
Annon. l. 4. expertam Franci regis imploravit
fidem. Carolus ergo Deſiderium res
27. ablatas pontifici reſtituere abnuen-
Paul. Diac. tem commiſſo prælio fundit,
28. fugatque. Papiæ deinde obſeſ-
Sigeb. chron. ſum, maliſque domitum in dedi-
29. tionem accipit. Ita rex domi-
nandi avidus, regnum augere
moliens amiſit, nobilior ad poſ-
teros Longobardico regno perdi-
to, quam Alboinus inchoato.
30. Stetit id regnum annos circiter
31. CCXX. Carolus victoria ingens
Annon, l. 5. Romam profectus, cunctis Ro-
Regin. l. 1. manorum ordinibus obviam effu-
ſis, cum ingenti ſignificatione læti-
32. tiæ excipitur. Ingreſſus urbem pe-
dibus ad apoſtoli Petri ædem ve-
nit, ubi eum pontifex præſtolaba-
33. tur cum patribus ſedens. Congreſ-
ſus eorum ingentem ſpeciem pon-
tificiæ majeſtatis apud Romanos,
34. Galloſque fecit. Quippe rex dum
complexu a pontifice excipitur, ve-
nerabundus ejus oſculatus eſt pe-
35. des. Inde Pipini patris donationem
ſanxiſſe non contentus, eam muni-
fice cumulat, Corſica, Sardinia,
Sicilia, ducatu Spoletano, Tuſco-
36. que adjectis. Cæterum Italiæ par-
tem, quam Longobardi tenuerant,
re-

Rom. pontifex. Deſiderius rex Longobardus a Carolo Magno victus regnoque exutus.

Longobardiæ regnum extinctum

Carolus Magnus Romæ ſummo honore excipitur.

Carolus Magnus pedes pontificis oſculatur.

Caroli Magni donatio.

Regnum Italiæ inſtitutum.

retinet ſibi. id regnum Italiæ ap- 37.
pellatum. Eodem tempore & 38.
pontificia majeſtas in occidente,
& in oriente catholica religio il-

Catholicorum perſecutio Copronymi.

luſtrata. Dum Copronymus, qua- 39.
ſi indicto bello, divos, catholi-
cosque perſequitur, complures
martyres fecit. Et Berythi (urbs 40.

Chriſti crucifixi effigies a Judæis acta in crucem.

eſt Syriæ haud ignobilis) Chriſti Sigeb. chron.
crucifixi effigies ab Judæis per lu-
dibrium (*a*) rurſus acta in crucem,
effuſo ſalubri cruore, tanti ſceleris
convertit auctores. Copronymus 41.
porro cum de Bulgaris triumphaſ- Zon. l. 3.
ſet, adeo ardenti correptus eſt fe-
bri, ut ſe vivum conjectum in

Copronymi interitus.

flammas clamitaret. Deceſſit, 42.
cum imperaſſet poſt obitum patris
annos XXXV. Idcirco illi pro- 43.
rogatum imperium credas, ut ſan-
ctarum honor imaginum, plurimo-
rum teſtium ſanguine ſanciretur.

Catholicorum cædes maxima.

(*b*) Conſtat quippe plures ab eo 44.
Catholicos martyrio affectos,
quam ab ullo Ethnico tyranno
Chriſtianos.

(*a*) *Al. Edd. expunxerunt voc.* rurſus.
(*b*) *Al. Edd. hab.* Tradunt quippe, &c.

CAP.

Digitized by Google

Cap. XVIII.

LEO IV. PORPHYROGENITUS.

A Chriſto nato anno DCCLXXVI.

1. Zon. l. 3. Cedren. Paul. Diac. LEO IV. PORPHYROGENITOS (*a*) dictus quaſi in purpura genitus, quod a patre adhuc infantulus aſcitus eſſet in ſo- 2. cietatem imperii. Itaque a puero cum patre, inde ſolus, demum cum filio imperitavit, mali corvi, 3. ut dicitur, malum ovum. Quippe patris exemplo ſanctarum imaginum cultores indignis vexavit mo- 4. dis. Cæterum V. tyrannidis ſuæ anno, manifeſtas divino Numini 5. pœnas dedit. Nam cum coronam Annon. l. 5. Sigeb. chron. auream gemmis inſignem ex æde S. Sophiæ ſublatam capiti impo- 6. ſuiſſet ſuo, ſtatim peſtifera correptus febri miſere abſumitur. Ac ne dubia morbi cauſa foret, in ejus capite carbunculi extiterunt. 7. At Carolus rex Franciæ, proferendæ religionis avidus, Saxones

[Leo IV. Porphyrogenitus imp. anno Chriſti 776. Cur Porphyrogenitus dictus. Catholicorum perſecutio Leonis Porphyrogeniti. Leonis Porphyrogeniti interitus.]

(*a*) *Al. Edd.* & ipſe dictus vel a natali cubiculo, cui nomen eſſet purpura, vel quod ipſe quoque a patre adhuc infantulus, &c.

Saxones a Carolo Magno ad Chriſti fidem compelluntur.

nes ſubinde rebellantes armis domitos ad Chriſti ovile compellere inſtitit.

CAP. XIX.
IRENE.
CONSTANTINUS PORPHYROGENITUS.

A Chriſto nato anno DCCLXXXI.

Irene Auguſta cum Conſtantino Porphyr. imp. anno Chriſti 781.

IRENE Auguſta Leonis uxor virili animo, & conſilio mulier, primo cum CONSTANTINO PORPHYROGENITO filio ſuo imperavit: inde regimine amota, cum filii flagitia ferre non poſſet, adnitentibus legionibus, imperio potitur. Conſtantinus in oculos procerum ſæviens, orbatus eſt oculis, & in cuſtodiam traditus. Atque ut manifeſta eſſet Dei ultoris ira, ille ipſe dies fuit anni vertentis, quo ipſe oculos effoderat patruo. Ex eo tempore religio in oriente tollere oculos viſa, Irene ſacra refovente. Hæc inter Carolus bello in Hiſpaniam tranſlato, Saracenos magnis afflixit cladibus. Inde Germaniam, Daciam, ipſamque Angliam (ſi Regino-

1\. Zon. l. 3. Cedren. Aunon. l. 5. Regin. l. 2.

Conſtantinus Porphyr. orbatur oculis.

2\. 3. 4. 5.

Germania, Dacia, Anglia a

6\.

ginoni, & aliis credimus) ſube- Carolo Magno ſubacta.
7. git. Inde ad opera pacis verſus magnificentiſſimum Aquiſgranæ templum condidit, ornavitque, & Adriani pontificis per id tempus demortui ſepulcrum carminibus decoravit. Templum Aquiſgranæ conditum.
8. Sigeb. chron. Exin Leo III. pontifex a primoribus Rom. civitatis injurioſe tractatus ad Carolum, unicum auxilium, contendit in Leo III. pontifex ad Carolum confugit.
9. Galliam. Solenni Francorum ritu exceptus, haud ægre eum perpulit, ut Romam ad res compo-
10. nendas tenderet. Cæterum cum rex in conſilio epiſcoporum con-
11. ſediſſet, de criminibus Leoni objectis cogniturus, conſurgentes epiſcopi ſucclamarunt, *Rom. ponti-* Rom. pontifex a nullo mortalium judicatur.
12. *ficem a nullo mortalium judicari.* Quæ vox adeo regium perculit pectus,
13. ut protinus incepto deſiſteret. Leo tamen non ſuprema magis poteſtate, quam innocentia tutus egregie purgavit ſeſe, ſuperos, Deumque
14. conteſtans. Itaque rex violatores pontificis, ipſo extremum ſupplicium deprecante, mulctat Carolus Magnus a Leone III. pontifice imperator creatur, anno poſt Chriſt. natum 800.
15. Zon. l. 3. Cedren. Paul. exilio. Pontifex ergo illuſtria in eccleſiam Rom. Caroli merita remunerans ipſo anno DCCC. natali Chriſti die, eum imperatorem appellat, tutela eccleſiæ eidem tradita.

Ita

Digitized by Google

Imperium ad Francos pervenit.

Ita Rom. imperium, ob deſtitu- 16.
tum a Græco imperatore Eccle- Diac. l. 23.
ſiæ patrocinium, pervenit ad Francos.

HO-

HORATII TURSELLINI, *EPITOMÆ* HISTORIARUM a mundo condito *LIBER VII.*

CAPUT I.

CAROLUS MAGNUS.

A Chriſto nato anno DCCC.

I. Annon. l 5 Zon. l. 3, Regin l. 2. Friſin. l. 5. CAROLUS MAGNUS primus e gente Francorum ingenti vel ſua, vel gentis laude imperium occidentis obtinuit. Carolus Magnus imp. anno Chriſti 800.
2. Ac primum Irenes Au-
3. guſtæ nuptias ambire cœpit, vires orientis Rom. imperio adjecturus. Cæterum cum, fœdere icto, de connubio per legatos ageretur, Nicephorus Patritius indignum ratus omnia ad Latinum Auguſtum vergere, rem turbavit; tumultuque per eam occaſio-

ſionem Byzantii concitato, Irenem comprehendit; eaque in Lesbum relegata, ipſe vacuum invadit imperium. Mox legatis ad 4.
Carolum deſtinatis, pacem cum eo, fœdusque renovat, ut alter orientis, alter occidentis, Augusti, fratresque inter ſe eſſent.
Quicquid Italiæ hinc a Neapoli, 5.
inde a Siponto in mare procurrit, cum ſuis e regione inſulis, ad Græcum, reliqua pars ad Latinum imperatorem pertineret. Fœderis 6.
conditionibus adjectum, ut Venetiæ liberæ ab utroque imperio, & immunes forent. Ea urbs ante 7.
annum ferme CCCL. in Adriatici ſinus paludibus inchoata, paulatim ingentibus auctibus creverat incolarum, opumque. Cæterum 8.
eodem anno inteſtina Venetorum diſcordia, Joanne duce exacto, turbavit remp. & Francica irritavit arma. Joannem Nicephorus 9.
Græcus imperator per vim reſtituere parabat. Itaque Obelerio 10.
tribuno, ac Venetis, Caroli juſſu, Pipinus ſubſidio venit. Qui ut 11.
Obelerium, quod Francis ſtuderet, ab urbe exactum vidit; in ipſos Venetos arma convertit. Ergo terra, marique Venetias ag- 12.
greſ-

Irene in Lesbum relegata.

Nicephorus Patritius imperator Græcus.

Fœdus inter Carolum, & Nicephorum.

Venetiarum urbs libera.

Venetorum diſcordia.

Franci Venetis bellum inferunt Pipino duce.

greſſus Metamaucum, quæ tum
13. ducum ſedes erat, occupat. Inde
rivum altum, quo cives cum Bea-
to duce confugerant, lintribus ac
ratibus haud ſane feliciter tenta-
14. vit, ita multis Francorum milli- **Francorum clades in vadis Venetiarum.**
bus, qua locorum iniquitate, qua
vadorum fraude amiſſis, Raven-
15. nam remigravit inglorius. Nec ita **Florentia condita.**
multo poſt, Romoaldo Beneven-
ti duce domito, ceſſit e vita Ber-
16. nardo filio ſuperſtite. Hæc inter
Carolus Florentiam (*a*) condidit.
17. Exin duodecim Pares Franciæ in- **Pares XII. Franciæ.**
18. ſtituit. Pariſienſe excitavit gy- **Pariſienſe gymnaſium.**
19. mnaſium. Huic Papienſem acade- **Papienſis academia inſtituta.**
miam adjecit, Bononienſem qua-
ſi vetuſtate prolapſam reſtituit, non **Bononienſis academia reſtituta.**
minus Muſarum, quam Martis
20. alumnus, fautorque. Cæterum
nova res maturæ jam ejus gloriæ a-
21. liquid impoſuit labis. Alphonſi **Alphonſus Caſtus rex Gallæciæ.**
Turp. Anno. l. 5. Gallæciæ regis (cui Caſto haud ex
falſo cognomen fuit) rogatu, in
22. Hiſpaniam traduxerat copias. Ibi
adverſus Maſſilium Maurorum re- **Maſſilius rex Maurorum a Carolo victus**
gem recentem ex Africa bellum
23. feliciter geſſerat. Victorem inde
reducens exercitum in deſcenſu
Pyrenei montis Vaſconum inſidiis **Carolus Vaſconum inſidiis exceptus.**
exceptus nobilem accipit cladem.

M Non

(*a*) *Al. Edd. heic rectius hab.* reſtituit.

Non alius locus Francorum ſtrage 24.
celebratior. Roncavalis appella- 25.
tur Rollandi, aliorumque Francorum procerum cæde inſignis.
Sub eam expeditionem Turpinus 26.
Rhemenſis epiſcopus deceſſit, poëtæ, quam hiſtorico propior, idemque Caroli in bellis comes. At 27.
Carolus ſe viribus deſtitui ſentiens, ſacrarum litterarum, ſanctorumque patrum lectioni deditus, anno imperii ſui XIV. exceſſit rebus humanis, vir bello, ac pace ſummus, juſtitiæ, religionis, litterarum cultor eximius, & cum Conſtantino Magno utique comparandus. cujus etiam teſtamentum memorabile. Quicquid in 28.
theſauris fuit, pauperibus, ſacris- 29.
que ædibus legatum. Ludovicus
filius imperii heres, Bernardus ne- 30.
pos Italiæ rex declaratus. Et Caro-
li ætas non ducibus ſolum, ſed et- 31.
iam doctis viris floruit. Paulus
Diaconus hiſtoricus, Haymo, 32.
Rabanus, OEcumenius, Suidas, Theophylactus, & Alcuinus Caroli Auguſti doctor per id tempus
illuſtres fuere. Quin ex gymna- 33.
ſiis ab illo inſtitutis magna ſubinde ſeges exſtitit hominum doctiſſimo-
rum. Auxit quoque Caroli famam 34.
Græ-

Turpinus Rhemenſis epiſcopus.

Carolus ſacrarum litterarum ſtudio deditus.

Decedit e vita.

Caroli Magni teſtamentum.

Paulus Diaconus.

Haymo.

Rabanus.

OEcumenius.

Suidas.

Theophylactus.

Alcuinus Caroli Magni doctor.

Græcorum imperatorum infamia.
35. Nicephorus Logotheta ejus æqua- Nicephorus Logotheta imp. Græcus.
Zon. l. 3. lis fuit, homo improbitate, ac perfidia inſignis, & hiante ſemper avaritia infamis. Nam pluribus Avaritia Nicephori.
36. theſauris per fraudem potitus novas coacervandæ pecuniæ excogitavit vias.
37. Quicumque e tenui re ad magnas opes perveniſſent, hos theſauros inveniſſe criminans, fortunis omnibus exuebat.
38. Dum ille urbem regiam his artibus populatur, Saraceni Aſiæ reliquias, Bulgari Thraciam populationibus vexare cœperunt.
39. Itaque pace a Saracenis auro redempta in Bulgaros exercitum ducit, confligit, victos exuit caſtris.
40. ſed victorem ſe- Victorem ſecuritas vincit.
41. curitas vicit. Ab re bene geſta inflatus Auguſtus omnes conditiones pacis repudiabat.
42. Igitur Crumus (Chrunnum alii vocant) Bulgarorum dux, deſperatione audaciam ſtimulante, noctu ex improviſo caſtra Græcorum aggreditur, ingentique edita hoſtium ſtrage, Nicephorum ipſum obtruncat IX. jam imperantem annum, & Auguſti caput ſtipiti infixum, diu ſpectaculo, ludibrioque barbaris Auguſti caput ſtipiti infixum ſpectaculo fuit.
43. fuit. inſigne inſolentis victoriæ documentum.

Digitized by Google

Stauratius imp. Græcus. Michaël Curopalata imp. Græcus.

Nicephoro Stauratius filius annuus imperator, huic Michaël Curopalata ſuffectus, vir penitus a Nicephoro diverſus. 44. Principatu inito nihil prius habuit, quam ut ſpoliatis a Nicephoro bona redderet. 45. Sed pace, quam bello melior exſtitit. 46. A Leone Armenio copiarum præfecto proditus, bello Bulgarico exercitum amiſit. 47. Itaque Leo præpollens opibus a ſuis legionibus imperator ſalutatur. 48. Et Michaël imperii minime tenax, inſignibus ultro Leoni miſſis, altero imperii anno fit monachus, vir utique monaſterio, quam imperio aptior. 49.

Monachus factus.

Leo Armenius imp. Græcus.

Leo Armenius exinde imperare cœpit. 50. Is prælio cum Bulgaris commiſſo, dictis factiſque inclinantem erexit aciem. 51. Itaque victoria parta de Bulgaris triumphavit. 52. Nec bellicis ſolum, ſed civilibus etiam artibus præſtitit. 53. Magiſtratus omnes, delectu ex optimis viris habito, deferebat, nullo relicto loco pecuniæ, gratiæve. 54. Cæterum Iconomachorum deinde errore implicatus, & superum, & mortalium odia incurrit. 55.

CAP.

Digitized by Google

Cap. II.

LUDOVICUS PIUS.

A Chriſto nato anno DCCCXIV.

1. Annon. l. 5. Regin. l. 2. LUDOVICUS PIUS Caroli patris æmulator nihil potius habuit, quam ut præberet ſe patronum eccleſiæ. Itaque Romanos
2. Friſin. l. 5. Sigeb. chron. Leoni III. pontifici inſidiantes per Bernardum Italiæ regem coërcuit. Stephanum inde (*a*) IV. pont. ad ſe in Galliam venientem quanto
3. maximo potuit honore excepit, avitique inſtituti magis, quam ſuæ majeſtatis memor inſidentem equo pontificem Auguſtus ipſe pedes in regiam introduxit urbem.
4. Et Stephanus eum rite inunctum coronatumque appellavit Auguſtum.
5. Ludovicus porro ſubliciæ porticus, qua tranſibat, ſubita ruina mortalitatis admonitus, Lothario filio natu maximo imperium, ac regnum Franciæ legat. Pipinum Aquitaniæ, Ludovicum
6. Bavariæ conſtituit reges. Jus con-
7. firmandi Rom. pontifices Carolo ab Adriano datum remiſit, & pater-

Ludovicus Pius imp. anno Chriſti 14.

Stephanus IV. pont. a Ludovico Auguſto perhonorifice excipitur.

Regnorum diviſio a Ludovico Pio facta.

Ludovici Pii dona-

(*a*) *Alii* V.

tio & explicatio. ternam avitamque donationem explicavit, ſanxitque. Exſtat diploma imperatorium Ludovici. 8.

Bellum civile inter Francos. Cæterum fama de diviſione regnorum, Francorumque procerum favor Bernardum Italiæ regem ad regnum Franciæ ſibi armis vindicandum erexit. Sed impium bellum non majore animo, quam conſilio geſſit. Nam ingenti Ludovici exercitu conterritus ante pugnam patruo tradidit ſe. Hunc igitur ille a judicibus capite damnatum, luminibus orbari ſat habuit, regnoque exutum Italiæ in ordinem coëgit. 9. Volat l. 5. Sigeb. chron. 10. 11. 12.

Arioldus rex Daniæ baptizatus. At Arioldus Daniæ rex cum conjuge, liberis, & Danica nobilitate Moguntiæ baptizatus a Pio imperatore velut auctoramentum religionis, Friſiam accepit. 13. Sigeb. chron.

Leonis Armenii Iconomachi interitus. Per idem tempus Leo Armenius Græcus imperator impius (quippe ſacris imaginibus bellum integraverat) mira quadam ratione vitam cum imperio amiſit. Ipſo natali Chriſti die, de Michaële Balbo majeſtatis reo ſumpturus ſupplicium, deprecante Auguſta, diſtulit pœnam, quæ in ipſum vertit. Nocte inſequenti Balbus e carcere elapſus, cuſtodis opera contra- 14. Zon. l. 3. Cedr. 15. 16.

trahit veterum conjuratorum ma-
17. num. Cum his ſub monachorum
habitu ſicas ferentibus, imperato-
rem in ſymphoniacorum choro
canentem interficit imperii anno
VIII.

18. Balbus adhuc compeditus (cla-
vis quippe compedum non com-
19. parebat) imperator ſalutatur. Qui
Conſtantini Copronymi æmulator
epiſcopos ſacrarum patronos ima-
ginum, qua exilio, qua morte
20. multavit. Cæteroquin Auguſtus
ille Græcus non balbus ſolum,
21. ſed etiam bardus fuit. Jumento-
rum ingenia, atque indolem noſſe
ſibi pulcrum ratus, tardiſſimo ipſe
ingenio erat, rudiſque penitus lit-
22. terarum. Proinde ne pueros ſe
doctiores cerneret, erudiri eos
litteris vetuit.

Michael Balbus imp. Græcus.

Catholicorum perſecutio Balbi Iconomachi.

Balbus erudiri pueros litteris vetat.

23. Saraceni interim Cretam, & Si-
24. ciliam occuparunt. Ludovicus au-
tem Auguſtus Pannoniæ rege do-
mito Lotharium filium Italiæ re-
25. gem deſtinavit. Is igitur Modoë-
tiæ ab archiepiſcopo Mediola-
nenſi rex Italiæ rite appellatus, Ro-
mæ a Paſchali pont. imperatoriis
26. ornatur inſignibus. Subinde Lu-
dovicus Britannis Franciæ incolis
debellatis Rhotomagi legatos Bal-

Creta, & Sicilia a Saracenis occupata.

Lotharius rex Italiæ, Modoëtiæ coronatur.

Digitized by Google

Legati Balbi Græci imp. ad Ludovicum Pium.

bi Græci imperatoris audivit pacem petentes, & de ſacris imaginibus conſulentes. At ille pace data ad Rom. pontificem (is tum erat Eugenius II.) eos rejecit. ſed fruſtra. 27.

Balbi Iconomachi interitus.

Itaque haud ita multo poſt Balbus inceſto ſacræ virginis conjugio potitus phreneſi, & inteſtino viſcerum dolore periit anno poſt invaſum imperium IX. 28.

Theophilus Iconomachus Græcus imp.

29. Zon. l. 3. Cedre.

Hujus heres Theophilus Iconomachus, impietate certans cum patre, ſacras imagines pingi vetuit omnino. Earum loco pecudum, aviumque ſimulacra reponi juſſit. 30. quæ lex magnam piis hominibus, pictoribusque procellam concitavit in oriente. 31.

Pipinus Aquitaniæ rex Ludovicum patrem abdicare imperio coegit.

32. Ann. l. 5. Reg. l. 2. Friſin. l 5.

Et in occidente Pipini Aquitaniæ regis odium adverſus Juditham novercam in nefarium facinus erupit. Fratrum quippe ope, operaque Ludovicum Auguſtum patrem dolo comprehenſum abdicare coëgit imperium. 33.

Ludovicus in priſtinum gradum reſtituitur.

Cæterum Germanorum procerum favore dimiſſus Ludovicus in priſtinum reſtituitur gradum. 34.

Paterna clementia in liberos.

Haud facile alias magis paterna erga impios filios clementia exſtitit. 35. Pipinum, Lotharium impune ulciſci cum poſſet, errati veniam petentes bo- 36.

37. na fide recepit in gratiam. Pipino
exinde mortuo, Carolum ex Ju-
ditha genitum Aquitaniæ regem
38. dedit. Ad extremum prodigioſa
ſolis defectio tantum ejus animo
mœroris incuſſit, ut conſecuto
mœrorem morbo, ſupremum o-
bierit diem anno imperii ſui
39. XXVIII. Ludovici mortem trium
filiorum de paternis regnis certa-
40. men excepit. Igitur poſt acciſas
civili bello Franciæ vires pax deni-
que ita convenit, ut Lothario im-
perium, & Italia, Carolo Fran-
cia, Ludovico Germaniæ regnum
cederet.

Solis defectio mœrorem ac mortem Ludovico Auguſto parit.

Bellum civile Francorum.

41. Per eadem tempora Evechus,
ſive Eunicus vir bello aſper, ex quo
Ariſtæ cognomen traxit, cum ex
Pyreneis jugis in Navarræ plana
deſcendiſſet, multa adverſus Sara-
42. cenos prælia ſecunda fecit. Itaque
belli operibus ingens, primus Na-
43. varræ rex eſt appellatus. Huic
Garſias Ennicus ſucceſſit, non pa-
terna gloria, quam ſua virtute
clarior. cujus filius, ac ſucceſſor
44. ſanctius Garſia multis Cantabriæ
oppidis, ipſaque Pampelona de
barbaris recepta, Navarræ re-
45. gnum propagavit. Hujus inventum
proditur calcei ex crudis coriis

Ruder. Tolet. l. 5. Roder. Sanct. par. 2.

Regni Navarræ origo.

Calcei ex crudis coriis.

(*Abarcas* Hiſpani vocant) quibus ipſe adeo eſt delectatus, ut ex eo Abarca diceretur. Itaque ejusmodi calceis milites inſignes habuit 46.
Regis exemplum. (tantum apud populum regis exemplum valet) quorum egregia virtute Pampelonam a barbaris ſumma hyeme obſeſſam, per obſita nivibus, & concreta glacie loca transgreſſus, obſidione exemit.
Jacobus apoſtolus pugnat pro Hiſpanis. Ordo militiæ S. Jacobi. Raymirus autem rex Legionis Jacobi apoſtoli ſpecie in ſomnis oblata, egregiam de Saracenis victoriam retulit. 47. Rod. Tolet. l. 4. eo prælio apoſtolus ex equo candido, cum vexillo rubra cruce inſigni pro Hiſpanis pugnans in acie conſpectus eſt. 48. Ex quo ordinem militiæ S. Jacobi inſtitutum auctor eſt Didacus Valera: 49. quem ordinem an. MCLXXX. inchoatum ſcribit Volaterranus.
Rabanus, & Aimoinus hiſtorici. Eadem tempeſtate Rabanus, (*a*) & Aimoinus hiſtoricus floruere. 50.

(*a*) *Al. Edd. hoc modo*, & Annonius ſeu potius Aimonius hiſtoricus floruere.

Digitized by Google

Cap. III.

LOTHARIUS.

A Chriſto nato anno DCCCXLI.

1. Annon. l. 5. Sigeb. chron. Regin. l. 2. LOTHARIUS Auguſtus Auſtraſiam regionem, quam ſibi in Francia reſervarat, a ſuo nomine Lotharingiam appellavit. Inde Ludovicum filium regem Italiæ declaratum, conſortem ſibi adjungit imperii. 2. 3. Frifin. l. 6. Cæterum Lotharii principatus magni Chriſtiani orbis cladibus inſignis fuit. 4. Saraceni oram Italiæ depopulati vexarunt Apuliam, Anconam diripuere, 5. Barium occuparunt. Unde crebris excurſionibus Apuliam, Calabriam, Campaniam infeſtam habuere, compluribus oppidis in ſuam ditionem redactis.

Lotharius imp. anno Christi 841. Lotharingia a Lothario appellata. Ludovicus rex Italiæ. Saraceni Apuliam vexant, Anconam diripiunt, Barium occupant.

6. Zon. l. 3. Cedr. Par Saracenorum tempeſtas pervaſit Armeniam, & Theophilus Græcus imp. mœrore deletæ a barbaris patriæ ſuæ conſumptus, interiit anno imperii XII.

Amor patriæ.

7. Exin Michaël Porphyrogenitus adhuc infantulus, Theophili filius, cum Theodora matre imperitavit. 8. At Theodora Auguſta to-

Michaël Porphyrogenitus Græcus imp. Theodoræ Auguſtæ pietas.

M 6 ta

ta a viro diverſa ſacras imagines,
Cauſa ſacrarum imaginum ſublevatur.
quas etiam illo vivo impenſe coluerat, extemplo reſtituit. Juvit etiam 9.
imaginum cauſam ſalus Manueli
tutori imperatoris jam moribundo,
ſi ſacris imaginibus faveret, a monacho quodam promiſſa, & faventi
divinitus reddita. Porro Bulgaro- 10.
rum rege bellum inferenti denun-
Theodoræ Auguſtæ virtus ac ſapientia.
ciavit Auguſta ſemet illi cum exer-
citu obviam ituram. Proinde vide- 11.
ret ipſe quid ageret, cui nec femi-
nam vincere glorioſum foret, & a
femina vinci turpiſſimum. Ea vox 12.
barbarum regem a belli conſiliis a-
vertit. Qui deinde morbo, ac malis 13.
domeſticis afflictus, ſororis (hæc a- Zon. l. 3. Cedr.
pud Theodoram Auguſtam capti-
va Chriſtiane educata fuerat) ad-
monitu Chriſtum invocavit cujus
ope malis repente diſcuſſis Chri-
ſtiana ſacra cum univerſa Bulgaro-
rum gente ſuſcepit. Eodem ferme 14.
tempore Marci euangeliſtæ corpus Sigeb. chron.
Bulgarorum rex cum omni regno baptizatur.
ab Juſtiniano duce Venetias tranſ-
latum præſidio eſſe cœpit urbi jam
opibus præpollenti.

Marci euangeliſtæ corpus Venetias tranſlatum a Juſtiniano Venet. duce.
At Ludovicus Cæſar Romam 15.
profectus avi exemplo oſculum
Sergii II. pontificis obtulit pedi. I- 16.
taque ab eo accepit inſignia, & no-
men Auguſti. Saraceni ſubinde ſuc- 17.

ceſ-

ceſſibus elati trajecerunt in Latium.
18. Ab his apoſtolorum Petri, & Pau-
Sigon. l. 5. li ſuburbanæ Baſilicæ ſpoliatæ. La-
tium omne depopulatum. Pervaſta-
19. ta inde Campania, Tarentum di-
20. reptum. Super hæc Veneta, & Con-
21. ſtantinopolitana claſſis, quæ barba-
ris occurrerat, cum clade ingenti
repulſa, ut facile appareret illam
non tam barbariæ vim eſſe, quam
22. iram divini Numinis. Sed tandem
cæleſtis ira recidit in iræ miniſtros.
23. Onuſti præda domum repetentes
fœda tempeſtate coorta, pariter
cum præda obruuntur fluctibus. Pau-
24. cis interjectis annis alia Saraceno-
rum manus in Latium transmiſit ea
mente, ut ipſam orbis terræ arcem
25. diriperet Romam. Cæterum Leo
Sigeb. chron. IV. Rom. pontifex tribus claſſi-
bus, Neapolitana, Amalphetana,
Cajetanaque, quæ urbi ſubſidio ve-
nerant, fretus, Romanas copias
nulla re magis, quam divinis myſte-
riis armatas emittit in barbaros, &
26. pii, pieque adminiſtrati belli felix
exitus fuit. Navali pugna Saracenus
ad Oſtiam ſuperatus, & inſignis
eſt relata victoria, quæ populo
27. Rom. antiquam navalis triumphi
ſpeciem præbuit. Inde Leo IV. pont.
S. Petri ædem, refectis argenteis
valvis, quas Saracenus abſtulerat,

Ædes S.S. Apoſtolorum Petri & Pauli a Saracenis direptæ.

Saraceni onuſti præda ſubmerguntur.

Navalis Romanorum de Saracenis victoria.

Ædes Apoſtoli Petri a Leone IV.

M 7 mag-

Digitized by Google

pont. exornata & mœnibus cincta. Urbs Leonina.

magnifice exornat, atque ut in poſterum tuta ab incurſionibus foret, circundat mœnibus. Nova 28.
urbs Leonina conditoris nomine appellata. Fuit idem pontifex e- 29.
tiam miraculis clarus, cujus ſanctitatis fama Adeolphum, ſive Adilulphum Angliæ regem Romam

Adilulphus rex Angliam pontifici Rom. vectigalem fecit.

excivit. Is benigne exceptus a pon- 30.
tifice Angliam vectigalem Rom. Polm.
eccleſiæ fecit argenteo nummo in chron.
ſingulas familias impoſito, qui B. Petri nummus etiam noſtra memo-

Nummus B. Petri in Anglia.

riæ dicebatur. Lotharius porro 31.
Auguſtus controverſiæ tollendæ cauſa Beneventanum ducatum ita diviſit, ut Adelgiſius Beneventi, Siconolphus Salerni, & Capuæ principes eſſent: quæ Salernitani & Capuani principatus fuere primordia. At Lotharius ipſe, cum

Capuanus, & Salernitanus principatus.

poſt deceſſum Ludovici patris, 32.
annos XV. imperaſſet, rerum humanarum pertæſus abdicavit ſe imperio, & in Prumienſi monaſterio dicavit ſe Deo, nobilior depoſito principatu, quam adminiſtrato. Pa-

Lotharius ex imperatore monachus. Lotharii hereditas liberis diviſa.

terna hereditas ita liberis diviſa. Im- 33.
perium cum regno Italiæ penes Lu- 34.
dovicum ſtirpis maximum manſit.
Carolo provincia & altera Bur- 35.
gundia; Lothario Burgundia al-

te-

36. tera cum Lotharingia ceſſit. Sunt qui ab Lothario rege Lotharingiam appellatam velint. Per idem
37. tempus Ado epiſcopus Viennenſis hiſtoricus floruit.

Ado epiſcopus Viennenſis, hiſtoricus.

Cap. IV.

LUDOVICUS II.

A Chriſto nato anno DCCCLVI.

1. Regin. l. 2. Friſin. l. 6. Annon. l. 5. Sigeb. chron.

LUDOVICUS II. imp. avitæ in pontificem obſervantiæ haud parum memor, Nicolao pontifici ad ſe in caſtra tendenti obviam progreſſus, pontificalem fræno deduxit equum. Ab eodem pontifice libido notata Lotharii
2. regis, qui conjuge repudiata, pel-
3. licem duxerat. Et rex cum proceribus Lotharingiæ, Romam ſui purganda cauſa profectus in mendacio exitium invenit. Nam cum
4. ipſe, ac proceres apud pontificem mentiti, ad ſacram euchariſtiæ menſam acceſſiſſent; omnes intra finem vertentis anni variis caſibus
5. ſunt exſtincti. Inter hæc domi-
6. nandi cupido turbavit Italiam. A-

Sigon. l. 5.

delgiſus Beneventanus princeps Sedoanum Saracenorum Barienſium

Ludovicus II imp. anno Chriſti 856.

Ludovicus imperator Nicolaum pont. ſummo honore excipit.

Mendacium exitiale.

Sedoani Saraceno-

rum ducis populationes Campaniæ.

ſium ducem in Capuanum princi-
pem incitarat. Igitur barbarus po- 7.
pulabundo exercitu Campanum
agrum ingreſſus, obvias Chriſtia-
norum copias fundit. Inde victo- 8.
ria elatus magnam Campaniæ par-
tem populatur. Venafrum etiam 9.
ſubigit. Et alii ſubinde Saraceni 10.
prædæ dulcedine illecti Apuliam,
Calabriamque occuparunt. Itaque 11.
Ludovicus Auguſtus exercitum in
Saracenum ducit. Capuam, cu- 12.
jus perfidiam expertus erat, vi
captam magna delet ex parte. Cæ- 13.
terum Barium Saracenorum ar-
cem ſumma ope oppugnare ador-
tus, tandem irrito incepto receſ-
ſit.

Apulia, & Calabria a Saracenis occupatæ. Capua a Ludovico imperatore magna deletur ex parte.

Nec vero Saracenis Italiam u- 14.
rentibus, orientis imperium ab
hac peſte intactum fuit. Michaël 15. Zon. l. 3.
Porphyrogenitus, matre, ac tu- Cedren.
toribus regimine amotis, Barda
avunculo auctore, totum ſe ludis,
ac nequitiæ dederat. Tandem Sa- 16.
racenis proxima regiæ urbi loca
populantibus, præſenti tandem
periculo excitus occurrit hoſti.
Sed delicatus imperator ſine mag- 17.
no certamine victus caſtris exui-
tur, ludo videlicet, quam bello
aptior. Exin Bardam proditionis 18.
com-

Michaëlis, Porphyrogeniti nequitia.

19. compertum per Baſilium Macedo- *Baſilius Macedo Græcus imp.*
nem ducem interficit. Baſilium in
compotatione temulentus ſocium
20. adſciſcit imperii. Qui deinde in
convivio imperium remigi a
Michaële delatum ægre pa-
tiens, Auguſto ſuper menſam
obtruncato, ſibi imperium vindi-
cat.

21. Hujus deinde claſſe ſubnixus
Sigon. Ludovicus Romanus imp. Barium
terra, marique oppugnare inſtitit.
22. Tandem anno quarto urbs capta.
23. Sedoanus ipſe in Francorum poteſ- *Sedoanus in Francorum poteſtatem redigitur.*
24. tatem redactus. Cæterum Ludovi-
ci nimia facilitas in victoria bel-
25. lum inſtauravit. Barbarus ab eo *Sedoani perfidia.*
dimiſſus, accitis novis ex Africa
copiis, Capuam, aliaque finiti-
ma oppida ſuæ ditionis fecit.
26. Ergo Ludovicus ira furens in
perfidum hoſtem agmen citatum
27. rapit. Cætera oppida haud mag-
28. no negotio recepta. Capua vix
tandem fame domita in deditio-
29. nem venit. Eadem tempeſtate *Syracuſæ a Saracenis captæ.*
30. Syracuſas a Saracenis captas auc-
Cedr. Sigeb. chron. Friſin. l. 6. Sigon. 6. tor eſt Cedrenus. Ludovicus por-
ro, Saracenis Campania expulſis, *Saraceni Campania expulſi.*
Beneventi ab ſecuritate, magnum
adiit vitæ, famæque diſcrimen. *Adelgiſi Beneven-*
31. Adelgiſus Beneventi princeps cum
ſub-

ſubdola oratione perſuaſiſſet Auguſto, ut exercitum dimitteret, prætorium a præſidio nudum armis. atque igni oppugnare inſtitit. Itaque Auguſtum ſacramento adigit, nunquam ſe in poſterum Beneventi fines ingreſſurum, neque eam injuriam ulturum. At Ludovicus, Romæ jurejurando a pontifice abſolutus, Adelgiſum bello illato exegit Italia. Paucis interjectis annis Ludovicus Mediolani moritur, anno principatus XX. nulla virili ſtirpe relicta. Quæ fama patruos ejus Carolum Calvum Franciæ, & Ludovicum Germaniæ reges ad imperii certamen accendit. Cæterum Joannis VIII. pontificis Rom. prudentia, & auctoritate oriens incendium reſtinctum eſt. Contentio ab armis ad jus revocata, coactoque epiſcoporum concilio imperium Carolo Calvo Ludovici Auguſti patruo omnium conſenſu datum. Per eadem tempora Sclavi Dalmatiæ incolæ cum Sueropilo rege ad Chriſtum adjuncti. Hungari, Bulgarique ad Chriſti fidem a rege traducti; qui monachus factus ubi ſenſit a Trebellio filio regnum ad deorum cultum revocari, coacto exercitu

[Left margin: …tani principis dolus in imper. — Adelgiſus Italia exigitur. — Contentio ab armis ad jus revocata. — Sclavi baptizati. — Hungari, & Bulgari Chriſtiani facti.]

[Right margin: 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. Chron. Pol. Bonfin. l. 10. 39. Blon. Dec. 2. l. 2. Sigeb. chron.]

ercitu filium bello victum capit, & effoſſis oculis in cuſtodiam conjicit, regnumque minori filio adminiſtrandum tradit, Chriſtiana religione ſalva.

Cap. V.

CAROLUS CALVUS.

A Chriſto nato anno DCCCLXXVI.

1\. Annon. l. 5. Regin. l. 2. Friſin. l. 6. CAROLUS CALVUS Magni nepos, a Joanne VIII. Romæ Auguſtus rite appellatus, pontificem ingentibus coluit donis. Carolus Calvus imp. anno Chr. 876.
2\. Sunt qui Joannem VIII. feminam fuiſſe fabulentur. Joannes VIII. pont. falſo femina fuiſſe dicitur.
3\. Sigon. l. 4. & 5. Quod falſo creditum veri locum apud imperitum vulgus obtinuit, ſive muliebris pontificis facies (*a*) ſive effeminata vita fabulæ dederit locum.
4\. Calvus porro Berengarium Forojulienſibus, Vidonem Spoletanis duces dedit, magnarum Italiæ turbarum auctores futuros.
5\. Ipſe autem Auguſtus bello parum prudens, felixque habitus.
6\. Carolus Craſſus Ludovici Germaniæ regis filius ar- Caroli Calvi imp. cala-

(*a*) *Al. Edd.* Sive effeminatus interdum vigor fabulæ dederit locum.

Digitized by Google

mitas ex imprudentia. arma Francis inferebat, huic Calvus cum exercitu improvide occurrit: militemque vigiliis, nocturnoque itinere atque imbri fatigatum objecit hoſti. Itaque ſine certamine victus, amiſſo exercitu fugit. Nobiliſſimus quisque Francorum captus, ſed clementer exercita victoria, captivi indulgenter habiti, gratisque dimiſſi. Quæ res Craſſo in præſentia decori, inde etiam emolumento fuit. Exin Calvus Normannos Franciam effuſe populantes non armis, ſed donis repreſſit. Ingens ſubinde Romæ extitit motus. Joannes pont. Romanorum procerum conſpiratione comperta, Formoſum Portuenſem epiſcopum (*a*) aliosque conjuratos ſolemni ignominia notavit. Cæterum domeſticas inſidias externa vis excepit. Saraceni, qui Tarentum tenebant, Salernitanos, Amalphetanos, Neapolitanosque perpulere, ut Romanam invaderent ditionem. Et adventantis cum exercitu imperatoris opem intempeſtiva mors avertit. Jam Calvus, quod præter Francorum principum morem diademate, ceteroque habitu auguſtior in-

Margin notes: Formoſus Portuenſis epiſc. ignominia notatus. — Calvi in veſtitu inſolentia. — Sigeb. chr.

Right margin numbers: 7. (occurrit) 8. (gatum) 9. (fugit) 10. (corum) 11. (cita) 12. (habiti) 13. (etiam) 14. (nis repreſſit) 15. (Romanorum) 16. (tavit) 17. (invaderent) 18. (Jam Calvus)

(*a*) *Al. Edd.* & conjuratos.

incederet, cœperat eſſe proceri-
19. bus inviſus. Itaque Mantuæ per morbi occaſionem Sedechiæ Judæi medici fraude exſtinctus, documento fuit, quam tuto Chriſtia-
20. norum ſalus Judæis credatur me-
21. dicis, imperavit annos II. Inter quæ Latium impune a fœderatis
22. hoſtibus populatum. Majus etiam
23. in Campania damnum acceptum. Docibilis dux Cajetanus prælio victus a Saracenis, Garilianum oppidum efferatis conceſſit hoſtibus, ex quo multa, graviaque
24. in Romanam ditionem mala fluxere.

Judæi medici fraude imperator exſtinguitur.

Latium depopulatum.

Garilianum oppidum conceſſum Saracenis.

Cap. VI.

LUDOVICUS BALBUS.

A Chriſto nato anno DCCCLXXVIII.

1. Anno. l. 5. Friſin. l. 6. LUDOVICUS BALBUS Calvi filius, & heres Joannem VIII. pont. ad ſe venientem Lugduni honorifice excepit more
2. Regin. l. 2. majorum. Itaque ab eo viciſſim Auguſti inſignibus, ac titulis de-
3. coratur. Cæterum gravi diutinoque implicitus morbo, imperator

Ludovicus Balbus imp. anno Chr. 878.

ter nullus fuit. Igitur regio ornatu 4.
ad Ludovicum filium miſſo, eum
Franciæ regem appellat. ipſe de-
cedit anno imperii ſui II. 5.

Baſilii Græci imp. juſtitia.

Iisdem ferme temporibus inſig- Zon. l. 3. Cedren.
nis juſtitia, ac religio Baſilii Ma-
cedonis Græci imperatoris enituit. 6.
Is quippe magiſtratus integerrimis
mandabat viris, maximeque ab
ambitione alienis. & ipſe quoties
vacaret, judiciis aderat, præco-
nibus per urbem circummiſſis, qui
denuntiarent adeſſe Auguſtum e-
jus ope, aut opera uti volentibus.

Baſilii imp. liberalitas in caritate annonæ.

In ſumma caritate annonæ apertus 7.
publicis horreis cum maximo fiſci
detrimento populi inopiam leva-
vit. Nec facile alius plura templa 8.
vel inſtauravit, vel condidit. Ju- 9.
dæorum complures etiam pecunia
ad Chriſti ſacra pellexit. Barbaro- 10.
rum quoque ingentem vim, in his

Ruſſi ad Chriſtum traducti.

Ruſſos, ad veram traduxit reli-
gionem, miſſo ad eos egregiæ 11.
ſanctitatis epiſcopo. Igitur propi-
tio Deo bella contra Saracenos fe-
liciter per duces geſſit. Ameras Sa- 12.
racenorum rex cum exercitu cæ-
ſus, Cretenſium claſſis oppreſſa. 13.

Tarentum de Saracenis receptum.

Tarentum de Saraceno receptum.

CAP.

Cap. VII.

CAROLUS CRASSUS.

A Chriſto nato anno DCCCLXXX.

1. CAROLUS CRASSUS Germaniæ rex Joanni VIII. pontificis acceſſitu in Italiam venit, ab eoque imperii inſignia accepit, ut unus pontifex (quod nemini præterea contigit) tres crearet Auguſtos. 2. Nec defuit Craſſo materia virtutis, & gloriæ. Normannos gentem e Scandia, Franciam populantes acie vicit, victos non tam in ſuam, quam in Chriſti redegit ditionem. 3. Gothofredus rex cum tota gente Chriſtianus factus. 4. regio in Francia Normannis data, quæ deinde Normannia fuit. 5. Atroces deinceps duorum principum inter venationes caſus produntur. 6. Carolomanus rex Franciæ ex apri vulnere obiit. 7. Baſilius imp. Græcus cervi cornibus transfoſſus, 8. effuſis inteſtinis, efflavit animam anno imperii ſui XX. 9. Miſerior etiam Craſſi Auguſti exitus fuit. Nam cum corpore ſimul, & ani-

Margin notes: Friſ. l. 6. Regin. l. 2. Sigb. chr. — Zon. l. 3. — Regin. l. 2. — Annon. l. 5.

Carolus Craſſus imp. anno Chr. 880. — Normanni cum rege baptizati. — Normannia. — Venatio periculoſa.

animo languere cœpiſſet; a Germanis regio nomine exutus, & novo exemplo patruus fratris filio Arnulpho in tutelam datus; ſic ut Auguſtus ab eo victum emendicaret. tantumque ex tam inſigni contumelia mœroris hauſit, ut haud ita multo poſt migrarit e vita anno XII. quam imperare cœperat. vir tribus regnis Germaniæ, Galliæ, Italiæ, & imperii titulis (quod præter Carolum Magnum, & Ludovicum Pium nemini contigit) clarus, ſi parta regna, majeſtatemque regiam æque tueri, ac parare potuiſſet. Exin cum imperatoriæ ſtirpis virtus, indolesque defeciſſet, Francicum quoque imperium defecit anno poſtquam cœperat (a) XC. Itaque regnum Italiæ cum imperio ad Italicos principes devolutum eſt, quorum æmulatio imperandi avida magnis motibus concuſſit Italiam. Berengarius quippe Forojulienſes dux Adriani III. pont. decreto ſubnixus, rex Italiæ appellatur anno poſt Chriſtum natum DCCCLXXXIV. Subinde Vido Spoleti dux Stephano V. pont. favente, rex Italiæ ſalutatus, Beren-

Regin. l. 2.

Craſſus imp. tutelæ commiſſus.

10.

Francicum imperium deficit, cum annos XC. perduraſſet.

11.

Imperium ad Italicos principes devolvitur.

12.

13.

14.

Berengarius rex Italiæ anno poſt Chriſtum natum 884.

Regin. l. 2.

Vido rex Italiæ.

15.

(a) *Al. Edd.* LXXXIV.

rengario duobus præliis debellato, viam ſibi ad imperium fecit.

Cap. VIII.

V I D O.

A Chriſto nato anno DCCCXCII.

1. Regin. l. 2. Friſin. l. 6. Vido imperatoriis inſignibus, titulisque (a) a Stephano pont. decoratus, primus Italicæ gentis imperavit. Vido imp. anno Chr. 892.
2. Sigeb. chron. Cæterum nec quietum, nec diuturnum ejus imperium fuit. Haud ita multo poſt Arnulphus Carolomano genitus, rex
3. Sigon. l. 6. Germaniæ, Vidonem Italiæ regno exutum compulit Spoletum.
4. ita Berengarius Arnulphi beneficio regnum recipit.
5. Et Vido Arnulphum inſectans ad Tarum amnem ſubita ſanguinis vomitione exſtinguitur anno principatus III.
6. Ea tempeſtate Hiſpanienſes Saraceni in Italiam delati, Fraxinetum arcem Cortiarum Alpium cepere, unde in Longobardiam excurrentes Garilianenſium populationes pro- Saraceni Fraxinetum occupant.

N

(a) *Imo* a Formoſo *uti melius hic habent alia Edd.*

Formoſus Rom. pontifex. propemodum æquarunt. Et Romæ Formoſus deformatus quidem a Joanne pont. ſed tamen elegantia 7.
doctrinæ, ac morum nobilis, pontificatum obtinuit. Quæ deinde 8.
res ingentium in urbe turbarûm materiem præbuit. Berengarius 9.
porro Lamberto Vidonis filio bellum inferente, ob iræ impotentiam deſertus a ſuis, regnum amiſit. 10.
Arnulphus ſubinde a Formoſo Regin. l. 2. Sigeb. chr.
Roma per occaſionem leporis capta. pontifice ad urbis, Italiæque turbas ſedandas evocatus, Romam obſedit, quam diu fruſtra oppugnatam per occaſionem leporis forte in urbem refugientis capit, Romanis ſtationibus ludicro hoſtium inſequentium clamore, atque impetu, tanquam vero, conterritis. 11.
Hoc ſolum deerat urbi victrici orbis terræ dedecus, ut a lepore capta diceretur. 12.
Arnulphus igitur cæſis factioſis, ac turbulentis civibus, a Formoſo pontifice inſignia, titulumque extorquet Auguſti. 13.
Ex eo tempore Germani proceres ſibi jus imperii, & ſi nondum maturum, nec jure partum, præpropere uſurparunt.

CAP.

CAP. IX.

ARNULPHUS.

A Chriſto nato anno DCCCXCV.

1. ARNULPHUS ex Caroli Mag- Arnulphus imp. anno Christi 895.
Regin. l. 2. Friſin. l. 6. Sigeb. chron. ni ſtirpe ſanguinem magis, quam indolem trahens, vi partum, violenter geſſit imperium. Cum de nocte agmen duce-
2. ret, libido eum cepit Berengarii Arnulphi imp. vecordia.
Sigon. l. 6. laternam præferentis excœcandi. Quod ille ubi ſenſit, trepidus ab-
3. jecta laterna profugit. Hæc vecor-
4. diæ fama Arnulphum cunctis Ita-
5. licis populis inviſum fecit. Itaque ille Lamberto regi infenſus, ple-
6. risque Italiæ urbibus captis, Firmum obſedit. Obtinebat eam urbem Vidonis conjux, eademque
7. Lamberti regis mater, vafra mulier in paucis; cujus fraude vene-
8. num Auguſto a famulo ſuo datum ferunt. Mox gravi lethargo oppreſſum ſolviſſe illum obſidionem, ad ultimum phtiriaſi conſumptum, periiſſe anno poſt partum impe-
9. rium III. Ei Ludovicus filius a Germanis proceribus ſubrogatus, ſolo
10. nomine Auguſtus. Eadem tem-

 peſta-

peſtate nova Hunnorum manus e Scythia in Pannonia conſedit. Hi deinde Hungari appellati, Hungariæ nomen dedere, ac Ludovico Arnulphi filio debellato, ſtipendiariam fecere Germaniam. Romæ interim ex contentione partium infandum facinus ortum. (b) Stephanus VI. pontifex, peſſimo exemplo, Formoſi pontificis velut vitio creati acta reſcidit, irrita declarata conſecratione eorum, qui ab illo initiati fuerant ſacris. Indignum deinde facinus proditur. Formoſi cadaver effoſſum, & in conſpectu omnium pontificalibus exutum inſignibus, & cum profano habitu in Tiberim projectum ferunt.

Hungaria. Germania ſtipendiaria. Formoſi pont. acta reſciſſa. Formoſi cadaver in Tiberim abjectum.

Regin. l. 2. 11. Friſin. l. 6. Sigeb. chro. 12. 13. Platin. 14. 15.

Cap. X.

LAMBERTUS.

A Chriſto nato anno DCCCXCVIII.

1\. Friſin. l. 6. Sigeb. chro. Sigon. l. 6.

Lambertus imp. anno Chri. 898.

LAMBERTUS a Stephano pont. appellatus Auguſtus in magna eccleſiæ Rom. perturbatione imperium geſſit. Romanus Ste- 2.

(b) *Alii* Stephanus VII.

Stephano ſublectus, Formoſi cau-
ſam inde ſuſcepit ; ejusque corpus
ad Tiberina oſtia repertum refer-
3. ri in urbem juſſit ad ſepulturam.
Id cum Vaticanæ inferretur ædi,
ſacræ imagines venerabundæ exci-
pere viſæ, divino Numine ejus
4. pontificatum approbante. Proin-
de pontifex in conventu epiſcopo-
rum Formoſum, ſacriſque ab eo
initiatos in integrum reſtituit.
5. Subinde Lambertus Auguſtus
Francorum imperatorum donatio-
6. nes ratas eſſe juſſit. Cæterum Itali-
ci principes, ut ante Berengarii,
ita deinde Lamberti ſeverum im-
perium exoſi, conſilia de illo pel-
lendo agitarunt audaci magis co-
natu, quam proſpero eventu. In-
7. ſidiæ patefactæ, de conjuratis ſup-
plicium ſumptum. Sed Lamberto
8. ut cautio ſaluti, ita ſecuritas exi-
tio fuit. Inter venandum curſu fa-
tigatus quietem capiebat uno Hu-
gone cuſtode, cujus pater in con-
9. juratis fuerat. Is igitur paternæ cæ-
dis magis, quam imperatoriæ lar-
gitatis memor valido fuſte ſopitum
ſomno occidit Auguſtum altero
10. principatus anno.

Formoſus in integrum reſtitutus.

Zon. l. 3. Cedr.

Et Leo Græcus Auguſtus per
id tempus ſimili periculo perfunc-

Leo imp. Græcus.

 tus

tus eſt diſſimili exitu. Accedenti ad aram templi, ſupplicandi gratia (*a*) Cæſari, fuſtis cervicibus a ſicario incuſſus vitam utique ademiſſet, niſi penſilis lychnus forte intercedens ruentem fregiſſet ictum. Quo caſu admonitus impe- 12.
Conſtantinus Porphyrogenitus imp. Græcus.
rator Conſtantinum filium pæne infantem Cæſarem creat. Inde 13. moriens Alexandro fratri parvum filium ſuum commendat, eidemque imperium legat adulto tradendum Cæſari.

Exinde novum in Italia bellum. 14. Berengarius, Lamberto functo, 15. tertium regno Italiæ potiebatur, Friſin. l. 6.
Ludovicus Provinciæ rex.
cum Ludovicus provinciæ rex Ludovici II. Auguſti nepos ad aviti regni ſpem erectus bellum intulit Berengario. Cum res parum pro- 16. ſpere cederet, pacem cum hoſte fecit, hac lege ut nunquam in poſterum in Italiam ſe rediturum juraret. Sed jurisjurandi religionem regnandi cupido vicit. Itaque cum maximis copiis transgreſſus Alpes, ſummis Longobardorum ſtudiis
Ludovicus rex Italiæ.
recipitur, ingentique principum gratulatione rex Italiæ ſalutatur. Romam inde progreſſus a Benedicto IV. rite appellatur Auguſtus.

Per

(*a*) *Al. Edd. delent voc.* Cæſari.

Sigeb. chro. Per eadem tempora Regino Prumienſis Abbas, & Ado Vienenſis, nobiles annalium ſcriptores extitere, quibus Simeon metaphraſtes ſuppar numeratur. Regino Ado. Simeon metaphraſtes.

CAP. XI.

LUDOVICUS.

A Chriſto nato anno DCCCC.

1\. Regin. l. 2. Sigon. l. 6. LUDOVICUS III. ob neglectam jurisjurandi religionem haud diutino eſt uſus imperio. Biennio poſt cum pulſo ex Italia Be- Ludovicus III. imp. anno Chri. 900.
2\. rengario, Veronam quoque cepiſſet, victorem ſecuritas perdidit.
3\. Berengarius ubi eum ſecurum ab hoſte copias omnes dimiſiſſe cognovit, occulte in Italiam inſinuat ſe, & corruptis portarum cuſtodibus, Veronam ſilentio noctis ingreſſus cum fida neceſſariorum manu Ludovicum aggreditur nihil ta- Ludovico imp. effoſſi oculi.
4\. le metuentem. Capto cum perjurii exprobatione oculos effodit.
5\. Cæcum in ordinem cogit. Ipſe re-
6\. cepta Verona regnum ter amiſſum recipit; quod pacate deinceps per Berengarius ter amiſſum Italiæ regnum obtinet.
7\. annos tenuit XX. Cæterum Italis pacem colentibus a barbaris otium

Digitized by Google

Hungari Italiam populantur.

non fuit. Hungari pervaſtatis Bavariæ, Saxoniæque finibus invadunt Italiam, & omnia longe ac late populantes ipſam regni ſedem 8.
Papiam petunt. Sed Berengario cum ingentibus copiis occurrente, capeſſunt fugam, multisque ſuorum amiſſis, petunt ab Italis, ut recepta omni præda ipſos incolumes abire ſinant. 9.

Victoriæ inſolentia.

Superbum a victoribus reſponſum redditum, quod in ipſos vertit. 10.
Quippe victi deſperatione ad audendum accenſi Italos incautos cædunt, fugantque. 11.

Effugium hoſtibus ultro aperiendum.

Documentum ad poſteros effugium hoſtibus ultro aperiendum.

Hungari Venetias penetrant armis.

Hungari ergo victoria inflati Tarviſium, Viceriam, Patavium fœda populatione deformant. 12.
Exin Venetias contractis ad id lembis trajiciunt, & Clodia ceterisque circa urbem locis perpopulatis, non Metamaucum modo, sed etiam Rivoaltum primi mortalium, poſtremique tentarunt. 13.
Tandem a Petro Venetorum duce navalibus copiis repulſi ad Apenninum uſque omnia depopulando pervaduut. 14.
Ad ultimum accepta a Berengario grandi pecunia remigrant domum auro victi, non armis. 15.
Sub id tempus Sergio III. ponti- 16.

tifi-

Digitized by Google

Sigeb. chro. tifice Cluniacenſis ordo ab Odone Ordo Cluniacenſis.
(is ex Benedicti diſciplina erat) in
Burgundia inſtitutus.
17. Ludovico autem Germaniæ re-
ge, qui e Caroli Magni ſtirpe ul-
timus fuit exſtincto, Conradus e Conradus Cæſar.
Franconia vir bello inclytus a Ger-
manis proceribus rex, & Cæſar
appellatur, qui adverſus Hunga-
18. ros bene pugnavit. Huic ſepten- Henricus Cæſar.
nio poſt rebus humanis exempto
Henricus Othonis Saxoniæ regis
19. filius ſubrogatus. Qui Hungaris
Franciam, Alemanniam, Saxo-
niamque vaſtantibus cum exer-
citu occurrit, votoque nuncu- Hungari pene deleti.
pato victor (*a*) barbaros pæne de-
20. levit. Inde Carolum Simplicem Carolus Simplex Franciæ rex.
Franciæ regem adverſus rebelles
tutatus, & regem & regnum
ſibi devinxit, Lotharingia recep-
21. ta. Saraceni porro, qui Garilia- Saraceni Calabria, Apulia, Benevento potiuntur.
num tenebant, Calabria, Apu-
lia, Benevento, aliisque Romanæ
ditionis urbibus potiti, vicina ur-
bi loca incurſare cœperunt. Cæ-
22. terum a Joanne X. pont. per
Sigeb. chro. Saracenum transfugam, adjecta va- Saraceni domiti.
lida Romanorum manu, multis,
magnisque afflicti cladibus, Gari-
23. lianum recipiunt ſe. At Joannes
N 5 pont.

(*a*) *Al. Edd.* hoſtes.

pont. omnibus ferme Italiæ principibus, ipſoque Conſtantino Porphyrogenito imp. Græco ad ejiciendos Italia Saracenos concita-

Saraceni, Gariliano expulſi, cæſique.

tis, Garilianum obſedit. Tandem 24.
barbari, deſerto oppido, fugientes intercepti, & ad unum cæſi.
Satis conſtat pio bello divinam 25.
opem adfuiſſe. Sigebertus auctor 26.
eſt, in præliis adverſus Saracenos Sigeb. chr.

Apoſtoli Petrus, & Paulus pro Romanis pugnant.

apoſtolos Petrum, & Paulum pro Romanis pugnantes eſſe conſpec-
tos. Pari eventu Hungari in Ger- 27.
mania, & Saraceni in Italia op-
preſſi. Hungari cum tributum 28.
contra fas impoſitum repeterent ab Henrici exercitu occidione oc-

Hungarorum clades.

ciduntur. tributum, quod repete- 29.
bat hoſtis, Deo victoriæ auctori conſecratum, & ſacris ædibus, pauperiſbuque diviſum.

Cap. XII.

BERENGARIUS.

A Christo nato anno DCCCCXV.

Berengarius imp. anno 915.

BERENGARIUS interim Au- I.
guſtus a Joanne X. rite appel- Sigeb. chr.
latus, parum quietum habuit impe-

2. perium. Regni proceres Rodulphum Burgundiæ regem in Italiam evocatum, pulſo ejus ope Berengario, regem Italiæ ſalutant. Ergo Berengarius regno exutus altero imperii ſui anno, Veronenſium fraude occiditur. rarum humanæ felicitatis vices variantis exemplum. Et Rodulphum præpropera cupido patrii regni reviſendi Italico regno ſpoliavit. Illo abſente Hungari, Mantua, Brixia, Bergomo, direptis, Papiam ipſam populatione, incendioque fœdarunt. Igitur alienatis & Rodulpho rege populorum animis, Hugo Arelatenſis comes, Lotharii Lotharingiæ regis nepos, ab Italicis principibus evocatur, qui favente Joanne X. pont. Italiæ regnum Rodulpho ademit. Ac ſubinde Papienſium conjuratione ſolerter oppreſſa, tantam apud Italos prudentiæ famam collegit, ut nequaquam ludibrio, ut cæteri reges, ſed admirationi omnibus foret. Nefarium inde facinus traditur a femina ortum. Vido Thuſciæ Marchio Marociæ conjugis inſtinctu, Joannem X. pont. comprehendit, faucibusque cervicali occluſis necavit. Sed paulo poſt

Sigeb. l. 6.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Sigon. l. 6. Sigeb. chro.

10.

Rudolphus rex Italiæ.

Berengarius rarum humanæ viciſſitudinis exemplum.

Hungari iterum Italiam populantur.

Hugo Arelatenſis rex Italiæ.

Hugonis regis prudentia.

Joannes X. pontifex necatur.

Deo tanti ſceleris ultore divinitus exſtinctus eſt ipſe. At Marocia 11. Romæ præpollens opibus, ne gratuitum pontificis parricidium foret, Hugonem Italiæ regem ad ſuas pellicit nuptias, urbis Romæ imperium velut dotale promittens. ita Hugo ſimul cum Marociæ 12. conjugio, urbis imperio potitur. Sed impotentia animi breve id 13. gaudium fecit. Albericus Marocia natus alapa ab Hugone percuſſus, quod parum ſcite manibus miniſtraſſet aquam, ſtimulante ira, Romanos perpulit, ut barbarum urbe exigerent regem. Veteri er- 14. go magiſtratu renovato, ipſe conſul factus exacto rege, urbem regit poteſtate conſulari. Ex 15. quo tempore Romani regibus, pontificibusque contemptis, veteris republicæ formam revocarunt, conſulibus, tribunis pleb. & præfecto urbis ex antiquitate repetitis. Nec mirum: pon- 16. tificatum tenebat illis temporibus Joannes XI. Alberici conſulis frater. Per eadem tempora Ge- 17. nuæ fons per totum diem ſanguine manans imminentem civibus portendiſſe dicitur cladem. Eo- 18. dem quippe anno urbs a Mauris

Hugo Marociæ beneficio Roma potitur.

Hugonis impotentia animi.

Conſul Romæ creatus urbem regit.

Romæ veteris reip. forma revocata.

Genuæ foris ſanguine manat.

Sigeb. chr.

ex

ex improviſo capta ; viri omnes Genuenſium clades.
interfecti ; mulieribus , ac pueris
temperatum ; præda omnis in A- Hungarorum clades.
19. fricam deportata. At Hungari
Campania depopulata. Mario-
rum, Pelignorumque inſidiis cir-
20. cumventi , cæſique. præda ingens
21. de prædatoribus capta. Nec levior
ſubinde Saracenis eſt illata clades.
22. Hugo rex Italiæ Saracenorum, Saraceni Fraxineto ejecti.
qui e Fraxineto maritimam oram
infeſtam habebant , claſſem Græ-
23. co igni cremavit, & ea clades ad-
eo barbarorum opes , atque ani-
mos fregit , ut Fraxinetum ali-
24. quando deſererent. Exin Berenga-
rius exul (Berengarii Auguſti is
nepos erat ex filia) Romanis , Ita-
licisque proceribus conciliatis,
Mediolani gerere ſe pro rege cœ-
25. pit. Tandem res ita convenit, ut
regium nomen penes Hugonem,
& Lotharium ejus filium , regi-
26. men apud Berengarium foret. Cæ-
terum Hugo animi æger trans Al-
pes regreſſus ceſſit e vita.

27. Haud lætior Conſtantini Por-
Zon. l. 3. phyrogeniti Græci imp. exitus fuit.
28. Is Lacapeno ſocero , quem con-
Cedren. ſortem imperii adſciverat , in or-
dinem coacto, tonderique juſſo,
Romanum filium Cæſarem fecit.

Digitized by Google

Qui etſi adhuc puer, habere impe- 29.
Conſtantinus Porphyrogenitus a filio necatur.
rium, quam expectare maluit. I- 30.
taque patrem (a) per annos jam
XL. imperantem veneno ſuſtulit.
ipſe parricidio oblitus invadit im- 31.
Hungari Italiam tertio populantur.
perium. Porro Tapis rex Hunga- 32.
rorum ſub deceſſum Hugonis, ex Sigon. l. 6
Longobardia, Italiaque prædas a-
gebat impune, Lothario ſedente.
At Berengarius pecunia popula- 33.
tionem redempturus, argentum
undique tanta iniquitate extorſit,
ut populationem hoſtium æquaret.
Et decem nummorum modiis 34.
Hungaro datis, cæteram ſum-
mam, quæ major erat, avertit.
Rei indignitas Lotharium ex mœ- 35.
rore in phreneſim lapſum exſtinxit. 36.
Berengarius II. rex Italiæ.
Igitur Berengarius rex ab Italis
ſalutatus cum Adelberto filio re-
gnum obtinuit haud ſane quietum 37.
a bellis. Adeleida Lotharii con-
jux Papia urbe regia, quam dotis
Otho rex Germaniæ.
nomine tenebat, ejecta, Otho-
ni Germaniæ regi nupſit. Otho 38.
igitur Papia dotali urbe per vim
recepta, cum uxore in Germa-
niam remigrat Conrado genero 39.
Lotharingiæ duce relicto ad per-
ſequendum bello Berengarium.
Qui

(a) *Pariſienſ. Edd.* per annos jam XL. imperatorem.

Digitized by Google

40. Qui prælio victus ad victoris
clementiam una cum filio confu-
41. git. Nec fruſtra. Otho receptis in
42. fidem ſupplicibus regibus regnum
43. reſtituit. Cæterum Berengarius
regno recepto, deſeruit fidem.
44. Namque Othone civilibus Italiæ
bellis implicito, ab eo deſcivit.
45. Conradus quippe dux, Othonis
gener Hungaris in ſocerum con-
ductis, in Bavariam deſcenderat;
tanta barbarorum mole, ut vulgo,
niſi a terra abſorberentur, aut ob-
ruerentur a cælo, negarent ſe poſ-
46. ſe vinci. Sed Otho cum expedita
manu eis occurrens, duce inter-
fecto, tanta Hungaros cæde pro-
ſtravit, ut parem (*a*) de barbaris
victoriam Germani nunquam pe-
47. pererint. Sclavos belli ſocios par
48. clades excepit. Inter hæc Beren-
garius pontificiam hoſtiliter ve-
xans ditionem, humana jura, ac
49. divina miſcebat. Igitur Otho
Germaniæ rex Joannis XII. pont.
rogatu in Italiam venit, maximiſ-
que Italicorum antiſtitum proce-
rumque ſtudiis exceptus, Italiæ
50. regno potitur. Ergo Mediolani
rex Italiæ appellatus, Romæ a
Joanne XII. imperatoriis deco-
ra

Othonis clementia inſignis.

Berengarii perfidia.

Hungarorum exercitus maximus.

Hungarorum clades longe maxima.

Sclavorum clades.

Otho Mediolani, rex Italiæ appellatus.

(*a*) *Al. Edd.* de exteris.

Digitized by Google

Rom. imperium devolutum ad Germanos anno circiter 950.

iatur inſignibus. Ita demum Ro- 51.
manum imperium ad Germanos
tranſiit CXL. ferme annis, quam
pervenerat ad Francos.

CAP. XIII.

OTHO I.

A Chriſto nato anno DCCCCLXII.

Otho. I. imp. cognom. Magnus anno 952.

Friſin. l. 6. Sigon. l. 7. Lamb. Hiſtor. Germ.

OTHO Henrici primi Cæſa- 1.
ris filius, primus ex Germa-
na gente legitimus imp. animi,
rerumque geſtarum magnitudine
Magni cognomen invenit. Beren-
garium debellatum, captumque in 2.
Bavariam relegavit. Principibus 3.
Italiæ res novas molientibus par-
tim in Franciam, partim in Saxo-
niam amandatis, Romam venit,
& in turbatores urbis graviter a-
nimadvertit; conſules Italia pulſi.
tribuni plebis (decarchontes voca-
bantur) ſuſpendio necati. Præfe- 4.
ctus urbis, qui tumultus in pontifi- 5.
cem auctor fuerat, inſigni ignomi-
nia notatus. Quippe nudus utre 6.
redimitus, adverſuſque aſino per
urbem circumvectus, inſuper vir-
gis

Othonis Severitas in adverſarios Rom. pontificis.

Digitized by Google

gis cæſus eſt, ſempiternisque vinculis traditus. Inſigne hoc impe-
7. ratoriæ ſeveritatis exemplum non urbem modo, ſed Italiam quoque
8. pacavit. Exinde Otho veterem Veterum imperatorum donatio confirmata.
Sigon. l. 7. Pipini, Caroli, Ludovici donatio-
9. nem novo decreto ſaxit. Almaranum porro generum ſuum Marchionem Montisferrati conſtituit. Marchionum Montisferrati origo.
10. unde illi fluxere Marchiones. Sigebertum quoque, ſive Albertum Canuſini comitis filium Marchionem Ateſtis fecit, quæ Ateſtenſium, ſive Eſtenſium Marchionum Ateſtenſium Marchionum origo.
11. origo fuit. Et Thedaldus Sigeberti Thedaldus frater a Joante XIII. pont. deinde dux Ferrariæ.
12. dux Ferrariæ eſt appellatus. Exin Duo ſoles duo in cælo ſoles viſi, & eodem an- in cælo viſi.
no Otho filius una cum Othone Duo imperatores pater, & filius. patre Romam profectus a Joanne
13. XIII. pont. rite eſt coronatus. Sub
Crom. l. 3. id tempus Mieſlaus Poloniæ dux Polonia cum Mieſlao duce baptizatur.
XIV. cum tota gente Chriſti fidem
14. ſecutus. Haraldus rex Danorum Dania cum Haraldo rege baptiſmo expiatur.
Sigeb. chron. baptiſmate expiatus ad Chriſti fidem regnum omne pellexit.

15. Inter hæc Romanus Conſtanti-
Zon. l. 3. Cedr. ni Auguſti filius in oriente imperi- Romanus Puer imp. Græcus.
16. tavit cognomento Puer. Quippe luxu diffluens, ludisque, & epulis deditus Bringæ cubiculario ſuo regimen mandavit imperii.

Igitur III. principatus anno deliciis conſumptus obiit ganeo verius, quam princeps. Huic ſubrogatus Nicephorus Phocas; cujus principatum variæ clades nobilitarunt. Nam Sicilienſibus Saracenis tributum ex veteri pacto poſtulantibus, tantum imperii probrum haud ferendum ratus, inſtructiſſimam claſſem Manuelis Patritii ductu in Siciliam miſit, honeſto magis conſilio, quam felici. Claſſis temeritate ducis tota periit, & dux cum exercitu cæſus. Aliæ deinde ſuper alias clades acceptæ, quarum illa præcipua. Theophaniam (*a*) ſeu ſororem, ſeu filiam (nam utrumque traditur) Othoni (*b*) Auguſto filio cum deſpondiſſet, miſſos ab Othone in Calabriam ad ſponſam deducendam cum ingenti apparatu, Græca fide trucidandos, ſpoliandosque curavit. Otho igitur Magnus Græcis cæſis, Saraceniſque Italia pulſis, Calabriam, & Apuliam ſubegit. Et Nicephorus qua inertia, qua avaritia popularibus inviſus, Conſtantinopoli

Marginalia: Nicephorus Phocas imp. Græcus. — Calabria, & Apulia ab Othone Magno ſubacta.

Right margin numbers: 17. (Igitur III.) 18. (rius, quam princeps) 19. (runt. Nam) 20. (magis conſilio) 21. (dux cum exercitu) 22. (quarum illa) 23. (dos, ſpoliandosque) 24. Zon. l. 3. (& Apuliam ſubegit)

(*a*) Seu ſororem, ſeu filiam *nempe Romani Pueri, non autem Nicephori Phocæ uti videtur innuere velle auctor.*

(*b*) *Vel potius* Auguſti filio.

li a plebe urbana maledictis, ſaxis-
25. que inceſſitur in foro. Ad ultimum
Theophanionis Auguſtæ juſſu a
Joanne Zimiſce in ſuo lectulo in-
26. terficitur imperii ſui anno XII. In-
terfecti imperatoris præmium,
27. imperium fuit. Inde a Zimiſce
Græco imperatore Theophania
ſponſa ad Othonem filium miſſa,
quæ Romam progreſſa a Joanne
28. XIII. Auguſtæ titulo inſignitur.

Nicephorus imp. Græcus ſaxis appetitur.

Zimiſces imp. Græcus.

Zon. l. 3. Cedr.

Nec ita multo poſt Otho Mag-
nus, pater exſtinguitur, rarum
in longo principatu humanæ feli-
29. citatis exemplum. Quippe eodem
ſemper virtutis, & gloriæ tenore
annos imperavit XXX. nulli im-
peratorum ſecundus, & tranſlato
ad Germanos imperio memoran-
dus, apud quos jam manet annis
amplius DC.

Otho M. rarum felicitatis exemplum.

30. Othoni Magno ætate ſuppar,
ſanctitate prior Stephanus I. rex
Hungarorum fuit, (*a*) qui Gizæ
uxoris opera Chriſtianus factus
Hungaros ad Chriſti fidem adjun-
xit, ac demum pro Chriſto mor-
tem oppetiit, rex martyrio, quam
regno

Sigeb. chr.

Stephanus I. rex Hung. cum tota gente baptizatur.

(*a*) *Al. Edd. ſic. hab.* qui, quod Geiſa pater inchoarat, Hungaros ad Chriſti fidem adjunxit: ac demum religioſiſſime vita perfunctus ſanctorum numerum auxit, apoſtolico rex titulo, quam regio clarior.

Digitized by Google

regno clarior. Per idem tempus Liberus Moſcoviæ, & Vildominus Pruſſiæ duces Chriſto aggregavere ſeſe. 31. Chro. Polon. l. 2.

Moſcovia, & Pruſſia baptizantur.

Felix omnino nomini Chriſtiano ſeculum, quo (a) intra XI. annos Polonia, (b) Dacia, Hungaria, Moſcovia Ruſſia, barbaræ olim nationes, Chriſtianis ſacris manſuefactæ: & tribus regibus, duobus potentiſſimis ducibus Chriſtiana res aucta eſt, ſarciente Numine orientis damnum acceſſione occidentis. 32.

Luithprandus Diaconus Ticinenſis.

33. Per eadem tempora Luithprandus, Diaconus Ticinenſis hiſtoricus claruit.

CAP. XIV.

OTHO II.

A Chriſto nato anno DCCCCLXXIIII.

Otho II. imp. anno 973.

1. OTHO II. imp. paternam virtutem nomine magis, quam indole retulit. Frisin. l. 6. Sigon. l. 7. Cum Lothario Galliæ rege, Germanisque principibus bella geſſit haud ſane fortiter, feliciterque. 2. Itaque cum ejus

(a) *Al. Edd.* intra XC. annos.
(b) *Ita quidem hic hab. Edd. Sed omnino lege* Ruſſia & Dania.

ejus majeſtas apud populares exoleſceret; Italici populi, contempto Auguſti imperio, paſſim li-
3. bertatem uſurpare cœperunt. In pleriſque civitatibus conſules facti; privatis reſpublica conſiliis ad-
4. miniſtrari cœpta. Romæ in primis tumultuatum, & tumultus plures deinceps pontifices exercuit.

In civitatibus Italiæ libertas uſurpari cœpta.

5. Zon. l. 3. Inter hæc Zimiſces orientis Auguſtus Baſilium, & Conſtantinum Romani Cæſaris liberos, imperii conſortes fecit raro ad poſteros ex-
6. emplo. Bellum inde adverſus Ruſſos, Scythicam gentem, feli-
7. citer juxta, ac fortiter geſſit. Fama tenet Theodorum Martyrem in acie pro Græcis viſum eſſe pugnan-
8. tem. Cæterum inclyto ceteroqui imperatori immodica lingua exitio
9. fuit. In Baſilium eunuchum cubicularium ſuum intemperantius invectus lento veneno ab illo exſtinguitur, cum nondum VII. principatus expleſſet annum. Baſilius
10. inde, & Conſtantius fratres concors imperium tenuere. Itaque
11. Creta inſula Saracenos ejiciunt. Saraceno inde milite conducto,
12. claſſem in Italiam deſtinant, Barium expugnant, Apuliam, Calabriamque recipiunt.

Theodorus Martyr in acie pro Græcis pugnat.

Linguæ intemperantia exitialis.

Baſilius & Conſtantinus imp. Græci.

Apulia, Calabriaque a Græcis imp. recepta.

Igi-

Digitized by Google

Othonis II. imp. convivium ſanguinarium.

Igitur Otho cum ingenti exercitu in Italiam regreſſus Romam venit, Italicisque proceribus ad convivium invitatis, inter epulas de ſeditioſis ſupplicium, cæteris inſpectantibus, ſumpſit, inſigni ad memoriam crudelitatis exemplo. 13.

Otho II. ſanguinarius appellatus.

14. ex eo Sanguinarii cognomen Othoni factum, quippe hac cæde imbutus cum inſontibus convivium celebrare ſuſtinuit.

15. Bello deinde Græcis illato, rem primo proſpere geſſit, deinde odio veteris crudelitatis offendit.

Otho a Græcis captus.

16. Namque a Beneventanis copiis ſubito deſtitutus, accepta clade in hoſtium venit poteſtatem.

Divina providentia tutatur Italiam.

17. Qua tempeſtate Saraceni nullo negotio Italiam occupaſſent, ſi ſciſſent uti victoria.

18. Sed deſerta omnia ſine viribus, ſine capite divina providentia tutata eſt, quæ victoribus prædonum potius mentem, quam hoſtium dedit.

Beneventum ab Othone dirutum.

19. Cæterum Otho fuga elapſus, contractis undique copiis, Beneventum ex improviſo capit, diruitque, civium proditionem ulturus.

20. Tandem Romam regreſſus, mœrore animi abſumitur anno imperii ſui X.

Regino Abbas.

21. Per idem tempus Regino Abbas monaſterii Prunienſis chronicon,

con, & Vittichindus rerum Saxonicarum hiſtoriam conſcripſerunt. Vittichindus.

CAP. XV.

OTHO III.

A Chriſto nato anno DCCCCLXXXIV.

1. Friſin. l. 6. OTHO III. Othonis II. filius, Magni nepos, avo, quam 2. Sigon. l. 7. patri ſimilior exſtitit. Is una cum Maria conjuge a Gregorio V. pontifice Auguſtalibus inſignibus de- 3. Chron. Fran. Paul. Æm. Volat. coratur. Quo ferme tempore, regia Francorum ſtirpe exſtincta, Hugo Capetus Othonis Magni ex filia nepos, originem a Carolo Magno trahens Franciæ regno po- 4. titus eſt. Othone III. approbante, Gregorius V. pontifex ſeptem Germaniæ proceribus ad creandum Cæſarem jus ſuffragii dedit. 5. Electores imperii appellati; decretumque ut ab his creatus, Cæſar diceretur; ubi vero Rom. pontificis auctoritas acceſſiſſet, appel- 6. laretur Auguſtus. Egregium porro juſtitiæ documentum principatus 7. Othonis initia nobilitavit. Maria Au-

Otho III. imp. anno 984. Otho III. cum Maria conjuge Romæ imperii inſignibus ornatur. Hugo Capetus Franciæ regno potitur. Septem Electores imperii. Cæſar. Auguſtus. Othonis juſtitia.

Digitized by Google

Auguſta comitem Mutinenſem Sigon. l.7.
nequicquam in ſui amorem pellicere conata, amore, ut fit, in odium verſo, inſontem ultro inſimulavit apud virum ſuum eo crimine, quod in ipſam valebat.
8. Comes de Auguſti fama magis, quam de vita ſua ſollicitus, ubi rem cum uxore ſua femina prudentiſſima contulit, haud cunctanter creduli imperatoris juſſu pœnas capite luit innoxius.
9. Inde comitis conjux Auguſtum in conventu viduis jus dicentem adit; candentique lamina impune manibus tractata, fidem facit virum ſuum inſontem morte multatum, & Auguſtam, falſi criminis architectam, ad ſupplicium vocat.
10. ita illa igni cremata debitas, & libidinis, & calumniæ pœnas exſolvit.
11. Porro Othone in Germaniam reverſo, ingens turba extitit Romæ.
12. Creſcentii conſulis Rom. opera, Joannes pſeudopontifex adverſus Gregorium creatus, pontificem perpulit, ut ad Othonem confugeret.

Creſcentius Rom. conſul.

13. Extemplo igitur Auguſtus infeſto agmine Romam petit.
14. Interim Creſcentius Adriani molem omni ope communierat.
15. Ex quo turris Creſcentii eſt appellata.
16. Cæterum cum

Turris Creſcentii.

cum Romani tandem malis victi
deditionem feciſſent, vis omnis
verſa eſt in auctores malorum.
17. Pſeudopontifex ignominioſe trac-
18. tatus. Creſcentius contra fidem
datam majeſtatis damnatus, &
cum duodecim ſcelerum ſociis
19. ſuſpendio exſtinctus. Mortuo de-
inde Gregorio V. pontifice, Ger-
bertus Ravennas archiepiſcopus,
magiſter olim Auguſti, ſublectus.
20. Sylveſtro II. nomen factum. Ab
Crom. eo Boleſlaus cognomento Crobius
21. primus Poloniæ rex appellatus.
22. Cæterum Sylveſter pontifex ob
exquiſitam reconditarum rerum
ſcientiam, magus falſo eſt habitus
23. ab imperitis. Ex quo horrenda de
24. ejus interitu manavit fabula. Ipſe
porro annus a Chriſto nato mille-
ſimus Saracenico bello inſignis fuit.
25. Saraceni in Campaniam delati
26. Capuam occuparant. Igitur Otho
valida manu barbaros agreſſus
haud minore virtute hoſtes devi-
27. cit, quam felicitate. Capuam re-
cepit. Belli cura perfunctus ad ex-
ſolvendam perfidiæ in Creſcentio
necando religionem animum adje-
28. cit. Ergo Romoaldo Caſſinenſi
abbate auctore, poſt alia piacula,
Archangeli Michaëlis ædem in

Creſcentius cum ſociis ſuſpendio extinctus.

Boleſlaus Crobius Poloniæ rex.

Sylveſter II. pont. falſo magus eſt habitus.

Annus poſt Chriſtum natum M. Capua a Saracenis capta & recepta.

Otho III. nudis adit pedibus Archangeli Michaëlis templum.

Gargano monte ſitam nudus adit pedibus; majore pœnitentiæ, quam victoriæ gloria. Cæterum 29.
Romoaldo ſuadenti, ut imperium cum monaſterio commutaret, obſequi in præſentia noluit. Ita opti- 30.
mum conſilium temere dilatum mora diſcuſſit. Romam profectus 31.
inſolito exſtinguitur caſu. Creſcen- 32.
tii olim uxor regnandi avida ſuis illecebris Othonem pellexerat. Itaque ob ſubitum Auguſti ex urbe diſceſſum ira furens venenatas chi- 33.
rotecas pro munere amatorio ad eum mittit. Qua ille peſte infectus VI. imperii anno abſumitur. Me- 34.
morandum peſtiferi amoris docu- 35.
mentum. Eodem ferme tempore Othonis III. juſſu, apoſtoli Bar- 36.
tholomæi corpus Benevento Romam aſportatum, & in inſula Tiberina, condito ad id templo, ſitum.

Mora optimis conſiliis inimica.

Sigeb. chro. Sigon. l. 7.

Amatorium munus peſtiferum.

Corpus S. Bartholomæi apoſt. Romam aſportatum.

Inter hæc Baſilius Græcus imperator, Phoca Barda tyranno armis 37.
oppreſſo, victoria nitens ſolus imperavit: inane tantum imperatoris nomen fratri reliquit. Bulgaris in- 38.
de ingenti clade domitis Bulgariam 39.
omnem ſubegit. Sed hoſtium victor 40.
ab avaritia victus novis tributis ærarium referſit auro.

Bulgaria a Baſilio Græco imp. ſubacta.

Baſilii imp. avaritia.

Per

41. Per eadem tempora trium in I-
talia populorum, Genuenſium,
Piſonorum, Florentinorumque o-
42. pes auctæ. Genuenſes quippe Cor-
ſicam, Piſani Sardiniam pontifice
annuente de Saracenis recepere.
43. Florentini Feſulis potiti, urbe e-
Jo. Villa. l. 4. verſa, cives Florentiam deduxe-
44. re. ita Florentia crevit Feſularum
45. ruinis. Henricus porro Cæſar in
Germania creatus Mediolanenſi-
bus opem tulit. Ergo Ardoino,
qui regnum Italiæ occupaverat de-
bellato, Romam progreſſus a Be-
nedicto VIII. pont. conſecratur
Auguſtus, cum imperium occi-
dentale vacaſſet annos XII. poſt o-
bitum Othonis III. imperatoris.

Genuenſium, Piſanorum, & Florentinorum opes auctæ.

Feſulæ everſæ.

Henricus in Germania creatur Cæſar.

Henricus a Benedicto VIII. pontifice Romæ conſecratur Auguſtus.

HORATII TURSELLINI, EPITOMÆ HISTORIARUM à Mundo condito LIBER VIII.

Caput I.

HENRICUS II.

A Chriſto nato anno MIII.

Henricus II. Cæſar, ſed I. Auguſtus, anno Chriſti 1003.

Pandulphus Capuanus princeps in Germaniam relegatus.

Principatus Capuanus Pandulpho Theanenſi comiti.

HENRICUS Cæſar hoc nomine II. ſed primus Auguſtus bellicæ virtutis laudem ſanctitatis gloria cumulavit. 1. Friſin. l. 6. Sigon. l. 7.
Donata Romanæ ſedi a Pipino, & aliis imperatoribus rata eſſe juſſit. 2.
Pandulphum inde Capuanum principem, qui ad Baſilium Græcum imperatorem defecerat, acie victum, captumque in Germaniam relegavit. 3.
Principatus Capuanus Pandulpho Theanenſi comiti con- 4.

conceſſus. Henricus Auguſtus pacat Italiam.

5. conceſſus. Exinde Græco exerci-
tu ad Salernum fuſo, fugatoque
6. pacavit Italiam. Cæterum nulla
Henrici laus admirabilior, quam

Henricus imp. Cunegundam uxorem virginem reliquit.

quod Cunegundam Auguſtam pa-
rentibus intactam, ut acceperat,
moriens reddidit. adeo ſanctus
7. imp. virginalem lauream impera-
toriæ prætulit ſtirpi, æterna ma-
gis imperia intuens, quam cadu-
8. ca. Deceſſit XI. principatus anno
9. ſanctimonia clarus. Itaque deinde

Henricus cum Cunegunda uxore in cœleſtium numerum relatus.

cum Cunegunda uxore vitæ ſociâ
in cœleſtium numerum eſt relatus,
ut nominis ſui cultum propaga-
rent, qui generis ſtirpem propa-
10. gare neglexerant. Conradus inde
dux Franconiæ Henrico ſubroga-
11. tus ipſius Henrici ſuffragio. Henri-
co principe, duæ egregiæ ſancto-
rum virorum familiæ ex Benedicti-
no inſtituto profectæ, altera Ca-

Camaldulenſium, & Vallis umbroſæ inſtitutum.

maldulenſis a S. Romoaldo, al-
12. tera Vallis umbroſæ a Joanne Val-
berto inchoata. Eadem tempeſta-
te Turcæ, gens ab Scythis oriun-

Turcæ Hieroſolymam diripiunt.

da, Syriam depopulati Hieroſoly-
mitanum templum, Chriſti ſe-
pulchro nobile ſpoliarunt.

13. Baſilius tum orientis imperium

Baſilii Græci imp. crudelitas.

tenebat, avaritia & crudelitate
14. infamis. Qui verſis in Bulgaros ar-

Cæcatis Bulgaris luſci centuriones præpoſiti.

mis victor XV. hoſtium captivo-
rum millibus effoderat oculos;
uno ſingulis centuriis luſco duce
relicto. Huic LII. principatus an- 15.
no Conſtantinus (*a*) filius ſucceſſit,

Conſtantinus Græcus imp.

qui deliciis, ac deſidiæ addictus,
imperio aliis commiſſo, volupta-

Theſauri male parti, male diſſipantur.

tibus ipſe ſervivit. Immenſos the- 16.
ſauros per fas, ac nefas a patre col-
lectos diſſipavit. Barbarorum 17.
quippe mores non armis, ſed mu-
neribus ſedandos ratus, hoſtes ac-
cendit ad prædam. Servis, quibus 18.
ad verrendum cubiculum, conci-
liandumque ſommum utebatur,
plauſtra pecuniis onuſta donabat.
In aſſeclas profuſus erat ultra fi- 19.
dem. Calumniatoribus deditus, 20.
& in ſupplicia pronus, complures
principum orbavit oculis. Demum 21.

Romanus Agyropolus imp. Græcus.

III. imperii anno moriens Roma-
no Argyropolo per manus imperi-
um tradit: hoc tantum utilis impe-
rator, quod brevis fuit. Hujus fere 22.

Caſimirus ex monacho rex Poloniæ.

æqualis Caſimirus regia ſtirpe na- 23.
tus, Joanne XX. annuente, ex Chron. l. 4.
monacho Cluniacenſi rex Poloniæ Chron. Polon.
factus, regiis virtutibus floruit.

Per idem tempus ſanctius Ma- 24.
jor rex Navarræ, Caſtellæ co- Rhoder l. 5.
mi-

(*a*) *Imo vero* frater, *non* filius: *uti mox pro* patre *etiam leg.* fratre.

Digitized by Google

mitatum uxoris beneficio adeptus,
25. Caſtellæ regem ſe dici voluit. quod Regni
26. regni Caſtellæ initium fuit. Ferdi- Caſtellæ initium.
nandus autem Magnus Caſtellæ
rex Legionenſe regnum paterno Legionenſe regnum.
27. adjunxit hereditarium uxoris, ſed
28. moriens filiis tribus regna diviſit.
Rheder. l. 6. Hujus filius, atque heres Ranimi- Ranimirus primus rex
rus, ſeu Ramirus vir bello clarus, Aragoniæ.
29. Aragoniæ rex dici voluit. Hæc reg- Regni Aragoniæ origo.
ni Aragoniæ origo notatur, cujus
vocabulum ex Tarracone conſtat
eſſe coruptum.

CAP. II.

CONRADUS.

A Chriſto nato anno MXXVII.

1. Friſin. l. 6. Sigon. l. 8. Reg. l. 8. CONRADUS interim Auguſtus Conradus imp. anno 1027.
ab eodem Joanne XX pont.
creatus, armis & religione inſig-
nis extitit. Italicorum principum
conjurationem repentino oppreſ-
2. ſit adventu. Mediolanenſibus inde
3. Sigeb. chro. conjuratorum fautoribus infenſus
Mediolanum obſidet, urbi exiti-
4. um minitans. Cæterum S. Am- S. Ambroſius Mediolanum tuetur.
broſii minax objecta ſpecies Au-
5. guſtum ab incepto deterruit. Con-
radus porro domitis Hungaris,

Digitized by Google

Hungaria imperatori vectigalis.

Capuanus principatu Vaimaro Salernitano principi datus.

Petroque eorum rege in regnum
reſtituto, Hungariam ſibi vectiga-
lem fecit. Subinde Pandulpho 6.
Capuano principe ob defectionem
debellato, ejus principatum Vai-
maro Salernitano principi dedit.
His rebus geſtis clarus deceſſit an- 7.
no quam imperare occeperat XIII.

Normanorum adventus in Italiam.

Conrado imp. Robertus & Ri- 8.
cardus Normanorum principes
ingentem popularium ſuorum ma-
num in Italiam traduxerunt ex
Francia; qui per Italicorum prin-
cipum diſcordias aliquot Campa-
niæ oppidis potiti, in Apulia con-
ſedere.

Michaël Calephatus Græcus imp.

Romanus porro Argyropolus 9.
Græcus Auguſtus primo benigni-
tate in pauperes, & captivos in-
clytus fuit. Inde accepta ab Sara- 10.
cenis clade, ex benigno principe
acerbus factus eſt quæſtor. Cæte- 11.
rum Zoæ conjugis infœcundæ
pertæſus, ejus fraude periit anno
imperii ſui VI. (*a*) Michaëli Ca- 12.
lephato imperatoris interfectori,
atque adultero ſceleris, ac flagitii
merces imperium fuit. Is igitur, 13.
ut

(*a*) *Auctor omittit* Michaëlem Paphlago-
nem, *qui adulter Zoes & interfector fuit Roma-
mani, non* Calephatus.

Digitized by Google

ut erat ingenio ſubdolo, cognatos omnes Auguſtæ fecit eunuchos: Auguſtam ipſam paulatim imperio exutam, tonſamque relegavit. Zoë Auguſta relegata.
14. Cæterum Zoë, invito Michaële, a ſenatu, ac populo tumultuante
15. revocata, recepit imperium. At Michaël ſuæ vitæ metuens, depoſitis imperii inſignibus, monaſterio ſe addixit, neceſſitate magis
16. monachus, quam voluntate. Ibi ut aliquando mentis oculos aperiret, Auguſtæ juſſu luminibus orbatur. Michaël Calephatus ex imperatore monachus. Michaël Calephatus imp. oculis orbatus.
17. Eadem tempeſtate Berengarius archidiaconus Turonenſis (*a*) primus ſacroſanctæ euchariſtiæ oppugnator, a Benedicto IX. pont. ignominia notatus, ſacrilegum de-
18. poſuit errorem. Porro Maniacus Apuliæ prætor: (Catapanum Græci vocabant) contractis Græcorum copiis, acceptisque ab Vaimaro principe Normanorum auxiliis, magnam Siciliæ partem de Berengarius archidiaconus Turonenſis, hæreſiarcha damnatus. Siciliam Græci de Saracenis recipiunt.
19. Saraceno recepit. captis Syracuſis, Luciæ Martyris corpus Conſtanti- S. Luciæ Martyris corpus Conſtanti-

(*a*) *Al. Edd. hoc modo*: primus ſacroſanctæ euchariſtiæ oppugnare veritatem cœpit: ſæpiusque poſtea alternans ſana ac veſana dicta, ad extremum ſacrilegum depoſuit errorem.

nopolim miſſum. nopolim miſſum victoriæ indicium. Sed Maniaco Byzantium revocato, Stephani Græci ducis inertia, avaritiaque, inſula non ſine Græcorum clade rurſus amiſſa. 20. Et Sicilienſem cladem Italica excepit clades. 21. 22. Ardoinus genere Longobardus, Normanorum (quorum peregrina virtus inclyta jam erat in Italia) copiis fretus, Melphim, Venuſiam, Aſculum, totamque ferme Apuliam adimit Græcis.

Apulia Græcis adempta, & inter Normanos diviſa. Apulia inter Normanos diviſa: 23. quorum principes Ranulfus Averſæ comes, & Gulielmus Drogoque fratres erant.

Zoë Augusta Græc. Constantinus Monomachus Græcus imp. Per idem tempus in oriente Zoë Augusta cum Theodora ſorore germana imperitavit. 24. Zon. l. 3. Cedren. Sed Zoë viri cupida Conſtantinum Monomachum virum bellicis operibus clarum in imperii ſocietatem adſcivit. 25.

Inter hæc Henricus Conradi Auguſti filius rex Germaniæ Boëmico, Hungaricoque bello aliquando defunctus in Italiam tranſiit. 26. Exſules Longobardos olim a Conrado imp. propter conjurationem ejectos reſtituit. 27. Blon. l. 3. Qui humilitatem, quam præ ſe in exſilio tulerant, retinentes, Deo reli- 28.

quam

29. quam dicarunt vitam. Hinc non-
nulli tradunt humiliatorum ordi- *Humiliatorum ordo.*
nem natum, qui Mediolani maxi-
me floruit. At Henricus cum Ag-
30. nete conjuge Romam profectus,
coacto epiſcoporum conventu,
31. ſchiſma ſuſtulit. Itaque a Clemen-
te II. pont. Auguſtalibus decora-
32. tur inſignibus. Ab eodem Cle-
mente, auctor eſt Blondus, ſuf- *Comitiis pontificiis jus ſuffragii populo Rom. ademptum.*
fragia populo Rom. comitiis pon-
tificiis adempta, propterea quod
jure ſuffragii abutebatur ad ſchiſ-
mata.

CAP. III.

HENRICUS III.

A Chriſto nato anno MXXXVII.

1. Lamb. Schaf. HENRICUS III. imperator vi- *Henricus III. imp. anno 1037.*
ta, famaque egregius fuit.
2. Capuanum principatum Pandulfo
3. reddidit. Dragoni, & Ranulfo
Friſin. l. 6. Averſæ comitibus partam bello
Sigeb. ditionem ſua auctoritate ſanxit.
4. Cardinalibus in novi pontificis
Chron. creatione diſſidentibus, ab altera
Sigon. l. 8. factione rogatus imperator, ut le- *Henrici Auguſti temeritas.*
5. geret ipſe pontificem, ſibi nimium
arrogavit. Brunonem quippe Trul-

lenſem epiſcopum peſſimo exem-
plo Romam pontificali deſtinavit
ornatu. Sed Ildebrandi Saonenſis 6.
monachi prudentia correxit teme-
ritatem Auguſti. Is etenim Bruno- 7.
ni auctor fuit, ut pontificalibus in-
ſignibus depoſitis, Romam pete-
ret habitu peregrini. Itaque Ro- 8.
mam Ildebrando comite profec-
tus. Cum ſuam cardinalibus cau- Plat. in
ſam probaſſet, adnitente eodem Leone IX.
Ildebrando, pontifex creatur. 9.
Leo IX. Rom. pontifex. Leoni IX. nomen factum. Qui 10.
ſalubris conſilii memor Ildebran-
Leonis pont. pietas. dum in collegium patrum coop-
tavit. Et ipſe pietate clarus exſti- 11.
tit. Leproſum ante ædium fores 12.
nactus ſedulo curatum in ſuo lectu-
lo collocarat: quem cum deinde
non reperiſſet, ſenſit ab ſe Chri-
ſtum in paupere exceptum hoſpi-
tio. Sed domi pius magis, quam 13.
militiæ felix fuit. Beneventum 14.
cum fruſtra repetiſſet, Normanis
ipſemet arma intulit cum valida
Germanorum manu. Atque hoſtes 15.
quidem primo victi fuſique ceſſe-
runt. Sed collectis inde copiis, 16.
pontificia caſtra ex improviſo ad-
orti ipſos vicere victores. Germa- 17.
ni ad internecionem cæſi, ponti-
fex ipſe captus eſt. Cæterum ab 18.
hoſte

hoſte hoſpitaliter habitus, & cum ingenti honore (tantum pontificia majeſtas valuit) gratis Romam reductus.

19. Nec minor per id tempus ma-
Zon. l. 3. Cedr. jeſtas abſentis pontificis apud Græcos fuit, quam præſentis apud
20. Normanos fuerat. Conſtantinus Monomachus Conſtantinopolitano patriarchæ primas deferebat, legatos ſuper ea re a pontifice miſſos reverenter magis quam obedi-
21. enter audiebat. Igitur poſteaquam patriarcha & Auguſtus ad concilium ex pontificis auctoritate indictum venire recuſabant, legati urbe egreſſi, ſandalia ſua (uti apoſtolis Chriſtus præceperat) in eos cum cœleſtibus minis excutiunt.
22. Ea res civitatem univerſam, ipſumque Cæſarem, & patriarcham tanta religione perfudit, ut cuncti poſtridie ſaccis induti, & cinere conſperſi legatos adirent, pontificis faciem in eis venerantes, &
23. imperata facturi. Ita controverſia haud magno eſt negotio ſublata, patriarcha diſcordiæ auctore dam-
24. nato. Exin Zoë Auguſta morbo abſumpta; & Monomachus ancipiti exemplo, Alanam pellicem
25. Auguſtam fecit. Sed paulo poſt

morbo articulari miſere conſumptus exſtinguitur principatus ſui anno XIII. Conſtantino Monomacho imperante, Turcæ a Mahomere Perſidis ac Mediæ rege, ſub quo meruerant, deſcivere. & Seduci Sultani ductu, Saracenis debellatis, eorum ſectam cum regno ſuſceperunt anno ejus ſeculi circiter L. Hinc exitiale nomini Chriſtiano Turcicum regnum exſtitit, CCCC. ferme annis poſt Saraceni regni principia.

26. Zon. l. 3. Tyr. l. 1.

27.

Turcæ anno ML. poſt Chriſti ortum

28.

Eadem tempeſtate Piſani a Muſacto Saracenorum rege Sardiniæ poſſeſſione exuti Genuenſibus Corſicæ ademere partem. Inde Sardiniam Saraceno expulſo, recepere. Hæc inter Piſanos & Genuenſes ſemina fuere bellorum. Piſani porro in Siciliam claſſe delati Panormum, quod a Saracenis tenebatur, captum diripiunt, ac domum revecti epiſcopales ædes, ac baſilicam egregiam ex Sicilienſibus manubiis exſtruunt.

29. 30. 31. 32.

Belli inter Piſanos, & Genuenſes initia. Panormum a Piſanis direptum.

Porro in oriente Theodora Auguſta tanta cum laude prudentiæ ac moderationis imperium tenuit, ut illa imperante nemo deſideraret Auguſtum. Sed altero anno deceſſit, Michaële Stratiotico adoptato.

33. Zon. l. 3. Cedr.

34.

Michaël Stratioticus Græcus imp.

At

35. At Henricus Romanus Auguſtus, Victore II. pontifice in Saxoniam accito, in ejus conſpectu, complexuque efflavit animam.
36. Regnavit annos omnino XVII. omnibus in rebus felix æque ac pi-
37. us. efflorefcebat eo tempore Pe- Petrus Damianus.
38. tri Damiani egregia indoles. Qui deinde a Stephano IX. Oſtienſis epiſcopus creatus, magno Chriſtianæ rei præſidio fuit, decorique.

Cap. IV.

HENRICUS IV.

A Chriſto nato anno MLV.

1. Friſin. l. 6. Sigeb. chron. HENRICUS IV. filius Henrici III. adhuc puer, Cæſar appellatus, ob ingenii violentiam; ad Auguſtalia decora nunquam Henricus IV. Cæſar, anno circiter 1055.
2. Sigon. l. 9. pervenit. Pravis quippe domeſticorum conſiliis depravatus, ſacerdotia, ac munera eccleſiaſtica canonicorum, abbatum, epiſcoporum; peſſimo exem- Henricus Cæſar ſimoniacus.
3. plo venalia habuit. Quæ ſemina ingentium certaminum fuere inter
4. pontificem Cæſaremque. Inter ejus

Nicolaus II. pont. caſtitatem ſacerdotum adſtringit. Simoniam damnat

ejus principatus initia Nicolaus
II. concilio Romæ habito caſtitatem
ſacerdotum jam prolapſam
ſeveris adſtrinxit legibus. Cavit 5.
etiam, ne quiſquam profanus homo
nec gratis, nec pretio cuiquam
ſacerdotia, ſacroſve reditus deferret.
Eodem in concilio Berenga- 6.

Berengarius ſuum errorem abjicit.

rius vetus euchariſtiæ oppugnator
errorem ſuum ter tribus Conciliis
jugulatum abjecit. Sunt qui eodem 7.
ipſo concilio creandi Rom. pont.
jus ad cardinalium ſuffragia revocatum
tradant: ex eo cardinalium
auctoritatem maximis deinde
incrementis auctam. Inter hæc 8.

Robertus Viſcardus.

Robertus Viſcardus Drógonis frater,
heresque, Apuliam, Calabriamque
ſubegerat. Ricardus e- 9.
jus frater Capuam ademerat Landulpho
principi. Jamque ambo 10.

Excommunicationis vis.

junctis armis pontificiæ ditioni imminebant,
cum anathematis quaſi
fulminis vi conterriti profitentur
ſe in poteſtate pontificis futuros.
Itaque Nicolaus ad vim impar con- 11.
cedendum ratus, quod eripi non

Ricardus Capuæ princeps. Robertus dux Apuliæ a Nicolao II. pont.

poterat, Ricardo Capuanum principatum,
Roberto ducatum Apuliæ,
Calabriæque confirmat. Cæ- 12.
terum & eorum fides ſacramento
obligata pontifici Rom. & certa

in

in ſingulos annos penſio conſtituta.
13. Hinc Apulia, Calabria, Campania fiduciariæ poſſeſſionis (quam feudum dicimus) eſſe cœperunt.
Sigon. l. 9.
14. Viſcardus porro ex hoſte patronus eccleſiæ, pontificiam ditionem pacavit armis.
Viſcardus ex hoſte patronus eccleſiæ.
15. Eodem tempore Petrus Damianus Mediolanenſem antiſtitem, ac ſacerdotes, qui pellicibus implicati a pontifice Rom. defecerant, ad ejus auctoritatem revocavit.
Petri Damiani auctoritas. Mediolanenſes ad pont. Rom. auctoritatem redeunt.
16. At Henricus Cæſar Nicolao vita functo Cadaloum ſeu Cadalum ex Parmenſi epiſcopo pontificem ab ſe creatum Romanis obtrudere molitus eſt armis.
Sigeb. chr. Friſin. l. 7. Sigon. l. 9.
Cadalus pſeudopontifex.
17. Et jus vi victum foret, niſi pro jure divinum Numen, & humana pietas ſtetiſſet.
Mathildis.
18. Mathildis Tuſciæ comes virili animo mulier pro pontifice arma cepit: cum Gilberto Longobardiæ præfecto ad urbem confligit: regias copias ſimul cum pſeudopontifice fundit, fugatque.
Pſeudopontificem fugat.

19. Inter hæc Byzantii Michaël cognomento Stratioticus homo in togatos benignus, in milites aſper, brevi ab exercitu exutus imperio eſt, Iſaaco Comneno ſublecto.
Iſaacus Comnenus Græcus imp.
20. Et Stratioticus abjectis imperii inſignibus, haud ſane invitus ceſſit

ceſſit regia, cœnobiumque ada-
mavit, cælo, vitæque tranquilli-
Comneni avaritia. Comnenus ex imperatore monachus.
tate potiturus. At Comnenus ava- 21.
ritia captus curas omnes intendit
ad referciendum ærarium. Itaque 22.
reſciſſis ſuperiorum Cæſarum ac-
Conſtantinus Duca Græcus imp.
tis, ab eis donata eripiebat. Cœ- 23.
nobiis ſacriſque ædibus conſecrata
vindicabat ſibi. Cæterum gravi 24.
Comneni imp. pœnitentia felix.
implicitus morbo tandem reſipuit.
Ergo raſo capillo, pro purpura aſ- 25.
peram lacernam ſumit. Conſtan- 26.
Henricus ob ſimoniam excommunicatus.
tinoque Duca in imperii faſtigium
adſcito, ipſe in cœnobium recipit
ſe. Et pœnitentia felix non ſolum 27.
vera exſtitit. Ibi recuperata vale- 28.
tudine, reliquam exegit vitam,
privatus melior, quam prin-
ceps.

Diſpar Henrici Rom. Ceſaris 29.
pœnitentia in pari aut etiam majo-
re ſcelere fuit. Is quod abbatias, 30.
Sigon. l. 9.
epiſcopatuſque palam nundinare-
tur, opima cænobiorum, ſacra-
rumque ædium prædia aſſeclis ſuis
condonaret, decumas a ſacerdoti-
bus exigeret; ab Alexandro II.
pont. Romam ad cauſam dicen-
dam citatus non paruit. Igitur a 31.
Gregorius VII. pontifex.
Gregorio VII. (is Ildebrandus o-
lim monachus fuit) piorum cœtu
prohibitus eſt. At ille ira furens, 32.
in

in conventu Vormacienſi pontifi-
33. catum Gregorio abrogavit. Et
Cincius præfectus urbis Henrici, Cincii audacia.
ut creditum eſt, impulſu pontifi-
cem inſidiis exceptum in turrim
34. incluſit. Sed vis in violenti hominis
35. caput vertit, domumque. Turris
a populo Rom. expugnata, ac ſo-
lo æquata, pontifex liberatus.
36. Cincius deſecto naſo, non ſine Cincii ignominia.
37. ignominia relegatus. Inde in con-
cilio Lateranenſi Gregorius ſacris 2. Henrico
interdixit Henrico turbarum auc- Cæſari po-
tori, ejus popularibus fidei ſolem- pularium fides ſub-
niſque ſacramenti religione abſo- trahitur.
38. lutis. Ergo ille Germanis proce- Henrici pœnitentia inſignis.
ribus ejus congreſſum averſanti-
bus, populiſque certatim deficien-
tibus, conſternatus animi, ut-
39. cumque reſipuit. Protinus ad Ca-
nuſium, ubi tum pontifex apud
Mathildem diverſabatur, venit
vulgari habitu, nudis pedibus,
40. ſupplex veniam petiturus. Et ad
portam oppidi ſub dio, perfrigida
tempeſtate, jejunus exſpectavit ad
41. veſperam. Quod cum iterum, ac
tertio fruſtra feciſſet, quarto tan-
dem die pontifex Mathilde, & A-
zone ejus viro deprecantibus, eum
42. admiſit. Et jurejurando obſtric-
tum, ſe in pontificis Rom. poteſ-
tate

Digitized by Google

tate futurum, atque in Auguſtano concilio objecta crimina diluturum, abſolvit ſub ea conditione, ut niſi promiſſa feciſſet, jus amitteret regni. Quæ omnia Henricus 43.
prolixe recepit pontificis genibus advolutus. Vix alia unquam pœ- 44.
nitentiæ ſpecies illuſtrior, ſi vera foret. Sed perfidia Cæſaris poſt 45.
veniam impetratam, ſatis oſtendit illa omnia vana fuiſſe, & temporis cauſa ſimulata. Dum Cæſaris 46.
majeſtas nefariis flagitiis exoleſcit,
Roberti Viſcardi incrementa. Robertus Viſcardus imperatoriis Sigon. l 9.
officiis fungebatur. Tarento, ac 47.
Bario potitus Panormum, aliaque complura Siciliæ oppida barbaris 48.
Græci, Saracenique Italia, ac Sicilia pulſi. ademit. ita Saraceni, Græcique, Sicilia, Italiaque expulſi omnes
præter ſacerdotes. Exin Viſcar- 49.
dus Salernitano principe debellato Salerni etiam principatum ſuæ ditionis fecit. Nec in Italia ſolum 50.
Normanorum opes, ſed in Francia quoque & Anglia creverunt. Guli- 51.
elmus Normaniæ rex ab Eduardo Angliæ rege, propter affinitatem heres inſtitutus in Angliam cum ingenti claſſe trajecit; & Araldo adulterino rege debellato, Anglia 52.
Normani Angliæ regno potiuntur. potitur. Ex eo Normani ſanguinis reges Anglia habere cœpit.

Ea-

53. P. Æmil. l. 3. Eadem porro tempeſtate Græcorum opes magis etiam in Aſia a Turcis, quam in Italia a Normanis debilitatæ, fractæque. 54. Conſtantinus Ducas Græcorum imperator, cætera pius, ſed pecuniæ tenax, damnato belli ſumptu, bellicoſas nationes muneribus re-
55. primere inſtituit. Itaque neglecta apud Græcos militari diſciplina barbaris adeo extulit animos, ut Græci imperii provincias impune
56. popularentur. Et Duca intra VIII. annum exſtincto, Eudocia Auguſta Romano Diogeni nupſit, qui Romanus Diogenes Græcus imp. a Turcis captus.
collatis in Aſia cum Turcarum
57. Sultano ſignis, victus in poteſta- Tyr. de bel. ſac. l. 1. tem barbari hoſtis venit. Et jacens Auguſtus proculcatus ab eo pedibus fertur: Tyrius antiſtes auctor eſt, aſcenſuro in ſolium, deſcenſuroque barbaro regi Auguſtum pro
58. ſcabello fuiſſe. tanta eſt fragilitas
59. majeſtatis humanæ. Romano Diogeni Michaël Ducas ſublectus homo imbellis, & Muſis plus æquo Michaël Ducas imp. Græcus.
60. deditus. Itaque dum is oblitus imperii operam dat condendis carminibus., Alphaſal Turcarum Sulta- Turcæ magna parte Aſiæ potiuntur.
61. nus Græcas opes invaſit armis, & ab Helleſponto orſus Pontum, Bithyniam, Galatiam, Pamphiliam,

Ly-

Hieroſolyma a Turcis capta an. MLX.

Lyciam, Piſidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Aſiam, Syriam, ipſamque Hieroſolymam ſubigit, anno ejus ſeculi circiter LX. Igitur 62.
Ducas, tanquam impar tanto imperio, infenſis proceribus faſtigio dejectus in cœnobium includitur, Nicephori Botoniata ſubrogato.

Nicephorus Botoniata Græcus imp. Viſcardi bellum cum imp. Græco.

63. At Ducas profugus Gregorium VII. pontificem, Robertumque Viſcardum in Botoniatam incitavit. 64. Ergo Viſcardus confeſtim cum ingenti claſſe trajecit in Græciam. 65. Et Gregorius ſupplici Auguſto opem pontificiis armis tulit, Nicephoro Botoniata e piorum cœtu ſegregato. 66. Qui haud ita multo poſt ab Alexio Comneno imperii faſtigio detractus in cœnobium compellitur, quo ipſe Ducam paulo ante compulerat. 67. Nec melior cauſa, aut conditio Romani Cæſaris fuit. Gregorius quippe pontifex

Henricus Cæſar regni titulo, ac jure exutus.

68. Henricum Cæſ. iterum divina omnia humanaque jura miſcentem, iterum anathemate ictum regni jure ac titulo exuit, Viſcardo patrono eccleſiæ adoptato. 69. Cæterum dum Viſcardus fuſo, fugatoque ad Dyrrachium Alexio Comneno, Græco imp. Theſſaliam ſubigit, Henricus infeſto agmine

mine Romam petit, ea mente ut
Clementem pſeudopontificem in
Romana ſede per vim collocaret.
70. Ac primo ab invicta Mathildis
71. manu repulſus incepto deſtitit. In-
de urbe Leonina improviſo adven-
tu occupata, Clementem in Pe-
72. tri ſede conſtituit. Eodem belli
impetu apoſtolorum Petri, & Pau-
li ædes ab Henrico direptæ, &
urbs Roma per civium ſocordiam
73. capta. (*a*) Jamque rex impius
ſumma vi oppugnabat arcem, quo
ſe Gregorius receperat; cum ad-
ventantis Viſcardi fama Cæſarem
cum ſuo pontifice conjecit in fu-
74. gam. Belli vis in Romanos qui
pro Cæſare arma cœperant, ver-
75. ſa. Quibus prælio fuſis, urbs a
Viſcardo capta; ſed de fontibus
parerne magis, quam hoſtiliter
76. ſupplicium ſumptum. Pro corpo-
77. ribus tecta luerunt pœnas. A por-
ta Flaminia ad ædem D. Lauren-
tii in Lucina; rurſus ab Amphi-
theatro ad Baſilicam Lateranen-
ſem ſontium tecta conflagrarunt,
78. ignem ſubjiciente Viſcardo. Qui
Romanos Gregorio infenſos cer-
nens,

Urbs Leonina ab Henrico capitur. Clemens pſeudopontifex. Apoſtolorum Petri, & Pauli ædes direptæ. Roma capta. Henricus Viſcardi metu ex urbe fugit. Roma iterum a Viſcardo capta, & ex parte incenſa.

Gregorius VII. pont. Salernum petit.

(*a*) *Al Edd.* Jamque ſumma vi oppugnabatur arx; cum adventantis Viſcardi fama &c.

Digitized by Google

nens, eum ſecum deduxit Saler-
num. Itaque Clemens pſeudopon- 79.
tifex a Romanis in vacuam ſedem
receptus : ab eo Henricus appella-
tus Auguſtus. Nec impune Roma- 80.
Romæ fames atrox, ac peſtilentia.
nis fuit. Irato Dei numine dira lu- 81.
es urbem invaſit, fameſque atrox
adeo, ut matres complures, ma-
terna pietate exuta, liberis ſuis
mactatis tolerare vitam ſuſtine-
rent. Subinde Clemens urbe pul- 82.
ſus in Marſos exulatum abiit, &
Gregorius Salerni ſupremum ex-
plevit diem. Pontificem Viſcardus 83.
Rogerius dux Apuliæ, & Calabriæ.
eſt ſecutus. Ducatus Apuliæ Cala- 84.
briæque Rogerio ejus filio per ma-
nus traditus. Novum deinde ob- 85.
trudendi, recuſandique ſummi ho-
Deſiderii Abbatis inſignis modeſtia in pontificatu recuſando.
noris certamen traditur. Deſide- 86.
rius cœnobii Caſſinatis abbas ter
cunctis ſuffragiis pontifex creatus
inſignia pontificatus non prius ac-
cepit, quam in conventu Capua-
no, epiſcopis, cardinalibus, Ro-
gerio duce, Jordane principe Ca-
puano ſimul ad ejus pedes proci-
dentibus, victa ejus pertinacia eſt.
Victor III. pont. Victoria de Saracenis Afris.
Victor III. haud vano nomine ap- 87.
pellatus. Ingenti exercitu in Afri- 88.
cam transmiſſo, ingentem pepe-
rit de Saraceno victoriam. C. bar- 89.
barorum millia cæſa. oppida ali- 90.
quot

91. quot capta. Urbanus inde II. pont. Urbanus II. pont.
Rogerio ducatum paternum pon-
92. tificali auctoritate firmavit. Hen-
ricum, omneſque ejus fautores
ignominia notavit, vetere ana-
93. themate renovato. Henricus por- Henricus a Mathildis copiis victus.
ro Urbanum bello petens obvias
habuit egregias Mathildis legio-
nes, quibus prælio victus ceſſit.
94. Mox a Conrado filio ex pontificis
auctoritate, Longobardiæ regno Henricus regno ſpoliatus a filio.
95. exutus exceſſit Italia. Quæ res non
modo Italiæ otium, ſed etiam Bellum ſacrum.
Hieroſolymæ libertatem peperit.
96. Etenim Urbanus II. Pontifex
Annon. l. 5. concilio in Gallia habito, Chri-
Guliel. ſtianos principes ad Hieroſolymi-
Tyr. l. 1. & 2. tanum bellum accendit. Militiæ
97. inſigne crux purpurea dextro hu-
Friſin. mero aſſuta, ex quo cruciatæ no- Cruciatæ.
l. 7. men factum. Principes expeditio-
98. nis fuere (*a*) ex Francia Gothofre-
Sigeb. chr. dus dux Lotharingiæ cum duobus
P. Æmil. l. 4. fratribus, Euſtachio, & Baldui-
no: Hugo Magnus Philippi Fran-
ci regis frater: Robertus Norma-
niæ dux, idemque frater regis An-
99. gli, aliique complures. Ex Italia
Bœmundus Tarentinus princeps
P Ro-

(*a*) *Al. Edd.* ex Gallia Gothofredus e Lotharingia gente dux Bullionis, cum duobus fratribus &c.

Digitized by Google

Rogetii ducis frater, cum Tancredo ſororis filio, & Anſelmus Mediolanenſis epiſcopus. His igitur cum ingenti exercitu Byzantium profectis primum certamen cum Alexio Comneno Græco imp. fuit. Is quippe, ut erat ingenio ſubdolus, primo palam, deinde clam conatibus obſtitit Latinorum. (a) Sed Græcam vim, fraudemque virtus Latina vicit. Ergo transmiſſo Boſphoro, Nicæam, atque Antiochiam ſubigunt, egregia utrobique de Alphaſale Turcarum Sultano, qui primus Solymanus eſt appellatus, parta victoria. Ad ultimum non ſine manifeſta divini Numinis ope, Hieroſolyma belli caput, vi capta eſt anno poſt Chriſtum natum circiter MC. Exin Hieroſolymæ regnum Gothofredo, cujus potiſſimum virtute urbem receptam eſſe conſtabat, omnium conſenſu delatum, quanquam pius rex nec inſigne, nec nomen regium uſurpare voluit, in ea urbe, ubi Dei filium purpura indutum, & regem per ludibrium meminerat appellatum. Antiochia Bœmundo, Edeſſa

100. (beside "Mediolanenſis epiſcopus. His igi-")
101. (beside "imp. fuit. Is quippe")
102. (beside "tinorum. (a) Sed Græcam vim")
103. (beside "fraudemque virtus Latina vicit.")
104. (beside "nifeſta divini Numinis ope")
105. (beside "Gothofredo, cujus potiſſimum")

Solimanus.

Hieroſolyma recepta anno 1100.

Gothofredus primus rex Hieroſolymæ.

Gothofredi pietas.

(a) *Omnes al. Edd.* Sed experrecta vim, fraudemque virtus vicit.

106. deſſa Balduino, Tiberias, & Gal-
107. lilæa Tancredo ceſſerunt. Cæteri duces patriam Syriacis regnis, ac ſatrapiis præoptantes, cum ingenti gloria domum reverterunt, Venetis, Piſanis, Genuenſibus, quorum claſſes magno uſui in bello fuerant, debita laborum præmia
108. perſoluta. Haud ita multo poſt Hieroſolymam receptam, Toletum ab Alphonſo Caſtellæ, Navarræ, Galleciæque rege de Saracenis receptum eſt: regiaque eo
109. ſedes revocata. Henricus porro ab Henrico filio, Germaniæque proceribus ex Rom. pont. auctoritate regno ſpoliatus, acie victus,
110. captusque, ludibrio fuit. Eo namque mendicitatis ac miſeriæ ſuperbiſſimus ille Cæſar eſt redactus, ut ab epiſcopo Spirenſi victum ſibi, ac locum clerici in choro nequic-
111. quam peteret. Itaque ſera, ſegnique ſubeunte animum pœnitentia, mœrore abſumptus cum dedecore, & ignominia moritur, regni aut potius tyrannidis ſuæ anno L.
112. (*a*) Per idem tempus Henricus ge-

Toletum de Saracenis receptum.

Rhoder. Tolet.

Henricus Cæſar ab Henrico filio regni ſpoliatur.

Henrici Cæſaris mendicitas, ac miſeria.

Henricus primus.

(*a*) *Al. Edd.* Per idem tempus Henricus alius e Gallia oriundus, genere ac virtute clarus, ducta in matrimonium Thereſia Alphonſi VI. Caſtelli regis filia, &c.

Comes Luſitaniæ anno 1100. genere ac virtute clarus ducta in matrimonium Thereſia Alphonſi ſexti Hiſp. filia, dotis nomine Luſitaniæ comitatum habuit. Is igitur Saracenis magna ex parte ejectis aut domitis Luſitaniæ 113. obtinuit principatum anno poſt Chriſtum natum circiter MC. quæ 114. Luſitani regni deinde primordia fuere.

Ordo Carthuſianus, Ordo Ciſtercienſis, Ordo Claravallenſis. Eadem tempeſtate Carthuſianus ordo, & decennio poſt Ciſtercienſis inchoatus, (a) cui deinde ſuppar Claravallenſis fuit. 115.

CAP. V.

HENRICUS.

A Chriſto nato anno MCV.

Henricus V. Cæſar. anno circiter 1105. Henrici violentia. HENRICUS V. patre, avoque violentior paternorum ſcelerum, quorum ultor fuerat, æmulator extitit. Nam Romam progreſſus Paſchali II. pontifice, cardinalibusque comprehenſis, per vim imperii titulos, & jus deferendi epiſcopatus, aliaque eccleſiaſtica munera quibuscumque vellet, 1. Sigeb. chron. Friſin. l. 7. 2. Sigon. l. 10.

(a) *Al. Edd. omnes delent ea quæ ſequuntur de ordine Claravallenſi.*

3. let, extorſit. Pontifex ergo poſt Henrici diſceſſum, in concilio Lateranenſi illa omnia, quippe per vim expreſſa, irrita eſſe declaravit.

4. Et Alexius Comnenus Græcus imp. per legatos imperii inſignia petiit, quamquam non impetravit. Alexius Comnenus inſignia imperii a pont. petit.
5. Subinde Mathildis femina omni ævo memoranda ditionem ſuam univerſam apoſtolo Petro moriens legavit, pulchrius rata divos heredes habere, quam homines. Mathildis donatio.
6. Id S. Petri patrimonium hodie appellatur. Patrimonium S. Petri.

7. Exin Romæ turbatum eſt.
8. Gelaſius II. novus pont. a Cincio Frangipanio cive Rom. opibus præpollente male acceptus Cajetam profugerat, cum Henricus ad urbem profectus Mauritium episcopum, a quo ipſe imperii Mauritius pſeudo-pontifex.
9. titulos denuo acceperat, pontificem obtrudendum curat.
10. Cæterum utrique raptum decus in dedecus vertit.
11. Henricus cum ſuo pontifice in conventu Capuano ignominia notatus. Et pſeudopontifex averſo camelo impoſitus ludibrium urbis fuit,
12. in qua ſummum faſtigium invaſerat. At Henricus gliſcentibus in Italia bellis Henricus reſipiſcens redit in

 ve-

gratiam cum pont. velut expergefactus, aliquando reſipuit. Itaque remiſſo epiſcoporum, abbatumque inſtituendorum jure, anathematis ignominia exemptus, bona fide cum Calliſto 13.
II. pont. redit in gratiam. Ita de- 14.
mum pax eccleſiæ reddita. Cæte- 15. Jo. Vil. l. 7.
rum ſuperbia cupidoque dominandi turbavit Italiam. Piſani & Ge- 16.
Bellum inter Piſanos, & Genuenſes. nuenſes de epiſcopo Corſicæ dando contendebant, a certamine 17.
dignationis ad bellum venitur.
quod ingenti animorum armorum- 18.
que contentione multos per annos vario eventu geſtum eſt, non ſine magna utriuſque populi clade. At 19.
Rogerius Apuliam, & Calabriam Siciliæ adjicit. Rogerius Siciliæ comes, Gulielmo Apuliæ duce Byzantium nuptiarum cauſa profecto, contra jus faſque ejus ditionem invaſit; ac ſine certamine Apuliam, Calabriamque, Siciliæ adjecit, magna conſcientiæ, famæque jactura.

Per id tempus Romæ egregium 20.
modeſtiæ certamen fuit. Calliſto 21.
rebus humanis exempto, diviſis Sigon. l. 10.
cardinalium ſtudiis, duo pontifices creati, Honorius & Cæleſtinus. Sed uterque pacem eccleſiæ 22.
Modeſtiæ certamen in pontificatu. ſuæ prætulit dignitati. Cæleſtinus 23.
quippe patrum pleroſque accedere ad Honorium cernens ultro ſe

ab

24. abdicavit. Et honorius cum non omnibus patribus ſuam creationem probari ſentiret, in cœtu cardinalium ornatum pontificium
25. ſua ſponte depoſuit. Tanta hæc modeſtia etiam alieniſſimis conciliatis, ſummum illi ſacerdotium
26. adfirmavit. Porro Henricus Cæſar, pace, quoad vixit, ſancte, pieque culta, deceſſit principatus ſui anno XXIV. hoc uno laudabilis, quod turpis impiique regni finem quæſivit honeſtum, piumque.

27. Henrico regnante Hieroſolymis duo ſacræ militiæ ordines inchoati, templariorum, & hoſpitalariorum, ſeu S. Joannis, qui peregrinorum hoſpitio, ſacrorumque locorum tutelæ deſtinati & rem Chriſtianam auxerunt in Syria; & ipſi ingentibus opibus aucti pæne reges ipſos opulentia
28. vicerunt. His acceſſit tertius ordo militaris Teutonicorum, a Teutonis ex ſuæ nationis hominibus inſtitutus, quem Paulus Æmilius ſub idem tempus, alii multo poſt exſtitiſſe tradiderunt.

Guliel. Tyr. P. Æmil. l. 5.

Templarii, Hoſpitalarii.

Ordo Teutonicorum.

P. Æmil. l. 5.

Digitized by Google

Cap. VI.

LOTHARIUS II.

A Chriſto nato anno MCXXIX.

Lotharius II. Cæſar, anno circiter 1129.

LOTHARIUS II. e duce Saxoniæ Cæſar non virtute ſolum, ſed etiam pietate inſignis exſtitit. nam ſimul regnum iniit, pontifici Rom. deditus acerrimum eccleſiæ defenſorem futurum ſe profeſſus eſt. Quocirca a Friderico, & Conrado, germanis fratribus, regni æmulis cum premeretur, haud ægre ab Honorio II. pont. impetravit, ut intentato anathemate, utrumque a belli conſiliis abſterreret. 1. Sigeb. chro. Friſin. l. 7. 2. Sigon. l. 11. 3.

Jo. Comnenus Græcus imp.

Eodem ferme tempore Alexio Comneno Joannes Comnenus filius ſucceſſit. Qui multiplici de Turcis, Scythis, Serviis, Hungaris parta victoria, Deiparæ, cujus ope vicerat, imaginem pro ſe triumphare voluit. Et illa triumpho decorata multiplicem ei reddidit materiam triumphorum. 4. Nicet. Chro. l. 1. 5. 6.

Deiparæ imago pro Joh. imperatore triumphat.

Rogerius feudatarius pontificis.

Rogerius porro ab Honorio II. pontifice dux Apuliæ, Calabriæque appellatus, & beneficiarius 7.

8. rius Rom. pontificis factus. At Piſani terra, marique a Genuenſi-
bus debellati conditiones a victori-
9. bus accepere. quarum præcipua il-
la fuit, ut ædes ſuas ad primam uſ-
que contignationem demoliren-
10. tur. (*a*) quo civium elationem pre-
11. meret humilitas tectorum. Mag-
nus ſubinde motus Romæ exortus
12. rem Chriſtianam concuſſit. Poſt
deceſſum Honorii Innocentius II.
a majore, ac meliore cardinalium
parte ſublectus erat, illo loco dig-
13. niſſimus. Huic ab aliis Petrus Petri
Leonis filius obductus nobilitate,
14. atque opibus pollens. Anacleto
15. nomen factum. Fovit in primis A-
nacleti audaciam Rogerii Siciliæ
comitis infinita dominandi cupi-
16. do. Namque is Roberto principe
Capuano Piſas ad Innocentium
profecto, ejus principatum occupa-
verat, ſimiliter ut paulo ante duca-
17. tum Apuliæ, Calabriæque. Itaque
rex Siciliæ, dux Apuliæ, Cala-
briæque, & princeps Capuæ ab A-
nacleto pſeudopont. appellatus,
viciſſim illi epiſcopos abbatesque
18. ſuæ ditionis aggregavit. At Lu-
dovicus Franciæ, Henricus An-

Piſani a Genuenſibus debellati.

Petri Leonis ſchisma.

Rogerius rex Siciliæ.

 gliæ,

(*a*) *Omnes al. Edd.* quo civium elatos animos premeret humilitas tectorum.

gliæ, & Lotharius Germaniæ re-
Bernardus Abbas Claravallenſis.
ges a D. Bernardo Claravallenſi
abbate conciliati Innocentio fave-
bant. Itaque Lotharius Cæſar Ge- 19.
nuenſium, Piſanorumque claſſe
inſtructus Romam petit; & urbe
ſine certamine recepta, Innocen-
Lotharius ab Innocentio pont. creatur Auguſtus.
tium in Lateranenſem reſtituit ſe-
dem. ipſe Auguſtali diademate, 20.
ac titulo ab Innocentio inſignitur.
Lotharius pacat Italiam.
Exin Longobardia quæ Anacle- 21.
tum ſequebatur, a Lothario paca-
ta. Protinus vis belli in Rogeri-
Rogerius male partis exuitur.
um verſa. Qui multis acceptis cla- 22.
dibus, Campania, Apulia, Ca- 23.
labria exutus tandem in Siciliam
compellitur. Capuanus principa- 24.
tus Roberto veteri domino reſtitu-
tus. Ranulphus ex Germana nobi- 25.
litate dux Apuliæ datus. Ita Ro- 26.
gerius per ſeclus parta cum dede-
core amiſit. Lotharius porro paca- 27.
ta Italia ſanxit, ut in Longobardia
Jus civile in Longobardia introducitur.
Italici populi omnes uno jure civi-
li Romano uterentur. Et eodem 28.
Jus civile in gymnaſiis explicatur.
auctore in Italiæ gymnaſiis, maxi-
me vero Bononiæ jus civile expli-
cari cœptum. Subinde Rogerius 29.
abſente Auguſto, Campania per
vim recepta, Capuam cædibus
& incendiis fœdat. Barioque ex- 30.
pugnato, cuncta Apulia potitur.
& qui-

Digitized by Google

31. & quidem in præſentia impune.
32. Nam Lotharius in Germaniam re-
grediens repentino, exitialique
morbo ſub tugurio in ſylva deceſ-
33. ſit. Imperitavit annos XI. non bel-
lica virtute magis quam Chriſtiana
pietate inclytus.

34. Haud lætior per id tempus Jo- Jo. Comneni imp. exitus.
annis Comneni Alexio geniti exi-
35. Nicet. l. 1. tus fuit. In venatione prætereun-
Tyr. l. 15. tem aprum ferire feſtinans, ſagitta
veneno illita vulneravit manum.
36. Quo ex vulnere interiit, cum
præcidi ſibi manum a medicis no-
luiſſet, negans *tantum imperium*
37. *una manu regi poſſe.* Moriens præ-
terito Iſaaco natu majore filio,
quod ferocem ingenio, atque im-
potentem iræ juvenem minus ap-
tum imperio judicaret; Manueli
minori natu legavit imperium.

38. Atrocior ſubinde Fulconis Hie- Fulco rex Hieroſolymæ.
roſolymitani regis in venatione ca-
39. ſus exſtitit. Is leporem forte obvi-
um inſectans ſubita equi ruina
præcipitatus terræ caput afflixit,
cerebroque per nares, auresque
erumpente, in reginæ oculis ex-
40. piravit. Eadem tempeſtate Ber-
nardi æqualis Rupertus abbas, il- Rupertus abbas.
luſtris fuit.

Cap. VII.

CONRADUS III.

A Chriſto nato anno MCXL.

Conradus III. Cæſar, anno circiter 1140.

Sigeb. chr. Friſin. l. 7. Sigon. l. 11.

CONRADUS III. interim (*a*) 1.
Lotharii frater a Germanis
proceribus Cæſar lectus dum ſum-
ma vi Henricum Saxoniæ ducem
premit, & propinquos ſuos extol-
lit, ingens in Germania concivit
bellum. Quo ille bello diſtrictus 2.
Romam ad capeſſenda imperii in-
ſignia venire non potuit. Et Inno-
centius II. pont. Rogerio Siculo 3.
regi, quod Caſſinas monaſteri-
um diripuiſſet, infenſus, ei primo
ſacris interdixit; deinde etiam bel- 4.
lum ipſemet intulit, ſed pari even-
tu, (*b*) atque olim Leo pont. Rober-
to Viſcardo. Dum Rogerium in 5.
Gallutio caſtro obſidet, a Guliel-
mo ejus filio circumſeſſus ipſe ca-
pitur. Deductus inde Neapolim, 6.
magnificeque a Rogerio cultus,
tandem eum contracta ſolutum
noxa

Rogerius Siciliæ rex excommunicatur.

Innocentius II. a Rogerio captus in bello, eum Siciliæ regem appellat.

(*a*) *Non fuit*, Lotharii frater *Conradus III. ſed.* Friderici *ducis Sueviæ*, *ex matre Agnete*, *quæ ſoror Henrici V.*

(*b*) *Al. Edd.* atque olim Leo pont. Normannis.

Digitized by Google

noxa Siciliæ regem, ducem Apu-
liæ, & Calabriæ, Capuæque
7. principem appellat. Ita beneficia-
8. rius pontificis ex hoſte factus. No-
vum exin bellum excepit majorum
9. cauſa turbarum. Tiburtes aliique
Latini populi a pontifice Rom.
10. jam pridem defecerant. Poſtquam
interdicto non movebantur, ven-
11. tum eſt ad arma. Tiburtes igitur
acriter obſeſſi, eruptione facta Ro-
manos adoriuntur incautos, eosque
fuſos fugatosque exuunt caſtris.
12. Cæterum majore inde belli mole
conterriti, facta deditione, ve-
13. niam a pontifice impetrant. Sed
Romanorum ira ab hoſte in ponti-
14. ficem vertit. Certatim cives ab In-
nocentio deſciſcunt, & veterem
15. libertatem capeſſunt. Extemplo
priſci magiſtratus revocati: ſena-
16. tus reſtitutus. Sola ſacrorum pro-
17. curatio pontifici relicta. Quæ res
& Innocentio mortem ex mœrore
peperit, & ceteros deinceps pon-
18. tifices uſque ad Clementem III.
exercuit. Inter hæc Romani inex-
19. piabili odio, bellum Tiburti-
20. bus movent. Nec ante urbis ex-
cidium, finis bellandi factus. In-
de ſuperbia inflati Conradum Cæ-
ſarem per legatos ad accipien-

Rogerius rex Siciliæ feudatarius pont.

Bellum Tiburtinum.

Romanorum clades.

Tiburtes domiti.

Romani ab Innocentio deficiunt.

Tiburis excidium.

Digitized by Google

da ab eis Auguſtalia inſignia invi-
tant. Cæterum eorum vanitas a 21.
Cæſare irriſa, legatioque repudia-

Romanorum ſuperbia ab Eugenio pont. fracta.

ta. Et Eugenius III. pont. Tibur- 22.
tibus, aliisque Latinis populis in
Romanos concitatis vanos eorum
ſpiritus fregit. Per idem tempus 23.
Henrico I. Anglorum rege ſine
liberis mortuo, Stephanus genere
Francus Henrici ſorore genitus

Angliæ regnum a Normanis transit ad Francos.

ſubrogatur. Ita Angliæ regnum a 24.
Normanis transit ad Francos.
Triſtis deinde fama Edeſſæ, cunc- 25.
tæque Meſopotamiæ a Turcis ſub-
actæ Eugenium III. pontificem

Sacrum bellum ſecundum Eugenii III.

perpulit, ut ſacrum bellum indi-
ceret. Præcipua in eo D. Bernar- 26.
di opera enituit. Is Conradum 27.
cæſarem, & Ludovicum VII.
Galliæ regem ſui ardoris imple-
vit. Moles erat belli tanta, quæ 28.
totum orbem terrarum ſubigere
poſſe videretur. Sed hominum ſi- 29.
ve incuria, ſive diſcordia ad nihi-
lum recidit. Itaque Damaſco fruſ- 30.
tra oppugnata, irrito incepto diſ-
ceſſum eſt. Felicius in occidente 31.
adverſus Saracenos geſta res. (*a*)

Alphonſus dux Luſitaniæ.

Alphonſus dux Luſitaniæ Eboram 32.
urbem regiam, Olyſipponem, a-
lia-

(*a*) *Omnes aliæ Edd.* Alphonſus Henricus dux Luſitaniæ &c.

liaque Luſitaniæ oppida de Sarace-
33. nis recepit. Inde cœleſti viſo, ob-
lataque Chriſti crucifixi ſpecie e-
rectus, & ab exercitu rex ſaluta-
tus cum Iſmaële, aliiſque Sarace-
nis regibus acie conflixit, divina-
34. que ope hoſtem profligavit. Itaque
victoriis ingens ab Alphonſo rege
Caſtellæ, cujus benificarius erat,
rex Luſitaniæ appellatur. At ille
35. Luſitaniæ regnum Romanæ ſedi
ſtipendiarium fecit. Rogerius por-
36. ro rex Siciliæ Manueli Comneno
(Joanne genitus erat) Græco imp.
ob legatos contra jus gentium vio-
latos, ingenti claſſe intulit bellum.
37. Nuda erat, ob quæſtoris impera-
torii parſimoniam, Græcis Claſſi-
38. bus ora maritima. Itaque ſine
magno certamine Corcyram, The-
39. bas, Chalcidem capit. Ex Græ-
cia nulla præda nobilior deporta-
ta, quam ſerici artificium; quod
ut pleræque artes, ex Græcia in
Italiam accerſitum eſt, artificibus
inde traductis; anno ejus ſeculi
40. circiter L. Porro Conradus Cæſar
Appulum bellum meditans jure-
jurando confirmavit ſe primo quo-
que tempore in Italiam tranſitu-
41. rum. Sed repentino morbo ex-
ſtinctus documento fuit, quam hu-
ma-

Alphonſus primus rex Luſitaniæ.

Regnum Luſitaniæ ſtipendiarium eccleſiæ Rom.

Cocryra a Rogerio capta.

Serici artificium in Italiam advectum.

Digitized by Google

mana conſilia a divina providentia pendeant. Deceſſit anno ſui principatus XIV. rex omnino pius ; 42.
ſed fortis magis, quam fortunatus. Illud in Conrado novum, 43.
quod ſanus & incolumis regalia inſignia Friderico fratris filio reliquit, parvum filium ſuum ejus fidei commendans.

Conrado III. regnante litteræ reviviſcunt.

Eodem regnante litteræ, quæ 44.
a barbaris conculcatæ jacuerant, oculos aliquando tollere cœperunt. Itaque in Græcia Euſtathius 45.
interpres Homeri; in Hiſpania Averroes, Avicenna, & Rabbi Moſes; in Francia Hugo, & Ricardus a S. Victore; in Germania Otho epiſcop. Friſingenſis; in Italia Gratianus, Petrus Lombardus, & alii extiterunt.

Euſtathius. Averroes. Avicenna. Rabbi Moſes. Hugo. Ricardus a S. Vict. Otho epiſc. Friſing. Gratianus. Petrus Lombardus.

Cap. VIII.

FRIDERICUS ÆNOBARBUS.

A Chriſto nato anno MCLIV.

Fridericus ſeu (ut alii) Fredericus Cæſar anno 1154.

FRIDERICUS ÆNOBARBUS (Barbaruſſa vulgo dicitur) 1.
a Sueviæ duce Cæſar, nobile ſane, piumque regni ſui rudimentum

Abbas. Urſper. Radevic. l. 1.

2. tum poſuit. Traducto in Italiam
Sigeb. exercitu, turbatam Mediolanen-
chr. Friſin. ſium armis pacavit Italiam. Inde
3. Viterbium ad Adrianum IV. pon- Adrianus IV. pont.
de geſt. Frid. tificem adiens pontificiæ majeſta- Cæſaris obſequium erga pont. Rom.
tis ſpeciem renovavit. Adventanti
Sigon. l. 12. pontifici obviam pedibus prodiit,
& deſcendentis ex equo ſtapedam
4. tenuit manu. Porro ad urbem
5. cum pontifice progreſſus eluſis Ro-
manorum legatis Auguſtales titu-
los deferentium, ab Adriano
pont. in æde apoſtoli Petri Roma-
nus imperator appellatur abſente
6. populo Romano. Romaniſque de-
inde domitis in Germaniam remi-
7. gravit. At Gulielmus Siciliæ rex Gulielmus rex Siciliæ
Rogerio patre importunior epiſ- anathemate ictus
coporum ſuorum conſecrationem pontifici bellum movet.
pontifici ereptam vindicabat ſibi.
8. Nec anathematis fulmine ictus re-
ſipuit; ſed irritatus pontificiam di-
9. tionem invaſit armis. Tandemque
pontifex bello feſſus pace facta,
Gulielmum ad pedes provolutum Gulielmus ſupplex in
10. in gratiam recipit, eidemque be- gratiam a pont. recipitur.
neficiarium Romanæ ſedis ſe pro-
11. fitenti paternos titulos firmat. In- Gulielmus feudatarius Rom. pont.
de Urbevetum profectus ædes ini-
bi pontificias condidit, deſide-
rium pontificis populo Rom. fac-
12. turus. Mediolanenſes interim
fini-

finitimas urbes armis oppreſſerant.

Mediolanum a Frederico imp. obſidetur.

Itaque a Frederico Mediolanum 13.
circumſeſſum, cives ferro, fame,
peſtilentia domiti in fidem Augu-
ſti venerunt. Sunt qui tradunt pri- 14.
mores urbis ad victoris iram pla-
candam maxime humili habitu ad
Fredericum in caſtra proceſſiſſe : 15.
illum tam inſigni humilitate mo-
tum, & cives urbi, & urbem ci-

Humiliatorum origo.

vibus conſervaſſe; hinc humiliato-
rum ordinem natum. Atrox inde 16.
ex parvis initiis inter Auguſtum ac

Diſſenſio inter pontificem, & imperatorem. Alexander III. pont.

pontificem orta diſſenſio ingenti-
um malorum cauſa, & origo fuit.
Fredericus ab Alexandro III. pont. 17.
petierat, ut Ravennæ antiſtitem 18.
ab ſe deſignatum conſecraret. Id
cum non impetraſſet, totum ſe a 19.
pontifice avertit. Et Gibellino-

Guelforum, & Gibellinorum factiones anno circiter 1160. Frederici arrogantia.

rum, & Guelforum nominibus
ex veteri Germaniæ diſcordia re-
peritis, peſtiferas factiones tota
Italia excitavit. Qui Auguſti par- 20.
tes ſequerentur, Gibellini, qui
pontificis, Guelphi appellati. Nec 21.
eo contentus pontificatum Ale-
xandro II. abrogat, & reges
Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ ad
Victorem pſeudopontifex veneran-
dum invitat. Sed apud pios reges 22.
plus religio, quam gratia valuit.
Ita-

23. Itaque Ludovicus Franciæ, Hen-
ricusque Angliæ reges apud To-
riacum oppidum Alexandro ve- Rom. pontificis majeſtas.
24. nienti præſto fuere. Ac dextra læ-
vaque frenum equitantis pontificis
pedites ipſi tenentes eum ad deſti-
25. natum hoſpitium perduxere. Qua
ſpecie pontificiæ majeſtatis non a-
26. lia auguſtior viſa. Subinde Alexan-
der Romanorum animis per lega-
tum delinitis, urbem, pontifi-
27. ciamque ditionem recepit. Et
Gulielmus Bonus novus Siciliæ Gulielmus Bonus Siciliæ rex feudatarius pont.
rex, miſſis ad Alexandrum lega-
tis, ſe pontificis beneficarium
profeſſus omnibus eum rebus im-
28. penſe juvit. Ænobarbus interim
Mediolano everſo, & ſacris trium Mediolanum everſum.
regum magorum reliquiis Coloni-
am deportatis, Brixianis, Pla-
centinis, Bergomatibus, Bono-
nienſibus domitis, Germanos
29. præfectos dederat. Quorum inju- Lombardiæ civitates ab imperatore deficiunt.
riis irritatæ civitates ex compoſito
ab Ænobarbo deficiunt, & præ-
ſidibus ejectis, veteri inſtituto
30. conſules creant. Cæterum Tuſcu- Tuſculanorum audacia, Romanorum clades.
lani Germanis auxiliis ſubnixi Ro-
manis arma inferentibus ingentem
intulere cladem, & Latinis popu-
lis in prædæ ſocietatem vocatis,
populabundi in urbis mœnia per-
ve-

Digitized by Google

venere. Per eam occaſionem Ænobarbus Vaticana æde per vim potitus Paſchalem pſeudopont. in Petri ſede ſtatuit. 31.
Nec læta victoria Germanis fuit. 32.
Fœda lues maximam exercitus partem, ac primæ nobilitatis duces abſumpſit. 33.
Deum vicarii ſui ultorem oculos aperuiſſe ſentires. 34.
Exin cum nihil adverſus conſpirantes Longobardiæ civitates proficeret, quod aliæ aliis venirent auxilio, Ænobarbus, deſperata regni Italici poſſeſſione, remigrat domum. 35.

Fredericus deſperat Italici regni poſſeſſionem.

In ejus contumeliam nova urbs a fœderatis civitatibus condita, cui ab Alexandro pont. Alexandriæ nomen factum. 36.

Alexandria urbs condita.

At Fredericus, Mediolani magnificentius inſtaurati fama excitus, cum inſtructiſſimo exercitu ad ejus excidium redit. 37.

Mediolanum magnificentius inſtauratum.

Extemplo fœderati conjunctis armis animisque occurrunt hoſti. 38.
Collatis ſignis, Germani divina ope cæſi, aquila imperatoris capta; imp. ipſe ſuffoſſo equo pæne oppreſſus. 39.

Frederici imp. clades.

Hæc Cæſaris clades finem attulit Longobardiæ cladibus, & initium otii pacisque. 40.

Abbas Urſp. chro.

Tandem Fredericus non cum hominibus, ſed cum Deo bellare ſe ſentiens, pacem denique cum Alexandro fecit. 41.

Gul. Neubrig. l. 3.

Et

Frederi-cus Venetiis veniam ab Alexandro pont. petit.

42. Et Venetias ad eum profectus pe-
43. dem pontificis venerabundus oſcu-
lo contigit. Et aſcenſuro in equum
ſtapedam tenuit. Auguſti in co-
44. lendo pontifice ſubmiſſio Roma-
norum ſuperbiam fregit. Itaque
45. Alexander Romam regreſſus non
urbi ſolum, ſed univerſæ Italiæ
46. priſtinum reddidit decus. Ante
omnia tollendi in poſterum ſchiſ-
matis cauſa ſanxit, ut pontifex
creatus ratus non eſſet, niſi mini-
mum duas tertias ſuffragiorum tu-
liſſet partes.

Platin. in Alex. Jo Villa. l. 7. 8. Sigon. l. 13.

Lex de duobus tertiis partibus ſuffragiorum comit. pont.

47. Annus erat ejus ſeculi LXXX.
quo Manuel Græcus imper. deceſ-
ſit pietate, humanitate, munifi-
48. centia egregius. Devictis Hunga-
ris, Deiparam virg. Joannis pa-
tris inſtituto, triumphantem ipſe
49. ovans ſecutus eſt. Balduinum III.
Hieroſolymæ regem, eundemque
generum ſuum, qui citato ad cur-
ſum equo brachium fregerat, hu-
50. maniſſime fovit. Quippe ipſe Au-
guſtus poſito genu afflictum regis
brachium ſua manu curavit,
nec curationem deſeruit, quoad
51. ille plane convaluit, adeo amor
52. vicerat majeſtatem. Inde Sultano
Iconienſi ſuos theſauros oſtentans
jubebat eum ſumere, quic-
quid

Nicet. Chron. l. 2.

Annus poſt Chr. natum 1180.

Obitus Manuelis Græci imp.

B. Mariæ triumphus.

Balduinus III. rex. Hieroſolymæ.

Manuelis imp. humanitas.

Manuelis imp munificentia.

quid liberet. Cum is ſe eo conten- 53.
tum fore diceret, quod Auguſtus
dediſſet; Manuël univerſos the-
ſauros ei dono dedit. Cæterum
Chaldæorum ſcientiæ (ſi ſcientia 54.
potius eſt, quam credularum men-
Aſtrologorum, ſeu Chaldæorum ars fallax. tium ludibrium) & aſtrologorum
prædictionibus deditus fuit. Sed 55.
ubi XIV. annis ante præſtitutum
ab illis vitæ finem, adeſſe ſupre-
mum diem ſenſit, patriarchæ ad-
monitu chirographo ſuo aſtrologo-
rum damnavit artem, & mori-
bundus pullum monachi habitum
pœnitentiæ indicium ſumpſit.
Saladinus Turca Ægypto potitur. Hæc inter Saladinus genere Tur- 56.
ca, novus Sultanus Ægypti, Ca- Gul. Tyr. l. 19.
lypha interfecto, invaſit imperi-
um. Ita Ægyptus in Turcarum 57.
venit poteſtatem. Et Saladinus ab 58.
rebus ſecundis ferox, Syriam in-
Balduinus, rex Hieroſol. a Saladino captus. Hieroſolyma rurſus amiſſa anno prope 1190. vaſit. Itaque Balduino Hieroſoly- 59.
mitano rege victo captoque bel-
lum circumferens pleraque oppida
ipſamque Hieroſolymam in dedi-
tionem accepit, anno ferme XC.
quam recepta de barbaris fuerat.
Nec minor a Græcis, quam a 60.
Turcis per id tempus edita ſtrages
Alexius Comnenus Græcus imp. eſt Latinorum. Alexius Comne- 61. Chro. l. 2. Paul.
nus Manuelis imp. filius, heres-
que Ludovici Franciæ regis filiam
ſibi

62. ſibi deſponderat. At Græci Lati-
Æmil. l. 6. Sigon. l. 14. Sabel. nos ab Auguſto impenſius coli in-
digne ferentes, Andronicum exu- Andronicus Græcus tyrannus.
lem Alexii patruelem in ſpem im-
63. perii accerſunt. Qui tyrannide oc-
64. cupata, Auguſtum interficit. Pro-
tinus in Latinos, qui Byzantii ver-
ſabantur, (*a*) Græcorum rabies Græcorum rabies in Latinos.
65. vertit. Legatus ipſe pontificis, ſa-
cerdotes, ac plerique Latinorum
cæſi, ut ne ægris quidem in no-
ſocomio cubantibus temperare-
66. tur. Cæteri Turcis in ſervitutem
67. addicti. Super hæc omnia mortuo-
rum cadavera ſepulcris eruta, &
per vias tracta exſecrandum ſpecta-
68. culum præbuere. Nec impune:
Chron. l. 2. Andronicus tyrannus, & ipſe in
crudelitatem effuſus, Græcorum
plurimos rerum novarum ſuſpec-
tos qua vinculis, qua morte mul-
69. tavit. Ad ultimum per populi ſe-
ditionem regni faſtigio deturba-
tus, omnique contumeliæ genere
oneratus ludibrio fuit, quibus mo-
70. do terrori fuerat. Demum in foro Andronici tyranni exitus exitialis.
inter duas columnas capite in ter-
ram verſo ſuſpenſus a furente po-
pulo gladiis confoditur. Cæterum
71. inter tot contumelias, cruciatuſ- Magnitudo animi malis invicta.
que

(*a*) *Al. Edd. omnes delent voc.* Græcorum.

Digitized by Google

que magnitudo animi enituit invicta. Una in tot malis Andronici vox audita, *Domine miſerere.*

Sacrum bellum tertium Clementis III.

At Romæ Clemens III. pont. pace cum Romanis facta, ſacram expeditionem urgere inſtitit. Nec fruſtra. Ex Anglia, Francia, Sicilia, Italia ingentes copiæ, inſtructiſſimis Danorum, Friſonum, Ollandorum, Genuenſium, Piſanorum, Venetorum claſſibus transmiſerunt. Et ipſe Fridericus Auguſtus jam ætate gravis cum robore Germanici exercitus in Syriam profectus Iconienſi Sultano acie ſuperato, Iconium capit. Sed ſive fluminis, in quod refrigerandi per æſtum corporis gratia deſcenderat, cæcis vorticibus hauſtus, ſive equi ruina oppreſſus exanimatur anno imperii ſui XXXVI. egregia ſane animi indole imperator, qui virtute, gloriaque Germanos Auguſtos omnes facile ſuperaſſet, ſi Othones potius in tuenda, quam Henricos in oppugnanda eccleſia eſſet æmulatus. Philippus deinde Franciæ, & Ricardus Angliæ reges cum ſuis exercitibus ſecuti. Et Ricardus Cyprum ſubegit, captæque Ptolemaidis præcipuum decus tu-

Fredericus Ænobarbus ad bellum ſacrum profectus in flumine obruitur.

72. P. Æmil. l. 6. 73. 74. 75. Abbas Urſper. chr. Gul. Neub. l. 4. 76. Gul. Tyr. l. 18. 77. 78.

79. tulit. Saladinus Ægypti Calipha,
prælio victus, aliquot de Turcis
80. oppida recepta. Cæterum orta in-
ter reges, vetera odia retractan-
tes, diſcordia domum utrumque
81. revocavit. Ricardus vanum Hie-
roſolymitani regni titulum, Cy-
82. pro inſula a Vidone rege emptum,
pro præda retulit. Hic exitus ter-
tii belli ſacri fuit, Deo non tam
Turcarum immanitati, quam Chri-
ſtianorum principum diſcordiæ in-
fenſo.

83. Sunt qui per id tempus Teuto- Teutonicorum militum ordo inſtitutus.
nicorum militum ordinem (a) a
Germanis inſtitutum tradant bel-
84. licis operibus, atque opibus inſig-
nem. Eadem ferme tempeſtate
duo ſacræ militiæ ordines in Hiſ- Ordo militum Calatravæ.
pania exſtitere, Calatravæ, & S.
Radevicus. Jacobi, rebus geſtis adverſus Mau- Ordo militum S. Jacobi.
85. ros inclyti. Itemque hiſtorici ali-
l. 2, & 3. quot floruerunt, Radevicus, qui Radevicus.
Frederici Ænobarbi ſcripſit hiſto-
riam, & Conradus abbas Urſper- Conradus abbas.
genſis, qui chronicon texuit.

86. Hæc inter Iſaacus Angelus Iſaacus Angelus imp. Græcus.
Græcus Cæſar, qui Andronico
Chron. l. 2. tyranno ſucceſſerat, luxu diffluе-
re cœpit, & ad menſæ, aulæque Imperatoris Græci ſacrile-

Q mag-

(a) Al. Edd. a Germanis in Syria inſti-
tutum &c.

gium divinitus vindicatur. magnificentiam ſacra e templis vaſa detraxit, omnia Deo, & Cæ- 87.
ſari licere dictans. Ergo ultore Deo magnas a barbaris accepit clades: tantoque eis ludibrio erat, ut diuturnum illi imperium palam optarent. Ad ultimum ab Alexio 88.
fratre, quem a Turcis redemptum conſortem imperii fecerat, regno, ac luminibus eſt orbatus, & in vinculis habitus, ut ſuperioris ætatis ſcelera captus oculis & videret melius, & lugeret.

89. Porro Conſtantia virgo Deo ſacra, Gulielmi Siciliæ regis conſobrina, atque heres, Clementis III. pontificis permiſſu, Henrico Cæſari Ænobarbi filio nupſit. De 90.
Joachimus abbas. quibus innuptis nuptiis Joachimus abbas vaticinatus dicitur, eas funeſtam Italiæ facem parituras. Jam 91.
Tancredus Rogerii regis ex pellice nepos, favore Siculorum regnum Siciliæ obtinebat, cum Henricus in Italiam ingentem traduxit exercitum, regnum dotale recepturus.

CAP.

CAP. IX.

HENRICUS VI.

A Chriſto nato anno MCXC.

1. HENRICUS VI. a Cæleſtino Henricus
Anto. III. appellatus Auguſtus, Æ- VI. Au-
P. 3. tit. 9. nobarbo patre truculentior fuit. guſtus, anno circiter
2. Campaniæ oppidis pluribus recep- 1190.
Sigeb. chr. tis, Neapolim fruſtra obſedit. A-
3. trox lues in caſtris orta obſidionem
4. ſolvit. Inde, Tancredo Siciliæ
Sigon. rege vita functo, reparat exerci-
l. 15. tum, & Genuenſium, Piſano-
rumque claſſibus fultus Cajetam,
5. Neapolimque in fidem accipit.
6. Cætera inde prona fuere. Meſſa- Henricus
7. na, Catana, Syracuſæ vi captæ. imp. Sicilia potitur.
8. Sibylla regina cum novo rege in Sibylla
deditionem accepta. Denique Pa- regina.
normo expugnata, & Conſtantia
in matrimonium ducta, rex Sici-
9. liæ ſalutatur. Cæterum repente e Henricus
10. rege tyrannus extitit. Direptis per imp. rex Siciliæ.
calumnias, & ſupplicia civium Henrici
bonis, ſacras ædes per ſacrilegium regis ſævitia,
expilavit. Exin ditionem pontifi- rapinæ, vio-
11. ciam pæne omnem in ſuam redegit lentia.
12. poteſtatem. Alexium quoque
Comnenum Græcum imp. ſtipen-

diarium fecit. Cæterum X. imperii anno nondum expleto, mortalibus immortalibusque invifus, morbo ex venatione contracto, ceſſit e vita, tyrannus verius quam 13.
Saladini funus memorabile. Auguſtus. Meliore fama Saladinus Chriſtiani nominis terror, 14.
paulo ante deceſſerat. Quippe in 15.
ejus funere, ut ipſe juſſerat, ſignifer interiorem ejus tunicam lancea ſublimem prætulit, clamitans, id unum Saladinum domitorem orientis ſecum ex tantis opibus auferre: ſpectaculum Chriſtiano magis rege, quam barbaro dig- Paul. Æmil. l. 6.
Innocentius III. pont. num. Porro Innocentius III. 16.
pont. Henrico mortuo, Æmiliam, Picenum, Umbriam recepit armis. Inde Conſtantiam Au-
guſtam, & Fredericum ejus filium 17.
Siciliæ reges appellat, ducatu Apuliæ, & principatu Capuæ ad-
jectis. Itaque Conſtantia moriens 18.
Innocentium Frederici pupilli tu-
torem inſtituit. Qui ſumma cum 19.
tutelæ laude pupillum regem impenſe fovit, quam funeſtum eccleſiæ anguem ſinu foveret, ignarus.

Sacrum bellum quartum Innocentii III. Quartum ſubinde ſacrum bel- 20. P. Æmil.
lum ſuſceptum, quod in Græcum l. 6.
imperium vertit. Balduinus Flan- 21.
driæ

driæ comes, aliique Franciæ pro-
ceres Innocentii hortatu ſacræ mi-
22. litiæ nomina dedere. Hi Veneto-
rum claſſe, & auxiliis aucti Ale-
xium Iſaaci Angeli filium extor-
23. rem obvium habuerunt. Cujus in-
gentibus promiſſis onerati Byzan- Byzantium captum.
24. tium petunt. Ibi ingens Græco-
rum exercitus a non magna Fran- Trapezuntii imperii origo.
25. corum manu cæſus. Byzantium
torpentibus tyranni fuga, & de-
26. ſperatione civibus captum. Alexius Alexius Comnenus puer.
27. puer paternum in regnum reſtitu-
Chron. l. 2, 3. tus. Alexius Comnenus tyrannus Græcus imp.
fuga elapſus Trapezuntem ſe rece- Balduinus ex comite Flandriæ imp. Conſtantinopolitanus.
28. pit, ibique Trapezuntii imperii
fundamenta jecit. Cæterum dum
Alexius puer promiſſum Francis,
Venetisque aurum exigit: *(a)* Myr-
tilus unus e Græcis proceribus,
Alexio per ſeditionem populi ob-
29. truncato, tyrannidem invadit. I-
gitur urbs regia a Francis denuo Orientis imperium redit ad Latinos anno circiter 1200.
30. expugnata. Græcum imperium
procerum conſenſu Balduino Flan-
31. driæ comiti delatum. Rediit ori-
entis imperium ad Latinos anno
32. poſt Chriſtum nat. circiter MCC. Inſulæ maris *Æ*gæi, & Jonii Venetis datæ.
Balduinus igitur beneficii memor,
omnes Ægæi, atque Jonii maris
inſulas, ipſamque Cretam attri-

(*a*) *Ab aliis* Murſiphlus *appellatur.*

diarium fecit. Cæterum X. imperii anno nondum expleto, mortalibus immortalibusque invifus, morbo ex venatione contracto, ceſſit e vita, tyrannus verius quam 13.

Saladini funus memorabile.

Auguſtus. Meliore fama Saladinus Chriſtiani nominis terror, 14.
paulo ante deceſſerat. Quippe in 15.
ejus funere, ut ipſe juſſerat, ſigniferinteriorem ejus tunicam lancea ſublimem prætulit, clamitans, id unum Saladinum domitorem orientis ſecum ex tantis opibus auferre: ſpectaculum Chriſtiano magis rege, quam barbaro dig- Paul· Æmil. l. 6.

Innocentius III. pont.

num. Porro Innocentius III. 16.
pont. Henrico mortuo, Æmiliam, Picenum, Umbriam recepit armis. Inde Conſtantiam Au-
guſtam, & Fredericum ejus filium 17.
Siciliæ reges appellat, ducatu Apuliæ, & principatu Capuæ ad-
jectis. Itaque Conſtantia moriens 18.
Innocentium Frederici pupilli tu-
torem inſtituit. Qui ſumma cum 19.
tutelæ laude pupillum regem impenſe fovit, quam funeſtum eccleſiæ anguem ſinu foveret, ignarus.

Sacrum bellum quartum Innocentii III.

Quartum ſubinde ſacrum bel- 20.
lum ſuſceptum, quod in Græcum P. Æmil. l. 6.
imperium vertit. Balduinus Flan- 21.
driæ

driæ comes, aliique Franciæ pro-
ceres Innocentii hortatu ſacræ mi-
22. litiæ nomina dedere. Hi Veneto-
rum claſſe, & auxiliis aucti Ale-
xium Iſaaci Angeli filium extor-
23. rem obvium habuerunt. Cujus in-
gentibus promiſſis onerati Byzan- Byzantium captum.
24. tium petunt. Ibi ingens Græco-
rum exercitus a non magna Fran- Trapezuntii imperii origo.
25. corum manu cæſus. Byzantium
torpentibus tyranni fuga, & de-
26. ſperatione civibus captum. Alexius Alexius Comnenus puer.
27. Chron. l. 2, 3. puer paternum in regnum reſtitu-
tus. Alexius Comnenus tyrannus Græcus imp.
fuga elapſus Trapezuntem ſe rece- Balduinus ex comite Flandriæ imp. Conſtantinopolitanus.
28. pit, ibique Trapezuntii imperii
fundamenta jecit. Cæterum dum
Alexius puer promiſſum Francis,
Venetisque aurum exigit: (*a*) Myr-
tilus unus e Græcis proceribus,
Alexio per ſeditionem populi ob-
29. truncato, tyrannidem invadit. I-
gitur urbs regia a Francis denuo
30. expugnata. Græcum imperium Orientis imperium redit ad Latinos anno circiter 1200.
procerum conſenſu Balduino Flan-
31. driæ comiti delatum. Redit ori-
entis imperium ad Latinos anno
32. poſt Chriſtum nat. circiter MCC. Inſulæ maris Ægæi, & Jonii Venetis datæ.
Balduinus igitur beneficii memor,
omnes Ægæi, atque Jonii maris
inſulas, ipſamque Cretam attri-

(*a*) *Ab aliis* Murſiphlus *appellatur.*

Digitized by Google

buit Venetis. Ex proceribus Francis Gothofredum Athenarum, & Achajæ principem, Bonifacium ex Montisferrati Marchione Theſſaliæ regem conſtituit, & Balduino Auguſtalia inſignia ab Innocentio miſſa; contraque ab Auguſto Græcia ad Romani pontificis auctoritatem revocari cœpta. Cæterum Balduinus Adrianopolim obſidens commiſſo prælio, in Myrtili tyranni poteſtatem venit, a quo cum cruciatu necatus dicitur. Ei Henricus frater ſubrogatus Aſiatico bello impenſe favit. Eodem ferme tempore Conſtantinopolis a Francis capta, & Bœticæ pars ab Hiſpanis Alphonſi nobilis Caſtulonenſium regis ductu, recepta. (a) Balduino autem Conſtantinopolitano imperatori Henricus frater ſucceſſit.

33. 34. 35. 36. Rod. Tol. l. 8. 37.

Henricus imp. Conſtantinopolitanus.

(a) *Al. Edd. delent hanc ultimam periodum.*

C A P.

Cap. X.

OTHO IV.

A Chriſto nato anno MCCIX.

1. Sigon. l. 15. Æmil. l. 6.
OTHO IV. Auguſti diadema- Otho IV. imp. anno 1209.
te & titulo ab Innocentio
III. decoratus, imperatorum de-
2. terrimus fuit, breviſſimusque. Is
pontifici, a quo in eo faſtigio poſi-
3. tus fuerat, infenſus pontificiam
ditionem invaſit. Inde regnum
Siciliæ pontificis fidei tutelæque
4. commiſſum contra fas occupare
inſtitit. Igitur ei vertente anno in
concilio Romæ habito imperium Othoni imperium, abrogatum.
eſt abrogatum, atque ignominia
5. anathematis addita. Et Germani
proceres pontificis auctoritatem
ſecuti, Fridericum, ſeu, ut alii,
6. Fredericum regem Siciliæ, Cæ-
ſarem creant. Nec defuit ira divi-
7. ni Numinis. Otho multis vel in
Italia, vel in Germania attritus
cladibus, in Saxoniæ latebram ſe
recepit, ubi haud ita multo poſt
8. obiit ex mœrore. Inter hæc Joan-
nes Ricardo fratre interfecto, reg-
noque Angliæ per parricidium oc-
cupato infamis, rem Anglicam in-

Digitized by Google

Normania in fidem Francorum venit. Joannis Angliæ regis ſacrilegia. Ejusdem pœnitentia memoranda.

feliciter geſſit. ejus odio Norma- 9.
nia tota in fidem Francorum ve-
nit, quæ res deinceps multorum
fuit cauſa bellorum. At Joannes 10.
exhauſto bellis ærario, opes Deo
ſacras invaſit, pontificio anathe-
matis fulmine contempto. Tan- 11.
dem bellicis cladibus, malisque
victus aperit oculos, pacem a
pontifice orat. Nec fefellit. Pon- 12.
tificis legatum proſtrato humi cor- 13.
pore excepit; & regium inſigne
ad ejus poſuit pedes. Ad hæc priva- 14.
tus quinque dies exegit. Sexto de- 15.
mum die diadema beneficii loco

Anglia, & Hybernia Romano pont. vectigales factæ. Ordo redempt. captivorum. Cruciferorum. Heremit. S. Aug. Carmelitarum. Dominicanorum. Franciſcanorum.

recipit a legato. Ergo beneficia- 16.
rium ſe Romani pont. profeſſus
Angliam, Hyberniamque Roma-
næ ſedi ſtipendiarias fecit. Subin- 17.
de Innocentius deceſſit, non mi-
nus factorum gloria, quam ponti-
ficatus diuturnitate memorandus.
Multæ religioſorum hominum fa- 18.
miliæ illo pontifice inſtitutæ, reſti-
tutæve. Almæ Trinitaris, ſeu re- 19.
demptionis captivorum, cruci-
ferorum, Heremitarum S. Au-
guſtini, Carmelitarumque, ut
vitæ innocentia ſub Innocentio re-
vixiſſe videatur. Innocentium ſe- 20.
cutus Honorius multarum rerum,
quæ illo pontifice oratæ erant, de-

cus

21. cus tulit. Inſtituta SS. Dominici,
& Franciſci pontificali auctoritate
22. comprobavit. Petrum Antiſiodo- **Petrus Antiſiod. imp. Conſtantinopolitanum.**
renſem tertium a Balduino, orien-
tis imperatorem cum conjuge Ro-
mæ Auguſtalibus decoravit inſig-
nibus, parem deinde Frederico
Cæſari honorem habuit.
23. Cæterum Antiſiodorenſis Au-
guſtus Dyrrachii inter epulas The-
24. odori fraude exſtinguitur. Cui Ro- **Robertus imp. Conſtantinop.**
bertus filius ſucceſſit Veneto no-
mini adeo deditus, ut Venetorum
ducem cariſſimum imperii colle-
gam appellaret. Qui Romæ Au-
25. guſtus ab Honorio pont. appellatus
diu ſuperſtes fuit.

Digitized by Google

HORATII TURSELLINI, *EPITOMÆ* HISTORIARUM à Mundo condito *LIBER IX.*

CAPUT I.

FREDERICUS II.

A Chriſto nato anno MCCXI.

Fredericus II. imp anno Chr. 1211.

FREDERICUS II. interim Ænobarbi nepos improbitate cum avo, & Henrico patre certavit. Im- 1. Anton. p. 3. t. 19. Æmil. l. 6.
perii titulis ab Honorio III. honeſtatus, in pontificiam ditionem impetum fecit. Itaque ei 2. 3.
decus & nomen Auguſti idem, qui dederat, abolevit, adjectaque ſolemnis ignominiæ nota, interdixit 4.
piorum congreſſu, ſacriſque. Interim Andreas Hungariæ rex & paterno voto, & Honorii pontificis 5.

Bellum ſacrum quintum Honorii III.

ficis hortatu cum Bavariæ, & Au-
ſtriæ ducibus profectus in Syriam,
adverſus Turcas bene pugnavit.
6. Cæterum omnibus in ſpem recipi-
endæ Hieroſolymæ erectis, in ipſo
operum limine finem belli quæſi-
7. vit. Nam ut primum Jordanis a-
qua corpus abluit, veluti voti re-
ligione abſolutus, belloque per-
functus, exercitum deportavit.
8. At Brennus Cypri, & Hieroſoly- **Brennus rex Hieroſolym.**
mæ rex novis Francorum, Ger-
manorum, Italorum, Anglo-
rumque auxiliis fultus Damiatam **Damiata capta.**
celeberrimum Ægypti emporium
9. cepit. Bellum inde ad Chayrum
10. regiam urbem promotum. Sed in-
undata Nili emiſſariis caſtra ne-
ceſſitatem impoſuere victoribus, ut
Damiata relicta, ipſi incolumes
11. abirent. Brennus porro Romam
advectus, Honorio pont. aucto-
re, Jolen filiam ſuam Hieroſoly-
mæ reginam appellatam Frederico
Cæſari in matrimonium dat, ea
mente, ut ille, dotali ſacri regni
titulo auctus, majore animo ſa-
12. crum capeſſeret bellum. Hinc Si- **Reges Siciliæ Hieroſolymitani regni titulum habent.**
ciliæ reges Hieroſolymitani regni
13. titulum habuere. At Fredericus
tandem Gregorii IX. pont. im-
pulſu, cum exercitu profectus in **Gregorius IX. pont.**

Hieroſolyma redempta anno circiter 1230.

Syriam, urbem Hieroſolymam a
Sultano non armis ſed auro rece-
pit, anno ejus ſeculi circiter XXX.
Itaque majore fama, quam gloria 14.
revectus e Syria, haud ægre veni-

Frederici imp. veſania.

am a pontifice, & imperii titulos
impetravit. Cæterum brevi ad in- 15.
genium rediit, & pontifici infenſus
Guelphorum, Gibellinorumque
factionibus longo intervallo revo-
catis, fœdum in modum laceravit

Beneventum direptum. Caſinas cœnobium ſpoliatum.

Italiam. Ad hæc Benevento, Caſſi- 16.
natique cœnobio direpto, Raven-
nam in ſuam redigit poteſtatem.
Saracenis, quorum opera, avi inſti- 17.

Nuceria Saracenorum.

tuto, uſus erat in bellis, Nuceri-
am attribuit, quæ deinde Sarace-
norum eſt appellata. Cardinali- 18.
um complures, qui Gregorio

Fredericus pontificiam ditionem occupat.

pont. exſtincto, Romam ad co-
mitia tendebant, forte in itinere
interceptos in cuſtodiam tradit.
Inde eccleſiæ orbitatem ſuam occa- 19.
ſionem ratus Flaminiam, & Æmi-
liam occupat, Bononiaque expug- 20.

Gymnaſium Patavinum. Balduinus imp. Conſtantinop.

nata, gymnaſium transfert Pata-
vium. In ultimum venerat diſcri- 21.
men Romana res; niſi Balduinus
Cæſar orientis, opportunitate mi-
ra veniſſet in Italiam. Hujus roga- 22.
tu dimiſſi a Frederico cardina-

Innocentius IV. pont.

les Innoc. IV. pont. creatus. 23.
Qui

Digitized by Google

24. Qui comperto Fredericum ſibi do-
mi foriſque inſidias ſtruere, in
25. Franciam tendit. Ibi in concilio
Lugdunenſi Frederico jus impe-
26. rii, ac titulum abrogat. Cardina-
libus deinde, ut eum ordinem au-
guſtiorem faceret, rubri galeri in-
ſigne dat, anno ejus ſeculi circi-
27. ter XLV. Inter hæc Fredericus
Parmam obſtinata obſidione cin-
28. xit, haud dubia ſpe victoriæ. Te-
29. nuit obſidio biennium. Tandem
eruptione a Parmenſibus facta,
Cæſar funditur, caſtriſque omnis
opulentiæ plenis exuitur. At ille
30. velut re bene geſta, inter ſpado-
num, & pellicum greges vitam e-
git, bellicum dedecus domeſtico
probro cumulans.

In concilio Lugdunenſi Frederico imperium abrogatur. Galerus ruber inſigne cardinalibus datur anno circiter 1245.

Fredericus a Parmenſibus profligatur. Frederici nequitia.

31. Eadem tempeſtate Tartari, gens
P. Æmil. l. 7. Sabel. Scythica, Hoccotæ regis ductu,
maximis agminibus inundarant
32. Aſiam, Europamque. Jamque
Perſide ſubacta, victores cum lit-
teris ſuperſtitionem victæ gentis
hauſerant; ac totam ferme Aſiam
uſque ad Tanaim amnem, qui A-
ſiam, Europamque medius inter-
fluit, victoriis emenſi, per Polo-
niam, Hungariamque populabun-
di ad Auſtriam uſque pervenerant.
33. Igitur Innocentius tantæ peſti

Tartari magna Aſiæ, & Europæ parte potiuntur.

Q 7 ob-

obviam eundum exiſtimans egre-
gios viros e Franciſcana, Domini-
canaque familia ad efferatas barba-
rorum mentes evangelio mitigan-
das deſtinat. Nec ſpes fefellit. 34.

Tartarorum rex Meto fit Chriſtianus.

Mago, ſeu Meto novus eorum rex 35.
Chriſtianis initiatus eſt ſacris. Sub- 36.
inde aſſertur Parthos patria ſede a P. Æmil. l. 7.
Tartaris pulſos in Syriam pene-

Hieroſolyma a Parthis diruta.

traſſe; & Hieroſolyma capta, di-
rutaque auguſtiſſimum Chriſti ſe-
pulcrum indignis modis polluiſſe.

Ludovicus IX. Galliæ rex. Bellum ſacrum ſextum Innocentii IV. Damiata expugnatur.

Hæc fama Ludovicum IX. Fran- 37.
ciæ regem ſanctitate inclytum ad
maturandum iter in Syriam accen-
dit. Extemplo igitur ingenti claſſe
clauſtra Ægypti aggreditur. Et Sa- 38.
trapa debellato, Damiata potitur. 39.
Protinus ad Chayrum belli moles 40.
tranſiit. Jamque acciſæ erant cla- 41.
dibus Ægypti Calyphæ vires, cum
caſtra Francorum ex locis paluſtri-
bus lues invaſit, quæ ipſum quo-

Ludovicus captus a Turcis dimittitur, anno poſt Chr. natum MCCL.

que corripuit regem. Itaque malis 42.
victus, captuſque conditiones ac-
cepit, ut tradita Damiata, inco- 43.
lumen deportaret exercitum. In-
ter quæ Fredericus Cæſar e longin-
quo luxu, velut alto excitus ſom-
no, impium pontifici intulit bel-
lum, & pontificiæ opes ad ulti-
mum periculi venerant, cum Fre-
de-

dericus, haud dubia ſuperum ira, atroci morbo, ſeu potius Manfre-
44. di filii dolo exſtinguitur. Imperavit annos XXXIII. imperatoris nomine, quo bis jure exutus eſt, prorſus indignus.

Frederici Cæſaris exitialis exitu. Decretales.

(*a*) Frederico II. imperante
45. Innocentius IV. pontifex decretalium auctor, Vincentius Gallus hiſtoricus copioſior, quam elegantior. Alexander Alenſis egre-
46. gius Theologus, Albertus Magnus non ſua doctrina, quam Thoma Aquinate diſcipulo clarior, Alphonſus Caſtellæ rex celeberrimus aſtrologus exſtiterunt.

Vincentius Bellovacenſis hiſtoricus. Alexander Alenſis. Albertus Magnus. Alphonſus Caſtellæ rex, aſtrologus.

47. Meliore fama Theodorus Laſcarus, qui Auguſti titulo aſſumpto, Græci imperii reliquias tutabatur in Aſia, quam Fredericus
48. Cæſar, deceſſit. Divino quippe fretus Numine adverſus ingentes Turcarum copias exigua manu pugnavit ingenti periculo, ſed
49. proſpero eventu. Sultano ipſo, a quo ex equo præcipitatus fuerat, obtruncato, ejus caput lancea præferens inſignem peperit de Turcis vic-

Nicet. Gregoras l. 1. & 2.

Theodorus Laſcarus imp. Trapezun.

Laſcari imp. egregia virtus, ac victoria.

(*a*) *Al. Edd.* Frederico II. imperante Gregorius IX. decretalium auctor, & Innocentius IV. earundem interpres, Vincentius Belluacenſis Theologus, & hiſtoricus copioſior, quam elegantior.

Joannes Ducas imp. Trapez.

victoriam. adeo illos ducis caſus 50.
conterruit. Nec partæ gloriæ Lal- 51.
carus diu ſuperſtes fuit. Huic Jo- 52.

Theodorus Laſcarus imp. Trapez.

annes Ducas, Ducæ Theodorus
(*a*) Laſcari filius ſubrogatus. Is mo- 53.

Jo. Theodori filius imp. Trapez.

riens Joanni filio principatum,
& Michaelem Palæologum tuto-
rem reliquit. qui per occaſionem 54.

Michaël Palæologus ex tutore tyrannus.

tutelæ, principatum ſibi vendica-
vit. Eodem ferme tempore, The- 55.
odor. Angelus Theſſaliæ regno,
rege abſente, potitus eſt. At Man- 56.

Manfredus ex tutore tyrannus.

fredus Frederici ex pellice filius,
ne gratuitum foret parricidium,
paternum regnum per tutelæ ſpe-
ciem, dum Conradus frater reg-

Conradus Cæſar credulus.

ni heres e Suevia veniret, occu-
pavit. Conradus quippe falſis 57.
Manfredi criminibus irritatus,

Neapolis mœnibus nudata.

Campanis, Neapolitaniſque bel-
lum intulit. Quo bello Neapolis 58.
& Capua mœnibus nudata eſt.

Aquinum incenſum.

Aquinum etiam incendio fœda- 59.
tum. Exin Conradus ipſe mor- 60.
bo, ſeu (quæ ſuſpicio tenuit)
veneno fraude Manfredi dato ab-
ſumptus. Manfredus igitur reg- 61.
num per ultimum ſcelus partum
pari ſcelere augere inſtitit. Nuce- 62.
rinis Saracenorum copiis ſubni-
xus

(*a*) *Imo* Theodorus Laſcarus, Ducæ *filius*, *non* Laſcari.

xus invadit pontificiam ditionem. Cæterum a pontificio legato Ger-
64. Sabell. manicis copiis repreſſus eſt. Ecce- Ecceliuus Patavii tyrannus
linus quoque (Azolinum alii vocant) Patavii tyrannus ob res impie, nefarieque geſtas, ab Alexandro IV. pont. anathemate
65. notatus pœnas luit crudelitatis ſuæ.
Namque a Marino Turriano Me- Marinus Turrianus, Mediolanenſium dux.
66. diolanenſium duce fuſus, & gravi vulnere ſaucius fugit. Itaque cladis ignominiæque impatiens Eccelini tyranni exitus.
conſutum reſcidit vulnus, digna-
67. que tyranno morte deceſſit. Civitates tyrannidis jugo liberatæ libertate frui cœpere ſub tutela
68. pontificis. Alexander igitur pacata Italia, ad Hieroſolymam recipiendam curas intendit lætis ſub-
69. P. Æmil. l. 7. Sabel. inde nunciis excitatus. Meto Tar- Babylon a Tartaris ſubacta.
tarorum rex jam Chriſtianus Heloni fratri Hieroſolymitanam ex- Baldacenſis Calypha captus & fame necatus.
70. peditionem deſtinarat. Is Babylone (Baldacam appellant) potitus, Calypham Mahometanæ ſectæ antiſtitem in ſuo theſauro
71. deſtitutum fame necaverat. Jamque univerſa Perſide ac Meſopotamia ſubacta, Hieroſolymam bel- Tartari Perſide & Meſopotamia potiuntur.
72. li caput petebat. Sed orta inter Venetos, Genuenſesque diſcordia ſpem pæne exploratam ſacræ urbis re-

recipiendæ primo morata eſt, deinde diſcuſſit. Quippe Venetos inter, & Genuenſes mercatores controverſiæ de templo, quod in urbe Ptolemaide commune habebant, exorta, ingens inter duos potentiſſimos Italiæ populos bellum excitavit, quod cum magno, & ipſorum, & rei Chriſtianæ detrimento, per plures ætates geſtum eſt, adeo ancipiti Marte, varioque belli eventu, ut propiores victis fuerint, qui vicerunt. Byzantina res, ut quæ harum civitatum viribus nixa ſtabat, primam hujus diſcordiæ cladem accepit. Michaël quippe Palæologus, Genuenſi claſſe ſubnixus, Byzantium civibus prodentibus cepit. Et Balduinus Latinus Auguſtus a Veneta claſſe nudus deſperatis rebus profugit. Ita Conſtantinopolitanum imperium rediit ad Græcos, anno ferme LX. quam ad Latinos abierat. Subinde Palæologus Cæſar Venetorum armis fractus labare cœperat, cum Genuenſes ſeu Venetorum odio, ſeu ſpe præmiorum laboranti tulerunt opem. Ab his repulſa Veneta vis. Imperium Palæologo firmatum. Genuenſibus Chios inſula merces data. Inde bel-

Margin notes: Bellum inter Venetos, & Genuenſes. — 73. P. Æmil. l. 7. Sabel. — 74. — Michaël Palæologus Conſtantinopoli potitur. — 75. — 76. — Conſtantinopolitanum imperium redit ad Græcos anno circiter 1260. — 77. — 78. — 79. — Chios inſula Genuenſibus a Palæologo imp. data. — 80. — 81. — 82.

83. bellum in Syriam tranſiit. Venetus Ptolemaidem tenebat, Genu-
84. enſis Tyrum. Proinde quicquid Chriſtianorum in Syria fuit, in duas factiones abiit: & arma, quæ in ſacrum bellum deſtinata erant, in civile verſa, alieniſſimo quidem
85. tempore. Halon quippe Metonis Tartari regis frater (ut ſupra dictum eſt) acciſis Turcarum viribus, Syriam receperat, jamque Hieroſolymam barbaris adimere, & Chri-
86. ſtianis reddere moliebatur. Cæterum dum res, Chriſtianis armis cunctantibus trahitur, Halon Metonis morte ad fraternum regnum revocatus abſceſſit.

87. Jo. Vil. l. 6, 7. Inter hæc Manfredus Siciliæ tyrannus Picenum Saracenis copiis Picenum a Saracenis occupatum.
88. occuparat. Igitur Urbanus IV. pontifex, Francorum armis, qui ad Syriacum bellum nomen dederant, Saracenos Piceno præcipites agit. Urbanus IV. pont.
89. Mox Carolum comitem Andegavenſem, eundemque D. Ludovici regis fratrem ad ſpem evocat Si-
90. culi regni. Dum Carolus exſpectatur, nova reip. forma Romæ inchoata eſt, abſente pontifice.
91. Brancaleo civis Bononienſis, ſenator populi Rom. cum ſummo
92. imperio factus. Et regionatim

ma-

Carolus comes Andegavenſis Romæ ſenatorium munus obit. Carolus Siciliæ rex declaratur a Clemente IV.

magiſtratus creari cœpti, cum po-
teſtate vitæ necisque. Itaque ut 93.
Andegavenſis comes Romam ve-
nit, Clementis IV. pont. roga-
tu, ſenatorium munus tantiſper
obiit, quoad Hieroſolymæ, Si-
ciliæque, quo nomine etiam Ne-
apolitana ditio continebatur, rex
eſt a pontifice declaratus. Onus ei
cum imperio impoſitum, ut XL. 94.
aureorum millia Romanæ ſedi

Vectigal feudi nomine impoſitum. Carolus Neapolitano, & Siculo regno potitur. Conradinus rex Germaniæ.

quotannis penſitaret. Carolus igi- 95.
tur regni titulo nitens in Manfre-
dum ducit. Ad Beneventum colla- 96.
tis ſignis cum hoſte confligit. Ty- 97.
ranno victo, cæſoque, regno po-
titur. Inde Conradinum Germa- 98.
niæ regem (is Siciliæ regnum Con-
radi patris jure ad ſe trahebat) no-
vum hoſtem in Etruria nactus, in
inſidias mira arte pellexit. (a) Ibi 99.
Conradinus non ſolum victus, ſed 100.
etiam cæſus ita demum pax Italiæ
parta.

Agabas Tartarorum rex Ægyptius Calypha a Tartaris victus.

Subinde Agabas Tartarorum 101.
rex (Halonis regis is filius, heres- P. Æmil.
que erat) Ægyptiorum Caly- l. 7. Sabel.
pha victo, Hieroſolymæ recu-
perandæ animum adjecit. Ergo 102.
lit-

(a) *Al. Edd.* Ibi Conradinus victus, poſteaque Neapoli cæſus; ita demum &c.

litteris ad pontificem, Chriſtia-
nosque reges datis, omnium ad
103. ſacrum bellum erexit animos. Pri- Bellum ſacrum ſeptimum Clementis IV.
Jo. Vil. l. 7. mus Ludovicus Franciæ rex in
Africam ſolvit eo conſilio, ut Tu-
neto, quod fraterno Siciliæ regno
infeſtum erat, expugnato, cum
ſuis fraternisque copiis in Syriam
104. pergeret. Læta belli initia. Car- Cartago capta.
105. thago in fidem accepta. Tuneta-
106. ni regis vires acciſæ. Jamque
107. urbs circumſeſſa deditionem ſpec-
tabat; cum ſæva in Francorum Ludovicus rex Franciæ ad Tunetum peſtilentia moritur.
caſtris orta lues pium quoque re-
108. gem abſumpſit. Enituit in eo
anceps divinæ providentiæ vis:
109. Quippe hic exitus in ſpeciem
funeſtus auxit magis, quam im-
minuit ejus ſanctimoniæ famam.
110. Funeſtis regia morte caſtris Ca- Tunetanus rex vectigalis factus.
rolus Siciliæ rex ſupervenit;
qui barbarum regem malis do-
mitum, ſtipendiarium fecit, ad-
itu in Africam evangelii præco-
111. nibus patefacto. Porro Gregorius
X. pont. indicto concilio Lugdu- Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. anno circiter 1270.
nenſi, pleroſque Chriſtianorum
112. principum concivit. Adfuerunt
frequentes. Nec Palæologus Græ-
cus imp. defuit, Græcique antiſti-
tes, & Tartarorum proceres non-
113. nulli. Ibi Græci, Palæologo auctore
de

Romæ omnia ad arbitrium ſuum
4. adminiſtrabat. Itaque Nicolaus Nicolaus
III. pont. ex familia Urſina com- III. pont.
primendæ ejus arrogantiæ, Ro-
dulphum Cæſ. evocat in Italiam:
eique Etruriæ adminiſtrationem
5. Carolo ademptam tradit. Cæte-
rum cunctante Rodulpho, (*a*) Ni-
colaus moritur non ſine ſuſpicione
6. cœleſtis iræ. Is ſiquidem fratris fi-
lios honoribus atque opibus contra
jus fasque efferebat, ſpecioſo ma-
7. gis, quam ſalubri ad poſteros ex-
emplo. Itaque Romanorum pro-
cerum caſtella circa urbem pro-
pinquis ſuis attribuens, repentina
8. morte deceſſit. Pontificem cetera
egregium nimius ſuorum amor in-
9. viſum aliis fecit. Et odium in pro-
10. pinquos ejus erupit. Poſt ejus de-
ceſſum cardinales Urſini in vincu-
11. lis habiti. Urſus Viterbii prætura Cardinales Urſini
12. dejectus eſt. Secutus inde Marti- in cuſtodia traditi.
nus IV. Carolum Siciliæ regem Martinus
in gratiam recepit, conceſſitque IV. pont.
populo Rom. ut e ſuo corpore bi-
13. nos crearent ſenatores. Palæolo- Palæologus anathemate
gum inde Græcum Auguſtum,
qui contra decreta concilii Lugdu-
nen-

(*a*) *Edd. al.* Nicolaus repentina morte diſcedit. Pontificem cætera egregium *& cætera quæ ſequuntur* §. 8. *reliquis omiſſis.*

notatus a Martino IV.

nenſis Græcos ab Rom. ſedis aucto- Jo. Vil. l. 7.
ritate diſcedere paſſus eſſet, anathemate perculit. Subinde Petrus 14.
Aragoniæ rex, Joanne Prochytæ olim domino inſtigante, Siciliæ regnum velut hereditarium Conſtantiæ uxoris ſuæ (ea Manfredo genita erat) vi, aut fraude recuperare ſtatuit. Fraus prior intervenit. 15.
Joanne a Prochyta impulſore, Meſ- 16.
ſanæ, Panormique conjuratio facta adverſus Francos. Igitur ipſo die 17.
Chriſto reſurgenti ſacro, Siculi ſigno veſpertini officii dato, ex compoſito arma capiunt: Francoſque omnes, nullo ætatis, ſexusve diſcrimine, occidione occidunt. Hinc 18.
Siculæ veſperæ in proverbium abiere, (*a*) magis Francorum clade, quam Siculorum crudelitate nobiles. Protinus Aragoniæ rex 19.
cum ingenti claſſe Panormum profectus, ingenti totius inſulæ concurſu rex Siciliæ ſalutatur. Inde cum Ca- 20.
rolus maritimis, terreſtribusque copiis ſuperior inſulæ immineret, rex Hiſpanus præſens periculum nova arte diſcuſſit, Carolo ad equeſtre paucorum certamen Buregalæ provocato eluſoque.

Siculæ Veſperæ Francorum clade nobiles. Petrus Aragoniæ rex Siciliæ regno potitur.

Ad

(*a*) *Al. Edd.* funeſtæ victis, non admodum honeſtæ victoribus. Protinus &c.

21. Ad hæc Rogerius Lorius claſſis
Jo. Vil. l. 7. Hiſpaniæ præfectus Carolum Clau-
dum Caroli regis filium juvenem
improvidum, haud procul Nea-
poli ad certamen elicuit, eumque
navali prælio victum cepit, prius-
quam pater, qui haud longe abe-
22. rat, cum regia claſſe adeſſet. At
Martinus pont. Petrum Aragoniæ
regem, quod Siciliam contra jus
faſque occupaſſet, regio titulo exu-
tum hoſtem eccleſiæ judicavit,
ejusque res occupandi fecit volen-
23. tibus poteſtatem. Quæ ille con-
temptim eludens, patrem duo-
rum regnorum, mariſque domi-
24. num ſe appellabat. Sed pontificiæ
notæ contemptor non diu felix,
25. aut ſuperſtes fuit. Philippus (*a*)
Paul. Æmilius l. 8. Pulcher rex Franciæ infeſto exer-
citu in Hiſpaniam transgreſſus,
Tarraconenſibus bellum intulit.
26. Milites omnes velut ſacra militia,
Jo. Vil. l. 7. crucibus inſignes erant. Nec tan-
tum in ſpeciem pium, ſed etiam
27. felix bellum fuit. Perpinianum fi-
28. nitimaque oppida in fidem acce-
29. pta. Ora maritima qua vi, qua me-
30. tu ſubacta. Petrus rex viribus im-
par hoſtem captabat inſidiis: ſed

Petrus Aragoniæ rex a Martino pont. regio titulo exutus, eccleſiæ hoſtis judicatur.

Petri Aragonii inſolentia.

Philippus Audax rex Franciæ.

R frau-

(*a*) *Imo* Audax, *qui fuit pater Philippi pulchri.*

fraude patefacta, periculum in
auctores vertit. Inſidiatores Hi- 31.
ſpani inſidiis a Franco excepti, cæ-
ſique. Rex ipſe vulneratus irato 32.

Petri Aragonii exitialis exitus.

Deo, haud ita multo poſt exſtin-
guitur, amiſſo etiam avito regno,
pro adventitio, quod nefaria frau-
de quæſierat.

Exin Honorius IV. ex familia 33.

Ferdinandus rex Siciliæ.

Sabella, vir ſapientia inclytus ad-
verſus Ferdinandum Siciliæ regem
per legatum bene pugnavit. Vido- 34.
nem Feltrium acie ſuperatum, Fla-
minia expulit. Rodulphus porro 35.
Cæſar, ſcriba ſuo in Italiam miſ-
ſo, civitatibus Etruriæ venalem
propoſuit libertatem. Itaque Lu- 36.

Lucenſes & Florentini emunt a Rudolpho Cæſare libertatem.

cenſes, Florentinique empta liber- Sigon. l. 16. & 17.
tate, magiſtratus ſibi, & vexilli-
ferum creavere. At Piſanorum o- 37.
pes, accepta ad Lamellam inſu-
lam ſuprema a Genuenſibus clade,
conciderunt. Pace deinde inter 38.

Jacobus rex Aragoniæ.

Carolus Claudus a Nicolao IV. rex Siciliæ declaratus.

Jacobum Aragoniæ, & Philippum
pulchrum Franciæ reges facta, Ca-
rolus Claudus e cuſtodia dimiſſus
Romam venit. Ibi a Nicolao IV. 39.
pont. diadema, & regni Siculi ti-
tulum ſumpſit, materiam belli ad-
verſus Hiſpanum. Eademque tem- 40.
peſtate bellum inter Eduardum
Angliæ, Philippumque Franciæ
re-

reges ortum, Chriſtianam rem in
41. Syria funditus perdidit. Calypha
Ægyptius ſimul Tartarorum metu
ſolutus, ſimul Chriſtianorum
principum fretus diſcordia, Tripolim,
ipſamque Ptolemaidem
cepit, diruitque; tectiſque ac moenibus
ſolo æquatis, fundamenta
quoque murorum ab imo molitur,
ne quod Chriſtianæ rei ac nominis
42. veſtigium extaret in Syria. Annus
ipſe XCI. ejus ſeculi erat, quo
eodem anno, ac pæne menſe, natalis
Deiparæ virg. domus, deficiente
cultu, ex Aſia in Europam
43. cœleſtium miniſterio tranſiit. Quæ
primo in Dalmatia, inde quadriennio
44. poſt in Piceno conſedit. Ædi
miraculis, & opulentia inclytæ a
Laureta ſylvæ ejus, quam inſedit,
domina, Lauretanæ nomen inditum.

Ptolemaie funditus deleta.

B. Mariæ domus Lauretana.

45. Per idem tempus ordo ſervorum
Deiparæ (Servitas appellant) inſtitutus
extremis Rodulphi Cæſaris
46. temporibus. qui cum XIX. imperaſſet
annos, ceſſit e vita (a) in-
47. glorius. Per idem quoque tempus
exſtitit B. Clara a Montefalco.

Ordo ſervitarum.

B. Clara a Montefalco.

R 2 CAP.

(a) *Al. Edd. omittunt voc.* inglorius, *idque in gratiam familiæ Auſtriacæ.*

Digitized by Google

Cap. III.

ADULPHUS.

A Chriſto nato anno MCCXC.

Adulphus Cæſar, anno circiter 1290. ADULPHUS Cæſaris nomen potius, quam Cæſar, Rodulpho ſublectus eſt, eodem ferme tempore, quo Nicolao IV. Cæleſtinus V. ex anachoreta pont. max. Qui cum tanto oneri ferendo eſſe non videretur, (a) facile adductus eſt ut ſummum ſacerdotium deponeret, ad quod tuendum deeſſet animus. 1. Alb. Argent. S. Anton. p. 3. Jo. Villa. l. 8. Platin. in Cæleſtino.

Cæleſtinus V. ex heremita pontifex ſe abdicat pontificatu.

2. Subrogatus ei Bonifacius VIII. qui ſancti viri virtutem ærumnis exercitam illuſtravit. 3. Cæleſtinorum origo. A Cæleſtino Cæleſtinorum diſciplina orta (b) quam nulla res magis, quam ejus mors evidentibus nobilitata miraculis auxit. 4. Jacobi Siciliæ regis magnitudo animi. Memorabile deinde Jacobi Siciliæ regis factum traditur. 5. Hic Alphonſi fratris Aragonenſe regnum adeptus Siciliam Carolo regi, & fi-

(a) *Omnes al. Edd.* cum tanto oneri ferendo eſſe ſibi non videretur, ſingulari exemplo ſummum ſacerdotium poſuit, ad quod tuendum, &c.

(b) *Al. Edd.* quam magnopere ejus mors evidentibus nobilitata, &c.

Digitized by Google

6. & filios obſides reddidit. Cæterum Fredericus Jacobi frater certior factus, Siculos extrema pati potius, quam Francorum imperium, paratos; eo cum claſſe contendit: ſummisque incolarum ſtudiis acceptus rex ſalutatur. Sed in Sicilia populorum voluntas vim juris obtinuit; in Flandria vis pro jure fuit. Philippus Pulcher rex Francus Flandriam partim vi, partim metu per Carolum Valeſium fratrem ſubegit, Flandriæ comite cum liberis in fidem acceptis.

Fredericus Siciliæ rex.

7\.

Philippus Pulcher Flandriam occupat.

8\.

9\. Et Albertus Rodulphi Cæſaris filius Adulphum Cæſarem prælio victum pariter vita exuit, regnoque, cum is regnaſſet ferme ſexennium.

CAP. IV.

ALBERTUS.

A Chriſto nato anno MCCC.

1\. Jo. Villa. l. 8. S. Ant. p. 3. 3. Albert. Argent.

ALBERTUS inde Cæſar fuit, cujus principatus initio, ingens ac diuturnus terræ motus concuſſit Italiam. Quo terrore, & ſimul imminentibus orbi cladibus motus Bonifacius pont. avertendæ divinæ iræ ſecula-

Albertus Cæſar. circiter anno 1300.

Annus jubilæi a Bonifacio VIII. inſtitutus anno 1300.

rem annum (jubilæum vocamus)
inſtituit ; apoſtolorum Petri &
Pauli ædes rite adeuntibus delicto-
rum omnium veniam indulgens.
Incidit ea celebritas in ipſum an- 3.
num MCCC. a virginis partu.
Novi pontificalis beneficii fama in 4.
omnes orbis Chriſtiani partes per-
lata incredibilem totius occidentis
excivit ſedibus ſuis molem. S. An- 5.
toninus auctor eſt nullum fere ab-
iiſſe diem, quin urbs Romana CC.
peregrinorum millia hoſpitio exci-
peret. Venit inter cæteros illuſtres 6.

Carolus Valeſii comes.

viros Carolus Valeſii comes, Fran-
ci regis frater germanus. Et per i- 7.
dem tempus Hieroſolymæ recupe-

Caſſianus Tartarorum rex.

randæ ſpes affulſit. Caſſanus Scy- 8.
tha Perſis ſubactis, Armeniique Jo. Villa. l. 8.
regis filia in matrimonium ducta, 9.
ejus impulſu Chriſtiana ſacra ſuſce Platin. in Bonifacio.
perat. Victoque Ægyptio Caly- 10.
pha, Damaſcum, Syriamque ſuæ P. Æmil. l. 6.

Bellum factum ultimum Bonifacii VIII.

ditionis fecerat. Jamque Hieroſo- S. Ant. p. 3.
lymam ipſam petebat; cum ſubita
defectio Perſarum eum domum re-
vocavit. Ergo oratores ad Bonifa- 11.
cium pont. & ad Francum regem
deſtinat, de ſacra urbe communi-
bus viribus recuperanda. Cæterum 12.
miſſis a pontifice ad Pulchrum

Apameënſis epiſcopi

Franciæ regem Apameënſis anti-
ſtes

ſtes nimio ardore animi cuncta turbavit. Nam Francum ad ſacram expeditionem impellens, dum precibus miſcet minas, adeo regis accendit iram, ut is atroci edicto vetaret, quenquam e ſuo regno Romam ire, aut pecuniam mittere. — *copi ardor nimius negotium turbat.*

13.

14. *Jo. Villa. l. 8. & 9.* Hinc iræ exarſere intra pontificem, regemque, & per eam occaſionem cum novis factionum nominibus vetera odia revocata. — *Diſcordiæ inter Bonifacium VIII. & Philippum regem Franc.*

15. Novæ quippe factiones Alborum, Nigrorumque Piſtorii exortæ ſunt ac tota pæne Italia propagatæ. — *Alborum, & Nigrorum factiones.*

16. Pro Gibellinis Albi, pro Guelphis Nigri appellati.

17. Nova quoque per id tempus (*a*) Fraterculorum ſecta exſtitit, res in ſpeciem pia, revera flagitioſa, & viduarum, matronarum, virginum, quas ad nocturna ſacra pelliciebant, nefaria corruptela. — *Fraterculorum ſecta.*

18. Itaque & a Bonifacio, & ab aliis Romanis pont. omni ope repreſſa eſt.

19. *Paul. Æmil. l. 8.* Inter hæc Carolus Valeſii comes Calabriam a Frederico Siciliæ rege occupatam recepit armis: Fredericumque ad leges accipiendas compulit, ut inſula contentus continentem Carolo Claudo cederet. — *Carolus Valeſii comes Calabriam recipit.*

20. Porro Claudus pace parta Saracenos — *Carolus Claudus rex Neapolit. Saraceni*

(*a*) *Al. Edd.* Fratricellorum.

Digitized by Google

Nucerini baptizantur. Philippus Pulcher rex Franciæ a Bonifacio regni jure privatus.

nos Nucerinos divitiis præpollentes magna ex parte ad Chriſti pellexit fidem. At Bonifacius Pulchro Franciæ regi iratus, quod velut ſede apoſtolica vacante, ad concilium appellaſſet; eum anathemate percuſſum regni jure ſpoliavit. 21.
Quæ res in pontificis caput vertit. 22.
Sara Columna unus e Romanis proceribus deformatus, atque ejectus a pontifice apud Pulchrum erat. 23.
Hic igitur regis inſtinctu Anagniam, ubi tum erat pontifex, ſervili habitu venit, & noctu a ſuæ factionis hominibus receptus per ultimum nefas Bonifacium pont. comprehendit, Romamque perducit in vinculis; 24. Platin. in Bonifac. P. Æmil. l. 8. S. Ant. p. 3.

Bonifacius a Sara Columna in carcerem truditur.

ubi ille (*a*) paucis menſibus mœrore deceſſit. 25. exitus utique pontificali faſtigio indignus; (*b*) etſi dignus alicui videri fortaſſe poſſit eo pontifice, qui regibus terrori quam venerationi eſſe mallet.

Auſonenſis epiſcopi vaticinatio de rege Franciæ.

Certe Auſonenſis epiſcopus vir ſanctitate inclytus vaticinatus dicitur. 26. Enimvero peſtiferum id gaudium Franco regi futurum. 27. Quippe imminere ipſi, ſobolique 28.

(*a*) **Edd. al. non multo poſt tempore mœrore deceſſit.**

(*b*) *Al. Edd. delent ſequentia uſque ad finem hujus periodi.*

que ejus ingentes clades, ac dede-
cora ab irato Deo, cujus vicarium
tam atroci injuria deformaſſet.
29. Prædictionem comprobavit even-
30. tus. Tres deinceps ejus filii regnum
adepti, qui magnis afflicti cladibus
ſine ſtirpe periere.

31. Eadem tempeſtate illuſtres doctri-
na viri Florentiæ præcipue floruerunt. Accurſius.
32. runt. Accurſius juris civilis conſul- Dantes
tiſſimus, Dantes Aldigerius poeta Aldigerius.
Etruſcis carminibus clarus, & Joan- Jo. Villa-
nes Villanus hiſtoricus (*a*) nobilis. nus.
33. Horum æqualis Nicephorus Calli- Nicephorus Calli-
ſtus hiſtoricus, & Joannes Scotus ſtus.
fuit acumine ingenii, & doctrinæ Scotus.
ſubtilitate nulli ſecundus.

34. Benedictus porro XI. pontifi- Benedict. XI. anim-
ciam majeſtatem gravi (*b*) exemplo adverſio
ſanciendam ratus, Franciæ re- in violatores Boni-
gem, Saram, cæteroſque nefarii facii.
ſceleris participes ignominia nota- Franci re-gis pœni-
35. tos ſacrorum fecit exſortes. Cæte- tentia.
rum rex veniam orans in piorum Clemens
cœtum receptus, eoque depreca- V. ſedem pontifi-
36. tore, etiam aliis venia data. Subinde ciam Lug-
Clemens V. abſens pontifex crea- dunum
tus, cardinalibus Lugdunum exci- tranſtulit,
tis, pontificiam ſedem in Franciam anno
37. tranſtulit anno ejus ſeculi V. Deo 1305.

R 5 id

(*a*) *Al. Edd.* non ignobilis.
(*b*) *Alia non habent vocem* gravi.

Digitized by Google

id cordi non fuiſſe, multis prodi-
giis declaratum ferunt. Super cæ- 38.
tera Laterana Baſilica ſedes Rom.
pont. (incertum quo caſu) defla-

Sardinia Frederico Aragon. regi conceſſit.

gravit. At Clemens Sardiniam a 39.
Saracenis occupatam Frederico A-
ragonenſi regi conceſſit vindican-
dam armis. Eadem tempeſtate Al- 40.
bertus Cæſar a Joanne fratris filio,
cujus oppidum occuparat, inter-
emptus eſt anno principatus ſui X.

Henrico Cæſari Auguſtalia inſignia a pontifice miſſa.

ſublectus Cæſar Henricus comes
Lucemburgenſis. Et Clemens 41.
pont. ultro ei detulit Auguſtalia
inſignia tradenda Romæ, qui ho-
nos ante id tempus eſt habitus ne-
mini. Joannes quoque Alberti per- 42.
cuſſor cum a pontifice veniam pœ-
namque petiiſſet, ad Henricum

Monaſtica vita pro graviſſimo ſupplicio judicata.

Cæſarem eſt rejectus; cujus juſſu
monachorum ſepto clauſus vitam
reliquam egit. Et monaſtica vita 43.
dignum tanto parricidio ſupplicium
judicatum. At Carolus rex moriens 44.
regnum Roberto filio natu minori
legavit. Nam Martellus natu major 45.
in Hungaria regnum materno jure
debitum quærens vitam amiſerat.

Carolus rex Hungariæ

Carolus autem Martelli filius re- 46.
gnum Hungaricum jure aviæ adeptus
obtinebat.

CAP.

Cap. V.

HENRICUS VII.

A Chriſto nato anno MCCCX.

1. Albert. Argent. S.Ant.p.3. Jo. Villa. l. 8. P. Æmil. l. 8.

Henricus VII. Cæſar, anno circiter 1310. Mattheus vicecomes ab exilio vocatus. Vido Turrianus.

1. HENRICUS VII. Cæſar Romam petens turbavit Italiam, Mattheum, ſeu Maffeum vicecomitem Gibellinarum partium principem ab exilio revocatum, vicarium ſuum Mediolani reliquit, Vidone Turriano Guelpho regimine urbis amoto.
2. Inde ex omnibus pæne Longobardiæ oppidis Guelphos ejecit, Gibellinis reſtitutis.
3. Itaque Clemens pontifex veritus ne Cæſar Romam occuparet abſente pontifice; Roberti Neapolitani regis fidei urbem commendat.
4. Henricus igitur a legato pontificis appellatus Auguſtus, Roberto regi abrogat regnum.
5. Jamque Fredericus rex Siciliæ, Henrico fœderatus, Roberto bellum intulerat, totiusque Neapolitani regni fides nutabat; cum Henricus ipſe belli auctor Roberto, & Florentinis exitium minitans, ad Bonum conventum Etruriæ oppidum non ſine veneni ſuſpicione deceſſit,

Robertus rex Neapolit.

Henrici imperatoris exitus.

anno quam Cæſar lectus erat VI.
Cum belli concitore bellum ex- 6.
tinctum. Subinde in pleriſque Lon- 7.
gobardiæ civitatibus, qui præpol-
lebant opibus, principatum occu-
Scaligeri. Paſſerini. Carrarii.
parunt. Scaligeri Verona, Paſſe- 8.
rini Mantua, Carrarii Patavio po-
Dulcinus, & Margarita flagitioſæ ſectæ auctores ſupplicio afficiuntur.
titi. Per id tempus Dulcinus cum 9.
Margareta conjuge promiſcuos fe- Jo. Villa. l. 8.
rarum ritu concubitus in Longo-
bardiam inducebat. Jamque fœ- 10.
da peſtis, libidinis dulcedine, ſer-
pebat latius: & licentiæ ducem
ingentia agmina ſequebantur. Igi- 11.
tur ſcelerata manus a legato pon-
tificis armis oppreſſa. In duces a-
Templarii a rege Francorum extincti.
trocia edita exempla. Haud pari 12.
laude Pulcher Francorum rex tem- Platina in Clem.
plarios, eorum opulentiæ inhians
extinxit. Multi auctores ſunt falſis 13.
Pulchri criminibus templarios in P. Æmil. l. 8.
Francia circumventos conflagraſſe, Jo. Villa. l. 8.
Hoſpitalarii milites S. Joannis opibus aucti. Rhodum capiunt, inde Rhodii equites appellati. Novus Christi militum ordo adverſus
regem in illorum opes pæne regias
invaſiſſe. Cæterum templariorum 14.
ordo abolitus: prædia hoſpitala- 15.
riis S. Joannis a Clemente pontifi- S. Ant. p. 3.
ce attributa. Qui opibus aucti in 16.
inſula Rhodo, quam de Turcis ce-
perant, ſedem poſuere. Inde Rho- 17.
dii equites appellati, qui nunc ſunt
Melitenſes. Sub idem tempus in 18.
Luſitania adverſus Saracenos no-

vus

vus Chriſti militum ordo natus, & templariorum opibus locupletatus. Saracenos.

19. Veneti porro, Ferraria dedentibus civibus in fidem accepta, non interdicto ſolum, ſed etiam graviſſimis in negotiatores edictis a pontifice male multantur, & a legato pont. victi Ferraria expelluntur. 20. Tandem malis feſſi pacem, veniamque a Clemente nequicquam petitam, Franciſci Danduli memo- 21. rabili patientia impetrarunt. Is quippe collo catena inſerta tamdiu ad menſam pontificis jacuit, donec mitigata ejus ira ignominioſam pa- 22. triæ aboleret notam. Ex eo Canis 23. Dandulo cognomen inditum. Et hæc humilitas illi ad ſummum in Veneta civitate faſtigium viam fecit.

Platina in Clem. Jo. Vill. l. 8. P. Æmil. l. 8. Sabel.

Veneti Ferrario potiuntur, ſed interdicto a pontifice multati.

Franciſci Danduli pœnitentia, ac ſubmiſſio.

Franc. Dandulus cognomento Canis.

24. Per idem tempus Ludovicus Hutinus Pulchri regis Franci filius patri ſucceſſit, qui regnum Navarræ maternam hereditatem creverat, Francicique regni opes auxe- 25. rat. Cæterum diviſa Germanorum procerum in Cæſare creando ſtu- 26. dia diviſerunt imperii vires. Duo erant Cæſares paribus ſuffragiis lecti, Ludovicus Bavariæ, & Fre- 27. dericus Auſtriæ duces. Qui ingentes concivere turbas.

P. Æmil. l. 8.

Regnum Navarræ tranſit ad Francos.

CAP. VI.

LUDOVICUS BAVARUS.

A Chriſto nato anno MCCCXV.

Ludovicus Bavarus Cæſar, annno circiter 1315.

LUDOVICUS Cæſar cogno- 1.
mento Bavarus, inita cum Albert. Argen.
Mattheo vicecomite ſocietate, Jo. Vil.
Genuam bello premebat, ut Gi- l. 9. S. Ant.
bellini exules reſtituerentur. Ob- p. 3.

Joannes XXI. ſedem Avenione locat.

ſeſſi Joannis (*a*) XXI. pont. qui ſe- 2.
dem Avenione locaverat, implo-
rare fidem opemque. Igitur Joan- 3.
nes poſtquam denunciatio nihil
proficiebat, Bavarum, & viceco-
mitem ſolemni ignominia natatos

Fraterculorum hæreſis damnata. Occha Franciſcanus.

perſequi cœpit armis. Interim Fra- 4.
terculi (hi errore ducti, opes, Jo. Vil. l. 10.
purpuram, dominatum a ſacerdo-
tibus aliena eſſe docebant) Occha
Franciſcano theologo ſubnixi, Ba- 5.
varum Cæſarem ſui furoris imple-

Ludovicus pſeudo Auguſtus Nicolaum Pſeudo-pontificem legit.

runt, pontificem, a quo ipſorum
hæreſis damnata erat, ultro hæ-
reſis arguentes. Ille igitur, vic- 6.
to, captoque Frederico imperii æ-
mulo, Romam venit. Ibi cum in 7.
cœtu populi Rom. Joanni XXI.
pontificatum nequicquam abrogaſ-
ſet,

(*a*) *Aliis* XXII.

ſet, Petrum Corbarium Franciſcanum pontificem legit, Nicolaus
8. V. eſt appellatus. Ab eo Bavarus Auguſtalibus inſignibus ornatur.
9. Cæterum captus honos utrique
10. probro fuit. Pſeudopontifex Piſis a Bonifacio Piſano comite comprehenſus in catenis Avenionem ad pontificem mittitur & pſeudo-Auguſto imperium a pontifice abrogatum.

11. Jo. Vil. l. 11. Per eadem tempora Mattheus vicecomes Mediolanenſem, Paſſerinus Bonacoſſus Mantuanum dominatum occuparunt. Maſtinus, 12. & Albertus Scaligeri fratres ex Eccelini tyranni latrocinio Veronenſem tyrannidem obtinuerunt. Ca- 13. ſtrucius capitali ſupplicio exemptus a civibus, exacto Ugacione tyranno, Lucenſem tenuit principatum. 14. Jo. Vil. l. 12. & 13. In pontificia quoque ditione, novi repente domini exorti. Galeottus Malateſta Arimini, 15. Franciſcus Ordelaphus Forolivii, Manfredus Faventiæ, Polentanus 16. Ravennæ. Ferraria ab Eſtenſibus occupata, Bononia, pulſo pontificis legato, in libertatem aſſerta. 17. Tanti Gallicana manſio pontifici 18. Jo. Vil. l. 9. ſtetit. Itaque tam triſti nuncio mœſtus Joannes. pont. moritur, maxi-

Mattheus vicecomes Mediolani Dominus. Paſſerinus Mantuæ Dominus. Maſtinus, & Albertus Scaligeri Veronæ tyranni. Caſtrucius Lucæ Dominus. In pontificia ditione novi domini exorti. Ferraria ab Eſtenſibus occupata. Bononia deficit a pontifice. Jo. XXI.

Digitized by Google

pontif. ad XXV. millionés auri in theſauris reliquit.

maxima auri ſumma in theſauros relicta. Sunt qui tradant ad XX. talentorum millia fuiſſe, hoc eſt, ad ducenties quinquagies centena millia aureorum noſtratium. 19.

Florentini dedunt ſe Carolo duci Calabriæ.

Jo. Vil. l. 9. & 10.

Per idem tempus Florentini a Caſtrucio, inteſtinisque diſcordiis fatigati ſeſe Carolo duci Calabriæ, Roberti Neapolitani regis filio dediderunt. 20.
Ludovicus Gonzaga Paſſerino Bonacoſſo Mantuæ domino interfecto, dominatum occupavit. 21.
Canis Scaliger Veronæ dominus, Patavio de Carrariis in deditionem accepto, Tarviſioque expugnato, moriens Maſtinum filium heredem reliquit. 22.
At Galeatius Mattheo vicecomite natus paterno principatu dejectus ſub Caſtrucio (*a*) mœrens obiit, Azone filio ad ſpem Mediolanenſis principatus relicto. 23.
Porro Caſtrucius Lucæ dux a Bavaro appellatus, idemque Piſarum & Piſtorii dominus cum de Piſtorio triumphans Lucam iniſſet, a legato pontificis anathemate ictus interiit. 24.

Caſtrucii interitus.

Et ejus filii paternis opibus a Bavaro, cujus cauſa pontificem offenderat, ſpoliati. 25.
Iſabella Angliæ 26.

(*a*) *Sic quidem omnes Edd. Sed haud dubie* merens *ſcripſit auctor.*

gliæ regina Franci regis fratris ſui pecunia, & Allandi Ollandiæ comitis generi copiis uſa. Eduardum II. Angliæ regem virum ſuum adulterum cepit, & , quia reſipiſcere noluit, regno ſpoliatum in vinculis habuit, Edoardo filio in regnum adſcito.

Iſabella Angliæ regina Eduardum II. virum ſuum in vinculis habuit.

27. Nec minor in Græcia per id
Chal. l. 1. tempus, quam in Italia rerum eſt
28. facta converſio. Andronicus, Palæologi filius, damnata ſuorum popularium fide, Tarraconenſes
29. adverſus Turcas conduxerat. Qui cum ſtipendiis fraudarentur, Athenarum duce debellato, Thebas,
30. Athenasque ſuæ ditionis fecere. Et Andronicus Auguſti nepos in imperii conſortium ab avo adſcitus, conſortis impatiens avum debellatum in ordinem cogit anno
31. principatus L. At ille, amiſſis mœrore luminibus, mentis oculos
32. aperuit. Itaque cum tonſus in monaſterium includeretur, illam miſit plenam moderationis vocem *Convertere anima mea in re-*
33. *quiem tuam.* At per occaſionem diſcordiarum inter avum & nepotem Auguſtos, Turcarum
34. opes crevere. Othomanus Artoguli regis filius Pruſam Myſiæ ca-

Andronicus imp. Græcus.

Othomanus primus rex

Turcarum anno circiter 1340. caput, magnamque Aſiæ partem
ſubegit anno ejus ſeculi circiter
XL. Manſit deinceps omnibus
Othomani cognomen. Turcarum regibus cognomen O- 35.
thomani.

Inter hæc Scaligerorum opes in 36.
Scaligerorum opes auctæ. Italia creverant ſupra quam finiti-
mis tutum eſſet. *Maſtinus Scaliger.* Maſtinus Canis 37.
Veronæ, Patavii, Tarviſiique
domini filius atque heres, pater-
næ ditioni Viceriam, Brixiam,
Bergomum, Parmam, Lucam-
que adjecerat. Felix, ſi ſtatuiſſet 38.
rebus ſecundis modum. Jamque 39.
Veneti ex Scaligeris creſcunt. Boëmicis auxiliis ſubnixus, Ve-
netiis imminebat, cum commune
periculum finitimos ad ſocietatem
Petrus Ruber Parmenſis. belli compulit. Ergo Veneti, Pe- 40.
tri Rubri Parmenſis egregii ducis
opera, Patavium, & Tarviſium,
Luchinus vicecomes. Luchinus vicecomes (hic Azoni
fratris filio in principatu ſucceſſe-
rat) Brixiam, Bergomumque Sca-
ligero adimunt. Victo ita pax da- 41.
ta, ut quod quisque cepiſſet, re-
tineret; ipſe Verona, Viceria,
Parma, Luca, contentus eſſet.
Benedictus XI. pont. Pacata Italia, Benedictus XI. 42.
pont. legatum ad componendas
res urbanas deſtinat Romam. Ibi- 43.
Franciſcus Petrarcha. que Franciſcum Petrarcham poë-
tam nobiliſſimum in Capitolium
tri-

triumphali pompa invectum laurea Benedicti XI. juſſu Romæ laurea donatur.
44. donari jubet. Inde Luchino vicecomiti, Gulielmo Gonzagæ, Maſtino Scaligero, Obicioni Eſtenſi
45. principatus ratos facit. At Bavarus Cæſar gratiam pontifici relaturus, Pontifex principatus Longobardorum dominorum confirmat.
dominatum a privatis in pontificiæ ditionis oppidis partum pro imperatoria poteſtate ratum eſſe
46. juſſit. Et malus auctor injuſtis do-
47. minis pro bono auctore fuit. Viterbii Vicanus, Cæſenæ Sinobaldus, Pontificiorum oppidorum domini exorti.
Urbini Feltrius, Piſauri Malateſta, Camerini Varanus, alii alibi
48. principes extiterunt. Ortum inde
Jo. Vil. l. 12. bellum inter Florentinos Piſanosque pæne in caput eorum, qui ar- Bellum inter Florentinos, & Piſanos.
49. ma intulerant, vertit. Valterus Valterus dux Athenarum.
dux Athenarum a Roberto Neapolitano rege Florentinis auxilio
50. miſſus pæne exitio fuit. Nam ad ſedandas civiles diſcordias conſervator reip. conſtitutus, domina-
51. tum occupare cæpit. Urbem utique tyrannide oppreſſurus erat, niſi Angelus Acciajolus Florentinus antiſtes concitatis ad tuendam Angelus Acciajolus epiſcopus Florentinus.
libertatem civibus, tyrannum ex-
52. puliſſet. Cæterum multitudo rerum novarum cupida, nobilitatem Florentiæ nobilitas a plebe exacta.
53. regimine civitatis amotam exegit
Jo Vil. l. 12. urbe. Major ſubinde regnum Nea-

po-

politanum diſcordia agitavit. Ro- 54.
bertus rex Claudi filius ſine virili
ſtirpe moriens Joannam ex filio
neptem heredem reliquerat. Ea 55.
Andreæ Caroli Hungariæ regis

Joanna regina Neap. ſponſum necat.

minori filio deſponſa erat : ſed
novo ſponſo per inſidias interfecto,
nupſerat Ludovico patrueli ſuo
Tarentini principis filio. Igitur 56.
Ludovicus Hungariæ rex infeſto
exercitu in Italiam venit, indig-
nam (*a*) filii necem ulturus. Reg- 57.

Neapolitanum regnum ab Hungaro rege occupatum.

num Neapolitanum a regina, no-
voque rege deſtitutum ſine certa-
mine ſubigit. Cæterum deinde 58.
Clemente VI. pontifice deprecan-
te, regnum Joannæ reginæ ab
Hungaro redditum.

Orchanus rex Turcarum regnum propagat.

At Orchanus, Othomano ge- 59.
nitus, per Andronici Cæſaris ſo- Chalc. l. 1.
cordiam Nicæam, ipſamque Ni-
comediam Bithyniæ caput vi cepit.
Nec ita multo poſt Andronicus 60.
cum neglectis medicorum præcep-
tis, uberiore victu, noxiiſque ci-
bis uteretur, urgente morbo, te-
meritatem morte luit, anno quam
imperare occeperat XX. Moriens 61.

Cantacuzenus tutor Calojoannis, regis Conſtantinopolitani.

Joanni (Calojoannem alii appel-
lant) parvo filio regnum legavit
addito Cantacuzeno tutore.

Ea

(*a*) *Imo* fratris.

62. Eadem tempeſtate Petrarcha, Liranus, Durandus, Gregorius Ariminenſis extiterunt. Petrarcha. Liranus, Durandus. Gregorius Arimin.

Cap. VII.

CAROLUS IV.

A Chriſto nato anno MCCCL.

1. Alber. Argen. Jo. Vil. l. 12. CAROLUS IV. Boëmi regis filius Cæſar creatus haud indignum ſe parto titulo præbuit. Inter principatus ejus initia, Nico- Carolus IV. Cæſar anno circiter 1350.
2. S. Ant. p. 3. laus Rentius (Colarentium appellabant) ſcriba pop. Rom. multi- Colarentius Romæ dominatum occupat.
3. tudine ad ſpem libertatis erecta, tribunitium nomen, ac poteſta-
4. tem imperatoriam invaſit. Inde omnes ferme Italiæ populos libertatis dulcedine delinitos perpulit, ut pacem ab eo amicitiamque pe-
5. terent. Cæterum res majore animo quam conſilio mota, ut brevi
6. creverat, facile corruit. VII. menſe, quam tribunatum occeperat, unam civitatis Rom. factionem
7. amplexus, oſtendit alteram. Igitur cum ruinæ proximus in lubrico ſtaret, ad Carolum Cæſarem in Germaniam tendit, ſocietatem ejus, & amicitiam petens.

At

Colarentius vinctus ad pont. mittitur Avenionem.

At ille turbulentos cives minime 8. fovendos ratus, tribunum vinctum ad Clementem pont. mittit Avenionem. Ibi importunus ille vin- 9. dex libertatis in vinculis habitus, Volat. l.2. rebus urbanis compoſitis, populo Rom. bini ſenatores redditi.

Bini ſenatores Romani.

Eodem ferme tempore Roma 10. liberata eſt; & Conſtantinopolis tyrannide oppreſſa. Cantacuze- 11. nus Joannis pueri tutor ſub ſpecie tutelæ invaſit imperium; & per annos XVI. pro imperatore ſe geſſit, pejoribus etiam artibus, quam quæſierat, firmans tyrannidem. Amicitiam quippe affinita- 12. temque cum Orchane Turcarum rege junxit, filia illi in matrimonium collocata ingenti cum Græciæ malo. Nam barbaris amicitia cum Græcis invadendæ Græciæ 13. deinde occaſio fuit.

Cantacuzenus Conſtantinopoli tyrannidem occupat.

Amicitia cum Turcis pernicioſa.

Porro Clemens VI. pont. ro- 14. gatu populi Rom. ſecularem Jubilæi celebritatem ad quinquageſimum annum revocavit, egitque anno ejus ſeculi L. Cæterum eam celebritatem deformavit lues, qua 15. non alia fœdior ac funeſtior memoratur. E Scythia in Græciam 16. transgreſſa, inde Illyricum emenſa Italiam pervaſit. Trienniioque 17. præ-

Jubilæum a Clemente VI. ad L. annum revocatur. Peſtilentia longe maxima.

præcipuas funeribus exhauſit urbes, vix centeſimo quoque ſuper-
18. ſtite. Diceres Italiam etiam ſanctiſſimo illo tempore civilibus bellis deditam pœnas luere temerita-
19. tis ſuæ. Ita lue ſequeſtra, ceſſatum
20. ab armis eſt. Inter quæ Clemens Avenionem ab Joanna regina Neapolitana emptam pontificiæ di-
21. tionis fecit. Bononiam a Joanne vicecomite Luchini fratre ademp-
22. tam amiſit. At Carolus Cæſar ad urbem profectus, & a duobus cardinalibus Innocentii VI. pont. nomine imperii inſignibus ornatus,
23. intacta ceſſit Italia. Et cardinalis Carilla, pontificis legatus, qua vi, qua metu recepit, quicquid novi dynaſtæ in Piceno, Umbria
24. Æmilia occuparant. Dynaſtarum conditio varia pro cujusque meri-
25. tis fuit. Malateſtæ, Polentano, Varano, quod obſequentiores pontifici fuiſſent, fiduciarius principatus relictus: Ordelaphi, ceterique bello domiti, ejectique: arces opportunis locis excitatæ.
26. Vix dum pontificia ditio liberata a tyrannis erat, cum Roma jugum
27. accepit. Franciſcus Baroncellus iisdem artibus, quibus Nicolaus Rentius tribunatu potitus, a ponti-

Avenio a pont. empta. Bononia amiſſa. Innocentius VI. pont. Cardinalis Carilla legatus pontificiæ ditionis oppida recipit. Dynaſtarum varia conditio. Franciſcus Baroncellus Romæ occupat dominatum.

tifi-

Per Rentium extinguitur. tifice per Rentium ipſum extinguitur. Sed Rentius fidei datæ immemor, tyranno ſublato, ipſe tyrannidem occupavit. Itaque brevi ab infenſa olim factione captus necatur. Dignus utique qui tyrannus moreretur. Secundum Rentianam cædem unicus populi Rom. ſenator creari cœptus; & ad vitandos ambientium motus, peregrinum urbi ſenatorem Innocentius dedit. 28. 29. 30. 31.

Rentii exitus.

Senator, unus populi Rom. isque peregrinus.

Eadem tempeſtate, & Roma novæ, & Conſtantinopolis veteris tyrannidis jugo exempta. Calo Joannes, Cantacuzeno tyranno Catalufii Genuenſis ope, operaque exacto, Conſtantinopolitanum recepit imperium. Ejus meriti pretium inſulas Lesbum, & Mitylenem Ligur accepit. Cæterum Calo Joannes cum Bulgaricis armis premeretur, inita cum Turcarum rege ſocietate, ſe ejus ſtipendiarium fecit. Quæ res Græci imperii labes fuit. Amurathes Orchane genitus, Græco Cæſari opem adverſus Bulgaros Turcica fide tulit. Bellum dedita opera trahens, per ſpeciem ſupplementi ex Aſia tranſportandi, Callipolim, aliaque oppida circa fauces Helleſponti occupat. Bona inde Thraciæ 32. 33. Chalc. l. 1. 34. 35. 36. 37. 38. 39.

Leſbus, & Mitylene Cataluſio Genuenſi datæ.

Græcus imp. Turcarum ſtipendiarius.

Amurathis regis Turcarum perfidia.

ciæ parte potitus, Adrianopolim
imperii ſedem transfert, anno ejus
ſeculi L.
40. Majore Germania periculo de-
41. functa eſt, damno minore. Judæi
conſilia inter ſe agitarant de puteis
veneno inficiendis, ut Chriſtia-
42. num nomen extinguerent. Quæſti-
one habita convicti, omnesque ad
43. unum combuſti. Eadem tempeſta-
te conſternatio Romæ exorta ſalu-
44. tis initium fuit. Populus Rom. pe-
regrini ſenatoris pertæſus ſeptem
viros conſtituendæ reip. cauſa cre-
45. averat. Itaque Urbanus V. pont.
ad res urbanas componendas Ro-
mam aliquando venit Catharinæ
Senenſis ſanctiſſimæ virginis hor-
46. tatu. Septemviris abrogatis, ſe-
natores peregrinos ſemeſtres reſti-
47. tuit. Urbis regimen penes Bande-
reſios (hodie capita regionum vo-
48. cantur) eſſe voluit. Eodem tem-
pore Carolus Auguſtus cum uxore
& liberis Romam venit, itemque
Brigitta, Sueciæ princeps, exi-
49. miæ ſanctitatis mulier. Cæterum
Urbanus urbanis rebus compoſitis
remigravit in Franciam, relatæ
in Italiam Romanæ ſedis titulum
50. ac decus alteri relinquens. Inaudi-
tum inde Florentinorum facinus

Thraciæ pars amiſſa.

Amurathes ex Pruſa ſedem regni Adrianopolim transfert anno 1350.

Judæorum veneficium in Germania.

Urbanus V. Urbem reviſit.

S. Catharina Senenſis.

Banderesii Romæ capita regionum.

Brigitta Sueciæ princeps egregiæ ſanctitatis femina.

S pro-

Florentinorum facinus. proditur. Hi legato pontificis in- 51.
fenſi vexilla complura, ubi aureis
litteris inſcriptum erat, LIBER-
Pontificiæ ditionis oppida ad libertatem a Florentinis excitata. TAS, per cohortium duces circum
pontificis oppida miſere, populos
ad defectionem a pontifice invi-
tantes. Immane dictu, quam fa- 52.
cile omnes libertatis dulcedo pel-
lexerit. Univerſæ pæne Tuſciæ, 53.
Oppidorum defectio a pont. Piceni, Flaminiæ, Æmiliæque
civitates atque oppida a pontifice
defecere magno Rom. urbis bono.
Gregorius XI. pont. ratus ea ma- 54.
Sedes pontificia Romam a Gregorio XI. relata anno 1377. la ex pontificis abſentia orta: ejus-
dem præſentia diſcuti poſſe, Ca-
tharinæ Senenſis impulſu tandem
remigrat Romam anno ejus ſeculi
LXXVII. Rediit Romana ſedes 55.
in Italiam LXX. ipſo anno, quam
Clemente IV. pont. abierat in
Franciam. Pontificis reditus urbi, 56.
& pontificiæ ditioni ſaluti fuit.

Casimirus Magnus Poloniæ rex. Per eadem tempora Caſimirus 57.
Magnus Poloniæ rex ſine liberis
decedens regnum Ludovico Boë-
miæ regi legavit. Ex quo tempore 58.
Poloni reges ex Boëmia. Poloni peregrinis regibus parere
cœperunt. At Carolus Auguſtus 59.
XXXII. imperii anno moriens (*a*)
Ladiſlaum filium ſucceſſorem ha-
buit, vir Muſarum fautor (quippe 60.
Pra-

(*a*) *Imo* Wenciſlaum *vel* Vinciſlaum.

Pragenſis academiæ auctor) & pa-
61. ce magis quam bello clarus. Cujus æqualis Carolus V. Franciæ rex cognomento Sapiens, fuit, qui bonis artibus unice deditus, conſilio magis quam armis quæcumque pater amiſerat, ab Anglis recepit. Carolus V. rex Franciæ Sapiens.

62. Eadem ætas & doctis viris, &
63. ſanctis floruit. Baldus juris conſultiſſimus idemque Bartoli auditor, & Gregorii XI. magiſter, Joannes Boccacius, rurſus Joannes Columbinus Jeſuatorum conditor, Catharinæ Senenſis, & civis, & æqualis extiterunt. Bartolus Baldus. Jo. Boccacius. Jo. Columbinus auctor Jeſuatorum.

CAP. VIII.

VINCISLAUS.

A Christo nato anno MCCCLXXX.

1. S. Ant. p. 3. VINCISLAUS Cæſar ob inertiam inane Cæſaris nomen Vinciſlaus Cæſar, anno circiter 1380.
2. geſſit. Ejus principatus initium,
3. in Urba. VI. ingens Chriſtiani orbis diſcordia, inſigne fecit. Nam per id tempus Fundis, Joanna regina Neapolitana favente, Clemens VII. pſeudopont. adverſus Urbanum VI. Schiſma graviſſimum.

 a Fran-

a Francis cardinalibus creatus ; rem Chriſtianam diſtraxit. Francia, & Hiſpania Clementem, cæteri Urbanum pontificem agnoſcebant. Per id tempus Jagello Lituaniæ princeps Chriſtianis ſacris initiatus Lituaniam ad Chriſti fidem adduxit. Vladiſlao nomen inditum. Qui deinde Poloniæ rex creatus Lituaniam, Samogitiam, Ruſſiam regno Polonico adjunxit, & regnum ad poſteros (*a*) in centeſimum ferme annum propagavit. Ejus opus academia Cracovienſis fuit.

4\. 5. 6. 7. 8.

Lituania Chriſto ſe adjungit. Vladiſlaus rex Poloniæ. Lituania Poloniæ adjuncta. Cracovienſis academia.

Eadem tempeſtate Veneti, bello Genuenſi multis illatis, acceptisque cladibus, in ultimum venere diſcrimen; quod tandem in Ligurem vertit. Petrus Auria Liguſticæ claſſis dux, acciſis ad Polam per inſidias navali prælio Venetorum viribus, Iſtriam perpopulatus Venetias ipſas rerum caput invaſit. Jamque Clodia, Metamauco, ceterisque circa urbem locis vi captis, imminebat urbi, cum Venetus malis victus oratores de pace per æqua, & iniqua componenda, ad hoſtem miſit. Ligur victo-

9\. Sabel. 10. 11.

Venetorum periculum.

(*a*) *Ita quidem alia, ſed Monaſterienſ. Ed.* in ducenteſimum ferme annum &c.

toria ferox hanc unam ſpem pacis *Victoris inſolentia.*
oſtendebat, ſi ſe ſuaque permitte-
12. rent victoris arbitrio. Creverunt
Veneto, ut fit, ex deſperatione
animi, & ultima experiri, quam
13. indigna pati maluit. Peropportu-
ne Germanus machinator tor-
menti bellici genus (bombardæ ab *Bombardæ inventum.*
ſonitu, & ardore nomen factum)
excogitarat, anceps humanis re-
14. bus inventum. Hoc igitur novo
præſidio fretus Venetus cum nova
15. claſſe occurrit hoſti. Et Ligures
improviſo malo perculſi, nec mi-
nore terrore, quam ſtrage victi ad
16. Clodiam obſidentur. Tandem fa-
me domiti eandem conditionem *Genuenſes a Venetis victi.*
a victoribus Venetis acceperunt,
quam victis oſtenderant, haud le-
ve temperandæ victoriæ documen-
17. tum. Cladem pax eſt conſecuta.
18. Haud ita multo poſt, cum utrique
bellis, maliſque fatigati eſſent,
pax inter eos ſtabilis conſtituta an-
no ejus ſeculi circiter LXXX.
19. Hanc pacem nova belli vis exce-
20. pit. (*a*) Carolus Ludovici Hunga- *Pax inter Venetos*

 riæ re-

(*a*) *Sic quidem Edd. Pariſienſ. & Colonienſ. ſed Monaſterienſis hoc modo*: Carolus Dyrrachinus, cognomento parvus, miſſu Ludovici regis Hungariæ (erant enim patruelium filii) cum Hungaricis copiis in Italiam venerat, ab Urbano pont. ad Neapolitani reg.

& Genuenſes anno circiter 1380. Carolus Hungarus Neapolitano regno potitur.

regis fratre genitus ab Urbano pont. ad Neapolitani regni ſpem evocatus, Campania ſine certamine potitur. Neapolim fauſtis acclamationibus receptus, reginam in arce nova obſeſſam capit. Subinde Ludovicus Andegavenſis regia Francorum ſtirpe natus Clementis pſeudopont. impulſu, cum XXX. equitum milibus Alpes tranſiit, Joannæ riginæ adverſus (a) Hungarum opem laturus. Serum id auxilium fuit. Vix regni fines ingreſſus eam exanimatam cognoſcit, pulvino faucibus intruſo. Et Hungarus Francum certaminis avidum cunctando fregit. Dum bellum in Apulia trahitur, Andegavenſis (incertum morbo an veneno) deceſſit. Exercitus amiſſo duce dilapſus. Subinde Ludovicus Hungariæ rex cum majorem natu filiam (b) Sigiſmundo Cæſaris filio deſpondiſſet, extinguitur. Carolus

S. Ant. p. 3. 21. P. Æmil. l. 10. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Andegavenſis interitus. Ludovici Hungariæ regis obitus.

ni ſpem evocatus. Per ſummam felicitatem Campania ſine certamine potitur. Neapolim fauſtis acclamationibus receptus, Joannam reginam in arce nova obſeſſam capit.

(a) *Monaſt. Ed. hic hab.* Hungaros, *uti mox in eadem Ed. pro* Hungarus § 25. *eſt* Carolus.

(b) *Ita quidem Pariſienſ. & Colonienſ. ſed Monaſterienſis ſic habet:* Sigiſmundo Vincislai Cæſaris fratri deſpondiſſet, extinguitur.

lus ergo, regno Neapolitano in-
gens, accerſitu procerum in Hun-
30. gariam profectus rex ſalutatur. Ita
Neapolitano Hungaricum regnum
adjecit, felicior alterutro regno
31. futurus. Hungariæ regina (*a*) ge-
32. nero favebat. Hujus fraude Caro-
33. lus necatur. Sigiſmundus Hunga-
34. rico regno potitur. Pari ſcelere
Joannes Galeacius vicecomes,
Bernabone patruo in cuſtodiam
tradito, Mediolanenſem princi-
35. patum occupavit. Inde Antonio
Scaligero, & Franciſco Carrario
inter ſe bellum gerentibus, Vero-
nam, & Vicetiam Scaligeris, Pa-
tavium Carrariis ademit. quod
tamen non tenuit. Franciſcus fi-
36. lius, Venetis adjuvantibus pater-
37. num principatum brevi recepit.

Carolus rex Neapolit. Hungariæ regnum obtinet.

Sigiſmundus rex Hungariæ

Jo. Galeacius vicecomes Mediolan. princeps.

S. Ant. p. 3. Sabel.

38. Dum Italia domeſticis bellis
quatitur, Byzantii ingens inter
principes orta diſcordia Turcis
Græciæ ſubigendæ locum dedit.
39. Andronicus Calojoannis Auguſti
filius ob affectatum imperium ocu-
lis captus a patre ad Bajazetem
Turcarum regem (Amurathe is
genitus erat) confugit. Itaque
40. Conſtantinopoli, Turcicis armis

Greg. l. 2. Chal. con. l. 2.

Bajazetes rex Turcarum.

(*a*) *Monaſterienſis hic iterum* Sigiſmundo genero, *cum al. Edd. nomen Sigiſmundi omittunt.*

Andronicus Græcus imp. feudatarius Turcarum.

potitus, precarium a Turcis ac-
cepit imperium. Calojoannem pa- 41.
trem cum Emmanuele fratre in
vinculis habuit. Qui deinde cuſto- 42.
dia elapſi ad Bajazetem & ipſi con-
fugiunt. Certamen fuit de impe- 43.
rio inter patrem filiumque apud

Bajazetes vendit Græcorum imperium. Calojoannes, Andronicus, & Emmanuel ex imperatoribus Janizari. Græc imperii majeſtas obſoleta.

barbarum regem. Qui velut auc- 44.
tionaretur imperium, Emmanueli
plus licitanti demum addicit. Calo- 45.
joanni, & Andronico Auguſtis in-
ter Janizaros locus datus. Quin e- 46.
tiam ipſe Emanuel novus Auguſtus
in eundem numerum venit; adeo 47.
obſoleverat jam Græci imperii
majeſtas. Bajazetes porro his ipſis 48.
adjuvantibus, aliquot oppida Pho-
cidis, Peloponneſi, ac Theſſaliæ
cepit. Nicopolim inde aliasque 49.
haud ignobiles Bulgariæ urbes re-
cepit. Exin Ungariæ fines urere, 50.
ac vaſtare inſtitit. Itaque Joannes 51.

Joannes Audacis Burgundiæ ducis filius.

Audacis Burgundiæ ducis filius
cum valido exercitu auxilium Si- P. Æmil. l. 10.
giſmundo Hungariæ regi tulit ad-

Joannis Burgundi temeritas.

verſus Turcas. Cæterum ad Ni- 52.
copolim ingens clades accepta te-
meritate Burgundi. Is ut victoriæ 53.
decus ſuum faceret, priuſquam Si-

Burgundorum clades.

giſmundus copias ſuas caſtris edu-
ceret, cum hoſte conflixit. Et au- 54.
dacia infelix fuit, exercitus cæſus a 55.

Tur-

Digitized by Google

Turcis, dux ipſe captus, CC. au-
56. reorum millibus ſe redemit. Sigiſ-
mundus amiſſo exercitu, cum pau-
cis procerum effuſa fuga pericu-
lum evaſit.

Sigiſmundi Hungari regis fuga.

57. Inter hæc Bonifacius IX. pont.
conſilio ætatem ſuperans (XXX.
quippe annos natus erat) tan-
dem pontificiam reſtituit majeſta-
58. tem. Namque S. Angeli arce com-
munita, populo Rom. frænos inje-
cit, primusque pontificum Roma-
nos magiſtratus ad arbitrium ſuum
59. creavit. Ladiſlaum Caroli regis fi-
lium in Neapolitanum regnum re-
60. ſtituit, debellatis tyrannis. Et Fran-
ci proceres cum vidiſſent Benedic-
tum Lunam pſeudopontificem de
continuando magis, quam de tol-
lendo diſſidio laborare, eum non
61. edictis ſolum, ſed etiam armis
Francia exegerunt. Itaque ille in
62. Hiſpaniam ad natale ſolum con-
ceſſit. Ibi a Ferdinando Caſtulo-
nenſi rege cultus, cui Aragonen-
ſe regnum caducum adjudicarat.
63. Ex numero judicum Vincentius
Ferrerius evangelii prædicator
miraculis inclytus fuit, qui non-
64. dum Lunam pſeudopontificem eſſe
ſenſerat. Vinceſlaus porro Cæſar
ingenti pecunia accepta, Galea-

Bonifacius IX. pontificiam majeſtatem reſtituit.

Arx S. Angeli communita.

Ladiſlaus rex Neapolit.

Benedictus Luna pſeudopont.

Francia expulſus in Hiſpaniam tranſit.

S. Vincentius Ferrerius.

Galeacius vicecomes dux Mediolani.

 cium

cium vicecomitem, Mediolanen-
ſium ducem appellavit anno ejus
ſeculi circiter XC. Per id tempus
præerat Mediolanenſibus copiis 65.

Albericus Agidarius militarem diſciplinam in Italiam revocavit.

Albericus Agidarius Cunii comes
ab Hiſpania oriundus, vir bellicis
artibus clarus. Is quippe militarem 66.
diſciplinam longo intervallo revo-
carat in Italiam, ut peregrino

Brachius, & Sfortia.

milite non egeret. Hinc Brachius, 67.
& Sfortia egregii bello duces, hinc
Brachianæ, & Sfortianæ cohortes
etiam barbaris formidandæ. Hic 68.
igitur Albericus Florentinis Piſas
obſidentibus arma intulit Galeacii
miſſu. Jamque omnia ſuburbana 69.
populatus Florentiæ imminebat,

Paulus Urſinus.

cum Paulus Urſinus unus e præci-
puis ejus ducibus ad Florentinos
tranſiit. Et ipſe Albericus a Ga- 70.
leacio ad domeſticum bellum eſt

Jacobus comes Armeniacus.

revocatus. Jacobus quippe comes 71.
Armeniacus Florentinorum auro
pellectus, vicecomiti bellum in-

Joannes Vermis.

tulerat. Sed Joannes Vermis Me- 72.
diolanenſium cohortium dux no-
bilis adverſus vim (a) ante pugna-
vit. Alexandriæ incluſit ſe, dum 73.
Francorum impetus reſideret. Illi 74.
veluti jam debellatum eſſet, avi-
de

(a) *Sic quidem al. Edd. ſed Monaſter. rectius*, arte pugnavit.

75. de diſcurrunt ad prædam. At Vermis incautos ac palantes adortus Galeacii opes mire auctæ.
76. cædit impune. Comes ſaucius in
77. poteſtatem hoſtium venit. Hæc victoria mire Galeacii opes auxit.
78. Peruſia, Luca, Piſæ, Bononia, Peruſia, Luca, Bononia, Piſæ a vicecomite ſubactæ. aliaque oppida in ejus venere ditionem, ut jam XXX. ferme nobiliſſimæ Italiæ civitates Galeacio duci parerent.

79. Per idem tempus Antoniottus Antoniottus Adurnus. Adurnus dux Genuenſium remp. Genuenſium respublica Carolo VI. dedita anno 1396. feſſam diſcordiis exhauſtam ſumptibus Carolo VI. Franciæ regi dedidit anno (ut Auguſtinus Juſti- Aug. Juſtinianus. nianus ep. Nebienſis tradit) MCCCXCVI.

80. Aderat jam ſecularis Jubilæi ce- Epiſc. Nebi. lebritas, quæ Romæ a Bonifacio Seculare Jubilæum anno poſt Chr. natum 1400.
81. IX. agitata eſt anno poſt Chriſtum natum MCCCC. Non alia ætas
82. inuſitatis, & atrocibus principum caſibus fœcundior extitit. Carolus Carolus II. rex Navarræ amburitur. II. Navarræ rex cum ad excitandam libidinem, aqua, quæ ardens vocatur, corpus ſuum perfudiſſet,
83. ambuſtus eſt. Haud ita multo poſt Vinciſlao imperium abrogatur. a Germaniæ proceribus Vinciſlao
84. ob ejus inertiam, imperium abrogatum. Carolus VI. Franciæ rex Carolus VI. rex Franciæ ob inſaniam regno amotus. ob inſaniam regni gubernaculis amotus.

Bajazetes rex Turcarum a Tamerlane in cavea habitus.

Bajazetes rex Turcarum a Tamerlane Tartarorum rege victus captusque, & in cavea ferrea ad ludibrium reſervatus. 85.
Fama eſt eum, cœnante Tamerlane, emiſſum catena aurea collo inſerta, inter canes cibum ſub menſa cepiſſe. 86.
Ad hæc regi equum conſcenſuro ſubſtratum tergum præbuiſſe. adeo barbare barbarus rex a rege barbaro tractabatur. 87.

Tamerlanes rex Tartarorum.

Hac victoria Tamerlanes domuit quicquid terrarum eſt a Tanai flumine ad Nilum. 88.
Cæterum brevi tam horribilis tempeſtas detonuit. 89.
Regnum moriens duobus, tribusve filiis reliquit, quorum diſcordia paternas opes in immenſum auctas diſſipavit. 90.

Diſcordia filiorum Tamerlanis.

Diſcordia filiorum Bajazetis, Mahometes rex Turcarum.

Nec major Bajazetis filiorum concordia extitit. 91.
Quatuor deinceps fratres inter ſe infenſi infeſtique regnum tenuere. 92.
Quorum poſtremus Mahometes ſtabile, ac diuturnum obtinuit regnum, & quæ pater in Aſia amiſerat, recepit. 93.

Paulus Venetus, Chryſoloras Græcas literas in Italiam revocavit.

Eadem tempeſtate Paulus Venetus extitit, & Chryſoloras Græcas litteras in Italiam revexit. 94.
Nec ita multo poſt Latina lingua cum ſylveſceret, excoli cœpta. 95.

HO-

HORATII TURSELLINI,

EPITOMÆ HISTORIARUM à Mundo condito

LIBER X.

CAPUT I.

ROBERTUS.

A Chriſto nato anno MCCCC.

1. ROBERTUS interim ex Bavariæ duce Cæſar ingentibus Florentinorum promiſſis oneratus Galeacio Mediolanenſium duci Robertus Cæſar anno circiter 1400.
2. bellum intulit. Sed collatis ad Benacum (Gardæ lacum appellant) ſignis, victoria penes vicecomi- Galeacii vicecomitis interitus.
3. tem ſtetit. Cæterum haud ita multo poſt victor improviſa morte Vicecomitum opes diſſipatæ.
4. extinctus eſt. Ejus liberi partim
5. oppreſſi, partim ejecti, imperium diſſipari cœptum, aliis alias urbes

ad ſe trahentibus. Per idem tem- 6.
pus viceconitum oppreſſæ opes,

Scaligeri deleti a Carrariis, Carrarii a Venetis extincti.

& Scaligerorum, Carrariorum-
que extinctæ. Franciſus Carrarius 7.
Gulielmo Scaligero per frau-
dem extincto, Veronaque occu-
pata, Scaligeros delevit. Magno 8.
illi fraus ſtetit. Brevi ipſe a Vene- 9.
tis ductu Franciſci Gonzagæ vic-
tus, Veronaque, Vicetia, Pata-
vio exutus cum liberis ac nepoti-
bus necatur. Carrariorum, & Sca- 10.

Florentini Piſis potiuntur.

ligerorum ruinis Venetæ opes cre-
vere. Et Florentini Piſis ad dedi- 11.
tionem compulſis, potentiores
eſſe cœperunt. Sigiſmundus quo- 12.
que Hungariæ rex, fratre mortuo
Boëmico auctus eſt regno. Novum 13.
deinde, & anceps exemplum tra-

Gregorio XII. & Benedicto Lunæ pontificatus abrogatur. Alexandri V. pont. egregia liberalitas. Ladiſlaus rex Neapolitani regni jure ab Alexandro V. ſpoliatur.

ditur. Subinde Gregorio XII. pon- 14.
tifici, & Benedicto Lunæ, quod
ſchiſmatis tollendi cauſa ad collo-
quium, uti promiſerant, venire
detrectarent, in concilio Piſano
pontificatus eſt abrogatus. Alexan- 15.
der V. ſublectus liberalitate inſig-
nis. Pauperibus, boniſque viris 16.
largiendo nihil pæne ſibi reliqui fe-
cit. Cujus illa vox *ſe divitem epiſ-* 17.
copum fuiſſe, pauperem cardinalem,
mendicum pontificem. Is Ladiſlaum 18.
regem pontificiæ ditionis invaſo-
rem

rem ſacra ignominia notatum Neapolitano regno exuit, Ludovico Andegavenſi comite in ſpem regni evocato.

Ludovicus Andegavenſis comes Neapolitanus rex deſignatur.

19. Eadem tempeſtate Canonicorum Regularium, & Benedictinorum diſciplina Patavii inſtaurata.

Canonicorum regularium, & Benedictinorum diſciplina inſtaurata.

20. Novusque ſacerdotum Regularium ordo (apoſtolici dicebantur) B. Laurentii Juſtiniani opera Venetiis ortus.

21. Robertus Cæſar X. imperii anno ceſſit e vita, cum B. Franciſca Romana aſſiduo Angeli cuſtodis conſpectu inſignis Romæ vigeret.

Apoſtolicorum ſacerdotum ordo a B. Laurentio Juſtin. inſtitutus, B. Franciſca Rom.

Cap. II.

SIGISMUNDUS.

A Chriſto nato anno MCCCCX.

1. SIGISMUNDUS (*a*) ex rege Hungariæ Cæſar pius in paucis, & rei Chriſtianæ ſalutaris eſt habitus. Hoc auctore Joannes (*b*)

Sigiſmundus Cæſar anno circiter 1410.

2. XXII. pontifex concordiæ cauſa Conſtantienſe concilium indixit.

3. Quo in concilio Joannes multis, &

(*a*) *Omnes al. Edd.* ex rege Hungariæ & Bohemiæ Cæſar &c.

(*b*) *Aliis* XXIII.

Concilio Conſtantienſi Joannes XXII. Pontificatu ſpoliatus. Gregorius XII. Pontificatus inſignia deponit. Gregorius XII. e pontifice Cardinalis. Schiſma ſublatum Martinus V. pont. anno 1417. Martini pont. dictum egregium.

& gravibus criminibus Auguſto
præſente convictus, & pontifica-
tu dejectus; decretum concilii
comprobavit. Exinde Gregorius 4.
Sigiſmundi ſuaſu, pontificatus in-
ſignia depoſuit. Quam ob cauſam 5.
Piceni legatus conſtituitur e pon-
tifice cardinalis. Tandem regibus 6.
Angliæ, Franciæ, Hiſpaniæ,
Auguſti ipſius legatione, ad auc-
toritatem concilii revocatis, Bene-
dicto Lunæ pontificatus nomen
abolitum. Ita pace aliquando ec- 7.
cleſiæ reddita, Martinus V. Co-
lumna omnium conſenſu pontifex
creatur anno ejus ſeculi XVII. Qui 8.
Germaniæ, Franciæque populis
ſedem deferentibus, in Italiam
protinus tranſiit, dictitans *recto-
rem navis in puppi, non in prora eſſe
oportere.* Ad eum Balthaſar Coſſa 9.
(Joannes XXII. olim fuerat) Flo-
rentiam profectus in numerum pa-
trum cooptatur, ut eadem ætas
duos videret ex pontificibus cardi-
nales.

Balthaſar. Coſſa e pontifice Cardinalis.

Inter hæc Ladiſlao rege in Flo- 10.
rentiæ obſidione nuper exſtincto,
Joanna regis ſoror, atque heres pro-
broſam agebat vitam. Nec eo con- 11.
tenta cum Brachio Montonio no-
vo pontificis hoſte arma junxerat.

Ergo

12. Ergo pontifex regnum Joannæ ab-
rogat, bellumque infert Sfortiæ
13. ductu. Illa neceſſitate ſubacta Al-
phonſum Aragoniæ regem adop-
14. tat, ejus opem implorans. Cæte-
rum Alphonſus hoſtium victor
mulieris inconſtantiam veritus,
maritimi regni arcibus in poteſta-
tem redactis, reginam in ordinem
15. cogit, ipſe regno potitur. Igitur Jo-
anna Alphonſo exheredato Ludo-
vicum Andegavenſem adoptione
filium adſciſcit. qui per eos dies fue-
rat a pontifice rex utriusque Siciliæ
16. appellatus. Et Philippus Maria vice-
comes paterna ditione recepta in-
gens, in pontificis gratiam Andega-
17. venſem auxiliis, & claſſe juvit. Ita-
que debellatis Hiſpanis, regnum in
novi regis Franci fidem venit. *(a)*
18. Subinde FranciſcusSfortia Brachi-
um acie victum perſequens in A-
terni fluminis (Piſcariam vocant)
tranſitu, fluctuante ab æſtu maris
amne, abreptus hauritur fluctibus.
19. Eodem anno *(b)* Brachius Sfor-
[illegible] tiæ

Joannæ reginæ Neapolit. Regnum a Martino V. abrogatur.

Alphonſus rex Arag. a Joanna regina adoptatus Neapolit. regno potitur.

Alphonſus a Joanna exheredatus.

Philippus Maria vicecomes paternam ditionem recipit.

Ludovicus Andegavenſis rex Neapolit.

Sfortia perit in flumine.

Brachius

(a) *Sic quidem Monaſt. Ed. ſed Pariſienſ. & Colonienſ. ita hab.* Subinde Sfortia Brachium perſequens &c. *omiſſis vocib.* Franciſcus & acie victum.

(b) *Al. Edd.* Brachius, Sfortiæ æmulus, duce Jacobo Galdora (*Monaſt. Ed.* a duce I. Caldera) ad Aquilam victus, &c.

a Franciſco Sfortiæ filio, interficitur. tiæ æmulus a Franciſco Sfortia filio ad Aquilam victus, cæſusque eſt, dux fortis magis, quam fidelis. Porro Philippus vicecomes Brixia, 20. Cremona, Parma potitus, Genuam quoque, ejecto Thoma Frigoſio duce, in deditionem acceperat, cum Franciſcus Carminiola dux egregius ab eo tranſiit ad Venetos. Et Veneti Florentinis in ſocietatem aſſumptis, Carminiola duce ingentes vicecomiti intulere clades. Demum pace facta, Briχia, & Bergomum Veneto ceſſere.

Juſtinianus. Episc. Neb. l. 5.

21.

22.

23. Eadem tempeſtate inſania Caroli regis Franci regnum conceſſit Angelis. Joannes Burgundiæ dux adverſus comitis Armeniaci dominatum a regina imploratus, Pariſiis captis, regem ipſum in ſuam redegerat poteſtatem. Jamque regnum omne ad Burgundionem inclinabat, cum is per ſpeciem colloquii fide data, acceptaque a Delphino regis filio interficitur. Igitur Philippus ducis filius heresque rei indignitate motus urbem regiam, regem, reginamque cum Catharina filia, Henrico Angliæ regi tradit. Protinus Catharina patre annuente, qui rec

P. Æmil. l. 10.

24.

25.

26.

27.

regni,

regni, nec mentis potens erat, Anglo regi nubit, his legibus, ut ad regis Franci generum, liberosve ex Catharina genitos regnum Franciæ, rege mortuo, perveniret. Franciæ regnum ab Anglis occupatum anno circiter 1420.
28. Ita Caroli inſani morte Franciæ regnum ab Anglis occupatum anno ejus ſeculi ferme XX. regni tamen jus ac titulus penes Carolum Delphinum manſit.

29. Per eadem tempora Amurathes rex Turcarum Theſſalonicam Venetis ademit. Amurathes rex Turcarum. Ætoliam per dyna-
30. ſtarum diſcordiam ſubegit. Inde
31. etiam Vallachiam (Dacia olim fuit) Serviam, Boſſinam ſtipen- Vallachia, Servia, Boſſina Turcarum regi ſtipendiariæ.
32. diarias fecit. Interim divina providentia Francicam rem mira prorſus ratione reſtituit. Joanna erat
33. virgo Lotharinga viriles animos gerens: hæc divinitus inſtincta, impetratis a Carolo rege copiis Æn. Sylvi. l. 6. P. Æmil. l. 10.
34. Aureliani obſidionem ſolvit. Victricia inde arma circumferens circumjecta oppida, & Rhemos cepit. Cæterum in Pariſiorum op-
35. pugnatione cum vulnus accepiſſet a Burgundione circumventa, & ab Anglo rege cremata eſt, majore inferentis quam ſubeuntis ſup- Joanna, virgo Lotharinga ab Anglo rege cremata.
36. plicium probro. Quippe illa & vixerat ſecunda integritatis, & innocen-

Sigiſmundus ab Eugenio IX. pont. rite appellatur Auguſtus.

nocentiæ fama, & moriens facile,
ac proclive regi bellum, ac victo-
riam tradidit. Itaque rex pace cum 37.
Burgundiæ duce facta, per eum a-
miſſas urbes, oppidaque de Angelis
recepit, reſtitutus in regnum ejuſ-
dem ope, cujus opera fuerat deje-
ctus. Sigiſmundus porro Auguſtus 38.
ab Eugenio IV. rite appellatus

Franciſcus Gonzaga Mantuæ Marchio.

Franciſco Gonzagæ Mantuæ do-
mino Marchionis titulum dedit.
Cæterum Sigiſmundo in Germa- 39.

Philippus vicecomes confictis litteris Eugenium pont. oppugnat.

niam regreſſu, Philippus vicecomes
nefarium pontifici bellum peſſimis
artibus fecit. Confictæ ſunt ab eo 40.
litteræ, quibus ipſe concilii Baſi-
leenſis dux, & pontificiæ ditionis
præfectus conſtitueretur, Eugenio
in ordinem coacto His literis Pice- 41.

Sfortia Picenum occupat.

num Franciſco Sfortia duce ſube- 42.
git. Per Columnenſes populum

Eugenius IV. Florentiam proficiſcitur.

Rom. in Eugenium concitavit. Qui 43.
tempori cedendum ratus Floren-
tiam ſe recepit. Ibi pontifice au- 44.

Medicei ab exilio revocantur.

ctore Medicei ab exilio revocati. 45.

Coſmus vexillifer.

Coſmus vexillifer creatus. Inde 46.

Jo. Vitelleſcus legatus pontificiam ditionem recipit.

Joannes Vitelleſcus patriarcha A-
lexandrinus Romam a pontifice de-
ſtinatus Columnenſes, Sabelloſque
Gibellinæ factionis principes armis
domat. Protinus in Campaniam 47.
progreſſus pontificia oppida recipit.

In-

Digitized by Google

48. Inter hæc Ludovico rege, reginaque eodem anno ſine liberis vita
Blon. l. 9. functis, ingens in regno Neapoli-
49. tano exſtitit belli moles. Neapoli- Neapolitanorum de rege diſcordia.
Æmil. l. 10. Sabel. l. 2. tanorum plerique Rainerio Renato Andegavenſi regis fratri regnum deferebant, id teſtamento
50. reginam juſſiſſe præferentes. Præ-
51. cipui procerum favebant Alphonſo. Hic igitur inſtructa claſſe Cajetam terra, marique acriter oppugnabat, cum Genuenſis claſſis a vicecomite miſſa ſubſidio venit ob-
52. ſeſſis. Ibi Ligur viribus inferior arte
53. vicit. Regiam navim ſubito concur- Hiſpana claſſis a Genuenſi victa vivæ calcis beneficio.
ſu ictam pæne demerſit, & ſimul magno vivæ calcis numero ante oculos hoſtium in mare conjecto, Hiſpanorum animos ingenti ter-
54. rore perſtrinxit. Itaque poſitis armis in calcis caligine ſtatim eſt de-
55. ditio facta. Capti duo reges Arago- Reges Aragoniæ, & Navarræ a Genuenſibus capti.
nenſis, & Navarrus, proceresque complures, ac magna Genuenſium
56. fama ad vicecomitem adducti. Cæ- Vicecomitis humanitas in captivos reges.
terum ab eo non ut hoſtes, ſed ut hoſpites accepti, tandem cum mu-
57. neribus dimittuntur ultro. Rarum in hoſte, & omni ævo memorabile
58. humanitatis exemplum. Verum e-
Epiſc. Neb. l. 5. nim vero Genuenſes ea re infenſi,
Franciſco Spinola duce, excuſſo Genuenſes vindicant ſe in

Vi-

libertatem anno 1436. Concilium Baſileenſe a vicecomite corruptum.

vicecomitis jugo, aſſerunt ſe in li-
bertatem. Inter hæc vicecomitis 59.
opera corruptum, Baſileenſe con-
cilium laſcivire in pontificem cœ-
perat. Plerique patrum Piſani, & 60.
Conſtantienſis concilii memores,
rei Chriſtianæ ſummam arbitrium-
que a pontifice ad concilium trans-
ferebant. Ergo Eugenius, ne quod 61.
monſtrum conventus ille pareret,

Julianus Cæſarinus Card. concilium Florentiam tranſlatum.

Juliano Cæſarino legato inde re-
vocato, concilium Bononiam, in-
de Florentiam transfert. Eodem- 62.
que forte tempore Sigiſmundus
Auguſtus deceſſit anno principatus
ſui XXVI.

Sigiſmundus Aug. moritur. Maffæus Ægius. Laurentius. Juſtinian. Dionyſ. Carthuſianus. Antoninus Florentinus.

Per idem tempus Maffæus Æ- 63.
gius poëta, Laurentius Juſtinianus,
Dionyſius Carthuſianus, Anto-
ninus Florentinus doctrina pari-
ter, ac ſanctimonia clari extite-
runt.

CAP. III.

ALBERTUS II.

A Chriſto nato anno MCCCCXL.

Albertus II Cæſar, anno circiter 1440.

ALBERTUS II inde dux 1.
Auſtriæ, Sigiſmundi gener,
heresque regnorum, Cæſar crea-
tus

2. tus. Eodemque anno Joannes Palæologus Græcus imperator cum patriarcha Conſtantinopolitano, magnoque orientis antiſtitum numero Ferrariam ad Eugenium venit. Et Baſilienſis conventus mon-
3. ſtrum, quod parturiebat, maturavit. Eugenio pontificatus abro-
4. gatus, & Amadeo Sabaudiæ duci (*a*) (is cum paucis familiaribus ſeceſſerat) delatus. Felici nomen in-
5. ditum omine infelici. Quippe Ba-
6. ſilea baſiliſcum peperiſſe vulgo ferebatur. Subinde Florentino con-
7. cilio, Græci, Palæologo præſente, convicti tandem ad Latinæ eccleſiæ religionem, Romanique pontificis auctoritatem ſumma omnium gentium lætitia, & gratulatione rediere, anno ejus ſeculi
8. circiter XL. Mox Armenii, Indique concilii auctoritatem ſecuti
9. in lætitiæ cumulum acceſſere. Permiſſum Græcis, ut ſuo ritu in baptiſmo uterentur, fermentatum panem conſecrarent, uxores ante ſa-
10. cerdotium ductas haberent. Per idem tempus ratio imprimendorum librorum apud Germanos in-

Joannes Palæologus imp. Græcus ad pontificem venit.

Concilio Baſilëenſi, Eugenio pontificatus abrogatus, & Amadeo datus.

Felix pſeudo-pont.

Baſilea baſiliſcum peperit.

Concilio Florentino Græci ad concordiam cum Latinis revocati, anno circiter 1440.

Ritus Græcis permiſſi.

Imprimendorum librorum ratio inventa.

(*a*) *Al. Edd.* (is cum paucis familiaribus ſtudio ſanctioris vitæ ſeceſſerat.)

inventa, magno ingeniorum compendio, bonoque.

Pecenninus vicecomitis dux.

Porro ne læta omnia eſſent, (*a*) Pecenninus vicecomitis dux Ravennam, Bononiam, cæteramque Æmiliam pontifici ademit. In- 11.
de Venetorum ditionem invaſit. 12.
Cæterum Sfortia Philippi promiſ- 13.

Franciſci Sfortiæ virtus.

ſis eluſus ad Venetos defecit. Et 14.
Verona, Vicetiaque obſidionis periculo liberatis, rem Venetam inclinantem erexit. Tantum in 15.
illo duce in utramque partem momenti fuit. Inter hæc Albertus Cæ- 16.
ſar vix expleto biennio regni, vitæque finem fecit. Renatus, ingen- 17.

Renatus Neapolitano regno potitur.

ti Genuenſium claſſe ſubnixus, regnum Neapolitanum ſine certamine occupavit. Sed poſt diſceſſum 18.
Liguſticæ claſſis, Alphonſus Aragoniæ rex Neapolim obſidet, & intromiſſis per aquæ ductum militibus (ut olim Beliſarius) urbem capit. Renatus, amiſſo regno, profu- 19.
git in patriam. Ita demum Neapo- 20.

Neapolis per aquæductum capta.

Alphonſus Arag. rex Neap.

litanum regnum Tarraconenſibus ceſſit anno ejus ſeculi XLII.

(*a*) *Al. Edd.* Nicolaus, cui Piccininus a corporis brevitate nomen, vicecomitis dux, &c.

CAP.

CAP. IV.
FREDERICUS III.
A Chriſto nato anno DCCCCXLII.

1. FREDERICUS III. Cæſar interim creatus. Cujus principatum (*a*) inſignis Polonorum cla-
2. des nobilitavit. Uladiſlaus Hungariæ, Poloniæque rex ad Varnam Myſiæ urbem collatis ſignis
3. cum Amurathe conflixit. Ac primo impetu Joannes Hunniades præfectus Hungariæ Turcarum e-
4. quitatum in fugam verterat. Sed rex caſtra hoſtium temere aggreſſus cecidit cum ingenti ſuorum
5. clade. Julianus quoque Cæſarinus pontificis legatus, incertum quo
6. caſu, periit. Regis caput a cervicibus abſciſſum, ac tota ferme
7. Græcia circumlatum. Cæterum triſtis hujus nuncii mœrorem Alexandri ducis Epirotarum (Scanderbechus a Turcis appellatur)
8. virtus abſterſit. Is cum ab Amurathe defeciſſet, paterna ditione recepta, adverſus Turcas ſecunda præ-

Fredericus III. Cæſar anno 1442.

Uladiſlaus Hungariæ, Poloniæque rex.

Joannis Hunniadis præfecti Hungariæ virtus.

Polonorum clades.

Juliani Cæſarini cardinalis interitus.

Poloni regis miſeranda mors.

Scanderbechi Epirotarum ducis egregia virtus.

T

(*a*) *Al. Edd.* inſignis Hungarorum ac Polonorum clades, &c.

prælia multa fecerat. Inde Cro- 9.
jam præcipuam Epiri (quæ nunc
Albania eſt) urbem, Amurathe op-
pugnante, defendit; parva manu
mirabilia opera edens: & quam-
diu vixit Turcarum terror, Epiri
propugnator fuit.

Scanderbechus Turcarum terror.

Inter hæc Eugenius pont. cœ- 10.
tum Baſileenſem cum decretis non
poſſet, disjecit armis; Delphino,
Caroli Franciæ regis filio, Baſileam
immiſſo. Et per id tempus Bono- 11.
nia in pontificis fidem venit. Æmi-
lia per legatum recepta. Sfortia 12.
vicecomitis ex hoſte gener, ex Pi-
ceno pontificiam ditionem incur-
ſans, Picennini ductu, Alphon-
ſique regis auxiliis, Piceno tandem
exactus. Hac Eugenius victoria læ- 13.
tus deceſſit, pontifex doctorum
hominum, doctrinæque fautor in
paucis. Leonardum Aretinum, 14.
Carolum Poggium, Georgium
Trapezuntium, Flavium Blon-
dum hiſtoria nobilem, ſecreto-
rum participes habuit. Gymnaſia 15.
omnia enixe fovit, Romanum in-
primis, quod omnium diſciplina-
rum magiſtris inſtruxit.

Baſileenſis cœtus disjectus armis.

Bononia, & Æmilia recepta.

Sfortia Piceno expulſus.

Leonardus Aretinus. Carolus Poggius. Georgius Trapezuntius. Flavius Blondus. Romanum gymnaſium ab Eugenio IV. inſtructum.

Nicolaus V. ſublectus, qui do- 16.
ctrinæ, ac virtutis gradibus ad pon-
tificatus faſtigium aſcendit, eodem
anno

Nicolaus V. eodem anno epiſcopus,

anno epiſcopus, cardinalis, pon-
17. tifex creatus. Et Felix pſeudopon-
tifex conſenſu omnium, & Cæſa-
ris auctoritate victus pontificalem
18. depoſuit ornatum. Igitur ei cardi-
nali creato Germaniæ legatio de-
lata. Per id tempus Veneti Philip-
po vicecomite extincto, Laudam,
19. & Placentiam occuparant. Et
Sfortia Mediolanenſibus infen-
ſus defecit ad Venetos. Quo-
20. rum auxiliis fultus Papiam ce-
teraque oppida Mediolanenſium
21. vi capit. Cæterum, deferentibus
Venetis, Coſmi Medicei pecunia
adjutus, Mediolano potitur, &
22. Mediolanenſium dux ſalutatur. Se-
cutus eſt annus MCCCCL. Jubi-
læi celebritate, & Frederici Cæ-
ſaris cum Leonora conjuge adven-
tu in urbem, & inauguratione in-
23. ſignis. *(a)* Cæterum nulla ferme in
Auguſto imperatoria virtus exſti-
24. tit. Dona petebat, accipiebatque
25. libentius, quam dabat. Unum il-
lud ejus memorabile, quod Bor-
ſium Eſtenſem Mutinæ ducem
26. appellavit. Cæterum Nicolai

cardinalis, pontifex creatus. Felix pſeudopont. abdicato pontificatu cardinalis creatur. Veneti Laudam, & Placentiam occupant. Franciſcus Sfortia Venetorum ope Papiam expugnat. Mediolano potitur. Franciſcus Sfortia dux Mediolani. Fredericus Cæſar cum conjuge Romæ Auguſtus appellatur anno 1540. Borſius Eſtenſis Mutinæ dux.

(*a*) *Omnes al. Edd. delent ea quæ ſequuntur uſque ad voc.* Borſium, *& ita habent:* Auguſtus Borſium Eſtenſem , &c. *idque ſolummodo in gratiam imperatoris.*

V. pontificatum Conſtantinopo-
litana clades inſignem fecit. Græ- 26.
ci religionem in concilio Flo-
rentino nuper jurejurando firma- 27.
tam, haud ſine levitate damna-
rant. Ergo Mahometes rex Tur-
carum, Deo Græcis irato, Con- 28.
ſtantinopolim vi capit, & Con-
ſtantino Palæologo imperatore
(ut a Conſtantino ortum cum
Conſtantino deficeret imperium)
interfecto, ingentes nobilitatis,
ac vulgi edidit ſtrages anno ejus
ſeculi (a) LII. Mahometes ſede 29.
Græci imperii potitus, impera-
torem ſe dici juſſit. Calliſtus in- 30.
de III. pontifex Turcis bellum
illaturus nihil nec divinæ, nec
humanæ opis prætermiſit. Perpe- 31.
tuis ſupplicationibus indictis. Uſ-
ſumcaſſanum Perſarum regem mu-
neribus in Turcam incitavit. Co- 32.
pias in Hungariam, claſſem in
Græciam deſtinavit, & apparuit
cæleſte auxilium in multiplici vi-
ctoria. Belgradum nobile Hun- 33.
gariæ oppidum Mahometes CC.
armatorum millibus oppugnabat.
Igitur Hunniates, Joannes Ca- 34.
piſtrano Chriſti crucifixi effigiem
in hoſtem inferente, ingentem
Tur-

Mahometes rex Conſtantinus Palæologus Græcorum imp. ultimus. Græcum imperium extinctum, Mahometes imperator appellatur.

Calliſtus III. pont. Bellum Turcicum.

Uſſumcaſſanus Perſarum rex in Turcam a pont. incitatus.

Joannes Capiſtranus Franciſcanus.

(a) *Al. Edd. cum Petavio hab.* LIII.

Turcis intulit cladem. Exercitus
35. omnis parva manu fuſus, ad XX.
millia hoſtium cæſa, Mahometes
36. ipſe vulneratus. Claſſis hoſtilis ma-
xima ex parte capta, aut demerſa.
37. Bombardæ ad CLX. ademptæ.
38. Caſtra omnis opulentiæ plena dire-
39. pta. Porro Ludovici Aquilejenſis
patriarchæ ductu claſſis Turcica ad
Rhodum victa, ac magna ex par-
40. te capta. Aſiæ ora depopulata.
41. Smyrna, Lemnus, Imbrus, aliæ-
que Ægæi maris inſulæ receptæ.
42. Uſſumcaſſanus quoque & de Ma-
hometis filio, & de ipſo Maho-
mete egregias victorias retulit, qui-
bus amplius CCCC. Turcarum
millia delevit, divina magis ope
victor (ut ipſe in epiſtola ad ponti-
ficem data profeſſus eſt) quam hu-
43. mana. Cæterum Mahometes Græ-
corum dynaſtarum diſcordia invi-
tatus Corinthum, magnamque A-
chajæ, & Peloponneſi partem ſub-
44. egit. Athenas, Atticamque univer-
45. ſam in deditionem accepit. Spar-
tam, Thoma & Demetrio Palæo-
logis fratribus decertantibus, occu-
pavit, Thoma expulſo, & Deme-
trio, qui Turcarum opem implora-
46. rat, abducto. Ita Peloponneſus pæne
omnis, præter Methonem urbem,

Inſignis de Mahomete Turcarum imp. victoria.

Ludovici Aquilejenſis patriarchæ victoria navalis.

Uſſumcaſſani de Turcis victoriæ.

Græcorum dynaſtarum diſcordia. Corinthus, Achajæ, & Peloponneſi pars, atque Athenæ a Turcis ſubactæ. Sparta occupata.

Methone urbs.

Veneto-rum fœderato-rum. quæ Venetorum fœderatorum e-
rat, in Turcarum ditionem redacta. 47.
Pius II. pont. Pius II. interim pontifex crea- 48.
tus eſt. Is pontificatum a pio bello
orſus, Chriſtianos principes im-
pellere ſtatuit in Turcam. Maho- 49.
metes quippe Peloponneſo pæne
omni ſubacta, jam Epiro immine-
bat. Scanderbechus Epiri princeps 50.
periculo motus, juncta cum Ferdi-
nando rege Neapolitano amicitia,
Neapolim primum ad regem, inde
Romam ad pontificem venerat.
Ab utroque benigne acceptus, & 51.
cum muneribus, ac ſpe auxiliorum
domum remiſſus. Sed mox domeſ- 52.
tica bella fuere impedimento, quo
minus opem ferret, uti decreve-
rat, Scanderbecho Pius. Itaque Si- 53.
giſmundum Malateſtam Arimini
dynaſtam armis domat, & Ferdi-
nandum Neapolitanum regem, ad
regnum paternum a Joanne Rena-
ti filio tuendum auxiliis juvat. Pa 54.
Sacrum bellum octavum Pii II. cata Italia, in Mantuano concilio
ſacrum bellum indicit.

Inter hæc Mahometes Trape- 55.
zunte, univerſaque Chalcide po-
Trape-zuntium imperium everſum. titus, Davidem Trapezuntium
imperatorem cum omni nobilitate
Byzantium velut in triumpho du-
xerat, ut unus Turcarum rex
per

per Latinorum principum diſcordiam, duo imperia Græcorum e-
56. verteret. Matthias Hungariæ rex erat, Hunniate genitus, Turcicis
57. victoriis nitens. Hic vel inprimis
58. ſacri belli ſocius aſſumptus. Non alia res magis animos hominum movit, quam fama pontificis, ad ſacrum bellum ituri. Cæterum dum
59. Pius Anconæ per autumnum ſociorum copias exſpectat, ſive tædio animi, ſive cœli intemperie deceſſit.

Matthias Hungariæ rex.

60. Paulus II. pontifex ſecutus, ſacro bello Matthiam Hungariæ regem præpoſuit, qui Venetorum claſſe auxiliisque ſubnixus magnas Tur-
61. cis intulit clades. Veneti Peloponneſiis (*a*) ad defenſionem ſolicitatis; Spartam, Arcadiam, aliasque
62. regiones in fidem accepere. Sed poſt claſſis diſceſſum, omnia a
63. Turcis recepta ſunt. Inſuper Leſbos inſula Cataluſio Liguri, qui fratre interfecto principatum ob-
64. tinebat, adempta. Paulus inde pontifex cardinalibus purpuram
65. inſigne dedit. Borſium Eſtenſem
66. Ferrariæ ducem creavit. Georgio Poggebrachio Boëmiæ rege hæ-

Paulus II. pont. Matthias Hung. rex ſacro bello præpoſitus.

Cardinalibus purpura a Paulo II. inſigne datur.

Borſius Eſtenſis dux Ferrariæ.

(*a*) *Sic qaidem & omnes al. Edd. ſed haud dubie ſcripſit Auctor.* ad defectionem ſolicitatis.

Boëmiæ regnum Hungariæ regi donatum.

reſis damnato, Boëmicum re-
gnum Matthiæ Hungaro regi con-
donavit. Itaque Moravia, Sileſia, 67.
cæteræque regiones, & urbes ca-
tholicæ Hungarum ſecutæ. Per i- 68.
dem tempus Franciſcus a Paula or-
dinem Minimorum, Ludovicus
XI. rex Franciæ ordinem equitum
S. Michaëlis inſtituit.

Moravia, Sileſia Hungariæ regno adjectæ. Ordo Minimorum S. Franciſci a Paula. Ordo equitum S. Michaëlis. Xyſtus IV. pont. anno 1472.

Xyſtus inde IV. pontifex ſub- 69.
rogatus antiquam ædis Lateranen-
ſis poſſeſſionem canonicis ſeculari-
bus, qua inde uſque a Bonifacio
VIII. pulſi fuerant, reddidit. Re- 70.
gularibus cœnobium, & templum
pacis exſtruxit. Ita controverſia 71.
inter eos aliquando ſublata. Frede- 72.
ricum Feltrium Urbinatium du-
cem appellavit, ſibique affinitate
junxit, ejus filia Joanni Roboreo
fratris filio collocata. Franciſcus 73.
Maria inde genitus, (*a*) qui ab avo
adoptatus ad ducatum Urbina-
tium deinde pervenit.

Fredericus Feltrius dux Urbini. Franciſcus Maria dux Urbini.

Inter hæc Mahometes rex Tur- 74.
carum Boſſinam, rege debellato,
& per ſummam perfidiam necato,
ſubegit. Boſſinæ regina Ro- 75.
mam ad Xyſtum confugit. Qui 76.
ſocietate cum Venetis, & Fer-
di-

Bellum Turcicum Xyſti IV.

(*a*) *Omnes al. Edd.* qui ab avunculo Vido Ubaldo Frederici filio adoptatus, &c.

dinando Neapolitano rege inita, Oliverii Carafæ cardinalis ductu, Oliverius Carafa cardinal.
77. bellum intulit Turcis. Carafa igitur Smyrna capta, minus damni
78. hoſtibus, quam terroris attulit. Et domeſticum bellum pontificis cu-
79. ras avertit. Nicolaus Vitellius Tiferni regulus, Laurentii Medicei (Magni Coſmi hic nepos fuit) pecunia adjutus tumultuabatur, finitimos populos ad defectionem tra- Nicolaus Vitellius Tiferni regulus.
80. hens. Itaque pontifex Vitellio per Julianum legatum domito, in Me-
81. diceum arma vertit. Quem inſidiis fruſtra appetitum, aperto perſecutus eſt bello, Ferdinando Neapolitano rege in belli ſocietatem adſcito. Ferdinandus rex. Neapolit.
82. Jamque res Florentina inclinabat, cum Laurentii ſingularis animi magnitudo, prudentiaque præſens periculum diſcuſ- Laurentii Medicei magnitudo animi.
83. ſit. Neapolim profectus regem ex
84. hoſte ſocium fecit. Mahometes interim rerum ſucceſſu ferox Euboeam inſulam (Negropontum vocant) & Scodram urbem munitiſſimam (vulgo Scutarim appellant) ademit Venetis, Rhodoque fruſtra oppugnata in Italiam arma Euboea inſula, & Scodra urbs a Turcis captæ.
vertit: & Hydrunte improviſo impetu capta, Italiam terrore Hydrus occupata.
85. complevit. Igitur omnium curæ a

T 5 do-

domeſticis bellis in communem hoſtem verſæ. Verum ubi ſubita 86.
Mahometis mors Italiæ principes metu ſolvit, Hydrus ab Alphonſo Calabriæ duce recepta eſt. Per id 87.
tempus Veneti, Cypri rege cum ſtirpe exſtincto, Cyprum inſulam, regina tradente, occuparant.

Hydrus recepta.

Veneti Cypro inſula potiuntur.

Inter hæc Xyſtus Jubilæi celebritatem ad XXV. annum revocatum egit, anno ejus ſeculi LXXV. 88.
Quam Ferdinandi regis Neapolitani adventus inſignem fecit. Et 89.
eodem pontifice duo reges, alter Daniæ, Sueciæ, Norvegiæ, Gothorum; alter Vallachiæ, & Boſniæ; duo item duces Saxoniæ, & Calabriæ voti cauſa ad apoſtolorum limina venere. Per idem tempus Judæi Tridentini in Simone puero Chriſtiano omnes Chriſti cruciatus renovarunt. Galeatius Maria dux Mediolani a Joanne Andrea Lampragnano, ob iram adempti ſibi fundi, eſt interfectus. Quæ res Genuenſes impulit, ut Auria auctore, excuſſo (*a*) vicecomitum jugo ſe in libertatem vindicarent. 90. 91. 92. 93.

Jubilæum ad XXV. annum a Xyſto revocatum.

Simon puer omnes Chriſti cruciatus expertus eſt.

Galeatii Mariæ Mediolan. ducis obitus.

Genuenſes auctore Auria ſe in libertatem vindicant.

Xyſto IV. pontifice Joannes Tritemius, Rodulphus Agricola, Ambroſius Calepinus, Angelus Po- 94.

Jo. Tritemius. Rodulphus Agricola, Ambroſius Calepinus Angelus

(*a*) *Al. Edd.* Sfordarum Jugo, &c.

Politianus, (*a*) Hieronymus Pontanus, Hieronymus Vida, Sanazarius illuſtres fuerunt. Politianus. Jo. Jovianus Pontanus. Hieronymus Vida. Sanazarius.

95. Jo. Jovianus. Sublectus Xyſto Innocentius VIII. pontifex amicus pacis & otii, ſed Aquilanis, qui a rege Neapolitano defecerant, in fidem acceptis, ingenti ſe implicuit bello. Innocentius VIII. pont anno 1484.

96. Cæterum Zizimi Sultani captivi-
97. tas ejus pontificatum nobilitavit. Is Mahomete natus erat, & a Bajazete fratre prælio victus ad Rhodiorum equitum magiſtrum confugerat. Zizimus Mahometis filius Romam ad pont. mittitur.

98. Itaque Romam ad Innocentium, bellum jam Turcicum meditantem, eſt miſſus. Ibi honeſta
99. cuſtodia habitus. At Bajazetes ut pontificem ſibi conciliaret, ſacroſanctam Chriſti lanceam ei dono
100. miſit. Chriſti lancea pontifici miſſa. Et eodem tempore ſanctæ crucis titulus a Petro Mendozia cardinali repertus: quo ipſo die Ferdinandus, & Elizabetha Hiſpaniarum reges, Granata urbe per vim potiti, Maurorum in Hiſpania regnum exciderunt, anno circiter DCCL. poſtquam Saraceni Hiſpa-
101. niam invaſerant. S. crucis titulus repertus. Ferdinandus, & Elizabetha Hiſpaniarum reges. Granata urbs de Mauris recepta anno 1487. Saraceni, Judæique aut Chriſtum colere, aut exula-
102. re juſſi. Saraceni, Subinde ſacræ inquiſitionis

T 6 offi-

(*a*) *Omnes al. Edd.* Joannes Jovianus Pontanus.

Judæi Hiſpania expulſi. Sacræ inquiſitionis officium. Ferdinandus Hiſp. rex Catholicus ab Innocentio appellatus. Chriſtophorus Columbus novum Orbem aperit anno 1490. Mexicum ab Hiſpanis ſubactum. Americus Veſpucius. Braſilia a Luſitanis occupata. Americæ nomen. Laurentii Medicei mors.

officium eſt inſtitutum. Ob eas res 103.
Ferdinando regi ab Innocentio ca-
tholici cognomen datum. Porro 104.
rex catholicus Chriſtophori Co-
lumbi Genuenſis opera novum or-
bem aurifodinis prædivitem, anti-
quitati penitus ignotum, aperire
cœpit anno ejus ſeculi circiter
XC. Subactæ primum obviæ inſu- 105.
læ, inde terra continens, cui Me-
xico eſt nomen. Exin Americus 106.
Veſpucius Florentinus, Emmanue-
lis Luſitani regis miſſu, Braſiliam
(a) alteram novi orbis partem, lu-
ſtravit anno circiter MD. quæ de-
inde a Luſitanis paulatim occupa-
ta eſt. Ab hoc Americæ nomen 107.
factum. Memorabiles utique viri, 108.
ſed memorabiliores, ſi eos ad lu-
ſtrandas ignotas oras, gentesque re-
ligio impuliſſet. Subinde & Inno- 109.
centius pont. & Laurentius Medi-
ceus Italicæ pacis perpetuus cuſtos
ceſſit e vita, Petro filio relicto nec
virtute, nec conſilio pari.

Alexander VI. pont. anno 1492.

Innocentio VIII. rebus humanis 110.
exempto ſublectus eſt Alexander
VI. non ſine ambitus infamia. Sa- 111.
tis conſtat, omnes qui ſpe præ-
miorum illi ſuffragati fuerant,
exitiales exitus habuiſſe, & ejus
pon-

(a) *Al. Edd. omnes delent voc.* alteram.

pontificatus graviſſimo Italiæ bello
112. inſignis fuit. Eodem ferme tempore Innocentio Alexander, Ferdinando regi Alphonſus filius, & Frederico Auguſto Maximilianus item filius ſucceſſit, cum ejus parens obiiſſet anno poſt initum imperium XXXVIII.

113. Sub idem quoque tempus Jacuppus Uſſumcaſſano genitus impudicæ uxoris fraude oppreſſus eſt.
114. Ejus liberis de imperio decertantibus, Iſmahel Sophus ſororis filius avitum Perſarum regnum recepit. Iſmahel Sophus Perſarum rex.

CAP. V.

MAXIMILIANUS.

A Chriſto nato anno MD.

1. MAXIMILIANUS Cæſar Frederico patre non virtute Maximilianus Cæſar anno ferè 1500.
2. clarior, ſed Italiæ funeſtior fuit. Inter principatus initia, Ludovico Sfortiæ (*a*) (Mauro ex colore cognomen erat) qui per tutelæ occaſionem, tyrannidem occuparat, Mediolanenſium duce contra jus, faſque appellato, graviſſimi belli Ludovicus Sfortia Maurus ex tutore dux Mediolanenſis.

(*a*) *Omnes Edd. hab.* Moro, *& ſic deinceps ſemper.*

Digitized by Google

Alphonſus II. rex Neapolitanus.

materiem dedit. (*a*) Alphonſus II. 3.
rex Neapolitanus Joannis Galea-
cii pupilli ſocer generum in pater-
num principatum reſtituere mo-
liebatur armis. Maurus ergo ut 4.

Carolus VIII. rex Franciæ.

bellum averteret, Carolum VIII.
Franciæ regem ad Neapolitani
regni velut hereditariam poſſeſſio-
nem vocat. Et Carolus ingenti- 5.
bus copiis, inuſitatoque bombar-
darum apparatu in Italiam trans-
greſſus in Etruriam divertit. Ac 6.

Petri Caponis virtus. Florentia liberata.

Petri Caponis virtutem reveritus
Florentinos æquis conditionibus
in fidem recipit, ſalva libertate,
quam Petro Mediceo Laurentii
filio pulſo recuperarant. Eodem 7.

Piſæ liberatæ.

tempore Piſani connivente magis,
quam concedente Carolo, ſe in li-
bertatem vindicarunt. Rex Ro- 8.
mam profectus ab Alexandro VI.
pontifice amice accipitur, Zizimo-
que abducto Neapolim petit.

Inter hæc Alphonſus rex non 9.
magis hoſtis apparatu, quam ſuo-
rum procerum odio exterritus ceſ-

Ferdinandus rex Neapolitanus.

ſit, (*b*) Ferdinando rege decla-
rato. Qui Francis impar, ne ten- 10.
tato

(*a*) *Omnes al. Edd.* Alphonſus Calabriæ dux, mox obitu Ferdinandi patris, II. hoc nomine rex Neapolitanus, Joannis Galeacii &c.

(*b*) *Al. Edd. omnes:* Ferdinando filio rege declarato.

tato quidem bello , in Ænariam
11. inſulam (Iſchiam vocant) ſe rece-
pit. Ergo Carolus victor prius ,
quam hoſtem videret , tam opulen-
12. to regno ſine ullo certamine poti-
tur. Sed extemplo in Franciam re-
migrans documento fuit, quanto
13. difficilius ſit tueri res , quam para-
re. Tam felix victoria omnes fer-
14. me Chriſtianos principes ſibi me-
tuentes in Francum armavit. Haud
15. procul Parma dubio Marte dimi-
catum eſt. Rex Francus amiſſo ex-
16. ercitus robore , ac flore diſceſſit.
Itaque Ferdinandus rex , qua favo-
re procerum , qua auxiliis catholi-
ci regis , Conſalvi eximii ducis o-
pera regnum Neapolitanum faci-
lius pæne , quam amiſerat , rece-
17. pit. Cæterum , recepto regno ,
18. haud diu ſuperſtes fuit. Sine libe-
ris moriens Frederico patruo reg-
19. num legavit. Eodemque tempore,
Ludovicus XII. Aurelianenſium
20. dux Carolo VIII. ſubrogatus. Hic
Catholico rege in ſocietatem belli
aſſumpto, Ludovicum, cognomen-
to Maurum , Mediolani ducem ,
21. debellatum , capit. Mediolano po-
titus regnum Neapolitanum , Fre-
22. derico rege tradente, recipit. Cæ-
terum in regni diviſione ex fœde-
re,

Carolus VIII. rex Franciæ, Neapolitano regno potitur.

Conſpiratio Italorum in Francos.

Francorum clades.

Ferdinandus II. Neapolitanum regnum recuperat.

Fredericus rex Neapolitanus.

Ludovicus XII. rex Franciæ.

Ludovicus Maurus dux Mediolanenſis captus, Mediolanum captum a Francis.

Neapolis recepta.

Certamen inter Francos, & Hiſpanos de regno Neapolit. Conſalvus dux cognomento Magnus. Neapolitanum regnum redit ad Hiſpanos anno circiter 1500. Cæſar Borgia dux Valentinus pontificiam ditionem occupat. Jo. Bentivolus Bonon. tyrannus.

re, ortum inter victores certamen
Hiſpanos, Galloſque commiſit.
Conſalvus igitur dux, Francis cæ- 23.
ſis, regnum Ferdinando regi ca-
tholico vindicat, ex eo Magnus dux
appellatur. Ita Neapolitanum reg- 24.
num rediit ad Hiſpanos, anno cir-
citer MD. qui annus Jubilæi cele-
britate inſignis fuit.

Magnus ſubinde motus Italiam 25.
agitavit. Cæſar Borgia dux Valen- 26.
tinus Francicis auxiliis fultus, Æ-
miliam omnem (præter Bononi-
am, quæ a Joanne Bentivolo tyran-
no tenebatur) Flaminiamque in
ſuam ditionem redegit, diſſimulan-
te Alexandro VI. pontifice, & filii
opibus favente. Mox Vidonem U- 27.
baldum Urbini ducem principatu
exuit. Camerino, Varanis extinc- 28.
tis, potitur. Neque his conten- 29.
tus, Columnenſium, Urſinorum,
Caëtanorumque oppida, qua vi,
qua fraude occupat. Cæterum A- 30.
lexandri pontificis mors ejus ty-
rannidi finem impoſuit.

Pius III. breviſſimus pont. Julius II. pontifex militaris anno 1504.

Alexandro VI. Pius III. breviſſi- 31.
mus pontifex, Pio Julius II. ſub-
lectus. Qui Borgiam omni di- 32.
tione ac dignitate ſpoliatum di-
miſit. Ut qui aut nihil aut Cæ- 33.
ſar eſſe concupierat, quoniam
Cæ-

Cæſar eſſe non poterat, nihil eſſet. Cæſar Borgia ſpoliatus.
34. Inde pontifex Joanne Bentivolo
35. exacto, Bononiam recepit. Exin Bellum Venetum.
Maximiliano Cæſare, & Franciæ,
Hiſpaniæque regibus in ſocieta-
tem aſſumptis, Venetos continen- Veneti in anguſtias compulſi.
36. tis poſſeſſione exutos in Venetia-
rum anguſtias compulit. Res cap-
tæ inter victores diviſæ, Cæſari
Verona, Vicentia, Patavium cum
Carnis; regi Gallo Bergomum, Bri-
xia, Cremona, & Crema; Hiſpano
Tranum, Monopolis, Bariolum
37. (Barlettam vocant) Apuliæ oppi-
da ceſſere. Pontifici Ravenna, A-
38. riminum, & Æmilia omnis red- Ravenna, Ariminum & Æmilia a pont. recepta.
dita. Per idem tempus Piſani cla-
dibus fracti, arcta obſidione do-
miti, tandem Florentinorum ju-
39. gum recepere. Julius porro minu- Piſæ a Florentinis ſubactæ.
endas in Italia Francorum opes ra- Bellum Ferrarienſe.
tus, Alfonſum Ferrariæ ducem
40. ab eorum amicitia avellere cum
non poſſet, bello petit. Mutinam
41. Franciſci Gonzagæ ductu capit. Mutina capta.
Mirandulam ſuis auſpiciis expug- Mirandula expugnata.
42. nat haud ſatis dignum tantis labo-
ribus præmium. Cæterum ad Ra- Clades ad Ravennam.
vennam Gaſti Fois ductu ingen-
43. tem accepit a Francis, & a Ferra-
rienſi duce cladem. Nec incruenta
hoſtibus fuit victoria. Ad XX.
ho-

Digitized by Google

hominum millia, æquata ferme
utrinque ſtrage, cecidiſſe tradun-
tur. Et ex Francis dux ipſe Gaſto 44.
cum nobilitate cæſus. Ex pontifi- 45.

Jo. Medices pontificis legatus captus.

ciis Joannes Medices card. legatus
captus. Qui paulo poſt fuga elap- 46.
ſus, Hiſpanarum copiarum ope,

Medicei Florentiæ principatum recipiunt.

Florentiæ principatum Mediceis
reſtituit. Et Longobardi Helvetiis 47.
ſubnixi copiis, cæſis Francorum
præſidiis, in priſtinum ſtatum re- 48.

Franci Mediolano pulſi. Maximilianus dux Mediolani. Genua liberatæ.

dierunt. Ita Mediolanenſis poſſeſ-
ſio Francis adempta, & Maximi-
liano Ludovici Mauri filio ex auc-
toritate Cæſaris, & pontificis red-
dita. Per idem tempus Genua, 49.
quæ Francis parebat, a Fregoſiis
aſſerta eſt in libertatem. Bononia 50.
pulſis denuo Bentivolis, Raven-

Parma, & Placentia pontifici tradita.

naque a Julio receptæ. Parma, 51.
& Placentia ex fœdere pontifici
traditæ. Inter hæc Veneti omnia 52.
ferme, quæ ſuperiore bello amiſe-
rant, armis receperunt. Julius II. 53.

Concilium Lateranenſe. Bajazetes Selimi fraude necatur.

pont. Piſanum conventum, rege
Franco auctore, inſtitutum, Late-
ranenſi concilio indicto, actoque
diſſolvit. Bajazetes Naupacto, & 54.
Methone potitus, cum Venetis
pacem fecit. Ad ultimum filiorum 55.
rebellantium bellis implicitus, Se-
limi filii fraude interiit.

Per

56. Per idem tempus Baptiſta Mantuanus, poëta, ut illis temporibus nobilis, floruit. Mantuanus poëta.

57. Leo inde X. Laurentii Medicei filius pontifex, pacis, otiique amator, & cuſtos fuit. Leo X. pontifex anno 1513.
58. Cum Franciſcus I, rex Franciæ, Mediolano recepto, Parmam, Placentiamque pontifici ademiſſet; Leo cum Franco de pace tranſegit. Franciſcus I. rex Franciæ Mediolanum recipit.
59. Pragmaticam ſanctionem de ſacerdotiis a Franco rege mandandis(*a*)(concordatam vocant) condidit. Concordatæ Franciæ.
60. Subinde Ferdinandus rex catholicus, Navarra in poteſtatem redacta, deceſſit, Carolo nepote ex filia (hæc Philippo Auſtriaco Flandriæ comiti nupſerat) herede regnorum relicto. Navarra ab Hiſpano rege ſubacta.
61. Porro Martinus Lutherus adverſus Rom. pontificem debacchari in Saxonia, unde ipſe erat, cœpit, Saxoniæ duce favente; & Ignatius Lojola, qui deinde ſocietatis Jeſu auctor fuit, ſanctimoniæ fama florere cœpit, Deo novam piorum hominum cohortem, adverſus impios fidei deſertores parante. Martinus Lutherus debacchatur in Rom. pontificem. Ignatius Lojola auctor ſocietatis Jeſu.

62. Inter hæc Selimus, Bajazete patre, fratribusque extinctis, Turca- Selimus Turcarum imp.

(*a*) *Al. Edd.* per eam (quam concordam vocant) abolevit. Subinde &c.

carum invaſit imperium. Jactata 63.
eſt ſermonibus barbara illius vox,
Nihil jucundius eſſe in vita, quam
ſublato proximorum metu regnare. In- 64.

Syria, & Ægyptus a Turcis ſubactæ.

de duobus Sultanis debellatis, Sy-
riæ, & Ægypti ampliſſima regna
ſuæ ditionis fecit. Iſmaeli quoque 65.

Taurus urbs regia Perſis adempta.

Sopho Perſarum regi Taurinium
urbem regiam ademit. Jamque Ita- 66.
liæ imminebat, cum cancro ab-

Solimanus Turcar. imperat.

ſumptus, Solimano filio legat im-
perium.

Porro Hiſpania cum ab Auſtria- 67.
co rege, & Belgis prætoribus re-
geretur, magnis motibus agitata
eſt. Adeo Hiſpani peregrina im- 68.
peria non ferunt. Haud ita multo 69.
poſt Maximilianus Cæſar XXVI.
principatus anno ceſſit e vita.

CAP. VI.

CAROLUS V.

A Chriſto nato anno MDXX.

Carolus imp. anno circiter 1520. Leo X. pont. Italia expulit Francos.

CAROLUS V. Maximiliani 1.
Cæſaris ex Philippo filio ne-
pos, Cæſar bellica virtute clarus
in paucis fuit. Hujus ope Leo 2.
pont. Proſperi Columnæ ductu
rurſus Italia expulit Francos. Me- 3.
dio

diolanenſis principatus Franciſco
Sfortiæ Mauri filio, Parma, Placentiaque pontifici ex fœdere re-
4. ſtituta. Leo pontifex ſive ex tam
lœti nuncii gaudio, ſive ex veneno
in morbum incidit, quo brevi eſt
5. abſumptus. Pontifex, niſi fama luxus obſtaret, memorabilis, pietate,
juſtitia, liberalitate inſignis, litterarum, litteratorumque fautor eximius paterno inſtituto, gymnaſium
6. Rom. nobilibus doctoribus undi-
7. que accitis celebrius fecit. Ex doctorum numero Janus Parrhaſius,
Auguſtinus Niphus, & Baſilius
Chalcondilas Demetrii filius, fue-
8. re. Petrum Bembum, & Jacobum
Sadoletum ab epiſtolis habuit.
9. Franciſcum a Paula in ſanctorum
10. album retulit. Eodem anno, quo
Leo, deceſſit Emmanuel rex Luſitaniæ, Armutia celeberrimo Arabiæ emporio, Indiæque & ultima
orientis ora ſubacta nobilis.

Leo X. litterarum fautor. Gymnaſium Rom. à Leone celebrius factum. Janus Parrhaſius. Au. Niph. Baſilius Chalcondilas. Petrus Bembus. Jacob. Sadoletus. Franciſcus a Paula in ſanctorum numerum relatus. India ab Emmanuele Luſitaniæ rege, ſubacta.

11. Adrianus VI. pont. lectus eſt
abſens, cum præeſſet Hiſpaniæ.
12. Ejus pontificatum Rhodienſis cla-
13. des funeſtum fecit. Rhodus quippe, dum Chriſtianorum principum cunctantur auxilia, a Solimano in deditionem accepta eſt
14. anno ejus ſeculi XXII. Inde
Rho-

Adrianus VI. pont. anno 1521. Rhodus a Turcis capta.

Melita Rhodiis equitibus attributa. Belgradum amiſſum. Genua in Hiſpanorum fidem pervenit, pulſo Franci regis præſidio. Hieronymi Balbi dictum.

Rhodiis equitibus Melita inſula aſ- 15.
ſignata. Per idem tempus Belgra- Epiſc. Neb. l. 6.
dum quoque Hungariæ propugna-
culum amiſſum. Genua a Cæſaris 16.
copiis direpta, pulſo Franci regis
præſidio, in cujus tutela annos oc-
to fuerat, in Hiſpanorum fidem
pervenit. Habitus eſt utique Adri- 17.
anus in negotiis lentior tardiorque.
Itaque celebrata eſt illa Hierony- 18.
mi Balbi Hungari legati libera in
cardinalium ſenatu vox; *Fabius
Max. cunctando rem Romanam reſti-
tuit: Tu, P. beatiſſime, rem Ro-
manam, Chriſtianamque perditurus
videris.* Egregius cetera pontifex 19.
Adrianus fuit. Eum Alexandrinus 20.

Adrianus pont. cognatos non auxit opibus.

patriarcha per litteras Chriſti vica-
rium agnovit. Obiit cum ingenti 21.
opinione ſanctitatis, quæ ex eo or-
ta eſt maxime, quod neminem ex
cognatis, honoribus, atque opibus
extulit, nolle ſe ædificare Sion in

Sapiens Adriani vox.

ſanguinibus dictitans. Celebratur 22.
etiam ſapiens illa ejus vox; *Ponti-
ficiam ſedem ſpinoſam eſſe, iter undi-
que obſitum ſentibus.* Proinde in e- 23.
jus ſepulcro inſcriptum: *Adrianus
VI. hic ſitus eſt, qui nihil ſibi infeli-
cius in vita, quam quod imperaret,
duxit.*

Eadem tempeſtate Lutherana 24.
peſtis

peſtis e Saxonia emergens, proxi-
25. ma Daniæ regna corripuit. Chri-
ſtianus, ſeu Chriſternus, rex Da-
niæ, Suetiæ, Norvegiæ, primus
regum Lutherum ſecutus, ab or-
26. thodoxa religione deſcivit. Et do-
cumentum ceteris regibus fuit.
27. Haud ita multo poſt tribus regnis
ob crudelitatem exutus a ſuis, &
a ſucceſſore vinctus in clathrata ca-
vea ad mortem uſque habitus dici-
28. tur. Subinde Lutherana ſecta, diſ-
ſidentibus a magiſtro diſcipulis, in
Zuinglianos, & Caroloſtadianos,
Calvinianosque diviſa eſt.

Daniæ regna Lutheri peſte infecta. Chriſternus rex Daniæ.

Lutheranæ ſectæ diviſio.

29. Clemens VII. Leonis X. patru-
elis pontificatum auſpicatus eſt a
celebritate Jubilæi, qui in XXV.
30. ejus ſeculi annum incidit. Qui
idem annus Francorum clade inſig-
31. nis fuit. Franciſcus rex Franciæ
dum Papiam obſidet, amiſſo exer-
citu, in Cæſarianorum poteſta-
32. tem venit. Inde abductus in Hiſ-
paniam (*a*) vicies centenis aureo-
33. rum millibus ſe redemit. Exin Me-
diolanum a Cæſare receptum eſt
Franciſco Sfortia in ordinem coa-
34. cto. Rhegium Lepidi pontifici ad-
emp-

Clemens VII. pont. anno 1525.

Franciſcus I. rex Franciæ capitur ab Hiſpanis.

(*a*) *Al. Edd. hab.* Seſe filiis traditis, filios vicies centenis aureorum millibus redemit.

emptum. Itaque Clemens a Cæſa- 35.
re alienatus ad Francos acceſſit.
Eam ob cauſam cum a Columnen- 36.
ſibus oppugnaretur, eos hoſtes ec-
cleſiæ judicatos, dignitate, atque
opibus nudat. Pacem demum cum 37.
Cæſare hac conditione fecit, ut
Lanoja prorex Neapolitanus Ca-
rolum Borbonium Cæſariani exer-
citus ducem ab urbe averteret. At 38.
ille contempto Lanojæ proregis
interdicto, Romam advolat. Er- 39.
go urbs ſine magno certamine cap-

Urbis direptio anno 1527. Lautrecus dux regis Franciæ. Ludovicus Hungariæ rex a Solimano cum exercitu cæſus. Buda cum magna Hungariæ parte a Turcis occupata.

ta, direptaque anno ejus ſeculi
XXVII. Borbonius ipſe dux inter 40.
primum certamen cecidit, ne cap-
tæ urbis gaudio frueretur. Arx de- 41.
inde, quo ſe pontifex receperat,
acriter obſeſſa. Cæterum adven- 42.
tante Lautreco Franci regis duce,
Cæſarianæ copiæ ceſſerunt, peſti-
lentia in urbe relicta.

Deterior Hungariam per id 43.
tempus clades afflixit. Ludovicus 44.
Hungariæ, & Boëmiæ rex in-
genti prælio a Solimano Turca-
rum imp. victus, cæſusque eſt.

Boëmiæ, & Hungariæ regna ad Ferdinandum Caroli Cæſaris ger-

Subinde Buda urbs regia cum mag- 45.
na Hungariæ parte qua dolo, qua
vi à Turcis ſubacta. Ejus morte 46.
Boëmiæ & Hungariæ regnum ad
Ferdinandum Caroli Cæſaris ger-
ma-

manum cui Ludovici regis ſoror e- manum
47. rat nupta, pervenit. Per eadem perve-
tempora & Genua, auctore An- niunt.
drea Auria, Francorum jugo ex- Andreas Auria.
48. cuſſo, Cæſarem Patronum adop- Genua Carolum
tavit, & Florentia, Mediceis e- Cæſarem
jectis, recuperavit libertatem. Cæ- patronum adoptat.
terum Lautreco cum exercitu in Florentia
Neapolitana obſidione extincto, recuperat liberta-
pax inter Carolum, & Franciſ- tem.
49. cum facta. Pax etiam inter Cæſa-
rem, & pontificem ita convenit,
ut Alexandro Mediceo Laurentii
junioris filio Cæſar Margaritam fi- Margarita
liam nuptiis jungeret, eique Flo- ta Cæſaris filia.
rentiæ principatum armis recupe- Alexander
50. raret. Itaque Cæſar Bononiæ Au- Medices
guſtus a pontifice appellatus, Flo- dux Florentiæ.
rentinis domitis Alexandrum du-
51. cem impoſuit. Clementis rogatu
Mediolanenſem ducatum Franciſ-
co Sfortiæ reddidit.

52. Subinde Solimano ad Viennam Solimanus
cum florentiſſimo exercitu Au- à Vienna repulſus.
53. guſtus occurrit. Itaque Barbarus
nihil aliud quam perfuſis vano ti-
54. more Germanis abiit. Cæterum
Henricus VIII. Angliæ rex in An- Henricus
næ Boleniæ pellicis amorem effu- VIII. Angliæ rex
ſus, cum impetrare nequiſſet a ſchiſmaticus.
Clemente, ut repudiata Cathari-
na conjuge, Boleniam duceret, a

Henricus catholicos inſectatur.

pontifice defecit; & Lutheri ſec-
tam, quam ſcripto confutarat,
magna ex parte vita complexus,
vexare catholicos cœpit rapinis,
& cruciatibus. Clemens porro Ro- 55.
manus pontifex ob Rhegium Le-
pido Ferrarienſi duci a Cæſare ad-
judicatum, ſe ab ejus amicitia de-
nuo avertit, & fœdere cum rege
Francorum inito, Catharinam
Florentini ducis ſororem germa-
nam Henrico Franciſci regis filio
collocavit.

Catharina Medices Henrico Franciſci regis filio nubit.

Ferdinandus Corteſius Mexico ſubacto, populos Chriſtianis initiat ſacris.

Per eadem tempora Ferdinan- 56.
dus Corteſius primus poſt Colum-
bum (*a*) ad Peruana, & Cuſcana
regna auri fodinis celebrata perve-
nit. Mexicanoque rege ſubacto 57.
populos Chriſtianis initiavit ſa-
cris. A Mexicano, itemque ab Æ- 58.
thiopiæ rege legati ad Clementem
pont. venere, Chriſti vicarium
eum agnoſcentes. At Ariadenus 59.
Ænobarbus, ex archipirata rex
Algerii; per ſpeciem reſtituendi
Roſeti regis, expulſo ejus fratre
Muleaſſe, regnum Tunetanum
in Solimani ditionem redegit.

Mexicani, & Æthiopici legati ad Clementem VII. pont.

Ariadenus Ænobarbus rex Algerii.

Paulus III. pont.

Paulus deinde pont. factus, 60.
quo

(*a*) *Al. Edd. hab.* ad Mexicana regna (unde & ad Peruana auri fodinis celebrata patefactus aditus) pervenit.

quo tempore Henricus Angliæ
rex publico edicto ſe Anglicanæ
eccleſiæ caput & eſſe, & dici vo-
luit, & cum rege Anglia a ponti-
61. fice defecit. Cæterum hoc dam-
num Deus barbarorum acceſſione
62. in orbe novo ſarſit. Itaque Paulus
tres patriarchales ſedes inibi inſti-
tuit, quibus ſeptenos ferme con-
63. tribuit epiſcopatus: adeo res Chri-
64. ſtiana illis locis creverat. At Hen-
ricus, Thoma card. Eboracenſi,
qui tot malorum auctor extiterat,
interfecto, furere in inſontes cœ-
pit, mox imbutus catholicorum
ſanguine cœnobiorum, ſacrarum-
65. que ædium invaſit opes. Sed ſacri-
legum regem ſacra præda paupe-
66. rem fecit. Pontifex ergo illum a-
nathemate percuſſum regni titulo,
67. ac jure ſpoliavit. Itaque brevi rex
impius ſentire iram divini Numi-
68. nis cœpit. Boleniam delicias ſuas
adulterii compertam, damnatam-
69. que adulter ipſe capite damnavit.
Triſtem hanc Anglicanæ hæreſis
memoriam lætus Tunetanæ victo-
70. riæ nuncius abſterſit. Carolus Augu-
ſtus fugato Ænobarbo, Tunetum
receperat: & precarium regnum
71. Muleaſſi reddiderat. Victor inde
Romam profectus triumphali pæ-

anno 1534. Henricus Angliæ caput dici vult. Anglia ſchiſmate implicata.

Tres patriarchatus in novo orbe inſtituti.

Thomas card. Eboracenſis perit ab Henrico.

Henricus a Paulo III. regni jure ſpoliatur.

Carolus Auguſtus Tunetum capit.

V 2 ne

ne excipitur pompa. Subinde A- 72.
lexander Florentiæ dux a Lauren-
tio Mediceo cognato ſuo per inſi-
dias interfectus, Florentinis ſpe-
ciem quandam libertatis reliquit.

Alexander Florentiæ dux interficitur.

Subrogatus ei Coſmus Medices, 73.
Joannis clariſſimi bello ducis filius,
cum titulo vexilliferi. Cæte- 74.
rum is paulatim provectus princi-
patum urbis, quem majores ejus
obtinuerant, recepit.

Coſmus Medices vexillifer creatus occupat principatum.

Per idem tempus Franciſci Sfor- 75.
tiæ mors novis bellis agitavit Ita-
liam. Franciſcus Franciæ rex, Tau- 76.
rino, aliisque Subalpinæ regionis
urbibus vi expugnatis, exercitum
in Italiam traduxit, Mediolanum
recepturus. At pontifex apud Ni- 77.
ceam provinciæ urbem cum Caro-
lo, & Franciſco collocutus, id bel-
lum avertit. Protinus belli ſocieta- 78.
te cum Cæſare, & Venetis inita
auctor fuit, ut CC. triremium claſſe
contracta, Græciæ ora bello pete-
retur. Igitur itum eſt in Turcas: ob- 79.
vius fuit ad Actium promontori- 80.
um Ænobarbus cum claſſe Turci-
ca. Victus haud dubie foret, ſi no- 81.
ſtri auſi eſſent vincere. Sed Andrea 82.
Auria Hiſpanæ claſſis præfecto
certamen detrectante, non ſine
dedecore diſceſſum eſt.

Taurinum, & alia Sabaudiæ oppida a Francis expugnata.

Bellum Turcicum Pauli III.

Andreas Auria pugnam cum Turcis detrectat explorata victoria.

Per

83. Per eadem tempora Margarita Cæſaris filia, olim Alexandri Florentini ducis uxor, Octavio Farne-
84. ſio pontificis nepoti matrimonio juncta. Octavius, virili Varanorum
85. ſtirpe extincta, Camerini dux creatus. Poſtea tamen Parma & Placentia Petro Aloyſio Farneſio da-
86. tæ, Camerinum eccleſiæ redditum. Exin Peruſini a pontifice re-
87. bellantes domiti. Aſcanius Co-
88. lumna ob contumaciam, faſtigio dejectus eſt. SOCIETAS JESU con-
89. dita, pontificiaque auctoritate firmata anno ejus ſeculi XL. Paucis ante annis alius regularium clericorum ordo ab epiſcopo Theatino (qui deinde Paulus IV. pont. fuit) inſtitutus, ab eoque Theatini ap-
90. pellati. Similitudo habitus fecit, ut ſocietatis Jeſu homines vulgo Theatinorum nomine appellaren-
91. tur. Subinde Cæſar rebus Flandriæ compoſitis, Algerianam expeditionem alieniſſimo tempore ſuſcepit,
92. fruſtra reclamante pontifice. Itaque claſſis ventorum vi, fluctibusque disjecta, Auguſtus, irrito incepto, domum mutilatum exercitum deportavit inglorius. Cladem Algerianam major Francici
93. belli moles excepit. Rex Francus

Margarita Auſtriaca Octavio Farneſio nubit.

Octavius Farneſius dux Camerini.

Parma, & Placentia Petro Aloyſio datæ.

Peruſini a pont. domiti.

Societas Jeſu a Paulo III. comprobata anno 1540.

Theatinorum ordo inſtitutus.

Naufragium Cæſaris ad Algerium.

Turcas in belli ſocietatem adſciſcit.

Turcis in belli ſocietatem aſſumptis, arma inferebat Hiſpaniæ. Et Cæſar Henrico Angliæ rege belli ſocio Aquitaniam invaſit. Verum 94.
enimvero cruenta illa, & Hiſpanorum clade inſignis ad Cæraſulam pugna, pacem toties a pontifice fruſtra expetitam inter Hiſpanum Francumque peperit. Et pacem Franciſci regis mors ſequuta. 95. 96.

Cæraſulana clades Hiſpanorum.

Inter hæc Germania pæne omnis ſimul a Cæſare, & ab orthodoxa religione defecerat. Defectionis principes Philippus Landgravius Haſſiæ, & Fredericus Saxonum regulus erant. Carolus etſi viribus impar, conſilio ſuperior extitit. Germanorum, velut parta victoria, triumphantium, feroces impetus cunctando fregit. Inde nec opinantes aggreſſus pari virtute, ac felicitate delevit. Hoſtium uterque dux captus. Saxo ſuffragii jure ſpoliatus. Germania omnis pacata. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104.

Germania a catholica fide, & ab imp. deficit.

Landgravius Haſſiæ & Saxoniæ dux a Cæſare victi, captique.

Ingens ſubinde motus in Italia exortus eſt. Petrus Aloyſius Parmæ dux, a ſicariis interfectus, & Placentia inter tumultum a Cæſarianis occupata. Qui nuncius Paulo pontifici ex mœrore mortem attulit. Per idem tempus Franciſcus 105. 106. 107. 108.

Petrus Aloyſius Parmæ dux a ſicariis necatur.

Franciſ-

cus Xaverius e ſocietate Jeſu a Paulo legatus in Indiam, non modo Indiæ, ultimique orientis oras, & Molucas, Mauricasque inſulas Christianis excoluit inſtitutis, ſed etiam Japoniam, regionem ſatis amplam in ultimo orbis terræ angulo ſitam, evangelio imbuit primus. cus Xaverius ultimi orientis populos imbuit evangelio.

109. Per eadem tempora Paulus Æmilius, Paulus Jovius, Franciſcus Viciardinus hiſtorici, Ambroſius Novedius poëta floruerunt. Pau. Æmilius. Pau. Jovius. Franciſcus Viciardinus. Amb. Novedius.

110. Julius inde III. pont. Jubilæi celebritatem a Paulo indictam egit Julius III. pont anno 1550.

111. anno ejus ſeculi L. Armeniæ majoris patriarcham, qui ad Paulum venerat, de religionis capitibus bene ſentientem, muneribus cul- Patriarcha Armenius. Patriarcha Aſſyrius.

112. tum remiſit. Exin novus Aſſyriæ patriarcha per legatum a pontifice petiit, ut patriarchatus ſibi delati

113. auctor fieret. Re ſatis explorata

114. voti compos factus. Legato creditum, affirmanti Neſtorianorum eccleſias hæreſi vacare; quod a Patriarcha quodam, qui trecentis abhinc annis a pontifice Rom. creatus eo redierat, converſi, ad catholicam fidem dicerentur. (*a*)

V 4 Por-

(*a*) *Al. Edd. omnes ſequentia uſque ad finem hujus § rejiciunt in Cap. VIII. § 7. hujus Libri.*

Julii pont. diploma de non alienandis pontificiæ ditionis oppidis.

Porro Julius pontifex diplomate 115.
cavit, ne pontificiæ ditionis op-
pida alienari fas ſit, utque cardi-
nales omnes comitiis pontificiis in
eam rem jurent.

Inter hæc bellum inter Hiſpa- 116.
nos Galloſque renovatum. Belli 117.
cauſa fuit Gallicum præſidium ab
Octavio Farneſio Parmam intro-
ductum. Rurſuſque Hiſpanum 118.
præſidium Gallorum opera Senen-
ſibus ejectum. Itaque & ad Par- 119.
mam, & ad Senas bellatum eſt. Ad 120.
ultimum Henricus rex Petri Stro-
zii Florentini exulis ductu Etruri-
am bello premebat. Igitur Coſmus 121.
Medices junctis cum Cæſare viri-
bus Jo. Jacobum Medicem Melia-
ni Marchionem Francis opponit.
Hoc duce Strozius prælio victus. 122.
Senæ tandem in deditionem red- 123.
actæ. Coſmoque conceſſæ: ita Se- 124.
nenſes libertate amiſſa, jugum ac-
cepere anno ejus ſeculi LV. Bien- 125.
nio ante Eduardo VI. Angliæ rege
mortuo, regnum ad Mariam Hen-
rici ex juſta uxore filiam pervene-
rat. Itaque Reginaldus Polus card. 126.
pontificis legatus, regina admit-
tente, Angliam hæreſibus expia-
tam ad avitam religionem revoca-
re cœpit, anno poſt ejus exilium
ter-

Senæ captæ, Coſmoque conceſſæ, anno 1555. Eduardus VI. rex Angliæ. Maria regina Angliæ. Reginaldus Polus cardin. Angliam erroribus expurgat.

127. ferme XX. Et Maria regina Phi-
lippo Cæſaris filio, utriusque Si-
ciliæ regi nuptiis juncta, ſpem in
poſterum affirmabat, ſi aut diutur-
na vita reginæ, aut Eliſabethæ
Henrici ex Bolenia filiæ brevis
fuiſſet.

128. Marcellus inde II. veteri ſancti-
tate pontifex a Deo oſtenſus ma-
129. gis eſt Romæ quam datus. Vix tri-
um hebdomadarum pontificatum
geſſit, quo tempore tot tam-
que illuſtria pontificiarum virtu-
tum documenta dedit, ut in plu-
rimos annos deſiderium reliquerit
ſui.

Marcellus II. trium hebdomadarum pontificatum geſſit, anno 1555.

130. Paulus IV. inde ſucceſſit ordinis
Theatinorum conditor, idemque
orthodoxæ religionis vindex acer-
131. rimus. Multa, & præclara ejus
132. inſtituta etiamnum vigent, ex quo
numero illud eſt, ut Judæi certis
ſeptis incluſi habitent croceis pileis
133. inſignes. Cæterum Paulus pontifex
a Cæſare abalienatus in Cæſarianos
ſibi ſuſpectos impetum fecit.
134. Itaque M. Antonio Columna for-
tunis everſo, Joannem Montorii
comitem fratris filium Paliani du-
135. cem appellat. Mox accitis e Francia
auxiliis de Neapolitano bello agita-
136. re cœpit. Igitur dux Albanus mul-

Paulus IV. pont. anno eod.

Judæi croceis pileis inſignes.

M. Antonius Columna ditione ſpoliatus.

Jo. Caraffa ex comite Montorii dux Paliani.

Bellum Neapolitanum.

tis Campaniæ oppidis, ac Latio
potitus, urbem obſidet. Inter hæc 137.
pontifex Petri Stroziæ ductu amiſ-
ſa magna ex parte recepit, & Gui-
ſius dux valido exercitu Neapoli-
tanum regnum fruſtra tentavit.

Clades Francorum ad S. Quintinum.

Cæterum nuncius de clade Fran- 138.
corum ad S. Quintinum, ubi Fran-
cicæ nobilitatis flos ceciderat, pax-
que inter Cæſarem, & Henricum
regem facta, Neapolitano, Ro-
manoque bello finem impoſuit.
Pax convenit anno ſeculi LVII. 139.
qui annus Tiberina inundatione
inſignis fuit.

Carolus V. imp. imperium Ferdinando Cæſari tradit, ipſe in monaſterium ſe recepit.

Per eadem tempora Carolus V. 140.
rerum humanarum pertæſus im-
perium Ferdinando Cæſari fratri,
Hiſpaniæ regnum Philippo filio
per manus tradit, cum imperaſſet
anno XXXVIII. ipſe in monaſ- 141.
terium S. Juſti ſeceſſit, piæ tran-
quillæque vitæ avidus, egregio ad
poſteros exemplo. Imperator o- 142.
mnino virtute, ac felicitate ſecun-
dus nemini.

CAP. VII.

FERDINANDUS.

A Chriſto nato anno MDLVIII.

1. FERDINANDUS. Interea Cæſar jam pridem a Germanis proceribus lectus pro Auguſto ſe gerere cœpit. (Ferdinandus Cæſar; anno circiter 1558.)
2. At Paulus pont. fratrum filiis, in quos indulgentior fuerat, ob effuſam eorum licentiam infenſus, in cœtu cardinalium eos publicis muneribus exuit, exegitque, nunquam in gratiam redituros.
3. Inter hæc Chriſtiana religio in India, & oriente magnis auctibus creverat.
4. Itaque Paulus, Luſitani regis rogatu, aliquot inibi ſedes epiſcopales inſtituit. (Epiſcopatus in India, & oriente inſtituti.)
5. Cæterum per idem tempus Angliæ regnum Mariæ reginæ morte ad Eliſabetham Boleniæ filiam devolutum eſt, & Angli ad errores priſtinos revoluti. (Eliſabetha regina Angliæ. Anglia ad ſchiſma redit.)
6. Eodem anno Henricus Franciæ rex pacem cum Philippo rege, affinitatemque junxit, filia enupta.
7. Cæterum nuptialibus ludis, in ludicro certamine lethale vulnus accepit, quod non magis regi, quam

Calvini ſecta. regno exitio fuit. Calvinus, nequior Luthero magiſtro diſcipulus, novam, & ſanguinariam condidit ſectam, quæ per urbes Franciæ ſerpens, contempta tenera regum ætate, florentiſſimum regnum bellis civilibus attrivit. 8.

Pius IV. pont. anno 1560. Pius IV. pontifex Paulo ſucceſſit. 9. Is Ferdinando Cæſari Auguſtales titulos dedit. 10. In Pauli IV. cognatos graviter animadvertit. 11. Card. Carafa ſtrangulatus. Dux Paliani capite multatus. Carolo Carafæ cardinali fracto gutture ſpiritus interclusus. 12. Dux Paliani, Aliſanus comes, aliique capite multati: memorabile documentum, nimiam licentiam impunitam non eſſe. 13. Gerbenſis clades Hiſpanorum. Cæterum Pii pontificatum Gerbenſis clades funeſtavit. 14. Claſſis inſtructiſſima Philippi regis Tripolim Africæ urbem Siculis infeſtam bello petebat, quæ ad Gerbem inſulam dum ſedet, per ducum ſocordiam a Turcica claſſe opprimitur, haud minore damno quam dedecore nominis Chriſtiani. 15. Concilium Tridentinum. Porro Pius Tridentinum concilium a Paulo III. inchoatum, integratum a Julio, ab ſe renovatum abſolvit, ingenti rei Chriſtianæ bono. 16. Eodem in concilio Aſſyriæ patriarcha orthodoxam profeſſus religionem, 17.

nem, ad pontificis auctoritatem rediit.

18. Per idem tempus in Francia ab infelici regis Henrici caſu, Chriſtiana res ruere cæpit. Nam cum
19. Franciſci II. ac deinde Caroli IX. regum pueritia contemptui eſſet, Calviniani ingentes excivere mo-
20. tus. Etenim principe Condenſi, & Admiralio Franciæ ducibus, multas urbes regi ademptas ſua peſte oppleverant, atrociſſima ſupplicia catholicis inferentes, ſacraque omnia populantes. Itaque
21. cardinalis Eſtenſis legatus a pontifice in Franciam deſtinatus, malum ſerpens pauliſper repreſſit. Inde ad
22. mores ex concilii Tridentini præceptis formandos Pii cura converſa. Militia equitum S. Lazari reſti-
23. tuta. Novus equitum ordo S. Stephano ſacer, Coſmo Florentino
24. duce auctore, inchoatus. Pii equites honorarii inſtituti, Ferdinando imp. qui annos regnavit circiter VII.

Cardinalis, Eſtenſis legatus in Francia.

Ordo equitum S. Lazari reſtitutus.

Ordo equitum S. Stephani inchoatus.

Pii equites honorarii inſtituti.

CAP. VIII.

MAXIMILIANUS II.

A Chriſto nato anno MDLXV.

Maximilianus II. Cæſar anno 1565.

MAXIMILIANUS II. ſubin- 1.
de, Ferdinando patre jam
rerum humanarum feſſo, Cæſar
creatus eſt: & pontifex ejus dein-
de imperium ratum habuit. Porro 2.
in Francia Calviniani a catholicis 3.

Carolus Guiſius a ſicario interfectus. Theodorus Beza Genevenſis hæreſiarcha.

Caroli Guiſii ductu cæſi: ſed haud
ita multo poſt Guiſius à ſicario in-
terfectus, Theodori Bezæ Gene-
venſis hæreſiarchæ, ut creditum
eſt, inſtinctu. Guiſii mortem il- 4.
laudata pax ſecuta, qua cuique,
qua libitum eſſet, religione, vi-

Melita a Turcis oppugnata.

vendi poteſtas permiſſa. Exin Me- 5.
lita inſula ingentibus copiis a Tur-
cis obſeſſa in ultimum diſcrimen
venerat, cum Garzia Toletano
auxilium ferente, Turcæ fugati,
obſidio poſt decimum menſem ſo-
luta, anni ejus ſeculi LXV. quo
eodem anno Pius IV. deceſſit. 6.

Pius V. pont. anno 1566.

Pius exinde V. ſubrogatus, pius 7.
utique pont. & religionis inprimis
acerrimus vindex. (*a*) Cum Au- 8.
guſta-

(*a*) *Al. Edd. huc tranſtulerunt ea quæ in*

Digitized by Google

guſtanis comitiis de religione agendum foret, Maximiliano Auguſto denuntiavit, ſi id paſſus eſſet, ſe illi imperium abrogaturum.
9. Eliſabethæ Anglorum reginæ, catholicis infeſtæ anathematis notam inuſſit, regnique jus ademit. Eliſabetha regina Angliæ regni titulo ſpoliata.
10. Ad hæc perfecit, ut Carolus IX. rex Franciæ decretum Aurelianenſe de libertate religionis aboleret, ſocietatem Franci regis cum
11. Turcarum Rege damnavit, eam Franciæ labem dictitans. Chriſtianis Principibus adverſus Solimanum Hungariæ imminentem accenſis, Cæſarem pecunia juvit.
12. Sed cunctanter barbaris obviam
13. itum. (a) Itaque Julia, urbs Hungariæ nobilis, ab hoſte capta eſt. Seghetum expugnatum.
14. Seghetum & natura & manu munitiſſimum ſolerter expugnatum
15. per triduum Solimanni morte cælata. Solimanni mors. Eodem tempore Chios inſula Turcarum fraude occupata; Chios a Turcis occupata. Francia ab Hugonotis populata, rex

hac Ed. habentur Cap. VI. §. 115. *eaque ita exhibentur* acerrimus vindex diplomate cavit, ne pontificiæ ditionis oppida alienari fas ſit, utque cardinales omnes comitiis pontificiis in eam rem jurent. Cum Auguſtanis, &c.

(a) *Al. Edd.* Itaque Alba Julia, urbs Tranſilvaniæ nobilis, &c.

Digitized by Google

rex ipſe & apperitus inſidiis, & aperto bello, oppugnatus. Itaque rex Francus Pii V. auxiliis, & pecuniis ſubnixus ad Xantonicum collatis ſignis cum hoſte confligit; & pii belli felix eventus fuit. Hugonoti cæſi, princeps Condenſis cum proceribus aliquot interfectus. Inde Gaſpar Colineus Admiralius Franciæ exercitu reparato impium bellum integravit, irato Deo. Henricus regis frater pontificiis copiis, ac precibus fultus, nobiliſſimam retulit de nefario hoſte victoriam. Fama eſt inter pugnam cœleſtium equitum turmas conſpectas pro rege pugnantes, haud dubium Pii precibus a Deo impetratum auxilium. 16. 17. 18. 19. 20.

Victoria de Hugonotis.

Cœleſtium equitum turmæ pro Franco rege pugnantes viſæ.

Dum Francia pacatur, Flandria concitari ab hæreticis eſt cœpta. 21. Dux Albanus ſupplicio de comite Egamonte, ceteriſque conjuratis ſumpto, incurrerat odia multorum. 22. Igitur princeps Aurantius Saxonicis auxiliis, Anglicaniſque pecuniis inflatus, Flandriam infeſtam non magis armis, quam Calviniana peſte habuit. 23. Zelandiaque, & Hollandia furto occupatis, proxima quæque loca tentabat. 24. At Pius V. pecuniam regi catho-

Bellum Flandriæ, ducis Albani.

Princeps Aurantius rebellat.

catholico ad pium bellum ſubmi-
niſtrans, eum admonuit, ut non
niſi ſalva religione pacem cum
26. perduellibus faceret. Interea Ma-
ximilianus Cæſar confeſſionem
Auguſtanam a Lutheri diſcipulis
conflatam, proceribus, & Au-
27. ſtriæ nobilitati conceſſerat. Sed Pii
pontificis denunciatione perterri-
tus nefarium diploma revocavit.
28. Ferunt Cæſarem dixiſſe viſum ſi-
bi, loquente legato pontificis,
29. Pium flagellum intentantem. Si-
giſmundus quoque Poloniæ rex
decretum de Calvinianis, & Au-
guſtanæ ſectatoribus tolerandis,
30. Pio auctore reſcidit. Porro Pius
Coſmum Mediceum Etruriæ du-
cem ob ſingulare ſtudium religio-
nis titulo aucto magnum ducem
appellavit, ſceptroque, ac dia-
31. demate inſignem fecit. Humilia-
torum ordinem ob lapſos diſcipli-
næ mores, & antiſtitum inſolen-
tiam extinxit.

Pii auctoritas apud Cæſarem, & reges.

Coſmus magnus Etruriæ dux appellatur.

Humiliatorum ordo extinctus.

32. Exin Cyprus inſula (*a*) Selimo
Turcarum rege oppugnari cœ-
33. pta. Belli itaque ſocietate inter
pontificem, Hiſpanum regem
& Venetos initia, ingens
claſſis auxilio obſeſſus mittitur.
Cæ-

Cyprus a Turcis oppugnatur.

Bellum Turcicum Pii V.

(*a*) *Pariſienſ. Ed. hab.* Solimano.

Cyprus a Turcis capta anno 1570.

Cæterum certamine dignationis 34.
inter duces orto, dum ad Cretam ſedetur, Cyprus expugnatur a Turcis anno ejus ſeculi LXX. ut Turca ſemper noſtris diſcordiis creſceret. Inſecuto anno felicius 35.
Joannis Auſtriaci (is Caroli V. pellice ortus erat) ductu geſta res eſt. Pugnatum eſt navali prælio ad 36.
Naupactam Corinthiaci ſinus oppidum, Pio certam a Deo pollicente victoriam, & manifeſtum, inita pugna, cœleſte auxilium fuit.

Navalis victoria de Turcis.

Ventus, qui adverſus noſtris erat, 37.
in hoſtem verſus, hoſtilis claſſis victa captaque eſt memorabili ad poſteros victoria. Captæ triremes 38.
ferme CC. Ad XXX. Turcarum millia exſtincta, ſex millia capta. Chriſtianorum captivorum XV. 39.
millia ſervitio exempta. Hoc ultimum Pii V. mortalium operum 40.
fuit. Eodem anno Sigiſmundus rex 41.
Poloniæ diem obiit, ultimus e familia Jagellonia, quæ regnaverat jam annos (*a*) amplius CC.

Sigiſmundi Poloniæ regis mors.

Adrian. Turnebus. Pet. Victorius Pet.

Non facile alia ætas plures ho- 42.
mines litteratos effudit, (*b*) Joan. Turnebum, P. Victorium, Petrum

(*a*) *Al. Edd. omnes* prope CC.

(*b*) *Omnes al. Edd. rectius* Adrianum Turnebum.

trum Perpinianum, Paulum Manutium, Marium Conradum, M. Antonium Muretum, Carolum Sigonium, Annibalem Carum, (a) Joannem Bargæum.

Perpinianus. Paul. Manutius. Mar. Conradus. Carolus. Sigon. Annibal. Carus. Petr. Angelus Bargæus.

43. Gregorius XIII. deinde pontifex ſummis patrum ſtudiis lectus.

44. Cujus pontificatus initia lætoria lætus de Pariſienſi Hugonotorum cæde nuncius fecit. Per occaſionem

Gregorius XIII. pont. anno 1572.

45. nuptiarum regis Navarri, Calviniani proceres juſſu Franci regis oppreſſi, initio cædis facto a Gaſpare Colineo Admiralio, qui vulneribus confoſſus, de feneſtra deturbatur in viam.

Pariſinæ hæreticorum cædes.

46. Secuta inde Hugonororum cujusque generis ſtrages.

Hugonotorum cædes.

47. Ad LX. millia Pariſiis cæſa

48. traduntur. Mongomerius tamen Henrici regis interfector ex media cæde elapſus Rupellam arcem maritimam occupavit.

Mongomerius Henrici regis interfector.

49. Subinde urgente pontifice, Turcicum bellum communibus viribus renovatum.

Turcicum bellum renovatur.

50. Cæterum Occhialinus dux Turcicæ claſſis in Methonis portum ſe recepit.

51. Ibi Fabianis artibus cunctando noſtrorum conatus eluſit, victricis claſſis impetum retardare contentus.

52. Itaque Veneti belli tædio pacem cum Turca fecere

Veneti pacem cum Turca faciunt.

(a) *Al. Edd.* Petrum Angelum Bargæum.

Henricus rex Poloniæ ad fraternum regnum Franciæ revocatus, Tunetum a Jo. Auſtriaco captum, ſed brevi amiſſum.

cere. Eodem ferme tempore Henricus, Franci regis frater, 53.
Poloniæ rex lectus, ſed paulo poſt Caroli fratris morte, ad Franciæ regnum revocatus. Tunetum inde 54.
ab Joanne Auſtriaco haud magno certamine ſubactum Mahometem Muleaſſe genitum regem recepit: 55.
Sed nondum vertente anno Tunetum a Sina prætore Turcarum 56.
receptum. Inſuper Guleta arx, re- 57.
bus omnibus munitiſſima, capta, deletaque. Interim Poloni diviſis ſuffragiis duos Poloniæ reges creant, Maximilianum Cæſarem, & Stephanum Bathorium Transſilvaniæ ducem. Cæterum, cunctan- 58.
te Cæſare, Transſilvanus regnum armis occupat ipſo anno hujus ſec. LXXV. qui Jubilæi celebritate inſignis, Gregorii liberalitate inſignior fuit. Subinde Maximilianus 59.
Cæſar anno principatus ſui X. deceſſit ambigua fama.

Guleta arx a Turcis capta.

Stephanus Bathorius rex Poloniæ.

Annus MDLXXV. Jubilæi celebritate inſignis.

Cap.

Cap. IX.

RODULPHUS II.

A Chriſto nato anno MDLXXV.

1. RODULPHUS inde Cæſar, Maximiliani filius, imperare cœpit, quo ferme tempore cuncti pene Flandriæ populi Hiſpanorum militum licentia irritati de Hiſpanis pellendis conſpirare cœperunt. Rodulphus II. Cæſar, anno 1575. Flandricum bellum. Jo. Auſtriaci.
2. Deſtinatus igitur eo ab rege Joannes Auſtriacus cum ſumma poteſtate. Is ut per æqua & iniqua Flandros ad regis impe-
3. rium, avitamque religionem revocaret, omnia Hiſpanorum, peregrinorumque militum præſidia
4. dimiſit. At illi ſoluti metu peregrini militis, Joannem Auſtrium ipſum inſidiis captant, ea mente, ut catholici regis omnino
5. excutiant jugum. Adeo præceps
6. eſt licentia dempto metu. Ad hæc Matthia Archiduce Auſtriæ evocato, ejus nomine ad ſuam libidi-
7. nem abutuntur. Itaque Joannes Auſtrius copiis, quas dimiſerat, revocatis, qua Alexandri Farneſii ductu, qua ſuis auſpiciis ingentes Flan-

Bona Flandriæ pars recepta.

Flandris intulit clades. Lovanium, 8.
bonaque Flandriæ pars recepta.
Sed Alanſonii ducis (Franci regis 9.
is frater erat) in Flandriam adventus, & intempeſtiva Joannis Auſtrii mors victoriæ curſum inhibuere.
Eodem anno Sebaſtianus 10.
rex Luſitaniæ ingentes copias traduxit in Africam, Seriphum Marrochi regem, ab Emonucho patruo Feſii rege exutum regno, in
priſtinum regnum reſtituturus. Vix 11.
aliud bellum funeſtius ducibus fuit.

Sebaſtiani, Luſitani regis interitus anno 1575.

Tres reges pariter uno ferme præ- 12.
lio ceciderunt. Cæterum Alexan- 13.
der Farneſius Flandriæ præpoſitus brevi lucem rebus attulit.

Bellum Flandricum Alexandri Farneſii.

Traje- 14.
ctum, urbem nobiliſſimam expugnatione ac vi in regis ditionem redegit.
Mox ſecundo victoriæ 15.
curſu magnam Flandriæ partem emenſus, Antverpiam memorabili obſidione, ac malis domitam
recepit. Hæc inter Henrico Luſi- 16.
taniæ rege, demortui Sebaſtiani (a) patruo, humanis rebus exempto, Philippus Hiſpaniæ rex, Antonio pſeudorege debellato, Luſitaniam occupavit anno hujus ſeculi LXXX.

Luſitania ad Hiſpanos redit anno 1580.

Ita Luſitania Hiſpa- 17.
niæ regno adjecta, D. circiter anno,

(a) *Al. Edd.* patruo magno.

Digitized by Google

18. no, quam inde abrupta fuerat. Lu-
ſitaniam Africæ, Indiæ, ac Bra-
ſiliæ præfecturæ velut appendices
19. ſecutæ. Inde etiam Tertiatiæ in-
ſulæ, cæſis Gallicis auxiliis (hæ
quippe ſolæ Antonio parebant) re-
20. ceptæ. Inter hujus belli initia lues
ex cœli intemperie in Luſitania Lues infeſta capiti.
primum orta, totam deinceps
21. peragravit Europam. Caput præ-
cipue urgebat, inde arietis nomen
22. morbo factum. Inter hæc Stepha- Stephanus Poloniæ rex.
nus Poloniæ rex (*a*) Poloſcam, no-
biliſſimam Lituaniæ urbem, com-
pluraque alia oppida de Moſco re-
cepit partim ſuis auſpiciis, partim
Joannis Zamoſcii, magni Can-
cellarii ductu; quocirca Joannes Jo. Baſilius Moſcoviæ dux.
23. Baſilius Moſcoviæ dux cum eodem
tempore etiam premeretur a Tar-
taris, legatum ad Gregorium pon-
tificem deſtinat, omnia pollicens,
ſi per eum pacem a rege Polono
24. impetraret. Miſſus eo a pontifice
Antonius Poſſevinus e ſocietate Antonius Poſſevinus e ſocietate Jeſu in Moſcoviam a Gregorio pont. miſſus.
Jeſu, qui denique pace concilia-
ta, Moſco auctor eſſe cæpit, ut de-
poſitis Græcorum erroribus redi-
ret ad Rom. pontificis auctorita-
25. tem. At ille, qui obſervantiæ ſi-
mu-

(*a*) *Al. Edd.* Polociam, nobilem Lituaniæ urbem, &c.

Digitized by Google

mulatione ad pacem uſus erat, pace parta obſervantiam pontificis abjecit. Cæterum haud impune tu- 26.
lit. Ex ſuperiorum cladium mœro- 27.
re homo iræ impotens furere, ac ſævire in ſuos cœpit, quoad ingraveſcente morbo interiit.

Per eadem tempora Gregorius 28.
pontifex Henricum regem Navarræ catholicis infeſtum, anathemate notatum regni jure privavit.

Henricus Navarræ rex.

Anni Juliani rationem felicius, 29.
quam ille Pompiliani correxit, novo kalendario edito, quo Paſcha ex decreto Nicæni concilii ageretur. Subinde ex Japonia (quæ 30.
regio eſt in ultimo oriente) tres regii juvenes a Chriſtianis regibus, dynaſtisque miſſi ad Romanum pontificem venerandum Romam aliquando pervenerunt, anno hujus ſeculi LXXXV. Mors deinde 31.
ſubſecuta pontificis tam opportuna, ut ſive ad illorum adventum divinitus reſervatum Gregorium, ſive nimia lætitia ex illorum adventu extinctum crederes. Ponti- 32.
fex fuit, ſi quisquam alius, egregius, & paterna in omnes nationes charitate nobilis. Argumento ſunt 33.
collegia tot gentium juventuti bonis artibus ac moribus inſtruendæ inſtituta.

Annus Gregorianus. Novum kalendarium. Legati Japonii ad Gregorium pont.

Sub-

34. Sublectus exinde Xyſtus V. is ur-
bem mirifice ornavit, Vaticano
apoſtoli Petri templo tholum im-
poſuit, opus hoc mirabilius, quod
35. artem ſuperare credebatur. Ad
ſexagies centena aureorum millia
36. in theſauris reliquit. Inter hæc con-
ſpiratio Francorum procerum o-
lim Gregorio XIII. pont. pro reli-
gione facta, quam ipſi ſacrum fœ-
dus vocabant, ingentes turbas con-
37. civit in Francia. Res eo demum e-
rupit, ut Henricus rex Francus
Guiſium ducem conſpirationis
principem per inſidias interficeret.
38. Protinus cardinalis Guiſius ejus
39. frater, juſſu regis necatur. Cardi-
nalis Borbonius, archiepiſcopus
Lugdunenſis, dux Nemorenſis, alii-
que ejus factionis proceres in cuſ-
40. todiam dantur. Quo nuncio con-
ſternati Pariſienſes ab rege defici-
41. unt. Horum auctoritatem omnis
42. pæne Francia ſecuta. (*a*) Humenæ
43. dux prorex conſtitutus. Cathari-
nam regis matrem Guiſianæ cædis
nuncio perculſam exclamaſſe fe-
44. runt, Henricum eadem opera &
45. Guiſiis vitam, & ſibi regnum ade-
miſſe. Vates fuit. Rex ſpreta Xyſti

Xyſtus V. pont. anno 1585.

Dux Guiſius per inſidias occiſus.

Cardinalis Guiſius regis Franci juſſu necatus.

Card. Borbonius in cuſtodiam traditus.

Henricus rex Franciæ ſocietatem init cum rege Navarræ.

X pon-

(*a*) *Ita etiam Monaſt. Sed Par. & Col. Edd.* Maniæ dux &c.

pontificis denunciatione, Romam
ad cauſam dicendam de cardinalis
Guiſii cæde eum vocantis, ſocieta-
tem iniit cum rege Navarræ, cujus

Henricus a cœnobita Dominicano occiditur, anno 1589.

viribus auctus Pariſios circumſede-
re parabat, cum a cœnobita Do-
minicano percuſſus, regno vitaque
exuitur, anno hujus ſeculi LXXX-
IX. Moriens regi Navarræ Fran- 46.
ciæ regnum per manus tradit. Ab 47.
eo deinde Lutetia acriter obſeſſa.

Lutetiæ obſidio. Lutetia duce Parmenſi obſidione exempta, anno 1590.

Ventum erat ad ultimum inopiæ, 48.
periculique, cum Farneſius dux
Parmenſis opportuno adventu ob-
ſidionem ſolvit, anno XC. qui idem 49.
annus Xyſti V. pontificis exceſſu
inſignis fuit.

Urbanus VII. pont.

Secutus Urbanus VII. non magis 50.
brevitate pontificatus, quam cunc-
torum deſiderio memorandus, XI
die, nondum delibato pontificatu,
ereptus maximas mortalium ſpes
ingenti omnium luctu fefellit.

Gregorius XIV. pontif. Fames, ac lues.

Subrogatus Urbano Gregorius 51.
XIV. vir bonus ac pius, ſed ferme
valetudinarius. Itaque non ſuffici- 52.
entibus viribus ad pontificia mune-
ra obeunda, per cardinalem Sfon-
dratum fratris filium pontificatum
prope annuum geſſit. Quem duo 53.
maxima mala, fames, ac lues maxi-
me inſignem fecere. Satis conſtat 54.
in

in Italia tertiam mortalium par-
tem qua fame, qua lue interiiſſe.
55. Eadem tempeſtate *(a)* Navarrus
Anglicis ſubnixus auxiliis Gratia-
nopolim, aliaque Franciæ oppida
haud ignobilia in deditionem red-
56. egit. Itaque comes Sfondratus car-
dinalis frater, miſſu pontificis, o-
pem fœderatis proceribus adver-
ſus Navarrum tulit, valida Helve-
57. tiorum, & Italorum manu. Sed
intempeſtiva pontificis mors eum,
nulla re memorabili geſta, Romam
revocavit.

58. Innocentius IX. deinde creatus *Innocentius IX. pontif.*
pontifex trimeſtris, ſed egregium
pontificatus ſui ſpecimen dedit, be-
nignitate ac facilitate omnibus
charus, quo etiam ejus mors bonis
acerbior viſa.

59. Sublectus inde Clemens VIII. *Clemens VIII. pontif.*
60. antiqua pietate inſignis. Per idem
tempus nova belli tempeſtas a Tur-
61. cis in Croatiam incubuit. Vitiſcum
oppidum, regionis caput, aliaque
oppida ignobiliora vi expugnata.
62. Jamque Siſacum ſumma vi oppug-
nabatur, cum prætor Croatiæ cum

(*a*) *Al. Edd.* Navarrus Diguera duce Gra-
tianopolim, aliaque ſenſim Franciæ oppida
haud ignobilia Gallicæ nobilitatis acceſſu in
deditionem redegit.

Digitized by Google

appendicibus Hungarorum in barbaros impetum dedit. Qui in fu- 63.
gam averſi in tranſitu pontis dum
ferrum fugiunt, amne perierunt.
Turcarum clades. Haud humana res viſa. LX. Tur- 64.
carum millia fuſa, fugataque a non 65.
magna Hungarorum manu. Hac 66.
victoria Hungari erecti paſſim arma ceperunt, & Maximiliani archiducis ductu Novigradum, compluraque alia oppida recuperarunt.
Fuit ille annus tot Turcarum cla- 67.
dibus inſignis, ut ſpes foret omnem Hungariam brevi receptum
iri. Cæterum inſecutus annus 68.
ſpem in ſolicitudinem vertit. Sina 69.
Amurathis Turcarum regis prætor cum ingenti Turcarum ac Tartarorum exercitu Hungariam ingreſſus, Strigoniam obſidione ſolvit, & Javarinum Auſtriæ propug-
naculum obſedit. Quod non magis 70.
armis, quam auro oppugnatum proditione cepit, ingenti non ſolum Germaniæ, ſed etiam Italiæ terro-
Alexandri Farneſii Parmenſis ducis interitus. re illato. Et per idem tempus Ale- 71.
xandro Farneſio, Parmenſi duce extincto, (*a*) Friſia in Flandria a Mau-
ritio Aurantii principis filio ſuba- 72.
cta:

(*a*) *Edd. Par. & Col.* Friſia in Belgiis, *Monaſt.* in Belgio, *Auctor videtur Flandriam pro omni Belgio accepiſſe, more præcedentis ſeculi.*

ta: aliæ quoque urbes catholico re-
73. gi ademptæ. Et in Francia, Comi-
tia de novo rege creando haud fe-
74. liciter habita. Dum rex catholicus
ad filiam, quam daturus erat in
matrimonium novo regi, regnum
Franciæ contra legem Salicam tra-
hit, re infecta diſceſſum eſt, pro-
75. cerum pleriſque alienatis. Et Na-
varrus ſe catholicum profeſſus,
adeo permovit Francicam nobili-
tatem, ut rex Franciæ ſalutaretur.
76. Ex eo Lugdunum, aliæque præci-
puæ regni civitates in novi regis
77. fidem venere. Et Henricus Pari-
ſiis proditione captis, a Pariſien-
ſibus rex conſalutatus ad maxi-
mum urbis templum iit, catholici
78. edens regis indicia. Itaque ponti-
fice per legatum ſuum exorato,
abolita anathematis nota, in in-
tegrum reſtituitur, rex Franciæ a
pontifice appellatur.

Comitia in Francia de novo rege creando.

Navarrus rex Franciæ ſalutatur.

Navarrus rex Franciæ a pont. appellatur.

79. Hæc inter Carolus Mansfeldius
Rodulphi Cæſaris auſpiciis in
Hungaria bellum intulit Turcis,
& obſeſſa Strigonia maximas bar-
barorum copias ingenti clade pro-
80. ſtravit. Cæterum hoſtium victor
81. morbo exſtinctus victoriæ fructum
aliis reliquit. Strigonia, & Vi-
cegradum a Joanne Franciſco Al-

Bellum Turcicum Caroli Mansfeldii.

Strigonia, & Vicegradum a Jo. Franciſco Al-

debrandine recepta. dobrandino pontificiarum legionum duce pari virtute, ac felicitate de Turcis recepta. Et hujus 82.
victoriæ gloria magna ex parte ad 83.
Sigiſmundi Tranſilvaniæ Principis de Turcis victoriæ. Sigiſmundum Tranſilvaniæ principem redundavit, cujus virtute Turcæ ab Hungaria ſunt averſi, 84.
obtritique. Itaque Vallachiam, & Moldaviam maxime frugiferas provincias Turcis ademit, & victoriis nitens Sinam ipſum nobiliſſimum Turcarum ducem maximis inſtructum copiis, ſolo nomine territum in fugam avertit cum ingenti dedecore, ac ſtrage. Ad 85.
hæc Lippam, & Litorgium oppida ſatis munita de Turca recepit. Subinde Agria ſedes epiſco- 86.
Agria a Mahomete Turcarum imp. capta. palis, natura, manuque munitiſſima, a Mahomete Turcarum imperatore non tam vi, quam proditione capta eſt.

Per idem fere tempus perpe- 87.
Quadragenarum horarum ſupplicationis fructus. tuæ quadragenarum horarum ſupplicationis, quam Romæ in ſingulis deinceps templis Clemens VIII. ab initio inſtituerat, fructus
Javarinum compluraque Hungariæ oppida in ditionem Cæſaris redacta. apparuit. Javarinum a comite 88.
Schwarzenbergio egregio Rodulphi Cæſaris duce, parva manu receptum eſt, tanta omnium admiratione, ut diu prædicata magis,

quam

89. credita res eſſet. Eodemque victoriæ curſu complura Hungariæ oppida in ditionem Cæſaris redacta,
90. &, quod caput eſt, pax inter Hiſpaniæ, & Franciæ reges facta, auctore pontifice.

Inter Hiſpaniæ & Franciæ reges conſtituti pax.

Hæc vero auctorem ſcribentem mors oppreſſit.

Digitized by Google

CONTINUATIO EPITOMES HISTORIÆ HORATII TURSELLINI, E SOCIETATE JESU.

SUMPTA EX AUCTARIO ad Annales Baronii, quod ſcripſit Henricus Spondanus, ab anno 1598. uſque ad annum currentem 1642.

CLEMENS.

A Chriſto nato anno MDXCVIII.

CLEMENS pontifex Ferrariæ ducatum, eccleſiæ Romanæ feudum (mortuo jam anno ſuperiori duce Alfonſo Eſtenſi abſque liberis) cenſurarum vi, & armorum minis adjungit: eaque de cauſa ipſe poſt illius urbis deditionem eo proficiſcitur.

Philippus rex catholicus Iſabellam filiam primogenitam Alberto cardinali (obtenta a ſede apoſtolica ſanguinis & ordinis

Digitized by Google

nis diſpenſatione) conjugem ſpondet, cum dote provinciarum Belgii. Inde pacem conficit cum Henrico rege Chriſtianiſſimo, redditis utrimque quæ occupata fuerant: annitente præcipue Clemente pontifice, per ſuum in Galliis legatum Alexandrum cardinalem Florentinum, poſtea papam Leonem XI. quæ dicta eſt Veruinenſis, quod ad illud oppidum concluſa fuerit menſe Majo. Ad quam etiam admiſſi ſunt prædicti Albertus & Iſabella: necnon Carolus Emmanuel dux Sabaudiæ certis conditionibus. Ac demum idem Philippus XIII. Sept. moritur in monaſterio Eſcuriali, ætatis anno 72. magnus plane princeps, & in paucis prudentia & pietate clariſſimus. Succeſſorem habuit, unicum e pluribus ſuperſtitem filium eo nomine III. qui hoc eodem anno uxorem duxit Margaritam Caroli archiducis filiam, quæ ſequenti Martio in Hiſpaniam delata eſt, & Aprili tam ejus, quam Alberti nuptiæ Valentiæ confectæ, cum prius Ferrariæ hujus anni Novembris, præſentibus Margarita & Alberto, ab ipſomet Clemente pontifice nuptiarum ſacræ cermoniæ magna pompa celebratæ fuiſſent.

Armorica univerſa, Mercurium ducem ante ſecuta, ad regis obſequium redit.

In Hungaria Javarinum (ſive Raba vocatum) munitiſſimum præſidium recuperatur menſe Martio, virtute Adolphi

Schuartzenbergii, adminiculo inſtrumenti petardi: occiſis intra urbem quatuor horarum certamine 1600 Turcis.

Sigiſmundus Tranſilvaniæ princeps, poſt multa præteritis annis præclariſſime in Turcas & ſectarios geſta, neſcio quo morbo veluti faſcinatus, mutato vitæ inſtituto menſe Aprili uxorem Chriſtiernam Caroli archiducis filiam relinquit: ditionem de conſenſu ordinum Rudolpho imperatori cedit, accepta Sileſia, cum annua penſione 53, millium aureorum: ſed paulo poſt pœnitentia ductus, Claudiopolim redit menſe Auguſto.

Cæſariani Budam obſidentes a Calendis Octobris uſque ad 11 Novembris, altera arce capta atque diruta, ab alterius occupatione cœli inclementia repelluntur: Turcæ eodem tempore a Varadini expugnatione, virtute Chriſtianorum.

Sigiſmundus rex Poloniæ in Sueciam paternum regnum navigans, quod patruus Carolus, quem proregem ille reliquerat, omnia arbitratu ſuo ageret, nulla habita Sigiſmundi autoritatis ratione, vix effugit ejus inſidias: magno ſuo damno expertus, quam periculoſe hæreticis, quantumvis ſanguine proximis, concredatur regnorum adminiſtratio.

In Hibernia comes Tironius, ſubmiſſis aliquot ex Hiſpania auxiliaribus copiis, pugnat pro religione catholica contra proregem

gem Anglum; initio quidem ſatis feliciter: ſed demum poſt biennium, cum iis debellatum eſt a comite Eſſexiæ, quem regina Angliæ cum exercitu in Hiberniam miſit. Ipſeque Tironius poſtea Romam cum uxore ſe recepit; ubi omnia ad vitam neceſſaria liberaliter eis pontifex exhibuit, donec ibidem vitam cum morte commutarunt circa annum 1618.

Theodorus Magnus dux Moſcoviæ, & Ruſſorum imperator, moritur ſub initium Januarii: cui, quod ſobolem nullam reliquiſſet, ſuffectus eſt a Moſchis Boriſius Federowitzius Hodwinus, cujus ſororem Theodorus conjugem habuerat: cum mortuus crederetur Demetrius frater Theodori, quem Boriſius jam antea, ne ſibi aliquando impedimento eſſet ad regnum, quod ambiebat, adhuc puerulum necari juſſerat. At Vero Demetrius neci ſublatus, (alio in ejus locum ſuppoſito) in Germaniam, indeque in Poloniam deductus, a rege honeſte educatus eſt, & in fide catholica diligenter inſtitutus: de quo rurſum poſtea.

Romæ circa natale Domini tanta fuit Tiberis inundatio, quanta nunquam antea fuiſſet; ingenti urbis afflictione & damno: cujus incredibilis eluvionis notata fuit variis urbis locis, ad fidem futuris ſæculis faciendam, monſtroſa altitudo.

Moriuntur e viris doctis Benedictus Arias Montanus Hiſpalenſis, Thomas Stapleto-

nus Anglus, & Abrahamus Ortelius Antverpianus; ſcriptis ſuis ubique notiſſimi.

ALBERTUS.

A Chriſto nato anno MDXCIX.

ALBERTUS & Iſabella principes Belgii ab Hiſpaniæ veniunt in Belgium exeunte Auguſto; ducto etiam Philippo Naſſovio Aurantio principe, cui bona paterna reſtituta ſunt.

Carolus Sigiſmundi regis patruus univerſam fere Sueciam in poteſtatem ſuam redigit; & habitis regni comitiis, procurat Sigiſmundo regnum abrogari: electo tamen ſpecie tenus Ladiſlao ejus filio adhuc puerulo, ea conditione, ut mitteretur in Sueciam inſtituendus in Lutheraniſmo. Indeque Carolus Finnonios a Sigiſmundo ſtantes ſubigit.

Sigiſmundi Battorii in Tranſilvaniam reditu, ea provincia admodum turbata eſt, cum ipſe, reſciſſo contractu cum imperatore inito, Tranſilvaniam patrueli ſuo Andreæ Battorio cardinali donavit, qui tamen a Michaële Walachiæ Wajwoda menſe Octobri profligatus periit in fuga, a ruſticis Walachis occiſus: & Tranſilvania in fide imperatoris confirmata eſt.

Henricus Jojeuſius Franciæ Marſcallus, qui

qui olim ordinem Capucinorum profeſſus fuerat, & inde annuente pontifice gubernatorem Occitaniæ bellorum civilium tempore egerat; jam iterum ſæculo remittens nuntium, in priſtinum ordinem ſe recipit. In quo egregius factus concionator, tandem ſanctiſſime obiit: unica relicta ex matrimonio ante primum religionis ingreſſum filiâ, quæ primo duci Mompenſerio e regio ſanguine nupſit; eoque mortuo, duci Guiſio.

Celebratur menſe Junio in civitate *Diamper* Indiæ orientalis ab Alexio archiepiſcopo Goënſi ordinis S. Auguſtini, *concilium* de reformatione eccleſiæ S. Thomæ, quæ a Neſtorianis inficiebatur. Ubi Georgius eorundem Neſtorianorum archidiaconus, qui patriarchæ Babylonis adhærebat, & 153 presbyteri, atque deputati 671 fidem catholicam ſunt profeſſi: quos univerſus populus ſecutus eſt.

A Chriſto nato anno MDC.

INSIGNIS eſt hic annus Jubilæo, cujus occaſione infinita confluxit Romam omnis ſtatus & conditionis hominum multitudo: & Clemens pontifex nulla non charitatis, liberalitatis, & humilitatis opera peregrinis exhibuit: pecuniis eos ſublevando, accumbentibus miniſtrando, pedes la-

Digitized by Google

vando, confeſſiones audiendo, omnes conſolando, ſingulis benefaciendo, & cardinales aliosque prælatos ad hæc eadem præſtanda, verbo & exemplo egregie invitando. Adeo ut non pauci ex iis hæreticis, qui Romam ſpectatum advenerant, his viſis ſeſe eccleſiæ catholicæ fidei addixerint.

In Gallia menſe Majo apud Fontenobleum celebris illa habita eſt inter Jacobum Perronium, tunc epiſcopum Ebroicenſem, poſtea cardinalem & archiepiſcopum Senonenſem: & Philippum Mornæum Calviniſtam, concertatio de ejusdem Mornæi falſis aſſertionibus inſertis libro de euchariſtia, in ampliſſimo principum & ſummorum virorum conſeſſu: conſtitutis ex utraque parte judicibus cognitoribus, præſenteque ipſo rege, & actionem ſumma prudentia moderante: qua Mornæus omnium ſententia falſarius & temerator pronuntiatus eſt. Unde pudore ſuffuſus, fugam noctu conceptam ſummo mane celerans, regem aliosque eluſit, qui novam, quam promiſerat, pugnam ſpectare geſtiebant.

Idem rex Chriſtianiſſimus menſe Auguſto duci Sabaudiæ, quod Marchionatum Saluſſianum reddere procraſtinaret, bellum indicit; moxque totam Sabaudiam occupat. Miſſo vero a Clemente PP. Petro cardinale Aldobrandino fratris ſui filio, pax componitur ineunte anno ſequenti, qua

qua Marchionatam dux retinens, regi Breſſiam concedit.

Cum vero jam anno ſuperiore Clemens matrimonium, quod inter regem & Margaritam Valeſiam ſub Carolo IX. contractum fuerat, de partium conſenſu nullum eſſe declaraſſet, tum propter conſanguinitatem, de qua nulla ſufficiens extitiſſet diſpenſatio, tum propter alias allatas atque probatas cauſas: Rex hoc anno uxorem accipit *Mariam Mediceam* Franciſci olim Magni Etruriæ ducis filiam: quæ menſe Novembri Maſſiliam appellens, regio comitatu Lugdunum ad regem deducitur: ubi exeunte anno nuptiæ conficiuntur, ſolemnia celebrante legato Aldobrandino.

Jacobum regem Scotiæ comites Gaurienſes inſidioſe in arcem ſuam ſpecie theſauri indicandi deductum, & ad interiora conclavia ſolum & inermem allectum, armis interficere moliuntur, ſed rex haud tanto periculo deſpondens animum, & voce & manu vim avertens, accurrentibus ad tumultum aliquibus e ſuis, mortem effugit, quæ proditoribus illata eſt.

In Belgio, dum pars militum Hiſpanorum ſeceſſionem ob non ſoluta ſtipendia faciunt, Mauritius nonnulla loca munita archiduci eripit: & dum Neoportum in Flandria obſidet, invaſus ab archiduce, poſt cladem aliquam acceptam, ſuos recolligens archiducis exercitum 2 Julii profligat cæ-
ſis

Digitized by Google

ſis multis hoſtium millibus; ſed iterum novis exurgentibus in eum copiis, ſuos in Hollandiam & Brabantiam reducit.

Turcæ Caniſſium, duce Ibraim Baſſa, Sept. menſe obſidione cingunt: ac licet in auxilium veniente Philippo Emmanuele duce Mercurio e domo Lotharingica: (qui poſt extincta in Gallia bella civilia ad imperatorem profectus, exercitus ejus adminiſtrationem acceperat:) tamen quod commeatu deſtitueretur, Caniſſum deditur, & nihilominus quod præpropere deditionem præfectus fecerit, capite truncatus eſt, præciſa manu.

Sigiſmundus Battorius Tranſilvaniam iterum recuperare ſtudens, profligatur a Michaële Walacho. Ac paulo poſt idem Michaël, quod eam provinciam ſibi ac filio firmare cuperet, ac propterea clandeſtina cum Turcis & Tartaris conſilia iniret: revocatur ab imperatore, & in ejus locum mittitur Georgius Baſta, qui Tranſilvaniam in fide imperatoris retinuit. Quæ hoc & ſequenti anno peracta fuerunt. Demumque Sigiſmundus interventione Clementis pontificis receptus in gratiam ab imperatore, Pragam ſe recipiens, ibi tandem mortuus eſt apoplexia, an. 1613.

A. Chriſto

A Chriſto nato anno M D C I.

ROMÆ 29. Aprilis S. *Raimundus Pennafortius* Aragonenſis e Dominicano ordine, ſolemni ritu a Clemente PP. refertur in SS. numerum.

Oſtendam urbem Flandriæ maritimam, ab ordinibus Batavicis detentam, Albertus archidux obſidet ineunte Julio: nec niſi poſt triennium magnis laboribus, atque etiam detrimentis, capit, quod obſeſſis commeatus, & auxilia tuto mitterentur continuo. Caniſſium item in finibus Styriæ & Hungariæ Ferdinandus archidux obſidet menſe Auguſto, auxiliis adjutus ſummi pontificis & principum Italorum: ſed poſt multas moleſtias, ac mortem plurimorum, re infecta recedit, impedimentis & tormentis relictis. At vero dux Mercurius Albam regalem in Hungaria occupat menſe Sept. & mox advenientem numeroſum Turcarum exercitum ad eam recuperandam, ſemel atque iterum parva militum manu profligat.

Carolus dux Sudermaniæ patruus Sigiſmundi regis Poloniæ & Sueciæ, quem jam vidimus ab ea defeciſſe, a ſtatibus regni Suecici; perfidus, a perfidis; & hæreticus ab hæreticis; in regem eligitur. In Livoniam quoque movet, ſed nullo operæ pretio: quin potius Poloni eum magnis cladibus

bus afficiunt, Wolmarum urbem occupant, Carolique filium nothum capiunt.

Legati regis Perſarum, qui anno ſuperiori imperatorem in Germania convenerant, Romam nunc menſe Aprili adveniunt, in Hiſpaniam poſt ea tranſituri: ut principes Chriſtianos ad bellum in Turcas accenderent, ſui regis omnes ſpondentes operam.

Naſcitur in Hiſpania regis primogenita *Anna Maria Mauritia* 22. Sep. Et in Gallia Delphinus *Ludovicus* 27. ejusdem menſis: cujus recens nati dexteræ Henricus pater gladii capulum inſeruit, precatus ut ad Dei gloriam firmata ætate uteretur: quod ea vel nondum firmata proſperrime hactenus conſpeximus in comprimendis internis rebellionibus, & externis motibus compeſcendis proceſſiſſe. Eum de ſacro fonte poſtea levavit Paulus V. ſummus pontifex miniſterio Franciſci cardinalis Jojeuſii, legati a latere ſpecialiter ad hoc conſtituti. Par autem iſtud infantium regiorum ſacro matrimonii vinculo feliciter unitum ſuo tempore viſuri ſumus.

In Anglia comes Eſſexius, quo duce in Hibernia cum Tironio comite & Hiſpanis feliciter debellatum fuerat anno ſuperiori, jam conjurationis reus factus Londini capite plectitur menſe Martio.

Inſignis quidam impoſtor Sebaſtianum Luſitaniæ regem (*vid. an.* 1578.) tanta arte ſe fingit, ut & quibusdam principibus impo-

poſuerit; & Luſitanorum animos maximopere excitaverit: qui poſtmodum detectus, & ad triremes Neapoli applicatus periit demum in Hiſpania.

A Chriſto nato anno MDCII.

DUM Oſtendæ obſidio protrahitur ingenti partium contentione, Mauritius Graviam menſe Sep. deditione accipit.

Poſt diſceſſum ducis Mercurii ab Hungaria (qui dum in Galliam redit novum delectum habiturus, moritur Norimbergæ menſe Feb.) Turcæ Albam regalem vi & arte interim dum de induciis tractatur expugnatam, iterum recipiunt menſe Auguſto: magna accolarum & præſidiariorum ſtrage; amiſſis tamen & decem Turcarum millibus. Chriſtianus exercitus vicem repenſurus, Budam tentat: ſed Peſtum tantum oppoſitum oppidum capit, atque Adon propugnaculum.

In Gallia renovatur fœdus cum Helvetiis. Et Carolus Gontaldus dux Bironius, par & Mareſcallus Franciæ, cujus eximia rei militaris peritia ac fortitudine rex diutius feliciter uſus fuerat in hoſtes, jam detecta ipſius (hominis inquietiſſimi, & arrogantiſſimi) in regem & regnum conjuratione, capite plectitur ultimo Julii.

Rex quoque Henricus edictum promulgat in duella, quibus magnus nobilium numerus damnabili honoris prætextu ob res ple-

plerumque leviſſimas his temporibus in Gallia periit. Quæ rurſum ſævioribus edictis prohibenda fuit obſtinata conſuetudo anno 1609. ab eodem Henrico rege. Et quod nec his ceſſaretur, Ludovicus Juſtus ejus filius iterum iterumque in eam ſanciens, & lege in prævaricatores agens; tandem ita perniciosum illum abuſum ſuſtulit, ut nec ferme nomen ejus amplius audiatur.

A Chriſto nato anno MDCIII.

MARIA Caroli V. imperatoris filia, Philippi II. regis Hiſpaniæ ſoror, Maximiliani II. imperatoris conjux, Rudolphi II. & Matthiæ imperatorum mater, ac multiplici alia ſobole feliciſſima, pietate vero & bonis moribus ditiſſima: annis grandæva, moritur in Hiſpania menſe Martio.

Eodemque ferme tempore Eliſabetha Angliæ regina, longe diverſa, ſicut vixerat vita, ita & morte moritur 4. Aprilis, ætatis an. 70. regiminis 45. cujus egregias dotes infauſta hæreſis & catholicorum atrox inſectatio fœdarunt. Succeſſit ei tam jure ſanguinis, (quippe Margaretæ pronepos, quæ Henrici VIII. regis ſoror major fuit) quam ex teſtamento Eliſabethæ, Jacobus ejus nominis Scotiæ VI. Angliæ I. rex, qui ſe regem majoris Britanniæ indigitavit, quod totam inſulam ditione complectatur: quæ vix unquam hactenus unicum do-

dominum paſſa eſſet. Parentes habuit catholicos, matrem etiam martyrem; ut plane mirum videri poſſit, elegiſſe ipſum, poſtquam ſemel lac catholicum ſuxiſſet; & hæreſim ſectari, & catholicos inſectari. Confeſtim vero ut in Angliam e Scotia acceſſit, ſæva peſtis totam Angliam invaſit magna hominum mortalitate. Et in eum, ac univerſam ejus progeniem, detecta eſt conjuratio: cujus autores, viri illuſtres, partim ſupplicio affecti, partim perpetuis carceribus damnati fuere.

Ad finem vero anno vergente a Miniſtris Anglicanis celebratum eſt ejusdem regis auctoritate *Londini* conventiculum, quod in annum ſequentem protractum eſt: cujus editi ſunt 141. canones de doctrina & diſciplina: eorumque omnium primo confirmatus regis primatus, etiam in rebus eccleſiaſticis, ut capitis eccleſiæ Anglicanæ. Aliorum non pauci Puritanis ejusdem Angliæ & Scotiæ, ac Calvinianis Galliæ adeo adverſantur: ut plane effrontes eſſe oporteat, qui unitatem doctrinæ iis eſſe comminiſcuntur.

In Gallia quoque *Vapinci* in Delphinatu, aliud celebratur menſe Octobri Miniſtrorum Calvinianorum conventiculum, præſide *Daniele Chamiero* miniſtro Montilienſi: quo inter alia egregii ſcilicet Theologi ſtatuerunt, baptiſmum infantium a proponentibus collatum, (ita vocant miniſterii candidatos, qui in procinctu ſunt adipiſcendæ ma-

manuum impoſitionis) nullius eſſe valoris, ac proinde iterandum eſſe ab ipſiſſimis miniſtris, ſecundum alterius anterioris ipſorum ſynodi Pictavienſis deciſionem. Quod vero iidem belluli homunculi, eadem Vapincenſi ſynagoga ſatanica, ſuæ confeſſioni novum articulum inſeruerunt, Romanum pontificem eſſe ipſiſſimum Antichriſtum: tam illi profecto Chriſtum norunt, quam Antichriſtum: & utroque deflendi magis quam irridendi. Cæterum quod & alio Rupellenſi conventiculo an. 1607. etiam illi ſaperdæ eandem crambem recoquerent: irritatus eorum effronti impudentia Henricus rex Chriſtianiſſimus, ſeveriſſime prohibuit, ne quid ejusmodi ſuis ſcriptis impuriſſimi homines garrire auderent. Prædictum vero Chamierum Vapincenſem præſidum, *Gaulterius in chronologia* facit *Metaphoriſtarum* novorum hæreticorum autorem, aut certe acrem defenſorem: quorum impios errores ipſe recenſet. Addam autem hic ego, fuiſſe quidem illum hominem eloquio ſatis facundum, nec literis indoctum: ſed ambitioſiſſimum æque ac ſeditioſiſſimum, qui nunquam non turbas civit, ubicumque adeſſe contigit, bellum continuo ac cædes intonando: donec ann. 1621. in civitate Montalbano, dum quadam die poſt injurioſiſſimam in regem Ludovicum, qui eam ob rebellionem obſidione cingebat, invectivam concione publica habitam,

iis-

iiſdem furiis ad urbis muros & propugnacula deferretur, ut & milites ibi ad cuſtodiam exiſtentes in ſceleſta rebellione firmaret; in ipſo muro, icto ſubito ac fortuito tormenti ænei e caſtris emiſſo, fœtidiſſimam animam, iras & flammas ſpirantem, prius exhalavit, quam ſe pinguiſſimi abdominis corpore læſum ſenſit.

In Hungaria Chriſtianus exercitus duce Colnitio Turcas prælio profligat menſe Sep. & Hatuanum recipit.

Tranſilvaniam Moſes quidam, natione Hungarus, ſed Arianus, Turcicis copiis cum occupaſſet, & Georgio Baſta, imperatoris nomine eas provincias regente, profligatus fuiſſet; iterum Tranſilvanis proceribus ad defectionem ſollicitatis exercitum reparans, rurſum a Baſta ſimul & Radulio Walachiæ regulo proſtratus eſt, ac cum præcipua Tranſilvaniæ nobilitate occiſus. Sicuti & rebellibus dux electus Betlemus Gabor, hæreticus Calviniſta, paulo poſt a Belgioſo, ſub præfecto Tranſilvaniæ a Baſta conſtituto, profligatus eſt.

Scribianus Aſiæ præfectus, cum Mahometem Turcarum imperatorem totum deliciis deditum cerneret; ex contemptu ipſius rebellat: unde indignati Janizari, in miniſtros imperatoris magnam Conſtantinopoli excitant ſeditionem, quæ non potuit ſedari, niſi ſupplicio duorum Mahometis cubiculariorum, in quos rejecta eſt culpa

pa

pa male adminiſtratæ reipublicæ. Et Scribianus pacatus, præfectura Boſneæ donatur.

Ad finem vero anni, nempe 21 Decemb. ipſe Mahometes peſte moritur Conſtantinopoli; cum paulo ante uxorem aquis, filium majorem laqueo ſuffocaſſet, quod ex imprudenti conjugis quæſitione, annon ille filius in imperio ſucceſſor foret, ſibi ab iis inſidias parari ſuſpicaretur. Imperavit ab obitu patris anno 9. minus dieb. 27. Succeſſit autem minor filius *Achmetes* puer annorum 15.

In Belgio occumbit Fridericus Spinola Genuenſis, maris illius præfectus, dum Batavos Oſtenda prohibere conatur. Cujus audita nece. Ambroſius ejus frater in Belgium veniens, & Alberto archiduci ſuam operam ſpondens, Oſtendam arctius premit.

MAURITIUS.

A Chriſto nato anno MDCIV.

MAURITIUS in Belgio dum obſidio Oſtendæ adhuc producitur., Caſſandam inſulam, Iſendicam, & Sluſam in Flandria occupat. Inde vero Oſtenda, poſt memorabilem, & ardentiſſimam 39. menſium obſidionem, (qua, in ipſa urbe ad 73. fere hominum millia periiſſe traduntur: & in caſtris Hiſpanorum totidem, aut plura; novis ſemper utrimque ſuccedentibus auxiliis: unico menſe quinquagies mille

mille tormentorum ictus emiſit:) ad deditionem demum cogitur a Spinola 21. Sept.

Albertus tarchidux pacem conſtituit cum novo rege Angliæ. Cum quo pariter Philippus rex Hiſpaniæ per Coneſtabilem Caſtellæ fœdus ſancit, ut negotiationes utrobique inſtituerentur, & Anglus Hollandos non adjuvaret, conditionibus Anglo quam Hiſpano honeſtioribus: ſed tanti fuit finitimos principes habere pacatos.

Peſtum in Hungaria ante biennium a Chriſtianis captum, ac deinde egregrie defenſum: nunc a præſidiariis vano metu territis deſertum, in Turcarum redit poteſtatem: rex vero Perſarum Babylonem & Ægyptum invadit, Turcas fundit: & Taurim Perſarum olim regiam cum finitimis urbibus recipit.

Carolo Sueco, jam antea contra Sigiſmundum legitimum regem regi electo, Sueci regnum plenarie, ejuſque hæredibus maſculis confirmant.

E Gallia Canadam, quæ *Nova Francia* dici ſolet, colonia traducitur Montio duce.

Hamtoncuriæ in Anglia, ipſo rege præſente ac præſidente, habetur collatio inter miniſtros Anglicanos, qui nuper conventum ſuorum celebraverant Londini, & Puritanos: qua Puritanorum querelæ & oppoſitiones penitus rejectæ ſunt, iidemque reprobati atque damnati.

Initio Octobris apparuit nova ſtella in 17. gradu Sagittarii, quam multi in principio Ve-

nerem putarunt: ſed motu & loco accuratius notato, e cometarum genere eſſe deprehenderunt, etſi caudam non traheret. Paulatim vero minor facta eſt, donec diſparuit.

CLEMENS VIII.

A Chriſto nato anno MDCV.

CLEMENS VIII. pontifex, poſtquam 13. annis & 33. diebus eccleſiam ſanctiſſime gubernaſſet, ex hac vita deceſſit 3. Martii. Et cal. Aprilis electus eſt in ejus locum *Alexander* cardinalis titt. SS. Joannis & Pauli, Mediceus ſive Florentinus dictus, quod ex ea familia eſſet ac civitatis archiepiſcopus: qui nomen aſſumpſit LEONIS, ea nuncupatione Decimi, dictus tamen XI. (*vid. an.* 1513.) ille ipſe, qui legatum agens in Gallia ſub Clemente pacem conciliaret inter reges Francor. & Hiſpan. qua hactenus gaudet Chriſtianus orbis.

Sed illo mortem obeunte 27. ejuſdem Aprilis ſufficitur 16. Maji *Caminus Burgheſius* Romanus, Senis oriundus, ex cardinale S. Chryſogoni, PAULUS V. nuncupatus, quem rerum agendarum magnus uſus, zelus honoris Dei & eccleſiaſticæ libertatis, ſingularis morum comitas, placida in omnes beneficentia, mores incorruptiſſimi, egregie commendabant: ſub quo & *fides*, & *pax*, & *honor*, *pudorque priſcus*, (quod in ſe-

ſeculari quondam carmine canebat Lyricus) *& virtus apparuit beata pleno copia cornu,* qui & piis eccleſiarum, aliiſque magnificentiſſimis ædificiis & ornamentis, nomen ſibi immortale comparavit.

Idem Paulus confeſtim de gravi illa controverſia, quæ ſub Clemente agitata fuerat de gratiæ divinæ auxiliis & libero arbitrio, inter religioſos S. Dominici & Soc. JESU, ſanxit, ut utriſque, dum aliud decerneretur, liberum eſſet ſua in ſcholis modeſte tueri, ſed ſine damnatione alterius partis.

Cum Venetis vero ſub eodem pontificatu inita fuit lis, ob leges ab iis latas, quibus in ordinem eccleſiaſticum ſibi poteſtatem arrogarent, ac fundos, prædiaque, & alia ſtabilia bona addici eccleſiis vetarent. Cum moniti ſatisfacere renuerent, promulgatur in eos interdictum: & dum rurſum illi nec in hoc pontifici ab eccleſiaſticis obediri volunt, aliquot religioſi ordines e Veneta ditione diſcedere eligunt: inter quos fuere patres ſoc. JESU, quos (licet re poſtea inter pontificem & Venetos compoſita, interventione regis Chriſtianiſſimi, & miniſterio Franciſci cardinalis Jojeuſii) nunquam deinceps Veneti in ſuam ditionem admitti hactenus conceſſerunt; majori ſane (ut equidem autumo) reipublicæ damno, quam ſocietatis. Hæc vero præcipue acta ſunt anno ſequenti.

Præſenti vero Henricus IV, rex Chriſtianiſſi-

niſſimus, iiſdem Patribus in ſuum regnum pleniſſime reſtitutis, etiam pyramidem illam, quæ in eorum ignominiam fuerat ante Palatium ſenatus erecta, dejici voluit: ingens a tanto rege eorum innocentiæ & integritatis teſtimonium.

Fluctuant rurſum mirum in modum res Tranſilvaniæ, cum ſeditioſis Hungaris, ob non ſoluta ſtipendia, imperium Baſtæ detrectantibus, & Moraviam, ac vicinas provincias miſere devaſtantibus: Stephanus Botzkajus Hungarus, hæreticus Zuinglianus, adverſus imperatorem rebellans, auxilio Turcarum magnam Tranſilvaniæ partem occupat, & catholicos dire perſequitur: cui & Achmetes, Turcarum imperator, auream coronam Ladiſlai olim Hungariæ regis donat. Nihilominus Baſta Heiducos, utramque Danubii ripam accolentes, qui e Botzkajo ſtabant, vicit. Sed ii rurſum cum Botzkajo Hungariam, Auſtriam, & Moraviam vaſtant. Sicque omnia turbari neceſſe fuit, cum perfidi hæretici malis artibus cœperunt illic dominari.

Strigonium a Turcis per deditionem recuperatur 3. Octobr. Sed alia parte in Aſia rex Perſarum ingentes Turcarum ſtrages, repetito in Cigalam & Baſſam Trapezuntinum prælio, edit, capta etiam Adena.

Carolus, qui ſe regem Sueciæ dicebat, ad Rigam Livoniæ a Polonis magna ſuorum cæde profligatur.

In

In Belgio Spinola tam per ſe, quam opera comitis Bucquoii, aliquot oppida recipit: Mauritius velitationibus quibuſdam tempus terit.

In Gallia detegitur menſe Decembri proditio Merargi nobilis Provincialis, qui Maſſiliam Hiſpanis tradere cogitaverat: & capite pœnas luit. Aliis vero de cauſis Arverniæ comes, & Antraguius perpetuo carceri jam mancipati fuerant.

Theodorus Beza Calipha Calviniſtarum, tot Gallicanarum cladium, quas attulit hæreſis, auctor exiſtimatus, moritur Genevæ 23 Octob. ætatis. anno. 86. menſe 4.

Dedit idem menſis tantam ſolis defectionem, ut in pleriſque Galliæ locis die in noctem verſo, ruſtici & mercenarii, deſertis operis, fuga in domos feſtinarent, & multi mortales turbatas naturæ leges inclamarent.

In Moſchovia Demetrius ille, de quo ann. 1598. auxiliis inſtructus Polonorum duce Palatino Seudomirienſe, ſublato de medio Boriſio, imperium Moſchorum ſuſcipit, & filiam Sendomirienſis in uxorem accipit.

In India orientali rex Serræleænæ, ejuſque duo fratres, ac quatuor liberi baptizantur a P. Balthaſare Barreira ſoc. JESU.

A Chriſto nato anno DDCVI.

LONDINI menſe Martio quidam Percius nobilis Anglus, pulvere tormenta-

rio ſub æde. ubi comitia regni futura erant, occultato, Jacobum regem cum cæteris in aërem disjicere cogitavit: ſed facinore ipſo pene articulo detecto, rex periculum evaſit, reus pœnam ſubiit.

Idem Jacobus rex Scotos in ritibus religionis conformes Anglis facit, iiſque epiſcopos inſtar Anglorum præficit: reſiſtentibus fruſtra miniſtris Scoticis, quorum aliquos ob ſeditiones in exilium mittit, alios mulctat, Maluinum cæterorum coryphæum in carcerem conjicit.

Demetrius Moſcoviæ dux, quod Germano milite ad cuſtodiam corporis uteretur, & Polonis maximopere faveret: a Moſchis, hæc de contemptu gentis interpretantibus, menſe Majo crudeliſſime trucidatur, & diu tractus in cineres redigitur; plurimique Poloni, qui nuper ejus conjugem magna pompa deduxerant, eadem feritate in fruſta conciſi, & canibus alitibuſque objecti. Quæſitus ſceleri titulus, quod Demetrius ſe filiam Baſilidis mentitus fuiſſet, & conſilia cum pontifice ac Jeſuitis iniiſſet de mutanda Moſchoviticæ gentis religione. Conventu habito Baſilium Joannidem, Suiskium dictum, creant principem. Finxerunt nihilominus quidam Demetrium denuo cædem vitaſſe, & in Hungariam evaſiſſe; unde nova poſtmodum orta bella.

Botzkajus potitus Tranſilvania, Walachia, & Moldavia, morbo tamen & rerum Tur-

Turcicarum inclinatione commotus, (Baſſa namque Alepienſis rebellans, Tripoli & Damaſco captis, & exercitibus in ſe miſſis profligatis, Syriæ dominum ſe conſtituit: initoque cum rege Perſarum fœdere, ſeſe ad majora parabat:) pacem ab imperatore quærit: quæ conſtituta eſt Viennæ Sept. menſe, conceſſa ei ac liberis maſculis Tranſilvania. Secuta etiam pax inter imperatorem & Turcarum regem in annos viginti.

In Polonia quidam e præcipua nobilitate, ſed potiſſimum hæretici, regem variis quæſitis prætextibus regno pellere conati ſunt, niſi infamibus quibuſdam articulis ſubſcriberet. Ventum eſt idcirco ad arma: & perduellibus victis, ac benigne habitis, ſeditio quievit. Quæ hoc & ſequenti anno geſta ſunt.

Moritur *Juſtus Lipſius*, inſignis vir literaturæ, Lovanii 23 Martii.

PAULUS.

A Chriſto nato anno MDCVII.

PAULUS pontifex, audito felici progreſſu eccleſiæ S. Thomæ in India orientali ex relatione archiepiſc. Goënſis; (*vid. an.* 1599.) eum amplius promovere ſtudens, in urbe Cranganor ſedem archiepiſcopalem inſtituit.

Ut de pace in Belgio inter archiducem

& ſtatus tractari poſſit, cogitur archidux ſtatibus concedere, ſe cum illis ita acturum, ut cum republica libera, ſuique juris & poteſtatis; eaque conditione fiunt menſe Aprilis induciæ octo menſium, in quibus de pace ageretur.

Celebratur ibidem in Belgio *Mechliniæ* menſe Julio *ſynodus* provincialis ſub Matthia archiepiſcopo, de diſciplina eccleſiaſtica: quæ ſequenti anno confirmata eſt a ſede apoſtolica.

Moritur Botzkajus in Tranſilvania ad principium anni, cum ſuſpicione veneni; in obitu Tranſilvanos & Hungaros hortatus ad obſequium imperatoris. Quare Hungari Coronam Hungaricam imperatori referunt. Sed electus in Botzkaji locum, abſque imperatoris aſſenſu, Sigiſmundus Ragotzius hæreticus Calvinianus, omnia rurſum invertit.

Exurgentes rurſum in Polonia rebelles & ſectarii in regem, iterum atque iterum magnis cladibus ab eo profligantur. Alius vero potentior rebellis atque hæreticus Carolus Suecus, ejuſdem regis patruus, regni Suecici coronam ſibi perfide apponens, Livoniam quoque exercitu vaſtat.

Donauverda civitas imperialis in Suevia hæreſi infecta, ob male habitum Abbatem & ſacerdotes in quadam proceſſione, proſcribitur ab imperatore, & occupatur a Maximiliano Bavariæ duce.

CÆSAR BARONIUS cardinalis, ſanctæ

Digitized by Google

ſanctæ Romanæ eccleſiæ Bibliothecarius, & ANNALIUM ECCLESIASTICORUM eximius ſcriptor moritur ult. Junii: cujus vitam habes in principio noſtræ epitomes. Reliquit tum Romæ inter vivos collegas ſuos, duo alia clariſſima illius ſacri collegii lumina. Italum alterum *Robertum Bellarminum*, alterum Gallum *Jacobum David Perronium*, arctiſſima ſibi & omnes inter ſe amicitia, ſicut & vitæ ac doctrinæ meritis conjunctiſſimos: ſingulos tribus diverſis promotionibus a prudentiſſimo patre familias Clemente PP. VIII. in numerum cardinalium, velut pretioſiſſimos adamantes cooptatos, qui ſui fulgore ſplendentes ſatis ſuis virtutibus collegas magis illuſtrarent.

A Chriſto nato anno MDCVIII.

IN Belgio totus hic fere annus, prorogatis ſubinde induciis, conſultationibus ac negotiationibus de pace impenſus eſt: intervenientibus etiam, ac rem maxime promoventibus legatis regum Galliæ & Britanniæ aliorumque principum, ad hoc ſpeciatim miſſis. Ad quam cum cætera ſatis facilia viderentur, de navigatione tamen in Indiam, a qua rex Hiſpaniæ ſtatus abſtinere maximopere cupiebat conveniri non potuit.

Romæ a pontifice Paulo V. duplex legatio ſuſcipitur; altera a rege Congi ad obſe-

Digitized by Google

quium ſedis apoſtolicæ deferendum : altera longe illuſtrior, ad idem tamen obſequium, a rege Chriſtianiſſimo Henrico IV. qua functus eſt Carolus Gonzaga dux Nivernenſis.

Idemque pontifex hoc ipſo anno menſe Maji *S. Franciſcum*, nobilem Romanam viduam, crebris miraculis illuſtrem, quæ ante 168. annos pie obierat, retulit in catalogum ſanctorum. Equitum ordinem a Vincentio duce Mantuæ in memoriam ſacri ſanguinis Chriſti inſtitutum approbavit. Ac perlectam juramenti formulam, qua Jacobus rex majoris Britanniæ catholicos regni ſui obſtringere nitebatur, damnavit.

Idem vero Jacobus rex novam coloniam deſtinat in Virginiam citerioris Indiæ inſulam, ad aurum, quod profert ea regio, quærendum.

In Hungaria cum Heiducci turbaſcientes rebellionem cogitarent; Matthias archidux Rudolphi imperatoris frater Poſonii comitiis celebratis eos compeſcit, inito novo fœdere cum Auſtriis & Hungaris pro conſervatione illarum provinciarum. Quæ cum in diminutionem autoritatis imperatoris ipſe facta conquereretur, orta inde rixa inter fratres, & collectis utrimque exercitibus; demum procurante maxime concordiam ſummo pontifice, Rudolphus princeps pacificus Matthiæ Auſtria ceſſit & Hungaria; Boëmiæ quoque eundem ſucceſſorem declarans, ſi ipſe imperator abſque prole maſcula decederet.

Phi-

Philippus II. Hiſp. rex Philippum Dominicum Victorem filium natu maximum, necdum tamen trimulum, 13 Januarii Madriti Caſtellæ regem ſolemni ritu renuntiat: juraturque non alium hæredem fore poſt patris obitum.

In Livonia Carolus Rigæ obſidionem ſolvere cogitur a Polonis; vixque evadit incolumis, & alias urbes amittit.

Sigiſmundo Ragotzio Tranſilvania cedente, Gabriel Battorius eam ſibi vindicat; & neglecto imperatoris dominio, Turcis ſe ſubmittit: qui olim catholice a patruo educatus, ad hæreſim poſtea defecit.

Moritur Carolus dux Lotharingiæ menſe Majo: Princeps pietate ac virtutibus & annis plenus: ac ſucceſſorem habet Henricum filium natu maximum, qui hactenus pie & prudenter ditioni ſuæ præeſt.

Baſſa Alepienſis, quem vidimus Achmeti rebellaſſe, tandem a Turcis fractus, & a ſuis deſertus, ad gratiam Achmetis recurrit, eamque promiſſione militandi contra Perſas obtinet.

A Chriſto nato anno MDCIX.

CUM non poſſet conveniri inter partes de pace Belgii, induciæ tantum fiunt in 12. annos 14. Aprilis: quas & rex Hiſpaniæ ratas habuit menſe Julio.

Digitized by Google

Excipitur Romæ a Paulo PP. V. menſe Auguſti legatio a rege Perſarum Xa Aba, cultum illi & obſequium deferente. Quodque per religioſos Auguſtinianos fidei ſemina in Perſide jacta fuiſſent: idem pontifex pro ſuo erga infidelium converſionem zelo, ad illum facilius exequendam, ſtatuit, ut in religioſorum ordinum ſtudiis eſſent Hebraicæ, Arabicæ, Græcæ, ac Latinæ linguarum profeſſores.

Quando & Fridericus Borromæus cardinalis archiepiſcopus Mediolanenſis, egregius pietatis ac virtutum patrui S. Caroli imitator: locupletiſſima Bibliotheca inſtructa, collegium etiam inſignium virorum inſtituit, quod *Ambroſianæ Bibliothecæ collegium* nuncupari voluit, quo præclara ingenia excolantur ad orbem Chriſtianum ſuis ſcriptis illuſtrandum.

Moritur Ferdinandus Magnus dux Hetruriæ: ſucceſſorem accipiens filium Coſmum.

Rex Poloniæ cum Suecos & Moſchos acerrimos pateretur adverſarios, utriſque viriliter reſiſtens, quinimmo & eoſdem aggrediens: Carolum Suecum perduellem jam ſæpius victum, hoc rurſum anno Manſfeldii, licet novis e Belgio auxiliis munitum, per Rodkievicium egregium ducem Lithuanum profligat, & quaſdam arces occupat. Ipſemet vero in Moſchoviam movens(quæ jam bellis inteſtinis affligebatur, quod multi Demetrium ementitum, de quo an. 1606. nuper re-

reducem ſequerentur contra Baſilium Joannidem) Smolenskum urbem munitiſſimam obſidione cingit.

Moritur hoc anno *Jacobus Arminius* Belga, inter hæreticos Theologiam profeſſus Lugduni Batavorum. Ex cujus doctrina, a Calvino ac ſymmiſtis ſuis in multis aliena, ingentes inter ipſos ortæ ſunt turbæ ac præcipue de prædeſtinatione, cum Arminii de illa ſententiam vehementer impugnare incipiente Franciſco Gomaro ejusdem, & ipſo Calvinianæ ſcholæ nomine, indeque Vorſtio; (de quo poſtea) res a verbis & ſtylo ad arma & pugnas progreſſa eſt : Principibus etiam & Magiſtratibus in partes ſecedentibus, dum catholicum nomen horrentes, malunt audire *Gomariſtæ* aut *Vorſtiani*, aut *Arminiani*, ut jam & *Cornhartianos* & *Socinianos*, taceam, aliasque ejusmodi hominum peſtes, quæ easdem illas regiones inficiunt. Hæc nimirum eſt pietas, hæc concordia ſectariorum.

HENRICUS IV.

A Chriſto nato anno MDCX.

HENRICUS IV. Francorum & Navarræ rex Chriſtianiſſimus, dum altam a multis annis prudentia ſua ac vigilantia toto regno pacem conſervaſſet; ac nuper quibusdam motus ſecretis rationibus

 nibus

nibus Florentiſſimum, & omnibus ad magnam expeditionem inſtructiſſimum exercitum comparaſſet, quo metum cunctis principibus injecit, ignaris quo tandem tanti apparatus moles ſe verteret: in ipſo ferme procinctu, poſtquam die 13. Maji Mariam conjugem ſolemnibus ſacris inaugurationis ritibus ingenti pompa apud Sandionyſium corona regia inſigniſſet: dum poſtridie per urbem Lutetiam, contemplaturus magnificentiſſimum apparatum, quo reginam de more urbem regiam ingredientem excepturus eſſet, rheda vectus obambularet, a perfidiſſimo ſicario, jam a multo tempore ei inſidiante, intra ipſam rhedam ictu cultri gemino, ſiniſtro lateri ad regionem cordis illato, perimitur 15. Maji anno ætatis 57. regni 21. nondum abſoluto. Inter meritiſſima a ſenatu illata ſicario ſupplicia, & hæc pœna addita eſt, ut nomen ejus æternæ oblivionis maledictioni addiceretur, & univerſæ familiæ, injunctum, ut cognomen mutaret. Cor regis ex ipſius olim decreto conſignatum eſt patribus ſoc. JESU deferendum ad collegium Flexianum ab eo regie fundatum: corpus ſolemni pompa ad regum Mauſolæum Sandionyſianum delatum.

Succedente autem in regnum jure legitimo *Ludovico* HENRICI MAGNI (hoc enim ei cognomentum ob præclariſſima facinora communi totius orbis conſenſu inditum eſt) filio natu maximo, qui

nec-

necdum annum ætatis nonum implerat, collata eſt regni adminiſtratio reginæ ejus matri, donec ipſe adoleſceret: qui interim Octobri ſequenti inauguratus eſt Rhemis, & ſacro chriſmate unctus a cardinale Jojeuſio, qui & ipſum baptizaverat, & reginam inauguraverat: digniſſimus tantarum cæremoniarum antiſtes. Dicitur autem vulgo rex eo nomine XIII. initio numeri ſumpto a Ludovico Pio rege & imperatore filio Caroli magni: cum tamen revera dicendus ſit XVI. quod qui prima regum ſtirpe Merovingia tres *Clodovei* regnarunt, iidem ſint & *Ludovici*, ſive *Huldovici*, aut *Huldonici* apud priſcos autores nuncupati.

Philippus rex Hiſpaniæ a Xequo Mauritaniæ rege ſuppetias rogatus adverſus fratrem ſuum Muleum Sidanum, per quem regni participatione privatus fuerat: accipit ejus induſtria menſe Novembri Alarachiam firmiſſimum totius Africanæ oræ Oceanicæ propugnaculum, ad columnas Herculeas ex oppoſito Gadium a regibus Marroci olim extructum, & tam Hiſpanis quam omnibus illac navigantibus ſemper infeſtum. Quod quidem Xequus corruptis auro, quod a Philippo acceperat, cuſtodibus, in poteſtatem Hiſpanorum tradi curavit: tam in pignus fidei ſuæ erga Philippum, quam ut inde facilius rebus ipſius ab Hiſpanis proſpiceretur.

Idem quoque Philippus rex hoc eodem anno

anno Mauros e tota Hiſpania expulit, gentem ſemper perfidam, & quæ nunc Mauros Africanos & Turcas in novam Hiſpaniæ perniciem ſollicitare dicebatur. Expulſio hoc anno cœpta, conſequentibus etiam tenuit: expulſorumque numerata dicuntur capita ad novies centena millia: e quibus innumeri in Africam abiere, plurimi variis aliis locis diſperſi fuere, non pauci commercio linguæ tecti, & mutatis ſedibus ignoti manſere in Hiſpania.

Mortuo anni ſuperioris menſe Martio Joanne Guillelmo duce Juliacenſi abſque prole, atque inde electore Brandeburgico & Palatino Neoburgico, aliiſque ex connubiis cum ſororibus & agnatis defuncti principis, ſucceſſionis jus prætendentibus: imperator jubens diſceptationem apud ſe agi, interim Leopoldum Auſtriacum epiſcopum Argentinenſem miſerat, qui ſuo & imperii nomine ducatum regeret. At vero hoc anno peractis conventibus quorumdam Germaniæ præteſtantium principum Halæ Suevorum, & aliorum catholicorum Herbipoli Franconiæ: colliguntur utrimque exercitus ad bellum Juliacenſe: cum qui ſucceſſionem prætendebant, flocci pendentes mandatum imperatoris, pleraque ducatus oppida ſuæ poteſtatis feciſſent: excepto tamen Juliaco, quod detinebatur a ducibus Leopoldi. Verum & illud quoque a Mauritio Naſſovio, Belgico jam bello ſoluto, &

Anhaltino principe ad finem Julii obſeſſum: adveniente in eorum auxilium miſſo a regina matre Mareſcallo Chatræo cum copiis Gallicis, deditione accipitur ad principium Septembris. Ac poſitis utrimque armis, lis judicibus delegatis Coloniæ dirimenda committitur.

Romæ cal. Novembris Paulus PP. V. ſolemni celebritate in SS. numerum retulit *Carolum Barromæum*, olim cardinalem & archiepiſcopum Mediolanenſem, cujus vita, virtutes, ac miracula, toto orbe celebrantur.

Interim dum Sigiſmundus Poloniæ rex in Smołensko expugnando laborat, & alius Polonorum voluntariorum exercitus in oppugnanda Moſchoviæ metropoli: præclaras inſuper aliis locis Poloni contra Moſchum reportant victorias, capto ipſomet magno duce Suiskio, cum duobus ejus fratribus. Novogardia quoque legatos ad Sigiſmundum mittit, cum oblatione obſequii. Et Tartarorum Aſtracanenſium Chamus ad eumdem accedit, ſubjectionis declarandæ cauſa. Ac pariter exeunte anno Demetrius impoſtor trucidatus eſt.

Perſarum rex ducta expeditione in provinciam Babylonicam, Turcas vincit cæſis eorum 23. millibus. Turcæ vero alia parte claſſe incurſant mare mediterraneum adverſus Melitenſes & Florentinos.

Mortuo anno ſuperiori (ut diximus) Jacobo Arminio, ordines Batavi, ut ejus lo-

locum in Schola Leidenſi ſuppleant, litteris publicis *Conradum Vorſtium* e cathedra Steinfurtenſi evocant. Atque inde novæ diſſenſiones oriuntur, dum quem ſecta Calvinianum plerique alii Calviniani ut ſchiſmaticum & hæreticum inſectarentur: & ne ab ordinibus reciperetur, monitis, precibus, ac minis obſtare conati eſſent: quidam alii obſtinatiſſime defenderunt, ipſique ordines tutati ſunt ac promoverunt. Hæc enim eſt concordia eorum, qui ſchiſmate ſe diſcindunt ab unitate eccleſiæ. Cæterum hoc ordinum patrocinium Vorſtii adeo rex Angliæ moleſte tulit, ut poſt ejus ſcripta anno proximo 1611. igni adjudicata, etiam iiſdem ordinibus graviter minatus ſit, ſe non modo illos apoſtatarum fautores per univerſum terrarum orbem proclamaturum, verum etiam ſuis cum illis fœdus immortalibus inimicitiis commutaturum. Quibus minis territi ordines, Vorſtium invitum inviti Leida in aliam urbem emiſerunt: ubi rurſum ut apoſtolus cultus eſt, & ingentium turbarum anſam præſtitit: de quibus poſtea. Porro aliquas ejus privatas in divinas perfectiones impietates, e quamplurimis aliis collegit *Gaulierius in Chronol.*

A Chriſto nato anno MDCXI.

EXERCITUS a Leopoldo in bellum Juliacenſe anno ſuperiori collectus, men-

menſe Februarii impreſſione ſubita urbem minorem Pragæ occupat, & diripit. Jubente tamen Rudolpho imperatore recedit. Adveniens vero Matthias Hungariæ rex cum numeroſo exercitu in Boëmorum auxilium, ab eisdem rex Boëmiæ proclamatur, & aſſenſum publicæ tranquillitatis cauſa præbente imperatore ipſius fratre, coronatur menſe Maji.

In Tranſilvaniam Forgatzkius Hungariæ Palatinus (audita clade a Battorio accepta prope Cronſtadium a præfecto Radulenſi) tranſiens, Claudiopolim, & alia oppida ad obedientiam Matthiæ regis Hungariæ perducit, at ſubito mutatis rebus Forgatzkius a Battorio cæditur, & vix tandem per ſilvas incolumis evadit.

Smolenskum tandem expugnatur a Sigiſmundo Poloniæ rege menſe Julii, poſt biennalem obſidionem; qua periiſſe dicuntur ducenta Moſchorum millia. Et dum reliqua Moſchovia inteſtinis diſſentionibus agitatur, Sigiſmundus Poloniam repetit, reditum paraturus in proximum annum, una cum filio Vladiſlao, Moſchis in magnum ducem expetito.

Rex Daniæ indicit bellum Carolo Sueco menſe Aprili, & Majo Colmariam expugnat. Cujus cladis dolore Carolus, etiam ſi quædam Danis eripuiſſet, moritur Novembri; perfidus invaſor alienæ hereditatis. Nota contentione inter proceres de ſucceſſione, quidam Gauſtavum Caroli filium, alii Si-

Sigiſmundum Poloniæ regem legitimum & naturalem dominum petunt: & tamen Guſtavus coronatur.

Turcarum & Perſarum imperatores pacem inter ſe conſtituunt.

Detecta Parmæ in Italia nobilium quorundam in ducem, uxorem, ac filium conſpiratione, ſumitur de perduellibus ſupplicium.

Dum Gallia, reginæ matris prudentia, ſupra omnem expectationem pace fruitur, diſcedit ex hac vita menſe Novemb. regis frater dux Aurelianenſis, ætatis annorum quatuor eximiæ puer indolis: qui in illa ætatula, dum morbo affligeretur, oculis continuo ad cœlum elevatis, circumſtantes pariter ad ejus contemplationem hortabatur, felicesque illos prædicabat, qui ibi habitarent. Antea vero ad principium Octobris obierat Carolus dux Menius, multæ prudentiæ & religionis princeps: cujus & ea præclara laus, quod nulla bellorum civilium aut temporum difficultate adduci potuerit, ut pateretur regnum, cujus magnam partem in ſua poteſtate tunc habebat, in minores portiones divelleretur, aut ad exteros tranſiret.

RUDOLPHUS II.

A Chriſto nato anno MDCXII.

RUDOLPHUS II. imperator, poſtquam imperium tenuiſſet ab obitu Maximiliani patris annos 35. menſes 3. moritur 20. Januarii Pragæ; ubi ſe diutius tenuit bellicis curis,

ſed

ſed & civilibus ob valetudinem impar. In cujus locum electores Francofurti convenientes 13. Junii nominant *Matthiam*, Rudolphi fratrem, regem Hungariæ & Boëmiæ: qui coronatur 24. ejusdem menſis: & aulam ſedis Cæſareæ Praga Viennam Auſtriæ transfert.

Gallia & Hiſpania novo fœdere junguntur gemini conjugii: nempe Ludovici regis Chriſtianiſſimi cum Anna Maria Mauritia primogenita Philippi regis catholici, & Philippi principis Hiſpaniarum cum Eliſabetha ſorore Chriſtianiſſimi. Miſſi utrimque legati; & ludi, jocique triumphales ubique peracti. Nuptiæ tamen dilatæ, ob immaturam partium ætatem. Et interim moritur in Gallia menſe Octobri Carolus comes Sueſſionenſis princeps regii ſanguinis.

Celebratur *Pariſiis* menſe Martio *concilium* provinciale ſub *Jacobo* cardinale Perronio archiepiſcopo Senonenſe (cui omnes ſeptem ejus ſuffraganei epiſcopi interfuerunt) occaſione cujusdam libelli *de eccleſ. & polit. poteſtat.* a quodam innominato, ſatis tamen ſuperque cognito, nuper editi: qui ibi damnatus, ac proſcriptus eſt. Sicuti & alia provinciali *ſynodo*, hoc eodem anno habita menſe Majo *Aquis Sextiis a Paulo* archiepiſcopo aquenſi, idem liber eadem cenſura reprobatus eſt. Quem & pleniſſime confutavit egregio volumine *de ſuprema Rom. pontificis in eccleſiam poteſtate* Andræas *Duvallius* inſignis doctor Sorbonicus, & regiorum in Theologia profeſſorum digniſſimus Decanus.

In

In Angliam Fridericus comes Palatinus futurus imperii elector advenit menſe Novembri, ad conjugium filiæ regis majoris Britanniæ. Cujus regis filius major natu Henricus princeps Walliæ exeunte anno inopina morte raptus eſt. Nuptiæ vero Palatini non niſi ſequenti celebrantur menſe Februarii.

Viget bellum inter Danos & Suecos, variis utrimque cladibus. Et res Polonicæ non adeo proſpere in Moſchovia procedunt: tum ab hoſtibus, tum quod exercitus Moſchoviticus confœderatus ob non ſoluta ſtipendia bellum detrectaret, qui in Poloniam perrexit ad illa expetenda.

Battorius in Tranſilvania Cronſtadium expugnare contendens, miſſo Conſtantinopolim Andræa Gietzio auxilia petit a Turca. At Gietzius res proprias curans, propugnacula quædam Turcæ promittit, ſi ſibi principatum traderet. Quare Turca Mahometi Baſſæ id negotii dat, ut Battorio ejecto Gietzium introducat. Id vero Battorius animadvertens, auxilia quærit a Palatino Hungariæ, ſeque in regis Matthiæ tutelam inſinuat: expoſtulante quidem de his Turca apud Matthiam, ſed ne bellum inferret impedito rebellione Arabum.

Ordines Batavici cum Achmete Turcarum imp. fœdus ſanciunt Conſtantinopoli menſe Julii.

Iterum tentatur a Batavis infeliciter navi-

ga-

gatio ad Sinas, per Borealem poli Arctici plagam, Roëſſino duce: qui partim longa nocte, partim concreto glacie Oceano repulſus, poſt magnam ſuorum jacturam retro cedere coactus eſt.

Magus quidam in Mauritania paucis militibus ingentem Marroci regis exercitum bis ſternit, ac regnum occupat. Sed rex alium adeptus magum, primum illum ejicit: qui nihilominus artem ſuam inſtaurans iterum regem pellit. Sic ludunt dæmones inter ſuos aſſeclas, in perniciem infelicium animarum.

A Chriſto nato anno MDCXIII.

PAX inter reges Daniæ & Sueciæ conſtituitur, cum Danus a proſpero victoriarum curſu, ingruente in exercitum ſuum peſte retraheretur.

Gabriel Battorius qui ut Tranſilvaniam retineret, diu in utramque partem claudicaverat, imperatoris & Turcarum tandem a Bethlemo Gabor (de quo jam ſupra) & ipſo hæretico Calviniano, atque etiam ſchiſmatis Græcorum fautore, in eum rebellante Turcarum ope profligatur: & a ſuis anno ſequenti miſerrime occiditur. Gabor autem nihil ejus caſu prudentior factus, eadem veſtigia terens, ut princeps Tranſilvaniæ conſtituatur, promittit & Turcis & imperatori pa-

pacem & fidelitatem, atque interim ſibi reſiſtentes Turcicis auxiliis perſequitur.

Turcæ quoque, pacem infideliter colentes in Hungaria, aliquot pagos incendunt hominesque abducunt. Triremes autem magni ducis Hetruriæ excurſione in minorem Aſiam facta, multa eis damna inferunt: & tam ab iis, quam ab Hiſpanicis, plures illorum triremes ac naves captæ, captivi facti, & Chriſtiani ab eorum ſervitute liberati.

Coſaci præcipuas penitioris Moſchoviæ urbes evertunt, & magnis theſauris potiuntur. Inde in Tartaros ducentes, eos ingentibus cladibus afficiunt. Atque alii in Ponto Euxino 24. triremes Turcicas in quodam portu incendunt, Sed & Tartari audientes Poloniam a ſeditioſis militibus vaſtari: & ipſi in Poloniam irruentes, multa damna inferunt.

Mortuo in Italia Franciſco duce Mantuæ absque virili ſtirpe, ejus ſucceſſionem Ferdinandus frater & cardinalis adeptus, pileo renuntiat: qui & poſtea diſpenſatione pontificia, cum non eſſet ſacerdos uxorem duxit. Vivitque hactenus, placide ditionem ſuam gubernans: poſt geſtum aliquot annis auxilio Hiſpanico bellum cum Carolo Philiberto duce Sabaudiæ, occaſione veteris rixæ de Marchionatu Monferratenſi, & recentis diſſenſionis ob viduam Franciſci ducis, quæ filia erat Caroli, & dotes neſcio quas tam antiquiorum; quam recentiorum matrimoniorum; quarum rurſum controverſia,

ſia, dum hæc ſcribimus, redintegrari auditur, aucta ducis Mantuani cauſa novis nuptiis Ferdinandi II. imperatoris cum illius ſorore.

Rediit in Galliam a Braſilica expeditione Raſilius nobilis Gallus: relicti ſibi ad barbarorum converſionem duobus patribus Capucinis, & abductis in Galliam ſex ejus oræ incolis, qui Chriſtianam fidem ſunt amplexi. Hocque item anno conſignatur exitus expeditionis Canadenſis, ab aliquot viris nobilibus & mercatoribns ante biennium in novam illam Franciam repetitæ. U[illegible]dum aliquot religioſi ſociet. JESU ſign[illegible] & virtutibus dant operam convertendis illis populis, Angli e Virginia in Canadam excurrentes, & naves Francorum imparatas diripiunt, & ædes extructas incendunt.

In Gallia Tilenus & Molinus, prædicantes Calviniſtæ, hæreticorum more tractantes quæ non ſua ſunt, nec ipſi intelligunt de recondita incarnati verbi unione hypoſtatica, naturarum diſtinctione, proprietatibus, & officiis, pugnas edunt: quas nec rex Majoris Britanniæ ſuis litteris: nec cæteri miniſtri ſuis monitionibus conſiſtorialibus componere valuerunt.

A Chriſto nato anno MDCXIV.

IN Polonia confederato Moſchovitico militi tandem fit ſatis, numeratis quin-

que millionibus. Horum pars Smolenſkum contendit: & hac æſtate tres contrariorum Moſchorum exercitus profligat: alii Neudam munitionem intercipiunt. Cumque de damnis illatis a Coſacis Turca apud regem Poloniæ expoſtularet: Coſaci fugam ſimulantes, cum Thraciam ad conſpectum uſque Conſtantinopolis populati fuiſſent, Nagajenſium Tartarorum regionem diripiunt: Bithyniam ac Paphlagoniam vaſtant: Trapezuntem Cappadociæ cum portu & 27. triremibus atque nobili armamentario evertunt: Sinopem Ponti incendunt; ingenti præda potiuntur.

Novæ diſſenſiones oriuntur in Germania occaſione ducatus Juliacenſis, inter duces Brandeburgenſem proteſtantem, & Neuburgenſem jam catholicum: qui ducta in uxorem anno ſuperiori filia ducis Bavariæ, 25. Maji hujus anni Lutheranam hæreſim ſerio abjuravit. Ordines Hollandiæ ſibi Juliacum defendendum ſuſcipiunt, & copias ac commeatum eo mittunt: & Albertus archidux ſimiliter exercitum colligit. Cui cum executio mandata eſſet proſcriptionis urbis Aquisgrani, ab imperatore factæ ob tumultus in catholicos excitatos: is ductu Spinolæ urbem occupat, & alia loca: aliaque item ex altera parte Mauritius ordinum ductor: ſed abſque Induciarum Belgicarum læſione. Rex vero Aquisgranenſes tandem compoſitæ ſunt, an. 1616.

per

per alios imperatoris commiſſarios, & ſeditionis autores ſupplicio affecti.

Quo eodem tempore exorta inter cives ſeditione Francofurti ad Mœnum, ſenatores priſtini exturbantur: ſed iidem poſtea juſſu imperatoris reſtituuntur, ſeditionis autoribus caſtigatis, hominibus (ut plerumque fit in ejusmodi tumultibus) vilium artium opificibus: Judæisque pariter reſtitutis, qui pulſi fuerant, bonis eorum direptis.

Gallia, quæ hactenus a nece Henrici Magni arma continuerat, nunc demum novos tumultus patitur; principibus aliquot atque proceribus ſeceſſionem facientibus, prætextu nimiæ autoritatis Concilii Florentini in cæterorum præjudicium. Sed collectis utrimque exercitibus, concordia quædam initur: verum nec firma, nec diuturna. Interim rex cum regina matre ad ſedandos alios tumultus, Pictavos tendit, & Nannetes: ac poſt reditum: cum jam attigiſſet annum ætatis 14. ſedens in Parlamento Pariſienſi die 2. Octobr. ſuſcepit in ſe adminiſtrationem regni, quam mater hactenus exercuerat. Mox trium ordinum comitia ibidem habita ad auferendas belli occaſiones, & res regni conſtituendas: quibus ex parte cleri interfuerunt quinque cardinales, ſeptem archiepiſcopi, & 27. epiſcopi, præter plurimos alios in dignitate eccleſiaſtica conſtitutos. Inter alia ibi tractata, ingeſta eſt a plebeji ordinis

hominibus propoſitio de authoritate ſummi pontificis in reges: ſed quod ea novas diſſenſiones generare potuiſſet, minime ab eccleſiaſticis & nobilibus admiſſa, a ſanctiori regis concilio penitus ſopita eſt. Cæterum comitia poſteriores hujus anni menſes, & ſequentis priores occuparunt, ſed nullo fere effectu.

Perſecutionem dire urget in Chriſtianos Japonenſes rex Cubo paganus, Anglorum præcipue & Batavorum artibus: qui ut negotiationis faciliorem ſibi viam aliis nationibus excluſis aperiant, mentiuntur regi omnia in Japonia a Chriſtianis agi, ut Luſitanis & Hiſpanis aditus dominandi patefiat.

Ad hunc uſque annum perduxit *Jacobus Gaulterius* Annonenſis Gallus ſoc. JESU ſuam *Tabulam Chronographicam ſtatus eccleſiæ catholicæ*: qua ſcitiſſime per continuam & nunquam interruptam doctrinæ ac perſonarum ſucceſſionem, rerumque præcipuarum toto orbe geſtarum narrationem, hæreſes impugnat, & catholicam veritatem confirmat.

A Chriſto nato anno MDCXV.

ROMAM deferuntur menſe Januario literæ a Gabriële Gangrenſi in Paphlagonia epiſcopo, quibus agnoſcit primatum Romani pontificis. Ineunte vero Octobri eques Nandomius filius naturalis Henrici Magni no-

nomine regis Ludovici Juſti ſolitum pontifici defert obſequium. Exeunte autem eodem menſe excepti ibidem e Japonia legati, miſſi ab Idate in Japonia, rege Voxu, ad agnoſcendum Romanum pontificem, & obſequium ei deferendum.

Ultima Januarii mortuo Claudio Aquaviva ſocietatis JESU, generali præpoſito, ſequente Novembri facta eſt generalis patrum congregatio, cui interfuerunt Mexicani, Peruani, Malabarici, & ex Goana India, & regno Sinenſi: electuſque eſt in demortui locum *Mutius Vitelleſcus* ex nobili familia Romana, omnium digniſſimus jure merito a tantis patribus æſtimatus.

In Gallia poſt ſoluta comitia iterum venitur ad arma, ſecedentibus rurſum principibus. Nihilominus rex iter ingreſſus ad excipiendam ſponſam Annam filiam regis Hiſpaniæ, & deducendam ſororem Eliſabetham ad Philippum principem: Septembri menſe Burdegalam advenit. Eodem die & hora ex condicto dux Lermæus regis Ludovici mandato Burgis in Hiſpania cum Anna, dux Guiſius, Philippi principis nomine, Burdegalæ cum Eliſabetha, publice in eccleſia connubiales cæremonias miniſterio ſacrorum antiſtitum adimplerunt. Inde Guiſius Eliſabetham ad limites regni ducens, conſignavit Hiſpanis: & acceptam ab iis Annam (quam rex ipſe Philippus ejus parens unice ſibi dilectam ad ipſos etiam

regni limites comitatus fuerat) Burdegalam ad regem deduxit.

Moritur ad finem Martii Pariſiis regina *Margarita Valeſia*: in qua *Valeſiorum* ſtirps regia penitus extincta eſt : quæ in Henrico tertio regnare deſierat an. 1589. cum in Philippo Valeſio cœpiſſet anno 1328. Moritur & menſe Auguſti Avenione *Franciſcus* cardinalis *Jojeuſius*, ſacri collegii decanus, & regni Galliæ protector, pluribus ſummi momenti rerum tractationibus pro eccleſia & republica Chriſtiana egregie functus.

Menſe vero Julii in generali conventu Cleri Gallicani Pariſiis habito, omnium unanimo conſenſu concilium oecumenicum Tridentinum recipitur: omneſque ſe illud, quantum in eis eſſet, ſuis functionibus obſervaturos promittunt, & jurant : ſatagente hæc imprimis ingenti fidei ac diſciplinæ zelo, *Franciſco* cardinale *Rupiſocaldo*, natalibus, pietate, doctrina omnique virtutum genere, etiam ſupra dignitatem conſpicuo.

Pax conſtituitur inter regem Hiſpaniæ, qui ducis Mantuani de contentione Montisferrati partes ſuſceperat ; & ducem Sabaudiæ, qui ſpretis vanis illius formidabilis potentiæ terriculamentis, non ſolum ſe ab ejus immenſis exercitibus viriliter defenderat : ſed & multis illatis cladibus demonſtraverat, non verbis ac multitudine bella geri, ſed animi fortitudine & rei militaris peritia.

Le-

Legatio a Turcarum imperatore Achmete ad Matthiam Romanorum imperatorem Viennam advenit menſe Majo, & pacem ad viginti annos inſtaurat: quæ ſequenti anno confirmatur, & typis mandatur.

Dum rex Poloniæ rebus Moſchoviticis & Suecicis detinetur, facta a Chamo Tartarorum Tauricanorum irruptione in Ruſſiam, qua multa hominum & pecorum millia abducta ſunt: Ruſſici duo ſtrenui duces Viſnovecius & Korecius, coactis 15. millibus equitum Daciam invadunt: Tamſam ejus regulum, quod Tartaris ad eam excurſionem incentor extitiſſet, acie profligant, & fugientem occidunt; ac victores regiam ingreſſi Michailonem Daciæ præficiunt ditioni: peractis his omnibus ad finem ejus anni. Quo eodem tempore alia ex parte Coſaci Nogajenſi & Crimenſi Tartarorum provinciis horrendam intulerunt vaſtitatem.

Cum vero & Moſchovia diutino bello a Suecis & Polonis miſere vaſtata fuiſſet, Moſchi ducem ſibi eligunt Michaëlem Fedrovitzium, quamvis jam antea acceptaſſent Vladiſlaum filium Sigiſmundi regis Poloniæ. Agiturque per imperatoris legatos de rebus cum Polonis componendis, ſed irrito conatu. Quare Chodkevicius Polonicarum copiarum ductor, Moſchorum legiones Smolensko ſubmovit, everſis munitionibus ad ejus obſidionem paratis.

A Chriſto nato anno MDCXVI.

COMPONITUR iterum in Gallia diſcordia principum, & rege menſe Majo Lutetiam redeunte cum reginis matre & conjuge, princeps etiam Condæus, ac reliqui omnes confœderati ad eum accedunt. Sed novis rurſum ortis ſuſpicionibus idem Condæus calend. Sept. retinetur in palatio regio, & poſtea mittitur in cuſtodiam in arcem Baſtillæ: e qua ad finem præteriti Junii emiſſus in libertatem fuerat Carolus, comes Averniæ, filius naturalis Caroli IX. quem ob alias conſpiratiouis ſuſpiciones Henricus Magnus ante 12. annos ei incluſerat in perpetuam cuſtodiam damnatum: cujus poſtea egregia virtute ac peritia rex Ludovicus tam rebus bellicis, quam politicis feliciter hactenus uſus eſt. Capto vero Condæo, qui ei antea adſtiterant iterum ſecedunt, & rex in eos bellum decernit.

Uſcochis, populis Croatiæ partis ad Ferdinandum archiducem Auſtriæ pertinentis, latrocinia & terra exercentibus & mari: Veneti, quorum civitatis commercium non parum incommodi inde patiebatur, de his queſti apud Ferdinandum, cum malum non ceſſaret, ejus ditionem manu armata invadunt, varias clades inferunt, ac viciſſim accipiunt a ducibus Ferdinandi animoſe eos excipienti bus.

Bel-

Bellum inter regem Hiſpaniæ & ducem Sabaudiæ iterum recrudeſcit, in Italia, & acrius quam antea geritur, neſcio duce minis Hiſpanicis cedere. Cum tamen miſſus interea a ſummo pontifice Paulo V. Alexander Ludoviſius, (tunc archiepiſcopus Bononienſis, poſtea cardinalis, nunc Papa Gregorius XV.) & a rege Chriſtianiſſimo Ludovico Juſto Philippus Bethunus variis inſignibus legationibus conſpicuus: nihil prudentiæ ac ſolertiæ omitterent, quo res inter ducem & gubernatorem Mediolanenſem amice componerent.

In Tranſilvania diſſidium exoritur inter Bethlemum Gabor & Humanojum, quod Bethlemus Waradinum Turcis tradere vellet in mercedem ſuæ ab iis protectionis; qui Lippam, & multa alia loca Tranſilvaniæ & Hungariæ eorum poteſtati ſubdidit.

Turcæ paſſim terra marique cæduntur: mari Mediterraneo ab Hiſpanis ſeparatim, & Florentinis ac Melitenſibus unitim: palude Meotide ac Vicinis locis a Coſacis: Aſia a Perſis, ubi 40. eorum millia peſte ac ferro occubuerunt.

Ordines Batavici Fliſſingam & alias quasdam arces olim Eliſabethæ reginæ Angliæ ad auxilia ab ea obtinenda traditas, jam ut reſtituantur a Jacobo rege, numerata certa pecunia, impetrant.

Hoc anno deſinit *Jacobi Gardani* Scoti ſoc. JESU inſigne *opus Chronologicum*: quo con-

Digitized by Google

concinna brevitate res toto orbe geſtas ex optimis quibusque omnium gentium auctoribus deſcripſit.

A Chriſto nato anno MDCXVII.

IN Gallia rex, principes ac proceres confœderatos, qui ab eo ſeceſſerant, proſcribit, & armis perſequitur. Sed cum hinc comes Arverniæ cum parte copiarum regiarum, poſt quædam eorum loca capta, Sueſſiones obſidione cingeret; inde dux Guiſius cum aliis item regiis copiis, multis munitis locis vi occupatis, impigre ad alia pergeret: interim rex frequentibus multorum in Concinum Florentinum Mareſcallum Franciæ (cujus ſummam potentiam confœderatis prætextui fuiſſe diſſidiorum diximus) criminationibus ſuaſus juſſit illum in regia detineri, cum de more illuc accederet: qui tamen non captus, ſed quod dum capiendus eſſet reſiſtere velle videretur, occiſus eſt in ipſo regiæ aditu a ſatellitibus regiis 24. Aprilis. Cujus necem, etſi non juſſam, cum tamen rex approbaſſet: reginamque matrem (cujus favore potentia Concini ſubſiſtere dicebatur, quod Concini uxor eſſet collectanea reginæ, ac proinde ipſi cariſſima) tantiſper dum omnia pacarentur Bleſas ſecedere rogaſſet: continuo principes confœderati ad ipſum accurrunt, veniam ſumptorum abſque regia licentia armorum deprecantes. Corpus Concini poſt ſepulturam a vili

a vili plebecula exhumatum, fœde laceratum ac combuſtum eſt: conjux diverſorum & ipſa criminum accuſata, ſenatus decreto capite plexa; corpus igne crematum. Sicque univerſum regnum tranquillitatem recepit: detento tamen adhuc principe Condæo in cuſtodia ad ſaltum Vicennatum.

Poſt quæ rex ſeriam regni adminiſtrationem geſturus, inter alia præclara quæ hoc eodem anno dixit, fecit, & conſtituit, & 25. Junii in ſanctiori conſilio decrevit: & menſe Sept. edicto publico ſanxit, ut omnibus & ſingulis locis provinciæ Beamenſis, hæreſis contagione admodum infectæ, cultus religionis catholicæ libere exerceretur, & bona eccleſiaſticis, ante quinquaginta ferme annos erepta, omnino reſtitueretur. Menſe Auguſto cardinali Rupifocaldo, duci Nivernenſi, aliiſque inſignibus pietate & authoritate viris curam commiſit ſubventionis terræ ſanctæ: ad quam toto regno pecunias colligi juſſit in reſtaurationem & ornamentum ſacrorum locorum. Ac denique Decembri Rotomagi magnum conventum habuit præcipuorum ex tribus regni ordinibus virorum, ad conſultandum de optima regni adminiſtratione.

In Italia dum bellum protrahitur inter Hiſpanos & ducem Sabaudiæ, gubernator Mediolanenſis 25. Julii Vercellas deditione capit urbem ditionis ducis: poſt arctam duorum menſium obſidionem, & magnam Hiſ-

panorum ſtragem, dux auctus copiis Gallicis, aliquot oppida in ditione Mediolanenſi expugnat, ac diripit: variis locis hoſtes magno numero profligat, cæditque.

Venetis quoque & archiducalibus mutuis ſeſe cladibus terra marique, ac præcipue apud Gradiſciam in Styria, (quam Veneti obſidebant, ſed fere magis ipſi obſeſſi) multis damnis & incommodis afficiunt. Cum & alia parte dux Oſſunæ prorex Neapolitanus in mari Hadriatico claſſem inſtruens, ingentes iisdem Venetis turbas concitarit: damna intulerit, acceperitque.

Interea vero Ferdinandus archidux adoptatus ab imperatore Matthia in filium, & ſuorum ſtatuum ſucceſſorem, de conſenſu Maximiliani & Alberti fratrum imperatoris, qui liberis carebant; (erat autem Ferdinandus ipſorum patruelis: videlicet filius natu maximus Caroli archiducis, fratris Maximiliani II. imp. cujus illi erant filii:) hoc anno in comitiis Boëmicis, præſentibus iisdem Matthia imp. & Maximiliano ejus germano, & rem promoventibus, eligitur rex ſucceſſor Boëmiæ: ea tamen lege, ut adminiſtrationi quamdiu Matthias imperator & rex viveret, non ſe immiſceret, niſi de conſenſu imperatoris & ordinum regni: & coronatur 29. Junii die feſto SS. Petri & Pauli apoſtolorum. Poſt quæ iidem Matthias, Maximilianus, & Ferdinandus, viſitaturi Joannem Georgium electo-

electorem Saxoniæ, Dreſdam accedentes, honorificentiſſime ab eo excepti ſunt.

Reges Daniæ & Sueciæ in regnorum limitibus convenientes, fœdus defenſivum ineunt adverſus regem Poloniæ legitimum Sueciæ dominum; hæretici in catholicum. Idemque poſtea Suecus etiam cum electo adverſus filium regis Poloniæ ſchiſmatico Moſchoviæ duce, pacem componit. Denique Sueci Livoniam invadentes, poſt aliquot loca occupata a Polonis cæduntur.

Turcæ circa Agriam excurſiones facientes,. ab Heiduccis profligantur. Alia vero parte continuis deprædationibus Coſaccorum irritati, aſſumptis Tartaris in Poloniam irruentes, magnas prædas agunt. Mari Mediterraneo 19. naves, quæ tributum ex Ægypto Conſtantinopolim vehebant, tempeſtate ſubmerſas amittunt.

Menſis vero Novembris die 15. moritur Achmetes eorumdem Turcarum imperator, poſtquam regnaſſet an. 14. minus 36. diebus. Cujus filius Oſmanes, quod nondum attigiſſet annum ætatis 12. & Magnus Vizir abeſſet in expeditione Perſica: *Muſtapha* Achmetis fratri, qui eatenus recluſus quadam cella vixerat orationibus vacans, imperii adminiſtratio juſſu morientis Achmetis delata eſt. Sed crudeliter in quoſcumque agens, nec alioqui ingenio tantæ ducendæ moli potens, iterum poſt duos circiter menſes qua ſponte, qua coacte priſtinum

cellæ ſuæ incolatum repetiit: & *Oſmanes* ſequenti Januario in thronum evectus eſt.

Barcione & reliqua Catalaunia menſe Sept. immenſa accedit inundatio ex continua atque violentiſſima multorum dierum pluvia: qua multa hominum millia perierunt, aliquot oppida, ac plurimi pagi abſorpti ſunt. Incendio etiam totum pene Tangermundum veteris Marchiæ oppidum conſumptum eſt: & Iſenacum in Thuringia magna parte deletum menſe Auguſto.

Elector Saxoniæ, aliique Lutherani in Germania, vanum jubilæum celebrant menſe Novembri, quod centeſimus hic eſſet annus a Lutheri apoſtaſia: cuſaque numiſmata aurea & argentea, cum inſcriptione *Sæculum Lutheranum* 1617. Cum antea menſe Junio Paulus V. pontifex ſacrum jubilæum per univerſum Chriſtianum orbem promulgaſſet, ad implorandam divinam miſericordiam pro præſentibus eccleſiæ neceſſitatibus.

A Chriſto nato anno MDCXVIII.

AD principium hujus anni pax confirmatur inter Ferdinandum regem Boëmiæ & rempublicam Venetam. Et poſtquam Petrus Toletanus gubernator Mediolanenſis diſtulit quantumque potuit reſtitutionem Vercellarum duci Sabaudiæ: de-

Digitized by Google

demum tamen urgente apud regem Hiſpaniæ rege Francorum, & minas intentante ni ſtaretur promiſſis, quorum ipſe ſe vadem ac fidejuſſorem conſtituerat: menſe Junio reddita eſt civitas duci: & cæteris omnibus utrimque reſtitutis, tranquillitatem Italia recepit.

Idem Ferdinandus, rex etiam Hungariæ, ſollicitante Matthia imperatore, coronatur ineunte Julio in comitiis Poſonienſibus, iiſdem conditionibus, quibus fuerat antea rex Boëmiæ declaratus.

Venetiis menſe Majo, ex quadam ſuſpicione conjurationis in urbem a duce Oſſunæ prorege Neapolitano, qui rempublicam hactenus non parum ſuis excurſionibus maritimis turbaverat: multi tam Hiſpani, quam etiam Galli ſupplicio affecti ſunt.

Eodem menſe Majo Pragæ in Boëmia comitiis habitis a ſtatibus hæreticis: prætextu conſervationis ſuæ religionis, armis invaſi conſiliarii & magiſtratus imperatoris, per feneſtras arcis altas 40. cubitis præcipites dantur: qui tamen magno miraculo incolumes permanſerunt: hæc maxime operante comite Turrenſi, qui cives Pragenſes, directoribus regni mox inſtitutis juramento obſtrinxit: Patres ſoc. JESU urbe ejecit: vicinas provincias Moraviæ, Sileſiæ, Luſatiæ: ad eandem defectionem ſolicitavit, & exercitum colligere cœpit. Quibus auditis imperator, poſt-

Digitized by Google

poſtquam literis ac monitionibus nihil apud rebelles profecit, exercitum in Boëmiam immiſit: & varia inita ſunt prælia, capta utrimque oppida, prædæ actæ; Comitibus Bucquojo & Dampiero impigre rem pro imperatore agentibus, Mansfeldio notho & Turrenſi pro ſtatibus, longe quidem numero militum undique ad eos advenientium ſuperioribus, ſed tamen plerumque pugna inferioribus.

Diſſidia religionis, quo ad articulum de prædeſtinatione, apud ordines Batavicos ab aliquot annis inchoata, (*vid. an.* 1609. & 1610,) adeo ſubinde aucta ſunt, ut etiam in factiones politicas, & diviſiones civitatum atque provinciarum, & delectus militum proceſſerint. Unde Mauritius (jam princeps Aurantius morte Philippi fratris, qui deceſſit menſe Februario hujus anni) in gratiam regis Angliæ, & ordinum Generalium nomine, pro antiquiori ſatagens opinione, ne & forte ab Arminianis dominatione excuteretur: Trajecto una ex præcipuis civitatibus Arminianis arte & armis occupata, alias continet promiſſione nationalis ſynodi, quam rex Angliæ in cauſa illius controverſiæ celebrandam ſuaſerat. At paulo poſt idem Mauritius præcipuos earumdem civitatum Hagam vocatos; prætextu mutationis religionis ac reipublicæ ab iis intentatæ, in carcerem conjicit: atque inter eos Joannem

Bar-

Barneveldium Hollandiæ advocatum jam ætate provectum, cujus prudentia & conſilio ordines pleraque ſua geſſerant: (cui a multo tempore infenſus Mauritius fuiſſe dicebatur, quod non in omnibus ipſi aſſentiretur:) deinde vero manu armata Hollandiam & Weſtfriſiam provincias Arminianas percurrens, Magiſtratus ubique mutavit, præſidia conſtituit, præcipuos Arminianos prædicantes expulit.

In Rhætia quoque (ſive apud Griſones) turbæ excitantur: dum quidam ſpecie avertendæ nonnullorum tyrannidis, qui ſtatum democraticum abrogatum vellent in favorem Hiſpanorum, quibuſcum conventio quædam tranſacta fuerat anno ſuperiori. Curiæ, in communem utilitatem Mediolanenſium & Griſonum, quam iſti proditionis nomine appellabant: majorem ipſi in populum ſuſpicacem autoritatem uſurpant: armatoque populo in patriæ perniciem ac religionis catholicæ: multos ſupplicio plectunt, & inter alios archipresbyterum Sundrenſem crudeliſſima tortura necant, atque epiſcopum Curienſem perpetuo exilio damnant: cum tamen conventibus aliquot habitis conteſtati fuerint, nullam ſe vim religioni illatam cupere.

In eorundem Griſonum montana regione 4 Sept. terræ motu facto, mons quidam imminens oppido Pluravio ſub crepuſculum veſpertinum oppidum momento obruit cum omni-

omnibus incolis, tanta clade, ut ne veſtigium ullum conſpiciendum reliquerit.

Ingenti initio prælio inter Turcas & Perſas prope urbem Ardevillenſem, Turcarum ad 60. millia, Perſarum novem perierunt: & tamen quamvis videretur Perſa viciſſe, obtulit nihilominus pacem Turcæ, qui eam libenter acceptavit.

In Gallia Palatium ſenatus Pariſienſis 7. Maji fortuito incendio fere conſumptum eſt, menſe Aprili rex patres ſocietat. JESU, ſemotis omnibus, quibuſcumque & quorumcumque oppoſitionibus, pleniſſime reſtitutos ſancit ad lectiones publicas ibidem Pariſiis faciendas. Ac poſtea a ſummo pontifice impetrat, ut feſtum S. Ludovici regis celebretur de præcepto per univerſam Galliam 25. Auguſti.

Menſe Novembri *Mauritius* princeps cardinalis Sabaudiæ, miſſus a patre duce in Gallia tum ad gratias regi agendas de rerum ſuarum cura adeo feliciter ab eo ſuſcepta, tum ad tractationem matrimonii Chriſtinæ ſororis regis cum principe Victore Amedæo filio ducis natu maximo: honorificentiſſime Pariſiis ſuſceptus eſt, ac ſummæ prudentiæ & pietatis laude legatione ſua ex optatis functus.

Quo eodem tempore advenit pariter Lutetiam legatus ab Oſmane novo Turcarum imperatore, ad confirmationem amicitiæ, & excuſationem injuriæ legato regio Conſtantino-

tinopoli ſub iniqua Muſtaphæ adminiſtratione illatæ; cui abunde Oſmanes ſatisfecit.

Denique menſe Decembri eodem pervenit comes Furſtemburgius, legatus ab imperatore Ferdinando ad petenda auxilia adverſus Boëmos, Palatinum, & alios regnorum ſuorum uſurpatores.

Obiit Joannes Bembus dux Venetiarum: & quia in ejus locum electus fuit Nicolaus Donatus jam ferme nonagenarius, vix menſem ſuperfuit. Subrogatus eſt menſe Majo; qui tunc in exercitu abſens erat, *Antonius Priolus*, unus ex procuratoribus S. Marci: qui adhuc rempublicam adminiſtrat.

Obiit item Maximilianus archidux Auſtriæ ineunte Novembri; cum Julio cardinalem Cleſelium, qui hactenus cuncta domus Auſtriacæ negotia ſumma induſtria adminiſtraverat, improviſo ob quaſdam ſuſpiciones Viennæ captum ad Tirolenſem regionem abduci curaſſet, re pontifici ſubito ſignificata.

Itemque 5. Septembris ex hac vita deceſſit Lutetiæ *Jacobus David* cardinalis *Perronius*, Gallicanæ, quinimmo & Romanæ, atque adeo totius catholicæ eccleſiæ decus ingens & ornamentum, hæreticorum malleus, doctus & eloquens ad miraculum: quem ſi amplius laudare voluero, fucos faciam, cum major ſit omni laude.

Menſe Novembri apparuit cometes prolixa

lixa admodum cauda formidabilis: de quo multi ſcripſerunt. Quid autem portenderit, tempora demonſtrarunt, demonſtrabuntque: cum non niſi ex eventibus de his judicetur.

A Chriſto nato anno MDCXIX.

BELLUM Boëmicum protrahitur vario Marte; aliquibus nonnumquam interpoſitis induciis, & colloquiis de pace: quæ tamen fruſtra ſunt, cum non jam ſtatus de religione ſua aſſerenda, ſed de familia Auſtriaca omnino expellenda agerent, ac de catholica religione opprimenda. Quare & imperator Erneſtum comitem Mansfeldium, ob Pilſnam Boëmiæ ab eo occupatam, aliaque in imperium commiſſa, proſcribit edicto publico 19. Februarii.

Sequentis vero Martii die 20. idem Matthias imperator obiit, anno ætatis 62. expleto, imperii 6. menſe 9. Poſt cujus obitum Ferdinandus ejus patruelis, electus jam antea rex Hungariæ & Boëmiæ, earum ſicuti & reliquarum provinciarum hæreditariarum poſſeſſionem, Alberto archiduce Matthiæ fratre concedente, adipiſcitur: (*vid ſup. an.* 1617.) ac paternis monitionibus rebelles ad mentem revocare ſatagit. Sed jam hæreticis Auſtriacis, Hungaricis, Moravicis, Sileſiis, atque Luſatiis firmiori fœdere cum Boëmis qua vi, qua ſponte unitis: creſcit ubi-

ubique rebellio: & Turrenſis ac Mansfeldius circumquaque cum magnis copiis excurrentes, omnia cædibus, rapinis, incendiis vaſtant: Catholicos, ac præcipue eccleſiaſticos, maximeque religioſos ſoc. JESU calumniis ac criminationibus onuſtos undique pellunt; & cardinalem Dietrichſteinium Olmucenſem epiſcopum miſere exagitant, ſpoliant, & cuſtodia detinent. Poſt quæ menſibus Aprili & Majo peracta, Turrenſis ineunte Junio Viennam ſpe motuum ab hæreticis ſuſcitandorum exercitum ducit: ſed tam a Ferdinando repulſus, quam a ſtatibus (poſt ingentem cladem Mansfeldii, quam interim a Bucquojo & Dampiero ad Nadlitiam Boëmiæ acerrimo initio prælio accepit) celeriter revocatus, relicta Vienna in Boëmiam feſtinat; ubi Bacquojus poſt victoriam multa oppida ſtatibus eripuit: & tam ipſe, quam Campierus diviſis copiis multa damna rebellibus intulerunt: haud tamen aliquando inulte. Et hæc ita proceſſerunt uſque ad finem Auguſti.

Cum interea convenientibus electoribus Francofurtum ad novum imperatorem eligendum, tribus eccleſiaſticis, Moguntino, Treverenſi; Colonienſi, cum legatis trium ſæcularium, Saxonici, Palatini, Brandeburgenſis, ac Ferdinando rege Boëmiæ: 28. Auguſti electus eſt in imperatorem idem *Ferdinandus* eo nomine II. & 9. Septemb. unctus ac coronatus.

Alia

Alia vero parte eodem tempore ſtatus Boëmiæ, præſentibus Moraviæ, Sileſiæ, & Luſatiæ provinciarum unitarum legatis, decernunt eumdem Ferdinandum regno Boëmiæ ac provinciarum unitarum omnino abdicandum, & nunquam admittendum: regnumque, jam antea electori Saxonico, & duci Bavariæ oblatum, ſed ad iis recuſatum, deferunt Friderico electori Palatino, miſſis legatis, qui eum in Boëmiam acceſſerent.

Quo eodem tempore Gabriel Bethlemius Tranſilvaniæ princeps, (dictus vulgo patrio idiomate Bethleem Gabor) Turcæ cliens ac vaſallus, communicatis per litteras & nuntios cum Boëmis conſiliis, Hungariæ dominationi inhians, cum ingenti exercitu eam ingreditur, & Caſſoviam, Filecum, Poſonium, aliaſque plurimas civitates vi aut deditione recipit: catholicos, ac præcipue eccleſiaſticos diriſſime tractat; & principis Hungariæ titulum accipit, habens in poteſtate coronam Hungaricam, quæ Poſonii religioſiſſime aſſervari conſuevit.

Decimo quarto vero Novembris Palatinus coronatus eſt Pragæ, & triduo poſt Eliſabetha ejus conjux, filia regis Angliæ: quam ambitione tituli reginæ maxime impuliſſe tradunt Palatinum, valde de hac electione anxium, ad eam acceptandam. Ac paulo poſt habitis conventibus principum proteſtantium Norimbergæ, & catholicorum Wirsbur-

burgi : utrobique actum eſt de modis res ſuas provehendi, & religionem, quam profitebantur, conſervandi.

Dordraci in Belgio menſe Januario magnus conventus habetur miniſtrorum ex Belgio, Germania, Anglia, aliisque locis, contra Arminianos, præſente etiam principe Mauritio, & aliis proceribus : quo ad principium licet Maji continuato, nulla tamen certa facta eſt controverſiæ de prædeſtinatione definitio : miniſtris inter ſe diviſis, & Arminianis oppoſitiones ſuas formantibus. Illud ſane inde ſecutum, quod Barneveldius tum damnatus ſit, ut autor ſeditionum Arminianorum, & 13. Maji capite truncatus Hagæ ætatis ann. 73. quem ut martyrem Arminiani colere cæperunt.

In Gallia, menſe Februario celebratæ ſunt nuptiæ Pariſiis Chriſtinæ ſororis regis cum Victore Amedeo filio natu maximo ducis Sabaudiæ. Eodem menſe Toloſæ Italus quidam nomine Luciolus deprehenſus atheiſmum docere, præciſa lingua vivus combuſtus eſt.

Eodem item Februario regina mater regis pertæſa diutinæ commorationis Bleſenſis : (quam ipſa honoratum carcerem interpretabatur) ope ducis Eſpernonii, inſcio rege inde deducitur Engoliſmam. Iratus rex in Eſpernonium, exercitum colligit : ſed multis interea ultro citroque miſſis nuntiis & litteris tandem Sept. menſe con-

cor-

Digitized by Google

cordia renovatur, & rex Turonis matrem viſitat: indeque ipſa Andegavium petit, ipſi a rege conceſſam. Rex Carnutum concedit, ad reddendas Deo ac Beatiſſimæ Virgini (cujus ibi antiquiſſima Imago, & templum auguſtiſſimum frequentiſſimo populorum concurſu viſitatur) gratias de fœlici rerum ſucceſſu: ac deinde Condæum principem ex diuturna cuſtodia ſaltus Vicennarum priſtinæ libertati reſtituit: & magna omnium lætitia ad ſe venientem excepit apud Cantiliacum 20. Octobris.

In Hiſpania rex Philippus Philippum filium in Luſitaniam deduxit una cum Eliſabetha Franciæ ejus ſponſa: atque ibi in eorum verba jurari fecit a Luſitanis menſe Julio.

Novus equeſtris *ordo de ſacra Milita Chriſtiana*, Sub protectione beatiſſimæ virginis, S. Michaëlis, & Franciſci, inſtituitur, menſe Martio Viennæ in Auſtriâ adverſus infideles: præcipuò autore Carolo Gonzaga duce Nivernenſi: cui multi principes ac proceres Germani, Itali, Galli, Poloni, nomen dederunt: fuitque mox a Romano pontifice Paulo V. confirmatus.

A Chriſto nato anno MDCXX.

MENSE Januario initur nova confœderatio inter Palatinum, Gaborem, Boëmos, Hungaros, Tranſilvanos, Auſtria-

ſtiacos, cæteraſque provincias rebelles: ſolicitato etiam in conſortium Turcarum imperatore, Februario autem imperator Ferdinandus edicto publico electionem & coronationem Palatini irritam oſtendit, & declarat: atque Aprili aliis publicis litteris tum monet illum ab ea deſiſtere, tum omnes ei adhærentes ab eo recedere. Electores quoque, aliique principes imperii tam catholici, quam etiam e proteſtantibus, qui ab imperatore ſtabant, conventu habito Mulhuſii in Turingia, eumdem Palatinum ceteroſque ſuis monitionibus conantur ad pœnitentiam reducere; & quod fruſtra omnia fierent, fœdus & ipſi ineunt adverſus eorum perfidiam, Boëmi vero eodem Aprili filium Palatini ſexennem declarant regem ſucceſſorem patris. Nec interea ceſſabatur ab armis: ſed copiis utrimque & undique creſcentibus, variæ fiebant excurſiones, deprædationes, pugnæ, cœdes, & occupationes locorum: miſſis in auxilium imperatoris a regibus Hiſpaniæ & Poloniæ, militum, a pontifice Paulo pecuniarum ſubſidiis.

Rex vero Chriſtianiſſimus, poſt acceptam legationem, quam diximus, ab imperatore, ſatius judicans de conciliatione agere, quam diſſidia auxiliaribus copiis adaugere, celebrem miſit in Germaniam, menſe Majo, legationem ducis Engolismenſis, cum Bethunio, aliis multis graviſſimis legationibus proſpere geſtis conſpicuo,

 & Au-

& Aubeſpino e præcipuis ſanctioris concilii miniſtris: qui in nomine ſuo, quantum poſſent, tum obſtarent, ne reliqui principes & ſtatus imperii (quod timebatur) arma in ſe mutuo converterent in evidentem perniciem univerſæ Germaniæ, tum inſiſterent, ut diſſidentes in concordiam reducerentur. Qui primo in conventu Ulmenſi principum & civitatum proteſtantium correſpondentium (ſic enim vocabantur, qui Boëmis favebant) celebrato menſe Junio. Id præſtiterunt, ut 3. Julii inter Maximilianum Bavariæ ducem, ducemque electum copiarum catholicarum, & Joachimum Erneſtum Marchionem Anſpachii, ducem copiarum proteſtantium, qui inſtructiſſimos exercitus in conſpectu habebant, conveniretur, ne qui eorum alios principes aut ſtatus aggrederentur cujusvis religionis, quam in Boëmia ac provinciis unitis uti bellum eatenus viguiſſet. Deinde Viennam ad imperatorem accedentes, honorificentiſſime ab eo excepti ſunt 20. Julii. Deinde etiam Gaborem convenerunt, ſed irrito pene conatu.

Poſt prædicta vero Ulmæ peractæ, Bavarus in Auſtriam cum exercitu procedens, ſtatus ejus provinciæ proteſtantes coegit renuntiare fœderi Boëmorum, & ad obedientiam imperatoris redire. Eodemque ferme tempore elector Saxonicus, cui imperator executionem proſcriptionis Boëmiæ commiſit, Luſatiæ provinciam occupat. Et

Digitized by Google

Et Spinola, cum exercitu collecto ex Belgis & Italis, juſſu regis Hiſpaniæ, in Palatinatum inferiorem ingreſſus, multas urbes capit. At in Hungaria Gabor, in quodam ſuorum conventu (abſentibus tamen, præter eccleſiaſticos omnes, præcipuis regni proceribus: & nonnullis etiam civitatibus, quarum aderant legati, aperte contradicentibus:) rex Hungariæ proclamatus, Auſtriam incurſat & auxilia Palatino mittit. Et Dampierus, dum Poſonium tentat, occiditur. Quando Bavarus copias ex Auſtria in Boëmiam ducens, junctus Bucquojo ductori exercitus imperatoris: ambo Pragam verſus procedentes, adverſante ſemper a latere Palatino: demum 8. die Novemb. in celebritate octavæ omnium ſanctorum, quæ & tum erat dominica 22. poſt pentecoſten, qua recitatur in officio divino evangelium *Reddite Cæſari, quæ ſunt Cæſaris:* iidem catholici duces (hortante maxime P. Dominico Hiſpano ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum, & certam victoriam divinitus promittente: viro inſigni pietate, & miraculorum fama conſpicuo) memorabili prælio Palatinum fuderunt prope ipſam Pragam, eodem ipſi loco, quo ſtatus Boëmici anno præterito, accerſito ad regnum eidem Palatino obviarant. Fugiens Palatinus Pragam, accepta uxore cum liberis in Sileſiam conceſſit. Duces catholici Pragam poſtridie triumphantes ingreſſi ſunt, &

univerſa ferme Boëmia e veſtigio ab obſequium imperatoris rediit. Captique multi ſunt ex præcipuis motuum illorum autoribus: qui poſtea juſſu imperatoris variis ſuppliciis affecti ſunt. Et hæc quidem ibi.

Interea in Walachia & Moldavia certatur à Turcis & Tartaris Præcopenſibus adverſus Gratianum Wajvodam & Polonos, cum accuſatus apud Turcam Gratianus de conſpiratione cum Polonis, necato Campagio, quem Oſmanes Turcarum imperator ad ipſum occidendum miſerat, aperte deficiens a Turca, Polonos in auxilium vocaſſet. Bino itaque inito prælio, priori Turcæ inferiores, poſteriori ſuperiores fuere: quo Gratianus extinctus eſt cum ducibus Polonis, & maxima nobilium multitudine. His vero excitatus Oſmanes, cum jam ei pax eſſet cum Perſa, ejecto cum ignominia legato Polono ex aula ſua, bellum Polonis denuntiat; qui ſe ad defenſionem ingentibus animis & viribus parant.

Dum vero rex Poloniæ Sigiſmundis ad hæc Varſoviæ comitia celebrat 15. Novembr. in ipſo ingreſſu eccleſiæ, a quodam nobili Polono ſecuri bis caput & humerum percuſſus, ſummum incurrit vitæ periculum. Cura tamen eodem ipſo loco vulneribus adhibita, rex egregio ſummæ pietatis exemplo noluit domum regredi, quin prius ad quod venerat ſacrum audiſſet. Percuſſor nihil unquam a rege læſus, deteſtabili tamen

ma-

malitia hoc ſolum dolens, quod eum non occidiſſet, debitas luit ſceleris pœnas.

Hoc eodem anno in Valle Telina, ſita in confinibus Italiæ & Germaniæ, porrectaque in longum a lacu Comenſi ad comitatum Tirolenſem, unita Rhætis ſive Griſonibus: Catholici conſiliis ſecreto inter ſe initis, oppreſſuras, quas patiebantur ab hæreticis dominantibus; menſe Julio omnes Calviniſtas tam incolas, quam exteros occidunt: & favore ducis Feriæ Gubernatoris Mediolani univerſam Vallem occupant: pulſis etiam poſtea Griſonibus, qui confeſtim accurrentes multis militum millibus eam recuperare conati ſunt. Inde vero dux Feriæ aliquot præcipuis locis propugnacula ædificat, ſive ad ſecuritatem catholicorum, ſive eo prætextu ad Vallis occupationem. Quod tam ipſi Griſones, eorumque confœderati proteſtantes, ægerrime ferentes, quam etiam e catholicis Veneti, quod ſic videretur in ſervitutem Italia redigi, clauſo Helvetiis & Germanis oſtio: tum alios ad vindicandam e manibus Hiſpanorum Vallem Telinam ſolicitare cœperunt: tum maxime regem Francorum Ludovicum, qui propterea miſſa ad regem Hiſpaniæ legatione, promiſſionem accepit reſtitutionis, modo catholicis Vallis cautum eſſet. Eaque de re multa inita ſunt conſilia a legatis utriuſque regis cum Helvetiis & Rhætis: eademque variis artibus ac difficultatibus interturbata.

Gallia quoque ingentibus rurſum motibus agitatur menſe Junio & ſequentibus: cum Luinei apud regem, autoritatis occaſione, ſive prætextu, aliiſque privatis inter principes invidiis ac diſſidiis, quamplurimi principes ac proceres a rege ſeceſſerunt ad reginam ejus matrem, ſpecie eam tuendi adverſus inſidias malevolorum. Sed præveniens rex mira prudentia, celeritate, ac fortitudine, & fideli Condæi principis conſilio atque obſequio, eorum conatus, antequam omnes copias in unum collectas haberent; capta Cadomo urbe Northmanniæ munitiſſima poſt aliquot dierum obſidionem, pleraſque alias ad ſpontaneam deditionem redegit: & ad Pontem Cæſaris prope Andegavos fuſis reginæ copiis, adeo in arctum principes conſtrinxit, ut coacti fuerint veniam petere; & 13. Auguſti accedentem ad ſe Briſſacum reginam amabiliſſime excepit, & quodcunque voluit humaniſſime conceſſit. Inde confeſtim rex in Aquitaniam pergens: cum nullis umquam hortationibus atque juſſionibus, obſtinatiſſima Miniſtrorum ac Magiſtratuum Bearnenſium corda flectere potuiſſet ad exequendum jam anno 1617. promulgatum edictum de reſtitutione bonorum eccleſiaſticorum: illuc ipſemet cum modicis copiis pergens menſe Octobri, Venit, Vidit, Vicit: quippe attonitis hæreticis ad incogitatum ejus adventum, quem omnimodis artibus impedire conati fuerant: intra ſolos

los quinque dies rebus ita proſpexit, ut præſidia ubique mutarit, ac præfecturas armorum, quibus duces hæretici catholicos dura ſervitute premebant, extinxerit: templa catholicis, bona eccleſiaſticis, eccleſiaſticos priſtinis honoribus reſtituerit: provinciam antea liberi dominii jure gaudentem Coronæ Franciæ adnexuerit, & ſenatum novis conſiliariis catholicis auctum in Parlamentum erexerit. Hiſque tot ac tantis pari fortitudine ac felicitate geſtis, ad reginas, matrem & conjugem, Luteriam rediens, eo pervenit 7. Novembris quatuor omnino menſibus, poſtquam inde ad componendos principum motus exiſſet 7. Julii miro ubique applauſu ab omnibus exceptus: præterquam a factioſis hæreticis, qui reductione Bearnii vehementiſſime afflicti modos interim meditantur, quibus incruentem hanc cladem everſione regni compenſent: magna tamen illorum parte, in officio ſe & obſequio regis moderate continente. Cæteri vero, poſt multos privatos ac provinciales variis locis peractos conventus, nationalem ex omnibus Galliarum provinciis Rupellæ agentes: nec privatis regis monitionibus, nec publicis edictis ac proſcriptionibus, ad illum diſſolvendum induci unquam paſſi ſunt.

Turcarum claſſis menſe Auguſti mari Adriatico excurſionem faciens in Apulijam, Manfredoniam urbem celebrem capit, diripit, & multos utriusque ſexus cap-

tivos abducit, magna Chriſtianorum principum ſive ducum iis oris infamia.

FERDINANDUS.

A Chriſto nato anno MDCXXI.

FERDINANDUS imperator 22. Januarii Palatinum ac principes imperii ei adhærentes, quod & cladibus licet attriti, & frequentibus monitionibus ſolicitati, nihilominus in rebellione obſtinati perſeverarent, publicis edictis proſcribit: eum jam ad finem anni ſuperioris in Betlemum Gabor, ob invaſionem Hungariæ, traditionem aliquot ejus propugnaculorum in manus Turcarum, & tituli regii uſurpationem, aliud diploma promulgaſſet, quo ejus qualemcunque in regem electionem irritam declaraverat.

Poſt quæ, Moravia per Bucquojum, Sileſia per Saxonicum ad obedientiam imperatoris reducuntur, & Hiſpani rurſum multa loca in Palatinatu inferiori occupant. Palatinus profugus, poſt longos circuitus, tandem pervenit cum uxore in Hollandiam, ubi a ſtatibus & principe Aurantio benigne & honorifice excipitur. Principes ac civitates correſpondentes unionis proteſtantium in Germania diſſoluto fœdere imperatoris reconciliantur: interventione potiſſimum Joannis Suiccardi archiepiſcopi electoris Mogun-

guntini, qui ab ipſo horum motuum Germanicorum ortu, egregiam in omnibus navavit operam religioni & imperatori.

Cum interea Boëmiam nothus Mansfeldius rurſum turbare tentans, a Barone Tillio ductore copiarum ducis Bavariæ, & locis privatur, quæ adhuc ibi retineret: & ad finem Septembris quodam loco ſuperioris Palatinatus ita recluditur, ut quo liber evadet, promittere certis conditionibus coactus ſit imperatori obſequium, quod tamen inde elapſus perfide detrectat: & cuncta circumquaque latronis potius quam ducis perſonam gerens diripit, undique profugus, & nullibi certam ſedem figens, aut duces imperatoris vel Bavari ſuſtinens.

Gabor item in Hungaria aliquid movet, ſed parum promovet: & dum Turcarum & Tartarorum petita opperitur auxilia, abſtinet interea a coronatione; ac coronam regiam Poſonio in tutiorem locum ſecum transfert: quæ tantæ eſt apud Hungaros æſtimationis, ut qui eum poſſideat uti rex habeatur. Multis nihilominus proceribus & civitatibus ad adventum Bucquoji cum exercitu imperatoris, a Gabore recedentibus: Bucquojus inſuper Poſonium capit, ac multa alia loca: ſed dum Neuvenſolum obſidet, in quodam cum hoſtibus conflictu deſertus a ſuis necatur 20. Julii, magno rerum imperatoris damno ingenti Gaboris

gaudio, qui jam propemodum eo ſtatuerat, ut tota Hungaria expelleretur: ſed poſt Bucquoji necem, aliquot amiſſa loca recipit: a Poſonii tamen obſidione magna clade repellitur. Ac denique conventu Niclesburgi habito, tandem exeunte anno concordia aliqua initur inter imperatorem & Gaborem, qua Gabor coronam regiam reſtituere debeat, & imperatoris nomine urbes quas poſſideat regere.

Poloni rurſum menſe Januario a Turcis cladem accipiunt in Moldavia. Sed Martio adveniens Ladiſlaus princeps cum 50. millibus, atroci prælio eos vincit. Unde Oſmanes mirum in modum exacerbatus, juvenili ardore, contra ſuorum omnium ſententiam, Conſtantinopoli exiens Poloniam (ut jactabat) deglutiturus: cum numeroſiſſimo, & inſtructiſſimo exercitu 300. fere millium militum, præter immenſam Tartarorum multitudinem, in Moldaviam venit; ubi Ladiſlaus limites regni cum 60. millibus tam Polonorum quam Germanorum tutabatur, interim dum pater Sigiſmundus reliquum exercitum colligeret, qui futurus exiſtimabatur amplius 200. millium equitum. Caſtris in conſpectu poſitis, dum Oſmanes frequentiſſimis inſultibus Polonos aggreditur ſimulque impedire conatur, ne 60. millia Coſaccorum jungerentur Ladislao: utrimque magnis cladibus repulſus eſt: ut deſperans ulterius progredi, pacem obtu-

tulerit æquis conditionibus : quæ magno gaudio, velut devinitus miſſa, accepta eſt a Polonis, cum rebus omnibus conſumptis vix jam haberent, quo vel unum diem ſuſtinerent. Cæſariis certaminibus ad duodecim millia Polonorum & Germanorum : multi alii morbis conſumpti : e Turcis ad centum circiter millia cæſa, totidem aliis caſibus extincta. Quæ toto menſe Septembri & parte Octobris contigerunt.

Expirante hoc eodem anno, menſe Aprili induciarum Belgicarum conſtituto termino annorum duodecim : invitatis fruſtra ab archiducibus, provinciarum unitarum ſtatibus ad agnitionem legitimi illorum dominii, rurſum venitur ad arma, & colliguntur utrimque exercitus, ſed nullo operæ pretio : niſi quod Spinola urbem Juliacum obſidet menſe Septembri : quam demum deditione accipit ad principium ſequentis Februarii, nequicquam Aurantio principe ei ſuccurrere conato.

In Gallia rex Ludovicus, rebellium hæreticorum multis locis turbas cientium inſolentiſſima arrogantia, & conventus Rupellani obſtinatiſſimo regiæ majeſtatis contemtu, ac novæ reipublicæ formæ conſtitutione, commotus : nullis non tentatis modis, quibus eos ſaltem ad priſtinam quamtumvis male ſecuram obedientiæ ſpeciem reduceret : tandem in eoſdem rebelles movens menſe Junio, urbem Santonum

munitiſſimam Sanioannem, poſt duram 20. circiter dierum obſidionem, in deditionem accepit, mœnia ac propugnacula diruit, & in vicum redigit, ſuperbe antea clades jactantem apud eam olim acathalicos acceptas: Inde Cleracum in Vaſconia pari obſidione ad deditionem compellit. Et alias qua vi, qua minis tam ipſe, quam ejus auſpiciis præfecti provinciarum, ad 60. urbes, præſidiis hæreticorum munitas, ad obedientiam redigunt, magna variis certaminibus rebellium ſtrage: Montalbanum poſtea, omnium munitiſſimam ac fere ampliſſimam ipſorum urbem, ſero nimis rex aggreſſus: ſupervenientibus morbis ac inundationibus hibernis, rem in tempus commodius differre cogitur; deſiderato inter plurimos duces ac nobiles, ea obſidione, Henrico duce Menio prorege Aquitaniæ, ſtrenuiſſimo principe, ictu ſclopi. Ac poſt ſolutam obſidionem, dum rex Monhurtum oppidum, quod recens rebellaverat, menſe Decembri vi capit & incendit: Dux Luinus, Franciæ Coneſtabilis, in ægritudinem incidens, moritur 15. ejuſdem Decembris, quem rex ad ſupremam illam dignitatem, ob ejus virtutes, ac probe notum ab ſe zelum evexerat, & magnis divitiis locupletaverat.

Interea Pariſiis, media nocte poſt 24. Octobris, ſubito incendio perierunt duo pontes Aurificum & Avium, ſive Cambii & Merca

catoris dicti, cum omnibus ſuperpoſitis ædificiis: ingenti mercatorum damno. Quod quidem incendium multi negligentia cujuſdam ancillæ, alii malitia accidiſſe crediderunt hæreticorum, in vindictam combuſti eorum templi Carentonii quadam nupera aliquorum ex infima plebe ſeditione. Ac paulo poſt Lugduni pars Palatii publici arſit.

In Anglia menſe Aprili Parlementum Londini habitum, autoritatem ſibi ſumens in miniſtros regios, cancellarium carceri mancipat, & indignum eo honore declarat, alioſque non infimæ notæ proceres in vincula conjicit: nec ſine aliquo in regem ipſum murmure, occaſione (ut multi crediderunt) tractatus matrimonii, qui agitabatur inter principem Angliæ filium regis, & unam e filiabus regis Hiſpaniæ, ſive alia quacumque de cauſa.

Rhæti, ſive Griſones, dum variis, ſeu veris, ſeu fictis difficultatibus protrahitur reſtitutio in integrum Vallis Tellinæ moræ impatientis, menſe Septemb. magno numero irrumpunt in eam: ſed ingenti ſuo damno, non ſolum quod accepta clade inde pulſi fuerint, verum maxime quod ea occaſione hinc dux Feriæ illinc archidux Leopoldus in ipſam Rhætiam ingreſſi, eam occupaverint, coactis Rhætis manus dare. In quorum tamen gratiam ad finem anni inita eſt aliqua concordia, qua utrique parti aliquo modo ſatisfactum, & religione proſpectum videretur.

In Africa rex Maroci propugnaculum, ab Hiſpanis ad fluvium Mamoram, prope Alarachiam, ante aliquot annos ædificatum, terra marique obſidens, magna ſtrage repellitur, adveniente in auxilium claſſe Hiſpanica: quæ etiam ad fretum Gaditanum 32. naves Batavicas bene inſtructas Venetiis redeuntes (elapſis jam induciis inter Hiſpanos & Batavos) aggreſſa: aliquot capit, alias ſubmergit aut fugat. Aliique Hiſpani ac Luſitani, auxilio Anglicarum navium Batavos ex inſulis Moluccis omnino repulerunt. Angli vero in portu Algeriæ aliquot naves incenderunt, & magna præda potiti ſunt.

Mortui ſunt præterea hoc anno magni aliquot principes. Atque imprimis Paulus V. pontifex 28. Januarii anno ætat. 69. ſedis 15. menſe 9. de cujus virtutibus breviter dictum in cujus creatione *an.* 1605. Eligitur 9. Februarii in ejus locum *Alexander Ludoviſius* nobilis Bononienſis, ex archiepiſcopo illius civitatis & cardinale tit. S. Mariæ Tranſpontinæ, annum ægens ætatis 67. variis antea magiſtratibus & legationibus pro ſede apoſtolica feliciter functus: comis, beneficus, pius, & nulli non admodum gratus: qui nomen ſumpſit GREGORII XV.

Paucisque poſt diebus, eodem menſe Februario obiit Coſmus Magnus dux Etruriæ, diuturna invalitudine in juventute confectus: multis tamen liberis relictis: e quibus natu

maxi-

Digitized by Google

maximus Ferdinandus adhuc puer 10. circiter annorum ſucceſſit in patris ditionem, ſub tutela aviæ Lotharingicæ, matris Auſtriacæ, ac patrui cardinalis Medicei.

Ultima die Martii exceſſit quoque ex hac vita Philippus III. rex Hiſpaniarum inſigni pietate ac morum ſuavitate princeps, anno ætatis 43. regni 23. Poſt quem, regni adminiſtrationem ſuſcepit maximus natu filius Philippus eo nomine rex IV. annos natus 16. magni animi princeps, & mirabilis ingenii, ac ſupra ætatem prudentiæ: qui confeſtim ingentes rebus curialibus mutationes intulit, exturbatione illorum, qui patris facilitate abuſi ad multa fuerant, & evectione aliorum ad honores & dignitates. Inter alios vero ducem Oſſunæ, olim proregem Siciliæ, & poſtea Neapolis, turbulentiſſimi ingenii virum, & qui res Neapolitanas in magnum diſcrimen conjecerat, carceri mancipavit: & Rodericum Calderonium, ab infima quondam ſorte ad potentiſſimam ac faſtuoſiſſimam autoritatem evectum, ſed a multo jam tempore plurimorum atrocium criminum reum conſtitutum, capite damnavit: feliciorem pia morte, quam odioſa vita.

Menſis Julii die 13. moritur Albertus archidux, dominus Belgii, magno ſui deſiderio Belgis relicto, tum ob ejus pietatem, ac manſuetudinem: tum maxime quod ob ejus obitum, quia nullos reliquit liberos,

Bel-

Belgium iterum redierit ſub dominium regis Hiſpaniæ: remanente tamen ejus rectrice Iſabella Alberti conjuge, amita regis junioris, & Ambroſio Spinola ſupremo duce armorum.

Denique 17. Septemb. *Rob. Bellarminus* e ſociet. JESU cardinalis, filius ſororis Marcelli II. ſummi pontificis piam vitam ſancto fine clauſit, fere octogenarius: eruditione, & virtutibus Chriſtianis, etiam ſupra famam ornatus, ac meritis nunquam intermorituris plenus.

Menſis vero Novembris die 14. Gregorius pontifex proſpicere cupiens diſſidiis, quæ frequenter accidere conſueverunt in electione Romani pontificis; novam edidit conſtitutionem de forma, qua illa deinceps legitime fieri debeat.

A Chriſto nato anno MDCXXII.

PRæſenti vero anno, quo iſta ſcribimus, idem Gregorius pontifex ad majorem Dei gloriam, lætitiam paradiſi, bonum univerſæ eccleſiæ, ſingulorum fidelium utilitatem, ritu ſolemni, unaque & eadem celebritate, 12. Martii, feſto ſancti Gregorii magni, retulit in numerum ſanctorum, *Iſidorum* agricolam Hiſpanum, qui vixit ante 450. & amplius annos, *Ignatium* inſtitutorem ſocietatis JESU; *Franciſcum* ex eadem ſocietate apoſtolum Indiarum; *Thereſiam* fundatricem Carme-

melitarum diſcalceatorum; ac *Philippum* auctorem congregationis oratorii.

Deinde vero decretum amplians, quod Paulus V. ipſius deceſſor de conceptione beatiſſimæ virginis MARIÆ promulgarat, quo omnino prohibuerat, ne qui auderent in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuscunque actibus publicis aſſerere, quod eadem beatiſſima virgo fuerit concepta cum peccato originali, jam idem Gregorius die 24. Maji prædictum Pauli decretum extendit etiam ad privata colloquia, & ſcripta; *præcipiens, ne etiam in ſermonibus & ſcriptis privatis audeant aſſerere, quod eadem beatiſſ. virgo fuerit concepta cum peccato originali: nec de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, ſeu tractare*: atque inſuper, ut feſto conceptionis, nulli omnino *in officio divino, ac ſacroſancto miſſæ ſacrificio celebrandis, tam publice, quam privatim, alio quam conceptionis nomine uti debeant.*

Die Junii 22. idem Gregorius ſummus pontifex congregationem aliquorum cardinalium, aliorumque antiſtitum, & regularium virorum *de fide catholica propaganda*: erexit. Cui poſtea propter fructus copioſos inde percipi ſolitos plurima alia legata facta fuerunt. Idem etiam 5. Septembris virtutibus inſignes quatuor viros, *Coſmum de Torres*, Romanum, *Armandum Joannem Pleſſium Richelium*, Gallum, *Octavium Rodulphium*, Florentium, & *Alphon-*

ſum

ſum de la Cueva, Hiſpanum, in purpuratorum album retulit. Ad hæc, Lutetiam, Ludovici regis voluntati annuens, a metropoli Senonenſi, una cum Carnotenſi, Aurelianenſi, & Meldenſi eccleſiiis, divulſam, metropolis novæ erectione decoravit, primusque ibi archiepiſcopi munia, nomenque Joannes Franciſcus Gondius nobilitate, pietate, atque ingenio præſtans ſuſcepit.

Per id tempus rex Ludovicus, multa ab hæreticis pridem occupata, oppida in ſuam ditionem redegit. Ducem Kohannenſem factionem primarium auctorem, fratremque ejus Soubizium, juratæ fidei violatorem, anno ſuperiori apud Sanicannem, majeſtatis reos promulgavit. Poſtmodum autem hunc in inſula Rienſi, copiis proſtratis, cæſisque ſpoliatum, turpem inire fugam compulit, illum vero, reliquoſque ſectarios obedientiam ei in obſidione Montiſpeſſulani diſtento, pollicentes interventu Diguerii, poſt abjuratam hæreſim Conneſtabili creati, in gratiam, pacemque recipit. Rupellanenſes etiam, quos mari dux Guiſius claſſis regiæ præfectus, terraque comes Sueſſionenſis vi armorum percellebant, obedire coacti, in amicitiam cum rege redierunt.

Variis in locis Germaniæ plurima ſigna in cœlo apparuerunt, menſibus, Januario, & Februario; ſpeciatimque ſupra Heidelbergam Palatinatus urbem, quam menſe Septembri

Til-

Tillius Bavaricorum exercituum ductor vi cepit, bibliothecaque Palatina Paulo pontifici promiſſa, partim direpta, partim Romam delata eſt.

Erneſtus nothus Mansfeldius, Chriſtianus Brunsvicenſis, epiſcopus Halberſtatenſis proteſtans, verus Marchio Durlachus, & Badenſis varios exercitus inſtruxerunt, ut Palatinum exortum in loca ditionis ſuæ reſtaurarent: qui ad eos e Belgio, media Gallia, & Lotharingia, ſine comite, mentitisque veſtibus tranſiens, multa cum iis moliri conatus eſt: ſed copiis frequentibus cladibus attritis primo Sedanum ſe recipiens, inde in Hollandiam ſe contulit. Mansfeldio, hæreticorum perſuaſione a Lotharingia in Galliam proficiſci, dum rex in Occitania diſtineretur, mens erat: ſed dux Nivernenſis, Campaniæ præfectus, ejus conatibus ſe objecit. Inde cum Gonzale de Corduba eum Belgii ingreſſu prohibente decertans, apud S. Amandum, & Floreacum, in comitatu Namurcenſi, 29. Auguſti, copiarum magnam jacturam fecit, Trajecto poſtea Rheno cum reliquo exercitu, Weſtphaliam adiit.

Conſtantinopoli 19. Maji, Janizzari, & Spachii, Oſmane ipſorum imperatore per ſeditionem abrogato, Muſtaphæ ejus patruo, a vinculis, quibus obſcuro in carcere conſtringebatur, ſoluto, imperatoriam dignitatem denuo conferunt. Ipſe vero matris callidiſſimæ ſuaſionibus Oſmani ætatis anno

anno decimoquinto, imperii quinto, faucibus fractis ſpiritum intercludens, vitam ademit, conſiliario ejus primo Viziro Dilaver prius obtruncato, capiteque ejus perticæ affixo, prælatoque.

Hujus atrocitatis fama cum pleroſque Aſiæ præfectos ad rebellionem commoviſſet, prætoriani odium opprobiumque omnium ſibi inde conflatum agnoſcentes, auctores, executoreſque tam immanis facinoris occiderunt, fratreſque Oſmanicos, alterum tredecim, alterum ſeptem annorum, ab inſidiis contra eos poſitis, diligentiſſime vindicarunt.

Per id tempus fides catholica apud Japonicas inſulas in dies augeſcebat, plurimorumque, tam religioſorum, quam laicorum, tam virorum, quam fœminarum, atque infantium ſanguine confirmabatur. In Perſide quoque perſecutionibus multis Chriſtiani vexari cœperunt, primique martyrio coronati ſunt quinque Perſæ, patrum Carmelitanorum miniſterio converſi, baptizatique.

Ad hæc, quarto Septembris diem extremum obiit *Adolfus Vignacurtius*, magni magiſtri ordinis Hoſpitalariorum, ab anno 1601. dignitatem gerens, cui electores *Ludovicum Mendem* Luſitanum ſubrogarunt.

Exeunte Novembri, M. Antonius de Dominis, qui ſex abhinc annis fidei catholicæ renunciarat, atque Angliam petierat, Romam adiit, ibique abjurata hæreſi, quidquid antea male ſenſerat, ſcriptor evocavit.

Poſt-

Digitized by Google

Poſtmodum 28. Decembris vir ab ineunte ætate pietati, virtutibuſque omnibus deditiſſimus *Franciſcus de Sales*, epiſcopus, ac princeps Genuenſis, anno ætatis 56. epiſcopatus 20. vitam hanc morientem, cum morte vivificante, ad cœleſtemque patriam evehente commutavit, poſtquam anno 1610. ordinem fœminarum viſitationis beatæ Mariæ inſtituiſſet, plures libros ad piarum animorum profectum, cum multa pietate & eruditione, tum divino amore refertiſſimos in lucem edidiſſet, & tantum poſt ſe vitæ innocentiſſimæ, ſanctiſſimæque odorem reliquiſſet, ut ad ejus ſepulcrum Anicii miracula frequentia clerum Gallicanum excitarint, ad ejus in ſanctorum numerum relationem a pontifice poſcendam, quæ brevi obtinenda, ut meretur, ſic ſperatur.

CON-

Digitized by Google

CONTINUATIO EPITOMES HISTORIÆ HORATII TURSELLINI, E SOCIETATE JESU.

LIBER XII.

A Chriſto nato anno MDCXII.

FEBRUARIO ineunte, quidam miniſtri Arminiani remonſtrantes, ac filii Barneveldii anno 1618. capite minuti, in Mauritium principem Aurangium, fratremque ejus conjurationem habentes deprehenſi: ac ſupplicio affecti ſunt.

Eodem menſe, Gregorius pontifex maximus regem Galliæ cum aliis principibus, ac præcipue Sabaudo, ac Veneto, fœdere, & amicitia conjunctum, & regem Hiſpaniæ propter Vallemtelinam diſceptantes, hac conditione a belligerando revocavit, ut in pontificis depoſitum ejus propugnacula, & munitiones conſignarentur, quouſque eorum jura æquitatis ſtatera examinaſſet; interimque ei Marchio Bagnius præfectus conſtitutus eſt.

Per

Per id tempus Ferdinandus Cæſar in comitiis Ratiſponenſibus, Fridericum comitem Palatinum, & ex regem Boëmicum, ejus facinoroſis geſtis, & rebellione commotus, dignitate electorali ſpoliavit: eique Maximilianum Bavariæ ducem, religione, fideque ſingulari multoties perſpecta præſtantem, die 25. Februarii ſolemniter ſuffecit: ita tamen, ut filiis, fratribus, agnatiſque jus ad electoratum, ſi in conventu ad id habendo, videretur, non abſtulerit. Propter hanc electoratus abrogationem Mansfeldio, & Halberſtatenſi ad arma convolantibus, evenit, ut Tillius copiarum Cæſarearum ductor cum Halberſtatenſi ſexto Auguſti apud Staloum dimicans, numeroſum ejus exercitum contriverit, ipſumque Halberſtatenſem fuga ſibi conſulere coëgerit, duodecim tormentis amiſſis, totiſque caſtris relictis, in quibus arma reperta ſunt, litteras P. & F. ſculptas præferentia, quæ Germanice, *Pfaffen Feindt.* hoc eſt, *Sacerdotum hoſtis*, interpretatæ ſunt.

Inter hæc Bethlemus Gabor, Turcarum ope aliqua Hungariæ oppida ſuæ ditionis fecit. Cæterum cum imperatore pacem fraudulenter, ut aſſolet, iniens, ad aliquot menſes induciæ tantum factæ ſunt.

Carolus Jacobi Angliæ regis filius unicus hoc anno de patris conſenſu, ſociis quatuor comitatus, Galliam incognitus pervadens, decimoſeptimo Marii Madritum ingreſ-

greſſus eſt, ut in matrimonio Mariam, ſororem Philippi Hiſpaniæ regis, haberet: cui ſuper id propter majorem fidei catholicæ ſperatum inde proventum pontifex Gregorius gratulatus eſt. Quia vero Philippus matrimonii conſummationem, & ſororis in Angliam deductionem in aliud tempus diſtulit, princeps ad patrem, eum de reditu monentem, rediit, mutuis de conditionibus matrimonii adimplendis, pollicitationibus præhabitis. Sed, licet anno ſequenti de eodem matrimonio rurſum actum ſit, Hiſpanis, ut creditur, conſilium mutantibus, Angloque, Friderici generis ſui in Palatinatum, & electoratum prius reſtitutionem prætendente, penitus diſſolutum eſt, princepsque Carolus Henricam Mariam ſororem Ludovici regis Chriſtianiſſimi; Ferdinandus vero rex Hungariæ, Mariam Hiſpanam duxerunt.

Apud Hiſpanos ſecta *Illuminatorum*, orationi mentali, contemplationi divinæ, atque unioni cum Deo, quibus ſe pollere mentiebatur, ſacramenta, prædicationem verbi Dei, aliaque pia exercitia poſtponentium, ſeque turpibus commerciis abſque peccato incumbere poſſe affirmantium, in diœceſibus Hiſpalenſi, & Guaditana, hoc tempore in apertum prolata; ejuſque ſeptem auctores ſive principes, flammis conſumpti ſunt. Apud Gallos vero *fraternitas roſæ crucis*, in Germania aliquot ante annis exorta, ſed clam conventicula habens, indeque ſecta-

ſectatores inviſibiles, & incognitos appellans; ſurculus Lutheraniſmi, quædamque empitiſmi, & magiæ ad inviſibilitatem conciliandam mixitio, primum patefacta eſt.

Eodem tempore peregrinatio ad ſacellum beatæ Mariæ de Verdelejo, in agro Burdegalenſi, prope Garumnæ ripam, propter miraculorum frequentiam redintegrata eſt, ſacellumque ab eminentiſſimo cardinale Surdiſio, archiepiſcopo Burdegalenſi, a ruinis, vindicatum, Cæleſtinis inſigne ibi Monaſterium conſtruentibus donatum.

Subinde menſe Septembri, Carentoni, prope Lutetiam, ſynodum totius Galliæ ſuorum miniſtrorum Calviniani coëgerunt, ibique falſa quædam ſua dogmata pertinacius confirmare ſatagerunt, quæ Petri Frixonii ſcriptis refutata ſunt.

Dies octavus Julii terminum impoſuit vitæ Gregorii pontificis, ætatis 70. ſedis ſecundo, & menſe quinto: cui Urbanus VIII. (dictus antea Maphæus Barberinus, ex antiqua, nobilique Florentina familia) ſucceſſit, ſexto Auguſti electus, cujus inauguratio propter infirmam valetudinem ad vigeſimum nonum Septembris prorogata fuit. Eodem etiam Auguſto, princeps Venetiarum, Antonius Priolus, mundo valedixit ætatis 75. adminiſtrationis quinto, Franciſcus Contarenus in ejus locum ſubrogatus eſt. Ibidem etiam defuncto Fr. Paulo Veneto, ordinis Servitarum, anno ejus vi-

tæ 71. cum plebs votivis tabellis ſepulcrum ejus proſequeretur, Urbanus id reſciens, hanc ſuperſtionem prohibuit. Is ille fuit, qui inter Paulum pontificem, & rempublicam olim ſeditionem foverat, proptereaque citatus Romam, ibi ſe ſiſtere renuens excommunicatione percuſſus fuerat.

Ad hæc, Muſtaphæ Turcarum imperatoris inhabilitas ad adminiſtrandum imperium cauſa fuit, ut Amurates ejus nominis IV. annorum quindecim, frater Oſmanis, ſuperiori anno ſtrangulati, ei ſuffectus ſit. Sub quo rebellium Aſianorum, vindictam de Oſmanis interfectione ſumentium, arma continuaverunt.

A Chriſto nato anno MDCXXIV.

PErſecutio in Anglia, & Hybernia graſſari cœpit Januario exeunte: prorex enim, & ſenatus Hyberniæ, Parlamentumque Londini habitum pro univerſa Anglia omnes cujuscunque generis, & ordinis eccleſiaſticos catholicos e confinibus ſuis exegerunt: inſuper rex Anglus eos armis exuit, cum prius libertatem, matrimonii Hiſpanici gratia, pollicitus eſſet.

Menſe Aprili M. Antonius de Dominis rurſus in hæreſim lapſus, cum eum Romæ Anglis de hæreſi conſilia dare compertum eſſet, in carcerem conjectus, ibi gravi morbo

bo affectus, ſenex ventre obeſo, ad meliorem frugem rediit, ac moriturus ſacramenta ſibi adminiſtranda curavit, ſpecimen præferens pœnitentis. Ejus nihilominus corpus, una cum impiis ſcriptis, ob relapſus, in campo Floræ, publice flammis traditum eſt, menſe Decembri.

Ferdinandus interea Cæſar, & Bethlemus Gabor, Tranſilvaniæ princeps, pacis fœdera inter ſe, menſe Majo, pepigerunt. Hæc inter cœteras conditio fuit, ut Gabor titulum regis, regnique totam adminiſtrationem abjiceret; retineret tamen ſibi nonullas ditiones, cum titulo principis imperii, & libero inibi religionis catholicæ exercitio, (erat enim ipſe Calviniſta;) & quaſdam alias, ad hæredes etiam tranſituras.

Per id temporis dux Sabaudiæ graviter tulit, quod Ferdinandus Cæſar, Ferdinandum ducem Mantuæ levirum ſuum, ſui in Italia vicariatus titulo, quem hactenus ipſe geſſerat, cohoneſtaſſet. Quod Cæſar, eo animo, ut Mantuanum parem Sabaudo efficeret, præſtiterat; cum tamen Sabaudus Mantuano antiquitate, ſi palæologicam affinitatem exceperis, præponendus ſit.

Februario, & Junio, Tartarorum Podoliam, & Ruſſiam Polonicam excurrentium trignita circiter millia a Polonis, & Coſacis interfecta ſunt: aliquot etiam, inter quos unus ex inſignoribus eorum ducibus, capti ſunt.

Breda, urbs Brabantiæ munitiſſima, ditionis Aurangii, per Spinolam ducem Hiſpanum menſe Auguſto oppugnari cæpta. Junio anni ſequentis Aurangio fruſtra conante ei ſuppetias ferre, ad anguſtias deveniens in deditionem redacta eſt.

Marchio Cœuvrius ſub exitum Novembris Vallem-telinam, nomine regis Galliæ, reipublicæ Venetæ, ac ducis Sabaudiæ, depoſita legati ad Helvetios, & Rhætos, qua indutus fuerat a rege Gallo, perſona, & ducis aſſumpta, intra duos menſes, indignante parumper pontifice, expugnavit.

Hoc anno, menſe Septembri, prohibitum eſt in ſanctiori regis concilio, (quod primum anno 1623. menſe Julio in ſenatu Toloſano deciſum fuerat,) religioſis ſocietatis JESU, ne ſibi univerſitatis titulum, nec auctoritatem concedendi literas, graduum quorumcumque in ulla facultate, aut nominationum ad beneficia uſurparent: cum tamen in cæteris regnis, & provinciis univerſitatum nomine, & auctoritate potiantur.

Eodem etiam Septembri ſenatus Pariſienſis theſes quaſdam medicorum quorundam chimiſtarum, Ariſtotelis doctrinam impugnantium ex quibus multa promanabant abſurda, damnavit. Quo etiam menſe concilium provinciale de diſciplina, & morum reformatione, ac jurisdictione eccleſiaſtica Burdegalæ habuit Franciſcus Eſcobleus, archiepiſcopus & cardinalis S. Praxedis. Cujus acta in lucem prodierunt.

Die

Digitized by Google

Die 20. Julii Henricus dux Lotharingiæ, anno ſui regiminis ab obitu patris decimoſexto, e vita migravit, duabus tantum relictis filiabus, quarum natu major Nicolaa ſucceſſit in principatum, nupta Carolo patrueli ſuo, filio Franciſci comitis Valdemontii, fratris prædicti Henrici defuncti.

Batavi cum claſſe duodecim navium in Indiam orientalem excurrentes claſſem Hiſpanicam triginta navium, partim ſuperarunt, partim ſubmerſerunt. Cum alia vero claſſe novem navium Braſiliam appellentes menſe Majo, Sinum, omnium ſanctorum dictum, in ditionem redegerunt, urbem etiam S. Salvatoris illuſtriſſimam pariter ac nobiliſſimam ſibi ſubjecerunt, præfecto ejus, una cum prælatis, & aliis in Hollandiam tranſmiſſis. Sed Friderico Toletano a rege Hiſpaniæ cum validiſſima claſſe eo miſſo, ab eorum manibus, menſe Majo, anni ſequentis vindicata eſt.

Prorege urbis Mexico, quæ totius Indiæ orientalis caput eſt, equitem quendam S. Jacobi, alicujus criminis reum, qui ad monaſterium S. Dominici aufugerat, comprehendi jubente, archiepiſcopus ſatellites inde repulit, ac contra inobedientes excommunicationem fulminavit. Monitus a prorege, ut eam tolleret, nec obediens, in Hiſpaniam amandari, vinculiſque ligari jubebatur. Quod audiens archiepiſcopus, proximum templum ingrediens, pontificalibus indutus veſtibus, præſentibus cuſtodibus ſuis,

ſacra ſe communione refecit, præcipitque omnibus eccleſiaſticis Mexici id ipſum per ſingulas eccleſias præſtare; & poſtea ab omni ſacræ euchariſtiæ adminiſtratione ceſſare. Ex quo populus in proregem commotus ad palatium ejus, animo eum intra illud comburendi, concurrit: quod eveniſſet, niſi ſe fuga ad Franciſcanos recepiſſet. Qui deinde, archiepiſcopo de omnibus regem Hiſpanum, ad quem ea de cauſa ſe contulit, commonefaciente, a præfectura remotus eſt, eique Marchio Sarabellæ ſuffectus eſt.

A Chriſto nato anno MDCXXV.

JUbileum hoc anno univerſale de more celebratum eſt, anno ſuperiore, menſe Majo, ab Urbano pontifice indictum, cum omnium aliarum ubique indulgentiarum ſuſpenſione. Eccleſia S. Mariæ trans Tiberim intra urbem, pro Baſilica S. Pauli extra urbem, una quatuor viſitari ſolitarum, ob graſſantem in Sicilia peſtem, hac vice conſtituta eſt. Vallis telinæ, Pedemontis, ac Genuenſis regionis motus, præter peſtem multos ab adeunda Roma deterruerunt. Aliqui nihilominus viri principes interfuerunt: ut Uladiſlaus, regis Poloniæ filius, qui animo matrimonium contrahendi cum Maria ſorore regis Hiſpaniæ, ut creditur, patriam relinquens, eam

Fer-

Digitized by Google

Ferdinando imperatoris filio poſtquam deſtinatum intellexit, Galliam incognitus peragrans, deinde palam in Belgium profectus ad infantem ſalutandum, & Bredæ obſidionem conſpiciendam, demum Romam profectus eſt, ubi maximis honoribus, ac muneribus eum ſummus pontifex proſequutus eſt. Leopoldum etiam archiducem Auſtriæ, fratrem Ferdinandi imperatoris, menſe Decembri Romam ingreſſum, pontifex Vaticanis ædibus magnifico in apparatu excepit. Julio antea menſe ſolemni pompa Ferdinandus dux Alcala, pontifici obedientiam, regis ſui nomine, juravit.

Conſtitutione decimotertio Maji in ſacra inquiſitionis congregatione facta cavit ſummus pontifex, ne quorumvis hominum, cum ſanctitatis, vel martyrii fama defunctorum imagines, laureolis, radiis, tabellis vel luminationibus ſepulcro eorum appoſitis, miraculorum, vel beneficiorum iis intercedentibus conſecutorum promulgatione in lucem edita, quovis modo venerarentur, donec a ſede apoſtolica in ſanctorum catalogum adſcripti ſint.

Menſe Martio in Britannia Armorica, in vico Ker Anna, diœceſis Veneteñſis, pio cuidam aratori, Junio Nicolaſico, vetus quædam ſacra imago B. Annæ in profundam humum infoſſa, erutaque miraculorum ſplendores emittere cœpit. Ex eleemoſynis magnifica prope oppidum aureum eccleſia ei con-

ſtructa; Sebaſtianus Roſmadecus, epiſcopus Venetenſis, loci ordinarius, Fr. Hugoni a S. Franciſco, Carmelitano reformato provinciæ Armoricæ, miracula conſcribendi, & promulgandi facultatem dedit.

Die vigeſimo quinto Maji *Eliſabetha*, regina Portugalliæ, in ſanctarum album relata eſt; Tertiumque S. Franciſci ordinem profeſſam fuiſſe declaratum eſt. Beatos etiam promulgavit ſummus pontifex *Andream Avellinam*, congregationis Theatinorum, & *Felicem de Cantalicio* ordinis Capucinorum.

Menſe Majo *Franciſcum Barberinum*, cardinalem, pontificis ex fratre nepotem, qui ab eo in Galliam legatus ejus ex latere miſſus eſt, de Valletelina, deque rebus Genuenſium diſceptantes, Galliæ, & Hiſpaniæ reges ad concordiam adducturum magnifice Lutetia excepit. Quia tamen in promulgatione facultatum, ut vocant, ipſi a pontifice tributarum, titulus regis Navarræ regi non adſcriberetur, parum quoad legationem profecit, Romamque repetiit honorifice dimiſſus.

Dux Sabaudiæ aliquod in Genuenſes jus prætendens, ipſis bellum inferre cœpit ab anni primordiis, cui axilium præbuit Digulerius Franciæ Conneſtabilis, quocum facile Genuenſem ditionem ingreſſus, rempublicam attrivit, multaque munitaloca occupavit; adeo ut brevi civitas ipſa ei ſubjacere ſperaretur. Verum Ganuenſes Hiſpanorum au-

auxilio omnia amiſſa propediem recuperarunt.

Soubizius, & frater ejus dux Rohanenſis, hæretici inquietiſſimi, multis detrimentis Galliam, populos ad ſeditionem concitantes affecerunt. Sed Monmorancius Franciæ admiralius Soubizium terra, marique victum in Angliam fugam arripere coëgit. Inde cæteri hæretici rebelles a regis provinciarum præfectis domiti, pacem, veniamque a rege deprecantes, in ejus gratiam, menſe Februario, ſequentis anni redierunt.

De regimine religioſarum Carmelitarum Tereſianarum, inter ſuperiores ordinis Carmelitarum, & ſacerdotes oratorii, in conventu præſulum & eccleſiaſticorum, Lutetiæ habito diſſidium, in favorem Petri Betulli oratorii ſuperioris, Luitreo doctore Sorbonico, & decano eccleſiæ Nannetenſis repulſo, terminatum eſt. Eodem etiam conventu conſtituti ſunt modi, quibus religioſi in adminiſtratione ſacramentorum, & aliarum functionum eccleſiaſticarum, debitam ordinariis obedientiam præſtarent.

Die 4. Aprilis Jacobus rex magnæ Britanniæ mortuus eſt, ætatis 59. regni Anglici 22. Studioſius Minervam quam Martem coluit. Succeſſorem habuit Carolum ejus nominis primum, cui hoc eodem anno, diſpenſante pontifice, Maria Henrica, Ludovici regis Juſti ſoror nupſit. Eum pontifex roſæ aureæ de more benedictæ per legatum Barberinum munere donavit. Mauri-

ritius etiam princeps Aurangius non longius vitam protraxit, ex qua, ineunte Majo, longa febris eum innuptum decedere coëgit. Ipſius bonis, & rebus apud Batavos Henricus ejus frater potitus eſt.

Interea menſe eodem Majo Ferdinandus Cæſar, Amurates Turcarum imperator, & Gabor Tranſilvaniæ princeps mutua pacis fœdera redintegrarunt. Poſtmodum vero Ferdinandus filio ſuo majori Ferdinando Hungariæ regnum electione, (non ceſſione, aut hæreditate, quod Hungaris gratum non eſſet) detulit: unde ætatis 17. octavo Decembris, quo conceptio beatiſſimæ virginis celebratur, rex coronatus eſt.

Per idem tempus contra Tillium, & Walſteinium copiarum imperialium, & catholicorum principum ductores, rex Daniæ Chriſtianus, copiarum proteſtantium inferioris Saxoniæ dux electus, Fridericum Palatinum in ſtatu ſuo, & electoratu, ut reponeret, fortiter dum incumbit, & caſtra reviſit, equo ex aggere in foſſam delapſo, in extremum pene diſcrimen adductus eſt.

Menſe Majo urbs ampla Epiri, S. Maura, ad mare Adriaticum Turcis ſubjecta, per quinque triremes militum Hoſpitalariorum Melitenſium, ſanguineo commiſſo prælio, capta eſt; & propterea, quod ejus cuſtodiæ non ſufficerent, tormentis obſtructis, depopulata, combuſtaque. Circa Syracuſam vero Siciliæ, dum in reditu navigarent,

rent, per tres triremes Biſertanas Africæ adorti Melitenſes, duarum triremium jacturam fecerunt, multos equites, partim captivos, partim cæſos amiſerunt, treſque alias triremes peſſundatas vix in Melitenſi portu collocare potuerunt.

Ad hæc, Franciſcus comes Valdemontius, pater Caroli, qui Nicolaæ filiæ majoris Henrici defuncti ducis Lotharingiæ matrimonio junctus fuerat, eidem filio ſuo tanquam ipſe hæres fratris, proximior, ſcilicet, maſculus. qui fœminas excluderet, Lotharingiæ ducatum feudum imperii, & Barrenſem fiduciarium regni Galliæ, conſtituta lege Salica menſe Novembri ceſſit. Exin, ordinibus Lotharingicis, ad ceſſionis, legisque Salicæ approbationem convocatis, ipſe Carolus novus dux Salicus, ejus nominis ducum Lotharingiæ IV. ſolenni pompa, calendis Martii, Nancium ingreſſus, non ſine variis in contrarium ſcriptis, ſui principatus poſſeſſionem cepit.

A Chriſto nato anno MDCXXVI.

DEſinente jubileo Romæ, illud per cæteras orbis Chriſtiani regiones indictum eſt. Ipſoque anni initio Berlingerium Gipſum cardinalem ad poſſeſſionem ducatus Urbinatis adeundam Urbanus pontifex miſit: cum dux Franciſcus Maria a Rovere jam fere octogena-

rius, defuncto unico filio omnem ſuam ditionem, quam fiduciario jure a ſede apoſtolica tenebat, in pontificis manibus poſuit, ne quivis alius quidquam in ea ſibi arrogaret. Quod mirum in modum ditionis pontificiæ limites prorogavit,

Menſe Aprili denuo cardinalis Barberinus, legatus a latere, in Hiſpaniam, precibus regis Philippi profectus, pontificis nomine filiam ſacro e fonte ſuſcepit, nominavitque Eugeniam. Concordiam etiam inter duos reges de Valle telina, & Genuenſibus diſceptantes moliebatur; ſed jam, antequam Roma diſcederet, de iis ſecreto apud Monzonem, Aragoniæ oppidum, inter comitem Fargium Rombolietum, legatum regis Chriſtianiſſimi apud catholicum, & comitem olivarum, præcipuum Philippi miniſtrum, concluſiones captæ fuerant: quæ cum Hiſpano magis, quam Gallo conducere viderentur, Sabaudo, & Griſonnibus parum gratæ acciderunt. Iis tamen conſentire Gallum regem compulit nova principum ejus in ſe conſpiratio, qua paulo poſt detecta, duo regis naturalis fratres, Vendomius, & prior Franciæ, mareſcallus Ornanus, & alii in cuſtodiam traditi fuerunt: comes Sueſſionenſis ſponte ab aula diſceſſit, nonnulli ſupplicio affecti, multi relegati ſunt. Rex tamen ducem Aurelianenſem, fratrem ejus germanum, pro quo in majorem auctoritatem promovendo hæc cre-

de-

Digitized by Google

debantur conſpirare, non minori benevolentia proſequutus eſt: fundos igitur ejus dilatavit: & Mariæ Borboniæ, unicæ ducis Mompenſerii filiæ, nobilitate, divitiis & pulchritudine præſtantis nuptiis conciliavit, a quibus ſeditioſi per invidiam illum avertere conabantur, quorum prætextus inter alios erat, nimia Armandi Pleſſii cardinalis Richelii auctoritas, quam in regni perniciem redundare conquerebantur. Sed rex tanti viri erga ſe, & regnum ſtudio, ac rerum peritia confiſus; ſuppreſſo hoc anno, utilitatis gratia, admiralii munere, aliud *magni magiſtri, capitis, & ſummi præfecti navigationis, & commercii Franciæ* per menſis Octobris diploma illi commiſit.

Interea Bethlemus Gabor, ſemper ſui ſimilis, verſipellis, & fœdifragus, legatum menſe Martii ad Daniæ regem, ad inferioris Saxoniæ ordines miſit, aliquibus de capitibus eos rogaturus: quo cum parum a rege, cæteriſque principibus probarentur, legatum cum oratore ad ordines Batavicos dimiſerunt: fuitque legationis exitus, ut certa ſumma fuerit Norimbergæ pro Bethlemo deſtinata: Mansfeldius cum Bethlemo conſilia conferre rogatus: quæ vero portæ Ottomanicæ eſſent, ea per ordinarios Angliæ, & Batavorum ibi reſidentes explenda.

Subinde Mansfeldii exercitus ingentem cladem ex Friſlandiæ duce Walſteinio vigeſimo quinto Aprilis accepit, ita ut cum equi-

tatu turpiter in fugam ſe dare coactus fuerit. Demum, exercitu inſtaurato, per Germaniam, & Hungariam ad Venetos proficiſci cogitans, in Boſnia de vita diſceſſit, corpusque ejus Veneti Spalatum Dalmatiæ deferri curarunt.

Parem exitum a Tillio conſecutus eſt Daniæ rex 27. Auguſti, in campis Lutter, pagi Brunsvicenſis, præcipuis ipſius ducibus cæſis, plurimis captis, vinctisque, amiſſis inſuper 22. tormentis, 66. ſignis, omnibusque impedimentis. In Auſtria ſuperiore, menſe Majo, ſeptuaginta ruſticorum millia, tyrannidis, & privationis Lutheraniſmi prætextu, multa oppida ceperunt ac duces aliquos ſuperarunt, ſed Pappenhemius ex Italico bello rediens cum exercitu Cæſareo, eos in ordinem redegit; præcipuis ſeditionis auctoribus ſupplicio multatis. Per eadem tempora Aſan Calaſſat, Græcus apoſtata, maris Mediterranei inſignis pirata, Algerium præda Chriſtianorum onuſtus repetens, a quindecim eorum triremibus ſuperatus, captusque eſt, multis Chriſtianis, qui captivi ab eo detinebantur, in libertatem aſſertis. Magus credebatur, qui a dæmone reſponſum acceperat, ſe nec moriturum, nec navem ejus capiendam: in quo deluſus, & is captus vivus, & navis ejus combuſta eſt. Cæterum Jacobus Pimentellus, triremium Neapolitanarum præfectus, tormento acciſus, victoriam mœſtitia perfudit. Aſanis magnum vexillum purpureum ad pon-

pontificem delatum, & apud Capucinos depoſitum eſt.

Hoc tempore Chriſtiani Japponici multis perſecutionibus atterebantur; menſibuſque Octobri, ac Decembri ſæpius per literas ad martyrium fortiter, patienterque ſubeundum hortatus eſt eos ſummus pontifex. Inter Turcas, & Perſas acriter dimicatio continuata eſt de Babylone, a cujus obſidione quod Turcæ repulſi eſſent, tanta indignationis vi compulſus eſt Sultanus, ut Vizirem, qui eam ſuſceperat, depoſuerit, alio ei ſubrogato.

Hoc eodem anno, menſe Julio, Guſtavus Adolfus, rex Sueciæ, cum ducentis navibus, viginti ſex millibus armatorum, & magno tormentorum appartu per Poloniam, & Dantiſcum excurrere incipiens, illius multas urbes, hos vero in anguſtias redegit: ſed veniens Sigiſmundus rex Poloniæ (veruſque Sueciæ) ubi ſecuritatem attulit, aliquando cum hoſtibus certavit, nec tamen adeo in ſumma profecit.

Hujus anni curriculo, duo illuſtriſſimi ex eminentiſſimorum purpuratorum collegio diem extremum obierunt: unus, die S. Petri, *Scipio Cobellutius*, Viterbienſis, ex ſecretario Brevium, & Canonico S. Petri, a Paulo V. cardinalis S. Suſannæ creatus, vir lectiſſimæ litteraturæ: alter vero 16. Septembris *Dioniſius Marquemontius*, Pariſienſis, auditor primum Rotæ Romanæ, & archiepiſcopus Lugdunenſis, poſtea vero nominatione re-

regis Chriſtianiſſimi, ab Urbano VIII. cardinalis presbyter tituli ſanctiſſimæ trinitatis creatus: vir pietate, doctrina, prudentia, longoque rerum uſu præſtans.

A Chriſto nato anno MDCXXVII.

FRanciſcus Lotharingius, epiſcopus Verdunenſis, graviter ferens, arcem ædificari in ea urbe, cujus dominium habebat, initio hujus anni excommunicationem fulminavit in eos, qui ei regis juſſu inſultabant, quam etiam in præſidem urbis regium, qui eam dilacerari juſſerat, conjecit: ſed præſes illuc adventans excommunicationem illam lacerandam, carnificique tradendam ad comburendum, juridice pronunciavit, propter falſitatis, & calumnias in ea contentas. Quod cum præſtitum fuiſſet, apud Cæſarem querimoniæ perlatæ ſunt: ſed, quod reges Francorum jamdudum illi urbi patrocinium præſtabant, ipſe rex arcis conſtructionem abſolvendam curavit.

Antonii Santarelli liber multa contra principum auctoritatem complectens, eodem anno incipiente, in ſchola Sorbonica tumultus excitavit, quos Philippus Coſpeanus, Nannetenſis epiſcopus vir doctrina, & integritate inſignis regis juſſu ſedavit. Inde Franciſcus cardinalis Rucifocaldius, librum in ſchiſmaticos, ſub regis auſpiciis edidit. Cæ-

te-

Digitized by Google

terum Urbanus pontifex gratulatorias ad Ludovicum Juſtum ſcripſit literas, gratias agens, quod tam ſingulare, in ſchiſmaticis ſtirpitus eradicandis, eccleſiæ contuliſſet beneficium: adjecit poſtremum, collegium apoſtolicum cardinalis Richelii inſomnes curas, plenaque prudentiæ, fidelitatis, atque integritatis conſilia, in eo negotio multum agnoſcere, eique maximas propterea gratias habere.

Per id tempus Franciſcus Monmorancius Bontevilleus, clariſſima de ſtirpe natus; & Franciſcus Roſmadecus, comes Cappellarum, ei propinquitatis nexu adſtrictus ambo duellatores, nequidquam reclamantibus & intercedentibus, qua precibus, qua lachrymis, eorum affinibus, a ſuga revocati capite damnati ſunt, quorum primus eo impudentiæ proceſſerat, ut quemdam nobilem jam ſacro euchariſtiæ epulo refici paratum, a ſanctiſſima menſa ad certamen provocaret; alter vero Pariſiis in ipſa regali platea, regis edicta toties proclamata floccipendens, ſingulari certamine demicaret.

Hoc anno regna Galliæ, & Angliæ diſſenſione, ac diſſidio ab invicem manifeſte diſſidere cœperunt, quod Anglus rex a pactionibus in matrimonio ſororis regis Galli confectis diſceſſiſſet, ſuperiorique anno epiſcopum, ac reliquos eccleſiaſticos dimiſiſſet. Qua de cauſa factum, ut utraque commercio prohiberentur. Exinde vero Rohanus & Sou-

Soubizius fratres hæretica labe infecti, eo impudentis audaciæ, poſt indulgentiam toties a rege ſingulari clementia tributam, prorupe- runt, ut arma contra eum ceperint, Geor- giique ducis Buckinghamii Angliæ admira- lii, potentiſſimi, graviſſimique Gallorum adverſarii interceſſionibus, ut eorum partes Anglus defenderet, obtinuerunt.

Itaque Buckinghamium, menſe Julio maximam claſſem appellentem ad inſulam Rhæam a Rupella non longe diſſitam; eam, & poſtea Aquitaniam uſurpare intenden- tem; Anglorum ditionis olim fuiſſe ob- tendentem, jamque ſe Rupellenſium, ac ipſo tum eccleſiarum ſubſidio venire affir- mantem, Joannes Sanbonetus Toraſius, no- bilis Occitanus, rei bellicæ fortiter, ac ſtre- nue gerendæ in primis gnarus, & prudens, (quod in arcis Martinianæ ad maris littus conſtructione, defenſioneque cum exigua militum manu, parvoque commeatu uſque ad menſem Novembrem, patuit) auxiliari exer- citu a rege miſſo, ſub Mareſcalli Scomber- gi ſignis, Anglos in turpem fugam convertit ita feliciter, ut tam in fuga, quam in obſidio- ne amplius ſex millia armatorum cum mul- tis ducibus, ſignis, atque tormentis deſide- rata ſint: Quæ præclare geſta pontificem tanta voluptate perfuderunt, ut regi non ſo- lum, ſed etiam Scombergo, Toraſioque ſuper his gratulatus fuerit.

Interea rex Rupellenſibus infenſus, quod An-

Anglis auxilium tuliſſent, Soubizium conſiliorum ſuorum conſcium feciſſent, præfectumque ſuum ejeciſſent, eos in poteſtatem ſuam redacturus, terra, marique obſeſſit, dum Rohanus per Fuxum ad Montalbanum tendens, a Montmorancio cum eo dimicante, nonnullis utrinque occiſis, prohibitus, Appamias decimotertio Novembris, civium quorumdam proditione ingreſſus eſt.

Quo ferme tempore imperator per Tillium, Walſteinium, alioſque duces regi Daniæ, aliiſque imperii hoſtibus clades multas inferens, interim ipſe Boëmiam, Auſtriam, ac reliquas provincias hæreditarias fide catholica inſtruere ſatagit, Caroli Caraffæ, epiſcopi Avenſani, Nuncii apoſtolici, conſiliis, curiſque adjutus. Menſe porro Majo reliquiæ S. Norberti, archiepiſcopi olim Magdeburgenſis, & ordinis Præmonſtratenſis inſtitutoris, Magdeburgo, ubi ab hæreticis deſpectui habebantur, Pragam, tunc ſub Erneſto Adalberto ad Arrah, archiepiſcopo, & cardinali, penitus catholicam, ſolemniter tranſlatæ, & in eccleſia abbatiali Strohoffienſi ejusdem ordinis depoſitæ ſunt.

Menſe Septembri, poſtquam prælium varia victoria, & velut æquo Marte, inter Suecos, & Polonos ſæpius commiſſum eſſet, tandem Suecum ſclopeti ictus in brachio vulneravit, magnus regni Mareſcallus vita exuitur; totus exercitus profligatur, funditurque; mul-

multa ſigna, tormentaque a Polonis, non ſine ſanguine victoribus referuntur.

Hæc inter Perſæ Turcas, duce Calilo magno Vizire, Babylonem obſidentes in fugam compulerunt. Adoleſcentes aliquot Græci a Cyrillo patriarcha Conſtantinopolitano Græco ad Hollandos, patria doctrina imbuendi, miſſi ſunt, ut ea deinde Græcos informarent. Ejusdem Cyrilli, hominis aſtuti pariter, atque impii Græcæ, Turcicæ, Calvinianæque religionem dogmata portentoſe complexi confeſſio fidei a Calvinianis reprobata, licet iis conformis putaretur, lucem vidit, quæ perpetuis inferorum tenebris continenda fuiſſet.

In Apulia trigeſimo Julii, quinque horarum ſpatio horribilis terræmotus urbium, caſtellorum, hominumque magnam ſtragem edidit. Urbi vero epiſcopali S. Severi major labes facta eſt, Venturio tamen ejus epiſcopo, natione Florentino, divinitus ab ea vindicato.

A Christo nato anno MDCXXVIII.

Rupella, urbs ſitu firmiſſima, anno ſuperiori, ob ſubſidium Anglis contra regem præſtitum obſeſſa, Januario præſentis per tres leucas validis munimentis ſeptas aggere lapideo mirandum in modum ſuper mari extructo, ad Anglos (Buckinghamiumque præcipue maximæ cladis nuper in Ræa acceptæ ultionem

nem meditantem) ab ejus aditu arcendos, ita fortiter, prudenterque circumvallata fuit, ut illius nequidquam ei ſuppetias, commeatumque ferre tentantibus, turpiterque fuga ſibi conſulere bis coactis, ipſa omni præſidio, victuque deſtituta, tredecim millibus civium, qua fame, qua bello enectis, in deditionem Ludovici regis recepta fuerit vigeſimo nono Octobris, qui calendis Novembris urbem cum triumpho ingrediens, gratias Deo acturus, quod poſt quindecim menſium obſeſſionem eam in ſuam poteſtatem redegiſſet, ad S. Margaretæ proceſſit, ibique Hymnum, *Te Deum laudamus*, cantari præcepit, poſtridieque ſacroſanctam euchariſtiam ſolemni pompa per urbem deferendam curavit.

Nec defuerunt huic omnibus retro ſæculis memorandæ oppugnationi, occupationique, gratulationes Urbani pontificis, tum verſibus, tum ſoluta oratione ad regem, & eminentiſſimum cardinalem Richelium, ejus ſedulum, fidelemque aſſeclam, conſiliariumque prudentiſſimum, vigeſimo nono Novembris conſcriptæ; qui etiam pontifex in gratiarum actionem in S. Ludovici æde ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium Deo obtulit, cum menſe Aprili jubileum univerſale, tam pro iſta, quam pro reliquis eccleſiæ neceſſitatibus indixiſſet.

Cæterum Rupellam, quod pertinaciter reſtitiſſet, rex murorum deſtructione, privile-

vilegiorum abrogatione, magiſtratuum quorandam privatione, tributorum communium ſolutione, & aliis ſimilibus pœnis multavit, interdicto tota urbe hæreſis exercitio, ad quod templum extra urbem conſtruere, ſolisque in ea degentibus frequentare permiſit.

Interea Rohannus, Soubizii frater, poſtquam multa in Septimania molitus eſſet, ſemperque ſpem fortuna fefelliſſet, demum proditione arcem Montiſpeſſulanam invadere tentans, vix ipſe inſidias illi ex adverſo poſitas effugere potuit, quem ſenatus Toloſanus infami ſupplicio, ſi capi poſſet, adjudicavit, aſſignato etiam pretio capienti. Ipſe vero, quia princeps Condæus cum Monmorancio, & Vantadurio, provinciæ præfectis, ei, & hæreticis omnibus multas clades inferrent, Appamias, Realmontium, aliasque urbes ſumma vi ab eorum poteſtate redemiſſent, deque rebellibus pœnas exegiſſent; Anduſii decrevit omnes urbium rebellium catholicos ſuſpendere: ex quo multi etiam ex ſuis, tale factum horrentes ab ipſo defecerunt, catholicamque fidem profeſſi ſunt, inter quos dux Tremolius, apud Pictones nobiliſſimus, a cardinali Richelio in nodis fidei extricandis exercitatiſſimo inſtitutus, principem obtinuit locum.

Mortem hoc anno obiit menſis Februarii die 8. Burdegalæ *Franciſcus cardinalis Souraiſius*, tituli S. Praxedis: archiepiſcopus Burdegalenſis, & Primas Aquitaniæ, antiſtes mul-

multis præclare geſtis clarus: cui ſuffectus eſt Henricus frater ejus præcellens ingenio, & virtute vir.

Menſe Auguſto Carolus rex Angliæ Jeſuitas, Presbyteros, ac quotquot ordinibus authoritate ſedis Romanæ initiati eſſent, in vincula conjicit, edictaque antea in catholicos ſancita, nunc exacte obſervari jubet.

Hoc temporis tractu paciſcuntur de novo reges Angliæ, Daniæ, & Sueciæ cum ordinibus Batavicis, Palatinum reſtituere, qui contra Tillium, Walſteinium, Pappenhemiumque Cæſareos duces prævalere non potuerunt. Hac eadem tempeſtate Suecis, & Polonis dimicantibus, victoria Suecos ſecuta eſt. Angli porro, & Batavi Ferdinandum Cæſarem, Amuratem Turcarum imperatorem, & Gaborem Tranſilvaniæ principem pacis fœdera inter ſe iniiſſe non ſuſtinentes, protereaque nullum non moventes lapidem, ut diſcordiam, ſeditionemque inter eos concitarent; ie etiam tum legato Veneto apud Caimakanum obtinuerant, ut ex Turcico regno Jeſuitæ eliminarentur: ſed per legatum regis Chriſtianiſſimi, comitem Ceſium, a ſuis conatibus depulſi ſunt.

Exeunte anno ſuperiore, Vincentius dux Mantuanus e vita proficiſcens, Carolo Gonzagæ, duci Nivernenſi, & agnationis jure, & ultima ipſius Vincentii declaratione, principatus Mantuæ, & Montis ferrati reliquit, qui Mantuam ſolemni pompa, omni-

nibuſque applaudentibus ingreſſus eſt. Sed lite ſuper his mota inter ducem Sabaudiæ, & Ferdinandum Gonzagam, ducem Guaſtalli, necnon etiam inter Margaretam duciſſam viduam Lotharingiæ, ad eam diſſolvendam imperator ſtatus eos ſuæ poteſtati relinqui; adſcribendos poſtea, cui juſtum videretur, poſtulabat. Sed Hiſpani ob potentiam regis Galliæ, cui Nivernenſis ſubditus erat, firmiter obſtiterunt, ſpecie jurium imperatoris, executionis ſententiarum ejus, & defenſionis Sabaudi, cum quo ſtatus Monferratenſis inter ſe partitionem concluſerant. Itaque Gonzales Cordubenſis gubernator Caſalem Montisferrati, exercitu Mediolani coacto cinxit, & Sabaudus Albam, & Trinum, aliaque loca uſurpavit, a rege Galliæ ob regni negotia, non tantis Nivernenſi ſuppetiis venientibus, quantas anno ſubſequenti ſuppeditaſſe videbimus.

Menſe Auguſti Albertus Petlerus, magiſtratus Rodolphsbergius, conſiliarius imperialis, imperatoris nomine proteſtatus eſt contra ſubrogationem Veneti cujuſdam in patriarchatum Aquilejenſem a pontifice factam, ejus nominationem Cæſarei juris eſſe contendens. Cæterum pontifex duodecimo Septembris ſancivit, ne quis regularium, ſine ordinariorum examinatione & approbatione, ſæcularium confeſſiones audiret, revocatis indultis, & privilegiis quibuſcunque.

Inter Tartaros de regno ejecit Cantemirum

rum Laideram fratrem ſuum, Mehemetes Kitanes, qui ope Amuratis Sultani pulſus, deinde Koſaccorum auxiliis Turcicam regionem populatus, anno ſequenti interfectus eſt: quapropter varie adverſus Polonos dimicatum eſt, ex quo is, cui Turca favebat, ſuperior extitit, cæteris plurium annorum diſceptationis anſa relicta.

A Chriſto nato anno MDCXXIX.

HOc anno rex Ludovicus a Rupellenſi obſidione, Caroli, novi ducis Mantuani, defenſionem ſuſcepit. Quapropter menſe Januario ingenti manu collecta, in ſubalpinam provinciam profectus Sabaudiæ ducem, eum a tranſitu prohibere conantem, proſtravit; Secuſium, vulgo Suſam, occupat: denique eum ſic fortiter perſequutus eſt, ut ſummo beneficio adſcripſerit, non ab omni ſua ditione fuiſſe depulſum. Interea Hiſpani ab obſidendo Caſali caute deſiſtunt, ſuæ protectioni, quam exterorum invaſioni invigilare ſatius ducentes.

Interea Rohanus, & hæretici rebelles ad Anglum, jam mari contritum, fugatumque, denuo ſe convertunt, ut terra præſidium ab eo obtineant, Clauſelus etiam ab iis ad Hiſpanum, opem ejus imploraturus mittitur, cum quo de pecuniarum auxiliis tertio Maji convenit. Sed rex Ludovicus

 ilio-

illorum nefarios compreſſurus conatus, in Occitaniam proficiſcitur; Privaſium, urbem potentiſſimam, atque ſeditioſiſſimam, apud Sevenas, Aleſium, aliaque illius provinciæ oppida, menſe eodem Majo, occupat. Hæretici demum victi, proſtrati, afflictique veniam rogant, pacemque precantur: quam cum tota Occitania, Aquitaniaque benigniſſimus rex ea conditione inivit, ut Rohano toto regno ablegato, ipſi omnia urbium propugnacula, muris exceptis, diſturbarent: quod edicto ſuper ea re vigeſimo novo Junii facto conſtituit. alteroque Nemauſi menſe Julio promulgato, cunctas quidem rebelliones condonavit; ſed catholicam religionem in integrum reſtituit; in gratiarumque actionem tot rerum præclare geſtarum, beatiſſimæ Dei matri ædem, de victoria, Pariſiis nono Decembris nuncupavit, Auguſtinianisque diſcalceatis conventum inibi erexit.

Cæterum Monte Albano, urbe Aquitaniæ, regiæ voluntati morem gerere adhuc renuente, rex Nemauſo Lutetiam tendens cardinalem Richelium, prudentiſſimum regni adminiſtratorem: una cum inſtructiſſimo exercitu eo delegavit, ad quem, antequam urbem appelleret, cives nomins ſui rumore commoti, ſupplicatum miſerunt pollicentes, ſe in omnibus, regiis mandatis, edictisque obſecuturos. Singularis igitur comitas, mirabiliſque Richelii affabilitas, ita eorum concilia-

vit

Digitized by Google

vit animos, ut religio catholica inſtaurata, præſidia regia collocata, propugnaculaque omnia funditus everſa ſint.

Eodem tempore, legati Veneti regem Secuſii agentem, ad pacem cum Angliæ rege contrahendam ſollicitarunt, quæ die 24. Aprilis conſtituta, in obſidione Privaſii 20. Maji promulgata fuit; demumque eam uterque rex ſolemni jurejurando in ſuo quiſque regno 16. Septembris confirmavit.

Exeunte Majo, imperatoris, & regis Daniæ delegati pacem inter eos iniverunt. Poloni vero, & Sueci ſex annorum inducias inter ſe paciſcuntur, promoventibus legatis, Gallico & Anglico. Interea Sylva ducis vulgo *Buſcodocum*, urbs epiſcopalis Brabantiæ, a calendis Maji per Batavos, principe Aurangio duce, obſeſſa, Hiſpanis incaſſum illi ſubſidium ferre tentantibus, ſub eorum ditionem idibus Septembris ſubjuncta eſt. Necnon etiam ab iisdem Batavis de nocte, finiente Auguſto Veſalia, ducatus Cliviæ, intercipitur, nequidquam obſtante fortiſſimo Hiſpanorum præſidio.

Ad hæc, imperator pactis auctoritate regis Chriſtianiſſimi pro rebus Mantuanis & Monferratenſibus factis non contentus, infenſusque in Nivernenſem ob ſtatus Mediolanenſis invaſionem; poſt munitiones, citationes & actus judiciarios Rambaldum comitem Collaltum Forojulienſes cum exercitu in Italiam mittit, qui dum Spinola

cum copiis Hiſpanicis Monferratenſem ſuſcipit, ipſe Mantuam obſeſſit; cui Venetis tarde ſuccurrentibus, duceque Sabaudo ſuſpenſo, incertoque pendente, rex Ludovicus cardinalem Richelium cum ampliſſima pacis, & belli poteſtate legavit: interimque Collaltum hyems, & data a Mantuano incommoda ab obſidione deſiſtere compulerunt.

Exeunte Novembri, ſummus pontifex tot turbas, peſtemque inſuper graſſantem perſpiciens, jubileum indixit: legatis interea, nunciiſque diſcordias ſedare omni ſtudio contendens. Decimo Maji idem pontifex *P. Andream Corſinum*, nobilem Florentinum, ordinis Carmelitarum, & Feſulanum epiſcopum, ſanctis; ſeptimo vero Octobris *Cajetanum Thienæum*, nobilem Vicentinum, clericorum regularium fundatorem, beatis adſcripſit.

Subinde *Petrus Berullus*, inſtitutor congregationis oratorii domini noſtri Jeſu Chriſti, vir pius, doctus, & eloquens, & rege Ludovico ſollicitante an. 1627. cardinalis creatus fuerat, menſis Octobris die ſecunda, Lutetiæ, anno ætatis 53. e vita migravit.

Demum, 19. Decembris *Alphonſus Ludovicus Pleſſius Richelius*, frater germanus natu major eminentiſſimi Armandi Joannis cardinalis, vir manſuetudine, pietate, prudentia, fidei zelo, & diſciplina inſignis, in purpuratorum collegium aſſumitur, qui etiam archiepiſcopus Lugdunenſis, & Galliæ

Pri-

Digitized by Google

Primas (unde cardinalis Lugdunenſis dictus,) poſtea magnus etiam regis, ac Franciæ eleemoſynarius conſtitutus eſt.

Inter hæc, *Edmundus Richerius* Lutetiæ ſeptimo Decembris ſe, libellumque ſuum *de eccleſiaſtica, & politica poteſtate*, ſanctæ Romanæ ſedis judicio ſubmiſit; declarationemque a ſe factam conſignavit eminentiſſimo cardinali Richelio, proviſori domus Sorbonæ, cujus hortationes, magna ejus nominis gloria, majorique merito, & ipſum Richerium ad id impulerunt, ſchiſma jam inter Pariſienſes Theologos conflatum extinxerunt.

Sub idem tempus Sorbona morem antiquum Baccalaureorum in Theologiæ actibus reſpondentium, jurandi in ſummorum pontificum decreta, inſtauravit.

Cæterum, hoc anno, menſe Novembri, rex Ludovicus, & Michael Feodroitz, magnus dux Moſcoviæ, & Ruſſiæ imperator, commercium fœdere firmaverunt.

Scha-Abbas porro rex Perſarum, filio uno obtruncato, altero vero excœcato, nepotem ſuum, primogeniti filium, octodecim annorum, ante mortem, quæ menſe Martio contigit, regem declaravit, cui nomen fuit Scha-Sephi. Inde Amurates Turcarum imperator, felicioris exitus ſpe, per Coſeronum primum Vizirem, obſidionem Babylonis, fruſtra hactenus a pluribus factam, redintegrari curavit: qui eam parans, ut imperium ſtabiliret, multos Aſiaticos præfectos

rebelles, & ſeditioſos alios de medio ſuſtulit; alios depoſuit.

Hydropiſis etiam Bethlemum Gaborem, principem Tranſilvaniæ turbulentiſſimum, nullis relictis filiis, menſe Novembri oppreſſit, vitaque privavit. Quæ in Hungaria tenebat oppida, in Cæſaris poteſtatem tranſierunt. Vidua ejus Catharina Brandeburgica ſub regis Turcarum patrocinio confugiens, conſenſit tamen, ut Georgius Rakotzius cæteris principatum affectantibus potentior, eum retineret, quod Turca approbavit.

In Æthiopia quidam Suſneus, imperatoris conſobrinus, ab aliquot annis facta in eum rebellione, eundem hoc anno prælio occidiſſe dicitur. Cujus duo filii, alter in regnum Monotapam; alter dictus Zaga-Chriſti ætatis circiter quindecim annorum, Ægypto, Arabia, & Jeroſolyma peragratis, in Europam, & Italiam ſe receperunt tyranni manus fugientes.

A Chriſto nato anno MDCXXX.

CONgregationem Jeſuitiſſarum virginum, ac mulierum in nonnullis Italiæ, & Ultramontanis partibus erectam, circa ullam apoſtolicæ ſedis approbationem, Urbanus pontifex idibus Januarii prohibuit. Harum inſtitutum religioſæ vitæ monialium ſatis conforme erat, niſi quod ſpecie animarum ſalutis promovendæ, abſque ulla clauſura pro libitu divagabantur.

Car-

Cardinalis Richelius cum exercitu pedemontium ingreſſus, in apertum cum duce Sabaudiæ diſſidium venit, quod pactis conventis non ſtaret. Pinerolium itaque cum nonnullis aliis vicinis oppidis occupat. Subvenientibus vero duci Spinola, & Collalto, eminentiſſimus cardinalis Antonius Barbarinus, Urbani pontificis ex fratre nepos, a patruo legatus a Latere per univerſam Italiam conſtitutus advenit, Julii Mazarini miniſterio pacem inter partes conciliaturus. Sed nondum matura, Collaltus Mantuam verſus regreditur; Spinola Caſalis obſidionem ſuſcipit, in qua erat Toralius. Richelius vero, relicto exercitu Mareſcallis Fortio, & Schombergo, regem Gratianopoli convenit legatus Bononiam ſe recepit, his ſic geſtis, menſe Aprili: a quo intra viginti duorum dierum ſpatium rex univerſam Sabaudiam, a principe Thoma minimo filiorum ducis gubernatam, unica excepta arce Mommeliani, ſibi vendicavit: duce vero Monmorantio cum copiis in auxilium ſuorum ultra montes miſſo, ubi ſæpius cum hoſtibus dimicavit, Salutiarum urbs capta fuit. Demum rex Lugduni agens in gravem morbum incidit, ex quo contra omnium ſpem convaluit, Lutetiamque profectus eſt.

Interimque Mantua a Venetis parce conſervata, peſte, fame, aliiſque incommodis afflicta, ac militum præſidiariorum imminutione valde debilitata, decimo octavo Julii a

Germanis oppugnata, expugnataque eſt. Dux cum liberis ſuis, & Mareſcallo Eſtræo in arcem confugit: tandem vero deditionem pactus, in ditionem Ferrarienſem pontifici ſubjectam diſceſſit: urbem vero, opulentiſſimam barbari, magnam partem proteſtantes, crudeliſſime, turpiſſimeque locis etiam ſacris non parcentes pervaſtarunt.

Hæc occupatio, præterquam Italis, & Hiſpanis eam procurantibus, odioſa fuit, Carolum Emmanuelem ducem Sabaudiæ, ditiones ſuas, aut amiſſas aut potentiorum prædæ expoſitas videntem, tanto inſuper mœrore affecit, ut intra triduum, vigeſimo-ſexto Julii, ætatis 69. imperii quinquageſimo, animam efflaverit, cui Victor Amedeus, natu major filius ſucceſſit, qui initio Gallos aggrediens, & ab iis contritus, pacem coactus popoſcit.

Cæterum Ferdinandus Cæſar menſe Julio conventum electoralem habuit, ad quem accedentibus legatis regis Chriſtianiſſimi, & aliorum principum, de Germaniæ, & Italiæ pace tractatum eſt, atque pro Italia concluſum, ducem Sabaudum, & Mantuanum ſua recepturos, & quod inveſtitura Mantuano concederetur. Concordiæ vero conditiones ibi agitatæ cum non potuiſſent concludi inter duces Gallos, Sabaudum, & Collaltum ab ineunte Septembri, uſque ad medium Octobrem in gratiam Caſalis arcte a Spinola obſeſſæ, pactæ ſunt induciæ: inter

quas

Digitized by Google

quas 25. Septembris Spinola, partim quod obſidionem non poſſet perſequi, partim quod apud regem Philippum calumniis oneraretur, ex infirmitate, & phreneſi mortuus eſt, cujus locum Marchio ſanctæ crucis, quamvis ægre, acceptavit.

Jam induciæ finiebantur, nec dum Ratiſponenſis concluſio venerat, cum Santacrucius earum prorogationem poſtulavit. Sed Galli ducibus Mareſcallis Schombergo, Fortio, & Marillaco; cum Hiſpanis, numero, & viribus longe ſuperioribus, ad manus venire decreverant; cum Mazarinus effecit, ut præcipui terdeni ex utraque parte, ut erant cataphracti, inter utraque caſtra in unum convenientes 26. Octobris pacem magna Gallorum gloria, nec parva Hiſpanorum ignominia firmarent.

Quod pacem vero Germaniæ, Ratiſponæ tractatam, multis de more controverſiis & diſſenſionibus de religione, & ſtatu; ſed præcipue de truculentia Gothi, Guſtavi regis Sueciæ actum eſt, qui prætextu protectionis Stralſundæ civitatis Pomeraniæ, ac defenſionis proteſtantium, omnia populabatur, multasque urbes invadebat: nec prohiberi potuit, quin teterrimum in Germaniam incendium immitteret, quod poſt tot annos, nec dum extinctum eſt.

Hoc anno, menſe Junii decreto conſiſtoriali Romæ conſtitutum eſt, ut cardinales eminentiſſimi dicerentur, prohibi-

tumque, ne qui alii eccleſiaſtici illum titulum uſurparent, præterquam eccleſiaſtici Romani imperii electores, ac magiſter hoſpitalis Jeroſolymitani.

Mortuo duci Venetiarum, Franciſco Contareno, ſucceſſit menſe Januario ex eadem familia Nicolaus Contarenus.

Menſe Martio Braſiliæ metropolis Olinda Fernambuci a Batavis expugnatur, & munitur: Urbs Mexica novæ Hiſpaniæ opulentiſſima, menſe Octobri aquis penitus ſubmergitur. Inſula S. Michaelis, una ex Azoribus, Septembri igneo fluvio e terra ſulphurea erumpente horribiliter infeſtata fuit.

Eadem tempeſtate multorum millium cæde a Babylonis obſidione Perſæ Coſeronum, magnum Turcarum Vizirem, dejecerunt: qui propterea Conſtantinopolim regreſſus eſt.

A Chriſto nato anno MDCXXXI.

REgina mater regis Ludovici, malevolis invidorum ſuggeſtionibus aures præbens, cardinali Richelio admodum infenſa, ipſum regni adminiſtratione dejicere, quantum apud regem potuit, omni ſtudio contendit: quod cum ab eo non potuiſſet obtinere, Julio clam, regeque inſcio, in proximum Belgium receſſit, ibi ab infanta honorifice recepta; cum & prius dux Aurelianenſis, frater regis, parvo quorundam domeſtico-

co-

corum, aliorumque ſeditioſorum perſuaſu, & inductu, tacite ad Martii principium abiiſſet: qui primum Aurelianum, inde Burgundiam, poſtmodumque Lotharingiam profectus, demum Januario ſequenti Bruxellas, ad matrem acceſſit, ubi maximis honoribus ab Infanta proſequutus eſt. Exinde multæ ab ipſo, & regina querelæ, multaque e contra edicta a rege, propter talem indignitatem commoto; necnon etiam ſcripta in defenſionem cardinalis in lucem prodierunt. Ad cujus exaltationem rex, menſe Auguſti, Richeliam ditionem ejus paternam in ducatum, & Pariatum Franciæ erexit, (unde *cardinalis dux* nuncupatus:) de quo in ſenatum Parium diploma Lutetiæ promulgatum fuit quinto Septembris; eodemque menſe Britanniæ Armoricæ maximi momenti præfecturam eidem contulit.

Cæterum hoc anno, menſe Februario, Lipſiæ in Germania omnes principes, ac civitates proteſtantes convenerunt, ubi novos militum delectus pro defenſione, & conſervatione ſuorum ſtatuum decreverunt. Quod audiens imperator, his delectibus omnino prohibitis rebelles armis coërcere perſeveravit. Inter quos, Magdeburgenſes, jam triennio bellum tolerantes & menſe Majo a Tillio, & Pappenhemio expugnatos, plus afflixit incendium, variis in regionibus civitatis celeberrimæ, ſive per hoſtes, ſive per ipſos cives excitatum, quo vigintiquatuor horis

univerſa pene conflagravit; quam duces illi, qui eam nihilominus valide munire non omiſerunt.

Quod ut audivit Sueciæ rex, truculentus Gothus, ac ferus Vandalus, qui in ejus auxilium accurrebat, eam ut ulciſceretur, præter Pomeraniam, & ducatum Megalopolitanum ſuæ jam ditionis, multas alias urbes Brandeburgicas, & Saxonicas occupavit, auctusque copiis Anglicis, & Saxonicis, ſeptimo Septembris, inclytam Tillio, & Pappenhemio retulit, una cum electore Saxonico, victoriam, apud Lipſiam, quam Tillius poſt conventum ſupradictum ceperat, qui eo prælio duobus vulneribus acceptis fuga ſibi conſuluit, Suecus autem victoriam proſecutus, Erfordiam, aliasque multas in Franconia, Francofortum ad Mœnum, plurimas in Palatinatu ſuperiori, denique trajecto Rheno Moguntiam, & alias urbes cepit. Exinde vero elector Saxonicus Boëmiam ingreſſus, minoribus aliquot locis occupatis, Pragam ipſam menſe Novembri, tota Germania catholica tam immanibus hoſtilitatibus, ſacrilegiis, & populationibus oppreſſa reclamante, gementeque, ad ſuam ditionem adjunxit; harum calamitatum culpam in domum Auſtriacam, atque Hiſpanos conferens. Catholici quamplurimi regis Chriſtianiſſimi conſiliorum ignari graviter tulerunt, quod ipſe cum illo ſocietatis vinculo ſe obſtrinxiſſet, ſed id gravibus de cauſis, ſapienterque

factum

factum fuiſſe, nullus, niſi parum in rerum cognitione verſatus dubitaverit.

Hæc inter, menſibus Aprili, & Junio, ſingularum Italiæ partium delegati apud Chieraſcum regionis ſubalpinæ convenientes Mantuam cum omnibus oppidis, & locis illius principatus, & Montisferrati Nivernenſi adſcripſerunt, eorumque inveſtituram imperator conceſſit, exceptis nonnullis locis Montisferrati Sabaudo, & Mantuani principatus Guaſtellenſi reſervatis, & aſſignatis: Sabaudia, Pinerolum, & alia loca in Pedemontio in Gallorum ditionem redacta Sabaudo pariter reddita ſunt. Obtinuit tamen rex Galliæ a duce Sabaudiæ, pecunia numerata, Pinerolum cum valle Peroſa, ut tranſitum in Italiam liberum haberet, auctore hujus utiliſſimi conſilii cardinale Richelio. Vallis Telina etiam Griſonibus reſtituta eſt, ejusque propugnacula, & arces deſtruendas eſſe decretum. Genuenſium porro cum Sabaudo conciliatio tractata, nonniſi anno ſubſequenti ab infante cardinali ad exitum perducitur.

Hac eadem tempeſtate rex Ludovicus commendatorem Bazilium in Africam ad regem Marroci Mulei Qualid, ut Gallos ibi magno numero in captivitate detentos liberaret, delegavit, menſeque Septembri de libero commercio, commeatuque fœdus cum eo ſancitum eſt.

Demum decimoquinto Decembris in civitate Neapolitana horribilis terræmotus

factus eſt. Non longe ab ea mons Veſuvius Sommæ vulgo dictus, tonitruis, flammisque terrorem incutiens: cinerem ventis uſque ad Archipelagum deferens, ſaxa vero ad centum milliaria ejaculans, immenſam bituminis copiam induxit in mare, obvia quæque comburens ſecumque trahens, inque ipſo mari per duodecim dies ardens. Ex oppoſito montis, torrens ferventis aquæ multa loca inundavit. Mare a littore recedens Neapolitanas naves in ſicco reliquit. Quam cladem menſe Februario anni proxime ſequentis renovatam reliquiæ S. Januarii, Neapolis patroni, publica ſupplicatione delatæ, penitus depulerunt: aliis proximis locis domuum, perſonarum, brutorum, bonorumque incredibilem jacturam facientibus.

A Christo nato anno MDCXXXII.

LUdovicus rex Chriſtianiſſimus, Metis legationem principum catholicorum fœderatorum, & electorum imperii, pro avertendo rege Sueco accepit, quibus neutram in partem inclinare perſuaſit. Attamen Philippus Chriſtophorus, archiepiſcopus Trevirenſis, & electorum, proximorum calamitatibus commotus, ſibique timens, regis patrocinio ſeſe ſubjecit, traditoque Hermenſteino, voluit etiam urbem ipſam Trevirim conſignare, ni Capitulum, præſidium Hiſpa-

pa-

panicum requirens, ab eo defeciſſet: propter quod eam ab exercitu regio obſeſſam, atque ad deditionem coactam, ſub archiepiſcopi auctoritate, viri jam ætate provecti, tenuit cum præſidio dux quidam Gallus.

Urbanus porro pontifex, hæc iniquo animo ferens, nullum non movit lapidem, ut ſeditiones extinguerentur, atque ut barbari a Germania dejicerentur, pecuniis etiam ſubminiſtratis, frequentibusque ad Dei iram placandam Jubileis indictis. & tamen quaſi hæc nihil eſſent, octavo Marii a cardinale Borgia, nomine Philippi Hiſpaniæ regis, proteſtatio ei facta fuit, quidquid detrimenti religio catholica pateretur, aut paſſura eſſet, non ipſi Philippo; ſed pontifici adſcribendum fore.

Cæterum Dei omnipotentis providentia hoc tandem effecit, quod homines non potuerunt: cum enim Guſtavus, rex Sueciæ, denuo per Alſatiam, Bavariam, Palatinatum, Sueviam, Weſtphaliam, aliasque provincias excurrens, eaſque vaſtans, Tillium, qui femore vulneratus paulo poſt Ingolſtadii mortuus eſt, fugaſſet; Walſteinium Friſlandiæ ducem imperator rogavit ad arma, quibus abdicatus fuerat, contra illum ſumenda, cujus optatis annuens, Pragam contra Suecum moventem recuperavit, poſtque aliqua gravia, ſed non plena certamina, tandem totis viribus prope Luzenam 16. Novembris pugna redintegrata fuit, ſub

ſub cujus initium rex Guſtavus, duobus lethalibus vulneribus acceptis, animam efflavit. Cui ſuccenturiatus Bernardus dux Wimarienſis Saxonicus, effecit, ne Sueci victi dici poſſent: prælioque nocte dirempto Cæſarei Lipſiam, Sueci Naumburgum receſſerunt. Ingens fuit utrinque cædes incertumque qua parte major. Inter Cæſareanos duces interiit Pappenhemius Mareſcallus hæreditarius imperii, multis victoriis clarus. Cadaver regis multis vulneribus poſt mortem confoſſum, ideoque vix cognitum, primum Naumburgam, inde Brandeburgum, ac demum in Sueciam delatum eſt. Mortuus eſt anno ætatis 38. unica relicta filia *Chriſtiana* ſexenni, ex Eleonora Brandeburgenſi, filia electoris Joannis Sigiſmundi, duabus majoribus præmortuis.

Non multo poſt, *Fridericus* Palatinus Rheni, ejus nominis V. olim elector, & electus rex Boëmiæ, anno ætatis 37. ex morbo peſtilenti mortuus eſt Moguntiæ, qui a rege Sueciæ ſe in ſtatum ſuum reſtitui ſperaverat.

Antea vero, ſcilicet, 29. Aprilis, Sigiſmundus III. Poloniæ rex Varſoviæ ex apoplexia ſuſceptis eccleſiæ ſacramentis deceſſerat, cui ſub principium Octobris ſuffectus eſt ex omnibus competitoribus Uladiſlaus, filius ejus natu maximus, ejus nominis rex IV. ætatis 27. qui menſe Februario ſequenti coronatus eſt. Titulos ſumpſit regis Sueciæ, & magni ducis Moſcoviæ. Ejus electio propter ejus virtutem, pietatem, & intemeratum religio-

Digitized by Google

ligionem Urbano pontifici gratiſſima contigit, ita ut ejus legatos ſumma cum benevolentia ſuſcepit.

In Belgio 23. Auguſti princeps Aurangius Trajectum, vulgo Maſtricum, inſignem Hiſpanorum urbem ad Moſam, trimeſtri obſidione, nequidquam ſuccurrere tentantibus tribus exercitibus, cepit.

Interea dux Aurelianenſis Galliam ingreſſus eſt manu armata, a cardinalis Richelii tyrannide, ut ſcripto in publicum edito profeſſus eſt, illam liberaturus. Secreto conſilia ſua Henrico duci Monmorancio Occitaniæ præfecto, a quo in provinciam acceptus eſt, communicaverat. Sed (a) Mareſcallo Schombergo, juſſu regis, (*contra*) Aurelianenſem cum exercitu inſequente, poſt longas illius, non paucas urbes ſibi conciliantis, circumcurſationes, apud Caſtrum Arianorum, calendis Septembris, copiis illius duplo regiis majoribus, dimicatum eſt; ubi Monmorantius decem vulneribus proſtratus, captus fuit: comes Moretonius, frater naturalis regis, occiſus, cum comite Ruiſio, aliisque non paucis. Aurelianenſis cum majori parte exercitus abſque pugna receſſit. Rex in Occitaniam pergens Lugduni victoriæ nuncium accipiens, miſericordia erga fratrem motus veniam pollicitus eſt, modo in poſterum quietius ſe gereret. Conventionem juramento firmavit Aurelianenſis calendis Octobris, qui etiam benevolas ad cardinalem literas ſcripſit, ac

Digitized by Google

ac Turones ſe recepit. Rex autem Toloſam progreſſus, Monmorancium ob rebellionem die penultima Octobris capite minui juſſit. Pie admodum deceſſit vir nobiliſſimæ, & antiquiſſimæ tota Gallia familiæ princeps, dignus omnino qui ob præclaras animi, corporisque dotes, & ob egregia pro rege, & religione facinora, diem aliter obiret, niſi rebellione præteritam vitam contaminaſſet. Mortuus eſt ſine liberis, ætatis anno 38. ſepultusque in S. Saturnini æde, in qua ab omni memoria nullus fuerat tumulo mandatus. Aurelianenſis, ex ſupplicio Monmorancii ſumpta occaſione quartum regno exiens, iterum Belgium repetiit, antequam rex Lutetiam perveniſſet. Nonnulli epiſcopi, qui ejus conatibus faverant, accepta a pontifice facultate, unus depoſitus, alius juſſus epiſcopatum dimittere, cæteri ad ſuas eccleſias remiſſi.

A Christo nato anno MDCXXXIII.

GErmania hoc anno a ducibus, qui ſub rege Sueciæ militaverant, Bernardo duce Wimarienſi Saxonico, Guſtavo Hormio caſtrorum præfecto, Joanne Banierio peditatus præfecto, aliisque ducibus, excurſionibus, populationibus, urbium expugnationibus, & ſexcentis aliis modis opprimitur, præcipuo rerum directore,

tore, Aretio Oxenſtierno, Succiæ cancellario, ſub auctoritate reginæ viduæ, ac *Chriſtinæ* infantulæ, quæ a Suecis magno conſenſu in reginam recepta eſt. Ex alia quoque parte Walſteinio, aliisque ducibus Cæſareis, ac fœderis catholicorum, illam ad priſtinum obſequium reducere conantibus, graviſſime vexatur, regibus Daniæ & Poloniæ incaſſum pacem inter eos conciliare tentantibus.

Sub idem tempus rex Ludovicus Carolo duci Lotharingiæ indignatus, quod contra pacta delectus habuiſſet, quod pro ducatu Barenſi homagium negaſſet, quod Margarita ejus ſoror duci Aurelianenſi contra regni leges nupſiſſet, exercitum duxit adverſus illum: quo territus pro reconciliatione fratrem ſuum Nicolaum Franciſcum cardinalem obviam miſit. Interim vero apud Pfaffenhovium, non longe ab Hagenoa in Alſatia, cum Suecis congreſſus, magna clade affectus eſt. Ejus vero malo animo perſpecto, rex ducatu Barenſi ſub regia manu poſito. Lotharingiam ingreſſus, multa oppida cepit, ipſamque Nancejam obſeſſit, quam menſe Septembri dux, pactis cum cardinali Richelio factis, regi conſignavit: Margaritam vero ſororem, quam eidem tradere promiſerat, clam veſte mentita in Belgium ad Aurelianenſem concedere curavit.

Ad hæc, induciæ inter Hiſpanos, & Batavos apud Belgium; ſed nullo effectu tractatæ ſunt. Mors vero archiducis *Iſabellæ Claræ*

ræ Eugeniæ, menſe Decembri ætatis anno 68. decedentis, ingenti luctu proſecuta eſt.

Cæterum Carolus, rex magnæ Britanniæ, menſe Majo, Scotiam profectus, ſolemni pompa 25. Junii ibi coronatus eſt. Demum 24. Octobris natus eſt ei dux Eboracenſis, qui Jacobus nominatus eſt; Illi etiam in publicis ordinum regni comitiis auctoritas collata fuit, præſcribendi habitum omnibus publico officio, ſeu in republica, ſeu in eccleſia fungentibus.

Hoc anno duces regis Poloniæ Uladiſlai, Moſcos Smolenskum obſidentes, & Lituaniam invadentes; Tartaros vero per alias provincias excurrentes magnis cladibus affecerunt: ipſe autem rex Smolenskum obſidione liberavit, ingenti prælio Moſcis proſtratis.

Die 19. Junii dux Crequius Franciæ Mareſcallus magno cum apparatu Romam ingreſſus, Ludovici nomine, pontifici obedientiam de more præſtitit. Ejuſdem etiam menſis die 22. congregatio S. Officii inquiſitionis, opinionem Gallilæi Florentini, quæ fuerat antea Copernici, quod ſol ſit centrum Orbis, & immobilis; terra autem mobilis; tanquam fidei, & ſcripturæ contrariam damnavit: quod etiam ipſe ore, & calamo fecit, ejusdem congregationis juſſu, tunc ibi præſens, anno ætatis 70. Denique in pœnam datæ fidei violationis, carcere inquiſitionis ad tempus incluſus eſt.

Exeunte anno grave diſſidium inter archie-

chiepiſcopum Burdegalenſem, & provinciæ præfectum obortum eſt, quod pontifex abſolvendo pœnitentes reos, rexque alienatos animos reconciliando, penitus extinxerunt.

Menſe Septembri Conſtantinopolitanæ urbis tertia pars maximo incendio deflagravit, quo, præter alia plurima damna, bibliothecæ Muphti, non ita pridem depoſiti, & ejus, qui ſuffectus fuerat, copioſiſſimæ omnium totius imperii Ottomanici, combuſtæ ſunt.

A Chriſto nato anno MDCXXXIV.

DIe 19. Januarii Carolus dux Lotharingiæ inſtrumento publico facto Mirecurti omnes ſuas ditiones cardinali fratri ſuo ceſſit, ut jura familiæ, dum ipſe hoſtiliter contra regem, ejusque fœderatos ageret, conſervare poſſet. Paulo poſt tamen, ne quis fratrem ſuum ducem agnoſceret, edixit. Poſtea Sueci eum, cum modicis copiis in Germaniæ interiora penetrare volentem, prohibuerunt: quare Veſentione Mediolanum profectus, viſitato cardinale infante, in Germaniam, præfecturam generalem Fœderis catholici accepturus ſe contulit. Cardinalis interim ejus frater diſpenſatione pontificia patruelem ſuam Claudiam, ſororem Nicolaæ duciſſæ uxoris Caroli, in uxorem ducens clam cum ea, ruſtico habitu, Florentiam ſe re-

Digitized by Google

recepit, Lotharingia relicta. Menſe vero Maji rex Nicolaam duciſſam magno honore Lutetiæ recepit, omnia ei neceſſaria liberaliter ſuppeditans. Ad hæc, rex conſilium ſupremum ſuo nomine conſtituit Lotharingiæ, (ſicut anno ſuperiori Parlamentum Metis inſtituerat,) cujus etiam ordines in ejus verba juraverunt. Maxima quoque pars Alſatiæ, epiſcopus Baſileenſis, Spira, & alia non pauca loca regis patrocinio ſe ſubmiſerunt. Aliquæ etiam earum partium munitiones, ac ſpeciatim Caſtrum Philippi, ſeu Philipsburgum, munitiſſimum propugnaculum epiſcopatus Spirenſis ad Rhenum, in ejus poteſtatem venerunt.

In Belgio Hiſpani Trajectum obſidentes, & Batavi Bredam, utrique, obſidione ſoluta, ad ſua ſe receperunt: quem ſolum effectum magni utrinque facti belli apparatus ſortiti ſunt.

Cæterum Germania crudeliſſimo ardente bello, Urbanus pontifex 23. Martii univerſale jubileum promulgavit. In ea memorabilis fuit Alberti ducis Friſlandiæ, comitis Walſteinii, exercituum Cæſareorum ſummi imperatoris exitus, qui cum hactenus fidelem ſe Cæſari, domuique Auſtriacæ præſtitiſſet, in ſuſpicionem venit deliberatæ cum hoſtibus uſurpationis regni Boëmiæ patriæ ſuæ. Quapropter a Cæſare armorum præfectura privatus, ſibi timens, & ad Cæſaris hoſtium partes tranſiens, nonnullos ipſorum duces

ces ad ſe Egram Boemiæ venire ſollicitavit: iis vero de ejus fide dubitantibus, tardeque procedentibus, menſe Februarii ipſe in ejus cubiculo proditorie, in ejusdem Egræ arce interfectus eſt. Ad cujus occiſionis nuncium Ferdinandus eum, quem ab infima nobilitate ad tantum faſtigium evexerat, forte captivum magis, quam mortuum præoptans, illacrymaſſe dicitur. Multi præterea variis locis duces, principesque pariter cæſi, aut in cuſtodias incluſi fuerunt.

Die *26.* Julii Ratiſpona honeſtis conditionibus in deditionem venit, a Ferdinando Hungariæ rege Ferdinandi Cæſaris filio, & Maximiliano Bavariæ duce obſeſſa, duobus menſibus, obſidionemque tanta virtute ſuſtinens, ut, quod vix credatur, quadringenties ſexageſies quinquies eruperint obſeſſi, ſeptemque generales oppugnationes repulerint: nec niſi pulvis tormentarius eos defeciſſet, adhuc dedendi: quibus Wimarienſis; & Hornus nec ſuppetias ferre, nec Bavarum per aliquorum Bavariæ oppidorum invaſionem ab obſidione avocare potuerunt.

Inde rex Hungariæ plurimas urbes occupans Donawerdam etiam ſubegit. Ad reficiendum vero exercitum ad Wirtembergenſem ditionem proficiſcens, in itinere Nordlingam a Suecis forti præſidio munitam aggreditur. Ad eam liberandam Wimarienſi, & Hornio copias Suecias undique comparantibus, cardinalis Infans

Me-

Mediolano per Germaniam Belgium verſus cum valido exercitu iter ſuſcipiens, a Bavaro rogatus ei ſe conjunxit, cui etiam aderat Carolus dux Lotharingiæ. Quibus cum longe inferiores eſſent Sueci, prælium tamen ſexto Septembris iniverunt, quo amplius decem horis durante, partim cæſi, partim fugati, captique ſunt, una cum omnibus impedimentis. Inter præcipui nominis captivos Hornius fuit. Rhingravius autem Otho, qui Suecis copiis auxilium daturus appropinquabat, audito funeſto prælii exitu retrocedens a duce Lotharingiæ, & Tribuno Joanne Werthio Bavaro ingenti clade affectus eſt: ſicque Sueci a Nordlinga, Wittembergica ditione, Suevia, Franconia, Bavariaque omni, quas injuſte tenebant, depulſi ſunt.

Poſtmodum cardinalis Infans iter ſuum verſus Belgium continuans, apud Juliacum obvium habuit Thomam ſuum patruelem, qui rege Ludovico deſerto, a quo fuerat multis honoribus, & donis cumulatus, in Belgium profugerat, miſſa Mediolanum conjuge, ſorore comitis Sueſſionenſis. Indeque Infans calendis Novembris Lovanium Brabantiæ pervenit, & triduo poſt Bruxellis receptus fuit ſumma magnificentia, & ſplendore.

Antea dux Aurelianenſis, frater Ludovici regis, cardinalis Infantis ſubjectionem declinans, multis jam poſt obitum Iſabellæ archiducis a miniſtris Hiſpanicis contumeliis vexatus, necnon aliqua ſimultatis

tatis ſpecie a regina matre diviſus, ad regis pietatem recurrens, cum eo egit de reditu in patriam; benigniſſimeque auditus, octavo die Octobris, ſummo mane, venatum ſe ire ſimulans, ſolis ſex ſecreti participibus comitantibus, incitatis equis, quos binos habebant, uno tractu, nulla interpoſita quiete, impaſtique, pervenerunt nocte Capellam proximum regni Galliæ oppidum, 25. leucis Bruxellis diſtans: ubi ducem cum ſuis, oſtenſa regia teſſera præſidii præfectus recepit. Indeque ad regem accedens amantiſſime ab eo ſuſceptus, cardinalique duci Richelio reconciliatus fuit.

Nihilominus tamen rex fratris matrimonium cum Margarita Lotharingiæ ducis ſorore contractum, in ſenatu Pariſienſi diſcuſſum, ſolemni ſenatus conſulto pronunciato quinto Septembris penitus irritum declaratum, non approbavit: quod in declaratione quo præteritorum omnium, tam prædicti fratris ſui, quam comitum abolitione, eodem menſe Octobri diſerte cavit.

Die 18 Auguſti Urbanus Granderius Cenomanenſis, apud Loudunum diœceſis Pictavienſis oppidum, vivus combuſtus eſt, de magia, multisque aliis ſceleribus reus factus; ſed præcipue quod ab anno 1632. religioſas Urſulinas a dæmonibus obſideri procuraſſet, eo quod illum in ſuum directorem aſſumere noluiſſent.

Cæterum his conditionibus Poloni, &

Moſci pacem iniverunt, ut rex Poloniæ *Uladiſlaus* juribus in Moſcovia prætentis magno duci Michaëli Federowitis cederet, ab ejusque titulo abſtineret: Michael autem Smolenko, Novogradio, Biala, aliiſque arcibus regi Poloniæ, ducatuique Lituaniæ cederet.

Denique, 12. Decembris Urbanus pontifex conſtitutione publica ſub graviſſimis pœnis præcepit epiſcopis, archiepiſcopis, patriarchis quibuscunque, ac etiam cardinalibus, ut intra tempus conſtitutum ad eccleſias ſuas ſe conferrent, nec inde exceptis caſibus neceſſariis ibi expreſſis, niſi de licentia ſedis apoſtolicæ recederent.

A Chriſto nato anno MDCXXXV.

HOc anno, nocte 23. Januarii Galliſius Cæſareus dux, Philipsburgum maximi momenti oppidum diœceſis Spirenſis, quod Gallorum ſimul, & Germanorum præſidium tenebat, vi cepit.

Sub auroram diei 26. Martii, ſubdole urbs Treveris cum omnium pene præſidiariorum cæde, & præfecti vulnerati captivitate occupata fuit. Hanc Galli pro archiepiſcopo, ſub regis patrocinio ſuſcepto, contra Suecos & proteſtantes, a quibus per imperatorem, aut fœderatos catholicos Germaniæ protegi non poterat, defendendo tenebant. Ipſe archiepiſco-

piſcopus, imperii elector, inibi captus, confeſtim Lucemburgum, inde Namurcum, ac demum in arcem Trevirenſem juxta Bruxellas ductus fuit. Rex itaque de ejus libertate, ut par erat, ſollicitus, illam ab Infante cardinale Belgii gubernatore poſtulans, reſponſum accepit, ſe nihil ſuper ea abſque imperatoris, regisque Hiſpaniæ conſilio deliberare poſſe. Quod reſponſum petitionis denegationem rex interpretatus, re mature perpenſa, fecialem ſolemni pompa, rituque, cardinali bellum indicturum mittit: quod 16. Maji Bruxellas appulſus, cum non potuiſſet in præſentiam cardinalis admitti, ſcripto coram fecialibus Belgicis intra ipſam urbem conjecto, & in reditu ad palum juxta eccleſiam primi vici Belgici affixo præſtitit. Statimque rex Caſtillioneum, & Brezeum Mareſcallos cum exercitu immiſit, qui 19. Maji apud Aveinum pagum principem Thomam Sabaudiæ, copiarum Infantinarum ductorem ingenti clade affecerunt, quinque millibus cæſis, mille trecentis captis; tormentis, ſignis & impedimentis relictis victoribus, e quibus ducenti circiter duntaxat occubuerunt. Sexto vero Junii rex declaratione publica multiplices belli cauſas enumerans ſubditis ſuis omni cum Hiſpanis commercio interdixit, bellumque iis terra, marique denunciavit.

Inde poſt conjunctas copias capto, direptoque Tilemontio; aliisque parvi momenti

oppidis, obſeſſo etiam nullo effectu Lovanio nihil aliud præter aliquas excurſiones, & debilium locorum invaſiones, populationesque geſtum fuit.

Quatuor aliis a rege comparatis exercitibus, quos variis provinciis aſſignavit, primum dux Carolus Lotharingiæ Joannes Werthius Bavarus, aliique tam Cæſarei, quam Lotharingii, a Lotharingia pellere poſſe credebant Gallos, quorum plurimi a rege rebellaverant: qui eo ſe conferens, aliquos reos punivit: reliqui duces poſt regis in Galliam regreſſum, & Lotharingii receſſum, cætera recuperarunt, & quædam alia occuparunt. Cardinalis Valeta, & dux Wimarienſis annonæ penuria medios inter hoſtes afflicti, ægre receſſerunt, occluſis aditibus, nec niſi cum aliqua jactura. Gallaſius poſtquam ad Lotharingium accedens, multa ſuorum millia morbis, & fame amiſit, ab eo diſſentiens in Germaniam rediit. Pro libertate Italiæ Crequius una cum duce Sabaudiæ, & Eduardo Parmæ duce, cujus rex patrocinium ſuſceperat, captis nonnullis arcibus, Valentiam ditionis Mediolanenſis obſederunt, & irrito conatu oppugnaverunt. Rohanenſis denique nonnulla loca in Valle-telina munivit; Germanos Mediolanum petentes grandi cæde proſtravit; & una cum Griſonibus. Serbellonum cum Hiſpanis Vallem ingreſſum repulit.

Præter hos quinque exercitus, menſe Septem-

tembri Hiſpanis inſulas Lirinonſes S. Honorati, & S. Margaritæ occupantibus, contra eorum conatus inſtructa fuit claſſis in Provincia.

Ex fœdere 30. Maji Pragæ inito, inter imperatorem, & Joannem Georgium electorem ducem Saxoniæ Lutheranum, qui antea Suecorum partes tuebatur, illorum potentia in Germania diminuta, imperatoris vero aucta, ad eum plurimæ urbes & munitiones redierunt.

Cæterum, 29. Auguſti inter Uladiſlaum, Poloniæ regem, & Chriſtinam Sueciæ reginam in 26. annos pactæ ſunt induciæ his conditionibus, ut Pruſſia Polono, Brandeburgenſi pro parte, quæ ſingulis competebat, reſtitueretur. Livonia in manibus Suecorum durantibus induciis permaneret.

Eodem menſe Auguſti maximi momenti civitas Revanum ab Amurate Turcarum imperatore in Perſide capta fuit.

Die 7. Julii multi prælati ſubſcripſerunt ſententiæ doctorum Sorbonicorum, ac multorum doctiſſimorum religioſorum, in conventu quinquennali cleri Gallicani Lutetiæ celebrato, in quo decretum eſt, matrimonia principum regii ſanguinis, coronæ candidatorum, ac præcipue proximorum, & hæredum præſumptinorum, contra voluntatem, & prohibitionem poſſeſſoris coronæ, & non ſolum abſque illius conſenſu facta, illegitima, invalida & nulla eſſe.

Eodem in cleri conventu Franciſcus Commartinus, epiſcopus Ambianenſis, vehementer conqueſtus eſt, quod anni ſuperioris menſe Julio viſitans Monſtrolium, oppidum ſuæ diœceſis; in quo tanquam munitiori, S. Vulphagii Confeſſoris, olim ſui parochi nunc Patroni reliquiæ depoſitæ fuerant cupiensque incolis Ruæ, ejusdem diœceſis oppidi, earum aliquam partem concedere; Montrolienſes in ipſum, tanquam in reliquiarum furem inſurgentes, multis eum, aſſeclasque eccleſiaſticos contumeliis, injuriis & percuſſionibus affecerunt: adeo ut, tametſi præſidii præfecto eos tutante, & ob id de vita periclitante, vix incolumes ſervari potuerint. Quamobrem eos, ut ad pœnitentiam alliceret, præcipuis ſeditionis auctoribus excommunicatis, interdicto ſupponens, quo primum per menſem, deinde per ſex ſuſpenſo, ipſis obſtinatis perſiſtentibus, cauſam ad regem, eccleſiæ, & cleri protectorem detulit, qui delegatis re commiſſa, poſt diligentem inquiſitionem, in quoſdam mortem, in alios exilium, in alios vero pœnas alias conſtituerunt; quæ, benigniſſimo epiſcopo veniam petente, & impetrante, mutatæ ſunt in levem pecuniariam, unde aliquibus neceſſitatibus ſubveniri, ſed præcipue in eccleſia ad poſteritatis monumentum in marmore regiam, & epiſcopalem remiſſionem incidi curavit. Ad hæc Victor Bouthillierius coadjutor, & ſucceſſor epiſcopi Turo-

Digitized by Google

Turonenſis, vir prudentia, & ingenio pollens delegatus a rege, & clero, Monſtrolium profectus ab epiſcopo Ambianenſi ſelectas reliquiarum portiones, partim ad eccleſiam Ruenſem, partim ad Ambianenſem, tradidit presbyteris deferendas: & poſtquam civium petulantiam graviter increpaſſet, iis gratias cum gaudio agentibus die 28. Septembris abſolutionis beneficium impendit.

Die 11. Decembris, *Alignius*, Franciæ cancellarius e vita migravit, cui ſuffectus eſt *Petrus Seguerius* nobiliſſima familia oriundus, cui jam ante triennium ſigillorum cuſtodiis dignitatem rex detulerat.

A Chriſto nato anno MDCXXXVI.

LUtetiæ ſummis honoribus, muneribusque proſequutus eſt menſe Januario rex Eduardum, ducem Parmæ, ei gratias agentem ob patrocinium contra Hiſpanos ſibi præſtitum: qui ad ſuos remeavit menſe Martio, quo etiam Bernardus Saxonicus, dux Wimarienſis, regem ſalutatum venit.

Princeps Condæus cum exercitu Sequanos, ſive comitatum Burgundiæ hoſtibus regis auxiliantem adiens, nonnullis captis oppidis Dolam obſedit, a qua ob turbas Picardicas revocatus eſt. Nam cardinalis Infans publice declarans, imperatoris, regisque Hiſpaniæ intentum eſſe pacem

Chriſtianæ reipublicæ conciliare, in Picardiam menſe Julio principem Thomam, & Joannem Werthium cum exercitu miſit, qui Capella, Caſtelleto, Corbia, aliisque nonnullis captis oppidis, regem ſe eorum conatibus fortiter objicientem ſenſerunt: quippe eo frater ejus dux Aurelianenſis, & comes Sueſſionenſis miſſi aliquot loca hoſtibus eripuerunt, ipſeque rex Corbia præcipua captarum circumvallata, oppugnationem Sueſſionenſi commiſit, quam decimo quarto Novembris in deditionem redigit. Exinde San-Joannem de Lucio in finibus regni, & Aquitaniæ occupatum Hiſpani diripuerunt; ſed non multo poſt tempore, firmare aggreſſi, ab eo, nemine cogente, receſſerunt.

Scheinkum in Belgio, dedentibus ſe Hiſpanis, Batavi; Magdeburgum in Germania dux Saxoniæ, Moguntiam 5. Januarii comes Donaus receperunt. Cæſarei demum, ac Sueci hoſtilia quædam in Germania hinc inde fecerunt. *Thoraſium* vero Franciæ Mareſcallum in Inſubria propugnaculum aliquod ab Hiſpanis detentum luſtrantem glans plumbea non ſine Gallorum deſiderio, hoſtiumque admiratione vita privavit.

Cæterum *Martius Ginnetus* cardinalis in exterorum negotiis verſatiſſimus, & variarum linguarum peritus ab Urbano pontifice tot inter Chriſtianos principes clades ægre ferente Coloniam miſſus eſt, cum legatis, & oratoribus regum catholicorum de pace tractaturus;

rus; multum ad id eminentiſſimi cardinalis Lugdunenſis Romæ præſentis juvante. Huic negotio conficiendo Hamburgum delegerunt. Exeunte Octobri Ginnetus Coloniam ingrediens in ea ultra triennium, novis ſemper difficultatibus ſupervenientibus, & ad bellum potius accedentibus, quam pacem conciliantibus ſine ullo progreſſu commoratus eſt.

Inter hæc Ferdinandus imperator Ratiſponam profectus, ibi electorum, ac principum imperii conventum habuit, in quo Germaniæ negotia in alium conventum tractanda remittens, filium ſuum *Ferdinandum Erneſtum*, regem Hungariæ, in regem Romanorum ſucceſſorem imperii eligendum propoſuit. Quod ab electoribus tam abſentibus per legatos, quam præſentibus, menſe Decembri facile conſecutus, vigeſimo octavo ejuſdem menſis anno ſuæ ætatis vigeſimo octavo menſe quinto coronatus eſt. Nequidquam obſtante; quod Treverenſis elector ex Belgio in Auſtriam tranſlatus, & adhuc ſub cuſtodia detentus; nec quod Bavariæ dux in Palatini locum ſubſtituto, ad eumque electoratu pertinente, neuter eorum electionem ſuffragiis ſuis comprobaverit.

A Chriſto nato anno MDCXXXVII.

PAucis poſt diebus ad reditu conventus Ratiſponenſis ſupra memorati; Ferdinan-

nandus II. ætatis 61. imperii 19. currente, diem extremum obiit: Ejus ergo filius Ferdinandus III. ſicut ante obitum patris electus fuerat, imperium capeſſivit: ad cujus electionem confirmandam Pragæ conventu celebrato, eo ductus etiam archiepiſcopus Treverenſis eam ratam habuit, acceptavitque præterea in coadjutorem ſui archiepiſcopatus archiducem Gulielmum fratrem Ferdinandi.

Comes Harcuriæ, frater ducis Ellebovii; e domo Lotharingica, archiepiſcopi Burdegalenſis conſilio fretus, inſulas S. Honorati; & S. Margaritæ in Provincia, ab Hiſpanis ante biennium uſurpatas, beneque munitas menſibus Aprilis, & Maji, fortiter occupavit, expugnavitque.

Cæterum Hiſpanis cum numeroſo exercitu, duce comite Serbello. Leucatam in Occitania, ab ejus præfecto Barrio fortiter defenſam obſidentibus, dux Halluinus, provinciæ præfectus, ſolis Occitaniæ viribus, 29. Septembris, vallum, aggeremque hoſtium aggrediens. poſt eorum plurimam cædem, & turpem ſuperſtitum fugam, præda bene opima potitus, illos ab obſidione repulit: quem rex Mareſcalli Franciæ dignitate decoravit.

Dum hæc in Occitania geruntur, in Arrebatenſibus Landrecium, Caſtrum Cameraci, Maubugium & quædam alia loca ceperunt, ac etiam Capellam recuperarunt cardina-

Digitized by Google

dinalis Valeta, & Candalæ dux frater ejus. Hiſpani proditorie cæſo præſidio Juojum in Lucemburgo ad Moſam a Mareſcallo Caſtillioneo nuper captum, recuperarunt: ſed Damuillerium ab eodem expugnatum vigilantius ſervatur.

Menſe Octobri obſidione, ac deditione Bredam princeps Aurangius recepit: Hiſpani Venloum, & Ruremundam. In Germania variæ pugnæ commiſſæ, variaque capta ſunt oppida a Cæſareis, & Suecis, iſtis graviora damna patientibus. Demum Hiſpani fædere Griſonum ab antiquo Gallico ingrate reſilientium validiores, multa, ut aſſolent, illis promittentes. Vallem telinam eorum poteſtati reliquerunt.

Menſe Septembri *Carolus Gonzaga* dux Mantuanus, & Nivernenſis Taurini obiens, nepotem ſuum ex filio circiter octennem ſucceſſorem reliquit. Poſtea vero *Victor Amedeus*, dux Sabaudiæ, menſe Octobri ultimum clauſit diem, cui ſubrogatus fuit Lodovicus Amedeus, major (circiter ſeptennis) duorum puerulorum, quos ex uxore, ſorore regis Chriſtianiſſimi ſuſcepit, qui vix poſt annum ſuperſtes fuit.

Interea rex Scotiæ ritus Anglicanos fere omnes in regno ſuo recipi mandavit, quibus miniſtri Puritani repugnantes in epiſcopos, proceresque ſeditionem excitarunt, qui vix furentis plebis manus, interveniente licet ſenatu, effugere potuerunt. Iidem etiam renovarunt confeſſionem minorem Scoticam,

pro fidei catholicæ, omniumque rituum eccleſiaſticorum abolitione factam, & ſe contra omnes ipſumque etiam regem, ſubſidio ſibi invicem futuros promiſerunt. Quod novum fœdus *Convenant* nuncupaverunt.

A Chriſto nato anno MDCXXXVIII.

BErnardus dux Wimarienſis partium Suecicarum, menſe Februario Rhinsfeldiam in agro Baſileenſi, ut ibi ſecuritatem ſibi præſtaret, tutiusque ad propoſitum ſibi Briſacum tranſiret, obſidere cœpit: cui Cæſarei, & Bavarici, illius loci momento perpenſo, ducibus Sabello, Joanne Werthio, & aliis ſuppetias ferentes, prima inita pugna, ſuperiores quidem evaſerunt: ſed quatuor poſt diebus inſtaurata acrius acie cadentes, partim cæſi, partim fugati, partim captivi facti ſunt, quorum de numero multi duces tribunique fuerunt, inter quos dux Sabellus Lauffemburgum deductus paulo poſt evaſit: Werthius, & Enckenfordius ad regem in Galliam miſſi in caſtro Vicenarum detinentur, Rhinsfeldia igitur, & ab ea Neoburgum, Friburgum, Briſgojæ, & alia quædam oppida Wimarienſi ſe dediderunt: qui poſtea menſe Decembri, poſtquam ſæpius cum Cæſareis manus conſeruiſſet, Gallorum ſubnixus auxiliis, Briſacum, ducentis majoribus tormentis æreis munitum occupavit.

Cæ-

Cæterum ducem Rohanum, in conflictu Rinsfeldiano vulneratum paulo poſt vita menſe Martio defecit. Quo etiam menſe Crequium Franciæ Mareſcallum, dum Bremum oppidum a Marchionis Leganeſii, Mediolani gubernatoris obſidione vindicare conaretur, tormenti globus de vita deturbavit. Inde Bremum in Leganeſii deditionem venit, ſicut menſe Julio Vercellæ.

Sub ejusdem Julii initium, principe Condæo Fontarabiam obſidente, acri, longaque verberatione oppidum, præſidiumque ad anguſtias redegerat. jamque in ejus poteſtatem veniebant, cum duces ob quasdam inter ſe obortas diſcordias juſſis parere omittentes, interimque occaſione elabente, terreſtris Hiſpanorum exercitus (claſſem enim eorum Gallica jam merſerat) eos cum ignominia obſidionem ſolvere compulit: propter quod in quoſdam duces animadverſum eſt. Ad hæc, Mareſcallum Caſtillioneum princeps Thomas, & comes Picolomineus, Italus Senenſis, tametſi magnis cladibus acceptis, a multum operoſa S. Audomari obſidione dejecerunt: ipſe vero cum exercitu in Arteſiam tendens Rantium, & quædam alia oppida cepit. Poſtmodum vero Caſtelletum in Picardia, ſolum oppidum ex omnibus, quæ ſub Hiſpanorum poteſtate in Gallia ſubjacuerant, nunc tandem ab eorum uſurpatione detractum fuit.

Menſe Septembri, Hasfeldius Cæſareus

dux principem Palatinum in Germaniam cum exercitu procedentem, capto ipſius fratre Roberto, Viennamque Auſtriæ ducto fudit, fugavitque. Menſe Februario Cæſarei Hannoviam jam a triennio obſeſſum munitiſſimum oppidum, clam occupaverunt. In reliqua porro Germania, Belgio, Lotharingia, Burgundia, aliiſque provinciis dimicatum eſt multoties.

Die 27. Martii Conſentiam, Stilianum, Nicaſtrum, aliasque Calabriæ urbes, pagos, & oppida horrendos terræmotus cum ingenti hominum ſtrage partim abſorbuit, partim diſrupit.

Cæterum in comitiis Warſavienſibus menſis Maji pollicere coactus eſt Uladiſlaus Poloniæ rex ſe numquam inſtituturum ordinem 72. fratrum: qui pro bono publico præliarentur, quem inſtituere in animo habuerat. Ejus demum frater Cazimirus, electus a rege Hiſpaniæ in proregem Portugalliæ, eo pergens, mentito habitu Tolonum, Maſſiliam ac naves regias apud Bucum extremum Provinciæ portum luſtrare deprehenſus, a comite Alenſe, Provinciæ præfecto, captus, Lutetiamque miſſus, ſub honeſta cuſtodia tamdiu detentus fuit, quo uſque rex, accepta magnifica ab Uladiſlao fratre legatione, quia innocentiam ejus cognovit, honorifice ad menſam miſſum, cum muneribus dimiſit.

Hoc temporum tractu rex Chriſtianiſſimus ſe, totumque regnum beatiſſimæ virgi-

Digitized by Google

ginis, cujus opem multoties ſibi adfuiſſe cognoverat, patrociniis ſubjiciens, publice omnibus regni epiſcopis præcepit, ut quotannis decimoquinto Auguſti feſto aſſumptionis ejusdem virginis ſolennibus ſupplicationibus inſtitutis, ſe populosque ſibi commiſſos ejus ſervitio penitus devoverent. Quod hoc anno primum fieri cœptum eſt ſummo cum omnium applauſu.

Interim Maria regina mater ejusdem Ludovici Brabantia menſe Auguſto diſcedens, & per Hollandiam, Zelandiamque tranſiens, Septembri Angliam, a rege, reginaque ejus filia, ſummo cum honore, amicitiaque ſingulari recepta petivit.

Ad hæc Delphinus, poſt viginti tres annos initi inter Ludovicum Juſtum, Annamque Piam matrimonii, divinitus 5. Septembris natus non ſolum lætitia, exultationeque ſumma Galliam, ſed etiam exteras regiones complevit, ad quem ſummus pontifex infantiles faſcias a ſe benedictas per illuſtriſſimum N. Sfortiam, vicelegatum Avenionenſem miſit: totaque demum Roma una cum eminentiſſimis cardinalibus lætitiam publica demonſtratione teſtata eſt.

Menſe Octobri admiſſus eſt Romæ, poſt aliquas tamen difficultates, princeps Eckembertus, orator Ferdinandi nuper in imperatorem electi, ab obedientiam ſummo pontifici de more præſtandam.

Hac eadem tempeſtate Scoti per Marchionem

nem Hamiltonium, Caroli regis magnæ Britanniæ nomine rogati, ut fœdus anno ſuperiori ictum abrogarent, hoc illi nequaquam concedere voluerunt, licet ſe papiſmo renunciaturum, religionemque Scoticam amplexurum polliceretur rex. Imo pervicax eorum impudentia illum impulit ad ſcriptum in lucem edendum, quo & licere eccleſiis in tali ſtatu ſibi providere, & eccleſiam poſſe ſynodum indicere, ſi magiſtratus hoſtis fidei, aut in eccleſiæ bono procurando negligentior eſſet, probarunt, quinimo, licet rex ulterius multa ipſis conceſſiſſet, tamen non ſolum illa non admiſerunt: ſed adverſus illa publicato prolixo ſcripto proteſtati ſunt. Satano Calviniſtico quippe œſtro perciti epiſcoporum auctoritatem, nomenque ipſum funditus delere, univerſos eccleſiaſticos amandare, regemque ex ipſorum nutu, voluntateque dependere volebant.

Adhæc conventu Glaſcuenſi ex comitibus, Baronibus, nobilibus, civibusque, omnibus ex convenante Scotico, coacto, reclamante licet Hamiltonio, epiſcopis omnem adminiſtrationem ademerunt, multaque alia contra regem, legitimamque omnem diſciplinam ſtatuerunt, miniſtris etiam aliquibus depoſitis, qui turbulentis eorum decretis ſubſcribere nollent. Arcem præterea Edimburgenſem, præſidio regio munitam, ita obſervarunt, ut nihil in eam importari permitterent,

rent,

rent, atque Lithum oppidulum vicinum contra eam munitionibus firmarent.

Amurates interea Turcarum imperator trecenta millia armatorum Babylonem ducens, ut eam a Perſis poſſeſſam, toties ſuis, & paternis auſpiciis obſeſſam ſubigeret, obvium habuit quendam Cheikum rebellem, qui prophetam ante antichriſtum venturum ſimulans adverſum ſe pugnantem exercitum profligat. Quapropter imperator ſequaces ſuos proſcripſit: unde iis in poſterum diffidens, Amuratemque propterea veniam petiturus, collo laqueo inſerto, conveniens, hoc eodem laqueo, menſe Junio, ſpiritu ſtatim interclușo interfectus eſt. Amurates vero Babylonem obſidens, quadraginta diebus; cæſo univerſo præſidio, populoque, quadraginta autem millibus ſuorum amiſſis, ſub finem Decembris eam occupavit.

Menſe Junio *Cyrillum* patriarcham Conſtantinopolitanum quorundam criminum inſimulatum præfectus urbis dignitate privavit, in turrim maris nigri conjecit, ac etiam in mare præcipitem dari juſſit. In cujus ſedem alterum *Cyrillum ab Ibernia* ipſi infeſtum graviterque inimicum ſuffecit.

A Chriſto nato anno MDCXXXIX.

INeunte hoc anno duo magni libri, inſcripti, *Jura, & libertates eccleſiæ Gallica-*

licanæ, earumque *probationes*, abſque auctoris, & typographi nomine, & imprimendi facultate, Lutetiæ in lucem editi, quod multa ad eccleſiæ ſervitutem tendentia, & ſchiſmatis occaſionem dantia continerent primum a ſacro conſiſtorio regio vænum exponi prohibiti ſunt: deinde vero unde viginti, tam eminentiſſimi cardinales quam illuſtriſſimi antiſtites, Lutetiæ tunc temporis morantes, eos proſcripſerunt atque damnaverunt.

Grandis etiam liber in Hiſpania publicam lucem vidit ſub titulo: *De ſupplicatione ad ſanctiſſimum a literis, & bullis apoſtolicis importune impetratis ad perniciem reip. regni, aut regis, aut juris tertii præjudicium, & de earum retentione interim in ſenatu* Madriti apud Mariam de Quinones, auctore *Franciſco Salgado de Somoza*, juris utriuſque profeſſore. Qui auctor præterea dignus judicatus eſt, qui *judex regiæ monarchiæ regni Siciliæ* crearetur.

Hujus anni decurſu infeſtis hoſtium armis Gallia fere laceſſita non fuit, ſed diſſoluta propriorum militum conſuetudo atque licentia, populorumque non impune tamen ferentium, ſeditiones variis in regionibus illam exagitarunt. In exteros autem quinque exercitibus rex bellum intulit. Quorum primo ultima Junii dux Millereus, magnus rei tormentariæ magiſter, rege præſente, Heſdinum munitiſſimum Atrebatum oppidum in deditionem compulit, quem rex clava

ſeu

ſeu baculo, inſigni Mareſcallatus Franciæ ſumma cum laude proſecutus, donavit, cum per mediam muri ruinam victor urbem ingrederetur.

Altero exercitu non æque fortunatus Fequerius verſus Lucemburgum ſe ad Theonis villæ, prope fluvium Moſellam, obſidionem accingens, a Piccolomineo 5. Junii adorſus copiis fuſis, fugatisque ipſe vulneratus in ejus poteſtatem venit. Exinde vicarium Picolominei victoris cum parte copiarum Moronum Gallicæ ditionis ad Moſam oppidum obſidione cingentem, eo bina tormentorum quaſſatione verberato ab ea deſiſtere coëgit acceſſus Mareſcalli Caſtillionei, qui cum alio exercitu Juojum invaſit, ac in pœnam proditionis alterius retro anni, penitus delevit.

Menſe Julii princeps Condæus cum potenti exercitu Septimanorum, & Aquitanorum, Salſulas in agro Ruſcinonenſi Hiſpaniæ inexpugnabiles habitas, Gallico adjunxit imperio, vicinisque quibuſdam propugnaculis captis proximum Perpinianum non modico terrore percutit. Sed non longo poſt intervallo rurſus Salſulæ in ditionem Hiſpanorum redactæ ſunt.

Dux Longovillanus in Italiam profectus eſt, ut compeſceret nefarios conatus principis Thomæ, qui Hiſpanorum ut perſuaſu, ſic copiis ditionem nepotis ſui invadens, contra quam fas eſſet, jureque debuiſſet, omnia peſſundans, nonnullorum civium proditione Tau-

Taurinum provinciæ metropolim ita occupavit, ut duciſſa mater pueri principis, ſororque Ludovici regis vix in arcem effugere potuerit, e qua in Sabaudiam concedens, Gratianopolim cum rege conſilia contulit.

Interea cardinalis *Valeta*, poſtquam in Italia pro populi rebus tuendis, Thomam cohibuiſſet; & quædam oppida cepiſſet, menſe Septembri morbo contracto, pie admodum e vivis exceſſit, cui ſubrogatus eſt comes Harcurius, ſtrenuiſſimus e domo Lotharingica princeps, inſulis Lirinenſibus nuper ab Hiſpanis recuperatis clarus.

Duobus ante menſibus, decimo octavo, ſcilicet Julii, interierat Neoburgi morbo peſtilenti Bernardus dux Wimarienſis, bellicoſiſſimus juxta ac fortunatiſſimus princeps, cujus cadaver Briſacum delatum eſt. Ejus obitus in cauſa fuit, ut juſſu regis Longavillanus in Germaniam properaret. Solus alicujus nominis ſupererat Banerius Suecarum reliquiarum ſuſtentator, qui Boëmiam ingreſſus, nonnulla oppida, aliaque in Sileſia, & Saxonia cepit.

Princeps Palatinus Rheni; Wimarienſis morte cognita, Briſaci obtinendi ſpe, per mediam Galliam abſque licentia tranſiens Molini in Borbonia a præfecto comprehenſus, Lutetiam rege tunc abſente reducitur: ibique aliquo tempore intra honeſtam cuſtodiam aſſervatus eſt: poſtea rex eum ad menſam admiſit, liberaliterque dimiſit.

Ca-

Carolus rex magnæ Britanniæ Scotorum defectionem ulturus jam cum illis prælium in regni confinibus commiſſurus erat, cum octavo Julii de concordia tractatum eſt, quæ certis ſub conditionibus hinc inde poſitis concluſa fuit. Ac Scoti a conventis pactis recedentes decreta Glaſcuæ, de epiſcoporum abdicatione, inſtaurarunt, ac plurima alia ſtatuerunt, quæ regem contra eos arma reſumere coëgerunt.

Patriarchæ *Cyrillo ab Ibernia* Conſtantinopolitano, pecuniarum extorſionibus ſubditos vexanti a ſede dejecto, carcerique tertio mancipato, *Parthenius* metropolita Adrianopolitanus, unanimi omnium conſenſu ſuffectus eſt.

A Chriſto nato anno MDCXL.

A Murates Turcarum imperator, ab obſidione Babylonica rediens, voto in manibus Muphti, ſeu pontificis, abſtinentiam vini, qua per legem Muſulmanicam obſtringebatur, vovit, eo quod ex ejus uſu in morbum artriticum ſe incidiſſe credebat: ſed in celebri ſectæ feſto ad finem Januarii apud Viſirem primum pranſus, tantum vini contra votum, & aquæ vivæ, hauſit, ut inde graviſſimo morbo oppreſſus, paucis poſt diebus, octavo, ſcilicet, Februarii, ætatis 32. imperii 17. nullis liberis relictis, e vita migravit. Cui ſucceſſit frater ejus minor *Ibraimus* ætatis 28. qui carcere detentus, brevi morte a fra-

fratre plectendus erat; nec niſi viſo fratris cadavere ſe ad imperium, non ad mortem duci in animum potuit inducere.

Eodem ferme temporis tractu *Scha-Sephi*, rex Perſarum, mortuus eſt, duobus relictis filiis, quorum major ſeptennis ei ſucceſſit. Ejus mortis nuncius 16. Aprilis Conſtantinopolim perlatus, Turcas magna lætitia affecit, quod ob minorem filiorum ætatulum ſecuros ſe viderent.

Cæterum menſe Martio libellus *Paræneticus* ad antiſtites regni, *Optati Galli* nomine *de cavendo ſchiſmate*, quod jam inſtare declarabat, a Franciſco archiepiſcopo Pariſienſi, & ſuffraganeis epiſcopis, aliisque multis damnatus, a ſenatu etiam igni adjudicatus eſt.

Hoc temporis curriculo Hiſpaniam infeſtare cœpit rebellio Catalanorum, qui a militibus Hiſpanis per vicos, quibus hoſpitabantur, bonorum direptionem, conjugum violationem, multaque alia mala illi hominum generi conſueta perpeſſi, conſpiratione facta magnam hoſpitum ſtragem fecerunt, alios adverſum ſe a prorege miſſos fugarunt, & poſt aliquod tempus recens irritati ipſo die feſto ſanctiſſimi ſacramenti comitem S. Columbæ ipſorum proregem intra ipſam civitatem Barchionenſem crudeliter interemerunt. Cui cum rex ducem Cardonium, Catalanis, utpote conterraneum, gratum ſubrogaſſet, paulo poſt eo ex-
tincto

tincto ad ſeditiones, ad pugnas, & ad urbium occupationes comparatis utrinque exercitibus, deventum eſt.

Interea Marchio Leganeſius gubernator Mediolanenſis, Caſalem urbem Montisferrati obſidens, tanto impetu a comite Harcurio, minus eo dimidio armatorum habente, intra vallum aggreſſus eſt, ut bis licet repulſus, tertia impreſſione, grandi edita hoſtium ſtrage die 29. Aprilis vallum ſuperaverit: tertioque jam Hiſpani obſidionem Caſalis avibus malis tentaverunt.

A Caſali liberato Harcurius Taurinum a principe Thoma defenſum obſidione cinxit: Leganeſius vero reſtaurato exercitu veluti intra vallum Harcurium circumcingens, ne quid commeatus ad ipſum deferretur, e Gallia ſuppetias venire timens die 11. Julii tribus partibus uno impetu impreſſionem faciens, & erumpente eodem tempore principe Thoma e civitate, parum abfuit quin Galli acie ceciderint: ſed animo cum periculo aucti hoſtes tanta clade affecerunt; ut quatuor eorum millibus cæſis, caſtris eos exuerint, ſuppetiis tam hominum, quam commeatus feliciter acceptis. Quapropter, licet multoties in Gallos erumpentibus Thoma, & Leganeſio; ad conſpectum tamen Leganeſii 24. Septembris Thoma ſe, urbemque dedente, illam glorioſiſſime triumphans dignus omni præconio ingreſſus eſt Harcurius.

Alia parte 14. menſis Junii, Mareſcalli Cauneus,

Digitized by Google

neus, Caſtillioneus, & Milereus Attrebatum obſederunt: cum ſimulata aliorum vicinorum propugnaculorum oppugnatione, præfectum urbis cum maxima præſidii parte in eorum defenſionem elicuiſſent, qui circumcluſa ſubito civitate, ejus ingreſſu prohibitus eſt. Cardinalis Infans Belgicis, Germanicisque copiis collectis, quantum potuit, conatus eſt vel in urbem auxilia mittere, vel commeatus in caſtra importationem impedire. Sed utrumque fruſtra. Acceſſerat rex Ambianum, ut e propinquo ſuis animos faceret, & omnia neceſſaria ſuppeditare curaret. Singulari demum cardinalis Richelii vigilantia, & ſollicitudine, hoſtium conatus repreſſi ſunt, non ſine magnis utrinque cladibus, & civitas in conſpectu triginta millium armatorum, quos Infans ad novum impetum in caſtrorum aggeres faciendum paratos habebat, ſe dedere coacta fuit, 10. Auguſti, Feſto S. Laurentii Martyris Hiſpani, qui prælium Sanquinteneum ante 83. annos in Hiſpanorum favorem commiſſum hac glorioſa expugnatione compenſavit. Infans igitur in Batavos arma convertens primum apud Hulſtum illos male habuit, deinde a Geldria obſidione jam tertio ab iis incaſſum ſuſcepta eos repulit. Regi autem in cumulum felicitatis hujus anni, nocte diei vigeſimæ primæ Septembris, natus eſt ex Anna conjuge ſecundus filius dux Andegavenſis, quo menſe Gallis fauſtiſſimo rex, regina, Delphinusque nati ſunt.

Digitized by Google

In Germania hinc Banerius Suecorum dux, hinc Picolomineus copiarum Cæſarearum imperator, caſtra in adverſum metantes, ſeſe mutuo, veluti ad pugnam conſerendam reſpectabant: quam nihilominus quia utriſque periculoſa erat, levibus tantum velitationibus perſtringentes vitarunt. Cæterum imperator Ferdinandus, ad procurandum Germaniæ pacem, electorum, ac principum imperii Ratiſponæ conventum habuit: in quo quid actum ſit, ignoratur. Pontifex autem Martium Ginnetum cardinalem, quem jam a triennio Coloniam miſerat, nihil in pacis ſollicitatione proficere videns, eum Romam revocavit, relicto tamen nuncio apoſtolico, qui rem curet.

Carolus porro rex magnæ Britanniæ, novas in Scotos copias ducere decreverat; ſed convocato parlamento Anglico, majorem partem Puritanorum illis favere comperiens, per delegatos ſatius duxit eorum feroces lenire animos. Qui interim arcem Edimburgenſem adeo ſtricte obſidebant, ut amplius centum tormentis circumcingerent. Illam igitur ad deditionem compulerunt, & cum numeroſo exercitu Angliam ingreſſi Caſtrum novum, & Dunelmum occupaverunt, rege non valde remoto, qui cum Anglorum exercitu Eboracum profectus eſt: ubi cum Paribus, atque proceribus regni decrevit parlamentum celebrare, quo pax univerſæ Britanniæ reſtituatur. Ad quæ rex Londinum reverſus eſt.

Denique hinc Tartari, hinc Moſci ferociter excurrentes mutuis ſe cladibus exagitant, in provincias proximas multa damna inferunt, & innumeram captivorum multitudinem abripiunt. Nec aliæ orbis regiones calamitatibus vacant, quæ jampridem belli oneribus oppreſſæ tandem ab iis, pacis ſolatio levatæ, reſpirare vehementer exoptant.

A Chriſto nato anno MDCXLI.

INſignis fuit hujus anni exitus defectione Luſitanorum a rege catholico. Sed ut altius res deducatur: Philippus ſecundus cum ſibi Luſitaniam armorum vi ſubjeciſſet non iisdem artibus, quibus obtinentur regna, conſervari ratus, Luſitanos maximis benevolentiæ decrevit demulcere teſtimoniis, eosque propterea avitorum incremento privilegiorum ſibi ſtrictius devincere putans, multa in eorum conceſſit gratiam. At tractu temporis fœdifragi Caſtiliani, prout huic hominum generi aſſolet, contra jus omne & omnia data ſacramenta, eorum privilegia proculcantes, eos non ut deditos, ſed tanquam vi expugnatos habere: maximamque in eos, ſub Philippo quarto in præſentiarum regnante, Olivareſio comite, duce præcipuo, Hiſpaniarum miniſtro, infœliciter æque ac violenter, ſtatus & regna Philippi adminiſtrante, exercere violentiam cœpe-

perunt. Quod impatienter ferentes Luſitani diſſimulantia ſuis eſſe conſulendum malis tutius judicarunt. Verum anno 1636. detracta larva, violentum adeo diutius ferre non valentes imperium, in miniſtros Caſtilianos aperto marte inſurgere, & tam durum excutere jugum ſtatuerunt. Ebora civitas toto regno celeberrima: & alia quamplurima non inferioris notæ loca, ſic ad evidentem inclinabant rebellionem, ut undique hæ voces perſonarent: Dux a Bragantia vivat! Cæterum hos motus excitatos pene armorum Philippi timor compeſcuit; & eos populos, ad ſaniorem redire mentem coëgit, data prius a Philippo fide; eos cum omni humanitate, regia benignitate, & omnimoda clementia excipiendos eſſe in poſterum. Ad quos, armis depoſitis, Luſitani omnem præſtare obedientiam parati, fraudem pro fide, barbariam pro humanitate, vim, contumeliam & ultionem pro clementia ſunt experti. Olivareſius ſiquidem, fortiſſimis præſidiis omnibus Portugalliæ propugnaculis communitis, nobiles ſuis exuit privilegiis, dignitatibus eos & officiis ſpoliavit: plebejos tributis quamplurimis oppreſſit: eccleſiaſticos denique, aliis in aliorum dignitatibus ſuffectis, male tractavit. Quæ mala & alia quamplurima, velut bonorum direptionem, domorum deprædationem, uxorum oppreſſionem indignanter perpeſſi, & proinde mirum in modum exacerbati, ſerio de eli-

minandis Caſtiliani cogitare cœperunt. Sed matura cum non eſſet occaſio, cunctandum ipſis viſum eſt. Tandem altum prementes corde dolorem, cum omnes dynaſtæ & regni proceres, una cum aliquot eccleſiarum prælatis, adſcitis etiam plebejis nonnullis, ſecreto conveniſſent, totum Portugalliæ regnum in libertatem aſſerendum, qua data via, omnes determinarunt. Verum ſilentium in tam arduo opere requirebatur. Res mira & prope accedens ad miraculum, quod omnes fuerint elingues Luſitani, quod cæcutientes fuerint Caſtilliani, quod conſilium Hiſpanicum, toto orbe famoſum, hoc in negotio vigilantia & providentia deſtitutum prorſus extiterit. Admirandum plane divinæ providentiæ monumentum, quæ in tantis mutationibus videntes excæcat, ſapientes infatuat, altos ac generoſos regum & imperatorum ſpiritus frangit. Regebat tunc temporis Portugalliam, proreginæ titulo, Margarita a Sabaudia, mulier alioqui ſuavibus redolens moribus & ſingulari pollens pietate, iis tamen omnibus, quæ in moderamine deſiderantur, exuta, utpote nulla animi dexteritate, nulla in rebus agendis ſolertia, & experientia nulla prædita; ſed infœlix potiſſimum, quod nefandiſſimum haberet a ſecretis virum, ad cujus arbitrium omnia decernerentur. Huic nomen erat Michaël Vaſconſellius, homo præter cæteros omnes ambitioſus, petulans, divitiis inhians, ver-

verſipellis, truculentus demum. Is in rerum adminiſtratione adjunctum habebat Marchionem Della Puebla, fratrem Marchionis Leganeſii, ejusdem farinæ virum. Eoque temporis tractu Madriti, rerum Portugalliæ cura, Jacobo Suareſio, Michaëlis Vaſconſellii patrueli, commiſſa, & proinde omnimoda penes Vaſconſellium poteſtas erat. Proreginæ nomen habebat Margarita, ac perſonam non agebat, nam ſub ipſius authoritate & nomine, inſcia ipſa, cuncta gerebantur. Itaque Vaſconſellius & alter, ad libitum totius regni Portugalliæ moderantes habenas, ita omnium ordinum populos in ſe concitarunt, ut tandem a rege catholico deſciverint Luſitani, ad talem etiam invitati defectionem; tum exemplo Catalanorum, cum intuitu rerum Hiſpanicarum, tota Europa inclinantium & ſenſim collabentium. Lisbona civitas regia, emporium toto orbe celeberrimum, ut defectionis fuit exordium, ſic cæteris urbibus rebellionis extitit exemplum. Cujus incolæ, nulla data mora, ad arma prorumpentes, & circumquaque per vicos & plateas excurrentes, ita furere in obvios cœperunt Caſtilianos, ut eos pene omnes deleverint. Vaſconſellius mortem ſibi imminere prævidens, in regia abſconſus latebat, ſed mox omni excuſſo timore, & poſthabita reverentia, advolant ipſi in regiam, muros diruunt, portas evertunt, omnes angulos luſtrant, tandemque latitantem Vaſconſellium deprehenſum, & vulne-

ribus confoſſum e feneſtra in plateam deturbant, moxque caput ipſius a cervicibus abſciſſum & tota urbe circumlatum, cadaver in fruſta diſcerptum, poſtmodum igne abſumptum, ventis cineres conſignant. Furor proreginam non attigit. Ex templo regni proceres de ſibi eligendo rege providentes communi omnium voto Joannes dux a Bragantia expetitur. Hic nuncius ad Philippum Hiſpaniarum regem perlatus ipſum, totam regiam, curiamque tanto ſtupore complevit, tanto affecit mœrore, tantoque terrore ſtatum Hiſpanicum perſtrinxit, ut elingues, immobiles ac pene mortui viderentur omnes. Hæc inter dux a Bragantia dubiis fluctuans cogitationibus, quam in partem ſe verteret, a Guaſtone Carignano, qui ad ipſum a regni Portugalliæ proceribus miſſus incitatis equis ac brevibus temporis momentis acceſſerat, plurimum roboratur. Ducis uxor in fœminino pectore cor gerens virile ipſi animos addidit, fecitque ita, ut ipſe Lisbonam concedens ab ordinum populis ſummo applauſu in regem ingenti pompa inauguratus die 15. Decembris ipſaque 27. ejusdem menſis corona regia fuerit inſignita.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

I N-

Digitized by Google

INDEX
RERUM MEMORABILIUM LOCUPLETISSIMUS,
IN QUO
E ternis numeris primus librum notat; ſecundus caput libri; tertius verſiculum capitis.

A.

AARON ſummus Sacerdos 1 8 11 in elicienda aqua e ſilice extinguitur 1 8 19

Abathaminus Calypha Cayrum condidit 6 16 37

Abdimelechus Calypha Halys 6 12 25

Abel 1 1 6 ejus ſacrificia Deus probavit. ibid. ℣. 8

Abias 1 19 1

Abimelechus 1 11 7

Abiron 1 8 16

Aborigines 1 8 33

Abramus 1 4 1

Abſalon 1 16 8

Academ. Bononienſ. a Theodoſio 5 10 20
Papienſis a Carolo M. inſtituta 7 1 19
Bononienſis reſtituta ab eodem ibid.
Cracovienſis 9 8 8

Accius, Tragicus Poëta 3 14 7

Aceurſius 9 4 32

Achabus Samariæ rex 1 21 4

Achaja in deditionem accepta 3 14 10
ſubacta 4 7 8

Achas rex Jud. impius 1 28 1

Acriſius Argivorum rex. 1 10 12

Adamus 1 1 1

Adelgiſi Beventani principis dolus in imp. 7 4 31 Italia exigitur a Ludovico II. ibid. ℣. 33

INDEX.

Adilulphus rex Angliam pont. Rom. vectigalem fecit 7 3 30
Ado epiſc. Viennenſ. 7 3 37 & 7 10 16
Adramyttenus imp. 6 15 5
Adraſtus Argivorum rex 1 11 29
Adrianus pont. 6 17 25
Adrianus IV. pont. 8 8 3
Adrianus VI. pont. 10 6 11. cognatos non auxit opibus 10 6 21 ejus ſapiens vox ibid. ℣. 21
Adrianus Turnebus 10 8 42
Adulphus Cæſ. 9 3 1
Ædes SS. Petri & Pauli apoſt. a Saracenis direptæ 7 3 18. Petri apoſt. a Leone IV. mœnibus cincta 7 3 29
Ædiles curules duo 3 1 6
Ægeus 1 11 15
Ægyptius Calypha a Tartaris victus 9 1 101
Ægyptus provincia facta 3 32 3. a Turc. ſubacta 10 5 65
Ælius Adr. imp. 4 12 1 ejus comitas ibid. ℣. 3 facilitas ibid. ℣. 7. ſtudium pacis ibid. ℣. 8 monumentum ibid. ℣. 18
Ælius Lamprip. 4 35 24
Ælius Pertinax imp. 4 16 1
Æmilia recepta 10 4 11 10 5 37
Æmilianus brevis imp. 4 27 2
Æneas Troj. princeps in Italiam venit 1 12 7
Æneas Sylvius 1 14 1
Æs Corinthium 3 14 11
Æſopus 2 6 16
Aëtius patricius 5 10 4 ejus cædes 5 11 10
Ætoli domiti 3 13 5
Africa a Vandalis occupata 5 10 5. & Arrii errore infecta 5 10 7 recepta 6 4 4. occupata a Saracenis 6 13 10
Africani cognomen 3 10 10
Africanus hiſt. 4 21 24
Agabas Tartarorum rex 9 1 101
Agapetus pont. 6 4 36
Agathocles Syracuſarum Tyrann. 3 4 15
Ageſilaus rex Lacedæm. 2 14 25
Agialeus Sicyoniorum rex,

rex 1 3 47
Agilulphus Longobardorum rex 6 5 12 Lombardiam catholicis adjungit 6 7 10
Agnes Martyr 4 35 7
Agria a Mahomete Turcarum imp. capta 10 9 86
Agrippa rex Latin. 1 23 13
Agrippa Auguſti gener 3 32 12
Ariſtulphus rex Longob. exarchatu potitur 6 17 13 a Pipino victus exarchatum & Pentapolim pontifici tradit 6 17 21
Alani evocati 5 8 7
Alaricus Goth. rex irritatus 5 8 8 moritur ad Conſentiam 5 9 9
Alba Sylvius rex Latinorum 1 17 2
Alba condita ab Aſcanio 1 13 8 everſa 2 3 8
Albani ſubacti ibid. ℣. 6
Albericus Agidarius militarem diſciplinam in Italiam revocat 9 8 66
Albertus Magnus 9 1 46
Albertus Cæſ. 4 4 1
Albertus II. Cæſ. 10 3 1
Alboinus rex Longob. Gallia Cæsalp. potitur 6 5 8 in convivio ab uxore occiditur ibid. ℣. 16
Alborum & Nigrorum factiones 9 4 15
Alcæus 2 6 18
Alcmeon filius Polycinis 1 11 30
Alcuinus Car. Magni doctor 7 1 32
Alex. Alenſis 9 1 46
Alex. Aphrodiſ. 4 14 16
Alex. Magnus natus 3 2 6 ejus res geſtæ 3 3 11, &c.
Alex. Medices dux Flor. 10 6 50 interficitur 10 6 72
Alex. Severus imp. 4 21 1. juſtitiæ ſtudioſiſſ. ibid. ℣. 11 12 ejus dictum ibid. ℣. 15
Alex. V. pont. egregia liberalitas 10 1 15
Alex. VI. pont. 10 4 110
Alex. Farneſii Parmenſis ducis interitus 10 9 71
Alexandria urbs Italiæ condita an. Ch. 1154. a fœderatis civitatibus 8 8 38
Alexandria urbs Ægypti condita ab Alexandro M.

INDEX.

M. 3 3 19
Alexius Comnenus inſignia imperii a pont. petit 8 5 4 Græc. imp. 8 8 61. 8 9 28
S. Alphonſus B. Iſidori diſcipulus 6 12 27
Alph. Catholicus Galleciæ regno initium fecit 6 16 34 35
Alph. Caſtus rex Galleciæ 7 1 21
Alph. Henricus dux Luſitaniæ 8 7 32. Primus Luſitaniæ rex 8 7 34
Alph. Caſtellæ rex Aſtrol. 9 1 46
Alph. rex Aragoniæ a Joanna regina Neap. regno potitur 10 2 14 exhæredatur ab eadem ℣. 15
Alph. II. rex Neap. 10 5 3
Amalaſiuntha regina Goth. 6 3 14
Amaſias rex Judææ 1 35 1
Amatorium munus peſtiferum 7 15 34
Amazones 1 11 19
Ambroſius Mediol. epiſc. 5 6 9
S. Ambr. Mediolanum tuetur 8 2 4
Ambr. Calepinus 10 4 94
Ambroſ. Novedius 10 6 111
Americæ nomen 10 4 107
Americus Veſputius. ibid. ℣. 106
Amicitia cum Turcis perniciosa 9 7 13
Amiculum cæleſte 6 12 27
Ammon rex Jud. 2 3 17
Ammonins Philoſ. 4 18 16
Amor patriæ 7 3 6
Amortheus Saracenorum rex 6 16 31
Amphiaraus vates 1 11 30
Amphictyonum conſilium 1 10 10
Amphion 1 10 11
Amphitheatrum a Veſpaſiano inchoatum 4 7 11 a Tito perfectum 4 8 2
Amulius 1 26 89
Amurathes Turc. rex ſedem regni Adrianopolim transfert 9 7 39 ejus perfidia ℣. 37 Theſſalonicum Venetis

tis adimit 10 2 21

Anacreon 2 6 18

Anaſtaſius Dicorus imp. 6 2 1 fulmine ictus ibid. ℣. 7. vita ob improbitatem diminuitur ibid. ℣. 9 ejus crudelitas ibid. ℣. 5 6

Anaſtaſ. II. qui & Arthemius imp. 6 15 1 monachus efficitur ibid. ℣. 4

Anaxagoras 2 11 13

Ancus Martius rex Rom. 2 4 1

Andegavenſis interitus 9 8 26

Andr. Auria 10 6 47 pugnam cum Turcis detrectat explorata victoria 10 6 82

Andronicus Græc. Tyr. 8 8 62 & 63 Turcarum feudatarius 9 8 40 ejus exitialis exitus 8 8 70 vide etiam 9 6 27

Angelus dux 1 8 5

Angelus in ſumma Adriani mole viſus 6 7 6

Angelus Acciajolus epiſc. Flor. 9 6 51

Angelus Politianus 10 4 94

Anglia 5 10 13 ad Chriſti fidem adducta 6 7 8 a Carolo Magno ſubacta 6 19 6 pont. Rom. vectigalis facta 7 3 30. 8 10 16 a Normanis tranſit ad Francos 8 7 24 ſchiſmate implicata 10 6 60 ad ſchiſma redit 10 7 5

Anicetus pont. martyrium ſubit 4 14 21

Annibal 3 5 24 a Scipione victus 3 10 7 veneno interit 3 12 5

Annibal Carus 10 8 42

Anno dux cæditur 3 10 4

Annonius hiſt. 7 2 50

Annus Numæ 2 2 6

Julianus, vulgo biſſextum 3 28 4

Annus ab urbe cond. M. 4 24 2 poſt Chr. natum M. 7 15 24 MCLXXX. 8 8 47

Annus Jubilæi a Bonifacio VIII. inſtitutus 9 4 2

Annus 1575. Jubilæi celebritate inſignis 10 8 58

Annus Gregor. 10 9 28 & 29

Anſeres defendunt capito-

tolium Rom. 2 14 13
Anterus pont. pro religione cæſus 4 22 10
Anthemius 5 12 7
Antimus Nicomediæ epiſcopus Martyr 4 35 7
Antiochus Magnus domitus Aſia cedit 3 12 2
Antioch. Epiphanes 3 23 15 acerbe moritur ibid. ℣. 27
Antiſthenes 2 14 36
Antoninus adoptivus Adriani filius 4 12 18 cur Pius dictus ibid.
Anton. Caracalla Severi imp. fil. 4 19 1. Getæ frater ibid. ℣. 3. ejus ira ibid. ℣. 5
Anton. Florentinus 10 2 63
Antoniottus Adurnus 9 8 79
S. Antonius Magnus Abbas 5 1 31
Ant. Poſſevinus in Moſcoviam a Greg. pont. miſſus 10 9 24
Apameenſis epiſc. ardor nimius negotium turbat. 9 4 12
Aphthonius 4 14 17
Apollo 1 6 6
Apollonius Tianæus Magus 4 7 17
Appianus Alex. 4 14 17
Appius Claudius propter cujus libidinem decemviratus Romæ abrogatus eſt 2 12 4
Apuli 3 4 12
Apulia a Saracenis occupata 7 4 10. ab Othone Magno ſubacta 7 13 23 a Græc. impp. recepta 7 14 12. iiſdem adempta, & inter Normanos diviſa 8 2 22 & 23
Aqua Claudia 4 4 4
Aqua luſtralis ab Alex. pont. inducta 4 12 21
Aquilius imp. 4 15 14
Aquinum incenſum 9 1 59
Arabia provincia facta 4 11 9
Aragoniæ regni origo 8 1 28 & 29
Aragoniæ & Navarræ reges a Genuenſibus capti 10 2 55
Arator poëta 6 3 18
Aratus 3 5 20
Arbaces primus dux Medorum 1 26 15
Arbogaſtes Tyran. 5 7 7
Arca Noæ 1 2 6

INDEX.

Arca & tabernaculum 1 8 9
Arca ſacra a Philiſtæis capta 1 13 17
Arcadius & Honorius Theodoſii imp. filii, creati Cæſ. 5 7 9: imperii heredes 5 7 12 imperatores 5 8 1
Arceſilas mediæ academiæ auctor 3 5 20
Archimedes 3 7 4
Architas Tarentinus 2 14 36
Archontes Athenarum. Magiſtratus 1 16 16
Arcus Septimii 4 18 4
Areopagitæ 1 9 19
Areopagus ibid.
Argonautæ 1 11 11
Argos 1 7 8
Argus ibid.
Ariadenus Ænobarbus rex Algerii 10 6 59
Ariminum pontifici redditum 10 5 37
Arioldus rex Daniæ baptizatus 7 2 13
Arion 2 6 10
Ariſtarchus Grammaticus 3 14 7
Ariſtides 2 9 7
Ariſtippus 2 14 36
Ariſtobulus rex Jud. 3 18 7 in triumpho ductus 3 22 9
Ariſtophanes 2 13 21
Ariſtocles 3 3 10
Aripertus II. Longobard. rex Alpes Cottias donat Jo. VI. pont. 6 13 12. ejus vigilantia ac prudentia ibid. ꝟ. 20 mors ibid. ꝟ. 19
Armenia recepta 3 32 5 & 4 11 8. provincia facta 4 11 9
Arnobius 5 1 30
Arnulphus imp. 7 9 1 ejus vecordia ibid.
Ariana hæreſis propagata 5 2 11
Arſaces primus Parthorum rex 3 5 23
Arſenius Arcadii & Honorii Cæſ. Magiſter 5 7 9
Artaxerxes Longimanus 2 12 6
Artax. Mnemon rex Perſarum 2 14 29
Artax. Ochus 3 2 9
Artemiſia Carum regina ibid.
Artes inventæ 1 1 13
Arx S. Angeli communita 9 8 58
Aſa 1 20 1
Aſcanius 1 13 8
Aſconius Pædianus 4 7 15

7 15
Aſdrubal Hiſpania expellitur 3 8 9
a Cl. Nerone cæſus 3 10 1
Aſiatici cognomen 3. 12 7
Aſſentatorum corruptela 4 15 2. fraudes. 4 23 2
Aſſyriæ regnum 1 3 9 imperium ibid. ℣. 16 ejus propagatio ibid. ℣. 13. Regum nequitia ibid. ℣. 25
Aſſyria provincia facta 4 11 9
Aſtrologorum ars fallax 8 8 54
Aſtures cladis immunes 6 16 13
Aſtyages rex Medorum ultimus 2 6 19
Aſylum 2 1 4
Aſyla reis aperta in templis a Bonifacio V. 6 9 20
Areſtenſium Marchionum origo 7 13 10
Athalaricus Theodorici regis filius 6 3 14
Athanaſii Alex episc. exilium 5 2 9
Athenæ frequentatæ 1 11 15 liberatæ 2 7 17 incenſæ a Perſis 2 10 11 a Themiſtocle reficiuntur 2 10 23
Athenarum muri a Lacedæmoniis diruti 2 14 22 Spartiatarum manubiis refecti 2 14 34
Athenienſium opes fractæ 2 13 19
Athenæus 4 14 17
Athimus Saracenorum rex 6 16 31
Atlas 1 7 12
Atreus 1 11 24 25
Attila Rex Hunnorum 5 10 3. ejus exitus. 5 11 8
Attili Reguli fides 3 5 12
Avaritia Spartiatas fregit. 3 1 11
Avenio a pont. empta 9 7 20
Aventinus rex 1 24 14
Aventinus mons 2 4 4
Averrois 8 7 45
Augurum collegium auctum 3 4 2
S. Auguſtinus 5 6 11
moritur 5 10 9
Auguſtulus 5 12 10
Auguſtus menſis 3 32 2.
Auguſtus quis 7 15 5
Aug. Niphus 10 6 7
Avicenna 8 7 45

Digitized by Google

Avitus 5 12 7
Aurantius princeps rebellat. 10 8 23
Aurelianus imp. 4 30 1
Aureolus Tyran. 4 28 22 interit 4 29 5
Auſonenſis epiſc. vaticinatio de rege Franciæ 9 4 26
Auſonius Gratiani Cæſaris & Paulini epiſc. Nolani magiſter. 5 5 21
Azarias rex leproſus 1 26 7

B.

Babylon 1 3 7 magnifice extructa 1 3 20 a Cyro capta 2 6 21 imperio Rom. adjuncta 4 11 8 a Tartaris ſubacta 9 1 70
Bacchus 1 10 12
Balaas ariolus 1 8 22 obtruncatus ibid. ℣. 14
Balbus Iconomachus erudiri pueros litteris vetat 7 2 22 phreneſi, & dolore viſcerum perit. 7 2 28
Baldacenſis Calypha captus 9 1 70
Balduinus tertius rex Hieroſ. 8 8 49 a Saladino capitur ℣. 59 ex Comite Flandriæ imp. Conſtantinopol. 8 9 31 & 9 1 21
Baldus 9 7 63
Balthaſar Coſſa e pont. cardinalis 10 2 9
Bamba Goth. rex fit monachus 6 12 29
Bandereſii Romæ capita regionum 9 7 47
S. Barth. apoſt. corpus Romam aſportatum 7 15 36
Bartolus 9 7 63
Baſileenſis cœtus ab Eugenio pont. disjectus armis 10 4 10
Baſilius & Conſtantinus impp. Græc. 7 14 10
Baſ. Chalcondilas 10 6 7
Baſ. Macedo Græc. imp. 7 4 18
Baſ. Magnus 5 5 12
Baſilii Græc. imp. juſtitia 7 6 5 & 6 liberalitas in caritate annonæ 7 6 7 avaritia 7 15 40 crudelitas 8 1. 13 & 14
Batholdi Friſonum ducis ſtultitia 6 16 16
Beda 6 3 23
Belgradum amiſſum 10 6 15
Beliſarii ducis in bello vir-

virtus 6 4 2 fides 6 4 10 moderatio. ibid. infelix exitus 6 4 20
Bellerophon 1 10 16
Bellum Albanum 2 3 2
Bellum Peloponneſiacum 2 13 6 Syracuſanum 2 13 12. Samniticum 3 3 2. Tarentinum 3 4 6. Punicum I. 3 15 15. II. 3 6 2. Macedonicum 3 11 1. Syriacum 3 12 2. Antiochi. ibid. Corinthiacum 3 14 8. Servile Cuni & Athenionis in Sicilia 3 15 7. Spartaci 3 21 2. Cimbricum 3 16 7. Jugurthinum 3 16 2. Sociale, Italicum ſeu Marſicum 3 18 1.& 2. Sertorianum 3 20 2. Mithridaticum I. 3 19 1. II. 3 21 7. III. 3 22 1. Piraticum I. 3 21 4 & II ibid. & 5 Germanicum Arioviſti 3 24 8. Helveticum ibid. ℣. 7 Gall. ℣. 7 Alex. 3 25 ibid. ℣. 9 12. Civile Marianum 3 19 15. Africanum 3 26 17 Hiſpan. Pompejorum 3 27 1 M.Ant. Tyranni 3 28 10. M.Bruti & C.Caſſii 3 30 4. Pompeji 3 30 6. M. Lepidi 3 31 2. inter Francos 7 2 9 & 7 2 40 Piſanos inter & Genuenſes 8 5 15. Tiburtinum 8 7 9. Venetos inter & Genuenſes 9 1 73. Florentinos & Piſanos 9 6 48. Turcicum 10 4 30 Xyſti IV. 10 4 75 & 76. Pauli III. 10 6 78 Pii V. 10 8 33. renovatur 10 6 49. Caroli Mansfeldii 10 9 79 Venetum 10 5 34 Ferrarienſe 10 5 39 Neapol. 10 6 137 & 138. Flandriæ, ducis Albani 10 8 21. Jo. Auſtriaci 10 9 1. Alex. Farneſii 10 9 13
Bellum ſacrum I. Urbani II. 8 4 96. II. Eugenii. III. 8 7 25. III. Clem. III. 8 8 61. IV. Innoc. III. 8 9 20 & 21. V. Honorii III. 9 1 5. VI. Innoc. IV. ibid. ℣. 33 & 38. VII. Clem. IV. ibid. ℣. 102. VIII. Bonif. VII. 9 4 11 ul.

INDEX.

11 ult. Pii II. 10 4 54
Belli civilis initia 3 25 1
Belli inter Piſanos & Genuenſes initia 8 3 31
Belus 1 3 9
S. Bened. Abbas 6 4 22
Bened. XI. pont. 9 6 42 principatus Longob. dominorum confirmat 9 6 44
Bened. Luna pſeudopont. a Francia expulſus in Hiſpaniam transit 9 8 61 & 62
Benedicti XI. animadverſio in violatores Bonifacii 9 4 34
Bened. Lunæ pontificatus abrogatur 10 1 14
Benedictinorum diſciplina inſtaurata 10 1 19
Beneventum ab Othone dirutum 7 14 19 direptum 9 1 16
Berengarius rex Italiæ 7 7 14 ter amiſſum Italiæ regnum obtinet 7 11 6 imperator 7 12 1. Rarum humanæ viciſſitudinis exemplar 7 12 3
Berengar. II. rex Italiæ 7 12 36 ejus perfidia 7 12 43
Berengarius archid. Turon. hæreſiarcha damnatus 8 2 17 ſuum errorem abjicit 8 4 6
Bernardus Abbas Claravall. 8 6 18
Bibliotheca Alexandrina 3 5 20 incendio perit 3 26 14
Biſſextum 3 28 4
Bocchorius 1 26 23
Boëmiæ rex in ſervilibus miniſteriis habitus 9 2 1
Boëmiæ regnum Hung. regi donatum 10 4 66
Boëmiæ & Hung. regna ad Ferd. Caroli Cæſ. Germanum perveniunt 10 6 46
Boëtius 6 3 4 morte multatus ℣. 8
Boleſlaus Crobius Poloniæ rex 7 15 21
Bombardæ inventum 9 8 13
S. Bonaventura 9 1 115
Bonifacius Africæ Tyran. 5 10 2
Bonif. V. in templis aſyla reis aperit 6 9 20
Bonif. VIII. in carcerem detruſus 9 4 24
Bonif. IX. pontific. majeſtatem reſtituit 9 8 57
Bononia deficit a pontifice

ce 9 6 16 amittitur 9 7 21 ſubigitur 9 8 78 recipitur 10 4 11
Borbonius card. in cuſtodiam traditus 10 9 39
Borſius Eſtenſis Mutinæ dux 10 4 25 dux Ferrariæ 10 4 65
Boſſina Turcarum regi ſtipendiaria 10 2 31
Brachius 9 8 67 interficitur a Fr. Sfortia fil. 10 2 19
Braſidas rex Lacedæm. 2. 13 8
Braſilia a Luſitanis occupata 10 4 106
Brennus rex Hieroſ. 9 1 8
S. Brigitta vidua 6 1 16
Brigitta Sueciæ princeps egregiæ ſanctitatis femina 9 7 48
Britannia domita 3 24 15 ſubacta 5 10 11 & 4 4 6
Britannia in Gallia 5 10 13
Britannici filii Claudi Cæſ. mors 4 4 11
Brutii 3 4 12
Buda cum magna Hungariæ parte a Turcis occupata 10 6 45
Bulgaria a Braſilio Græc. imp. ſubacta 7 15 39
Bulgari Chriſtiani facti 7 4 39
Bulgaris cæcatis luſci centuriones præpoſiti 8 1 14
Bulgarorum rex cum omni regno baptizatur 7 3 13
Burgundia 5 9 21
Burgundiones evocati 5 8 7 Chriſtiani fiunt 5 9 20 eorundem clades 9 8 56
Burſiris 1 9 20
Byzantium captum 8 9 25

C.

Cadalus pſeudopont. 8 4 16
Cadmus 1 10 8
Cæcilius 3 10 11
Cæleſtinus pont. 4 10 15
Cæleſtinus V. ex eremita pontifex ſe abdicat pontificatu 9 3 1
Cæleſtinorum origo ibid.
Cælius mons urbi additus 2 3 12
Cæſar Romam cum exercitu

ercitu contendit 3 25 2. Pompejum ac Pompejanos Italia expellit ibid. ℣. 4 Maſſiliam in deditionem recipit ib. Dictator abſens efficitur ibid. ℣. 5 cladem accipit ad Dyrrachium ibid. ℣. 6. Dictator perpetuus 3 27 1 vulneribus confectus obiit 3 27 8
Cæſar Octavianus primus imp. 3 32 1 cur Auguſtus appellatus ibid. ℣. 2. a liberis infelix 3 3 21. ejus nepotes. ibid. filia ℣. 15. privigni ibid. uxor ibid. mors ℣. 16
Cæſar 7 15 4
Cæſar Borgia dux Valentinus pont. ditionem occupat, 10 5 26 ſpoliatus 10 5 32
Cæſarius Nazianzeni frater 5 6 11
Caimus 1 1 6
Cajus Caligula 4 3 1 cur Caligula dictus ib. vecors. Caligulæ vox. ibid. ℣. 11. ejusdem mors ibid. ℣. 15
C. Caſſius 3 30 4 diem obiit ibid. ℣. 9
C. Gracchus ab Opimio oppreſſus 3 15 5
C. Marius 3 16 4
Cajus pont. Martyr. 4 3 5 6
C. Duilii triumphus navalis 3 5 6
Calabria a Saracenis occupata 7 4 10 ab Othone Magno ſubacta 7 13 23 a Græc. impp. recepta 7 14 12
Calcei ex crudis coreis 7 2 35
Caliſtus & Urbanus pont. pro Chriſto cæſi 4 21 22
Calliſtus III. pont. 10 4 40
Calojoannes, Andronicus & Emmanuel ex impp. Janizari 9 8 45
Calvini ſecta 10 7 8
Calyphæ duo 6 16 39
Camaldulenſium inſtitutum 8 1 11
Cambyſes rex Perſ. 2 6 33
Camillus Dictator abſens creatus 2 14 15 alter Romulus, ac Pater patriæ appellatur ib. ejus juſtitia & ſupplicium in pædagogum proditorem

rem 2 14 3 exilium 2 14 1
Campaniæ populationes a Sedoano Saracenorum duce 7 4 7
Campus Martius urbi inclusus 4 30 5
Candaules rex Lydorum 1 2 20
Canonicorum regularium diſciplina inſtaurata 10 1 19
Cantabria, Dalmatia, Pannonia, Illyricum, Rhœtia, Vindelici Rom. imperio adjuncti 3 3 14
Cantabri cladis immunes 6 16 13
Capitolium munitum 3 1 3
Caprea inſ. 4 2 22
Capua deliciis frangit Annibalem 3 6 16 recipitur, præfectura facta 3 9 4 & 5 a Ludovico imp. magna deletur ex parte 7 4 13 de Saracenis recepta 7 15 25
Capuæ defectio 3 6 15
Capuanus principatus 7 3 31 Pandulpho Theanenſi Comiti conceſſus 8 1 4 Vaimaro Salernitano principi datus 8 2 6
Capys 1 20 7
Carafa card. ſtrangulatus 10 7 13
Cardinales Urſini in cuſtodiam traditi 9 2 19
Cardinalibus purpura a Paulo II. inſigne datur 10 4 64
Carilla card. legatus pontificiæ ditionis oppida recipit 9 7 23
Carinus imp. 4 34 1 inchoatum in Occidente imperium perſequitur 4 34 9
Carnes 1 2 8
Carolus Calvus imp. 7 5 1 Judæi medici fraude extinguitur 7 5 19 ejus calamitas ex imprudentia 7 5 6 & 7 inſolentia in veſtitu 7 5 18
Car. Craſſus imp. 7 7 1 tutelæ commiſſus 7 7 9
Carolus Comes Andegavenſis Romæ ſenatoris munus obit 9 1 93
Carolus Siciliæ rex declaratur a Clem. IV. 9 1 93 Neapolitano & Siculo regno potitur ibid. ℣. 97. ejus arrogantia 9 2 3

INDEX.

Car. Claudius a Nicolao IV. rex Siciliæ declaratus 9 2 38 & 39 rex Neapol. 9 4 19
Car. Valeſii comes 9 4 6 Calabriam recipit 9 4 19
Carolus rex Hungariæ 9 4 46 Neapolitano regno potitus 9 8 20. Hungariæ regnum obtinet 9 8 29 & 30
Car. II. rex Navarræ amburitur 9 8 82
Car. V. rex Franc. ſapiens 9 7 61
Car. VI. rex Franc. ob inſaniam regno amotus 9 8 84
Car. VIII. rex Franc. 10 5 4 Neapolitano regno potitur 10 5 11 Turcas in belli ſocietatem adſciſcit 10 6 95
Carolus IV. Cæſ. 9 7 1
Car. V. imp. 13 6 1 Tunetum capit 10 6 70 naufragatur ad Algerium 10 6 93. imperium Ferdinando Cæſ. tradit, ipſe in monaſterium ſe recipit 10 6 142 & 143
Car. Guiſius a ſicario interfectus 10 8 3
Car. Magnus Rom. ſummo honore excipitur 6 17 34 pedes pont. oſculatur *Verſ.* 34 a Leone III. pont. imperator creatur 6 19 14. Vaſconum inſidiis exceptus 7 1 23 ſacrarum litterarum ſtudio deditus 7 1 26 ejus donatio 6 17 95 teſtamentum 7 1 28
Car. Martellus Franciæ princeps dictus 6 16 23. diem obiit 6 16 42
Carolomannus Car. Martelli filius fit monachus 6 17 9 & 10
Carolus Poggius 10 4 14
Carolus Sigonius 10 8 42
Car. ſimplex Franc. rex 7 11 20
Carpocrates Gnoſticorum auctor 4 12 22
Carrarii 9 5 8 a Venetis extincti 10 1 6
Carthago 1 26 19. poſt captam Trojam condita. ibid. *Verſ.* 22. vectigalis facta a Luctatio Coſ. 3 5 14
Carthago nova capta 3 8 5. 9

5. 9 1 104 ſubacta 3 10 9 deleta 3 14 4
Carthaginienſes Sardiniam ſubigunt, tranſeunt in Siciliam 3 1 12 debellantur 3 5 13
Carus imp. 4 34 1 fulmine ictus 4 34 4
Caſimirus ex monacho rex Poloniæ 8 1 23
Caſimirus Magnus Poloniæ rex 9 7 57
Caſſander Macedon. rex 3 3 29
Caſſanus Tartar. rex 9 4 8
Caſſianus 5 6 11
Caſſinas cœnobium ſpoliatum 9 1 16
Caſſiodorus 6 3 18
Caſſius 4 18 15
Caſtellæ regni initium 8 1 24
Caſtor 1 11 11
Caſtrucius Lucæ dominus 9 6 13 anathemate ictus interit 9 6 24
Catacuzenus tutor Calojoannis Turc. regis 9 6 61 Conſtantinopoli tyrannidem occupat. 9 7 11
S. Catharina Senenſis 9 7 45
S. Catharina virgo Alex. martyr a Maximino 4 36 7
Catharina Medices Henrico Franciſci regis fil. nubit 10 6 55
Catholicorum perſecutio a Valente imp. 5 5 10 & 11 Honorici Vandalorum regis in Africa 6 1 10 Copronymi 6 17 39 Leonis Porphyrogeniti 6 18 3 Balbi Iconomachi 7 2 19
Cato Uticenſis cur dictus 3 26 19 ejus exitus 3 26 18
Catullus 3 23 10
Caudinæ furcæ 3 3 9
Cecrops 1 8 27
Cenſores 2 13 3
Cenſorinus 4 21 24
Centauri 1 11 17
Cephalenia ſubacta 3 13 6
Ceremoniæ 1 8 10
Certamen inter Franc. & Hiſp. de regno Neap. 10 5 22
Chamus 1 2 10
Charilaus rex Lacedæm. 1 25 12

1 25 12
Charondas 2 11 14
Chilpericus ex rege Franc. monachus 6 17 12
Chios inſ. Genuenſibus a Palæologo imp. data 9 1 81 a Turcis occupata 10 8 15
Chores 1 8 16
Chriſternus rex Daniæ 10 6 25
Chriſtus promiſſus 1 4 19 in larario Alex. imp. 4 21 8
Chriſti Crucifixi effigies a Judæis acta in crucem 6 17 40 lances ad pont. miſſa 10 4 98
Chriſtianorum perſecutio prima Neroniana 4 5 12 altera Domitiana 4 9 17 ſub Alexand. imp. 4 21 20 Maximino 4 22 3 Decio 4 25 1 Valeriano 4 28 1 Aureliano 4 30 7 Diocletiano 4 35 4 quinquaginta millia concremata 4 35 9 ſub Maximiniano Galerio 4 36 2 Licinio 5 1 10 in Perfide 5 9 25 & L. 6 8 5
Chriſtophorus Columbus novum orbem aperit 10 4 104
Chryſippus 3 5 20
Chryſoloras Græcas litteras in Italiam revocavit 9 8 94
Cimon Miltiadis fil. 2 11 8
Cincii audacia 8 4 33 ignominia ibid. ℣. 36
Circumciſio 1 4 10
Circus Maximus 2 5 2
B. Clara a Montefalco 9 2 47
Claudianus 5 9 20
Claudius Nero imp. 4 4 1 ejus ac Britannici filii mors 4 4 10 & 11
Claudius II. imp. 4 29 1
Cleanthes 3 5 20
Clemens Rom. pont. 4 11 22
Clem. Alexandrinus 4 18 16
Clem. Pſeudopont. 8 4 71
Clem. V. ſedem pont. Lugd. transtulit 9 4 36
Clem. VII. pont. 10 6 29
Clem. VIII. pont. 10 9 59

Cle-

Digitized by Google

INDEX.

Clementia paterna in liberos 7 2 35
Cletus & Anacletus pont. extincti 4 9 19
Clodius Balbinus Aug. 4 22 5 diem obiit ℣. 8
Clodoveus rex Franciæ 6 1 11
Clœlia virgo Rom. 2 8 9
Codrus 1 16 12
Cohors imperatoria purgata 4 21 10
Colarentius Romæ dominatum occupat 9 7 2 vinctus ad pont. mittitur Avenionem 9 7 8
Coloſſus Rhodius 4 7 9
Coloſſ. Solis 4 15 9
Coloſſ. everſus 6 12 13
S. Columbanus 6 9 19
Columella 4 2 26
Columna Trajani 4 11 20 Antoniana 4 14 14
Comitia in Francia de novo rege creando 10 9 73
Commodus imp. 4 15 1
Concilium Nicenum 5 1 17 Lugd. ſub Greg. X. 9 1 111 Baſileenſe a Vicecomite corrupitum 10 2 59 Bononiam, & inde Flor. translatum 10 2 61 Lateranenſe 10 5 53 Tridentinum 10 7 17
Concilio Baſileenſi, Eugenio pontificatus abrogatus, & Amadeo datus 10 3 3 & 4
Concordata Franciæ 10 5 60
Conon dux Athen. 2 14 25
Conradus Cæſ. 7 11 17 imp. 8 2 2
Conr. III. Cæſ. 8 7 1
Conr. Abbas 8 8 85
Conr. Cæſ. credulus 9 1 57
Conradinus rex Germ. 9 1 98
Conſalvus dux cognom. Magnus 10 5 23
Conſtantis imp. mors 5 2 5
Conſtans II. imp. 6 11 1 honorifice Romæ exceptus 6 11 3 & 4
Conſtantinus imp. 5 2 1 necatus 5 2 3 & 4
Conſtantinus III. imp. 6 10 1
Conſtantin. IV. Pogonatus 6 12 1
Conſtantin. V. Copronymus imper. 6 17 1

cur

cur Copronymus dictus 6 17 1 vita deceſſit 6 17 41 & 42
Conſtantin. Porphyrogenitus 6 19 1 oculis orbatus ibid. ℣. 19
Conſtantin. Porphyrogenitus imper. Græc. 7 10 12 à filio necatur 7 12 30
Conſtantinus Græc. imp. 8 1 15
Conſtantinus Monomachus Græc. imp. 8 2 25
Conſtantin. Dücas Græc. imp. 8 4 26
Conſtant. Palæologus Græc. imp. ultimus 10 4 28
Conſtantinus imp. 5 2 7. Arrianus 5 2 8
Conſtantius Chlorus Cæſ. 4 35 10
Conſtantinus pontifex R. omni honore colitur a Juſtiniano II. 6 13 15
Conſtantinopolis nova Roma 5 1 23
Conſtantinopolitanum imperium redit ad Græcos 9 1 7
Conſules creari cœpti 2 7 11
Conſul primus e plebe 3 1 5
Contentio ab armis ad jus revocata 7 4 37
Corcales rex a quo Minos in balneo necatus eſt 1 10 16
Corcyra a Rogerio capta 8 7 38
Corinthus deleta 3 14 10. Colonia 3 28 5
Corinthus. Achajæ & Peloponneſi pars, Athenæ item & Africa a Turcis ſubactæ 10 4 43
Cornelius Coſſus 2 13 5
Coſdroas rex Perſarum 6 8 2
Coſmus vexillifer 10 2 45
Coſmus Medices vexillifer creatus occupat principatum 10 6 73
Coſm. Magnus Etrurim dux appellatus 10 8 30
Crantor 10 3 30
Crates Thebanus ibid: ℣. 30
Cratinus 2 13 21
Creſcentius Rom. Conſul. 7 15 12 cum ſociis ſuſpendio extinctus ibid. ℣ 18
Creta ſubacta 3 21 9 2

Saracenis occupata 7 2 23
Criſpi Cæſ. mors 5 1 27
Crœſus rex Lyd. 2 6 23
Crux ſacra in Perſidem ablata 6 8 2 maximo honore reſtituta 6 9 2
Crucis religio 6 6 3
S. Crucis titulus repertus 10 4 100
Cruciata 8 4 97
Cteſias Gnidius hiſt. 2 14 33
Curia Hoſtilia 2 3 13
Curiæ Rom. XXX. 2 1 17
Curius 3 4 7
Cyaxares Med. rex 2 5 24
Cyclopes 1 10 27
Cynegirus 2 8 21
Cyprianus pont. 4 28 1
Cyprus a Turcis oppugnata 10 8 32 capta ibid. ℣. 34
Cyrillus Alex. 4 30 8
Cyr. Hieroſ. Epiſ. 5 6 11
C. Rex Perſarum Servio regi Rom. ſuppar. 2 6 19 primus rex Perſar. ℣. 21. diem obiit. ℣. 31 & 32

D.

Dacia Rom. imperio adjuncta 4 11 8 a Carolo Magno ſubacta 6 19 6
Dædalus 1 11 15
Dagobertus rex Franciæ 6 9 15
Dalila Samſonis Amica 1 13 4 prodit eum, ut in hoſtium perveniat manus ibid.
Dalmatia Rom. imperio adjuncta 3 32 4
Damaſus pont. 5 6 11
Damiata capta 9 1 8 expugnatur 9 1 39
Damna imperii Rom. 4 2 23
Danaus 1 9 13
Dania cum Haraldo rege baptiſmo expiatur 7 13 14
Daniæ regna Lutheri doctrina infecta 10 6 24
Daniel captivus 2 5 14
Dantes Aldigerius 9 4 32
Dardania 1 10 19
Dardanus ibid. ℣. 19
Darius Perſarum rex 2 7 27

INDEX.

Darius Nothus rex Perſ. 2 13 13
Dathan 1 8 16
David 1 16 1
Debora 1 10 2 & 1 10 32
Decemviri Romæ inſtituti 2 12 10
abrogati ibid. ℣. 4
Decius fil. patrem imitatus 3 4 4
Decius imp. 4 25 1
Decretum de Paſchate a Victore pont. 4 18 16. de communione per ferias Paſchatis a Zephyrino pont. 4 19 7. de bonis eccles. in pios uſus conferendis 4 21 23
Decretales 9 1 45
Decumæ 1 4 9
Deiparæ imago pro Jo. imp. triumphat. 8 6 5
Delitiæ 1 3 24
Demetrius Phalereus 3 5 20
Demetrius Seleuci fil. 3 13 28
Demigratio in Ægyptum 1 7 5
Democritus 2 11 3
Deorum & Idolorum origo 1 3 11
Demoſthenes 3 2 7
Deſiderius rex Longob. a Carolo Magno victus, regnoque exutus 6 7 27
Deſiderii Abb. inſignis modeſtia in pontificatu recuſando 8 4 86
Deucalion 1 8 29
Digoras 2 3 22
Dictator primus 2 8 22
Dido 1 26 17 ſibi ipſi manus intulit ℣. 20 & 21
Diluvium Noachicum 1 2 5 Ogygium Deucalionis 1 8 29
Dio Caſſius 1 6 7
Dio Syracuſanus expellit Dionyſ. Tyrannum 3 1 13
Diocletianus imp. 4 35 1 imperium deponit 4 35 17 hortorum culturæ addictus 4 35 20 veneno ſeipſum necavit 4 35 22
Diod. Siculus hiſt. 3 29 6
Diog. Cynicus 3 3 10
Dionyſ. Areopagita 4 4 19
Dion. Carthuſianus 10 2 63
Dion. Halicarnaſſæus 4 4 19

Dion Tyrannus 2 14 23
Diſcordia inter Bonifacium VIII. & Phil. regem Franc. 9 4 14
Diſſenſio inter pont. & imp. 8 8 16
Dominicus dies paſchati conſtitutus ab Hyginio pont. 4 13 11
Domitianus imp. 4 9 1 ſpectaculorum ſtudioſus ℣. 5 ejus laudabilis vox ibid. ℣. 10
Donatio veterum impp. confirmata 7 13 8
Donatus Gram. 5 1 30
Donus Rom. pont. 6 12 2
Draconis leges Athenienſibus datæ 2 5 17 a Solone abrogatæ 2 5 27
Druſus Cæſ. 3 3 2 16 veneno obiit 4 2 18
Ducatus tres ab Alboino inſtituti 6 5 11
Duces XXX. Longobardorum 6 5 18
Dulcinus & Marg. conjux flagitioſæ ſectæ auctores ſupplicio afficiuntur 9 5 9
Durandus 9 6 62
Dydimus 15 6 11
Dynaſtarum varia conditio 9 7 24

E.

Ebrietas. 1 2 10 & 1 4 13
Eccelinus Patavii tyrannus 9 1 64 reſciſſo vulnere moritur 9 1 65 & 66
Eccleſia Antiochena fundatur 4 2 30
Eduardus VI. rex Angliæ 10 6 127
Effugium hoſtibus aperiendum 7 11 11
Egeſippus 4 14 17
Eleazari fortitudo 3 13 21
Electores imperii 7 15 4 & 5
Elias in cœlum raptus 1 21 29
Eliſabetha reg. Angliæ 10 7 5 regni titulo ſpoliata 10 8 9
Eliſeus 1 21 19 mortem obiit 1 25 8
Empedocles 2 12 8
Ennius poëta 3 10 11
Enochus 1 2 1
Epaminondas Thebanorum dux 2 14 26 pugnando cecidit 3 1 8 & 9
Epheſus condita ab Amazonibus 1 11 3

Digitized by Google

INDEX.

Ephori 1 28 3
Ephremus 5 6 11
Epictetus 4 14 16
Epicurus 3 3 30
Epiri regio ſubacta 3 14 12
Epiſcopatus in India & oriente inſtituti 10 7 3 & 4
Equites pii inſtit. 10 7 25
Equitum cœleſtium turmæ pro Franco rege pugnantes viſæ 10 8 20
Eriphyla 1 11 30
Eſaias proph. 2 1 33
Eſdras 2 12 7
Eſtenſis card. legatus in Francia 10 7 22
Eſther 2 14 30
Ethcocles 1 11 27
Eva 1 1 2
Eubœa inſ. a Turcis capta 10 4 84
Eucherii exitus 5 9 4
Eudocia uxor Arcadii 5 8 9
Eudocia uxor Valentiniani, ac filia Theodoſii captiva 5 11 19
Eudus 1 10 2
Egenius, & Arbogaſtes tyran. 5 7 8
Eugenius IV. pont. Florentiam proficiſcitur 10 2 42 & 43
Euodius 5 10 22
Euod. Ticinenſis epiſc. 6 2 9
Eupolis 2 13 21
Euripides 2 13 21
Europa 1 9 17
Euſebius Cæſ. 5 1 32
Euſtratius 8 7 45
Eutropius 5 5 21
Eutychius patriarcha Conſt. 6 6 10
Excommunicationis vis 8 4 10
Exploratores 1 8 12
Exquilinus mons 2 6 5
Ezechias rex Jud. 2 1 31

F.

FAbiorum clades 2 10 3, 4, 5
Fabius Quinct. 4 7 15
Fabritius 3 4 7
Fames, lues 10 9 53
Faunus 1 10 31
Fauſtinus pro religione cæſus 4 12 20
Feciales 2 4 2
Felicitas Rom. pro Chriſto enecta 4 4 22
Felicitatis humanæ rarum exemplum 7 13 28
Felix pſeudopont. Baſilea

Dion Tyrannus 2 14 23
Diſcordia inter Bonifacium VIII. & Phil. regem Franc. 9 4 14
Diſſenſio inter pont. & imp. 8 8 16
Dominicus dies paſchati conſtitutus ab Hyginio pont. 4 13 11
Domitianus imp. 4 9 1 ſpectaculorum ſtudioſus ỳ. 5 ejus laudabilis vox ibid. ỳ. 10
Donatio veterum impp. confirmata 7 13 8
Donatus Gram. 5 1 30
Donus Rom. pont. 6 12 2
Draconis leges Athenienſibus datæ 2 5 17 a Solone abrogatæ 2 5 27
Druſus Cæſ. 3 32 16 veneno obiit 4 2 18
Ducatus tres ab Alboino inſtituti 6 5 11
Duces XXX. Longobardorum 6 5 18
Dulcinus & Marg. conjux flagitioſæ ſectæ auctores ſupplicio afficiuntur 9 5 9
Durandus 9 6 62
Dydimus 15 6 11
Dynaſtarum varia conditio 9 7 24

E.

Ebrietas. 1 2 10 & 14 13
Eccelinus Patavii tyrannus 9 1 64 reſciſſo vulnere moritur 9 1 65 & 66
Eccleſia Antiochena fundatur 4 2 30
Eduardus VI. rex Angliæ 10 6 127
Effugium hoſtibus aperiendum 7 11 11
Egeſippus 4 14 17
Eleazari fortitudo 3 13 21
Electores imperii 7 15 4 & 5
Elias in cœlum raptus 1 21 29
Eliſabetha reg. Angliæ 10 7 5 regni titulo ſpoliata 10 8 9
Eliſeus 1 21 19 mortem obiit 1 25 8
Empedocles 2 12 8
Ennius poëta 3 10 11
Enochus 1 2 1
Epaminondas Thebanorum dux 2 14 26 pugnando cecidit 3 1 8 & 9
Epheſus condita ab Amazonibus 1 11 3

Epho-

Ephori 1 28 3
Ephremus 5 6 11
Epictetus 4 14 16
Epicurus 3 3 30
Epiri regio ſubacta 3 14 12
Epiſcopatus in India & oriente inſtituti 10 7 3 & 4
Equites pii inſtit. 10 7 25
Equitum cœleſtium turmæ pro Franco rege pugnantes viſæ 10 8 20
Eriphyla 1 11 30
Eſaias proph. 2 1 33
Eſdras 2 12 7
Eſtenſis card. legatus in Francia 10 7 22
Eſther 2 14 30
Ethcocles 1 11 27
Eva 1 1 2
Eubœa inſ. a Turcis capta 10 4 34
Eucherii exitus 5 9 4
Eudocia uxor Arcadii 5 8 9
Eudocia uxor Valentiniani, ac filia Theodoſii captiva 5 11 19
Eudus 1 10 2
Egenius, & Arbogaſtes tyran. 5 7 8
Eugenius IV. pont. Florentiam proficiſcitur 10 2 42 & 43
Euodius 5 10 22
Euod. Ticinenſis epiſc. 6 2 9
Eupolis 2 13 21
Euripides 2 13 21
Europa 1 9 17
Euſebius Cæſ. 5 1 32
Euſtratius 8 7 45
Eutropius 5 5 21
Eutychius patriarcha Conſt. 6 6 11
Excommunicationis vis 8 4 10
Exploratores 1 8 12
Exquilinus mons 2 6 5
Ezechias rex Jud. 2 1 31

F.

Fabiorum clades 2 10 3, 4, 5
Fabius Quinct. 4 7 15
Fabritius 3 4 7
Fames, lues 10 9 53
Faunus 1 10 31
Fauſtinus pro religione cæſus 4 12 20
Feciales 2 4 2
Felicitas Rom. pro Chriſto enecta 4 4 22
Felicitatis humanæ rarum exemplum 7 13 28
Felix pſeudopont. Baſi-

 lea

ſea baſiliſcum peperit. 10 3 5 & 6 abdicato pontificatu cardinalis creatur 10 4 15 & 18
Ferdiuandus rex Siciliæ 9 2 33
Ferd. rex Neap. 10 4 76
Ferd. & Eliſabetha Hiſpan. reges 10 4 100 ille catholicus ab Innoc. appellatus 10 4 103
Ferd. Corteſius Mexico ſubacto, populos Chriſtianis initiat ſacris 10 6 56 & 57
Ferd. Alphonſi fil. rex Neapol. 10 5 9
Ferd. II. Neapolim recuperat 10 5 16
Ferd. Cæſ. 10 7 1
Feriæ Latinæ 2 7 5
Ferraria ab Eſtenſibus occupata 9 6 16
Feſulæ everſæ 7 15 43
Fidenæ captæ 2 1 21
Firmus Tyran. 5 5 6
Flamminia via 3 5 19
Flandria baptizata 6 11 9
Flandriæ bona pars recepta 10 9 8
Fl. Blondus 10 4 14
Fl. Conſtantius Chlorus imp. 4 36 1. Chriſtianorum fautor 4 36 11 obiit 4 36 13
Fl. Conſtantinus Magnus imp. 5 1 1 a Sylveſtro pont. baptizatur 5 1 7 ejus triumphus ibid. ℣. 5 modeſtia 5 1 20 dictum ibid. ℣. 21 crudelitas 5 1 24
Fl. Veſpaſianus imp. 4 7 1 ejus facilitas in audiendo 4 7 12 morientis elogium 4 7 13
Fl. Vopiſcus 4 35 24
Florentia condita 1 1 16 liberata 10 5 6 & 10 6 47 ejus nobilitas e plebe exacta 9 6 52
Florentini emunt a Rodulpho Cæſ. libertatem 9 2 36 Carolo duci Calabriæ ſe dedunt 9 6 20 Piſis potiuntur 10 11 1 eorum opes auctæ 7 15 41 facinus eorundem. 9 7 50 & 51
Florianus brevis imp. 4 32 1 & 2
Florus 4 11 14
Fœdus inter Car. Magnum & Nicephorum 7 1 4

For-

INDEX.

Formoſus pontifex 7 8 7
Formoſus Portuenſis. Epiſc. ignominia notatus 7 5 15 ejus acta reſciſſa 7 9 13 in integrum reſtituitur 7 10 4
Fortunat. poëta 6 4 43
Forum Trajanum 4 11 19
Franci baptizantur una cum Clodoveo rege 6 1 14 Venetis bellum inferunt 7 1 11 Mediol. pulſi 10 5 48
Francorum clades in vadis Venetiarum 7 1 14 Parmam prope 10 5 15 ad S. Quintinum 10 6 138
Francicum imperium deficit, cum annos XC. perduraſſet. 7 7 11 ad Italicos principes devolvitur. ibid. ℣. 12
Franciæ regnum ab Anglis occupatum 10 2 28
B. Franciſca Rom. 10 1 21
Franciſcus I. Rex Francorum Mediolanum recipit 10 5 59 capitur ab Hiſpanis 10 6 31 & 32
Fr. Baroncellus Romæ occupat dominatum 9 7 27 per Rentium extinguitur 9 7 27
Fr. Gonzaga Mantuæ Marchio 10 2 38
Fr. Maria dux Urbini 10 4 73
Fr. a Paula in ſanctorum numerum relatus 10 6 9
Fr. Petrarcha Benedicti XI. juſſu Romæ laurea donatur 9 6 43
F. Sfortia Picenum occupat 10 2 41 ejus virtus 10 3 14 Piceno expulſus 10 4 12 Venetorum ope Papiam expugnat. Mediolano potitur. Dux Mediolanenſis ſalutatur 10 4 19, 20 & 21
Fr. Viciardinus 10 6 111
Fr. Xaverius e ſoc. Jeſu ultimi orientis populos imbuit Euangelio 10 6 110
Fr. Danduli, cognom. Canis, pœnitentia ac ſubmiſſio 9 5 20, 1, 2, 3
Fraterculorum ſecta 9 4 17 damnata 9 6 4
Fraxinetum occupatum a Sa-

Digitized by Google

a Saracenis 7 8 6
Fredericus Cæſ. 8 8 1
ejus obſequium erga pont. ibid. ℣. 4. arrogantia 8 8 21 regni Italici poſſeſſionem deſperat 8 8 35 Venetiis veniam ab Alex. pont. petit 8 8 42 & 43 ad bellum ſacrum profectus in flumine obruitur 8 8 65
Frederici imp. clades 8 8 39 & 40
Fredericus II. imp. 9 1 1 ejus veſania 9 1 15 pontificiam ditionem occupat. 9 1 19 abrogatur ipſius imperio in concilio Lugd. 9 1 25 profligatur a Parmenſib. 9 1 29 ejus nequitia 9 1 30 exitialis exitus 9 1 43
Fredericus Siciliæ rex 9 3 6
Fred. Cæſ. cum conjuge Romæ Auguſtus appellatur 10 4 22
Fred. III. Cæſ. 10 4 1
Fred. Feltrius dux Urbini 10 4 72
Fred. rex Neap. 10 5 18
Fred. Saxonum dux a Carolo V. Cæſ. victus, captuſque 10 6 99 & 100 & 2, 3, 4, 5
Frumentum 1 9 16
Fucinus lacus 4 4 4
Fulco rex Hieroſolymitanus 8 6 38
S. Fulgentius 6 3 18
Furius Camillus 2 14 2

G.

Galeatii Mariæ Mediol. ducis obitus 10 4 92
Galenus medic. 4 13 12
Galer. Maximianus Cæſ. 4 35 10 imp. 4. 361 diem obiit 4 36 3
Galerus ruber inſigne cardinalib. datur 9 1 26
Gallia ſubacta 3 24 15
Galliæ Ciſalpinæ pars magna vaſtata ab Attila 5 11 5
Gallienus imp. 4 28 1
Gallus imp. 4 26 1
Garilianum oppidum conceſſum Saracenis 7 5 24
Gedeon 1 11 1
Gelimer Vandalorum rex captus 6 4 4
Gelon rex Syracuſarum 2 10 15

S. Ge-

S. Genovefa virgo 6 1 16
Genſericus rex Arrianus 5 10 17
Genua liberata 10 5 49 In Hiſp. fidem pervenit pulſo Franci regis præſidio 10 6 16. Carolum Cæſ. patronum adoptat. 10 6 47
Genuæ fons ſanguine manat. 7 12 17
Genuenſes a Venetis victi 9 8 15 vindicant ſe in libertatem 10 2 58 & 10 4 93 eorum clades 7 12 18 Hi opes auctæ 7 15 41 Carolo VI. dediti. 9 8 79
Georg. Trapezuntius 10 4 14
Germania domita 3 24 15. baptizatur 6 16 15. ſubigitur a Carolo Magno 6 19 6. fit ſtipendiaria 7 9 11 a catholica fide, & imp. deficit 10 6 99
Germaniæ motus compoſiti 4 2 11
Germanicus Cæſ. 3 32 17 veneficiis extinctus 4 2 13
S. Germanus 6 3 18
Getæ imp. mors 4 19 3
Gigantes 1 2 4
Gildo ex tutore tyrannus 5 8 3
Glycerius 5 12 7
Gordianus imp. 4 23 1
Gorgias ſophiſta 2 13 21
Gorgonis caput 1 10 15
Gothofredus I. rex Hieroſol. 8 4 105 ejus pietas 8 4 105
Gothorum clades 4 29 3 & ſeq. eorum regnum in Italia deletum 6 4 31
Gothici regni finis in Hiſpania 6 16 11
Gracchorum ſeditio 3 15 2
Græcia Magna 1 10 26
Græciæ ſapientes VII. 2 5 26
Græciæ libertas data 3 11 5
Græci Italia ac Sicilia pulſi 8 4 48 Schiſmatici ad concordiam cum Latinis, atque ad auctoritatem Rom. pont. revocati 9 11 13 & 10 37
Græcorum adagium ab Aderino uſurpatum 4 13 17 eorum rabies in-

in Latinos 8 8 64
Græcorum imp. Turcarum ſtipendiarius 9 7 35
Græc. Dynaſtarum discordia 10 4 43
Græci imperii majeſtas obſoleta 9 8 47
Græc. imperium extinctum 10 4 29
Granata urbs de Mauris recepta 10 4 100
Gratianus Valentiniani fil. 5 5 2 imp. 5 6 1
Gratianus 8 7 45
Gregorius Magnus pont. 6 7 4 ejus liberalitas ibid. ℣. 7 mors 6 7 18
Greg. Epiſc. Turonenſis 6 7 19
Greg. II. pont. 6 16 4
Gregorii III. pont. factum memorabile 6 16 20 & 21
Greg. VII. pont. Salernum petit 8 4 78
Gregorio XII. pontificatus abrogatur 10 1 14 pontificatus inſignia deponit 10 2 4 e pontifice cardinalis 10 2 5
Greg. XIII. pont. 10 8 43
Greg. XIV. pont. 10 9 51
Greg. Ariminenſis 9 6 62
S. Gr. Diaconus card. 6 6 10
Gr. Nazianzenus 5 3 6
Gr. Niſſenus 5 6 11
Gr. Taumathurgus 4 30 8
Guelforum & Gibellinorum factiones 8 8 19
Guiſius dux per inſidias occiſus 10 9 37
Guiſius card. regis Franci juſſu necatus 10 9 38
Guleta arx a Turcis capta 10 8 56
Gulielmus rex Siciliæ anathemate ictus pontifici bellum movet 8 8 7 & 8 ſupplex in gratiam a pont. recipitur ibid. p. 9 feudatarius Rom. pont. ibid. p. 10
Gulielmus Bonus Siciliæ rex, feudatarius pont. 8 8 27
Gylippus Lacedæm. dux 2 13 16
Gymnaſium Pariſ. 7 1 18 Patavinum 9 1 20. Rom.

Digitized by Google

20. Rom. ab Eugenio IV. inſtructum 10 4 15 a Leone X. celebrius factum 10 6 6

H.

Halys rex Saracenorum 6 11 12
Haomarus Saracen. rex 6 9 10
Harmodius tyrannicida 2 7 19
Haymo 7 1 32
Heber, a quo Hebræa lingua dicta, ex Semi poſteris ortus 1 3 5
Hebræa lingua 1 3 6
Hebræorum reges 1 15 1 regna duo 1 18 7
Hecatæus 3 3 26
Helena a Paride rapta 1 12 5 Trojanæ ruinæ cauſa ibid. ỷ. 6
Helias 1 21 5
Heliogabalus imp. 4 20 1
Helis ſacerdos 1 13 17
Henricus Cæſ. 7 11 18
Henr. II. in Germ. creatur Cæſar 7 15 45 a Benedicto VIII. pont. Romæ conſecratur Auguſtus 7 15 45 pacat Italiam 8 1 5 Cunegundam uxorem virginem reliquit 8 1 7 cum Cunegunda uxore in cæleſtium numerum relatus ibid. ỷ. 9
Henr. III. imp. 8 3 1 ejus temeritas ibid. ỷ. 5
Henr. IV. Cæſ. 8 4 1 ſimoniacus ibid. ỷ. 2. ob ſimoniam excommunicatus 8 4 30 popularium fides illi ſubtrahitur 8 4 37 regni titulo ac jure exutus 8 4 68 Viſcardi metu ex urbe fugit 8 4 73 a Mathildis copiis victus 8 4 93 regno ſpoliatus a filio ibid. ỷ. 94 & ỷ. 109 in miſeriam redactus 8 4 10
Henr. primus comes Luſitaniæ 8 4 112
Henr. V. Cæſ. 8 5 1 ejus violentia ibid. reſipiſcens redit in gratiam cum pont. 8 5 12
Henr. VI. Auguſt. 8 9 1 Sicilia potitur 8 9 6 rex Siciliæ ibid. ejus ſævitia, rapinæ, violentia ibid. ỷ. 10 & 11 & 12 imp. Conſtantinopolit. 8 9 31

Digitized by Google

Henrico Cæſ. Auguſtalia inſignia a pont. miſſa 9 4 40 & 41
Henr. VII. Cæſ. 9 5 1 veneni ſuſpicione moritur. 9 5 5
Henr. VIII. Angliæ rex ſchiſmaticus 10 6 54 catholicos inſectatur. ibid. Angliæ caput dici vult. 10 6 60 regni jure ſpoliatus 10 6 66
Henr: rex Pol. ad fraternum regnum Franciæ revocatus 10 8 53
Henr. Navarræ rex 10 9 28 Franc. rex ſalutatur 10 9 75. rex a pont. appellatus. ibid. 78
Henr. rex Franc. ſocietatem init cum rege Navarræ 10 9 45. a Cœnobita Dominic. occiditur ibid.
Heraclitus 2 11 13
Heraclius imp. 6 9 1
Hercules 1 11 11
Herodes primus Judææ rex 3 30 16 Alienigena nuncupatus ibid.
Herod. Agrippa 4 2 16 vermium tabe confectus 4 4 16
Herod. Aſcalonita 4 2 16
Herod. Antipa. ibid. diem obiit 4 3 7
Herodianus hiſt. 4 25 3
Heroes 1 11 10
Herodotus Themiſtoclis æqualis 2 10 14
Heſiodus 1 27 6
Hieron. Syracuſarum rex 2 11 3 & 3 4 18
Hieronymus rex Syracuſar. 3 7 2
Hieronymus 5 6 11
Hieron. Vida 10 4 94
Hieronymi Balbi dictum 10 6 18
Hieroſolyma incenſa 2 5 20. refecta. 2 12 6 cum templo everſa 3 13 18 refecta 3 13 25 a Pompejo capta ac muris nudata 3 22 6 muri refecti 3 22 10 a Tito capta, ac deleta 4 7 4 refecta ab Ælio Adriano imp. 4 12 23 direpta 6 8 2 recepta 6 9 2 a Saracenis capta 6 9 10 capta a Turcis 8 4 61 recepta 8 4 104 rurſus amiſſa 8 8 59 redempta 9 1 13 a Parthis diruta 9 1 36
S. Hilarius Pictavorum

Antiſtes 5 2 16
Hippias 2 7 22
Hippocrates 2 12 8
Hiſpania in provinciam redacta 3 8 9 & 10 deficit ab auctoritate Rom. pont. 6 16 8
Hiſpana claſſis a Genuenſi victa vivæ calcis beneficio 10 2 53
Hiſpanorum clades Cæraſuſana 10 Gerbenſis 10 7 15 695
Holofernes Aſſyriorum dux obtruncatus a Juditha 2 2 17
Homerus ſenior Salomone 1 17 13
Homicidium 1 1 9
Horatius poëta 3 3 19
Horat. Cocles 2 8 3
Horatii Rom. tres 2 3 4
Honorius pont. 8 10 20
Honorius Theodoſii imp. fil. Cæſar creatus 5 7 9 imp. 5 9 1 diem obiit 5 9 22
Honorici mors 6 1 10
Horarum quadragenarum ſupplicationis fructus 10 9 87
Hoſpitalarii 8 5 27 opibus aucti 9 5 15 & 16 Rhodum capiunt, inde Rhodii equites appellati 9 5 16 & 17
Hugo Arelatenſis rex Italiæ 7 12 6 Marociæ beneficio Roma potitur 7 12 12 Conſul Romæ creatus urbem regit 7 12 14 ejus potentia 7 12 7 impotentia animi 7 12 13
Hugo a S. Vict. 8 7 45
Hugo Capetus Franciæ regno potitur 7 15 3
Hugonotorum cædes 10 8 46
de Hugonotis victoria regis Franc. 10 8 17
Hungaria ab Hunnis, ſeu Hungaris denominata 7 9 11. imperatori vectigalis 8 2 5
Hungari Chriſtiani facti 7 4 39 Italiam populantur 7 11 8 Venetias penetrant armis 7 11 13 pæne deleti 7 11 19 iterum Italiam populantur 7 12 5 populantur tertio 7 12 32 eorum clades 7 11 28 & 7 12 19 exercitus maximus 7 12 45 clades longe maxima ibid.

V. 46
Humiliatorum origo 8 8 15
Hyberni Chriſto ſe aggregant. 5 10 14
Hybernia Rom. pont. vectigalis facta 8 10 16
Hydrus occupata 10 4 84 recepta ibid. V. 86
Hyginius pont. pro religione cæſus 4 13 11

I.

Jacobus Patriarcha 1 6 1
Jacobi apoſt. interitus 4 4 13
Jac. apoſt. pugnat pro Hiſpanis 7 2 47
Jac. rex Aragoniæ 9 2 38
Jac. Siciliæ regis magnitudo animi 9 3 4 & 5
Jac. Sadoletus 10 6 8
Jac. comes Armeniacus 9 8 71
Jahel 1 10 3
Jamblicus 5 5 21
Janiculum 2 4 5
Janus 1 10 7 & V. 20 ejus templum 2 2 5
Janus iterum clauſus 3 5 16
Janus Parrhaſius 10 6 7
Japhetus 1 2 11
Japoniæ legati ad Greg. pont. 10 9 30
Jaſon 1 11 11
Javarinum compluraque Hungariæ oppida in ditionem Cæſ. redacta 10 9 88
Iconomachi nomen unde 6 16 1 & 2 V. Leo Iſaurus
Idolorum origo 1 3 11
Jechonias rex Jud. captivus cum nobilitate 2 5 14
Jejunium Quadrageſimæ a Teleſphoro pont. 4 13 10
Jejunia quatuor anni temporum 4 21 23
Jephtes 1 21 1
Jeremias proph. 2 4 19
Jeroboas rex primus Iſraëlitarum 1 18 5
Jeſus Chr. ex Maria Virg. genitus 4 1 1
Jezabel 1 21 5
Ignatius Antiochenus epiſc. 4 11 24
Ignatius Lojola auctor ſoc. Jeſu 10 5 62
Ildericus rex Vandalorum

rum catholicos fovet 6 3 16
Illyrici 3 5 17
Illyricum Rom. imperio adjunctum 3 32 4
Ilus 1 11 14
Imaginum ſacrarum cauſa ſublevatur 7 3 9
Imola urbs condita 6 5 17
Imp. Byzantii obſeſſus 16 12 18 ſtipendiarius Bulgarorum 6 12 22 Rom. pont. pedes oſculatur 6 13 15
Impp. duo pater & filius 7 13 12
Imperium Rom. extinctum 5 12 12 ad Francos pervenit 6 19 15 cum regno Italiæ ad Italicos principes devolutum 7 7 12 ad Germanos devolutum 7 12 51
Imperii Rom. perturbatio 4 28 10
Inachus Iſaaci æqualis 1 5 4
India ab Emmanuële Luſitaniæ rege ſubacta 10 6 10
ndis pax data 3 32 6
Innoc. II. a Rogerio captus in bello, eum Siciliæ regem appellat 7 7 34 5
Innoc. III. pont. 8 9 16
Innoc. IV. pont. 9 1 23
Innoc. VI. pont. 9 7 22
Innoc. VIII. pont. 10 4 95
Innoc. IX. pont. 10 9 58
Inquiſitionis ſacræ officium 10 4 102
Inſubres 3 5 17
Inſulæ maris Ægæi & Ionii Venetis datæ 8 9 32
Invidia 1 1 7
Joachimus Abbas 8 8 90
Joanna regina Neapol. ſponſum necat 9 6 55 ejus regnum a Martino V. abrogatum 10 2 12
Joanna virgo Lotharinga ab Anglo rege cremata 10 2 35
Joannis Baptiſtæ ac Stephani interitus 4 2 27 & 28
Jo. Euangeliſta relegatus 4 9 18
Jo. Pontifex 6 3 3 morte multatus 6 3 9
Jo. VIII. pont. falſo femina fuiſſe dicitur 7 5 2
Jo. Patriarcha Alex. Eleëmoſynarius 6 7 19

Jo. X.

Jo. X pont. necatus 7 12 9
Jo. Angliæ regis ſacrilegia 8 10 10 ejusdem patientia memoranda 8 10 11 & 12 & 13
Jo. XXI. ſedem Avenione locat 9 6 2 ad XXV. milliones auri in theſauris reliquit 9 6 18 & 19
Jo. XXII pontificatu ſpoliatur in concilio Conſtant. 10 2 3
Jo. Audacis Burgundiæ ducis fil 9 8 51 ejus temeritas ibid ℣. 52
Jo. Bargeus 10 8 42
Jo. Baſilius Moſcoviæ dux 10 9 23
Jo. Bentivolus Bonon. tyrannus 10 5 26
Jo. Boccatius 9 7 63
Jo. Capiſtranus Franciſcanus 10 4 34
Jo. Carafa ex Comite Montorii, dux Paliani 10 6 36
Jo. Chryſoſtomi Patr. Conſtant exilium 5 8 9
Jo. Columbinus auctor Jeſuatorum 9 7 63
Jo. Comnenus Græc. imp. 8 6 4 ſagitta veneno illita interit. 8 6 34 & 35
Jo. Ducas imp. Trapez 9 1 52
Jo. Galeacius Vicecomes Mediolani princeps 9 8 34 appellatus a Vinceſl. Cæſ. 9. 8. 64 ejus opes mire auctæ 9 8 77 diſſipatæ 10 1 4 morte improviſa obit. ibid. ℣. 3
Jo. Hunniadis præfecti Hungariæ virtus 10 4 3
Jo. Jovianus Pontanus *qui male ab auctore*, Hieronymus Pontanus *appellatur* 10 4 94
Jo. Medices pont. legatus captus 10 5 45
Jo. Palæologus imp. Græc. ad pont. venit 10 3 2
Jo. Vermis 9 8 72
Jo. Villanus 9 4 32
Jo. Vitelleſcus legatus pont. ditionem recipit 10 2 46
Jo. Theodori fil. imp Trapez. 9 1 52
Jo. Tritemius 10 494
Joas rex Jud. 1 241
rex Samariæ 1 257
Joathas 1 271 rex Judææ captivus 2 5 13

INDEX.

Jobus 1 7 9
Jonathas dux Jud. 3 13 32 purpura uſus ibid. ℣. 33
Joras 1 22 1
Joſaphat 1 21 1
Joſephus 1 7 1
Joſ. Judæus 4 7 15
Joſias rex Jud. 2 4 12
Joſues 1 9 1
Jovianus imp. 5 4 1 mortem obit. ibid. ℣. 4 & 5
Jovita pro religione cæſa 4 12 20
Irene Auguſta 6 19 1 in Lesbum relegata 7 1 3
Irenæus 4 15 12
Iſaacus 1 5 1
Iſaacus Comnenus Græcorum imp. 8 4 19 ejus avaritia 8 4 21 ex imp. monachus ibid. ℣. 25 ejus pœnitentia felix ibid. ℣. 27
Iſabella Angliæ regina Eduardum II. virum ſuum in vinculis habuit 9 6 26
Iſdegerdes Perſ. rex, Theodoſii junioris tutor 5 8 11
S. Iſidorus junior 6 9 19
Iſmahel Sophus Perſ. rex 10 4 114
Iſocrats 2 14 36 & 3 1 14
Iſraël 1 6 4
Iſthmii ludi 1 11 22
Iſtri in ditionem pont. Rom. redacti 3 13 7
Itali, & Italia 1 8 33
Italicis populis urbs data 3 18 4
Italia in Juſtiniani ditionem redacta per Beliſarium 6 4 8 imperio orientis adjuncta 6 4 31 inſtituta 6 17 37 populata ab Hungaris 7 11 8
Italiam divina tutatur providentia 7 14 17 & 18
Italorum conſpiratio in Francos 10 5 13
Jubilæum a Clem. VI. ad L. annum revocatur 9 7 14
Jubilæum ſeculare 9 8 89
Jubilæum ad XXV. annum a Xyſto revocatum 10 4 88
Judas Machabæus ſuppar Africano majori 3 13 23
Judæa Tribus 1 9 7

Judæa

Judæa ſtipendiaria facta 3 22 8
Judæi liberati 2 6 22 ad Baptiſmum compulſi 6 9 14 Hiſpania expulſi 10 4 101 croceis pileis inſignes 10 6 132
Judæorum veneficium in Germania 9 7 40 & 41
Judices Hebræorum 1 10 1
Juditha 2 2 17
Jugurtha rex in triumpho ductus 3 16 6
Julia Auguſti filia 3 32 15
Julianus annus 3 8 4
Julianus apoſtata imp. 5 3 1
Julianus Cæſarinus card. 10 2 61 petit 10 4 5
Julianus Didius imp. 4 17 1 occubuit 5 3 9
Julius menſis 3 28 6
Jul. Cæſar Octavianus cur dictus 3 29 1 cur Auguſtus appellatus 3 31 2
Jul. Capitolinus 4 35 24
Jul. Nepos 5 12 7
Jul. Pollux 4 14 17
Jul. II. pont. militaris 10 5 31
Jul. III. pont. 10 6 111 ejusdem diploma de non alienandis pont. ditionis oppidis 10 6 117
Julus 1 13 10
Juppiter Abrahami ſuppar. 1 4 12
Jupp. Capitolinus 2 5 10
Jup. Feretrius 2 1 11 ei opima ſpolia tulit Romulus & ædem in Capitolio dicavit ibid.
Jup. Latialis 2 7 5
Jup. Stator 2 1 13
Juriſconſultorum fœtus 4 18 14
Jus civile in pauca volumina redactum 6 4 32
Jus civ. Rom. in Longobardia introducitur 8 6 27 in gymnaſiis explicatur ibid. ℣. 28
Juſtinus Philoſ. 4 13 7 ejus Apologiæ duæ ibid. & 4 14 20 ex Philoſopho Chriſtianus ac martyr ibid.
Juſtinus Compilator 4 13 12
Juſtinus imp. e ſubulco 6 3 1

6 3 1
Juſtinus II. imp. 6 5 1
Juſtinianus imp. 6 4 1 in Eutychianam lapſus hæreſim 6 4 36 mente captus moritur 6 4 41
Juſtinianus II. Rhinotmetus imp. 6 13 1 naſo mutilatus 6 13 6
Juſtitiæ amor 5 5 4
Juvenalis 4 9 14
Juvencus poëta 5 1 31

K.

KAlendarium novum 10 9 29

L.

LAcus Regillus 2 8 14
Lactantius Firmianus 5 1 30
Ladiſlaus rex Neap. 9 8 59 regni jure ab Alex. V. ſpoliatur 10 1 18
Lambertus imp. 7 10 1
Lamachus & Nicias duces Athenienſium 2 13 15
Laomedon 1 11 14
Latii cultus 1 10 23
Latinæ litteræ 1 10 29
Latinus 1 12 8
Lat. Sylvius 1 15 18
Latium depopulatum 7 5 21
Laur. Juſtin. 10 2 63
Laur. Medicei magnitudo animi 10 4 82 cedit e vita 10 4 109
Laurentius martyr. 4 28 1
Lauretana domus 9 2 42
Lautrecus dux regis Franc. 10 6 42
S. Leander Hiſpal. epiſc. 6 7 9
Lex de provocatione ad pop. 2 7 13 de duabus tertiis partibus ſuffragiorum comit. pont. 8 8 46
Leges Hebræorum 1 8 9 Lycurgi 1 25 13 Draconis 2 5 17 XII. tabularum 2 12 2 Syllanæ, ſeu Corneliæ 3 19 15 Agrariæ a Cæſ. perlatæ 3 24 2 Juliæ 3 28 1 Juſtiniani imp. 6 4 33
Legio fulminatrix 4 14 9
Legionenſes reges 6 16 36

36
Legionenſe regnum 8 1 26
Leo Magnus pont. 5 11 7
Leo I. imp. 5 12 1 ejus populares jurejurando a pont. abſoluti 6 16 4
Leo Iſaur. Iconomachus imp. 6 16 2 imperium illi abrogatum a Greg. III. pont. 6 16 26
Leo IV. Porphyrogenitus imp. 6 18 1 febri perit 6 18 5
Leo III. pont. ad Carolum confugit 6 19 8
Leo Armenius imp. Græc. 7 1 50 vitam amittit cum imperio 7 2 14
Leo IX. pont. 8 3 9 ejus pietas ibid. ℣. 11
Leo X. pont. 10 5 58 Italiam expulit Francos 10 6 21 litterarum fautor. ibid. ℣. 5
Leonardus Aretinus 10 4 13
Leonidas rex Spartiatarum 2 10 9
Leonina urbs ab Henrico capitur 8 4 71
Leontius imp. deſecto naſo deformatus 6 13 8
Leovigildus rex 6 5 10
Lesbus inſ. Cetaluſio Genuenſi data 9 7 34
Leuctrica pugna 3 1 9
Libanus ſophiſt. 5 5 21
Liberii Rom. pont. exilium 5 2 10
Libertas in civitatibus Italiæ uſurpari cœpta 7 14 3
Librorum imprimendorum ratio inventa 10 3 10
Licinius Cæſ. 4 36 4 orientis imp. 5 1 5 ob inſcitiam litteris infeſtus ibid. ℣. 9 vitam cum imperio perdidit 5 1 12
Ligures a Rom. ſubacti 3 5 17
Linguæ intemperantia exitialis 7 14 8
Linguarum varietas 1 3 3
Linus 1 10 11
Liranus 9 6 62
Literæ in Italia 1 10 31. Conrado III. regnante reviviſcunt 8 7 44
Lituania Chriſto ſe adjungit 9 8 5; Poloniæ

niæ adjuncta ibid. ℣. 7
Livia Auguſti uxor 3 31 16 diem obiit 4 3 17
Livius poëta 3 13 3
Longabardi a Narſete revocati in Italiam 6 5 6
Longobardia, ſeu Lombardia unde dicta 6 5 9. ejus regnum extinctum 6 17 29 ab imp. deficit 8 8 29
Longinus patricius, primus exarchus Italiæ 6 5 2
Lotharingia a Lothario appellata 7 3 1
Lotharius rex Italiæ, Modoëtiæ coronatur 7 2 25
Lotharius imp. 7 3 1 ex imp. monachus 7 3 32 ejus hereditas inter liberos diviſa ibid. ℣ 33
Lotharius II. Cæſ. 8 6 1. ab Innoc. pont. creatur Auguſtus ℣. 20 pacat Italiam ibid. ℣. 21
Lucani 3 4 12
Lucanus poëta 4 5 9
Lucenſes libertatem emunt a Rodulpho Cæſ. 9 2 36 ſubiguntur 9 8 78
Luchinus Vicecomes 9 6 40
S. Luciæ martyris corpus Conſtantinopolim miſſum 8 2 19
Lucilius poëta 3 15 5
Lucius Britanniæ rex baptizatus 4 14 25
L. Apulejus Magus 4 13 12
L. Brutus 2 7 8 reges exigit. ibid. ejus ſeveritas in filios 2 7 14
L. Catilinæ conjuratio 3 23 2
L. Lucullus 3 21 8
L. Mummius 3 14 10
L. Sylla 3 16 5
L. Verus imp. 4 1 4
Lucianus Atheus 4 11 23
Lucretia 2 7 7
Lucretius 3 23 10
Ludi Circenſes 2 5 3
Ludovicus Pius imp. 7 2 1 ejus donatio, & explicatio 7 2 7 in priſtinum gradum reſtituitur 7 2 34
Lud. rex Italiæ 7 3 2
Lud. II. imp. 7 4 1 Nicolaum pont. ſummo

mo honore excipit. ibid. ℣: 1
Lud: Balbus imp. 7 6 1
Lud. Provinciæ rex 7 13 15. Rex Italiæ 7 10 16
Lud. III. imp. 7 11 1 capto oculi effoſſi. ibid. ℣. 3
Lud. IX. Galliæ rex 9 1 37 captus a Turcis dimittitur ibid. ℣. 42 ad Tunetum peſtilentia moritur ibid. ℣. 107
Lud. Bavarus Cæſ. 9. 6 1
Lud. Pſeudo-Auguſtus Nicolaum pſeudo-pontificem legit 9 6 7
Lud. Hungariæ legis obitus 9 8 28
Ludovic. Andegavenſis comes Neap. rex deſignatur 10 1 18
Ludov. Aquilejenſis patriarchæ victoria navalis 10 4 39
Ludov. Sfortia Maurus ex tutore dux Mediol. 10 5 2 captus ibid. ℣ 20
Ludov. XII. Rex Franc. ibid. ℣. 19
Ludov. Hung. rex a Solimano cum exercitu cæſus 10 6 44
Lues infeſta capiti 10 9 20
Luithprandus Rex Longobard. Martelli metu urbis obſidionem ſolvit 6 16 30
Luithprandus Diaconus Ticinenſis 7 13 33
Luſitani in ditionem pop. Rom. redacti 3 13 7
Luſitania recepta 3 14 13 ſtipendiaria eccl. Rom. 8 7 35. ad Hiſp. redit 10 9 16
Luſtrum inſtitutum 2 6 2
Luteriæ obſidio 10 9 47 a duce Parmenſi obſidione exempta ib. ℣. 48.
Lutheranæ ſectæ diviſio 10 6 28
Lycia ſubacta 4 7 8
Lycurgus Eliſæi fere æqualis 1 25 10
Lyſander rex Laced. 2 14 22

M.

Macedonia ſubacta 3 13 10
Macedonius heriſiarcha 5 2 15.

Digitized by Google

INDEX.

5 2 15. Eremita 5 7 6
Machabæorum virtus 3 13 21
Macrobius 4 14 17
Maffæus Ægius poëta 10 2 63
Magiæ inventor 1 3 15
Magnitudo animi malis invicta 8 8 71
Magiſtratus gratis mandati 4 21 15
Mahometes auctor Saracenorum 6 9 4 rex Turcarum 9 8 93 Conſtantinopolim capit 10 4 28 imp. appellatur ℣. 29. magnam cum Turcis paſſus eſt cladem 10 4 34 35
Majoranus 5 12 7
Mammæa Severi mater 4 21 1 cum filio cæſa ibid. ℣. 19
Manaſſes rex Jud. 2 2 10
Manfredus ex tutore Tyrannus 9 1 56
Mangomerius Henrici regis interfector 10 8 48
Manna 1 8 8
Mantuanus poëta 10 5 57
Manuelis Græc. imp. obitus 8 8 47 humanitas ibid. ℣. 49 munificentia ibid. ℣. 52
Marathonia pugna 2 8 18
Marcellinus pont. Martyr. 4 35 6
Marcellus, Lucius & Cajus Augg. nepotes 3 32 14
Marcellus pont. Martyr. 4 36 14
Marcellus II. trium hebdomodarum pont. geſſit 10 6 130
Marcius Coriolanus 2 9 5
M. Ant. Orator 3 19 10
M. Ant. Cleopatram in matrimonium ducit 3 30 5 utrorumque mors ibid. ℣. 10 & 11
M. Ant. Columna ditione ſpoliatus 10 6 136
M. Ant. Muretus 10 8 42
M. Ant. Pius 4 13 1 ejus juſtitia ibid ℣: 5 laudanda vox ibid ℣. 6
M. Ant. Tyrannus 3 27 10
M. Attilius Regulus 3 5 7
M. Aur. Antoninus Verus imp. 4 14 1 a Pio

INDEX.

Pio adoptatus ibid. ℣. 2
M. Aur. Ant. Heliogabalus imp. 4 20 1 Antonini Caracallæ filius credebatur ℣. 2. ejus nequitia. ibid. ℣. 4 & 5 Sardanapali cognomen accepit. ibid. ℣. 7
M. Bruti mors 3 29 13
M. Curtius in hiatum terræ deſilit 3 1 7
M. Craſſus dives 3 24 3 templum Hieroſ. diripit ℣. 10 ab hoſte occiſus ibid. ℣. 13
M. Lepidus in ordinem coactus 3 30 4
M. Livii Druſi ſeditio 3 17 4 & 5
M. Manl. Capitolinus 2 14 13 e Capitolio deturbatur 3 1 4
M. Marcelli Nolani victoria 3 6 17 Syracuſas capit 3 7 4 explorans occiditur 3 9 7 ejus corpus humatum ab Annibale ℣. 8
M. T. Cicero natus 3 16 6. Pater patriæ appellatus 3 23 6 in exilium ejicitur. ibid. ℣. 8 reducitur ℣. 9. imp. c Cicilia 3 25 11 obtruncatus cum rep. pariter concidit 3 28 2
M. Val. Corvinus 3 2 4
M. Varo 3 23 10
Marci euang. corpus Venetias translatum a Juſtiniano Venet. duce 7 3 14
Mardochæus 2 14 32
Mardonius dux Perſarum 2 10 21
Margarita Cæſ. filia 10. 6 49.
Marg. Auſtriaca Octavio Farneſio nubit ibid. ℣. 83
Maria regina Angliæ ibid. ℣. 127
B. Mariæ triumphus 8 8 48
Marius Conradus 10 8 42
Marin Turrianus Mediolani dux 9 1 65
Mars 1 6 6
Martialis 4 9 13
Martianus imp. 5 11 1 ejus dictum ibid. ℣. 5 interitus ℣. 22
S. Martinus Turon. Epiſc. 5 5 21
Martini pont. relegatio 6 11 2
Mart. IV. pont. 9 2 12
Mart. V. pont. 10 2 7 ejus egregium dictum ibid.

ibid. ℣. 8
Mart. Luther. debacchatur in pont. Rom. 10 5 62
Martyres ſub Diocletiano 4 35 7
Martyres ſeptem Epheſi dormientes 5 10 19
Maſiniſſa Maſæſulorum rex 3 8 11
Maſſillus rex Maurorum a Carolo victus 7 1 22
Maſtinus & Albertus Scaligeri Veronæ Tyranni 9 6 12 & ℣. 37
Materna inſtitutio 4 21 2 & 6 3 17
Mathathias 3 13 22
Mathilda pſeudo-pont. fugat 8 4 18
Mathildis donatio 8 5 5
Mathuſales 1 2 2
Mattheus, ſeu Maffeus vicecomes ab exilio revocatus 9 5 1. Mediolani dominus 9 6 11
Matthias Hungariæ rex 10 4 56. ſacro bello præpoſitus ibid. ℣. 60
Mauritius Tiberii gener 6 6 12. imp. 6 7 1. optat pœnas luere in hac vita ibid. ℣. 12. ejus fortitudo in ſuo, ac ſuorum exitio ℣. 13
Mauſoleum 3 2 9
Maxentius Maximiani Herculei fil. 4 35 22. Romæ Tyrannus 4 36 9. in Tiberi periit 5 1 4
Maximianus imp. 4 35 10
Maximianus Herculeus imperii collega 4 35 10. Maſſiliæ occiſus ibid. ℣. 19
Maximilianus Cæſ. 10 5 1
Maximil. dux Mediol. 10 5 48
Maximil. II. Cæſ. 10 8 1
Maximinus imp. 4 22 1. nobilitatis hoſtis. ibid. ℣. 2. ejus caput circumlatum ibid. ℣. 7
Maximin Cæſ. 4 36 3. morbo periit. ibid. ℣. 6
Maximinus in oriente tyrannidem exercet ibidem ℣. 9
Maximus Pupienus Aug. 4 22 5. occiditur ibid. ℣. 8
Maximus Tyrannus 5 6 7

Max. Taurinenſis epiſc. 5 10 22
Max. Tyran. Romam capit 5 11 15. interfectus ibid. ℣. 18
Medea 1 11 12
Medicei ab exilio revocantur 10 2 44 Florentiæ principatum recipiunt 10 5 46
Mediolanenſes ad pont. auctoritatem redeunt 8 4 15
Mediolanum a Frederico imp. obſidetur 8 8 13 everſum ibid. ℣. 28 magnificentius inſtauratum. Verſ. 37. captum a Francis 10 5 21
Megaſthenes 3 3 26
Melita Rhodiis equitibus attributa 10 6 14 a Turcis oppugnata 10 8 5
Memphis mœnibus nudata 3 2 9
Menander 3 3 30
Mendacium exitiale 7 4 3
Menenius Agrippa 2 9 3
Menſis Quinctilis, ſive Julius 3 27 6
Mercurius 1 8 28
Meroveus rex Franc. 5 10 2
Meſopotamia provincia facta 4 11 9
Metellus Creticus 3 21 9
Methone urbs Venetorum fœderatorum 10 10 46
Metii ſupplicium 2 3 7
Mexicum ab Hiſp. ſubactum 9 4 105
Mexicani & Æthiopici legati ad Clem. VII. pont. 10 6 58
Michaël Archangel. in monte Gargano 6 5
Mich. Calephaus Græc. imp. 8 2 12. ex imp. monachus ibid. ℣. 15 oculis orbatus ibid. ℣. 16
Mich. Curopalata imp. Græc. 7 1 44
Mich. Balbus imp. Græc. 7 1 18
Mich. Ducas imp. Græc. 8 4 59
Mich. Palæologus ex tutore tyran. 9 1 53 & 54. Conſtantinopoli potitur ibid. ℣. 75
Mich. Porphyrogenitus Græc. imp. 7 3 7. ejus ne-

Digitized by Google

nequitia 7 4 15
Mich. Stratonicus Græc. imp. 8 3 34
Milo Crotoniat. 2 11 9
Miltiades 2 8 18
Minerva 1 6 6
Minos 1 9 17 & 1 10 9
Minotaurus 1 11 15
Mirandula expugnata 10 5 41
Mithridatis mors 3 22 4
Mitilene Cataluſio Genuenſi data 9 7 34
Modeſtiæ certamen in pontificatu 8 5 22
Monaſtica vita pro graviſſimo ſupplicio judicata 9 4 42
Mongomerius V. Mangomerius.
Montisferrati Marchionum origo 7 13 9
Mora optimis conſiliis inimica 7 15 30
Moravia Hungariæ regno adjecta 10 4 67
Moſcovia baptizatur 7 13 31
Moſes 1 8 1 interit. ibid. ℣. 26
Mutina capta 10 5 40
Mutius Scævola 2 8 5
Myniæ 1 11 11

N.

Nænius 1 10 11
Narſes Perſ. rex ductus in triumpho 4 35. 15. Eunuchus 6 53. rabie periit ℣. 7
Navarræ regni origo 7 2 41
Navarræ regnum tranſit ad Francos 9 5 24
Navarra ab Hiſp. rege ſubacta 10 5 61
Naves Antiatum 3 3 6
Naumachia 4 9 6
Neapolis per aquæductum capta 6 4 6 & 10 3 18. capta a Totila 6 4 22. mœnibus nudata 9 1 58 occupata ab Hungaris 9 6 57. recepta 10 5 16. ad Hiſp. redit. ibid. ℣. 24.
Neapolitanorum de rege diſcordia 10 2 49
Neëmias 2 12 6
Nembrothus 1 3 1
Neptunus 1 4 14
Nero Claudii privignus imperii hæres 4 4 9 imp. 4 5 1. urbis partem incendit ℣. 10 ejus luxus ibid. ℣. 4. aviditas ibid. ℣. 6. Crudeli-

litas. ibid. ℣. 8. mors 5 5 15
Nerva Coccejus imp. 4 10 1. ejus laudabilis vox ibid. ℣. 4
Nicephorus Patritius imp. Græc. 7 1 3
Niceph. Logotheta imp. Græc. 7 13 5. ejus avaritia ibid. ipſius caput ſtipiti infixum ſpectaculo fuit ibid. ℣. 42
Niceph. Phocas imp. Græc. 7 13 18. ſaxis appetitur ibid. ℣. 24
Niceph. Bothoniata Græ. imp. 8 4 62
Niceph. Calliſtus 9 4 33
Nicias 2 13 15
S. Nicolaus 5 1 31
Nicolaus II. pont. caſtitatem ſacerdotum adſtringit 8 4 4. ſimoniam damnat ibid. ℣. 5
Nicol. III. pont. 9 2 4
Nicol. V. eodem anno epiſc. card. pont. creatus 10 4 16
Nicol. Vitellius Titerni regulus 10 4 79
Ninive 1 3 16. ſolo æquata 2 5 24
Ninus 1 3 10
Ninus minor ibid. ℣. 23
Niobe 1 10 18
Noës 1 2 6
Normania 7 7 4
Normani cum rege baptizati ibid. ℣. 2. Angliæ regno potiuntur 8 4 51
Normanorum adventus in Italiam 8 2 8
Normania in fidem Francorum venit 8 10 8
Nuceria Saracenorum 9 1 17
Numa Pompilius 2 2 1
Numantia everſa 3 14 14
Numerianus imp. 4 34 5. in oriente init imperium ibid. ℣. 6
Nummus B. Petri in Anglia 7 3 30
Nuptiarum a ſacerdote conſecrandarum inſtitutum 4 14 21
Nyſa urbs 1 10 12

O.

OCcha Franciſcanus 9 6 4
Occidentis imperium diſcerptum a barbaris 5 11 12
Ochozias 1 23 1
Octavius conſul 3 27 15

15
Octav. Farneſius dux Camerini 10 6 84
Odenatus 4 28 18
Odoacer rex Herulorum potitur Italia 5 12 11
ad Ravennam oppreſſus 6 1 2
OEcumenius 7 1 32
OEdipus 1 11 25
OEnotrus 1 8 32
Ogygium diluvium 1 6 7
Oliverius Carafa card. 10 4 76
Olybrius 5 12 7
Olympiades inſtitutæ 1 27 2
Olympici ludi 1 11 22
Oppida pont. ditionis ad libertatem a Florentinis excitata 9 7 51
Oppidorum pont. domini exorti 9 6 47. eorundem defectio a pont. 9 7 53
Oraculum Delphicum 1 10 10
Orbis terrarum a Triumviris diviſus 3 28 4
Orcades ſubactæ 4 4 7
Orchanus rex Turc. regnum propagat 9 6 59
Orcus 1 9 15
Ordo militiæ S. Jacobi 7 2 49
Cluniacenſis 7 11 16
Humiliatorum 8 2 29
Carthuſianus 8 4 115
Ciſtercienſis ibid.
Claravallenſis ibid.
Templariorum & Hoſpitaliorum 8 5 27
Teutonicorum ibid. ℣. 28 & 8 8 83
Calatravæ ibid. ℣. 84
S. Jacobi ibid.
Redemtionis Captivorum 8 10 19
Cruciferorum ibid.
Heremitarum S. Aug.
Carmelitarum ibid.
Dominicanorum ibid. ℣. 21. Franciſcanorum ibid. Servitarum 9 2 45
Novus adverſus Saracenos 9 5 18
Minimorum S. Franciſci a Paula 10 4 68
Equitum S. Michaëlis ibid.
Equitum S. Lazari reſtitutus 10 7 23
S. Stephani inchoatus ibid. ℣. 24
Humiliatorum extinctus 10 8 31
Oreſtes 5 12 10
Organa in templis adhiberi cœpta 6 11 11

Orientis imperium redit ad Latinos 8 9 31
Origenes 4 21 19
Oroſius 5 6 11
Orpheus 1 11 11
Oſtia urbs condita 2 4 8
Oſtrogothi 5 9 17
Otho Sylvius imp. 4 6 4
Otho rex Germ. 7 12 37 ejus clementia inſignis ℣. 42. Mediolani, rex Italiæ appellatus. ibid. ℣. 50
Otho I. imp. cogno. Magnus 7 13 1 ejus ſeveritas in adverſarios Rom. pont. ibid. ℣. 3
Otho II. imp. 7 14 1 ejus convivium ℣. 13 ſanguinarius appellatus ibid. ℣. 14. a Græcis captus ibid. ℣. 16
Otho III. imp. 7 15 1 cum Maria conjuge Romæ imperii inſignibus ornatur ibid. ℣. 2 ejus juſtitia ℣. 6. nudis adit pedibus Archangeli Mich. templum ibid: ℣. 28
Otho IV. imp. 8 10 1 abrogatum illi imperium ibid. ℣ 4
Otho epiſc. Friſingenſis. 8 7 45
Othomanus primus rex Turc. 9 6 34
Othoniel primus Hebræorum judex 1 10 1
Ovidii exilium 3 31 11
Ozias 1 26 1

P.

PAcuvius 3 14 7
Pajazetes, *vel potius* Bajazetes rex Turc. 9 8 39 vendit Græc. imperium ibid. ℣. 44. a Tamerlane Tartar. rege in cavea ferrea reſervatus 9 8 85 Selimi fraude necatur 10 5 56
Palæologus. Gr. imp. 9 1 114 anathemate notatur a Martino IV. 9 2 13
Paliani dux capite multatus 10 7 14
Palladius epiſc. 5 10 15
Pandulphus Capuanus princeps in Germ. relegatus 8 1 3
Panætius Philoſ. 3 14 6
Pannonia Rom. imp. adjuncta 3 31 4
Pantheon ab Agrippa conditum 3 31 12 conſecratum a Bonif. IV. pont.

pont. 6 8 12
Papinianus 4 18 15
Papyrius Curſor. 3 3 10
Pares XII. Franciæ 7 1 17
Pariſina hæreticorum cædes 10 8 45
Parma pont. tradita 10 5 51. data Petro Aloyſio Farneſio 10 6 85
Parmenides 2 12 8
Parrhaſius ibid.
Paſcha inſtituitur à Moſe. 1 8 3
Pafſerini 9 5 8. Mantuam occuparunt 9 6 11
Paterna clementia in liberos 7 2 35. 36
Patres Rom. 2 1 7. minorum gentium 2 5 1
Patriarchæ 1 6 3
Patriarcha Armenius 10 6 111. Aſſyrius. ibid. ℣. 112
Patriarchales ſedes 6. 8 11
Patriarchatus tres in novo orbe inſtituti 10 6 62
S. Patritius 5 10 15
Patritii Rom. 2 1 7
Paulinus 5 9 26
Pauli Nolani epiſc. charitas 5 11 21
Paulus Chriſtianus efficitur 4 2 29
Paulus JC. 4 18 15
S. Paul. Eremita 5 1 31
Paul. Diaconus 7 1 32
P. Urſinus 9 8 69
P. Venetus ℣. 94
Paulus II. pont. 10 4 64
Paul. III. pont. 10 6 60
P. Æmilius ibid. ℣. 109.
P. Jovius ibid.
Paul. IV. pont. 10 6 130 fratrum filios ejicit 10 7 2
P. Manutius 10 8 42
Pauſaniæ proditio 2 10 24
Pauſanias 4 12 19
Pax cum Gothis 5 9 15 inter Venetos & Genuenſes 9 8 18. inter Hiſp. & Franc. reges conſtituta 10 9 90
Pelaſgi 1 10 25
Pelagius II. pont. 6 6 10
Pelagius regius juvenis Aſturiæ regnum inſtituit 6 16 33
Peloponneſus 1 10 17
Pelops ibid.
Periander 2 6 10
Pericles 2 13 6
Perſæ 1 10 16. a Sarace-

cenis ſubacti 6 9 11
Perſarum imperium 2 6 20. clades ad Plateam 2 10 22 regnum ad Macedonas tranſit 3 3 16. Regina baptizata 6 11 10
Perſes in triumpho ductus 3 13 8
Perſis imperio Rom. adjuncta 4 11 8
de Perſis triumphus 4 35 14
Perſeus 1 10 14
Perſius poëta 4 419
Peruſia ſubacta 9 8 78
Peruſini a pont. domiti 10 6 86
Peſtilentia Rom. 6 7 3 Litaniis depulſa ibid. ✝. 6. atrox in Italia 6 12 7. longe maxima 9 7 15
Petrarcha 9 6 62
Petr. apoſt. Romam venit 4 415. Rom. conſtituit ſedem ibid.
Petr. & Paul. apoſt. pro Romanis pugnant 7 11 26
Petri & Paul. apoſt. interitus 4 5 13
S. Petri patrimonium 8 5 6
Petr. Aloyſius Parmæ dux a ſicariis necatur 10 6 106
Petr. Angelus Bargæus, *quem auctor* Jo. Bargeum *appellat* 10 8 42
Petr. Antiſiod. Conſt. 8 10 22
Petr. Aragoniæ rex Siciliæ regno potitur 9 2 19. a Martino pont. regio tit. exutus, eccl. hoſtis judicatur ✝. 22. ejus inſolentia. ibidem exitialis exitus ✝. 32
Petr. Bembus 10 6 8
Petri Caponis virtus 10 5 6
Petr. Damianus 8 3 27 ejus auctoritas 8 4 15
Petri Leonis ſchiſma 8 6 13
Petr. Lombardus 8 7 45
Petr. Perpinianus 10 8 42
Petr. Ruber Parm. 9 6 40
Petr. Victorius 10 8 42
Phaëtontis incendium 1 8 31
Phalanx Macedonica 3 2 7
Phalaris Tyrannus 2 6 14

Phar-

Pharnaces rex ſimul viſus & victus 3 25 16
Phaſe, ſeu Paſcha 1 8 3
Phidias 2 12 8
Philippus rex Maced. 3 2 7. debellatus 3 11 2
Philippi pater & fil. impp. 4 24 1
Philip. exul ſalutatur imp. 6 13 16
Philippicus Bardanes imp. 6 14 1. ipſi oculi effoſſi ibid. ℣. 2
Philip. rex Franc. 9 2 25
Philip. Pulcher rex Franc. Flandriam occupat 9 3 8. a Bonifacio regni jure privatus 9 4 21 veniam orans in piorum cœtum recipitur ℣. 35
Philip. Maria Viceccomes paternam ditionem recipit. 10 2 16. confictis litteris Eugenium pont. oppugnat ℣. 40 ejus humanitas in captivos reges ℣. 56
Philip. Landgravius Haſſiæ a Car. V. Cæſ. victus, captusque 10 6 100
Philo Judæus 4 4 19
Philoſtratus 4 14 17
Phineas 1 8 23. 24
Phocas imp. 6 8 1. obtruncatus ibid. ℣. 9
Phœnicia adempta 3 22 2
Phoroneus 1 5 4
Picenum a Saracenis occupatum 9 1 87
Picennius Vicecomitis dux 10 3 11
Picus 1 10 30
Pilati mors 4 3 8
Pindarus 2 6 18
Pipinus dux Auſtraſiæ 9 13 22. Rex Franc. a Zacharia Rom. pont. appellatus 6 17 11. Aquitaniam ſubigit ℣. 22 ejus donatio ibid. ℣. 21. Ludovicum patrem abdicare imperio cogit 7 2 33
Piſa ſubacta 9 8 78. liberata 10 5 7. ſubacta a Florentinis ℣. 38
Piſani a Genuenſibus debellati 8 6 8. eorum opes auctæ 7 15 41
Piſiſtratus 2 6 12
Pius pont. martyrium ſubit 4 14 21
Pius II. pont. 10 4 47
Pius III. breviſſ. pont. 10 5 31

Digitized by Google

Pius IV. pont. 10 7 9
Pius V. pont. 10 8 7
ejus auctoritas apud Cæſar. ibid. ℣. 27
Placentia pont. tradita 10 5 51. Petr. Aloyſio Farneſio data 10 6 85
Placidia Honorii imp. ſoror, uxor Athaulphi 5 9 19
Placilla Theodoſii imp. uxor 5 7 6
Plato 2 14 36
Plautus 3 10 11
Plebis Rom. ſeceſſio in ſacrum montem 2 9 2
Plinius junior 4 11 14
ſenior 4 7 15. incendio montis Veſuvii, ejuſque cinere obrutus 4 8 10
Plutarchus 4 12 2
Pluto 1 4 14
Pollio Trebellius 4 35 24
Pollux 1 11 11
Polonia cum Mieſlao duce baptizatur 7 13 13
Poloni reges ex Boëmia 9 7 58. eorum clades 10 4 4
Poloni regis Uladiſlai miſeranda mors 10 4 6
Polybius hiſt. 3 14 6
Polycarpus pro Chriſto enectus 4 14 23
Polycletus 2 12 8
Polycrates 2 4 33
Polynices 1 11 27 & ſeqq.
Pomœrium Rom. prolatum 3 27 2 & 3 31 7
Pompejus Magnus cur appellatus 3 19 14
Pompejus Conſ. ſine collega factus 4 24 14
Conſul cum dictatoria poteſtate. ibid. necatus 3 25 10
Pomp. Trogus 4 12 19
Pomponius Mela 4 3 26
Pontianus pont. pro religione cæſus 4 22 9
Pont. Rom. anulio judicatur 6 19 10
Pont. Rom. confirmandi jus imperatori delatum 6 4 31. ab imp. remiſſum 6 12 12
Pont. Rom. majeſtas 8 8 23 & ſeqq. in pont. ditione novi domini exorti 9 6 14
Pontus in provinciam redacta 3 22 3
Populorum defectio ab imp.

Digitized by Google

imp. 6 16 5
Porphyrius Plotini diſcipulus 4 25 3
Porſena Hetruſcorum rex 2 8 1
Poſidonius 5 9 26
Poſtumius 4 28 17
Præconis ſententia 4 21 13
Prætor Urbanus 3 1 6
Praxiteles 2 13 21
Priamus 1 12 5
Priſcanus Grammaticus 6 4 43
Probus imp. 4 33 1
Proclus 5 10 22
Proclus Mathemat. 6 2 3
Procopius tyran. 5 5 6
Procopius hiſt. 6 4 43
Prodicus Adamitarum parens 4 12 22
Prometheus 1 7 11
Propertius 3 31 12
Proſcriptio Syllana 3 19 12. Senatorum a Triumviris 3 28 1
Proſerpina 1 9 14
Proſper Aquit. 5 10 22
Prudentius 5 9 26
Pruſſia baptizatur 7 13 31
Pſeudophilippus rex captus 3 13 9
Ptolemais deleta 9 2 41
Ptolemæus Lagi fil. Hieroſolymam capit 3 4 14
Ptolemæus Philadel. 3 5 20
Ptolemæus Aſtrol. 4 13 12
P. Decius ſe devovet pro exercitu 3 3 5
P. Rupilius Coſ. 3 15 9
P. Servilius Iſauricus 3 21 4
Pulcheria Theodoſii junioris ſoror 5 9 2
Pygmalio 1 27 17
Pyrrhus rex Epirotarum 3 4 7
Pyræeum 2 10 23
Pythagoras primus ſe philoſ. dixit 2 6 16

Q.

Q. Cincinnatus 2 11 1
Q. Curtius 3 31 12
Q. Fabius Max. Cunctator 3 6 7
Quirinalis mons 2 6 5

R.

Rabanus 7 1 32
Rabbanus hiſt. 7 2 50
Rabbi Moſes 8 7 45

Rachis rex Longobard. 25 13
Benedictinum habitum ſumit 6 17 8
Radevicus 8 8 85
Ranimirus primus rex Aragoniæ 8 1 28
Ravenna a pont. recepta 10 5 37
ad Ravennam clades ibid. ℣. 42
Ravennatum eccleſia ad Rom. pont. auctoritatem redit 6 12 3
Rebecca uxor Iſaaci 1 5 1
Reginaldus Polus card. Angliam errorib. expurgat. 10 6 128
Regino Abbas 7 10 16 & 7 14 21
Regis exemplum 7 2 46
Regnorum diviſio a Ludovico Pio facta ibid. ℣. 5 6
Remigius Rhemenſ. epiſc. 6 1 12
Remus 1 28 4 morte multatus 2 1 3
Renatus Neapolitano regno potitur 10 3 17
Rentius necatus 9 7 30
Rhadamanthus 1 9 17 & 1 10 9
Rhea Sylvia 1 26 10
Rhetræ. Lycurgi leges 1
Rhodus 478. a Saracenis capta 6 12 13. capta a Turcis 10 6 13
Rhœtia Rom. imp. adjuncta 3 31 4
Ricardus Capuæ princeps 8 4 11
Ric. a S. Victore 8 7 45
Ric. Viſigothorum rex 6 7 9
Ritus Græcis permiſſi 10 8 9
Robertus Viſcardus 8 4 8 ex hoſte patronus eccleſiæ ibid. ℣. 14 ejus incrementa ℣. 46 bellum cum imp. Græc. ℣. 64
Rob. dux Apuliæ a Nic. II. pont. confirmatus ibid. ℣. 11
Robertus Cæſar ex Bavariæ duce 10 11
Rob. imp. Conſtantinop. 8 10 24
Rob. rex Neap. 9 5 3
Rob. Cæſ. 10 1 1
Roboas 1 18 1
Rodagaiſus (*auctori* Rhadagaſius *appellatus*) Goth. rex fame enectus 5 8 6
Rodulphus rex Italiæ 7 12 2

Digitized by Google

122
Rodulph. Cæſ. 9 2 1
Rodulph. Agricola 10 4 94
Rodulph. II. Cæſ. 10 91
Rogerius dux Apuliæ & Calabriæ 8 4 84. Apuliam & Calabriam Siciliæ adjicit 8 5 19 feudatarius pont. 8 6 7 & 8 7 7. Rex Siciliæ 8 7 15. 17. male partis exuitur ✝. 23. excommunicatur 8 7 3
Roma in Palatino monte condita 1 28 6. quo tempore cond. 2 1 1 a Gallis incenſa 2 14 10. a Camillo refecta 3 1 2. magna ejus pars a Nerone incenſa 4 5 10. tyrannide Maxentii liberata 5 1 3. ab Alarico Goth. rege capta 5 9 6 ab Athaulpho cetera corraſa 5 9 10 capta a Maximo Tyran 5 11 15. a Genſerico Vandalorum rege ibid. ✝. 18. & a Ritimero Gotho 5 12 9. ſubacta a Theodorico Goth. rege 6 1 4 Beliſario ſe dedit 6 4 7. quartum a Gothis capitur ibid. ✝. 28. ab Authari Longobardorum rege obſeſſa 6 6 9. per occaſionem leporis capta 7 8 10. iterum capta 8 4 75 capta a Viſcardo, & ex parte incenſa ibid.
Romæ ornamenta ab Conſtant. ablata 6 11 5. Veteris reip. forma renovata 7 12 15. fames atrox, ac peſtilentia 8 4 81. urbis direptio 10 6 39
Romanus puer imp. Græc. 7 13 15
Rom. Argyropolus imp. Græc. 8 1 21
Rom. regis inſignia ab Hetruſcis 2 5 5
Romani ab Innoc. deficiunt 8 7 14
Romanorum clades ad Ticinum 3 6 4, 5 ad Thraſimenum ibid. ✝. 6. ad Cannas ibid. ✝. 10. de Saracenis victoria navalis 7 3 26 clades 8 7 11 & 8 8 30. ſuperbia ab Eugenio pont. fracta 8 7 22
Rom. Diogenes Græc. imp.

imp. a Turcis captus 8 4 56
Romulus Sylvius 1 24 12
Romulus & Remus 1 28 4
Romul. primus rex Rom. 2 1 2
Roncavallenſis Francorum clades 7 1 24, 25
Roſtra 3 3 7
Rubrum mare diviſum 1 8 6
Rupertus Abbas 8 6 40
Ruſſi ad Chriſtum traducti 7 6 10

S.

Sabina pro religione cæſa 4 12 20
Sacerdotum apoſt. ordo a B. Laur. Juſtin. inſtitutus 10 1 20
Sacra Jovis Ericii 2 3 16
Sacrificia 1 1 8
Saguntus deleta 3 6 2
Salernitanus principatus 7 3 31
Saladinus Turca Ægypto potitur 8 8 56. ejus memorabile funus 8 9 15
Salaminia victoria 2 10 12
Salluſtius 3 23 10
Salomon 1 17 1
Samaria condita 1 20 8
Samariæ & Iſraëlitici regni excidium 2 1 27
Samnium deletum 3 4 11
Samſon 1 13 1
Samuel 1 14 1
Samus 4 7 8
Sanazarius 10 8 94
Sanctius Garſia 7 2 44
Sappho 2 6 17
Saracena ſecta diviſa 6 11 16
Saraceni regni origo 6 9 6
Saraceni, Roderico rege victo, Hiſpania potiuntur 6 16 10. Apuliam vexant. Anconam diripiunt, Barium occupant 7 3 4 onuſti præda ſubmerguntur 7 3 23. Apuliam & Calabriam occupant 7 4 10. Syracuſas capiunt ibid. ỽ. 29. Campania expulſi. ỽ. 30. Tarentum recipiunt 7 6 13. Fraxinetum occupant 7 8 6. Calabria, Apulia, Benevento potiuntur

tur 7 11 21. domiti Garilianum ſe recipiunt ibid. ℣. 22. Gariliano expulſi, cæſique ibid. ℣. 24. Fraxineto ejecti 7 12 22 pulſi ex Italia & Sicilia 8 4 48. baptizantur 9 4 20. pulſi ex Hiſpania 10 4 101. eorum 370. millia uno prælio cæſa 6 16 25
Sardanapalus Aſſyriorum rex ultimus 1 26 11
Sardes 2 6 23
Sardania a Saracenis ſubacta 6 16 14. Frederico Aragoniæ regi conceſſa 9 4 39
Saturnus 1 10 20
Saturnini ſeditio 3 17 2
Saul 1 15 1
Saxones a Carolo Magno ad Chriſti fidem compelluntur 6 18 5
Scaligeri 9 5 8. deleti a Carrariis 10 1 6
Scanderbechi epirotarum Ducis egregia virtus 10 4 7. Turcarum terror ibid. ℣. 9
Schiſma graviſſimum 9 8 3. ſublatum 10 2 7
Scipiones ab Aſdrubale in Hiſpania cæſi 3 8 2
Scipio Africanus ibid. ℣. 4. ejus temperantia ℣. 7. bellum in Africam transfert 3 10 4 ejus exilium 3 13 3
Scipio Æmilianus, qui & Africanus minor 3 14 3 & 5
Sclavi baptizati 7 4 38 eorum clades 7 12 47
Scodra urbs a Turcis capta 10 4 84
Scotia 5 10 13
Scotus (Joh.) ingenii acumine nulli ſecundus 9 4 33
Scoti & Hyberni Chriſto ſe aggregant 5 10 14
Scythis & Indis pax data 3 31 6
Sebaſt. Luſitani regis interitus 10 9 12
Seculum aureum 1 10 22
Sedechias rex Jud. poſtremus 2 5 19
Sedes pont. Romam a Greg. XI. relata 9 7 54
Sedoanus in Francorum poteſtatem redigitur 7 4 23. ejus perfidia. ibid. ℣. 25. 26
Sedelius 5 9 26

Seghe-

Seghetum expugnatum 10 8 14
Sejanus Tiberii crudelitatem acuit 4 2 20
Seleucus Philometor 3 13 12
Seleucia imperio Rom. adjuncta 4 11 8
Selimus Turc. imp. 10 5 63
Semiramis 1 3 18
Semus 1 2 14
Senæ captæ, Coſmoque conceſſæ 10 6 123. 126
Senator unus pop. Rom. isque peregrinis 9 7 31
Senatores Rom. centum 2 16
Senatores bini Rom. 9 7 9
Seneca philoſ. 4 5 9
Septimius Severus imp. 4 18 1. ejus ſententia ibid. ℣. 8. arcus ibid. ℣. 4 vox humanæ felicitatis contemptrix ℣ 10 vulgare de ſeptimio dictum ibid. ℣. 13
Septuaginta interpp. 3 5 21
Sergius Galba imp. 4 6 1
Sergius Rom. pont. 6 13 3
Serici artificium allatum in Græciam 6 4 43. in Italiam advectum 8 7 39
Serpens æneus 1 8 21
Sertorius dux nulli ſecundus 3 204. a ſuis occiſus ibid. ℣. 5
Servia Turc. regi ſtipendiaria 10 2 31
Servilius Ala 2 13 4
Servitus Babyl. Jud. 2 5 21
Servius Tullius 2 6 1
Sethus 1 1 14
Severus 5 12 7
Sever. Sulpitius 5 6 11
Severitatis exemplum in aſſeclam 4 21 13
Sibylla regina 8 9 7
Sibylla Cumana 2 5 9
Sicani 1 10 27
Sichæus 1 27 17
Sicilia prima provincia pop. Rom. facta 3 7 8. recuperata 6 4 6 depopulata 6 12 14 a Saracenis occupata 7 2 23. a Græcis recepta de Saracenis 8 2 18
Siciliæ reges Hieroſolymitani regni titulum habent 9 1 12
Siculi 1 10 28

INDEX.

Siculæ Veſperæ Francorum cæde nobiles 9 2 17
Sigebertus rex Franciæ fit monachus 6 12 4
Siſebutus rex Hiſp. 6 9 15
Siguricus rex Goth. 5 9 12
Sigiſmuudus rex Hung. 9 8 33. fuga ſibi conſulit ibid. ✠. 56
Sigiſm. Cæſ. 10 2 1. ab Eugenio IV. rite appellatur Auguſtus ibid. ✠. 38
Sigiſm. Poloniæ regis obitus 10 8 41
Sigiſm. Tranſilvaniæ principis de Turcis victoria 10 9 82
Sileſia Hungariæ regno adjecta 10 4 67
Silius Italicus 4 7 16
Simeon Metaphraſtes 7 10 16
Simon dux Jud. 3 13 34
Simon puer omnes Chriſti cruciatus expertus eſt 10 4 91
Simonides 2 6 18
Societas Jeſu a Paulo III. comprobata 10 6 88
Socrates 2 13 21 & 5 10 22
Solinus 4 11 14
Solis defectio mœrorem ac mortem Lud. Auguſto parit 7 2 38
Soles tres exorti 3 29 15. duo in cælo viſi 7 13 12
Solimanus Turc. imp. 8 4 103 & 10 5 67. a Vienna repulſus 10 6 52, 53. mortem obiit 10 8 14
Sophia Aug. 6 5 3
Sophocles 2 13 21
Soter pont. mortem ſubit 4 14 21. ipſius inſtitutum de conſecrandis per ſacerdotem nuptiis ibid.
Sozomenus 5 10 22
Sparta 1 7 8. in ſervitute relicta 3 11 5 occupata 10 4 45
Spartus 1 7 8
Speuſippus 3 3 10
Sphinx 1 11 25
Spiridion Antiſtes Trimituntis 5 1 22
Sp. Caſſius, *qui ab autore confunditur cum Sp. Melio*, & Sp. Melius *iterum cum Sp. Caſſio* 2 10 2
Sp. Melius 2 13 4

Sta-

Digitized by Google

Stationes 6 7 7
Statius 4 9 14
Stauratius imp. Græc. 7 1 44
S. Stephanus ſaxis obrutus 4 2 28
Steph. II. Rom. pont. a Pipino rege Franc. honorificentiſſime excipitur 6 12 22
Steph. IV. pont. a Ludovico Aug. perhonorifice exceptus 7 2 3
Steph. I. rex Hung. cum tota gente baptizatur 7 13 30
Steph. Bathorius rex Pol. 10 8 57 & 10 9 22
Steſichorus 2 6 18
Stilico per tutelam tyrannidem affectat 5 8 5 cum Eucherio fil. interfectus 5 9 4
Strabo 3 31 10
Strigonia a Jo. Franc. Aldobrandino recepta 10 9 81
Suetonius 4 12 2
Suevia domita 3 24 15
Suevi evocati 5 8 7
Suffragii jus pop. Rom. ademptum comitiis pont. 8 2 32
Suidas 7 1 32
Sylla Dictator 3 19 15 ſponte ſe abdicat dictatura ℣. 16. miſere interit ibid. ℣. 17
Sylva Mæſia 2 4 7
Sylverius pont. 6 4 19
Sylveſter II. pont. falſo Magus eſt habitus 7 15 22
Sylvius 1 13 9
Sylv. Athys 1 18 25
Sylvii reges 1 13 9
Symmachus 6 3 4 morte multatus ibid. ℣. 8
Symphoroſa pro relig. cæſa 4 12 20
Syphax Numidiæ rex capitur 3 10 4
Syracuſæ captæ 6 12 14
Syria adempta 3 22 2 a Turc. ſubacta 10 5 65

T.

Tacitus 4 11 14
Tacitus imp. 4 31 1. ejus modeſtia ibid. ℣. 4
Tamerlanus rex Tartarorum 9 8 88. ejus filiorum diſcordia ibid. ℣. 90
Tancredus rex Sic. 8 8 91

Digitized by Google

91.
Tarentum receptum 3 9 5 & 7 6 13
Tarquinius Priſcus rex Rom. 2 5 1. Superbus 2 7 1
Tartari magna Aſiæ & Europæ parte potiuntur 9 1 32. potiuntur Perſide & Meſopotamia ibid. ℣. 17. baptizantur ℣. 114. eorum rex Meto Chriſtianus 9 1 34
Taurinum & alia Sabaudiæ oppida a Francis expugnata 10 6 76
Tauris urbs regia Perſis adempta 10 5 66
Templum Salomonis conditum 1 17 2
Templ. pacis 4 7 10 deflagravit 4 15 11
Templ. S. Mariæ ad Nives 5 2 14. S. Sophiæ 6 4 41. Aquiſgranæ magnificentiſſ. a Carolo M. conditum 6 19 7
Templarii 8 5 27. a rege Franc. extincti 9 5 12
Terentius 3 14 6
Terræ motus Antiochiæ 4 11 24
Tertullianus 4 18 16
Teucer 1 10 19
Theatinorum ordo inſtitutus 10 6 89
Thebæ 1 10 8
Thebæorum legio cædem paſſa 4 35 8
Thadaldus dux Ferrariæ 7 13 11
Themiſtius Philoſ. 5 5 21
Themiſtocles 2 8 21 ejus exilium 2 10 24 pietas in patriam ibid. ℣. 26. & ſeqq.
Theodoræ Aug. pietas 7 3 8. virtus ac ſapientia ibid. ℣. 11
Theodoretus 5 10 22
Theodoricus Clodovei, ſeu Ludovici gener 6 1 17. diem obiit 6 3 13
Theodorus Beza Genev. hæreſiarcha 10 8 2
Theod. Laſcarus imp. Trapez. 9 1 47. ejus egregia virtus ac victoria ibid. ℣. 49
Theod. Laſcarus Ducæ fil. imp. Trapez *quem auctor male* Laſcari filium *dicit* ibid. ℣. 52
Theod. martyr in acie pro Græc. pugnat 7 14 7

Theo-

Thodoſius orientis Aug. 5 6 6 & 5 7 1. Ambroſio paret ibid. ℣. 3
Theodoſ. Arcadii fil. heres imperii 5 8 10 puer annorum octo ibid. ℣. 11
Theodoſ. II. jun. imp. 5 9 1 & 5 10 1. diem obiit ibid. ℣. 20
Theophilus Iconomachus Græc imp. 7 2 29
Theophraſtus 3 3 30
Theophylactus 7 1 32
Theopompus rex Lacedæm. 1 28 4
Thermæ Antonianæ 4 19 6
Thermophylæ 2 10 9
Theſauri male parti male diſſipantur 8 1 16
Theſeus 1 11 15
Theſſalia ſubacta 3 14 12
Theſſalonicenſium cædes a Theodoſio imp. 5 7 3
S. Thom. Aquinas 9 1 115
Thom. card. Eboracenſis perit ab Henrico Angliæ rege 10 6 64
Thracia ſubacta 4 7 8
Thraſybulus 2 6 13. Athenas liberat 2 14 24
Thucydides 2 13 7
Thyeſtes 1 11 24
Tiberinus 1 21 23
Tiberis flu. unde dictus ibid. ejus inundatio 6 7 3
Tiberius Nero imp. 4 2 1. ejus elogium. ibid. ℣. 5. mors ℣. 24
Tiber. II. imp. 6 6 1 ejus benignitas ibid. ℣. 2.
Tib. III. Abſimarus imp. 6 13 9
Tiber. Gracchus cæſus a Scipione Naſica 3 15 3
Tibullus 3 31 12
Tiburis excidium 8 7 19
Tiburtes domiti ibid. ℣. 11. 12
Ticinum Longobard. regia 6 5 13
Tigranes 3 22 2
Timantes 2 12 8
Titantes 1 4 14
Titus Veſpaſ. filius 4 7 2 humani generis delitiæ 4 8 7
T. Livius 3 31 10
T. Manlius Torquatus 3 2 2. ejus ſeveritas in filium 3 3 4
Titus imp. 4 1 1. ejus faci-

Digitized by Google

facilitas ac liberalitas ibid. ℣. 3,4. commendanda vox ℣. 5
Tobias 2 1 29 ejus benignitas ℣. 36. patientia ibid. ℣. 39
Toletum Viſigothorum regia 6 5 10. de Saracenis receptum 8 4 108
Tomyris Scytharum regina 2 6 28
Totila Goth. rex 6 4 21. a Narſete victus cæſusque ibid. ℣. 30 ejus humanitas ac juſtitia ℣. 23, 24
Trapezuntii imperii origo 8 9 27
Trapez. imperium everſum 10 4 55
Tribus Judæa 1 9 7. Benjaminiana 1 13 12
Tribuni militum 2 13 1. plebis 2 9 3
Triptolemus 1 9 19
Triſmegiſtus 1 10 6
Triumphi Cæſaris 3 26 1
Triumphi Conſtantini monumenta 5 1 5
Triumviratus Octavii, Lepidi, & Antonii 3 28 1
Troas 1 10 19
Troja everſa 1 12 6
Trophæa Miltiadis 2 8 23
Tros 1 10 19
Tullus Hiſtilius rex Rom. 2 3 1
Tunetum captum 3 5 8. captum a Jo. Auſtriaco, ſed brevi amiſſum 10 8 54. 55
Tunetanus rex vectigalis factus 9 1 110
Turcæ Hieroſolymam diripiunt 8 2 21. anno Chriſti ML. exorti 8 3 27. magna parte Aſiæ potiuntur 8 4 61
de Turcis victoria navalis 10 8 36. eorundem clades 10 9 65
Turnus 1 12 10
Turpinus Rhemenſis epiſc. 7 1 26
Turris Babel 1 3 1. Creſcentii 7 15 15
Tuſculanorum audacia 8 8 30
Tyreſias vates 1 11 27

V.

Valens orientis imp. 5 5 10 Arrianus ibid. vivus comburitur ℣. 19

7 1 37
Victoria de Saracenis Afris 8 4 88
Victoriæ inſolentia 7 11 10 & 9 8 11
Victorinus Rhetor 5 1 30
Vido rex Italiæ 7 7 15
imperator 7 8 1
Vido Turrianus 9 5 1
Vigilius pont. 6 4 39
Viminalis mons 2 6 5
Vincentius Gallus hiſt. 9 1 45
S. Vincent. Ferrerius 9 8 63
Vinciſlaus Cæſ. 9 8 1
Vinciſlao imperium abrogatum ibid. ỽ. 83
Vindelici Rom. imp. adjuncti 3 31 4
Vinum 1 2 9
Virgilius 3 31 9
Virgo Deipara in cœlum migrat 4 4 20
Viratus latro 3 14 13
Viſigothi 5 9 16
Vitalianus pont. 6 11 4
Vitæ longitudo 1 2 3
Vitellius imp. 4 6 6
Vitiges rex Goth. 6 4 8. captus. ibid. ỽ. 11
Uladiſlaus rex Polon. 9 8. 6. 7. Hungariæ poloniæque rex 10
4 2
Ulpianus 4 18 15
Ulpius Trajanus imp. 4 11 1. ejus dictum ibid. ỽ. 12
Voluſianus imp. 4 26 1
Urbanus pont. pro Chriſto cæſus 4 21 22
Urban. II. pont. 8 4 91
Urban. IV. pont. 9 1 88
Urban. V. urbem reviſit 9 7 45
Urban. VII. pont. 10 9 50
Urbs condita 1 1 12
Urbs Leonina 7 3 28
Septicollis 2 6 6
Uſſumcaſſanus Perſ. rex in Turcas a pont. incitatus 10 4 31. victorias retulit egregias ibid. ỽ. 42
Vulcanus 1 6 6

X.

XAntippus Laced. dux 3 5 9
Xenocrates 3 3 10
Xenophon 2 14 36
Xerxes 2 10 7
Xyſtus II. pont. 4 28 1
Xyſt. IV. pont. 10 4 69
Xyſt. V. pont. 10 9 34

Digitized by Google

Valentinianus imp. 5 5 1
Valent. II. imp. 5 7 1 in occidentis imperium reſtitutus ibid. ſtrangulatus ℣. 7
Valent. III. fil Placidiæ 5 9 21. imp. 5 10 1 & 5 11 1. cæſus 5 11 11
Valerius Max. 4 2 26
Valerianus imp. 4 28 1 Sapori Perſ. regi pro ſcabello eſt ibid. ℣. 4
Vallachia Turc. regi ſtipendiaria 10 2 31
Vallia rex Goth. 5 9 13
Vallis umbroſæ inſtitutum 8 1 11
Vallum in Britannia 4 18 9
Valtherus dux Athenarum 9 6 49
Vandali evocati 5 8 5
Vectigal feudi nomine impoſitum Carolo Siciliæ regi a Clemente IV. 9 1 94
Vegetius 5 5 21
Veji capti 2 14 2
Vellejus paterculus 4 15 12
Venatio periculoſa 7 7 6
Venetæ urbis origo 5 11 6
Venetiarum urbs libera 7 1 6
Veneti ex Scaligeris creſcunt 9 6 40. Ferraria potiuntur, ſed interdicto a pont. multati 9 5 19. Laudam & Placentiam occupant 10 4 18. Cypro inſ. potiuntur ℣. 87. compulſi in anguſtias 10 5 35. pacem cum Turca faciunt 10 8 52. eorum diſcordia 7 1 8. periculum ibid. ℣. 12
Ventidius Baſſus 3 30 12
Veturia 2 9 5
Venus 1 6 6
Veritas principibus ignota 4 23 4
Veſuvii montis incendium 4 8 10
Via Appia 3 4 1
Vicegradum a Jo. Fr. Aldobrandino receptum 10 9 81
Vittichindus 7 14 21
Vitizæ Hiſp. regis libido inſignis, & contumacia 6 16 7 & 8
Victor pont. 4 18 16
Victor III. pont. 8 4 87
Victorem ſecuritas vincit 7 1 37

Digitized by Google

INDEX.

Z.

Zacharias proph. 1 26 2
Zach. Rom. pont. 6 17 4
Zacynthus inſ. 3 13 6
Zeleucus 2 11 14
Zeno Stoicorum parens 3 3 30
Zeno orientis imp 6 1 1. ſepultus eſt vivus ibid. ℣. 7
Zenobia ducta in triumpho 6 30 4
Zephyrinus pont. 4 19 7
Zeuxis 2 12 8
Zimiſces imp. Græc. 7 13 27
Zizimus Mahometis fil. Romam ad pont. mittitur 10 4 96
Zoë Aug. relegata 8 2 13. cum Theodora ſorore imperitavit in oriente ibid. ℣. 24
Zopyrus Babyloniam regi ſuo prodit 2 7 30
Zoroaſter magiæ inventor 1 2 15

FINIS.

Digitized by Google

INDEX CONTINUATIONIS EPITOMES HISTORIÆ Hor. Turſellini:

Ita maxime diſpoſitus, ut quæ ad regnorum: & populorum ſingulorum ſucceſſiones ac res geſtas pertinent, ſub nomine illorum regnorum, & populorum collocentur.

Numerus vero additus annum ſignificat, quo ea reperiantur.

A.

AEthiopiæ diſſidia 1629.
In Africa captivi Galli redimuntur 1631.
Alarachia in Africa Hiſpanis traditur anno 1610. *Magus quidam obſervat regnum* 1612.
Alphonſus Ludovicus Pleſſius Richelius cardinalis creatur 1629. *Cardinalis Lugdunenſis nuncupatur eod. Ejus præſentia Romæ nomine regis Ludovici ad pacem promovendam utilis* 1636.
Ambroſianæ Bibliothecæ collegium Mediolani, anno 1606.

Angliæ regina Eliſabetha moritur, anno 1603. *Jacobus rex Scotiæ ſuccedit, filius Mariæ quam eadem Eliſabetha decollaverat,* 1603. *Declaratur caput eccleſiæ regni ſui eod. an. Exagitat Puritanos,* 1604. *Periclitatur a ſuis* 1603. 1606. *Introducit in Scotiam ritus religionis Anglicos* 1606. *Aliquem motum patitur a ſuis in Anglia* 1621. *Mitior in catholicos* 1622.

Angliæ principis iter in Hiſpaniam, pro matrimonio contrahendo, 1625. *Irritus redditur ejus tractatus, eod.*

In Anglia, & Hibernia perſecutio contra catholicos 1624. *Ejus regis Jacobi obitus* 1625.

Inter Angliæ & Galliæ reges diſſidium 1627. *Claſſis Anglica ad Ræam eod. an. Anglorum rex deliberat Ruppellæ ſuccurrere eod. Eorum vani conatus eod. Caroli regis Angliæ edicta in catholicos* 1628. *Inter Angliæ, & Galliæ reges pax ſancitur* 1629. *In Angliam ſe recipit regina, mater regis Ludovici* 1638.

S. Annæ Aurenſis devotio 1625.

M. Antonius de Dominis revertitur ad eccleſiam 1622. *Relabitur in hæreſim* 1624. *Ejus corpus comburitur eod.*

Antiperipatetici damnati Pariſiis 1624.

Armandus Joannes Pleſſius Richelius, cardinalis creatur 1622. *In Gallia impetitur* 1626. *Ejus pietas* 1627. *Ei gratulatur Urbanus Papa, de Rupella, ejus conſilio capta* 1628. *Per eum*

cum Mons Albanus reducitur 1629. ejus adminiſtrationis prætextu turbæ Gallicæ 1631. Ejus exaltatio per regem Ludovicum eod.
Aquarum immenſæ inundationes 1598. 1617.
Aquarum impetu, urbs Mexica novæ Hiſpaniæ, ſubmergitur 1620.
Aſanis piratæ clades a Chriſtianis 1626.
Atrebati obſidio, & deditio 1640.
In Aurangiæ principem Mauritium, & fratrem ejus, conjuratio 1632. Breda capitur a Spinola 1624.
In Auſtria ruſticorum rebellantium clades 1626.

B.

Babylon fruſtra tentatur a Turcis 1630.
Baccalaurei Sorbonæ jurant in decreta ſummorum pontificum 1629.
Batavorum in Indiam excurſiones 1624. Eorum progreſſus 1629. Trajectum occupant 1632. Eorum clades 1640.
Bearnum, feudum unitur a Ludovico rege XIII. coronæ Franciæ: & religio catholica ibidem reſtituitur 1617. 1620.
In Belgio Iſabellæ Hiſpaniæ obitus 1633.
Belgicarum rerum ſtatus 1637.
Berulii cardinalis obitus 1629.
Beza ſucceſſor Calvini moritur 1606.
Bibliotheca Ambroſianæ Collegium Mediolani 1606.
Bibliotheca Palatina defertur Romam 1622.

Digitized by Google

Bibliothecæ Conſtantinopolitanæ conflagratio 1633.

Boëmiæ rex Matthias 1611. *qui & imper.* 1612. *Ferdinandus coronatus* 1617. *Rebellant Boëmi* 1618. *& Palatinum eligunt in regem* 1619. *Cæduntur magnis cladibus, & vi reducuntur ad obſequium* 1619. 1620.

Breda capitur a Spinola 1624.

In Britannia Armorica S. Annæ Aurenſis devotio 1625.

Britanniæ magnæ rex Scotiæ res ordinat 1633.

Britanniæ magnæ regis expeditio in Scotiam 1639.

Buckinghamius Ræam inſulam accipere nititur 1627.

Burdegalæ diſſidium inter archiepiſcopum, & Provinciæ præfectum 1633

C.

CÆſar Baronius moritur 1607.

Cardinales Romæ creantur. 1622.

Cardinalibus eminentiſſimi titulus tribuitur 1630.

De Carmelitarum fœminarum regimine in Gallia diſſidium 1625.

Caſalis memorabilis obſidio 1640.

Caſtellæ rex Philippus II. pacem conficit cum Henrico IV. Francorum rege, & moritur 1598. *Philippus III. regnat* 1598. *Philippum filium regem Caſtellæ renunciat* 1608.

Mau-

Digitized by Google

Mauros tota Hiſpania pellit 1610. *Duplex matrimonium cum Gallia conciliat* 1612. *Filium cum ſponſa Franca a Luſitanis agnoſci curat* 1619. *Moritur, & ſuccedit Philippus IV.* 1621.

Catalanorum rebellio 1640.

Cobellutii cardinalis obitus 1626.

Cometæ varii 1604. 1618.

Conceptio B. Virginis Vide, *Feſtum.*

Conciliabulum Londinenſe Anglocalviniſtarum 1603. *Vapincenſe Huguenotorum* 1603. *Hamtocurienſe contra Puritanos* 1604. *Dordracenſe contra Arminianos* 1619.

Conciliabulum Carentoni de Arminianis 1623.

Concilium Diamper in India orientali 1599. *Pariſienſe, & Amenſe* 1612. *Mechlinienſe* 1697.

Concilium Burdegalenſe 1624.

Congregatio de fide propaganda Romæ inſtituitur 1622.

Conſtantinopolitani patriarchæ Cyrilli impietas 1627.

Conſtantinopolitanus patriarcha Cyrillus deponitur. Cyrillus ab Ibernia reſtituitur 1638. *Illo depoſito ſubrogatur Parthenius* 1639.

Copernici opinio damnata Romæ ab inquiſitione, & Galilæus Flor. eam tenens carcere incluſus 1633.

Corbia ab Hiſpanis capta ſtatim recuperatur 1636.

Corona ſacra regni Hungariæ magnæ illis populis ve-

venerationi 1605. 1607. 1619.
Coſacci Tartaros infeſtant 1515. *Turcas* 1613. 1614. 1616.
Crequius dux ſumma pompa Romam ingreditur 1633. *Tormenti globo ictus occubuit.*

D.

D*Æmoniaca poſſeſſio Urſulinarum Londunenſium* 1634.
Daniæ rex Chriſtianus, *bellum agit cum Suecis* 1611. 1612. & *poſtea pacem* 1613. *uniuntur contra regem Poloniæ* 1617. *Bellum ſuſcipit pro Palatino* 1626.
Delphini Franciæ nativitas 1638.
Dola fruſtra obſidetur 1636.
Duella ſevera puniuntur in Gallia 1602.
Duellantium ſupplicium 1627.

E.

E*Clipſis horrenda anno* 1605.
Edmundi Richerii tractatus eccleſiæ judicio ſubmiſſus 1629.
S. Eliſabethæ canonizatio 1625.
Eminentiſſimi titulus tribuitur cardinalibus 1630. *de epiſcoporum reſidentia decretum* 1634.

F

F*Equierii deſolatio* 1639.
Ferdinandus Florentiæ dux moritur, & *ſuc-*

Digitized by Google

ſuccedit Coſmas 1609. eodemque mortuo, ſuccedit Ferdinandus, puer decennis 1601. Vide Germania.

Feſti conceptionis B. Mariæ Virginis novum decretum Gregorii XV. 1622.

Flandriæ (ſub qua intelligit Belgium) Philippus rex Belgium dat in dotem filiæ, quæ nupſit Alberto Archiduci 1598. 1599. Certatur cum Mauritio 1600. Celebris obſidio Oſtendæ agitur 1601. quæ ultra triennium protrahitur 1604. Archidux tractat cum ordinibus, ut liberis. 1607. Facitque cum iis inducias in 13. annos 1609. Diſſentiunt inter ſe ordines de religione. 1609. 1610. 1618. 1619. 1621. Fœdus ineunt cum Turca. 1612. Poſt finitas inducias duodenales reditur ad bellum 1621. Archidux moritur & Belgium redit ad dominium regis Hiſpaniæ 1621. Vide Belgium.

Fontarabiæ infauſta obſidio 1638.

Franciſci de Sales epiſcopi, & principis Gobennenſis obitus 1622.

F. Franciſca Romana refertur in numerum ſanctorum 1608.

Franciſcus Rupifocaldus card. curat concilium Trident. recipi ab eccleſiaſticis Galliæ 1615.

B. Franciſcus Xaverius refertur in numerum ſanctorum 1622.

Fraternitas roſæ crucis, ſecta in Gallia 1623.

G.

GAlliæ regis S. Ludovici feſtum celebratur in Gallia 1518. Henricus Navarræus pacem cum rege Hiſpaniæ redintegerat 1598. Sabaudiam occupat ſed concordat cum duce 1600. Diſſoluto priſtino invalido matrimonio ducit Mariam Mediceam eod. an. Pacem componit inter Paulum V. pontif. & Venetos 1605. Necatur a ſicario 1610. Ludovicus XIII. coronatur 1610. Ducit uxorem Annam Hiſpanam 1612. 1615. Bella civilia conficit 1614. & ſeq. Quædam etiam occaſione matris 1616. 1620. Curat etiam externa 1616. 1620. Rebelles hæreticos cladibus afficit 1621. 1622.

In Gallia, Lutetia fit metropolis 1622. Victis rebellibus pax a rege datur eod. Ibi ſecta Fraternitatis roſæ crucis 1623. Franciſci Barberini legatio 1625. A Gallis, & Sabaudis periclitatur Genua eod. Soubizii clades eod. Conſpiratio contra regem 1626. Turbæ Virdunicæ 1627. Anthonii Santarelli libri damnatio eod. Zelus regis Ludovici eod. Pietas card. Rupifocaldii. & card. Richelii eod. Duellantium ſupplicium eod. Inter reges Galliæ, & Angliæ diſſidium eod. Claſſis Anglica ad Ream eod. Thoraſii virtus in ea defendenda eod. Rupella obſidetur a rege. eod. Rohani ducis conatus. eod. an. Rupellenſis famoſa obſidio 1628. Rex Anglorum delibérat ei ſuccurrere eod. Agger mirabilis eod. Urbs redditur

Digitized by Google

tur regi eod. Urbani Papæ gratulatio ad regem, & ad cardinalem Richelium eod. Rupellæ mulcta eod. Rohani debiles conatus eod. Regis Ludovici expeditio pro duce Mantuæ 1629. *Alia in Occitania adverſus hæreticos rebelles eod. omnium urbium hæreticorum demolitiones eod. Mons Albanus reducitur per cardinalem Richelium eod. Pax ſancitur inter Galliæ, & Angliæ reges eod. an.* 1629. *Regis Ludovici commercium cum Moſco eod. Bellum contra ducem Sabaudum* 1630. *Regis morbus eod. Pax ſancitur eod. Turbæ Gallicæ prætextu adminiſtrationis cardinalis Richelii* 1631. *Regina Mater ſecedit in Belgium eod. Gallorum redemptio in Africa captivorum eod. Rex Ludovicus archiepiſcopi Treverenſis patrocinium ſuſcipit* 1632. *Dux Aurelianenſis contra fratrem regem Ludovicum arma capit eod. Monmorancius capitur, & plectitur eod. Aurelianenſis ſecedit in Belgium eod. Burdegalæ inter archiepiſcopum, & Provinciæ præfectum diſſidium* 1633. *Lotharingiæ ducis tortuoſa conſilia* 1634. *Rex Lotharingia potitur eod. Aurelianenſis ducis reditus ad regnum eod. Ejus matrimonium cum Margarita Lotharinga nullum declaratur eod. Rex bellum denunciat Hiſpanis* 1635. *Prælium Aveinenſe eod. Quatuor regis exercituum geſta eod. Inſularum Provinciæ occupatio eod. Decretum cleri Gallicani de matrimoniis principum* 1636. *Monſtrolienſium in ſuum epiſcopum audaciſſima inſolentia eod. Ducis Parmæ adventus Lu-*

tetiam 1636. *Dola fruſtra obſidetur eod. Thoraſii obitus eod. Leucatæ famoſa obſidio* 1637. *Landrecii & aliarum occupatio eod. Fontarabiæ infauſta obſidio* 1638. *Caſimirus frater regis Poloniæ detinetur in Gallia, deinde honorifice demittitur eod. rex Ludovicus regnum ſuum protectioni B. Virginis ſubmittit eod. Delphini Franciæ nativitas* 1633. *Heſdinum capitur* 1639. *Fequerii deſolatio eod. Salſulæ bis expugnantur eod. Atrobatum obſidetur, & capitur* 1640. *Filius ſecundo genitus Ludovico naſcitur* 1640.

Genua periclitatur a Gallis, & Sabaudis 1625.

Germaniæ rex, & imperator Rodulphus II. ſub eo bellum Juliacenſe 1610. 1614. *Mathias rex Hungariæ, & Boëmiæ* 1612. *Pacem componit cum Turca* 1615. *Ferdinandus Auſtriacus bellum agit cum Venetis* 1616. 1617. *Paciſcitur cum iis* 1618. *Adoptatur ad imperatorem Mathias, fitque rex Boëmiæ* 1617. *& Hungariæ* 1618. *atque etiam imperator* 1619. *Rebellant in eum omnes ferme ſubditi hæretici* 1618. 1619. *Recuperata pleraque* 1620. 1621. 1622.

Germaniæ ſigna varia in aëre 1622. *Pax inter Cæſarem, & Gabor* 1624. *Ferdinandus filius Cæſaris fit rex Hungariæ* 1625. *Nova conjuratio contra Cæſarem* 1626. *Mansfeldii clades, & mors eod. an. Cæſar armis, & pietate prævalet* 1627. *S. Norberti tranſlatio Pragam eod. an. Cæſaris hoſtes cæduntur* 1628.

Pro-

Digitized by Google

Proteſtantium varii conatus eod. an. Controverſia de nominatione ad patriarchatum Aquilejenſem eod. an. Conventus omnium principum, ac civitatum proteſtantium Lipſia celebratur 1631. Magdeburgi calamitas eod. Germanicæ clades Guſtavi Sueci eod. Germaniæ miſer ſtatus 1633. Pro neceſſitatibus ejus jubileum 1634. Valſteinii proditoria cædes eod. Ratiſponæ memorabilis obſidio eod. Philipsburgum capitur a Gallaſio 1635. Cæſaris vires creſcunt eod. Ferdinandus Cæſar filium eligi curat in regem Romanum 1636. Ejus obitus 1637. Germanicarum rerum ſtatus 1637. Res variis locis geſtæ 1638. Quis Germaniæ ſtatus 1640.

H.

HÆretici Mataphoriſtæ 1603. Arminiani, & Gomariſtæ, &c. 1609. Vorſtiani 1610. Tilenus & Molinus 1613.
Adverſus hæreticos rebelles Ludovici regis progreſſus 1629. Eorum urbium demolitiones. eod.
Harcurius comes Caſalem obſidet, & expugnat 1640. Taurinum etiam, principe Thoma defendente, & Leganeſio oppugnante, ei deditur, eod.
Helvetii renovant fœdus cum rege Francorum 1602.
Heſdinum capitur 1639.
Hibernia invaditur ab Hiſpanis 1598.
In Hiſpania illuminatorum ſecta 1623. in eam car-

cardinalis Barberinus legatur 1626. *Hiſpani pontifici proteſtantur* 1632. *Treverenſem archiepiſcopum detinent* 1635. *Rex Ludovicus eis bellum inducit eod. Eorum in Picardiam excurſio* 1636. *Catalanorum rebellio* 1640. *Hiſpani ingenti clade in Taurini obſidione afficiuntur* 1640.

Hungaria multa pralia ſuſtinet a Turcis, & Chriſtianis 1592. 1594. 1596. 1600. 1603. 1604. *Mathias declaratur rex conſentiente fratre imperat.* 1608. *fitque imperator* 1612. *Ferdinandus coronatur* 1618. *Et fit etiam imperator* 1619. *Sed rebellant Hungari una cum Boëmis, & accurrente Bethlemo Gabore e Tranſylvania certatur vario Marte eod. an. & ſeq. Fit aliqua concordia* 1621. 1622.

Hungaria rex urbes capit 1634.

I.

J*Acobi Gaulterii Tabula Chronographica* 1614.

Jacobi Gerdonii Chronologia 1616.

Jacobus Perronius Mornæum diſputatione profligat 1600. *Pariſiis concilium celebrat* 1612. *Moritur* 1618.

Japoniæ perſecutio excitatur ab imperatore 1614.

Japonici Martyres 1622. *In Japonia perſecutio* 1626.

Jeſuitæ prohibiti in Gallia concedere literas graduum 1624. Vide, *Societas Jeſu.*

Jeſuitiſſarum extinctio, & quod earum inſtitutum 1630.

B. Igna

Digitized by Google

B. Ignatius Loyola refertur in numerum ſanctorum 1622.
Illuminatorum ſecta in Hiſpania 1623.
Impoſtores ſe pro aliis fingentes 1601. 1610. 1638.
Indiæ rex Serrelaena convertitur ad fidem 1605.
In India quid actum 1630.
Inſularum Lirinenſium S. Honorati, & S. Margaritæ ab Hiſpanis occupatio 1634. *A Gallis recuperatio* 1637.
Jojeuſiæ familiæ illuſtris viri Henricus ex uxorato, & Mareſcallo Capucinus 1596. *Et Franciſcus cardinalis multis egregiis factis conſpicuus* 1601. 1605. 1610. 1615.
Iſabellæ Hiſpanæ obitus in Belgio 1633.
B. Iſidorus Agricola Hiſp. refertur in numerum ſanctorum 1622.
De Italicis rebus conditiones pacis 1626. *De iis pacta diverſa* 1630. *Italicarum turbarum compoſitio* 1631. *Caſalis memorabilis obſidio* 1640.
Jubilei celebratio Romæ 1600. 1625.
Jubileum vanum Lutheranorum 1617.
Juſtus Lipſius moritur 1606.

L.

L*Andrecii & aliarum urbium occupatio* 1637. *Leucatæ famoſa obſidio* 1637.
Libri Santarelli damnatio 1627.
Librorum de libertate eccleſiæ Gallicanæ editio prohibita 1639.

Digitized by Google

Liber Salgadi Hiſpani de bullis pontificis eod.
Libri Optati Galli damnatio 1640.
Linguarum profeſſoris inſtitutio 1609.
Livoniæ magiſter ſubjicit ſe Poloniæ regi, & extinguitur ordo 1602. *Varie & diu vexatur a Suecis & Moſchis, &c. ibid.* & 1607. & 1608.
Lotharingiæ dux Henricus 1608. *Ejus obitus* 1624.
Lotharingiæ novus dux Salicus 1625. *Ejus infauſta conſilia* 1633.
Lotharingiæ ducis tortuoſa conſilia 1634.
Lotharingiæ rex potitur. eod.
Lutetia fit metropolis 1622.

M.

M*Agiſtri ordinis Melitenſis* 1622. Vide *Melitenſis.*
Mansfeldii clades, & mors 1626.
Mantuæ Ferdinandus ex cardinale dux 1613.
Ex Mantuani ducis obitu contentiones de hæreditate 1628. *Pro eo regis Ludovici expeditio* 1629.
Mantuanum bellum ſuſcipitur eod.
Mantua occupatur a Cæſareis 1630.
Mantuani ducis obitus 1637.
B. Maria de Verdelejo in agro Burdegalenſi 1623. Vide *virgo.*
Marquemontii obitus 1626.
Matyres Japonici, & Perſici 1622.
Mauritii principis Aurangii obitus 1625. *Ei ſucceſſit Henricus ipſius frater* eod.

Mau-

Mauri pelluntur tota Hiſpania immenſo numero 1610.
Melitenſis ordinis Magiſtri 1622.
Melitenſium infauſta excurſio 1625.
Mexici gravis diſſenſio inter archiepiſcopum & proregem 1624.
Moſchi regnum uſurpat Hoduines 1598. *Necatur a Demetrio* 1605. *hicque a ſuis* 1616. *A rege Poloniæ magna parte ſubiguntur* 1609. *Ejusque filius in magnum ducem expetitur* 1611. *Cæduntur iterum Moſchi* 1614. 1615. *Alius dux eligitur* 1615.
Cum Moſcho fœdus negotiationis, & commercii fecit Ludovicus rex Galliæ 1629.
Moſchos profligat rex Poloniæ 1633.
Moſchum inter & Polonum pax 1634.

N.

S. N*Orberti tranſlatio Pragam* 1627.
Nordlingenſe prælium quo Sueci proſtrati 1634.

O.

O*Rdo Militaris ſanguinis Chriſti* 1608. *Militaris de ſacra militia Chriſtiana* 1609.
Olindam Fernambuci in Braſilio metropolim Batavi expugnaverunt 1630.

P.

P*Alatinorum cædes, & fugæ* 1622.
Palatinus electoratus transfertur in ducem

Bavariæ 1623. *Halberſtatenſis propter eum Electorem pugnans afficitur clade a Tillio, eod. an. Palatini Frederici mors* 1632.
Pro Palatino rex Daniæ bellum ſuſcipit 1625.
Palatinus magna ſtrage fugatur 1638. *Ejus detentio* 1639.
Parmæ ducis adventus Lutetiam 1636.
Perſa Aba Mirizes filius legatos miſit ad principes Chriſtianos, ut eos excitet in Turcas 1601. *invadit Turcas* 1604. 1605. *Xa Abalegationem mittit ad Paulum V. Rom. pont.* 1619. *invadit Turcas* 1616. 1618.
Perſecutio contra catholicos in Anglia, & Hibernia 1624.
Perſici Martyres 1622. *Perſarum regis mors* 1629. 1640.
Pet. Seguierius fit Cancellarius Franciæ 1635.
Philipsburgum capitur a Gallaſio 1635.
In Picardiam Hiſpanorum excurſio 1636.
A Polonis Tartarorum clades 1624. *Poloni, & Sueci inter ſe pugnant* 1627.
Polonis prævalent Sueci 1628. *Poloniæ regis Sigiſmundi III. mors* 1632.
Poloniæ rex ſentit Suecos 1598. *Diſſipat ſeditiones Polonicas* 1606. 1607. *Moſchos fere ſubjugat.* 1609. 1610. *Vulneratur proditorie* 1620. *Turcas magna cæde repellit* 1621. *Poloniæ rex Moſchos profligat* 1633.
Polonum inter & Moſchum pax 1634. *Eum inter & Suecum induciæ* 1635.
Poloniæ rex ordinem militarem 72. *fratrum inſtituere impeditur* 1638. *Ejus frater Caſimirus*

in

Digitized by Google

in Gallia detinetur, deinde honorifice demittitur eod.

R.

R*Æam inſulam Buckinhamius accipere conatur* 1627.

R*atiſponæ memorabilis expugnatio* 1634.

S. Raymundus Pennafortius refertur in numerum ſanctorum 1601.

Regina Mater regis Ludovici ſecedit in Belgium 1631. *in Angliam ſe recipit* 1638.

De Regularibus ſæcularium confeſſiones audientibus decretum eod.

Revanum capitur a Turca 1635.

Rheti, ſive Griſones fœdus ineunt inter ſe & excitantur inter eos motus civiles 1618. *In Valletelina catholici pellunt hæreticos. Hiſpani propugnacula exædificant* 1610. *Certatur vario Marte* 1621. 1622.

Richelius, Vide, Alfonſus & Armandus.

Robertus Bellarminus card. e ſocietate Jeſu moritur 1621.

Rohani Ducis conatus 1627. 1628. *Eum ſenatus Toloſanus ſupplicio adjudicat* 1628. *Ejus mors* 1638.

Romanus pont. Clemens VIII. vindicat Ferrariam eccl. Rom. 1598. *Jubileum inſigniter celebrat* 1600. *Leo XI.* 1605. *Paulus V.* 1605. *Agit in Venetos pro immunitate eccleſiaſtica eod. accipit varias legationes a regibus Congi* 1607. *Perſarum* 1607. *Perſarum* 1609. *Japoniæ* 1615.

Gre-

Digitized by Google

Gregor. XV. 1621. promulgat conſtitutiones de electione ſummi pont. eod & de conceptione Deiparæ 1621. refert quinque beatos in numerum ſanctorum. eod. Curam habet de fide propaganda. eod.

Romæ inſtitutio congregationis de fide propaganda 1622. Novorum cardinalium creatio eod. Lutetia fit metropolis. eod. Gregorii papæ obitus 1623. Urbanus VIII. ſubrogatur. eod. jubilei celebratio 1600. 1625. Principes viri eo peregrinati 1625. Decretum de ſanctorum veneratione. eod. an. S. Elizabetha canoniz. eod. Andreas Avellinus & Felix de Cantalicio beati declarantur. eod. Urbini ducatus revertitur ad ſedem apoſtolicam 1626. Cobellutii, & Marquemontii cardinalium obitus eod. anno. Urbani Papæ gratulatio ad regem & ad cardin. Richelium ſuper Rupella capta 1628. Pontifici proteſtatio facta ſuper nominatione ad patriarchatum Aquilejenſem, eod. decretum de regularibus ſæcularium confeſſiones audientibus. eod. Urbani Papæ pia opera pro eccleſia 1629. Baccalaurei Sorbonæ jurant in decreta ſummorum pontificum 1629. Proteſtatio facta pontifici ab Hiſpanis 1632. Romam Crequius ſumma pompa ingreditur 1633. Jubileum pro neceſſitatibus Germaniæ 1634. De reſidentia epiſcoporum decretum. eod. Legatio card. Gineti ad pacem 1636. Pontifex recepit obedientiam Ferdinandi Cæſaris 1638.

Rupella obſidetur a rege 1627. 1628. Deditur regi 1628. Ejus mulcta. eod.

Rupifocaldii pietas 1627.

Ruſticorum rebellantium clades 1626.

Sabau-

INDEX.

S.

SAbaudiæ dux Carolus Emmanuel bello impetitus ab Henrico IV. paciſcitur cum eo 1600. *Ducem Mantuanum aggreditur, indeque rem habet cum Hiſpanis* 1613. 1615. 1616. 1617. *Pax initur interventu regis Franc.* 1618. *Victori filio uxorem obtinet ſororem Ludovici XIII.* 1619.

Sabaudum inter & Mantuanum contentio de dignitate 1624. *Contra Sabaudum Ludovicus rex bellum ſuſcipit* 1639. *Ducis Sabaudiæ obitus.* eod. *Thomæ Sabaudi defectio* 1634. *Ducis Sabaudiæ obitus* 1637. *Thomæ Sabaudi iniquitas* 1639. *Taurini obſidio cum ingenti Hiſpanorum clade* 1640.

Salſulæ bis expugnantur 1639.

De Sanctorum veneratione decretum 1625.

Santarelli libri damnatio 1627.

Scotiæ rex Jacobus VI. periclitatur a conſpiratione ſuorum 1600. *Fit rex Angliæ & totius majoris Britaniæ* 1603. *Introducit in Scotiam ritus religionis Anglicos* 1609.

Scotiæ res ordinat rex magnæ Britaniæ 1633.

Scoticæ turbæ de œconomia eccleſiæ 1637. 1638. *Earum incrementum* 1638. 1640.

Signa varia in aëre 1622.

Societas Jeſu reſtituitur in Gallia 1605. *Venetiis exeuntes ob interdictum pont. non amplius recipitur* 1605. *Generalis omnium nationum patrum* Con-

Digitized by Google

Congregatio, qua creatus eſt præpoſitus Generalis Mutius Vitelleſcus 1615.

Serbonenſes Baccalaurei jurant in decreta ſummorum pontificum 1629.

Soubizii clades in Gallia 1625.

Sueciam Sigiſmundus rex Poloniæ rebellans ei Patruus Carolus hæreticus uſurpat regnum 1598. 1599. 1601. 1604. *Moritur* 1611.

Sueciæ regis Guſtavi excurſiones 1626.

Sueci, & Poloni inter ſe certant 1627.

Sueci prævalent Polonis 1628.

Sueci Guſtavi excurſiones 1630. *Clades Germaniæ* 1631. *Ejus mors* 1632. *Sueci prælio Nordlingenſi proſtrantur* 1634.

Suecum inter, & Polonum induciæ 1635.

Suecus bellum agit cum Danis 1611. *Paciſcuntur contra regem Poloniæ* 1617.

Surdiſii cardinalis obitus 1628.

T.

T*Artari profligantur a Turcis, & Coſaccis* 1614. 1615.

Tartarorum clades a Polonis 1624. *Eorum diſſidia* 1628.

Taurinum princeps Thomas occupat 1639. *Ab Harcurio expugnatur* 1640.

Tereſia virgo refertur in numerum ſanctorum 1622.

Terræmotus graviſſimi 1618.

Terræmotus in Apulia 1627. *in Calabria* 1638.

Tilli-

Tillius clade afficit regem Daniæ 1626.

Tranſilvaniæ princeps ditionem cedit imperatori ſed mox pœnitet 1598. *Ingentes poſtea ibi turbæ, ac vaſtationes, & hæretici ejus dominationem invadunt* 1599. 1600. & *ſeq. Bethlem Gabor occupat Hungariam* 1619. 1620. *Concordat cum Ferdinando imperatore* 1621. 1622.

In Tranſilvania Gaboris fraudes 1623. *Inter eum, & Cæſarem pax* 1624. *Ejus mors* 1629.

Tremolii ducis ad fidem catholicam converſio 1628.

Treverenſis archiepiſcopi patrocinium rex Ludovicus ſuſcipit 1632.

Treverenſis archiepiſcopi detentio ab Hiſpanis cauſa belli 1635.

Turca Achmetes 1603. *Patitur rebelliones in ſuo imperio* 1606. *Pacem componit cum imperatore* 1615. *Muſtapha & mox Oſmanes* 1617. *Expeditionem ducit in Poloniam infauſtam* 1621. *Necatur, & iterum regnat Muſtapha* 1622.

Turcarum imperator Oſmanes ſtrangulatur 1622. *Turbæ inde exortæ eod. Amurates fit IV. Turcarum imperator* 1623. *Inter Turcas, & Perſas bellum de Babylone* 1626. *Turcarum Vizir Coſoronus fruſtra Babylonem tentat* 1630. *Revanum capitur a Turca* 1636. *Amuratis expeditio in Perſidem* 1638. *Babylonem capit eod. Amurates IV. moritur* 1640. *Ibraimus ſuccedit eod.*

Digitized by Google

INDEX.

V.

Valetæ cardinalis obitus 1639.

Vallis-telina conſignatur pontifici 1623.

Vallem telinam Cœuvrius occupat 16 4.

Veneti altercantur cum Paulo V. pontifice de immunitate eccl. 1605. *Bellum agunt in Ferdinandum Auſtriacum* 1616. 1617. *Et vexantur a prorege Neapolitano* 1617. *Initur pax* 1618. *Ejicitur dux Ant. Priolus* 1618. 1622.

In Venetia Ant. Priol. decedit, eique Franciſcus Contarenus ſufficitur 1623. *Prohibetur quædam ſuperſtitio. eod. Franciſcus Contarenus moritur, ſufficiturque ei Nicolaus Contarenus* 1630.

Veſuvii montis ingentes eruptiones 1631.

Virdunicæ turbæ 1627.

B. Virginis patrocinio rex Ludovicus regnum ſubmittit 1638. Vide, *Maria.*

Urſulinarum Londunenſium dæmoniaca poſſeſſio 1634.

Uvimarienſis ducis res geſtæ 1638. *Ejus mors* 1639.

FINIS.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

Digitized by Google

AMSTELÆDAMI,
Apud GUILELMUM de JONGE.
ANNO M. DC. LXXXXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

by Google